

กฎหมายคุ้มครอง การปฏิบัติกิจการ ทางทหาร

**Operational Law
Handbook**

เอกสารเพื่อการเผยแพร่ ห้ามจำหน่าย

ใบทรอกแก้ไขคำผิด

พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๓ ชื่อ ๕๖ หน้า ๓๗๘

จากข้อความเดิม: "คณะกรรมการ รณน." แก้ไขเป็น "คณะรัฐมนตรี"

ชื่อหนังสือ : กฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติการทางทหาร
(Operational Law Handbook)

ISBN : 978-616-7388-25-0

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๕

จำนวน : ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : กรกฎาคม ๒๕๕๕

จำนวน : ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : สำนักงานพระธรรมนูญทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย
ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
โทร. ๐-๒๕๖๕-๖๔๓๕

พิมพ์ที่ : บริษัท แปลนพริ้นท์ติ้ง จำกัด
๑๓๐ อาคารเอวี ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ
โทร. ๐-๒๒๖๗-๒๒๒๒ โทรสาร: ๐-๒๒๖๔-๕๕๘๔

สงวนลิขสิทธิ์

กฎหมายคุ้มครอง การปฏิบัติภารกิจทางทหาร

พลเอก ทรงกิตติ จักกาบาตร์
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

คำนำ

พลเอก ทรงกิตติ จักกาบาตร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหาร จึงได้กรุณาอนุมัติให้ สำนักงานพระธรรมนูญทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย จัดพิมพ์หนังสือกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติการทางทหารขึ้นเป็นครั้งที่สอง จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม เพื่อให้ทหารใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีได้มีเจตนารมณ์เพียงเพื่อคุ้มครองทหารผู้บังคับใช้กฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มครองพลเรือนซึ่งได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติการทางทหารด้วย ในการนี้ สำนักงานพระธรรมนูญทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาสาระของหนังสือกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติการทางทหารฉบับเดิม ซึ่งกองบัญชาการทหารสูงสุดได้เคยจัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ ให้มีความทันสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเนื้อหาภายในเล่มยังคงแบ่งเป็น ๔ ส่วนได้แก่ ส่วนที่ ๑ กฎหมายภายในประเทศ ส่วนที่ ๒ กฎหมายระหว่างประเทศ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ส่วนที่ ๓ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่ง ส่วนที่ ๔ บทความ ข้อหารือ และคำพิพากษาและคำสั่งของศาล แต่ได้มีการเพิ่มเติมกฎหมายที่มีการประกาศใช้บังคับในภายหลัง อาทิ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ไว้ในส่วนที่ ๑ สำหรับส่วนที่ ๒ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระในส่วนของแนวทางปฏิบัติอันเป็นที่ยอมรับในระหว่างประเทศ อาทิ หลักการพื้นฐานของสหประชาชาติว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย(United Nations Basic Principles on the Use of Force and Firearm by Law Enforcement Officials) นอกจากนี้ในส่วนที่ ๓ และ ๔ ได้มีการเพิ่มเติมข้อบังคับใหม่ๆและปรับปรุงบทความเดิมให้มีความทันสมัย รวมทั้งเพิ่มบทความใหม่ที่

เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อย อาทิ ทหารกับการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองเกี่ยวกับการใช้กำลังควบคุมฝูงชนไว้ในส่วนนี้ด้วย

สำนักงานพระธรรมนูญทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมพระธรรมนูญ กรมยุทธการทหาร สำนักงานพระธรรมนูญกองทัพบก สำนักงานพระธรรมนูญกองทัพเรือ และ สำนักงานพระธรรมนูญกองทัพอากาศ ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลและรูปภาพในการจัดพิมพ์ และเนื่องจากหนังสือนี้จัดพิมพ์ในจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถแจกจ่ายได้อย่างทั่วถึง สำหรับท่านที่ไม่ได้รับหนังสือ สามารถดาวน์โหลดข้อมูลที่ลงพิมพ์ได้ที่ <http://www.oja.rtarf.mi.th>

สุดท้ายนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือนี้จะอำนวยประโยชน์สูงสุด ให้ทหารทุกคนสามารถบรรลุภารกิจในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามความมุ่งหมายของทางราชการสืบไป

สำนักงานพระธรรมนูญทหาร

กรกฎาคม ๒๕๕๔

คณะกรรมการ

พันเอก อภิรัตน์ ไทยกกล้า	ประธาน
พันเอก วิระ โรจนवास	รองประธาน
พันเอก สุทธิพงษ์ เจริญพร	รองประธาน
พันเอก ศิริชัย สร้อยแสน	รองประธาน
พันเอก อนุชา ปุณกะบุตร	รองประธาน
พันเอก ประชาพัฒน์ วัจนะรัตน์	คณะกรรมการ
พันเอก ทนงค์ ลีพหากาญจน์	คณะกรรมการ
พันโท ประเสริฐ แดงไผ่	คณะกรรมการ
พันโท นิติน ออรุ่งโรจน์	คณะกรรมการ
ร้อยเอกหญิง พิสาข์ หุตะสิงห์	คณะกรรมการ
เรืออากาศโท สมศักดิ์ บุญเกิด	คณะกรรมการ
ร้อยโท จักษ์ ธาระรูป	คณะกรรมการ
นาวาเอกหญิง จิตศิริ สุขโกลม	คณะกรรมการและเลขานุการ
พันตรีหญิง วรณดี จึงสวัสดิ์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ร้อยเอกหญิง รัฐนาถ พัฒนธรรม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ร้อยตรี มหิบัติ สงวนแสง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

เจ้าหน้าที่ธุรการ

ร้อยโท ธงชัย มีเสมอ	หัวหน้าเจ้าหน้าที่ธุรการ
ร้อยตรีหญิง ขวัญเรียม เมืองประแก้ว	เจ้าหน้าที่ธุรการ
พันจ่าอากาศเอก ณัฐ มีเสมอ	เจ้าหน้าที่ธุรการ
จ่าสิบเอก กิตติ เมืองประแก้ว	เจ้าหน้าที่ธุรการ
จ่าสิบโท ชัยณพวงศ์ ถ้ำกลาง	เจ้าหน้าที่ธุรการ
จ่าโทหญิง นราภรณ์ ขลังธรรมเนียม	เจ้าหน้าที่ธุรการ
จ่าอากาศตรี ชุมพล หงส์ทอง	เจ้าหน้าที่ธุรการ

สารบัญ

กฎหมายภายในประเทศ

หน้า

- ◆ สรุปร้อยประมวลกฎหมายอาญาทหาร.....๑๕
- ◆ สรุปร้อยกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗.....๓๓
- ◆ การดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ไม่ปฏิบัติตามความต้องการ
หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ประกาศใช้กฏอัยการศึก.....๔๔
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖.....๔๘
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติว่าด้วยเขตปลอดภัยในราชการทหาร
พุทธศักราช ๒๔๗๘.....๕๓
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๓.....๕๕
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำ
ความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๔๕๐.....๕๗
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร
ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.๒๔๕๕.....๕๘
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการ
ต่อการเดินอากาศ พ.ศ.๒๕๑๑.....๖๑
- ◆ สรุปร้อยพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔.....๖๕
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิต
ปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ.๒๕๓๐.....๗๓
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐.....๗๘
- ◆ สรุปร้อยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔.....๘๖
- ◆ สรุปร้อยความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา.....๙๐
- ◆ การจับ การค้น การขัง และการสอบสวนตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา.....๙๒
- ◆ สรุปร้อยพระราชกำหนดการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘.....๑๑๓

- ◆ สรุปย่อพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑.....๑๒๓
- ◆ สรุปย่อพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑.....๑๓๑
- ◆ สรุปย่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยาน ที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๓.....๑๓๕
- ◆ สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารบกตามกฎหมายต่าง ๆ.....๑๔๓
- ◆ สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ.....๑๕๕
- ◆ สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารอากาศตามกฎหมายต่าง ๆ.....๑๖๒
- ◆ ข้อเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ กับพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗.....๑๖๕

กฎหมายระหว่างประเทศ

หน้า

- ◆ หลักการสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (กฎหมายสงคราม)..๑๘๓
- ◆ กฎเกณฑ์พื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ.....๒๐๔
- ◆ สรุปกฎจารีตประเพณีของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ.....๒๐๕
- ◆ ความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี เฉพาะที่เกี่ยวกับการขัดกันด้วยอาวุธ.....๒๒๕
- ◆ พระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๒ พ.ศ.๒๔๘๘.....๒๓๖
- ◆ ประกาศโอนสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ.....๒๓๕
- ◆ ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ.....๒๔๐
- ◆ คำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด ที่ ๑๐๔/๒๕๐๕ เรื่องการปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ.....๒๔๑

- ◆ คำสั่งกองทัพบก ที่ ๑๕๗/๑๐๕๕๕ เรื่อง การฝึกอบอรมการปฏิบัติ ตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม ในกรณีการขัดกัน ด้วยอาวุธและแต่งตั้งพนักงานชำนาญพิเศษของ ทบ. ๒๔๓
- ◆ ประกาศเลขาธิการกองการสหประชาชาติ ๒๔๕
- ◆ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับ และอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย..... ๒๕๒
- ◆ ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ บังคับใช้กฎหมาย..... ๒๖๑
- ◆ พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย..... ๒๖๕

ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง

หน้า

- ◆ สรุปย่อข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ.๒๕๑๑..... ๒๕๗
- ◆ สรุปย่อระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการรายงานตนเองในเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน และเมื่อออกไปนอกเขตจังหวัด พ.ศ.๒๕๒๘..... ๒๕๘
- ◆ สรุปย่อข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘..... ๓๐๑
- ◆ สรุปย่อระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔..... ๓๐๕
- ◆ สรุปย่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน กรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด พ.ศ.๒๕๔๔..... ๓๑๐
- ◆ สรุปย่อข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕..... ๓๑๘
- ◆ สรุปย่อกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย..... ๓๒๕
- ◆ ระเบียบกองบัญชาการกองทัพไทยว่าด้วยการรายงานตน เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๕๒..... ๓๓๓
- ◆ สรุปย่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒..... ๓๓๕

- ◆ สิทธิของทหาร..... ๓๔๕
- ◆ ทหารกับการปฏิบัติทางทหารที่นอกเหนือจากสงคราม..... ๓๔๕
- ◆ หลักสากลในการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย..... ๓๖๓
- ◆ การจับกุมและตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร..... ๓๗๒
- ◆ การกักตัวบุคคลตามกฎหมายการศึกษาก่อนการจับกุม
หรือควบคุมทางอาญาหรือไม่..... ๔๐๖
- ◆ งามตอบปัญหาเกี่ยวกับบทกฎหมายใช้กำลัง
(Rule of Engagement : ROE)..... ๔๒๔
- ◆ ขั้นตอนการพิจารณาก่อนการโจมตีเป้าหมาย..... ๔๔๑
- ◆ การคุ้มครองบริการทางการแพทย์..... ๔๔๓
- ◆ เอกสารวิชาการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ..... ๔๕๗
- ◆ สารพันกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติทางทหาร..... ๔๗๕
- ◆ ปัญหาบางเรื่องเกี่ยวกับกฤษฎีกาการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๗..... ๕๑๕
- ◆ การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติกฤษฎีกาการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๗..... ๕๒๐
- ◆ สรุปย่อคำสั่งศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขดำที่ ๑๖๐๕/๒๕๕๑
ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๑..... ๕๒๕
- ◆ สรุปย่อคำสั่งศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ ๑๓๗๕/๒๕๕๑
คดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๑๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๑..... ๕๒๗
- ◆ สรุปย่อคำสั่งศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๑
คดีหมายเลขแดงที่ ๒๕๒๑/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๑..... ๕๓๐
- ◆ คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๔๑/๒๕๕๕
ระหว่าง พระยาไชยยศสมันต์ ผู้ชำระบัญชีบริษัทศรีราชา จำกัด โจทก์
กับกระทรวงกลาโหม (โดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการ)
จำเลย ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๕..... ๕๓๑

กฎหมายไทยประเทศ

สรุปย่อประมวลกฎหมายอาญาทหาร*

.....∞.....

เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา นอกจากผู้บังคับบัญชาจะมีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแก่ทหารที่กระทำผิดวินัยแล้ว ในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาทหารตามที่กำหนดไว้ หากผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็ให้ส่งลงทัณฑ์แทนการฟ้องศาลได้ ทำให้ทหารมีความเกรงผู้บังคับบัญชามากยิ่งขึ้น

เพื่อควบคุมทหารให้อยู่ในวินัยทหาร เนื่องจากทหารเป็นผู้ถืออาวุธในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเปิดเผย หากทหารขาดซึ่งระเบียบวินัยทหารแล้ว ก็คงเปรียบได้กับกองโจร จำต้องมีกฎหมายพิเศษเพื่อควบคุมทหารเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะ เพื่อบัญญัติฐานความผิดอาญาทหารเพิ่มเติมนอกเหนือจากความผิดอาญาทั่วไป อีกทั้งมีการกำหนดโทษในความผิดอาญาทหาร ในอัตราที่สูงกว่าความผิดอาญาทั่วไป

ภาค ๑ ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ

ตอนที่ ๑

๑. การใช้บังคับ

ให้มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ ๑ เมษายน ร.ศ.๑๓๑

๒. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“ทหาร” ตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร ได้แก่

ทหารกองประจำการ

ทหารประจำการ

ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการ

นักเรียนทหาร ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นนายทหารชั้น

สัญญาบัตร หรือนายทหารประทวน

*คัดจากหนังสือประมวลกฎหมายอาญาทหาร ของโรงเรียนเหล่าทหารพระธรรมนูญ

ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการศึกษาวิชาทหาร โดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาวิชาทหาร

นายทหารชั้นสัญญาบัตรนอกประจำการ เฉพาะเมื่อกระทำผิดต่อคำสั่งหรือข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๘๘

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า นายทหารชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวน ทั้งทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ

“ราชศัตรู” หมายความว่า ผู้ที่เป็นศัตรูต่อพระมหากษัตริย์ หรือประเทศชาติ และรวมถึงผู้ที่มีอาวุธที่แสดงความขัดแย้งต่ออำนาจผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันประเทศและรักษาความสงบภายใน หรือผู้ที่เป็นกบฏ โจรสลัด ผู้ที่ก่อการจลาจล

“ต่อหน้าราชศัตรู” หมายความว่า อยู่ต่อหน้าราชศัตรูซึ่งอาจมองเห็นหน้ากันได้ และรวมถึงอยู่ในเขตซึ่งกองทัพได้ทำสงคราม โดยอาจจะไม่เห็นหน้าราชศัตรูก็ได้

“คำสั่ง” หมายความว่า บรรดาข้อความต่าง ๆ ซึ่งผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจเป็นผู้ออกคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจจะสั่งด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือผ่านเครื่องมือสื่อสาร หรือสัญญาณต่าง ๆ และต้องเป็นคำสั่งที่ผู้รับได้กระทำตามที่สั่งแล้ว เป็นอันหมดเขตของการที่สั่งนั้น

“ข้อบังคับ” หมายความว่า บรรดาข้อบังคับและกฎต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจเป็นผู้ออกคำสั่ง ซึ่งคำสั่งดังกล่าวนี้จะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ทหารผู้ได้บังคับบัญชาถือปฏิบัติ ซึ่งข้อบังคับดังกล่าวจะต้องออกใช้บังคับในระดับกระทรวง หรือเป็นข้อบังคับกระทรวงกลาโหม หรือรองลงมาจากกฎกระทรวง โดยสมควรแก่กาลสมัยและโดยชอบด้วยกฎหมาย

ตอนที่ ๒

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ต้องรับโทษในราชอาณาจักร (มาตรา ๕ ทวิ)

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญาทุกฐานความผิด ไม่ว่าจะมีความผิดอาญาทหาร หรือกฎหมายอื่นนอกราชอาณาจักร ศาลทหารของไทยสามารถพิจารณาพิพากษาได้ แต่ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษซ้ำ ๒ ครั้งในความผิดเดียวกัน

ตอนที่ ๓

การลงโทษประหารชีวิต (มาตรา ๖)

วิธีการประหารชีวิตในศาลทหาร ให้ใช้วิธียิงเสียชีวิต

ตอนที่ ๔

อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหารกรณีที่ทำทหารกระทำความผิดวินัยทหาร มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารอันได้แก่ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศกำหนด มีอำนาจลงโทษแก่ทหารที่กระทำความผิดวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร (มาตรา ๗)

อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหาร กรณีที่ทำทหารกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบางมาตรา (มาตรา ๘)

กรณีที่ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเห็นว่า ทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดดังต่อไปนี้

- ๑) นายเรือทำให้เรือชำรุดหรืออับปาง (มาตรา ๒๑)
- ๒) ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา ๒๓)
- ๓) ความผิดที่กระทำต่อเรือที่ใช้เดินทางในลำน้ำ (มาตรา ๒๔)
- ๔) ทหารทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตรวุธหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ (มาตรา ๒๗)

- ๕) ผู้ใดสบประมาทธง (มาตรา ๒๘)
- ๖) ทหารละทิ้งหน้าที่ (มาตรา ๒๙)
- ๗) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา ๓๐)
- ๘) ทหารขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจ (มาตรา ๓๑)
- ๙) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา ๓๒)
- ๑๐) ทหารขัดขืนหรือไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจ (มาตรา ๓๓)
- ๑๑) ทหารหลับยามหรือเมาสุรา (มาตรา ๓๔)
- ๑๒) ทหารไม่เอาใจใส่หรือประมาทในหน้าที่ (มาตรา ๓๕)
- ๑๓) ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา ๓๖)
- ๑๔) ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เชิญทหารยาม (มาตรา ๓๗)
- ๑๕) ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๓๘)
- ๑๖) ทหารแสดงอาฆาตหรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่

เหนือตน (มาตรา ๔๑)

- ๑๗) ทหารประจำการกำเริบ (มาตรา ๔๒)
- ๑๘) ทหารประจำการกำเริบโดยมีศาสตราวุธ (มาตรา ๔๓)
- ๑๙) ทหารประจำการกำเริบแล้วเลิกไปโดยดี (มาตรา ๔๔)
- ๒๐) ทหารกระทำความผิดฐานหนีราชการ (มาตรา ๔๖)
- ๒๑) ทหารปลอมหรือปนทรัพย์สินของทหาร (มาตรา ๔๗)

เป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยทหาร ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจเลือกลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร แทนการนำคดีฟ้องศาลได้ เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอีกด้วย

เว้นแต่เข้าข่ายยกเว้นประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจะต้องส่งฟ้องศาลเสมอ

(๑) กรณีผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร มาตรา ๓๐ จะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร

(๒) กรณีที่จะต้องมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร มาตรา ๑๔ และ ๑๕ วรรคแรก

(๓) อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหาร กรณีที่ทหารกระทำความผิด
อาญาตามกฎหมายอื่น ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษและเปรียบเทียบปรับได้ (มาตรา ๘)

ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าทหารผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิด
ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีบัญญัติความผิดทางอาญา อันเป็น
ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน
๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและเป็นความผิดที่เปรียบเทียบได้ ซึ่งได้แก่ ความผิด
ที่มีโทษปรับสถานเดียวเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับ
ความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณาความผิดนั้น ผู้มีอำนาจบังคับบัญชา
อาจสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แทนการส่งตัวไปดำเนินคดีในศาล

ตอนที่ ๕

๑. การเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษจำคุก (มาตรา ๑๐)

ในกรณีที่จำเลยเป็นนายทหารชั้นประทวน หรือทหารชั้นผู้น้อยกระทำความ
ผิดอาญาซึ่งมีโทษปรับสถานเดียว ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจวินิจฉัยให้จำเลยได้
รับโทษจำคุกแทนโทษปรับได้ และไม่ถือว่าเป็นผู้ได้รับโทษจำคุก

๒. การเปลี่ยนโทษจำคุกหรือโทษปรับเป็นโทษขัง (มาตรา ๑๑)

จำเลยเป็นทหารกระทำความผิดลหุโทษ หรือความผิดอื่นที่ระวางโทษ
จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับศาลอาจใช้
ดุลพินิจเปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นโทษขังไม่เกินกว่า ๓ เดือนก็ได้

ภาค ๒ ว่าด้วยลักษณะความผิด โดยเฉพาะ

ตอนที่ ๑

ความผิดในประมวลกฎหมายอาญาทหารที่มีผลบังคับทั้งทหาร บุคคลที่เกี่ยวข้องและหรือบุคคลทั่วไป

๑. เซลยศึกเสียดัตย์ (มาตรา ๑๓)

องค์ประกอบความผิด

เป็นเซลยศึก หมายถึง ข้าศึก หรือบุคคลที่มีหน้าที่ในการสู้รบ หรือมีส่วนในการสู้รบกับฝ่ายเรา และตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายเรา

ฝ่ายเราปล่อยตัวไป

เซลยศึกให้คำสัตย์ว่าจะไม่มารบกับฝ่ายเราอีกในการสงครามคราวนั้น เซลยศึกเสียดัตย์กลับมารบกับฝ่ายเรา และฝ่ายเราจับตัวได้อีก

โทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒. ราชศัตรูลักลอบสอดแนม (มาตรา ๑๔)

องค์ประกอบความผิด

ผู้ใดเป็นราชศัตรู อาจเป็นทหาร หรือบุคคลพลเรือนก็ได้

ปลอมตัว หมายถึง การกระทำต่อร่างกายของราชศัตรุนั้นให้ผิดแผกแปลกไปจากเดิม รวมทั้งการกระทำอื่นใดที่ทำให้ฝ่ายเราเข้าใจผิดว่าผู้ที่ปลอมนั้นมีใ้ราชศัตรู

เข้าไปในป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ อันเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของทหาร หรือมีหน่วยทหารตั้งอยู่

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

๓. ผู้ใดเปิดบังซ่อนเร้น หรือช่วยราชศัตรู หรือผู้ลักลอบสอดแนม (มาตรา ๑๕)

องค์ประกอบความผิด

ผู้ใด อาจเป็นทหาร หรือบุคคลพลเรือนก็ได้

กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) ปิดบัง ซ่อนเร้น หรือช่วยราชศัตรู

ปิดบัง หมายถึง การปกปิด

ซ่อนเร้น หมายถึง การกระทำให้เกิดความยากแก่การค้นหาตัว

๒) ปิดบัง ซ่อนเร้น หรือช่วยผู้ลี้ภัยลอบสอดแนม

รู้ว่าเป็นราชศัตรู หรือเป็นผู้ลี้ภัยลอบสอดแนม

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

๔. ผู้ใดยุยง หรือข่มขืนใจผู้บังคับกองทหารให้ยอมแพ้ (มาตรา ๑๘)

องค์ประกอบความผิด

ผู้ใด อาจเป็นทหาร หรือบุคคลพลเรือนก็ได้

กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑) ยุยง หรือข่มขืนใจให้ผู้บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ ของทหาร

๒) สมคบกันเพื่อยุยงหรือข่มขืนใจผู้บังคับกองทหาร ป้อม ค่าย เรือรบ หรือสถานที่ใด ๆ ของทหาร

๓) ให้ยอมแพ้แก่ราชศัตรู

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๕. นายเรือลอยเรือของทหารจากที่รบ (มาตรา ๑๙)

องค์ประกอบความผิด

นายเรือควบคุมเรือของทหาร หมายถึง ทหารผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมเรือ ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาทหาร และมีหน้าที่รับผิดชอบลูกเรือทุกคนภายในเรือ รวมถึงบุคคลพลเรือนที่มีความสามารถพิเศษในการเดินเรือหรือควบคุมเรือที่ถูกเกณฑ์

ลอยเรือจากที่รบในขณะที่ทำการรบพุ่ง

โดยไม่มีเหตุสมควร

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๖. นายเรือจงใจกระทำหรือปล่อยให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปาง (มาตรา ๒๐)

องค์ประกอบความผิด

เป็นนายเรือควบคุมเรือของทหาร

กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑) กระทำให้เรือชำรุด หรืออับปาง

๒) ปล่อยให้เรือชำรุด หรืออับปาง

๓) โดยจงใจ หรือเจตนา

โทษ จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๗. นายเรือทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา ๒๑)

องค์ประกอบความผิด

เป็นนายเรือควบคุมเรือของทหาร

กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑) กระทำให้เรือชำรุด หรืออับปาง

๒) ปล่อยให้เรือชำรุด หรืออับปาง

ด้วยความประมาท หมายถึง กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

โทษ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี

๘. ผู้ใดทำให้เรือหลวงของทหารชำรุดหรืออับปางโดยเจตนา (มาตรา ๒๒)

องค์ประกอบความผิด

ผู้ใด หมายถึง บุคคลอื่นที่มีใ้หมายเรือผู้ควบคุมเรือ

กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑) กระทำให้เรือของทหารชำรุด หรืออับปาง

๒) ปล่อยให้เรือของทหารชำรุด หรืออับปาง

๓) โดยเจตนา

โทษ จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๕ ปี

๘. ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุด หรืออับปางโดยประมาท (มาตรา ๒๓)

องค์ประกอบความผิด

ผู้ใด หมายถึง บุคคลอื่นที่มีอำนาจเรือผู้ควบคุมเรือ

กระทำหรือปล่อยให้เรือของทหารชำรุด หรืออับปาง ด้วยความประมาท

โทษ จำคุกไม่เกิน ๒ ปี

๑๐. ความผิดที่กระทำแก่เรือที่ใช้เดินในลำน้ำ (มาตรา ๒๔)

องค์ประกอบความผิด

เป็นเรือสำหรับใช้เดินในลำน้ำ หมายถึง เรือที่ใช้ในการลาดตระเวน
ในลำน้ำโดยใช้เครื่องยนต์ขนาดเล็ก

นายเรือ หรือผู้ใดที่กระทำความผิดตามมาตรา ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓
แล้วแต่กรณี แก่เรือสำหรับใช้เดินในลำน้ำ

โทษ ให้ศาลลดโทษอาญาอย่างหนักตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๐,
๒๑, ๒๒, ๒๓ ลงกึ่งหนึ่ง

๑๑. นายเรือละทิ้งเรือของทหารเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น (มาตรา ๒๕)

องค์ประกอบความผิด

เป็นนายทหารควบคุมเรือเดินทะเลของทหาร (หมายถึง เรือรบ เรือช่วยรบ
และเรืออื่น ๆ ที่ใช้เดินในลำน้ำ)

ละทิ้งเรือในขณะที่มีเหตุร้ายเกิดขึ้น

ละทิ้งเรือ หมายถึง ไปเสียจากเรือ

เหตุร้ายที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากภัยธรรมชาติ หรือภัยสงคราม หรือภัยในเรือ
เช่นเกิดไฟไหม้ในเรือ

ไม่พากเพียรจนสุดสิ้นความสามารถที่จะแก้ไขให้เรื่อนั้นพ้นอันตราย
เสียก่อน

โทษ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

๑๒. นายเรือจงใจไปเสียจากเรือ หรือละทิ้งเรือของทหารเมื่อเกิดเหตุร้าย ขณะที่รู้ว่ายังมีคนอยู่ในเรือนั้น (มาตรา ๒๖)

โทษ จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๑๓. ผู้ใดสบประมาทธง (มาตรา ๒๘)

องค์ประกอบความผิด

๑) ผู้ใดอาจเป็นทหาร หรือพลเรือนก็ได้

๒) บังอาจลด ถ่ม หรือกระทำแก่ธงให้เป็นอันตราย ชำรุด หรือเปราะเปื้อนเสียหายในเวลาที่ยกหน้าที่ได้ชักขึ้นไว้ หรือประดิษฐานไว้ หรือเชิญไปมา แห่งใด ๆ โดยไม่มีเหตุสมควร

๓) เป็นธงที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้รับราชการเป็นเครื่องหมายสำหรับประเทศ รัฐบาล เรือรบหลวง กรมกองทหาร หรือเครื่องหมายสำหรับเกียรติยศ ได้แก่ ธงชาติ ธงราชนาวี ธงชัยเฉลิมพล เป็นต้น

๔) เป็นธงเครื่องหมายสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระมหากษัตริย์ มกุฎราชกุมาร ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือพระราชโอรส พระราชธิดาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โทษ จำคุก กรณีความผิดตาม ๓) จำคุกไม่เกินกว่า ๑ ปี กรณีความผิดตาม ๔) จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๕ ปี

๑๔. ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา ๓๖)

ใช้กำลังทำร้ายทหารยามรักษาการ หรือทหารยามประจำหน้าที่

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ถ้าทำร้ายทหารยามถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส

๑๕. ผู้ใดหมิ่นประมาท หรือขู่เชิญว่าจะทำร้ายทหารยาม หรือยามอยู่ประจำหน้าที่ (มาตรา ๓๗)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๑๕ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

๑๖. หนีราชการ (มาตรา ๔๕)

องค์ประกอบความผิด

เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน หรือพลทหาร ขาดราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

๑) ขาดจากหน้าที่ราชการโดยมิได้รับอนุญาต

๒) ขาดจากราชการเมื่อพ้นกำหนดอนุญาต

๓) ขาดจากราชการ โดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินทางกลับกองทหาร หรือเดินเรือ หรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึก ขาดจากราชการจนถึงกำหนดดังต่อไปนี้

๑) ขาด ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตรู

๒) ขาด ๓ วัน ในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก

๓) ขาด ๑๕ วัน ในที่และเวลาอื่น ๆ นอกจาก ๑) และ ๒)

โทษ ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ ดังนี้ (มาตรา ๔๖)

๑) หลบหนีเข้าไปอยู่กับพวกราชศัตรู ประหารชีวิต

๒) กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ๒๐ ปี

๓) ไม่ได้กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๕ ปี

๔) กระทำความผิดในเวลาอื่น ๆ นอกจาก ๑), ๒) และ ๓) จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

สำหรับความผิดฐานหนีราชการตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา ๔๖ นี้ หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ก็มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์แทนการส่งฟ้องคดีได้ โดยกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘

๑๗. ในเวลาสงคราม ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน กระทำการโดยปราศจากเมตตาแก่ผู้บาดเจ็บ ในกองทัพ หรือปล้นทรัพย์ ให้เพิ่มโทษสำหรับความผิดนั้นอีกกึ่งหนึ่ง (มาตรา ๔๘)

๑๘. ในเวลาสงคราม ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน ใช้ชกกาขาด หรือเครื่องหมายกาขาดผิดข้อบังคับแห่งสนธิสัญญาเจนีวา เมื่อ ๖ ก.ค. ร.ศ.๑๒๕ (พ.ศ.๒๔๔๕) ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๙)

๑๙. ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน กระทำการด้วยประสงค์ที่จะบ่อนทำลายสมรรถภาพของกรมทหารเสื่อมทรามลงหรือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการฉ้อฉลล้มรัฐบาล หรือจะเปลี่ยนแปลงประเพณีการเมืองหรือเศรษฐกิจ ในความผิดฐานใดฐานหนึ่งดังต่อไปนี้ (มาตรา ๕๒)

เป็นนายเรื่องใจกระทำหรือปล่อยให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปาง (มาตรา ๒๐)

ทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยเจตนา (มาตรา ๒๒)

ทหารบังอาจทำลายหรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุน ดินปืน เสบียง ไม้ หรือเครื่องยุทโธปกรณ์อย่างใด หรือทำให้ของนั้นนับุบสลาย (มาตรา ๒๓)

ทหารละทิ้งหน้าที่ หรือไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาต (มาตรา ๒๔)

ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา ๓๐)

ทหารขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ (มาตรา ๓๑)

ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา ๓๒)

ทหารแสดงความขัดขืนไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจ ต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ (มาตรา ๓๓)

ทำร้ายทหารยาม (มาตรา ๓๖)

หมิ่นประมาท หรือขู่เชิญว่าจะทำร้ายทหารยาม (มาตรา ๓๗)

ทหารทำร้ายผู้บังคับบัญชาเหนือตน (มาตรา ๓๘)

ทหารทำร้ายผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๓๙)

ทหารแสดงความอาฆาต หรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชาทหาร หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๔๑)

ทหารตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป มั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ กระทำการกำเริบโดยใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เชิญว่าจะทำร้าย (มาตรา ๔๒)

ทหารตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป มั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ กระทำการกำเริบ ใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เชิญว่าจะทำร้าย โดยมีอาวุธ (มาตรา ๔๓)

หนिरาชการ (มาตรา ๔๖)

ทหารผู้ใดมีหน้าที่จัดซื้อ หรือทำ หรือปกครองทรัพย์สินใด ๆ ของทหาร บังอาจปลอมปนทรัพย์สินของทหาร หรือทหารจ่ายทรัพย์สินที่รู้ว่ามิใช่ของอื่นปลอมปนอยู่ โดยไม่ร้องเรียนต่อผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๔๗)

ให้เพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดดังนี้

๑. ถ้าโทษสูงสุดสำหรับความผิดนั้นกำหนดให้จำคุกตลอดชีวิต ให้เพิ่มโทษเป็นประหารชีวิต

๒. ถ้าโทษสูงสุดสำหรับความผิดนั้นกำหนดให้จำคุกยี่สิบปี ให้เพิ่มโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิต

๓. ถ้าโทษสูงสุดสำหรับความผิดนั้นกำหนดให้จำคุกไม่ถึงยี่สิบปี ให้เพิ่มโทษอีกกึ่งหนึ่ง

๔. ถ้าความผิดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนการณั้ที่จะล้มล้างรัฐบาล หรือจะให้เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมการเมืองหรือเศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้กำลังบังคับหรือทำร้ายให้หลังโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ตอนที่ ๒

ความคิดในประมวลกฎหมายอาญาทหารที่มีผลบังคับเฉพาะบุคคลที่เป็นทหาร

๑. ทหารเกลี้ยกล่อมคนให้เข้าเป็นพวกราชศัตรู (มาตรา ๑๖)

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

๒. นายทหารยอมแพ้แก่ราชศัตรู (มาตรา ๑๗)

โทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓. ทหารบังอาจทำลาย หรือละทิ้งเครื่องศาสตราวุธ กระสุน ดินปืน เสบียง
ม้าหรือเครื่องยุทธานการอย่างใด หรือทำให้ของนั้นนุบสลาย (มาตรา ๒๑)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ
จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ
ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี

๔. ทหารละทิ้งหน้าที่ หรือไปเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาต (มาตรา ๒๕)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ
จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ
ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี

๕. ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา ๓๐)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ
จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ
ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๖. ทหารจัดขึ้นไม่กระทำตามคำสั่งอย่างองอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ (มาตรา ๓๑)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี

๗. ทหารจัดขึ้นหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา ๓๒)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๕ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

๘. ทหารแสดงความจัดขึ้นไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างองอาจต่อหน้าหมู่ทหารถืออาวุธ (มาตรา ๓๓)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึกจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๙. ทหารหลับยาม หรือเมาสุราในหน้าที่ (มาตรา ๓๔)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๗ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือ ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๓ เดือน ถึง ๓ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๒ ปี

๑๐. ทหารยามไม่เอาใจใส่ หรือประมาทในหน้าที่ (มาตรา ๓๕)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๕ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๒ ปี

๑๑. ทหารทำร้ายผู้บังคับบัญชาเหนือตน (มาตรา ๓๘)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุก ๑ ปี ถึง ๗ ปี

๑๒. ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๓๙)

โทษ จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๑๓. ทหารทำร้ายผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตนถึงตาย หรือบาดเจ็บสาหัส (มาตรา ๔๐)

โทษ ประหารชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึง ๒๐ ปี

๑๔. ทหารแสดงความอาฆาต หรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชาทหาร หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๔๑)

โทษ จำคุกไม่เกิน ๓ ปี

๑๕. ทหารตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป มั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ กระทำการกำเริบโดยใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เชิญว่าจะทำร้าย (มาตรา ๔๒)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๕ ปี

๑๖. ทหารตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป มั่วสุ่มกัน ณ ที่ใด ๆ กระทำการกำเริบใช้กำลังทำร้าย หรือขู่เชิญว่าจะทำร้าย โดยมีอาวุธ (มาตรา ๔๓)

โทษ ๑) กระทำต่อหน้าราชศัตรู ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี

๒) ไม่ได้กระทำต่อหน้าราชศัตรู แต่กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก จำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓) กระทำในเวลาอื่นนอกจาก ๑) และ ๒) จำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี

๑๗. ทหารผู้ใดมีหน้าที่จัดซื้อ หรือทำ หรือปกครองทรัพย์สินใด ๆ ของทหาร บังอาจปลอมปนทรัพย์สินของทหาร หรือทหารจ่ายทรัพย์สินที่รู้ว่ามิของอื่นปลอมปนอยู่ โดยไม่ร้องเรียนต่อผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา ๔๔)

โทษ จำคุก ๓ เดือน ถึง ๗ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐ ถึง ๒,๐๐๐ บาท

คำพิพากษาศาลทหารสูงสุด / คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลทหารสูงสุด ที่ ๑/๒๕๐๐ จำเลยที่ ๑ เป็นผู้บังคับการเรือรบหลวงเกตรา ได้มอบหมายหน้าที่ยามเรือและการนำเรือให้แก่จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นนายทหารประทวน โดยสั่งให้ถือเข็ม ๓๕๕ องศา ห้ามผิดขวาเด็ดขาด จำเลยที่ ๒ ได้รับมอบหมายหน้าที่แล้ว ต่อมาได้เปลี่ยนเข็มเสียเป็นซ้าย ๑๐ องศา อยู่ครู่หนึ่ง แล้วกลับถือเข็มตามที่จำเลยที่ ๑ สั่งไว้ ต่อมาเรือเกยตื้นและอัปปางลง เพียงการมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในโอกาสไม่สมควรหรือวินิจฉัยความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาผิดพลาดไปแต่อย่างเดียวยังหาถือว่าเป็นความประมาทตามกฎหมายได้ถนัดไม่ ทั้งขณะเกิดเหตุเรือเกยตื้นการนำเรืออยู่ในความรับผิดชอบของจำเลยที่ ๒ ไม่ใช่ความรับผิดชอบของจำเลยที่ ๑ โดยตรง จำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิดฐานประมาทในหน้าที่เป็นเหตุให้เรือล่มเสียหาย

การที่จำเลยที่ ๒ ได้เปลี่ยนเข็มทิศการเดินเรือเสียเองโดยพลการเป็นเหตุให้เรืออัปปาง จึงนับว่าจำเลยที่ ๒ มีความผิดฐานทำให้เรือของทหารชำรุด หรืออัปปางโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๑๗/๒๕๘๒ จำเลยเบิกเงินหลวงออกมาเพื่อจะจ่าย แต่ในขณะนั้นยังไม่มีรายการที่ต้องจ่ายแท้จริง และมีได้เก็บรักษาตามข้อบังคับการเงิน ดังนี้ จำเลยต้องมีความผิดฐานขัดขืนไม่กระทำตามข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๒

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๖๗/๒๕๘๒ จำเลยได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ให้อยู่เวรตามตารางกำหนดหมุนเวียน จำเลยทราบแล้วไม่ไปเข้าเวรตามกำหนด โดยจำเลย ต่อสู้ว่าทราบที่ผู้อื่นเข้าเวรโดยถูกปรับเวร จำเลยจึงไม่ไปเข้าเวร ดังนี้ รับฟังไม่ได้ จำเลย มีความผิดฐานขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๐

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๕๘/๒๕๕๒ จำเลยเป็นนายสิบ เมื่อได้รับคำสั่งให้ มีหน้าที่เป็นนายสิบเวรของกองร้อย ได้ไปเสียจากหน้าที่โดยออกไปจากกองร้อย เป็นเหตุ ใ้กองร้อยถูกลักอาวุธปืนในคลังอาวุธ ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ตาม ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๒๕(๑)

.....∞.....

สรุปย่อกฎอัยการศึก

พ.ศ.๒๕๕๗

.....

๑. พระราชปรารภ

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า กฎอัยการศึก ซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๐ (ร.ศ.๑๒๖) นั้น อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายทหารที่จะกระทำการใด ๆ ยังหาตรงกับระเบียบพิชัยสงครามอันจะได้รักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือเกิดขึ้นภายใน ได้สะดวกไม่บัดนี้ สมควรแก้ไขกฎอัยการศึกและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับกาลสมัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ยกเลิกกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๐ (ร.ศ.๑๒๖) นั้นเสีย และให้ใช้กฎอัยการศึกซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นใหม่คือ “กฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗”

๒. เจตนารมณ์ของกฎอัยการศึก (มาตรา ๒, มาตรา ๔)

เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ได้เฉพาะเวลา มีสงคราม หรือการจลาจล หรือมีการจำเป็นที่จะรักษาความเรียบร้อยให้ปราศจากภัยซึ่งอาจจะมาจากภายนอก หรือซึ่งอาจจะเกิดภายในพระราชอาณาจักรเท่านั้น จะประกาศใช้ในเวลานั้นไม่ได้เป็นอันขาด และการที่มีพระราชบัญญัติ “กฎอัยการศึก” ขึ้นไว้ในเวลาปกติเช่นนี้ ก็เพื่อสำหรับวางแผนการรักษาอาณาจักรทั่วไป และสำหรับเตรียมการไว้พร้อมเมื่อมีเหตุจำเป็นที่ปฏิบัติการได้ถูกต้องทันที

๓. การใช้บังคับ

การประกาศใช้กฎอัยการศึกแต่ละคราวจะมีผลใช้บังคับตลอดไป จนกว่าจะได้มีประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้เลิกใช้กฎอัยการศึก

๔. ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๒, มาตรา ๔)

คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและผู้บังคับบัญชาทหารอันได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตไว้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีพระบรมราชโองการให้ประกาศใช้

กฏอัยการศึกก็ดี หรือผู้บังคับบัญชาทหารประกาศใช้กฏอัยการศึกก็ดี อำนาจของกฏอัยการศึกย่อมใช้ได้เหมือนกัน เมื่อที่ได้ใช้กฏอัยการศึกแล้วย่อมลบล้างกฎหมายอื่น ๆ บรรดาที่มีข้อความขัดแย้งกับกฏอัยการศึกนี้ทั้งสิ้น

ข้อสังเกต ผู้มีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึกนั้นคือใคร ตามคำเรียกในมาตรา ๔ “ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ได้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน หรือผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร” ดังนี้ คำเรียกในที่นี้หาได้เรียกยศ,บรรดาศักดิ์ หรือตำแหน่งไม่ ดังนั้นจึงให้พึงเข้าใจว่า ไม่ว่าผู้ใดจะมียศ,บรรดาศักดิ์ หรือจะเป็นผู้แทนตำแหน่งใด ๆ ก็ดี ถ้าในเวลานั้นมีอำนาจบังคับบัญชาทหารโดยอิสระอยู่ไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารแล้ว ย่อมเป็นผู้มีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึกได้ทั้งนั้น แต่ถ้ามิได้ตั้งเป็นอิสระอยู่ในที่นั้น ต้องให้ผู้มีอำนาจสูงสุดในที่นั้นเป็นผู้มีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึก

ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารซึ่งไม่ใช่ส่วนกำลังรบไม่มีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึก และสำหรับผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีกำลังรบไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน ผู้บังคับบัญชาในป้อม หรือที่มั่นนั้นจะประกาศใช้กฏอัยการศึกได้เฉพาะในกรณีเมื่อมีสงคราม หรือเมื่อมีการจลาจลเท่านั้น นอกจากในกรณีดังกล่าวนี้แล้วเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น แต่ในกรณีที่ได้มีปฏิวัติ หรือปฏิรูปล้มเลิกรัฐบาลไปนั้น อำนาจทั้งหลายรวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ภายในรัฐบาลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญย่อมล้มเลิกไปด้วย รัฐาธิปไตย หรืออำนาจทั้งหลายดังกล่าวภายในรัฐอยู่กับหัวหน้าคณะปฏิวัติ หรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะบุคคลที่ควบคุมสถานการณ์และสถาบันต่าง ๆ แห่งรัฐ ฉะนั้น หัวหน้าคณะปฏิวัติหรือคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงมีอำนาจประกาศใช้กฏอัยการศึกได้ ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้กฏอัยการศึกเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔ และ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นต้น (ฎีกา ๑๖๖๒/๐๕)

๕. หลักเกณฑ์และวิธีประกาศใช้กฎอัยการศึก

ต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ปิดประกาศไว้ หรือประกาศไว้ในที่อันสมควร ก่อนเวลาใช้และต้องให้มีข้อความ ดังนี้

- ก. เหตุที่ต้องประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๒, มาตรา ๔)
- ข. กำหนดเขตใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๓)
- ค. วันเวลาที่เริ่มใช้กฎอัยการศึก
- ง. ตำบลที่เขียนประกาศและวันเวลาที่ออกประกาศ
- จ. ยศ, บรรดาศักดิ์ หรือนาม, ตำแหน่งของผู้ประกาศ

๖. อำนาจทหารเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๖)

ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับ ปรามปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๗. อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในด้านอรรถคดี (มาตรา ๗)

ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลพลเรือนคงมีอำนาจพิจารณาคดีได้อย่างปกติ เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาศึก และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก มีอำนาจประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกระทำผิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก และในระหว่างที่ใช้กฎอัยการศึกตามที่ระบุไว้ในบัญชีต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้ทุกข้อหรือแต่บางข้อ และหรือบางส่วนของข้อใดข้อหนึ่ง ทั้งมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกประกาศดังกล่าวนั้นด้วย และถ้าในเขตประกาศกฎอัยการศึกเกิดมีคดีอาญาที่มีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหารก็ได้ (ข้อ ๒ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๓ ลง ๑๓ ธ.ค.๑๕)

๘. เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจ (มาตรา ๘ - มาตรา ๑๕ ทวิ)

๘.๑ ตรวจค้น

๘.๑.๑ บรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ ต้องห้าม ต้องยึด จะต้องเข้าอาศัย หรือ มีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในตัวบุคคล ยานพาหนะ เกษสถาน สิ่งปลูกสร้าง หรือที่ใด ๆ และไม่ว่าเวลาใด ๆ ได้ทั้งสิ้น

๘.๑.๒ ตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข วิทยุ โทร หรือสิ่งอื่นใดที่ส่ง หรือมีไปมาถึงกันในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก

๘.๑.๓ ตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บท หรือ คำประพันธ์

๘.๒ เกณฑ์

๘.๒.๑ พลเมืองให้ช่วยกำลังทหารในกิจการ ซึ่งเนื่องในการป้องกัน พระราชอาณาจักร หรือช่วยเหลือเกื้อหนุนราชการทหารทุกอย่างทุกประการ

๘.๒.๒ ขุดขาน สัตว์พาหนะ เสบียงอาหาร เครื่องศาสตราวุธ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ จากบุคคล หรือบริษัทใด ๆ ซึ่งราชการทหารจะต้องใช้เป็นกำลังใน เวลานั้นทุกอย่าง

๘.๓ ห้าม

๘.๓.๑ มิให้มีการมั่วสุมประชุมกัน

๘.๓.๒ ออก จำหน่าย จ่าย หรือแจก ซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ บท หรือคำประพันธ์

๘.๓.๓ โฆษณา แสดงมหรสพ รับประทานซึ่งวิญญู วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์

๘.๓.๔ ใช้ทางสาธารณะเพื่อการจราจรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ รวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่รถเดินด้วย

๘.๓.๕ มี หรือใช้เครื่องมือสื่อสาร หรืออาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ และเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือทรัพย์สิน หรือที่อาจนำไปใช้ทำเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติ

ดังกล่าวได้

๘.๓.๖ บุคคลออกนอกเคหะสถานภายในระหว่างระยะเวลาที่กำหนด

๘.๓.๗ บุคคลเข้าไปหรืออาศัยอยู่ในเขตท้องที่ใดซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเมื่อได้ประกาศห้ามเมื่อใดแล้ว ให้ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตนั้นออกไปจากเขตนั้นภายในกำหนดเวลาที่ได้ประกาศกำหนด

๘.๓.๘ บุคคลกระทำ หรือมีซึ่งกิจการ หรือสิ่งอื่นใดได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดไว้ว่าควรต้องห้ามในเวลาที่ได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก

๘.๔ ยึดบรรดาสัตว์ถูกค้น เกณฑ์ ห้าม หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการจำเป็นจะยึดไว้ชั่วคราว เพื่อมิให้เป็นประโยชน์แก่ราชศัตรูหรือเพื่อเป็นประโยชน์แก่ราชการทหาร

๘.๕ เข้าอาศัยที่ใด ๆ ซึ่งราชการทหารเห็นว่าจำเป็นจะใช้เป็นประโยชน์ในราชการทหารได้ทุกแห่ง

๘.๖ ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่

๘.๖.๑ ถ้าการสงคราม หรือรบสู้เป็นรองราชศัตรู มีอำนาจที่จะเผาบ้านและสิ่งซึ่งเห็นว่าจะเป็นการก้ำกึ่งแก่ราชศัตรูเมื่อกรมกองทหารลอยไปแล้ว หรือสิ่งใด ๆ อยู่ในที่ซึ่งกีดกันการสู้รบก็ทำลายได้ทั้งสิ้น

๘.๖.๒ จะสร้างที่มั่น ดัดแปลงภูมิประเทศ หมู่บ้าน เมือง สำหรับการต่อสู้ราชศัตรู หรือเตรียมการป้องกันรักษา ตามความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ทุกอย่าง

๘.๗ จับไล่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งไม่มีภูมิลาเนาอาศัยเป็นหลักฐาน หรือผู้มาอาศัยในตำบลนั้นชั่วคราว เมื่อมีความสงสัยอย่างหนึ่งอย่างใด หรือจำเป็น มีอำนาจที่จะจับไล่ผู้นั้นให้ออกไปจากเมือง หรือตำบลนั้นได้

๘.๘ อำนาจในการกักในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลใดจะเป็นราชศัตรู หรือฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักไว้ไม่เกิน ๗ วัน เพื่อการสอบถาม หรือตามความจำเป็นทางราชการทหารได้

๘. ข้อยกเว้นความรับผิดชอบ (มาตรา ๑๖)

บุคคล หรือบริษัทใด ๆ จะร้องขอค่าเสียหาย หรือค่าปรับอย่างใดอย่างหนึ่งจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้

๑๐. การเลิกใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๕)

อำนาจประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเลิกใช้ในเฉพาะบางท้องที่หรือทุกท้องที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกก็ตาม เป็นอำนาจเฉพาะองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ผู้เดียวเท่านั้น โดยเหตุนี้ในการที่จะประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกจึงจะต้องมีประกาศกระแสพระบรมราชโองการทุกครั้งเสมอไป

.....∞.....

ตารางแสดงพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก^๑

ลำดับ	กองทัพภาค	จังหวัด	ตำบล/อำเภอ	วันประกาศใช้	หมายเหตุ
๑.	ทพ.๑	กาญจนบุรี	อ.ด่านมะขามเตี้ย, อ.ทองผาภูมิ, อ.ไทรโยค อ.ศรีสวัสดิ์, อ.สังขละบุรี, ต.บ้านเก่า อ.เมืองกาญจนบุรี ต.เกาะส่ำไร่, ต.แก่งเสี้ยน, ต.ช่องสะเดา, ต.ลาดหญ้า ต.ท่ามะขาม, ต.บ้านใต้, ต.บ้านเหนือ, ต.วังตั้ง ต.ปากแพรก, ต.วังเย็น, ต.หนองบัว ต.หนองหญ้า อ.เมืองกาญจนบุรี	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่และ ให้ใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		จันทบุรี	อ.ขลุง, อ.โป่งน้ำร้อน, อ.สอยดาว	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ตราด	อ.เกาะกูด, อ.เกาะช้าง, อ.คลองใหญ่, อ.ปอไร่ อ.แหลมงอบ, อ.เมืองตราด	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		เพชรบุรี	อ.แก่งกระจาน, อ.หนองหญ้าปล้อง	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ราชบุรี	อ.บ้านคา, อ.สวนผึ้ง	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		สระแก้ว	อ.คลองหาด, อ.โคกสูง, อ.ตาพระยา, อ.วังน้ำเย็น อ.วังสมบูรณ์, อ.วัฒนานคร, อ.รัษฎาประเทศ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ประจวบคีรีขันธ์	ต.สามกระชาย, ต.หาดขาม อ.กุยบุรี, ต.เขาล้าน ต.นาทูกวาง, ต.อ่างทอง, ต.ทับสะแก, ต.ห้วยยาง	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)

^๑ จัดทำโดยสำนักงานพระธรรมนูญทหาร

ตารางแสดงพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ลำดับ	กองทัพภาค	จังหวัด	ตำบล/อำเภอ	วันประกาศใช้	หมายเหตุ
๒.	ทพ.๒	บุรีรัมย์ เลย ศรีสะเกษ	ชัยเกษม, ต.ช้างแรกร, ต.ร่อนทอง อ.บางสะพาน ต.ทองมงคล, ต.บางสะพานน้อย, ต.กุยเหนือ, ต.ไร่เก่า ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย, ต.เขาจ้าว อ.ปราณบุรี ต.ศาลาลัย, ต.เกาะหลัก, ต.เขาแดง, ต.คลองวาฬ ต.ศิลาลอย อ.สามร้อยยอด, ต.หัวยี่สิบใหญ่ อ.หัวหิน ต.ห้วยทราย, ต.อ่าวน้อย อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ ต.กุยบุรี, ต.ดอนยายหนู อ.กุยบุรี, ต.ทับสะแก ต.กัณเฑาะพุดม, ต.แสงอรุณ อ.ทับสะแก, ต.ธงชัย ต.พงศ์ประศาสน์, ต.ทรายทอง, ต.เขาไฉย ต.แมร์ฟ้า อ.บางสะพาน, ต.ปราณบุรี ต.ปากแพรง อ.บางสะพานน้อย, ต.ปากน้ำปราณ ต.วังกั๊พ, ต.ไร่ใหม่, ต.ทับใต้, ต.บึงนคร, ต.บ่อนอก ต.หนองตาแต่ม อ.ปราณบุรี, ต.หนองพลับ ต.สามร้อยยอด อ.สามร้อยยอด, ต.หินเหล็กไฟ อ.หัวหิน, ต.ประจวบ อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์	๓๑ ธ.ค.๕๐ ๓๑ ธ.ค.๕๐ ๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศใช้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑) ประกาศใช้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑) ประกาศใช้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)

ตารางแสดงพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ลำดับ	กองทัพภาค	จังหวัด	ตำบล/อำเภอ	วันประกาศใช้	หมายเหตุ
๓.	ทภ.๓	สุรินทร์	อ.กาบเชิง, อ.บัวเขต, อ.พนมดงรัก, อ.ศรีณรงค์, อ.สังขะ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
			อ.ขามเฒ่า, อ.ปทุมราชวงศา	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		อุบลราชธานี	อ.เขมรราชู, อ.โขงเจียม, อ.นาจะหลวย, อ.นาตาล, อ.นาขูน, อ.นาอิน, อ.บุญศรี, อ.พิบูลมังสาหาร, อ.โพธิ์ทอง, อ.ศรีเมืองใหม่, อ.สิรินธร	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
			นครพนม	อ.ท่าอุเทน, อ.ธาตุพนม, อ.นาแก, อ.บ้านแพง, อ.เมืองนครพนม	๓๑ ธ.ค.๕๐
		มุกดาหาร	อ.ดงหลวง, อ.ดอนตาล, อ.หว้านใหญ่, อ.เมืองมุกดาหาร	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
			หนองคาย	อ.ท่าบ่อ, อ.บึงกาฬ, อ.บึงโขงหลง, อ.บุ่งคล้า, อ.ปากคาด, อ.โพธิ์ชัย, อ.รัตนวาปี, อ.สังคม, อ.ศรีเชียงใหม่, อ.เมืองหนองคาย	๓๑ ธ.ค.๕๐
		เชียงราย		อ.ขุนตาล, อ.เชียงของ, อ.เชียงแสน, อ.เทิง, อ.พญาเม็งราย, อ.แม่จัน, อ.แม่ฟ้าหลวง, อ.แม่สาย, อ.เวียงแก่น	๓๑ ธ.ค.๕๐
			เชียงใหม่	อ.เชียงดาว, อ.ไชยปราการ, อ.ฝาง, อ.แม่อาย, อ.เวียงแหง, อ.ออมก๋อย	๓๑ ธ.ค.๕๐

ตารางแสดงพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ลำดับ	กองทัพนคร	จังหวัด	ตำบล/อำเภอ	วันประกาศใช้	หมายเหตุ
		ตาก	อ.ท่าสองยาง, อ.พบพระ, อ.แม่สอด อ.แม่ระมาด, อ.วังเจ้า, อ.อุ้มผาง	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		น่าน	อ.เฉลิมพระเกียรติ, อ.ทุ่งช้าง, อ.ปัว, อ.บ่อเกลือ อ.แม่จริม, อ.สองแคว, อ.น่าน้อย, อ.เวียงสา, อ.สันติสุข	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		พะเยา	อ.เชียงค้ำ, อ.กุสุมาลย์	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		พิษณุโลก	อ.ชาติตระการฯ, อ.นครไทย	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		แม่ฮ่องสอน	ทุกอำเภอ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		อุตรดิตถ์	อ.น้ำปาด, อ.บ้านโคก, อ.ฟากท่า	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
๔.	ทพ.๔	นราธิวาส	ทุกอำเภอ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ปัตตานี	ทุกอำเภอ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ยะลา	ทุกอำเภอ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)

ตารางแสดงพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ลำดับ	กองทัพภาค	จังหวัด	ตำบล/อำเภอ	วันประกาศใช้	หมายเหตุ
		ระนอง	อ.กระบุรี, อ.กะเปอร์, อ.ละอุ่น, ต.ทรายแดง, ต.ปากน้ำ ต.ราชกรูด อ.เมืองระนอง, อ.สุขสำราญ, ต.เกาะพยาม ต.เขาไม้ศน์, ต.บางนอน, ต.บางริ้น, ต.หาดส้มแป้น ต.หงาว อ.เมืองระนอง	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		ชุมพร	อ.ท่าแซะ	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		สตูล	อ.ควนโดน, อ.ท่าแพ, อ.ละงู, ต.เกตุวี, ต.คลองขุด ต.โต๊ะลิ้ง, ต.ปุย อ.เมืองสตูล, อ.ทุ่งหว้า, ต.ฉลุง ต.เกาะสาหร่าย, ต.ควนขัน, ต.ควนโพธิ์, ต.เจ๊ะบิลัง ต.ตันหยงโป, ต.บ้านควน, ต.พิมาน อ.เมืองสตูล	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)
		สงขลา	อ.สะเตา	๓๑ ธ.ค.๕๐	ประกาศฯ ลง ๓๑ ธ.ค.๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๕ ก ลง ๙ ม.ค.๕๑)

การดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ไม่ปฏิบัติ
ตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

.....

ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจในการตรวจค้น เกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจับได้ แต่กรณีหากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนไม่ปฏิบัติตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะสามารถดำเนินการได้อย่างไรบ้างต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าว เพราะการกระทำดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนอาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก

การดำเนินการต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ไม่ปฏิบัติตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก สามารถพิจารณาดำเนินการได้ ดังนี้

๑. การดำเนินการโดยใช้อำนาจฝ่ายบริหาร (นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้นสังกัด) ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๑๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยข้าราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้อง โดยการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าวออกจากเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก แล้วพิจารณาลงโทษทางวินัยต่อไป ซึ่งการดำเนินการโดยวิธีนี้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมพยานหลักฐานที่แสดงถึงการกระทำ หรือพฤติกรรม

ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่จิตใจไม่ปฏิบัติตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ทั้งนี้ ต้องมั่นใจว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนได้ทราบถึงความต้องการหรือคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารแล้วเพื่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะได้พิจารณา นำเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อกรุณาพิจารณาดำเนินการสั่งให้มีการโยกย้ายและพิจารณาลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าวต่อไป หรืออาจรายงานรัฐมนตรีเจ้าสังกัดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่สามารถดำเนินการโยกย้าย หรือพิจารณาลงโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าวได้โดยตรง เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้เป็นผู้บังคับบัญชา หรือไม่ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้บังคับบัญชาที่สามารถให้โทษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนได้

๒. การดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก ฯ มาตรา ๑๕ ทวิ บัญญัติว่า “ในกรณี que เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดจะเป็นราชศัตรู หรือได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบสวน หรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกักไว้ไม่เกินกว่า ๗ วัน” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถกักตัวเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ฝ่าฝืนต่อการประกาศใช้กฏอัยการศึก หรือขัดต่อคำสั่ง

๒.๒ ประมวลกฎหมายอาญา

๒.๒.๑ มาตรา ๑๓๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดต่อสู้ หรือขัดขวางเจ้าพนักงาน หรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติตามหน้าที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.....”

๒.๒.๒ มาตรา ๑๕๗ บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๒.๒.๓ มาตรา ๑๖๕ บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่

ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือคำสั่งซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกัน หรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย หรือคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในการพิจารณาดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น อาจดำเนินการได้ทั้งสองหนทางดังกล่าว หรือเพียงหนทางเดียวหนทางหนึ่งหนทางใด ซึ่งจะต้องพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบและรัดกุม กับต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่จะตามมาในการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต่อไปอีกด้วย

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ฯ ไม่ได้กำหนดไว้โดยตรง ในกรณี que เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ไม่ปฏิบัติตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั้งที่บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนบางประการตามที่กล่าวข้างต้น รวมทั้งกรณีประชาชนไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตรวจค้น เกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจับไล่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถกระทำได้เพียงกักตัวไว้ได้ไม่เกินกว่า ๗ วันเท่านั้น ทำให้ต้องไปพิจารณาว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายอาญาอื่นใดหรือไม่ ซึ่งตามปกติของกฎหมายที่บัญญัติการที่ต้องกระทำ หรือปฏิบัติ จะมีบทกำหนดโทษไว้ในกฎหมายนั้นด้วย ถ้าไม่กระทำ หรือไม่ปฏิบัติ ดังเช่น พระราชกำหนดว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

สำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาข้างต้น จะต้องพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน จึงจะสามารถระบุเจาะจงว่ากระทำผิดตามมาตราใด หรือทุกมาตรา

สรุป การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับมอบหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในราชอาณาจักรตามกฎหมายอัยการศึก จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เรียบร้อยและสำเร็จลุล่วงด้วยดี แต่หากไม่ได้รับความร่วมมือ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่ไม่ปฏิบัติตามความต้องการ หรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

คงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงมิได้และจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง ประการสำคัญ การดำเนินการนี้ต้องมิใช่การกลั่นแกล้ง รวมทั้งจะต้องมีพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนดังกล่าว จงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามความต้องการหรือขัดต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเขตที่ ประกาศใช้กฎอัยการศึก

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา ๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน สมควรตราบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่ (คำปรารภ)

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๗๖)

๓. ผู้รักษาการ (มาตรา ๓๒)

ให้รัฐมนตรีว่ากระทรวงกลาโหมมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๔. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

๕. ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร (มาตรา ๕)

๕.๑ คือ ชักขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา
เหนือตน

๕.๒ ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

๕.๓ ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

๕.๔ ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร

๕.๕ เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

๕.๖ กล่าวคำเท็จ

๕.๗ ใช้กิริยาวาจาสวมครว หรือประพฤติไม่สมควร

๕.๘ ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

๕.๕ เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกริยา

ทหารทุกคนต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัด ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

๖. การลงทัณฑ์ (มาตรา ๗ - มาตรา ๘)

ทหารที่กระทำผิดวินัยจักต้องรับทัณฑ์และอาจต้องถูกปลดออกจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารมี ๕ สถาน คือ

๑. ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่ง สถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานี จึงเป็นแต่แสดงความคิดของผู้นั้น ให้ปรากฏ หรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

๒. ทัณฑ์การกรม คือกระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำ ซึ่งคนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

๓. กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามจะกำหนดให้

๔. ชัง คือ ชังในที่ควบคุมเฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

๕. จำขัง คือ ชังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่น เป็นอันขาด

๗. ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ (มาตรา ๑๐)

๗.๑ ผู้บังคับบัญชา หรือ

๗.๒ ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

๘. อำนาจลงทัณฑ์ (มาตรา ๑๒)

ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ซึ่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้อันใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าสั่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกัน ต้องกำหนดลงทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตรา ในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

๙. การเพิ่มหรือยกทัณฑ์ (มาตรา ๑๘, มาตรา ๒๐)

๙.๑ เมื่อลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดในฐานะขังแล้ว และผู้ที่รับทัณฑ์ขังนั้นกระทำ

ผิดซ้ำอีกผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ ก็ให้พิจารณาดูกำหนดทัณฑ์ที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องขังทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่าอำนาจของผู้สั่งลงทัณฑ์นั้น หากผู้กระทำความผิดนั้นควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่าอำนาจของผู้ที่จะสั่งลงทัณฑ์นั้นแล้วก็ให้รายงานชี้แจงความผิดพร้อมความเห็นควรลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พอกับความผิดเพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

๕.๒ ผู้ที่สั่งลงทัณฑ์ หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้สั่งลงทัณฑ์นั้น มีอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิมต้องมีให้เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่นั้น

๑๐. การล่วงเลยเวลากำหนดลงทัณฑ์ (มาตรา ๑๕)

ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้รับทัณฑ์ได้รับทัณฑ์ภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้วจะสั่งลงทัณฑ์โดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำความผิดนี้ขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดเข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจกลับมารับราชการ

๑๑. การร้องทุกข์ (มาตรา ๒๒)

ผู้ได้บังคับบัญชาถูกผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่ยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหาร ตนมิได้รับผลประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น มีสิทธิร้องทุกข์ได้

๑๒. วิธีการร้องทุกข์ (มาตรา ๒๓ - มาตรา ๒๖, มาตรา ๒๘, มาตรา ๓๐)

๑๒.๑ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น ถ้าไม่ทราบชัดว่าได้รับความเดือนร้อนเพราะผู้ใด ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาของตน

๑๒.๒ ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่น และห้ามมิให้ลงชื่อร่วมกันหรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามประชุมเพื่อหาหรือเรื่องร้องทุกข์

๑๒.๓ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาเข้าแถว หรือในขณะที่ทำหน้าที่เป็นยาม

หรือเวร และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงเลยไปแล้วสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่มีเหตุร้องทุกข์เกิดขึ้น

๑๒.๔ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์รุนแรงเกินไป ถ้าหากผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ไม่เกินอำนาจที่จะทำได้

๑๒.๕ เมื่อเวลาล่วงพ้นไปสิบห้าวันนับแต่ร้องทุกข์ยังมีได้รับคำชี้แจงประการใด ทั้งความเดือดร้อนยังไม่ปลดเปลื้องไป หรือได้รับคำชี้แจงแล้ว แต่ยังไม่หมดความสงสัย ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดถัดไปตามลำดับ

๑๓. การพิจารณาคำร้องทุกข์ (มาตรา ๒๕, มาตรา ๓๑)

๑๓.๑ ผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยไม่ได้เป็นอันขาด หากเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร

๑๓.๒ ถ้าปรากฏชัดว่า ข้อความร้องทุกข์เป็นความเท็จหรือกระทำไปโดยผิดระเบียบ ผู้ร้องทุกข์จะมีความผิดทางวินัยทหาร

๑๓.๓ ผู้ร้องทุกข์ได้รับคำชี้แจงแล้วยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้

หมายเหตุ ประกอบตารางกำหนดทัณฑ์ (หน้าถัดไป)

ในกรณีหนีราชการทหารกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงทัณฑ์ได้ก็ให้นำเสนอเพียงชั้นที่กล่าวต่อไปนี้

๑. ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาผู้บังคับการกรม

๒. ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ

๓. ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับกองบิน แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจก็คี่ ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทีเดียวไม่ต้องนำเสนอลำดับชั้นต่อไปอีก

๑๔. ตารางกำหนดทัณฑ์

ผู้ตั้ง ทัณฑ์	จำขัง (เรือนจำ)		ขัง (ที่ควบคุม)				กัก (บริเวณที่กำหนด)						ทัณฑ์กรรม				
	ขบ.หมู่	ลูกแถว	ขบ.ร้อย	ขบ.มว.	ขบ.หมู่	นนร.	ลูกแถว	ขบ.กรม	ขบ.พัน	ขบ.ร้อย	ขบ.มว.	ขบ.หมู่	นนร.	ลูกแถว	นนร.	ลูกแถว	
ร.ว.กท.	๔ ด	๖ ด	๒ ด	๓ ด	๔ ด	๔ ด	๕ ด	๑๕ ว	๒๐ ว	๔๕ ว	๒ ด	๓ ด	๓ ว	๔ ด	๓ ว	๓ ว	๓ ว
แม่ทัพ	๓ ด	๕ ด	๑ ด	๒ ด	๓ ด	๓ ด	๔ ด	๗ ว	๑๕ ว	๑ ด	๔๕ ว	๒ ด	๒ ว	๓ ด	๓ ว	๓ ว	๓ ว
ขบ.พล	๔๕ ว	๓ ด	๑๕ ว	๑ ด	๒ ด	๒ ด	๓ ด	-	๗ ว	๑๕ ว	๒๐ ว	๔๕ ว	๔๕ ว	๒ ด	๓ ว	๓ ว	๓ ว
ขบ.กรม	๑ ด	๒ ด	๗ ว	๑๕ ว	๑ ด	๑ ด	๒ ด	-	๓ ว	๗ ว	๑๐ ว	๑ ด	๑ ด	๔๕ ว	๓ ว	๓ ว	๓ ว
ขบ.พัน	๑๕ ว	๑ ด	-	๗ ว	๑๕ ว	๑ ด	๑ ด	-	-	๓ ว	๗ ว	๑๕ ว	๑๕ ว	๑ ด	๓ ว	๓ ว	๓ ว
ขบ.ร้อย	-	-	-	-	๗ ว	๗ ว	๑๕ ว	-	-	-	๓ ว	๗ ว	๗ ว	๑๕ ว	๑ ว	๑๕ ว	๒ ว
ขบ.มว.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๓ ว	๓ ว	๗ ว	-	๑ ว	-	๑ ว

การเทียบตำแหน่ง

อัตราเงินเดือน พล.ท. ขึ้นไป เทียบ แม่ทัพ
 อัตราเงินเดือน พล.ต. ขึ้นไป เทียบ ขบ.พล.
 อัตราเงินเดือน พ.อ. ขึ้นไป เทียบ ขบ.กรม
 อัตราเงินเดือน พ.ท. - พ.ต. เทียบ ขบ.พัน
 อัตราเงินเดือน ร.อ. เทียบ ขบ.ร้อย

หมายเหตุ

ครองอัตราเงินเดือนได้ ให้รับทัณฑ์หรือมีอำนาจสั่งลงทัณฑ์
 เท่าตามอัตราเงินเดือนที่ครองอยู่นั้น

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยเขตปลอดภัยในราชการทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๘

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อให้อำนาจในการกำหนดเขตบริเวณเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กับที่ตั้งหน่วยทหาร อันมีผลกระทบต่อบุคคลพลเรือนในการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการใช้ประโยชน์บนที่ดินของคนที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตปลอดภัยให้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๘)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๓)

“เขตปลอดภัย” ในราชการทหาร หมายถึง บริเวณโดยรอบที่ทหารเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยในราชการทหาร

๔. การกำหนดบริเวณเขตปลอดภัย (มาตรา ๔)

ให้กำหนดขึ้นไว้โดยพระราชกฤษฎีกาเป็นคราว ๆ และให้มีแผนที่ประเมินเขตไว้ท่ายพระราชกฤษฎีกาด้วย

๕. ข้อห้าม (มาตรา ๕)

ห้ามมิให้ปลูกสร้างโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่แล้ว หรือเพาะปลูกต้นไม้ซึ่งอาจเป็นภัย หรือยักย้ายต้นไม้ที่ปลูกไว้แล้วอันมีสภาพเป็นอสถุขหรือเป็นอันตรายในบริเวณเขตปลอดภัยนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากกระทรวงกลาโหม

๖. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๗)

ผู้ใดกระทำความผิดตามนี้

๑. ต่อนักราชศัตรู ให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี
๒. มิได้กระทำความผิดต่อนักราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงคราม หรือในเขตใช้กฎอัยการศึก ให้จำคุกไม่เกิน ๑ ปี
๓. กระทำความผิดในเวลาอื่นนอกจากที่กล่าว ให้จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๗. ผู้รักษาการ

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่รักษาการและมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดลักษณะของเครื่องหมายและกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

.....∞.....

สรุย่อพระราชบัญญัติ
คุ้มครองความลับในราชการ
พุทธศักราช ๒๔๘๓
.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย (คำปรารภ)

เพื่อคุ้มครองความลับในราชการเพื่อความมั่นคงสาธารณะ (คำปรารภ)

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ให้ใช้บังคับเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศเมื่อ

๖ ธันวาคม ๒๔๘๓

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๓)

ที่สงวน หมายถึง

๓.๑ สิ่งปลูกสร้างทุกชนิดที่ใช้สำหรับการป้องกันประเทศ ฐานทัพบก ฐานทัพเรือ ฐานทัพอากาศ โรงงานทำอาวุธ หรือยุทธภัณฑ์ โรงช่างแสง หรือคลังอาวุธยุทธภัณฑ์ ตู้เรือรบ ท่าเรืออันใช้เป็นฐานทัพเรือ สถานีวิทยุ หรือโทรเลข หรือสถานีส่งและรับอณัติสัญญาณ รวมทั้งสถานีใด ๆ ซึ่งใช้ในการสร้าง หรือซ่อมแซมเรือรบหรืออาวุธยุทธภัณฑ์ หรือวัตถุใด ๆ สำหรับใช้ในการสงคราม

๓.๒ ชุมทางรถไฟ โรงงาน และสถานที่จ่ายน้ำ หรือกระแสไฟฟ้าอันเป็นสาธารณูปโภค

๓.๓ ที่ หรือสิ่งใด ๆ ซึ่งรัฐมนตรีจะได้กำหนดไว้เป็นครั้งคราว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๔. ผู้รักษาการ (มาตรา ๗)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๕. ข้อห้าม (มาตรา ๔)

ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการคัดลอก เขียน จำลอง หรือถ่ายภาพที่สงวน

ตามพระราชบัญญัตินี้วันแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีหรือบุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมาย

๖. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๔, มาตรา ๕)

ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษ

๖.๑ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๖.๒ ความผิดตามพระราชบัญญัติไม่ลบล้างความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา

.....∞.....

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ

ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล

พ.ศ.๒๔๕๐

.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือทำการตรวจค้น จับกุมการกระทำ ความผิด หรือมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าจะมีการกระทำอันเกี่ยวกับการลักลอบนำข้าว หรือสินค้าบางอย่างออกทะเล ทางลำน้ำซึ่งติดต่อกับต่างประเทศ หรือทางลำน้ำซึ่ง ออกไปสู่ทะเลได้

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๕๐)

๓. เจ้าหน้าที่ทหารเรือที่มีอำนาจตามกฎหมายนี้ (มาตรา ๓)

ได้แก่ นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

ก. ผู้บังคับการเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองเรือ

ข. นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นที่ผู้บัญชาการ ทหารเรือได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เทียบเท่ากับตำแหน่งดังกล่าวในข้อ ก.

ค. นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตรที่ผู้บัญชาการทหารเรือได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแต่งตั้งขึ้น โดยเฉพาะ

๔. อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ (มาตรา ๔ - มาตรา ๗)

ก. สืบสวนสอบสวน ทั้งนี้ โดยต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา อีกทั้งมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ คือถ้าจับและค้นด้วยตนเองยอมทำได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ หรือหมายค้น แต่ต้องเป็น กรณีที่จับ หรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

ข. ทำการ หรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าที่เท่าที่จำเป็น ดังนี้

๑. ตรวจค้นและบังคับผู้ควบคุมเรือ คนประจำเรือ ให้เรือ หรือขนสิ่งของ ในเรือเพื่อการตรวจค้น

๒. จับเรือและบังคับผู้ควบคุมเรือ และคนประจำเรือให้พวงเรือ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้เรื่อนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

๓. ยึดเรือที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา

๔. จับและควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกิน ๑ วัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อย หรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำได้

ค. เมื่อปฏิบัติการดังกล่าวในข้อ ก. และ ข. เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสั่งและบังคับให้ผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือที่ใช้หรือสงสัยว่าใช้ในการกระทำความผิดหรือล่าที่ความผิดเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าเกิดขึ้น หยุดเรือ หรือนำเรือไปยังที่ใด ๆ ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ให้มีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อนำเรือไปหรือเพื่อป้องกันการหลบหนี

ง. การใช้อำนาจตัดสินัญญาเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปตามที่ผู้บัญชาการทหารเรือกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๕. อำนาจของผู้บัญชาการทหารเรือ (มาตรา ๘)

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็นผู้ส่งสำนวนและมีความเห็นแย้งควรสั่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ และหากพนักงานอัยการมีความเห็นแย้งควรสั่งไม่ฟ้องให้ผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้ใช้อำนาจของอธิบดีกรมตำรวจหรือข้าหลวงประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖. การควบคุมผู้ต้องหา (มาตรา ๙)

การควบคุมตัวผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่ทหารเรือก่อนที่จะนำส่งพนักงานสอบสวน มิให้ถือว่าเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวน

๗. ผู้รักษาการ (มาตรา ๑๐)

ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ
ควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์
และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.๒๕๕๕

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อการควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม เพื่อความปลอดภัยของประเทศ และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

๒.๑ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕)

๒.๒ การควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรหรือการส่งผ่านป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๓)

“สิ่งที่ใช้ในการสงคราม” หมายรวมถึงตลอดถึงสัมภาระ พลังสงคราม อุปกรณ์การลำเลียงที่มีคุณค่าในการยุทธศาสตร์และวัตถุที่มีประโยชน์ในการผลิตอาวุธกระสุน และสิ่งที่ใช้ในการสงครามด้วย

๔. ขอบเขตของกฎหมาย (มาตรา ๕)

๔.๑ ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยศุลกากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าด้วยการตรวจการยึดและริบของ หรือการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด การแสดงเท็จ และการฟ้องร้อง มาใช้บังคับแก่การควบคุมอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

๔.๒ พระราชกฤษฎีกาซึ่งออกเพื่อควบคุมการส่งออกป็นนกราชอาณาจักรหรือการส่งผ่านป็นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม อาจระบุข้อกำหนดดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ประเทศหรือที่ที่ห้ามมิให้ส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามออกไป

(๒) วิธีการป้องกันการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามที่ควบคุมผ่านไปยังประเทศ หรือที่ที่ห้ามตาม (๑)

(๓) เงื่อนไขในการควบคุมตามความจำเป็นแก่พฤติการณ์

๕. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๖)

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๖. ผู้รักษาการ (มาตรา ๗)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....∞.....

สรุปย่อพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ

พ.ศ.๒๕๒๑^๑

....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่น ๆ บางประการที่กระทำบนอากาศยาน ซึ่งทำ ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ค.ศ. ๑๙๖๓ (พ.ศ. ๒๕๐๖) และจะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการยี้ดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำ ณ กรุงเฮก เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓) และอนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ซึ่งทำ ณ นครมอนตรียอล เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ค.ศ. ๑๙๗๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔) และรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องตรากฎหมายเพื่อให้การได้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ข้อยกเว้น พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่อากาศยานที่ใช้ในราชการทหาร ราชการตำรวจ หรือราชการศุลกากร (มาตรา ๓)

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ใช้บังคับนับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๑)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“อากาศยานในระหว่างการบิน” หมายความว่า อากาศยานที่ประดิษฐานนอกทุกบานของอากาศยานปิดภายหลังที่ผู้โดยสารและหรือเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานขึ้นจนถึงขณะที่ประตูด้านนอกบานใดบานหนึ่งของอากาศยานนั้นเปิดออกเพื่อให้ผู้โดยสารและหรือเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานลงตามปกติ และหมายความรวมถึงกรณีที่อากาศยานต้องลงสู่พื้น โดยเหตุบังคับจนถึงขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้เข้าคุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล และทรัพย์สินในอากาศยานนั้น

^๑ จัดทำโดย สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ

“อากาศยานในระหว่างบริการ” หมายความว่า อากาศยานซึ่งอยู่ในระหว่างเวลาที่ผู้ประจำหน้าที่ภาคพื้นหรือเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานเริ่มเตรียมการก่อนการบินสำหรับเที่ยวบินใดโดยเฉพาะ จนถึงเวลาครบยี่สิบสี่ชั่วโมง หลังจากอากาศยานลงสู่พื้น และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้หมายความรวมถึงระยะเวลาที่อากาศยานอยู่ในระหว่างการบินด้วย

“เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ตามประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ดังต่อไปนี้^๒

ก. สำหรับสนามบินคอนเมือง

ผู้ว่าการการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ผู้บัญชาการกรมอากาศยานกองทัพอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล และทรัพย์สินในอากาศยาน

ข. สำหรับสนามบินที่อยู่ในความดูแลของกรมการบินพาณิชย์และมีนายทำอากาศยาน

ผู้ว่าราชการจังหวัด นายทำอากาศยาน กรมการบินพาณิชย์ ผู้บังคับหน่วยบินกองทัพอากาศ (สำหรับสนามบินที่มีหน่วยบิน) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล และทรัพย์สินในอากาศยาน

ค. สำหรับสนามบินอื่น ๆ

ให้เจ้าของหรือผู้รับผิดชอบในการดูแลสนามบินนั้น ๆ ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่แห่งท้องที่ซึ่งสนามบินนั้นตั้งอยู่ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล และทรัพย์สินในอากาศยาน

^๒ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑ ตอนที่ ๕๖ ลง ๑ พ.ค.๒๖ หน้า ๑๒๖๒

๔. ลักษณะความผิด (มาตรา ๕)

๔.๑ ผู้ใดยึด หรือเข้าควบคุมอากาศยานในระหว่างการบิน โดยใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น หรือขู่เข็ญว่าจะกระทำอันตราย ต่ออากาศยานนั้น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบ ปีถึงยี่สิบปี

๔.๒ ผู้ใด

(๑) ทำลายอากาศยานในระหว่างบริการ

(๒) กระทำความเสียหายแก่อากาศยานในระหว่างบริการเพื่อให้ อากาศยานนั้น ไม่สามารถทำการบิน หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัย ของอากาศยานในระหว่างการบิน หรือ

(๓) กระทำแก่อากาศยานในระหว่างบริการด้วยกลอุบาย วัตถุ หรือ ด้วยวิธีใด ๆ อันอาจทำลายอากาศยาน หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่อากาศยาน เพื่อให้อากาศยานนั้น ไม่สามารถทำการบิน หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความ ปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบินต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอด ชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี (มาตรา ๖)

๔.๓ ผู้ใด

(๑) กระทำการประทุษร้ายผู้อื่นในท่าอากาศยานที่ให้บริการการบิน พลเรือนจนเป็นเหตุให้ หรือน่าจะเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ ความตาย หรือ

(๒) ทำลาย หรือทำให้เสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ของท่าอากาศยานที่ให้บริการการบินพลเรือน หรือต่ออากาศยานที่ไม่อยู่ในระหว่าง บริการและอยู่ในท่าอากาศยานนั้น หรือทำให้การให้บริการของท่าอากาศยานหยุด ชะงักลง

ทั้งนี้ โดยใช้กลอุบาย วัตถุ หรืออาวุธใด ๆ และการกระทำนั้นเป็นอันตราย หรือน่าจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของท่าอากาศยานนั้น ต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี (มาตรา ๖ ทวิ)

๔.๔ ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่นใน อากาศยานในระหว่างการบิน ซึ่งการกระทำนั้นน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความ ปลอดภัยของอากาศยาน ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท (มาตรา ๗)

๔.๕ ผู้ใดทำลาย หรือกระทำความเสียหายแก่เครื่องอำนวยความสะดวกใน การเดินอากาศตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ หรือกระทำโดยวิธีใด ๆ แก่การ ปฏิบัติการของเครื่องอำนวยความสะดวกนั้นซึ่งน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความ ปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง สิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาท ถึงสามหมื่นบาท (มาตรา ๘)

๔.๖ ผู้ใดแจ้งข้อความ หรือส่งข่าวสารซึ่งรู้อยู่แล้วว่าเป็นเท็จ และการนั้น เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานในระหว่างการบิน ต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี (มาตรา ๙)

๔.๗ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ เป็นเหตุให้ ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี แต่ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต (มาตรา ๑๐ วรรค ๑)

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๗ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๙ เป็น เหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี แต่ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี (มาตรา ๑๐ วรรค ๒)

๔.๘ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ หรือมาตรา ๖ ทวิ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ (มาตรา ๑๑ วรรค ๑)

ผู้ใดพยายามกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ (มาตรา ๑๑ วรรค ๒)

ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการเตรียมเพื่อกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวในวรรคแรก ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ (มาตรา ๑๑ วรรค ๓)

๔.๕ ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้า

(๑) ความผิดนั้นได้กระทำในอากาศยานต่างประเทศและอากาศยานนั้นลงสู่พื้นในราชอาณาจักรพร้อมด้วยผู้กระทำความผิด

(๒) ความผิดนั้นได้กระทำในอากาศยานต่างประเทศ ที่บุคคลซึ่งมีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ถาวร หรือสถานที่หลักในการประกอบธุรกิจอยู่ในราชอาณาจักรเข้ามาทำการบินโดยไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานของผู้ให้เข้ามาด้วย หรือ

(๓) ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ หรือมาตรา ๖ ทวิปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (มาตรา ๑๒)

๔.๑๐ เมื่อผู้ควบคุมอากาศยานในระหว่างการบินมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดได้กระทำ หรือจะกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกระทำการซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล หรือทรัพย์สินในอากาศยาน หรือซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบและวินัยในอากาศยาน ผู้ควบคุมอากาศยานอาจใช้มาตรการอันสมควรในทางป้องกันเพื่อมิให้บุคคลนั้นกระทำการดังกล่าว รวมทั้งการควบคุมตัวในเมื่อเห็นว่าจำเป็นเพื่อส่งตัวบุคคลนั้นแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ หรือเพื่อนำตัวบุคคลนั้นลงจากอากาศยาน (มาตรา ๑๓ วรรค ๑)

ผู้ควบคุมอากาศยานอาจสั่ง หรือให้อำนาจเจ้าหน้าที่ประจำอากาศยาน หรือขอร้อง หรือให้อำนาจผู้โดยสารให้ช่วยเหลือในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้ (มาตรา ๑๓ วรรค ๒)

เจ้าหน้าที่ประจำอากาศยานหรือผู้โดยสารอาจใช้มาตรการอันสมควรในทางป้องกันโดยไม่ต้องมีการให้อำนาจตามวรรคสองได้ในเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเป็นจะต้องกระทำเช่นนั้นทันที เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคลหรือทรัพย์สินในอากาศยานแต่ผู้ควบคุมอากาศยานอาจสั่งให้ยกเลิกมาตรการนั้นได้ (มาตรา ๑๓ วรรค ๓)

๔.๑๑ เมื่ออากาศยานลงสู่พื้นแล้ว ห้ามมิให้ใช้มาตรการในทางป้องกันหรือการควบคุมตัวตามมาตรา ๑๓ เว้นแต่

(๑) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไม่อนุญาตให้หน้าผู้ถูกควบคุมตัวลงจากอากาศยาน

(๒) ไม่สามารถส่งผู้ถูกควบคุมตัวแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้ หรือ

(๓) ผู้ถูกควบคุมตัวตกลงหรือยินยอมอยู่ในอากาศยาน โดยจะออกเดินทางต่อไปกับอากาศยานนั้น

ผู้ควบคุมอากาศยานที่มีผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรา ๑๓ อยู่ในอากาศยานต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทราบโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ และหากเป็นไปได้จะต้องแจ้งก่อนลงสู่พื้นว่ามีผู้ถูกควบคุมตัวอยู่ในอากาศยานนั้น พร้อมทั้งเหตุผลของการควบคุมตัว (มาตรา ๑๔)

๔.๑๒ เมื่ออากาศยานลงสู่พื้นในราชอาณาจักร ผู้ควบคุมอากาศยานอาจนำบุคคลใดลงจากอากาศยาน เพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นได้กระทำหรือจะกระทำการใด ๆ ในอากาศยานนั้น ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยาน บุคคล หรือทรัพย์สินในอากาศยานอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบและวินัยที่กำหนดไว้สำหรับอากาศยานนั้น

ให้ผู้ควบคุมอากาศยานรายงานให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่งทราบข้อเท็จจริงและเหตุผลของการนำบุคคลดังกล่าวลงจากอากาศยาน (มาตรา ๑๕)

๔.๑๓ เมื่ออากาศยานลงสู่พื้นในราชอาณาจักร ผู้ควบคุมอากาศยานอาจส่งตัวบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้น ได้กระทำการในอากาศยาน ซึ่งตนเห็นว่าเป็นความผิดร้ายแรงตามกฎหมายอาญาของประเทศที่อากาศยานนั้นจดทะเบียน (มาตรา ๑๖ วรรค ๑)

ให้ผู้ควบคุมอากาศยานแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทราบโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้และหากเป็นไปได้ให้แจ้งก่อนอากาศยานลงสู่พื้น ถึงเจตนาและเหตุผลของการส่งตัวบุคคลดังกล่าว (มาตรา ๑๖ วรรค ๒)

ให้ผู้ควบคุมอากาศยานจัดหาพยานหลักฐานและข้อความต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยชอบตามกฎหมายของประเทศที่อากาศยานนั้นจดทะเบียน ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่ง (มาตรา ๑๖ วรรค ๓)

เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะไม่รับตัวบุคคลที่ส่งให้ตามวรรคหนึ่งก็ได้อ้าเห็นว่าการคิดนั้นเป็นความผิดอันมีลักษณะทางการเมือง หรือความผิดที่อาศัยการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติหรือศาสนาเป็นมูลฐาน ที่มีได้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินอากาศ (มาตรา ๑๖ วรรค ๔)

๔.๑๔ เมื่อได้รับบุคคลดังกล่าวในมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๖ ไว้

(๑) ถ้าเป็นกรณีที่ต้องทำการสอบสวนเพื่อดำเนินคดี ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจส่งบุคคลดังกล่าวและพยานหลักฐานถ้าหากมีแก่พนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า ถ้าการสอบสวนเบื้องต้นปรากฏว่าเป็นกรณีที่ไม่อาจดำเนินคดีได้ในราชอาณาจักร และไม่มีการขอให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ให้ปล่อยตัวไป

(๒) ถ้าเป็นกรณีที่ไม่จำเป็นต้องทำการสอบสวนหรือเป็นกรณีกระทำการฝ่าฝืนต่อระเบียบและวินัยในอากาศยาน ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้เท่าที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลนั้นเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรเว้นแต่บุคคลนั้นเป็นผู้มีสิทธิเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักร ก็ให้ปล่อยตัวไป (มาตรา ๑๗)

๔.๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๕ มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๘)

๕. ผู้รักษาการ (มาตรา ๑๕)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

.....∞.....

สรุปย่อพระราชกำหนด
ควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

โดยที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมสินค้าชายแดน เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยตามบริเวณชายแดน

๒. การใช้บังคับและท้องที่ที่ใช้บังคับ (มาตรา ๒, มาตรา ๖)

๒.๑ ใช้ได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ประกาศเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๔)

๒.๒ จะประกาศใช้ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งตามชายแดน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งในน่านน้ำของประเทศไทย

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“สินค้า” หมายถึง สิ่งของที่อาจใช้ในการอุปโภค หรือบริโภค สารเคมี อาวุธ ยานพาหนะ และสิ่งของอื่นใด

“เขตควบคุม” หมายถึง เขตที่รัฐมนตรีประกาศเป็นเขตควบคุมตามพระราชกำหนดนี้

“ผู้อำนวยการ” หมายถึง ผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุม

๔. หลักเกณฑ์การประกาศเขตควบคุม (มาตรา ๖)

๔.๑ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมสินค้าชายแดน

๔.๒ เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน หรือปราบปรามการแทรกซึมบ่อนทำลาย

๔.๓ ป้องกัน หรือปราบปรามการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยตามชายแดน หรือ

๔.๔ เพื่อมิให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นจะเป็นภัยต่อประเทศ

๕. ผู้รักษาการ (มาตรา ๗) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการตามพระราชกำหนดนี้มีอำนาจ

๕.๑ กำหนดชนิด หรือประเภทของสินค้าควบคุมในเขตควบคุม

๕.๒ แต่งตั้งผู้อำนวยการควบคุมสินค้าในเขตควบคุม ซึ่งได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายทหารยศตั้งแต่ พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรี ขึ้นไป

๖. คณะกรรมการควบคุมสินค้าในเขตควบคุม (มาตรา ๘)

ให้แต่ละจังหวัดที่อยู่ในเขตควบคุมมีคณะกรรมการควบคุมสินค้าคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด อัยการจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธร นายอำเภอแห่งท้องที่ที่เกี่ยวข้อง พาณิชย์จังหวัด และผู้บังคับหน่วยทหาร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันพื้นที่ชายแดนเป็นกรรมการ

๗. อำนาจของผู้อำนวยความสะดวกในการควบคุมสินค้า (มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐)

๗.๑ กำหนดมาตรการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมสินค้า

๗.๒ กำหนดจำนวนหรือปริมาณสินค้าควบคุมซึ่งบุคคลจะมีไว้ในครอบครอง หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายตามความจำเป็น

๗.๓ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจำหน่าย การเก็บรักษา และการย้ายสินค้าควบคุม

๗.๔ ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับสินค้า เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้

๗.๕ มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็น

๘. อำนาจของผู้อำนวยความสะดวกและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจ (มาตรา ๑๕)

๘.๑ เข้าไปตรวจค้นในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ได้ทุกเวลา เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้

๘.๒ ตรวจค้นบุคคลใด ๆ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้

๘.๓ ตรวจค้นยานพาหนะที่จะเข้าใน หรือนอกเขตควบคุมได้ทุกเวลา และสั่งเจ้าของ หรือผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุดจอด หรือนำยานพาหนะไปยังที่หนึ่งที่ได้เพื่อตรวจค้นและสั่งการตามที่เห็นสมควร

๘.๔ สังกะสีบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ถ้อยคำ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าว จะมีประโยชน์ แก่การดำเนินการตามพระราชกำหนดนี้

๘.๕ ยึด หรืออายัดสินค้า เอกสาร หลักฐาน ยานพาหนะ หรือสิ่งของใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้

๘.๖ จับ ควบคุม และสอบสวน หรือส่งผู้ต้องหาตามพระราชกำหนดนี้ไปยังพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการต่อไปก็ได้

๘. การควบคุมสินค้าควบคุม (มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๓)

๘.๑ ห้ามมิให้ผู้ใดมีสินค้าควบคุมไว้ในครอบครองเกินจำนวน หรือปริมาณที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ โดยต้องขออนุญาตต่อผู้อำนวยการ ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ประกาศ

๘.๒ ห้ามมิให้บุคคลใดนำสินค้าควบคุมเข้ามาใน หรือส่งออกไปนอกเขตควบคุม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้อำนวยการ

๑๐. การควบคุมผู้กระทำความผิด (มาตรา ๑๖)

๑๐.๑ ให้ผู้อำนวยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ถูกจับ

๑๐.๒ เมื่อควบคุมผู้ต้องขังครบตาม ๑๐.๑ แล้ว ถ้าเกิดความจำเป็นให้ยื่นคำร้องต่อศาล ออกหมายขังผู้ต้องขังต่อ ให้ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งไม่เกินสิบห้าวันและรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

๑๑. อำนาจสั่งการสั่งฟ้อง (มาตรา ๑๗)

ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้ส่งสำนวนและมีความเห็นควรสั่งฟ้องไปยังพนักงานสอบสวน การแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้ใช้อำนาจของอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี

๑๒. การปฏิบัติต่อสิ่งของที่ยึด (มาตรา ๑๘)

๑๒.๑ ถ้าไม่ปรากฏตัวเจ้าของ หรือผู้ครอบครองในขณะที่ยึด ให้พนักงาน

เจ้าหน้าที่ประกาศหาตัวเจ้าของภายในสิบห้าวันนับแต่วันยึด หากไม่มีเจ้าของมาแสดงตัวขอรับคืนภายในสามสิบวัน ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๑๒.๒ ถ้ามีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลพิพากษาไว้รับสิ่งของที่ยึดไว้ และเจ้าของมิได้มาขอรับคืนภายในสามสิบวันนับแต่วันมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๑๒.๓ หากเป็นของที่เสียหายหรือเก็บไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลเกินสมควร ให้จัดการขายทอดตลาดหรือวิธีอื่น เงินที่ได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วยึดไว้แทนสิ่งของ

๑๓. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๑๕ - มาตรา ๒๓)

๑๓.๑ ผู้ใดมีสินค้ำควบคุมไว้เกินกว่าความจำเป็น หรือผิดเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๓.๒ ผู้ใดมีสินค้ำควบคุมไว้เกินกว่าจำนวน หรือปริมาณที่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๓.๓ ผู้ใดนำสินค้ำควบคุมเข้ามา หรือส่งออกไปนอกเขตควบคุมก่อนได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๓.๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ขอตรวจค้นยานพาหนะ หรือสั่งมาให้ถ้อยคำ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๓.๕ นอกจากจะต้องรับโทษตาม ๑๓.๑ - ๑๓.๔ แล้ว บรรดาสินค้ำควบคุม รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรใด ๆ ที่บุคคลใดใช้ในการกระทำผิดดังกล่าว ให้ริบเสียทั้งสิ้น

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล

พ.ศ.๒๕๕๐

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เนื่องจากในปัจจุบันมีการผลิตปิโตรเลียมในทะเล ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และในไหล่ทวีปของราชอาณาจักรไทย สมควรให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือไทยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการป้องกันและระงับการกระทำที่เป็นการก่อวินาศกรรมสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป ดังกล่าวและมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินการต่อไป

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๓)

ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๐)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“เจ้าหน้าที่ทหารเรือ” ได้แก่

ก. นายทหารเรือประจำชั้นสัญญาบัตรซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บังคับการเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับการกองเรือ

ข. ผู้บัญชาการกรมนาวิกโยธิน (หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน)

ค. ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ

ง. ผู้บัญชาการทหารเรือ

จ. นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นที่ผู้บัญชาการทหารเรือได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เทียบเท่ากับตำแหน่งดังกล่าว ในข้อ ก ถึงข้อ ค

ฉ. นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตรซึ่งผู้บัญชาการทหารเรือได้ประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาแต่งตั้งขึ้น โดยเฉพาะ

“เขตปลอดภัย” หมายความว่า เขตโดยรอบสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล
มีระยะ ๕๐๐ เมตร โดยวัดจากแต่ละจุดของขอบด้านนอกของสถานที่ผลิตปิโตรเลียม
ในทะเลตามกฎหมายระหว่างประเทศ

“สถานที่ผลิตปิโตรเลียม” หมายความว่า

ก. สิ่งที่ตั้งตั้งเดี่ยว หรือมากกว่านั้น ที่สร้างขึ้น หรือติดตั้งชั่วคราว หรือถาวร
ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือไหล่ทวีปของราชอาณาจักรไทย เพื่อวัตถุประสงค์ใน
การผลิต หรืออำนวยความสะดวกในการผลิตปิโตรเลียม

ข. เรือ แท่นลอย โครงสร้างอื่นที่อยู่ประจำและเป็นส่วนหนึ่งของการผลิต
หรืออำนวยความสะดวกในการผลิตปิโตรเลียมในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือไหล่ทวีป
๔. ผู้รักษาการ (มาตรา ๒๗) ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

๕. อำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (มาตรา ๕ และมาตรา ๕)

มีอำนาจออกประกาศ

ก. กำหนดหรือยกเลิกเขตที่ตั้งและเขตปลอดภัยของสถานปิโตรเลียมในทะเล
ผู้ใดจะเดินเรือในเขตปลอดภัย ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมทรัพยากร
ธรณี หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีมอบหมาย เว้นแต่จำเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย
หรือประสบภัยอันตรายร้ายแรง

ข. กำหนด หรือยกเลิกเขตที่อ่าวรวมอุปกรณ์ของท่อที่ใช้ในระบบการผลิต
ปิโตรเลียมซึ่งเชื่อมโยงกันระหว่างสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลที่อยู่นอกเขต
ปลอดภัย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องรับโทษตามกฎหมาย

๖. พื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจ (มาตรา ๖)

ได้แก่ สถานที่ผลิตปิโตรเลียม รวมถึงเขตรอบสถานที่ผลิตปิโตรเลียมใน

ทะเลระยะ ๕๐๐ เมตร การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นบน เหนือ หรือใต้เขตพื้นที่ตาม
ที่กล่าวมาแล้วให้ถือว่ากระทำในเขตราชอาณาจักร

๗. อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ (มาตรา ๗, มาตรา ๘ และมาตรา ๑๑ - มาตรา ๑๘)

ก. สืบสวนสอบสวนเบื้องต้น เพื่อป้องกันและระงับการกระทำที่เป็นการ
ก่อวินาศกรรมสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล

ข. สืบสวนสอบสวนเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมาย
อาญาที่ได้กระทำบน เหนือ หรือใต้สถานที่ผลิตปิโตรเลียม หรือในเขตปลอดภัยตาม
ความผิด ดังต่อไปนี้

๑) ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง ตามมาตรา ๑๓๖ - มาตรา ๑๔๖

๒) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา ๒๐๕ -
มาตรา ๒๑๖

๓) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา
๒๑๗ - มาตรา ๒๒๖ และมาตรา ๒๓๑

๔) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา ๒๕๐, มาตรา ๒๕๕-ม.๒๕๖

๕) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ตามมาตรา ๓๐๕, มาตรา ๓๑๐,
มาตรา ๓๑๓, มาตรา ๓๑๕, มาตรา ๓๒๒ - มาตรา ๓๒๔

๖) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามมาตรา ๓๓๔, มาตรา ๓๓๕, มาตรา
๓๓๖ - มาตรา ๓๓๙, มาตรา ๓๔๐ ตริ, มาตรา ๓๕๗ - มาตรา ๓๖๐, มาตรา ๓๖๒,
มาตรา ๓๖๔, มาตรา ๓๖๕

ก. มีอำนาจสั่ง หรือบังคับให้เรือ หรืออากาศยานที่ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัย
ว่าจะใช้ หรือได้ใช้ในการก่อวินาศกรรมสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลให้หยุด หรือ
ไปยังที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หรือลงยังสนามบิน หรือที่ขึ้นลงชั่วคราวแห่งใดแห่งหนึ่ง ใน
กรณีจำเป็นเพื่อดำเนินการตามที่กล่าวมาแล้วก็มีอำนาจใช้อาวุธประจำเรือ หรือ
อากาศยานบังคับได้

ง. เมื่อได้สั่ง หรือบังคับให้เรือ หรืออากาศยานให้หยุด หรือไปยังที่แห่งใด
ตามข้อ ก. แล้ว ยังมีอำนาจ

๑) ตรวจและกั้นเรือหรืออากาศยาน

๒) สอบสวนผู้ควบคุมเรือหรืออากาศยาน และบุคคลในเรือหรืออากาศยาน

๓) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดที่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้เพื่อการสอบสวน ตลอดจนยึดเรือหรืออากาศยานและสิ่งของที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิดได้ด้วย แต่การควบคุมดังกล่าวมิให้เกินความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

จ. ไล่ติดตามเรือต่างประเทศ เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเรือนั้นได้ใช้ในการก่อวินาศกรรมสถานที่ผลิตปิโตรเลียม

ฉ. เมื่อได้ปฏิบัติการเท่าที่จำเป็นตามข้อ ง. แล้ว จะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดไว้และบันทึกทั้งปวงที่เกี่ยวข้องในคดีที่ทำไว้กับพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่

ช. ให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๘. การควบคุมตัวผู้ต้องหา (มาตรา ๒๒)

การควบคุมผู้ต้องหาของเจ้าหน้าที่ทหารเรือก่อนที่จะนำส่งพนักงานสอบสวน มิให้นับเป็นเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๙. ศาลที่รับฟ้อง (มาตรา ๒๓)

ก. ความผิดตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ให้ชำระที่ศาลอาญา

ข. ถ้าได้ทำการสอบสวน ณ ท้องที่ใด ให้ชำระที่ศาลนั้น

๑๐. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๒๔ - มาตรา ๒๖)

ก. ผู้ใดเดินเรือในเขตปลอดภัยโดยมิได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. ผู้ใดทอดสมอเรือหรือเกาสมอหรือกระทำการใดอันอาจเป็นอันตรายต่อท่อที่ใช้ในระบบการผลิตปิโตรเลียม หรือท่อที่ใช้ในระบบขนส่งปิโตรเลียม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค. ผู้ใดทำให้ท่อหรืออุปกรณ์ของท่อถูกทำลายเสียหาย เสียมูลค่าหรือไร้ประโยชน์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ง. ผู้ใดเดินหรือข้ามท่อหรืออุปกรณ์อันอาจเป็นอันตรายต่อท่อที่ใช้ในระบบการผลิตปิโตรเลียม หรือท่อที่ใช้ในระบบการขนส่งปิโตรเลียม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ
การเกณฑ์ช่วยราชการทหาร

พ.ศ.๒๕๓๐

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร
ในเวลาปกติหรือเวลาสงคราม และในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

๒. การใช้บังคับ

ให้ใช้ข้อบังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศ
เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“การเกณฑ์ในเวลาปกติ” หมายความว่า การเกณฑ์ช่วยราชการทหารสำหรับ
หน่วยทหารที่ออกฝึกการสนามเฉพาะเมื่อไม่สามารถหรือไม่มีเวลาพอที่จะจัดหา
ทรัพย์สินเพื่อใช้ในราชการทหารได้ตามปกติ

“การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ” หมายความว่า การเกณฑ์ช่วยราชการทหาร
ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มี
ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

๔. ผู้รักษาการ (มาตรา ๕)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๕. การเกณฑ์ในเวลาปกติ (มาตรา ๑๐ - มาตรา ๑๒)

๕.๑ กระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเกณฑ์เพื่อการฝึกการสนามที่จำเป็น
ต้องมีพลเรือนเข้าร่วมในการฝึกนั้น

๕.๒ การเกณฑ์ตามข้อ ๕.๑ อาจเกณฑ์ได้ซึ่งทรัพย์สินดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ สถานที่สำหรับใช้พักแรมหรือสร้างที่พักแรม

๕.๒.๒ เชื้อเพลิง น้ำมันเชื้อเพลิง สิ่งหล่อลื่น และก๊าซ

๕.๒.๓ ยานพาหนะพร้อมด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับซ่อมบำรุงยานพาหนะนั้น

๕.๒.๔ สัตว์พาหนะพร้อมด้วยเครื่องผูกเทียมและเครื่องมือสำหรับสัตว์พาหนะนั้น

๕.๓ การเกณฑ์รถไฟ เรือ หรืออากาศยาน

๖. ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ (มาตรา ๑๓)

๖.๑ ยานพาหนะที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

๖.๒ ยานพาหนะและสัตว์พาหนะที่ใช้เกี่ยวกับการไปรษณีย์โทรเลข

๖.๓ ยานพาหนะโดยสารที่ใช้ทำการตามกำหนดวันเวลาและเส้นทางตามปกติ

๖.๔ ม้าพันธุ์และโคพันธุ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการผสมพันธุ์

๗. สถานที่ที่ได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ (มาตรา ๑๔)

๗.๑ สถานที่ราชการ

๗.๒ สถานทูต สถานกงสุล หรือสถานที่ทำการขององค์การระหว่างประเทศหรือสถานที่ทำการอื่นที่เป็นของรัฐบาลต่างประเทศ

๗.๓ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

๗.๔ สถานพยาบาล และสถานที่ที่ใช้สำหรับสงเคราะห์เด็กกำพร้าหรือคนพิการ

๗.๕ สถานศึกษาที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

๗.๖ สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๘. วิธีดำเนินการ (มาตรา ๑๖)

การเกณฑ์ในเวลาปกติถ้าจะกระทำในท้องที่ใดเมื่อใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายเป็นหนังสือเป็นผู้ประกาศและมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่นั้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อทราบ

๕. ผู้มีอำนาจออกไปเรียกเกณฑ์ (มาตรา ๑๗)

เมื่อดำเนินการตามข้อ ๘ แล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้
มีอำนาจออกไปเรียกเกณฑ์

- ๕.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- ๕.๒ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- ๕.๓ ผู้บัญชาการทหารบก
- ๕.๔ ผู้บัญชาการทหารเรือ
- ๕.๕ ผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ๕.๖ แม่ทัพภาค

๑๐. การออกหมายเกณฑ์ (มาตรา ๑๘ - มาตรา ๒๒)

เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่มีทรัพย์สินที่จะเกณฑ์ได้รับใบเรียก
เกณฑ์แล้ว ให้ออกหมายเกณฑ์ไปยังเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์
โดยเร็วในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอาจเรียกเกณฑ์ หรือออกหมายเกณฑ์ หรือดำเนินการ
เกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารได้ แต่จะต้องออกไปเรียกเกณฑ์ หมาย
เกณฑ์ หรือเอกสารอื่นส่งตาม ไปภายในสามวันนับแต่วันเรียกเกณฑ์

๑๑. ค่าทดแทนและค่าเสียหาย (มาตรา ๓๓ - มาตรา ๔๑)

๑๑.๑ การเกณฑ์ช่วยราชการทหารก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง ค่าทดแทน หรือ
ค่าเสียหายได้

๑๑.๒ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์เป็นผู้กำหนด
ค่าทดแทนทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์

๑๑.๓ ถ้าเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน ไม่พอใจจำนวนค่าทดแทนที่
เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์กำหนดให้ยื่นคำคัดค้านเป็นหนังสือต่อ
เจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งให้มา
รับค่าทดแทน และให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่นั้นส่งคำคัดค้านไปยังเจ้าหน้าที่
ฝ่ายทหารโดยเร็ว

๑๑.๔ ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ในท้องที่ออกหมายเกณฑ์ เป็น
ผู้จ่ายค่าทดแทนการเกณฑ์ทรัพย์สินตามจำนวนที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่กำหนด

๑๑.๕ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ประสงค์จะเรียกค่าเสียหาย ให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานฝ่ายทหาร หรือเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ที่ออกหมายเกณฑ์ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ส่งคืนทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์

๑๑.๖ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่พอใจผลการสอบสวน หรือจำนวนค่าเสียหายตามมาตรา ๑๗ วรรคสาม ให้ยื่นคำคัดค้านเป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

๑๑.๗ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจ่ายค่าเสียหายตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกำหนดตามมาตรา ๑๗ หรือที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๘ ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณี มีหนังสือแจ้งจำนวนค่าเสียหายไปยังเจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน

๑๑.๘ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๕ หรือมาตรา ๑๘ ให้ฟ้องต่อศาลได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

๑๑.๘ ในกรณีที่การจ่ายค่าทดแทน หรือค่าเสียหายไม่เป็นไปภายในเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ฟ้องต่อศาลได้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่พ้นกำหนดนั้น

๑๒. การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ (มาตรา ๔๒)

ให้กระทำได้

๑๒.๑ ในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบ หรือการสงคราม

๑๒.๒ ในระหว่างเวลาที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

๑๒.๓ ในระหว่างที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

๑๓. การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติอาจเกณฑ์ทรัพย์สินและแรงงานได้ (มาตรา ๔๓)

๑๓.๑ ทรัพย์สินตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒

๑๓.๒ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และไฟโรเทคนิค

๑๓.๓ เครื่องมือสื่อสารและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนอะไหล่และ

อุปกรณ์ของเครื่องมือดังกล่าว

๑๓.๔ เครื่องกล เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นที่ใช้สำหรับการสร้าง ซ่อมแซม หรือบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมและยานพาหนะเพื่อกิจการของทางราชการทหาร

๑๓.๕ สิ่งต่าง ๆ ที่มีไว้เพื่อใช้ หรือเพื่อประโยชน์สำหรับจัดที่พักแรม หรือโรงพยาบาล

๑๓.๖ เสบียงอาหารสำหรับคนหรือสัตว์

๑๓.๗ คนงาน คนนำทาง คนเดินข่าวสาร ล่าม หรือผู้ที่อาจเป็นประโยชน์แก่กิจการของทางราชการทหาร

๑๓.๘ แรงงานและทรัพย์สินอื่นที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่กิจการของทางราชการ

๑๔. วิธีดำเนินการ (มาตรา ๔๗)

นับแต่วันเวลาที่ได้มีคำสั่งหรือประกาศตามมาตรา ๔๒ และได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้ ออกใบเรียกเกณฑ์แล้วส่งตรงไปยังพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ได้ทันที

๑๔.๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๗

๑๔.๒ นายทหารซึ่งมีตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสูงสุด ณ ที่นั้น และมีกำลังในการบังคับบัญชาตั้งแต่หนึ่งกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป เมื่อนำทหารเข้าทำการรบหรือเข้าสู่สงครามหรือเมื่อผู้บังคับบัญชาทหารอยู่ในเขตที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือในเขตท้องที่ที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

๑๕. อำนาจพิเศษของเจ้าหน้าที่ทหารในเวลาไม่ปกติ (มาตรา ๔๘)

๑๕.๑ ในกรณีจำเป็น ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่า จะต้องจัดซื้อ หรือเช่าทรัพย์สินที่อาจเรียกเกณฑ์ได้ตามมาตรา ๑๑ (๑) และ (๔) แล้ว ให้อำนาจบังคับซื้อหรือเช่าตามราคา หรือค่าเช่าที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้กำหนด

๑๕.๒ เมื่อมีความจำเป็นในการป้องกันประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้ายึดอสังหาริมทรัพย์ไว้ชั่วคราวเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการและให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารออกใบรับให้ไว้แก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเจ้าของและผู้ครอบครองไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหาย เว้นแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นสมควรอาจจ่ายค่าทดแทนการใช้อสังหาริมทรัพย์นั้น

๑๕.๓ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ผู้ใดทราบหมายเกณฑ์แล้วไม่ปฏิบัติตามหมายเกณฑ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจใช้กำลังบังคับได้ตามความจำเป็น และมีอำนาจ

๑๕.๓.๑ เข้าไปและค้นได้ทุกเวลา เพื่อให้สำเร็จตามที่ได้เรียกเกณฑ์

๑๕.๓.๒ เข้ายึดหรือครอบครองทรัพย์สินตามหมายเกณฑ์ หรือใบเรียกเกณฑ์โดยออกไปรับให้ไว้แก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ผู้ถูกเกณฑ์ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารดังกล่าว

๑๖. บทบัญญัติที่นำมาใช้บังคับ (มาตรา ๕๖)

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๕ และมาตรา ๔๑ ในหมวด ๒ ว่าด้วยการเกณฑ์ในเวลาปกติมาใช้บังคับ ในหมวด ๓ ว่าด้วยการเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติโดยอนุโลม

๑๗. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๕๗ - มาตรา ๗๑)

๑๗.๑ เจ้าของ หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการปฏิบัติตามหน้าที่ มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๒ ผู้ใดออกไปเรียกเกณฑ์ หรือเรียกเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสารโดยไม่มีอำนาจให้ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๓ ผู้ใดออกหมายเกณฑ์ หรือดำเนินการเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสาร โดยไม่มีอำนาจให้ทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๔ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ออกไปเรียกเกณฑ์ หรือเรียกเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่เกณฑ์ไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือสิ่งที่ทางราชการทหารไม่มีความต้องการ มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๕ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดออกหมายเกณฑ์ หรือดำเนินการเกณฑ์โดยทางวาจา หรือโดยเครื่องมือสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่เกณฑ์ไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้

หรือสิ่งที่ทางราชการทหารไม่มีความต้องการ มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๖ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้ว ชดชืนหรือละเลยไม่ออกหมายเกณฑ์หรือกระทำการอย่างใดอันเป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๗ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือชดชืนไม่ไปพบเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๘ ผู้ถูกเกณฑ์แรงงานผู้ใดละทิ้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไปเสียจากหน้าที่นั้นโดยมิได้รับอนุญาต มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๙ เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินผู้ใดไม่นำทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ไปส่งตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในหมายเกณฑ์ หรือไม่แจ้งให้พนักงานปกครองท้องที่ทราบ มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๐ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจทราบ มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๑ เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ผู้ใดไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทราบ หรือไม่จัดหาทรัพย์สินส่งมอบแทน มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๒ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ให้ปฏิบัติกรอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติกรตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๓ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นในการเกณฑ์ให้กระทำหรือละเว้นการกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ด้วยการ ใช้กำลังประทุษร้าย หรือ

ผู้เชื่อกันว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๔ ผู้ใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามการเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ขัดจีนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น หรือขัดขวางเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือ เจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่หรือให้ถ้อยคำซึ่งตนรู้ว่าเท็จ ในข้อสาระสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๗.๑๕ ถ้ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๔.๑ - มาตรา ๑๔.๔ เป็นการกระทำ ในกรณีการเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ ผู้กระทำความผิดจำคุกตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ เป็นทวีคูณ

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด

พ.ศ.๒๕๓๔

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด และสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และทางปฏิบัติของนานาประเทศ

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๔)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

“เจ้าหน้าที่ทหารเรือ” หมายความว่า นายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ควบคุมเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองเรือ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ ผู้บัญชาการทหารเรือ หรือตำแหน่งอื่นที่ผู้บัญชาการทหารเรือได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เทียบเท่ากับตำแหน่งดังกล่าว และนายทหารเรือประจำการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งผู้บัญชาการทหารเรือได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“การกระทำอันเป็นโจรสลัด” หมายความว่า

(ก) ยึดหรือเข้าควบคุมเรือลำใด โดยใช้กำลังหรือโดยขู่เจ็ญว่าจะกระทำอันตรายต่อเรือ หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เจ็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลในเรือนั้น

(ข) ทำลายเรือทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เรือ

(ค) หน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย หรือ

(ง) ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ซึ่งได้กระทำในทะเลหลวง หรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ว่าจะเป็นของประเทศใด โดยบุคคลในเรือเอกชนหรืออากาศยานเอกชนลำหนึ่งต่อเรือบุคคลหรือทรัพย์สินในเรืออีกลำหนึ่ง และได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้กระทำนั้น

“เรือเอกชนหรืออากาศยานเอกชน” หมายความว่ารวมถึง เรือรบ เรือของรัฐบาล หรืออากาศยานของรัฐบาลที่ถูกยึดหรือเข้าควบคุมโดยบุคคลประจำเรือ หรืออากาศยานนั้น ซึ่งก่อการกำเริบ หรือถูกยึดหรือเข้าควบคุมโดยบุคคลอื่นด้วย

“สืบสวนสอบสวนเบื้องต้น” หมายความว่า แสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานรวบรวมพยานหลักฐาน หรือดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารเรือได้กระทำไปเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือทราบรายละเอียดแห่งความผิด หรือพิสูจน์ความผิดเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนต่อไป

๔. อำนาจดำเนินการ (มาตรา ๕)

ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อป้องกัน และปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด รวมทั้งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัด และให้ถือว่าการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นที่ทำไว้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๕. อำนาจศาล (มาตรา ๑๔)

ความผิดตาม พ.ร.บ.นี้ ให้ชำระคดีที่ศาลอาญา แต่ถ้าการสอบสวนได้กระทำในท้องที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระคดีที่ศาลนั้นได้

ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ชำระคดีที่ศาลทหารกรุงเทพ แต่ถ้าการสอบสวนได้กระทำในท้องที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารใด ให้ชำระคดีที่ศาลทหารนั้น

๖. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๑๕ - มาตรา ๒๘)

ผู้ใดกระทำการอันเป็นโจรสลัด โดยการ

๑. ยึดเข้าควบคุมเรือโดยใช้กำลังหรือโดยขู่ว่าจะกระทำอันตรายต่อเรือ หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่จะขู่จะใช้กำลังประทุษร้ายต่อบุคคลในเรือ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒. ทำลายเรือ ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๒๐ ปี

๓. ทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือจนเรือนั้นอยู่ในลักษณะน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๗ ปี และปรับตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๗๐,๐๐๐ บาท

๔. ทำให้เกิดความเสียหายแก่เรือ หรือกระทำความด้วยประการใด ๆ อันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เรือ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๕. หน่วงเหนี่ยวกักขังหรือกระทำความด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๗. ถ้าการกระทำตามข้อ ๑ - ข้อ ๖ ได้กระทำโดยข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีโชภรรยาของตน โดยขู่จะใช้กำลังประทุษร้าย หรือทำให้หญิงนั้นเข้าใจผิด ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๘. ถ้าการกระทำตามข้อ ๑ - ข้อ ๖ ได้กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้อาวุธ ใช้ปืนยิง ใช้วัตถุระเบิด หรือทรมาน ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑๕ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ถ้าการกระทำตามข้อ ๑ - ข้อ ๖ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส

ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑๕ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑๐. ถ้าการกระทำตามข้อ ๑ - ข้อ ๖ เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

๑๑. ใช้เรือรบ เรือของรัฐบาลหรืออากาศยานของรัฐบาล ซึ่งคนได้เข้ายึด หรือควบคุมหรือกระทำต่อเรือของรัฐบาล ต้องระวางโทษเป็น ๒ เท่าของโทษที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

๑๒. ผู้สนับสนุนต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ

๑๓. พยายามกระทำความผิดต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

๑๔. กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร รับโทษเช่นเดียวกับในราชอาณาจักร

๗. ผู้รักษากร (มาตรา ๒๕)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง

สรุปย่อลักษณะความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏว่ามีภัยคุกคามจากการก่อการร้าย โดยมุ่งประสงค์ต่อชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์หรือทำลายทรัพย์สินให้เกิดความเสียหายเพื่อสร้างความปั่นป่วน โดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนและทำให้เกิดความวุ่นวายในประเทศ หรือเพื่อบังคับขู่เข็ญให้รัฐบาลไทย รัฐบาลของรัฐใด หรือองค์การระหว่างประเทศ จำยอมต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำตามที่มีการเรียกร้องของผู้ก่อการร้าย ซึ่งการกระทำเช่นนั้นได้เกิดขึ้นในประเทศใกล้เคียงและมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นภายในประเทศอันจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ การกระทำดังกล่าวยังเป็นการกระทำในลักษณะการร่วมมือกระทำความผิดระหว่างประเทศ ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีมติที่ ๑๓๗๓ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๐ ขอให้ทุกประเทศร่วมมือดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำใดที่เป็นการก่อการร้าย รวมถึงการสนับสนุนทางทรัพย์สิน หรือกรณีอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์จะนำไปใช้ดำเนินการก่อการร้ายหรือเป็นสมาชิกขององค์กรก่อการร้าย

๒. คำนิยาม (มาตรา ๑๓๕/๑)

ความผิดฐานก่อการร้าย หมายถึง การกระทำโดย

(๑) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลใด ๆ

(๒) ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ

(๓) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐ หรือบุคคล สิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ

โดยการกระทำได้กล่าวนั้น มุ่งหมายเพื่อขู่เชิญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือไม่กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนให้เกิดความหวาดหวั่นในหมู่ประชาชน

บทกำหนดโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ บาท ถึง ๑๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๕/๑)

กระทำการก่อการร้ายโดย

(๑) ขู่เชิญว่าจะทำการก่อการร้ายโดยมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำการตามที่ขู่จริง หรือ

(๒) สะสมกำลังพลหรืออาวุธ จัดหาหรือรวบรวมทรัพย์สิน ให้หรือรับการฝึกการก่อการร้าย เตรียมการอื่นใด หรือสมคบกันเพื่อก่อการร้าย หรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนเพื่อก่อการร้าย หรือยุยงประชาชนให้เข้ามามีส่วนในการก่อการร้าย หรือรู้ว่ามีผู้จะก่อการร้ายแล้วช่วยปกปิดไว้

บทกำหนดโทษ จำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึง ๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๔,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐๐,๐๐๐ บาท (มาตรา ๑๓๕/๒)

๓. ความรับผิดชอบของผู้สนับสนุน (มาตรา ๑๓๕/๓)

ระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ

๔. ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกองค์การก่อการร้าย (มาตรา ๑๓๕/๔)

ระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี และปรับไม่เกิน ๑๔๐,๐๐๐ บาท

.....∞.....

การจับ การค้น การขัง และการสอบสวนตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา^๑

....

๑. หมายอาญา

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหมายอาญาในมาตรา ๒ (๕) ให้รวมถึงสำเนาหมายจับ หรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

ทั้งนี้เพื่อให้ นำความสะดวกและรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

๒. สิทธิของผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗/๑ โดยบัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม หรือขังมีสิทธิแจ้ง หรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

(๒) ให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

(๓) ได้รับการเยี่ยม หรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง” บทบัญญัติมาตรานี้เป็นการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกจับและผู้ต้องหาที่ถูกควบคุม หรือขังตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ วรรคสามและมาตรา ๔๐(๖) ขณะเดียวกันได้ กำหนดหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา

^๑ จัดทำโดย สำนักงานพระธรรมนูญทหาร

ดังกล่าว มีหน้าที่ในการแจ้งสิทธิดังกล่าวตามวรรคท้ายของมาตรานี้ใน (๑)(๒)(๔) ของ มาตรา ๗/๑ นี้เป็นหลักทำนองเดียวกับมาตรา ๗ทวิ (๑)(๒)(๓) เดิมที่ถูกยกเลิกไปแล้ว คงมีหลักการที่บัญญัติขึ้นใหม่รวม ๒ ประการ คือ

๑. ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุม หรือยังมีสิทธิแจ้ง หรือขอให้ เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมโอกาสแรก

๒. ให้นำความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ใน ชั้นสอบสวน

นอกจากสิทธิของผู้ถูกจับตามมาตรานี้ ยังมีสิทธิของผู้ถูกจับประการอื่น บัญญัติอยู่ในมาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่งและวรรคสองที่ แก้ไขใหม่ เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การ หรือให้การในชั้นจับกุม (Right to remain silence) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับ (Right to know the charge)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิ ของผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาในชั้นจับกุม และในชั้นสอบสวนออกจากร้อยอย่างชัดเจน กล่าวคือ การแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับและผู้ต้องหาในชั้นจับกุมเป็นไป ตามมาตรา ๗/๑ มาตรา ๘๓ วรรคสอง มาตรา ๘๔ วรรคสอง ส่วนการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้น สอบสวนเป็นไปตามมาตรา ๑๓๔ มาตรา ๑๓๔/๑ ถึงมาตรา ๑๓๔/๔ ดังนั้น พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับและผู้ต้องหาทั้งสองชั้น ในกรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจไม่แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ซึ่งถือเป็นหน้าที่นอกจากอาจเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติ หน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ แล้ว ยังมีสภาพบังคับ (sanction) กล่าวคือ ถ้าเป็นกรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจไม่แจ้งสิทธิแก่ ผู้ถูกจับให้ทราบว่าผู้จับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความมีผลให้

ถ้อยคำของผู้ถูกจับดังกล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับไม่ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง ประกอบ มาตรา ๘๔ วรรคท้าย ส่วนการไม่แจ้งสิทธิตามมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคหนึ่ง มีผลให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนแจ้งสิทธิดังกล่าว จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคท้าย

สำหรับกรณีที่ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้แจ้งแก่ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมหรือสถานที่ที่ถูกควบคุม ให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจัดการตามคำร้องขอโดยเร็ว โดยมีให้เรียกค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ถูกจับ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ วรรคสาม

๓. สิทธิของจำเลยภายหลังการยื่นฟ้อง

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิจำเลย โดยระบุไว้ในมาตรา ๘ เพื่อให้อสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๐(๗)

สิทธิในการได้รับพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ปกฤษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายเป็นการเฉพาะตัว ตรวจสอบสำนวนการได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนา หรือขอรับสำเนาที่รับรองว่าถูกต้อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ อันเป็นการเพิ่มเติมสิทธิของจำเลยจากเดิม ซึ่งมีเฉพาะกรณีจำเลยที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษและเป็นคนยากจนเท่านั้นที่จะขอคัดสำเนาคำพิพากษารับรองว่าถูกต้องหนึ่งฉบับโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม จำเลยมีสิทธิขอตรวจ หรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตน

อนึ่ง เมื่อพนักงานอัยการ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายมีสิทธิในการตรวจ หรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เช่นเดียวกับจำเลย

๔. สิทธิในการใช้ภาษาของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน

ตามมาตรา ๑๓ กำหนดให้การสอบสวน ได้ส่วนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้าต้องมีการแปลภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาไทย หรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ล่ามแปล ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจได้และไม่มีล่าม ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลต้องจัดหาล่ามให้ทันที และหากผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถ หรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้จัดหาล่ามภาษามือ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร โดยบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นล่ามนั้นต้องแปล ให้ถูกต้องและต้องสาบาน หรือปฏิญาณตนด้วย

๕. หน้าที่ในการส่งหมายเรียกและติดตามพยาน

ตามมาตรา ๕๕/๑ กำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินการ ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เป็นผู้จัดส่งหมายเรียก และติดตามพยานโจทก์ มาศาลตามกำหนดนัด หากปรากฏว่าพยาน โจทก์มีเหตุขัดข้อง ไม่อาจมาศาลได้ หรือคาดว่าจะเป็นการยากในการนำพยานนั้นมาสืบ พนักงานอัยการมีสิทธิขอให้ศาล สืบพยานไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้การส่งหมายของเจ้าพนักงานผู้ส่งหมายมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการดังกล่าว

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการติดตามพยานให้ไปศาลตามกำหนดนัด ของศาล ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายชื่อของพยานบุคคลทั้งหมดพร้อมที่อยู่หรือ สถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ หรือช่องทางอื่นที่ใช้ติดต่อพยานเหล่านั้น เก็บไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

ทั้งนี้เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคคลผู้ที่มีหน้าที่ส่งหมายเรียกและการติดตามพยานไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งเพื่อให้มีการรับฟังพยานหลักฐานของโจทก์ อย่างครบถ้วน เพราะในคดีอาญาการจะพิพากษาลงโทษจำเลยนั้น โจทก์จะต้องมีภาระ ในการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

๖. อำนาจในการออกหมายอาญา

มาตรา ๕๕ กำหนดให้ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการออกคำสั่ง หรือหมายอาญาโดยที่ศาลเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอ กรณีมีผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองระดับสามหรือตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ในกรณีเร่งด่วนอาจมีการขอลงหมายต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมได้ โดยเมื่อมีการออกหมายด้วยวิธีดังกล่าวแล้วศาลต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอออกหมายมาศาลเพื่อสาบานตัว และบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าว และหากมีการออกหมายฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอน หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมาย รวมทั้งมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้

โดยในการออกหมายจะต้องปรากฏยานหลักฐานตามสมควร และในกรณีศาลมีคำสั่งออกหมาย หรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อนำความสะดวกรวดเร็วของเทคโนโลยีการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

๗. เหตุในการออกหมายจับ ตามมาตรา ๖๖ ได้บัญญัติไว้ว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัด โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

บทบัญญัติมาตรา ๖๖ นี้มีสาระสำคัญคือ

๗.๑ การที่จำเลยเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งก็ดี เมื่อมีความผิดที่จำเลยถูกฟ้องมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกควบคุมหรือขังอยู่ ไม่มาตามหมายเรียก หรือหมายนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานโดยตรง หรือทางอ้อมก็ดี ตามบทบัญญัตินี้เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ตาม (๑)(๒) และต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิดอาญา

คำว่า “พยานหลักฐานตามสมควร” น่าจะหมายถึง มีพยานหลักฐานเพียงพอที่ทำให้เห็นว่าผู้มีเหตุที่จะออกหมายมากกว่าไม่มีเหตุที่จะออกหมาย เช่น ในกรณีร้องขอให้ออกหมายจับ ในความผิดอาญาร้ายแรง ต้องปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าผู้ที่จะออกหมายจับนั้นน่าจะได้กระทำความผิดมากกว่าไม่ได้กระทำ

๗.๒ เมื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยซึ่งถูกปล่อยชั่วคราว ไม่สามารถทำสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงกว่าเดิมหรือหลักประกันมาเพิ่ม หรือให้ดีกว่าเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๕ บทบัญญัติเดิมถือเป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ตาม (๔) แต่บทบัญญัติใหม่ได้ตัดความในอนุมาตรานี้ไป

๗.๓ ความในวรรคท้ายของมาตรา ๖๖ กำหนดบทสันนิษฐานของกฎหมาย ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีอันเป็นการขยายความ “เหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี” ตามมาตรา ๖๖(๒)

๘. การออกหมายขัง

แต่เดิมการที่ศาลออกหมายขังในระหว่างการสอบสวนจะพิจารณาเฉพาะเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๑ เดิม ส่วนการออกหมายขังในระหว่างการพิจารณาเป็นอำนาจของศาลที่จะออกหมายขังโดยพลการ หรือโดยโจทก์ยื่นคำร้อง และถ้าในเวลายื่นฟ้อง จำเลยต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้ว ศาลจะขังจำเลยต่อไป หรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘

แต่บทบัญญัติใหม่นี้ มาตรา ๑๑ กำหนดว่า การที่ศาลจะสั่งขังผู้ถูกจับ ผู้ต้องหา หรือ จำเลยในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา จะต้องนำเหตุที่จะออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายขังด้วยโดยอนุโลม และจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่ มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจก้าวล่วงเสียได้ตามมาตรา ๘๗ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาล ขอหมายขังผู้ต้องหา นั้นไว้ตามกฎหมาย ในกรณีเมื่อศาลสั่งขังครบ ๔๘ วันแล้ว หากมีเหตุจำเป็นเพื่อขอขังต่อไป ศาลมีอำนาจทำการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลได้ ซึ่งศาลอาจให้นำผู้ต้องหา หรือพยานหลักฐานไปยังที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นและอาจจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยให้ถือเสมือนว่าเป็นการไต่สวนในห้องพิจารณาของศาลตามมาตรา ๘๗/๑

ข้อยกเว้นการออกหมายขัง ถ้าผู้ต้องหา หรือจำเลยมีอายุไม่ถึงสิบแปดปี หรือเป็นหญิงมีครรภ์ หรือเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน หรือเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิต ศาลจะไม่ออกหมายขัง หรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหา หรือจำเลยซึ่งถูกขังอยู่นั้นก็ได้ โดยที่ศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงาน หรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ถ้าศาลมีคำสั่งเช่นว่านี้ในระหว่างสอบสวนให้ใช้ได้ไม่เกินหกเดือนนับแต่วันมีคำสั่ง แต่ถ้ามีคำสั่งระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง หรือระหว่างการพิจารณาให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา หากภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือพิจารณาออกหมายขังได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

๕. เหตุในการจับโดยไม่มีหมาย

ตามมาตรา ๘๘ ได้บัญญัติไว้ว่า “พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับ หรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น ตามมาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หลบหนี หรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๑๗”

๑๐. การจับในที่รโหฐาน

ตามมาตรา ๘๑ ได้บัญญัติไว้ว่า “ไม่ว่าจะมีหมายจับ หรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน”

มาตรา ๘๑/๑ “ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรือพำนัก เว้นแต่

(๑) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้จับ และได้แจ้งเลขอาชญากรรมพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

(๒) เจ้าพนักงานผู้ถวาย หรือให้ความปลอดภัยแก่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย”

บทบัญญัติมาตรานี้บัญญัติขึ้นใหม่เพิ่มเติม ๓ ประการ

๑. กำหนดสถานที่ที่ได้รับความคุ้มครองมิให้จับเพิ่มมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่กำหนดไว้เฉพาะพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสี หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับอยู่ เป็นพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาท หรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชนิเวศน์ พระตำหนักหรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก

๒. เปลี่ยนตัวบุคคลที่อนุญาตให้จับในสถานที่ตามมาตรา ๘๑/๑ (๑) จากเดิมจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบทางการเมือง กับเพิ่มเติมเงื่อนไขว่าจะต้องแจ้งให้เลขาธิการพระราชวังหรือสมุหราชองครักษ์รับทราบก่อน

๓. เพิ่มอำนาจให้เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแด่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สามารถเป็นผู้จับในสถานที่ตามมาตรา ๘๑/๑ (๒) ได้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย โดยมีต้องขออนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุในมาตรา ๘๑/๑ (๑) ก่อน

๑๑. สิทธิในการให้การของผู้ถูกจับ/ผู้ต้องหามีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑๑.๑ เดิมเมื่อมีการจับ ไม่ว่าเจ้าพนักงาน หรือราษฎรเป็นผู้จับ คงมีหน้าที่เพียงแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่บทบัญญัติแก้ไขใหม่นี้ ในกรณีที่พนักงานเป็นผู้จับ ต้องดำเนินการเพิ่มเติม ดังนี้

๑๑.๑.๑ แจ้งขอกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

๑๑.๑.๒ แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับให้ทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะ

ไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นนายความ

ส่วนสิทธิในการแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุม เจ้าพนักงานผู้ถูกจับยังไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งในขณะที่จับกุม หากแต่เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับเป็นผู้แจ้งตามบทบัญญัติมาตรา ๓/๑ วรรคสอง และมาตรา ๘๔ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม แม้เจ้าพนักงานผู้จับไม่มีหน้าที่ต้องแจ้ง แต่ถ้าผู้ถูกจับร้องขอในขณะที่จับกุมว่ามีความประสงค์ที่จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบถึงการจับกุมซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และการแจ้งนั้นไม่เป็นการขัดขวางการจับ หรือการควบคุมตัว หรือจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เจ้าพนักงานผู้จับต้องอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง

หลักเรื่องการแจ้งสิทธิทั้งในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๓๔/๔ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ รวมทั้งมีสิทธิให้นายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตน

๑๑.๒. ในกรณีเจ้าพนักงาน หรือราษฎรเป็นผู้ถูกจับ เดิมกำหนดเพียงว่าต้องนำผู้ถูกจับไปยังสิ่งที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ แต่หลักการใหม่ กำหนดที่ทำการที่ผู้จับจะต้องนำผู้ถูกจับไปส่งไว้ชัดเจนว่า โดยหลักต้องนำผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ และเพิ่มข้อยกเว้นว่า หากสามารถนำผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ก็ให้นำไปยังที่ทำการนั้นและได้แก้ไขมาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง โดยกำหนดให้นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับซึ่งน่าจะใกล้ที่สุดเป็นหลัก ส่วนการจะนำไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนซึ่งรับผิดชอบในการสอบสวนนั้นเป็นข้อยกเว้น

ที่อาจกระทำได้อาจจะเป็นการสะดวกและใช้เวลาน้อยกว่า

๑๒. การปล่อยชั่วคราวผู้ถูกจับ

ตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๔/๑ “พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งนั้นจะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราว หรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รีบดำเนินการตามมาตรา ๖๔ และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาศาลปิด หรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ

บทบัญญัติมาตรานี้มีหลักการใหม่เพียงประการเดียว คือ ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราว หรือควบคุมผู้ถูกจับไว้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ เดิมในทางปฏิบัติเมื่อมีการจับผู้ถูกจับตามหมายจับของศาลมาส่งยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในวันที่ศาลปิดทำการ ซึ่งบางครั้งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจอ้างว่า ไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับในระหว่างนั้น และปฏิเสธไม่รับตัวผู้ถูกจับไว้ นอกจากนั้นในบางครั้งข้อหาตามหมายจับของศาล อาจอยู่ในเกณฑ์ที่จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่เนื่องจากศาลปิดทำการทำให้ผู้ถูกจับต้องถูกควบคุมตัวอยู่อันเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับ และเป็นช่องทางกีดกันแก้งผู้ถูกจับโดยดำเนินการจับตามหมายของศาลในวันที่ปิดทำการ มาตรานี้จึงช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวให้หมดไป

๑๓. การตรวจค้นตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา

เจ้าพนักงานผู้จับ หรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาได้และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นตัวนั้นต้องทำโดยสุภาพ และหากค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น ส่วนสิ่งของที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา หรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น แต่บทบัญญัติใหม่ ตามมาตรา ๘๕/๑ กำหนดเพิ่มเติมว่า หากเป็นสิ่งของที่มิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าทำ หรือมีไว้เป็น

ความคิด ถ้ายังไม่ได้นำสืบ หรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เจ้าของ หรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องอาจยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการ แล้วแต่กรณี

๑๔. สิทธิในการคัดค้านการไต่สวนเพื่อควบคุมตัวผู้ต้องหา บทบัญญัติ มาตรานี้มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมจากเดิมรวม ๓ ประการ คือ

๑. เดิมมาตรา ๘๗ วรรคสาม ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมง เว้นแต่กรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น จะยืดเวลาเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมงก็ได้เท่าที่จำเป็น แต่รวมกันมิให้เกิน ๓ วัน โดยบท บัญญัติใหม่ได้นำเอาเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน เพื่อยืดเวลาการควบคุมตัวผู้ถูกจับ ออกไปเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมงของพนักงานสอบสวน มาเป็นเหตุประการหนึ่งในการ ขออำนาจศาลในการสั่งขังผู้ต้องหาครั้งแรก กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนควบคุม ตัวผู้ต้องหาครบ ๔๘ ชั่วโมงแล้ว ในการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา ครั้งแรก จะต้องแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือ การฟ้องคดีด้วย

๒. เดิมมาตรา ๘๗ วรรคสาม พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ จะควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมงได้เท่าที่มีเหตุจำเป็น แต่รวมกันมิให้เกิน ๓ วัน บทบัญญัติใหม่บังคับให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุ จำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้

๓. เดิมมาตรา ๘๗ วรรคแปด มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ เพื่อแถลงข้อคัดค้าน หรือซักถามพยาน เมื่อศาลสั่งขังครบ ๔๘ วันแล้ว แต่บทบัญญัติใหม่ในวรรคแปด ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาในการขอให้ศาลตั้ง ทนายความให้เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีทนายความ เนื่องจาก พนักงานสอบสวนยังไม่ได้สอบถามผู้ต้องหาว่าต้องการทนายความหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่ มาตรา ๑๓๔/๑ ก็ให้ศาล

ตั้งทนายความให้ โดยให้ทนายความมีสิทธิได้รับเงินและค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๑๓๔/๑
วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่โดยอนุโลม

๑๕. สิทธิในการคุมขังจำเลย

ในกรณีที่ราษฎรเป็น โจทก์ เมื่อศาลประทับฟ้องและได้ตัวจำเลยมาศาลแล้ว
หรือคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ เมื่อได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้วศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือ
ปล่อยชั่วคราวก็ได้ ตามมาตรา ๘๘

ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๕ กำหนดไว้ว่าในการดำเนินการ
ตามหมายขัง หรือหมายจำคุกต้องให้เป็นไปตามเขตของศาลที่ออกหมาย เว้นแต่บัญญัติ
ไว้เป็นอย่างอื่นในประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น และยังได้มีการกำหนดวิธีการ
หรือสถานที่ในการขังและจำคุกนอกเรือนจำให้มีความเหมาะสมไว้ในมาตรา ๘๕/๑ และ
มาตรา ๘๕/๒ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ กรณี ดังต่อไปนี้

๑. กรณีตามหมายขัง หากมีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวน หรือพิจารณา
เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มี
หน้าที่จัดการตามหมายขังร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหา
หรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอ
หรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลอาจกำหนดระยะเวลาตามสมควรก็ได้ หาก
ภายหลังผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลมี
อำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือให้ดำเนินการตามหมายขังได้

๒. กรณีตามหมายจำคุก หากมีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานอัยการ
ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ หรือ
ศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งจำคุกผู้ที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้ว ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม
ของกำหนดโทษตามหมายศาล หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกิน
สามสิบปีขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิต โดยให้จำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ
หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก หรือให้จำคุกเฉพาะวันที่กำหนดตามหลัก
เกณฑ์และวิธีการในกฎกระทรวง หรือให้จำคุกโดยวิธีอื่นที่จำกัดการเดินทางและ

อาณาเขตของผู้นั้นได้

๑๖. สิทธิในการยื่นคำร้องขอกรณีควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย

นอกเหนือจากบุคคลตามมาตรา ๕๐ เดิมแล้วได้มีการแก้ไขให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ปล่อยบุคคลที่ถูกคุมขังในคดีอาญา หรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยในการไต่สวนกรณีดังกล่าวให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่เป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

๑๗. สิทธิในการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมาย

ได้มีการเพิ่มเติมเหตุในการค้นโดยไม่มีหมายในที่รโหฐานจากเดิมดังต่อไปนี้

๑. เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียง หรือมีพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

๒. เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่า สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อน หรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่เนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นอาจถูกโยกย้าย หรือทำลายเสียก่อน

นอกจากนี้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจผู้ค้นจะต้องส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลของการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

๑๘. การค้นในเวลากลางคืน

บทบัญญัติมาตรา ๘๖ นี้มีหลักการแตกต่างจากเดิมเพียงประการเดียว คือ การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน ซึ่งตามอนุมาตรา ๓ เดิม ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจ (ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือข้าหลวงประจำจังหวัด, ผู้ว่าราชการจังหวัด) เพื่อทำการค้นในจังหวัดนั้น ส่วนหัวหน้าในการค้นต้องเป็นนายอำเภอ หรือนายตำรวจศรีอัยการตรีขึ้นไป บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่นี้เปลี่ยนเป็นว่า ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลและให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกหมายค้นในเวลากลางคืนเพื่อจับผู้ร้าย หรือผู้ร้ายสำคัญแทน

๑๙. สิทธิในการกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อป้องกันอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวได้

๒๐. อำนาจในการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว

การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้เมื่อมีเหตุอันสมควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะหลบหนี, ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน, ผู้ต้องหา หรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น, ผู้ร้องขอประกันและหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ, การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาล

นอกจากนี้คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหา หรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ในกรณีที่พยานสำคัญในคดีอาจได้รับอันตรายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย พยานนั้นอาจคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ โดย

ยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๑๐๘/๒ วรรคแรก

๒๑. หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้การเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกเกินควรแก่กรณีไม่ได้ และในกรณีที่ทำสัญญาประกันสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่ หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีไม่ได้ด้วยเช่นเดียวกัน (มาตรา ๑๑๐ และ มาตรา ๑๑๒)

ในส่วนของการใช้บุคคลเป็นประกัน หรือหลักประกัน รวมทั้งทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้น ผู้ต้องหา หรือจำเลยสามารถใช้บุคคลดังกล่าว หรือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเดิมในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันต่อเนื่องไปในชั้นอัยการ หรือชั้นศาลด้วยก็ได้ (มาตรา ๑๑๓/๑) ภายหลังจากที่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวแล้ว หากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ให้เจ้าพนักงาน หรือศาลมีอำนาจสั่งลดหลักประกันได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง)

๒๒. การบังคับคดีตามสัญญาประกัน

เพื่อประโยชน์แก่การบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดคดีสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว(มาตรา ๑๑๕ วรรคสอง)

๒๓. การรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนนอกเหนือจากจะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ยังจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย ตามมาตรา ๑๑๑

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจ พิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการ ตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของ ร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ มีอำนาจให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่ จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายไม่ยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางไม่ ใ้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผล เสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

นอกจากนั้น เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานของ พนักงานสอบสวน มาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๓๒/๑ วรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ ยัง บัญญัติอำนาจทั่วไปของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการต่างๆ ได้กล่าวคือ ตรวจ ตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม ตรวจตัวผู้ต้องหา ตรวจสอบสิ่งของ หรือที่ทางซึ่งอาจใช้เป็น พยานหลักฐานได้ รวมถึงทำภาพถ่าย แผนที่ ภาพวาดจำลอง พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ ลายเท้า โดยหากเป็นการตรวจตัวผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาที่เป็นหญิงให้จัดให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาจะขอ นำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ยังให้อำนาจพนักงาน สอบสวนทำการค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำ

ความคิด หรือใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมถึงหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครอง
สิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน และยึดสิ่งของดังกล่าวไว้ได้

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยว่า การตรวจค้นจับกุมเป็น
กระบวนการคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ดังนั้น แม้จะเป็นการตรวจค้นและจับกุม
โดยไม่ชอบ ก็ไม่ได้ทำให้การสอบสวนนั้นเสียไปทั้งหมด อันจะมีผลถึงว่าไม่มีกร
สอบสวนในความคิดนั้นมาก่อน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๔๗/๒๕๔๐, ๔๓๗๐/๒๕๔๔)
แต่จะต้องคำนึงถึงว่าพยานหลักฐานที่ได้มาจากการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน
โดยไม่ชอบนั้นเข้าหลักเกณฑ์มิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานหรือไม่ ตามมาตรา
๒๒๖ และ ๒๒๖/๑

๒๔. การชี้ตัวของผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็ก

ในกรณีที่เด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ที่เป็นผู้เสียหาย หรือพยานที่แต่เดิม
มีมาตรการพิเศษในการชี้ตัวผู้ต้องหา ปัจจุบันได้แก้ไขให้การชี้ตัวนั้น รวมถึงการชี้ตัว
บุคคลที่มีผู้ต้องหาด้วย โดยมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการชี้ตัว เว้นแต่มีเหตุจำเป็น
ไม่อาจหา หรืออรบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มี หรือบุคคล
ดังกล่าวต่อไป และในกรณีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ต้องจัดให้มี
การชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมและไม่ให้ผู้ต้องหาเห็นบุคคลที่ชี้ตัวนั้น ตามมาตรา ๑๓๓
ตรี

๒๕. สิทธิในการมีทนายความในชั้นสอบสวน

ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน
๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงาน
สอบสวนถามผู้ต้องหาก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้
นอกจากนี้ในคดีที่มีโทษจำคุก ให้พนักงานสอบสวนถามด้วยเช่นเดียวกันถ้าผู้ต้องหาไม่มี
และต้องการทนายความให้รัฐจัดหาให้

แต่ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วน ในกรณีที่ทนายความไม่อาจมาพบ

ผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปโดยไม่ต้องรอหมายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย (มาตรา ๑๓๔/๑)

๒๖. การถามปากคำผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็ก

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อผู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ กรร โชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสำคัญในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วย และในกรณีสหวิชาชีพเห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใด หรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้ถามผ่านสหวิชาชีพ เฉพาะตามประเด็นคำถาม โดยมิให้เด็กได้อินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้สหวิชาชีพทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิดังกล่าวด้วย (มาตรา ๑๓๓ ทวิ)

นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติเพิ่มเติมว่า ให้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ด้วย (มาตรา ๑๓๔/๒)

๒๗. ข้อห้ามในการสอบสวน

ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ

หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ เพื่อจงใจให้ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ในเรื่อง
ที่ต่อนั้น(มาตรา ๑๓๕)

๒๘. การแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือ
ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐาน
พร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ภายใน
กำหนดอายุความฟ้องร้อง(มาตรา ๑๔๖)

๒๙. การทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

การทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการ
กระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ใน
ความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ กำหนดให้พนักงาน
อัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไป
แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน และเป็นหน้าที่
ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชั้นสูตร
พลิกศพด้วย (มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม และวรรคสี่) รวมถึงในกรณีที่ผู้ตายถูก
กล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ด้วย และให้
พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบ
พยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ (มาตรา ๑๕๕/๑)

แต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการ
เข้าร่วมได้ ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอ
ไว้ในสำนวนและถือว่าเป็นการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

๓๐. สิทธิในการมีทนายความของจำเลยที่เป็นเยาวชน

ในกรณีการพิจารณาคดีของจำเลยที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่

ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มการพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้ศาลตั้งให้ (มาตรา ๑๗๓)

๓๑. สิทธิในการตรวจพยานหลักฐาน

ในคดีที่จำเลยไม่ให้การ หรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนกำหนดนัดสืบพยานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน (มาตรา ๑๗๓/๑)

....

สรุ่ยย่อพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พ.ศ.๒๕๕๘

.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เนื่องจากในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐมีความร้ายแรงมากยิ่งขึ้นจนอาจกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขตและก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศ รวมทั้งทำให้ประชาชนได้รับอันตราย หรือเดือดร้อนจนไม่อาจใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุข และไม่อาจแก้ไขปัญหาด้วยการบริหารราชการในรูปแบบปกติได้ สมควรต้องกำหนดมาตรการในการบริหารราชการสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้รัฐสามารถรักษาความมั่นคงของรัฐและความปลอดภัยของประชาชนให้กลับสู่สภาพปกติได้โดยเร็ว

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒ - มาตรา ๓)

๒.๑ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

๒.๒ ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

๓.๑ “สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบ หรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบ หรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครอง

สิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไข
 เสียหายจากความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

๓.๒ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่าผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติ
 หน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้

๔. การประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา ๕)

๔.๑ เมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินตามข้อ ๓.๑ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ
 ของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร
 หรือในบางเขตบางท้องที่ได้ตามความจำเป็น

๔.๒ ในกรณีที่ไม้อาจรอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทัน่วงที
 นายกรัฐมนตรีอาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อนได้ แต่ต้องขอความเห็นชอบ
 จากคณะรัฐมนตรีภายในสามวัน แต่หากมิได้ดำเนินการขอความเห็นชอบภายในเวลา
 ที่กำหนด หรือคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบ ให้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
 ดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุดลง แต่หากเป็นการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง
 ตามมาตรา ๑๑ ต้องให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อน

๔.๓ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินมีผลใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่นายกร
 ัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินสามเดือนนับแต่วันประกาศ หากมีความจำเป็นต้อง
 ขยายระยะเวลา ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจ
 ประกาศขยายระยะเวลาการใช้บังคับออกไปอีกเป็นคราวๆคราวละไม่เกินสามเดือน

๕. การสิ้นสุดของประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา ๕)

๕.๑ เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบในการประกาศ
 สถานการณ์ฉุกเฉินภายในสามวัน ในกรณีตามข้อ ๔.๒

๕.๒ เมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบ

๕.๓ นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิก เมื่อสถานการณ์ฉุกเฉินสิ้นสุดลงแล้ว

๕.๔ เมื่อสิ้นสุดกำหนดเวลาตามข้อ ๔.๓

๖. คณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา ๖)

๖.๑ องค์ประกอบคณะกรรมการ

มีรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง และอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการ และเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการ และเลขานุการ

๖.๒ อำนาจหน้าที่

มีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศที่อาจเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามมาตรา ๕ หรือสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงตามมาตรา ๑๑ และในการใช้มาตรการที่เหมาะสมตามพระราชกำหนดนี้ เพื่อการป้องกัน แก่ใจหรือระงับสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น

๗. ผลจากการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน (มาตรา ๗)

๗.๑ โอนอำนาจรัฐมนตรีตามกฎหมายอื่นมาเป็นของนายกรัฐมนตรี

โอนอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงหรือที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายหรือที่มีอยู่ตามกฎหมายใดก็ตาม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุญาต อนุมัติ สั่งการ บังคับบัญชา หรือช่วยในการป้องกัน แก่ใจ ปราบปราม หรือระงับยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือฟื้นฟูหรือช่วยเหลือประชาชน มาเป็นของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราวตามที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อให้การสั่งการและการแก้ไขสถานการณ์เป็นไปโดยมีเอกภาพ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๗.๒ อำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่

นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้และตามกฎหมายที่ได้รับโอนมาตามข้อ ๗.๑ โดยให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นหรืออาจมอบหมายให้ส่วนราชการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นยังคงใช้อำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไปก็ได้ แต่ต้องปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

๗.๓ อำนาจแต่งตั้งหัวหน้าผู้รับผิดชอบ

นายกรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ หรือทหาร ซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี ผู้บัญชาการตำรวจ แม่ทัพ หรือเทียบเท่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดให้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่และบังคับบัญชาข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตามคำสั่งการของหัวหน้าผู้รับผิดชอบนั้น เว้นแต่การปฏิบัติหน้าที่ทางทหารให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร แต่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการที่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบกำหนด

๗.๔ อำนาจในการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ

กรณีที่มีความจำเป็น คณะรัฐมนตรีอาจให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้เป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าจะยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

๗.๕ การมอบอำนาจ

นายกรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนหนึ่ง หรือหลายคนเป็นผู้ใช้อำนาจตามข้อ ๗.๑ ถึง ๗.๓ แทน หรือมอบหมายให้เป็นผู้กำกับการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ ๗.๒ หัวหน้าผู้รับผิดชอบตามข้อ ๗.๓ และหน่วยงานตามข้อ ๗.๔ และให้ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาหัวหน้าผู้รับผิดชอบ ข้าราชการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๘. การออกข้อกำหนดต่าง ๆ (มาตรา ๕, มาตรา ๑๐)

นายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดดังนี้

๘.๑ ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับยกเว้น

๘.๒ ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใดๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย

๘.๓ ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ฯลฯ

๘.๔ ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขในการใช้เส้นทางหรือยานพาหนะ

๘.๕ ห้ามการใช้อาคารหรือเข้าไปอยู่ในสถานที่ใดๆ

๘.๖ ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยของประชาชน หรือห้ามผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนด

๙. การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง

(มาตรา ๑๑, มาตรา ๑๓)

๙.๑ ลักษณะของสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง

มีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่

๙.๒ นายกรัฐมนตรีประกาศได้โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

๙.๓ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังนี้

- ๑) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- ๒) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้บุคคลใดมารายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- ๓) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดอาวุธ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นใด ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ได้ใช้หรือจะใช้สิ่งนั้นเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำให้เกิดเหตุสถานการณ์ฉุกเฉิน
- ๔) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจค้น รั้ว ดอน หรือทำลายซึ่งอาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุการณ์ร้ายแรงให้ยุติโดยเร็ว
- ๕) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจสอบจดหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรเลข โทรศัพท์ หรือการสื่อสารด้วยวิธีการอื่นใด ตลอดจนการส่งระงับหรือยับยั้งการติดต่อหรือการสื่อสารใดเพื่อป้องกันหรือระงับเหตุการณ์ร้ายแรง โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ โดยอนุโลม
- ๖) ประกาศห้ามมิให้กระทำการใดๆ หรือสั่งให้กระทำการใดๆ เท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศและประชาชน
- ๗) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้ใดออกไปนอกราชอาณาจักร หากจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ
- ๘) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งการให้คนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองมาใช้บังคับ โดยอนุโลม
- ๙) ประกาศให้การซื้อ ขาย ใ้ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอาวุธ สินค้า เวชภัณฑ์ เครื่องอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจใช้ในการก่อความไม่สงบหรือก่อการร้ายต้องรายงานหรือได้รับอนุญาตจากพนักงาน

เจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด หากเป็นเครื่องมือหรือส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร นายกรัฐมนตรีอาจประกาศให้ใช้มาตรการนี้เพิ่มเติมในบางพื้นที่หรือทั่วราชอาณาจักรก็ได้

๑๐) ออกคำสั่งให้ใช้กำลังทหารเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจระงับเหตุการณ์ร้ายแรง หรือควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบโดยด่วน ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ โดยการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายทหารจะทำได้ในกรณีใดได้เพียงใดให้ขึ้นไปตามเงื่อนไขและเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่ากรณีที่มีการใช้กฎอัยการศึก

๑๐. การจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัย (มาตรา ๑๒)

๑๐.๑ ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยตามประกาศในมาตรา ๑๑(๑) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกินเจ็ดวัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งไม่ใช่สถานีดำรง ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้ร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลาการควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่าสามสิบวัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไป ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑๐.๒ ในการดำเนินการตามข้อ ๑๐.๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลนั้นเสนอต่อศาลที่มีคำสั่งอนุญาตและจัดสำเนารายงานนั้นไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของบุคคลนั้นสามารถขอดูรายงานดังกล่าวได้ตลอดระยะเวลาที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้

๑๐.๓ ในการร้องขออนุญาตต่อศาลตามข้อ ๑๐.๑ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการขอออกหมายอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้โดยอนุโลม

๑๑. การยกเว้นกฎหมายปกครอง (มาตรา ๑๖)

ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

๑๒. การยกเว้นความรับผิดของเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๑๕, มาตรา ๑๗)

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและมีอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด และไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ หากเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติและไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๑๓. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๑๘)

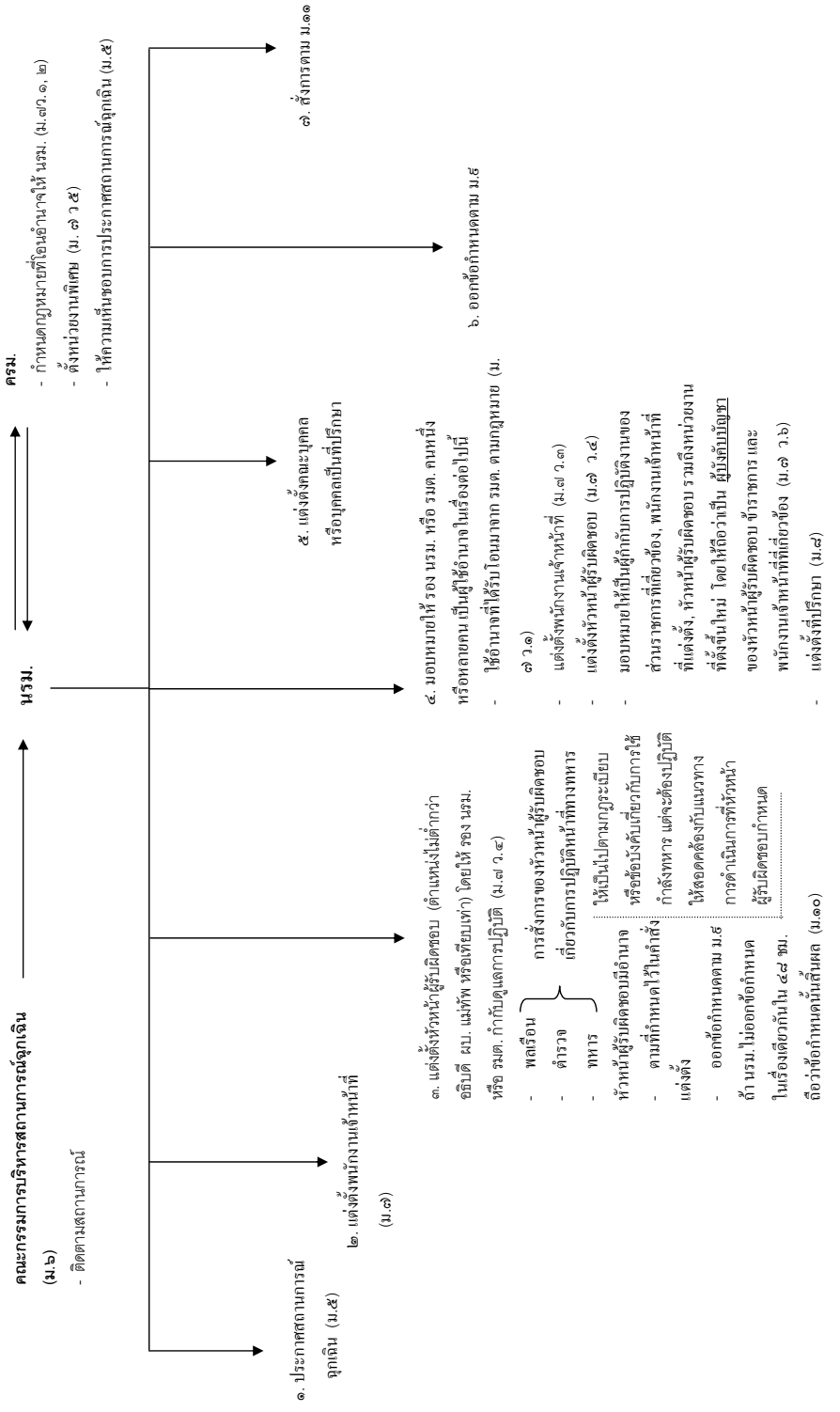
ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชกำหนดนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๔. ผู้รักษาการ (มาตรา ๑๕)

นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชกำหนดนี้

แผนผังการใช้อำนาจของ นรม. ตาม พรก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

หมายเหตุ เมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติยังไม่มีอำนาจดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้น กฎหมายจะเกิดผลต่อเมื่อ กรม. หรือ นรม. ประกาศใช้มาตราตาม ม.๙, ๙ หรือ ๑๑

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑

.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

ปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีหลากหลาย มีความรุนแรง รวดเร็ว สามารถขยายตัวจนส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง และมีความสลับซับซ้อน จนอาจกระทบต่อเอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ และเป็นภัยอันตรายต่อความสุขของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้สามารถป้องกันและระงับภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง จึงสมควรกำหนดให้มีหน่วยปฏิบัติงานหลักเพื่อรับผิดชอบดำเนินการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตลอดจนบูรณาการและประสานการปฏิบัติร่วมกับทุกส่วนราชการ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาความมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในท้องถิ่นของตนเพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในยามปกติ และในยามที่เกิดสถานการณ์อันเป็นภัยต่อความมั่นคงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และกำหนดให้มีมาตรการและกลไกควบคุมการใช้อำนาจเป็นการเฉพาะตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ

๒. การใช้บังคับ (มาตรา ๒)

ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
(ประกาศเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๓)

๓.๑ “การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัย หรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบ ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ ให้กลับสู่สภาวะปกติ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ

๓.๒ “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๓.๓ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๓.๔ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ไม่รวมถึง ศาลและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

๓.๕ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๓.๖ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งให้ปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้

๓.๗ “จังหวัด” หมายความว่า รวมถึง กรุงเทพมหานคร

๓.๘ “ผู้ว่าราชการจังหวัด” หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๔. การจัดตั้งกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (มาตรา ๕)

๔.๑ จัดตั้งกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เรียกโดยย่อว่า กอ.รมน. ขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๔.๑.๑ กอ.รมน. มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะ การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยวิธีการปฏิบัติราชการและการบริหารงาน โครงสร้าง อัตรากำลังพล และการแบ่งส่วนงานและอำนาจหน้าที่ เป็นไปตามที่กรม กำหนด

๔.๑.๒ นายกรัฐมนตรี เป็น ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.)

๔.๑.๓ ผบ.ทบ. เป็น รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (รอง ผอ.รมน.)

๔.๑.๔ เสธ.ทบ. เป็น เลขานุการ กอ.รมน. มีหน้าที่รับผิดชอบงานอำนาจการและธุรการ

๔.๑.๕ ผอ.รมน. มีอำนาจทำนิติกรรม ฟ้องคดี ถูกฟ้องคดี และดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีอื่นเกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. โดยกระทำ

ในนามของสำนักนายกรัฐมนตรี

๔.๑.๖ ผอ.รมน.จะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้ รอง ผอ.รมน. เป็นผู้ปฏิบัติ หรือใช้อำนาจแทนก็ได้

นอกจากนี้ ผอ.รมน. จะมอบอำนาจให้ ผอ.รมน.ภาค ผอ.รมน.จังหวัด หรือ ผอ.ศูนย์ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นปฏิบัติแทนก็ได้ (มาตรา ๘)

๔.๒ อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน.

๔.๒.๑ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินแนวโน้มของสถานการณ์ และ รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๔.๒.๒ อำนวยความสะดวกในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เสนอแผนและแนวทางในการปฏิบัติงานและดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ให้ความเห็นชอบ แล้วให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม

๔.๒.๓ อำนวยการ ประสานงาน และเสริมการปฏิบัติของหน่วยงาน ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผนและแนวทางในการปฏิบัติตาม ๔.๒.๒

๔.๒.๔ เสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบ ต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความสงบเรียบร้อยของสังคม

๔.๒.๕ ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

๕. คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑)

๕.๑ คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประกอบด้วย

๑) นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน

๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธาน

๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมบัญชีกลางและอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรรมการ

๔) เลขาธิการ กอ.รมน. เป็นกรรมการและเลขานุการ

๕.๒ มีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อ กอ.รมน. รวมถึงวางระเบียบเกี่ยวกับการอำนวยการและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ กอ.รมน. กอ.รมน.ภาค และ กอ.รมน.จังหวัด และออกข้อบังคับเกี่ยวกับการงบประมาณ การเงินการคลัง การพัสดุและการจัดการทรัพย์สินของ กอ.รมน.

๕.๓ เมื่อมีกรณีจำเป็นในอันที่จะรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในพื้นที่ของกองทัพภาคใด คณะกรรมการโดยคำแนะนำของผู้อำนวยการจะมีมติให้กองทัพภาคนั้นจัดให้มีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค (กอ.รมน.ภาค) โดยให้เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ กอ.รมน. มีแม่ทัพภาค เป็นผู้อำนวยการ ฯ ตามมาตรา ๑๑ ๖. การประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง)

๖.๑ เมื่อปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มีความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ฯ และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มจะมิอยู่ต่อไปเป็นเวลานาน ทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย และคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกัน ระงับ ยับยั้งและแก้ไขหรือบรรเทาสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ให้ ผอ.กอ.รมน. ประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีกำหนดระยะเวลาและต้องประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

๖.๒ อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. (มาตรา ๑๖)

๖.๒.๑ ป้องกันปราบปราม ระวัง ชัยยัง และแก้ไขหรือบรรเทา เหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงฯ ตามที่ได้รับมอบหมายตาม ๖.๑

๖.๒.๒ จัดทำแผนการดำเนินการตาม ๖.๒.๑ เสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อขอความเห็นชอบ

๖.๒.๓ ติดตาม กำกับ และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนตาม ๖.๒.๒

๖.๒.๔ สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีพฤติกรรมน่าจะเป็นภัยหรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงฯ ออกจากพื้นที่ที่กำหนด โดยแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดทราบ และให้เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับคำสั่งให้ออกจากพื้นที่นั้น ไปรายงานตัวยังหน่วยต้นสังกัดโดยเร็ว ให้หน่วยงานต้นสังกัดออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามที่กำหนด

๖.๒.๕ คณะรัฐมนตรี มีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใน กอ.รมน. เป็นเจ้าพนักงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือมีมติให้หน่วยงานของรัฐนั้นมอบอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นให้ กอ.รมน.

๖.๓ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตาม ๖.๒ ให้ ผอ.รมน. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจจัดตั้งศูนย์อำนวยการ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อปฏิบัติการกิจฯ เป็นการเฉพาะก็ได้ (มาตรา ๑๗)

๗. การประกาศสิ้นสุดเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (มาตรา ๑๕ วรรคสอง)

๗.๑ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของกอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมาย สิ้นสุดลง เมื่อสถานการณ์ตาม ๖.๑ สิ้นสุด

๗.๒ ให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบ โดยเร็ว

๘. การออกข้อกำหนด (มาตรา ๑๘)

เมื่อมีประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามข้อ ๖. ให้ผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจออกข้อกำหนด ดังนี้

๘.๑ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการ หรือดเว้นการปฏิบัติการ ใดๆอย่างหนึ่ง

๘.๒ ห้ามเข้า หรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนด ในห้วงเวลาที่ปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น

๘.๓ ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด

๘.๔ ห้ามนำอาวุธออกนอกเคหสถาน

๘.๕ ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือการใช้นายพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทาง หรือนายพาหนะ

๘.๖ ให้บุคคลปฏิบัติ หรืองดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน

การออกข้อกำหนดดังกล่าว จะกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขเวลา หรือเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ

๙. ผลจากการประกาศ ๙

๙.๑ ให้ผู้อำนวยการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้อำนวยการมอบหมาย เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และร่วมเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๕)

๙.๒ ในการใช้อำนาจของ กอ.รมน. ตามข้อ ๘.๑ ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้สุจริต ให้ กอ.รมน. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๒๐)

๙.๓ หากปรากฏมีผู้ต้องหากลับใจเข้ามามอบตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้นั้นได้กระทำไปเพราะ

หลงคิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนนั้นพร้อมความเห็น
ของพนักงานสอบสวนให้ผู้อำนวยการ หากผู้อำนวยการเห็นด้วยกับความเห็นของ
พนักงานสอบสวนให้ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล เมื่อศาลเห็น
สมควรอาจสั่งให้ส่งผู้ต้องหาขึ้นเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการกำหนด
เป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือน

เมื่อผู้ต้องหาได้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด
แล้ว สิทธินาคคืออาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป (มาตรา ๒๑)

๕.๔ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่ที่กำหนด อาจได้รับ
ค่าตอบแทนตามที่คณะกรรมการกำหนด และหากเจ็บป่วย เสียชีวิต ทูพพลภาพ พิการ
หรือสูญเสียอวัยวะ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นนอก
เหนือจากที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๒๒)

๕.๕ บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ไม่อยู่
ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง การดำเนินคดีใด ๆ
อันเนื่องมาจากการข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ ให้อยู่ในอำนาจ
ของศาลยุติธรรม (มาตรา ๒๓)

๑๐. บทกำหนดโทษ (มาตรา ๒๔)

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามข้อ ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี
หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๑. ผู้รักษาการ (มาตรา ๔)

นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

นรม. หรือ รมช.ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน
 คณะกรรมการ เลขา กอ.รมน. เป็นเลขา

อำนาจหน้าที่

- กักกัน ให้คำปรึกษา และเสนอแนะต่อ กอ.รมน.
- วางระเบียบการอำนาจหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ
- วางระเบียบการปฏิบัติงานของ กอ.รมน. , กอ.รมน.ภาคจังหวัด
- ออกข้อบังคับเกี่ยวกับงบประมาณการเงิน การคลัง การพัสดุ และการจัดการทรัพย์สิน
- แต่งตั้งที่ปรึกษา(คำปรึกษา)มีส่วนร่วม ของภาคประชาชน)
- แต่งตั้งคณะทำงาน อนุกรรมการ
- อื่นๆ ตามที่ กม.กำหนด (ให้ความเห็นชอบแผนงาน)

พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑

อำนาจหน้าที่ (ตามปกติ ตามมาตรา ๑๖)

- ติดตามตรวจสอบ ประเมิน แนวโน้มสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยคุกคามและรายงานกรม.
- อำนวยการ รวมถึงเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติงาน ให้ กรมเห็นชอบ
- อำนวยการประสานงาน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามแผนและแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่ง กรม.จะมอบหมายให้กับการดำเนินภารกิจของหน่วยงานของรัฐตามที่ กรม. กำหนดด้วยก็ได้

หน่วยงานของรัฐตามที่ กรม. กำหนดด้วยก็ได้

- เสริมสร้างความรักชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหา
- ดำเนินการอื่นตามที่ กม. บัญญัติ/ กรม. , กรม. หรือ นรม. มอบหมาย

อำนาจหน้าที่ กรณี กรม. มอบหมาย ตามมาตรา ๑๕ (มาตรา ๑๖)

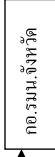
- ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยังตั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่ได้รับมอบหมาย
- ทำแผนการดำเนินการข้างต้น เสนอต่อกรรมการ เพื่อให้ความเห็นชอบ
- กักกัน ติดตาม ระวังคนร้ายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ดำเนินการตามแผนข้างต้น
- สั่งให้เจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงออกจากราชการ (สั่งแจ้งตั้งแจ้งพัก หรือให้หยุดพัก โดยคำสั่งกักต้งออกคำสั่งย้ายให้)
- ใช้อำนาจตามกฎหมายอื่น ๆ ตามที่ กรม. แต่งตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่ (กำหนดเงื่อนไขระยะเวลา)
- สั่งหน่วยงานรับผิดชอบได้

ควบคุมเครื่องเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจระงับ ปราบปราม ตามมาตรา ๑๖ (๑)

- เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรงชั้นผู้ใหญ่ พนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา
- หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ ให้ กอ.รมน. ชดเชยค่าเสียหายตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่ กรม.กำหนด
- ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น กรณี เจ็บป่วย เสียชีวิต พิการ
- ไม่อยู่ในบังคับศาลปกครอง แต่อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม

การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร หมายความว่า การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม กักกัน และฟื้นฟูสถานการณ์ที่เป็นภัย หรือ ๑๖ เป็นภัยอันอาจเกิดแก่บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขที่หลายหรือทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ ให้กลับสู่ภาวะปกติเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

- เสนอศาลให้ผู้กระทำความผิดซึ่งการอบรม (มาตรา ๒๑)
- ทำนิติกรรม และการคดี (ในนามสำนักงานฯ)
- ออกข้อกำหนด (กรม.เห็นชอบ)

ข้อกำหนดตามมาตรา ๑๕ (มีเงื่อนไขหรือเงื่อนไข)

- ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหรือดำเนินการปฏิบัติ
- ห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคาร หรือ สถานที่ เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้น
- ห้ามออกนอกเขตสถาน
- ห้ามนำอาวุธออกนอกสถาน
- ห้ามไว้เส้นทางคมนาคม หรือ ยานพาหนะ หรือ กำหนดเงื่อนไขในการใช้เส้นทาง

- ให้บุคคลปฏิบัติงดเว้นปฏิบัติต่อกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนด มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เงื่อนไขกรณี กรม.มอบหมาย ตามมาตรา ๑๕

- มีเหตุการณ์กระทบต่อความมั่นคงฯ แต่ยังไม่ถึงต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
- มีแนวโน้มที่เหตุการณ์จะคงอยู่
- การแก้ไขปัญหาคือในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน
- กรม. มอบหมายให้ กอ.รมน. รับผิดชอบโดยมีการประกาศให้ทราบ

จัดทำโดย

สำนักงานพระธรรมนูญทหาร

สรุปย่อ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

เพื่อปรับปรุงการจัดองค์กรและการบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์และระบบการบริหารราชการของประเทศ ที่ได้เปลี่ยนแปลงไป (หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ)

๒. การบังคับใช้ (มาตรา ๒)

วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อวันที่ ๑ ก.พ.๕๑)

๓. คำนิยาม (มาตรา ๔ และ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง)

ข้าราชการทหาร หมายความว่า ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

ข้าราชการพลเรือนกลาโหม หมายความว่า ข้าราชการที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการในกระทรวงกลาโหมในตำแหน่งที่มีใช้อัตราทหาร และไม่มีชั้นยศ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะทาง

ทหารกองประจำการ หมายความว่า ทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร (ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด)

นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม หมายความว่า นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

เจ้าหน้าที่ทางทหาร หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภากลาโหม เพื่อปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัตินี้

การใช้อำลัगतหาร หมายความว่า การใช้อำลัगतหาร ข้าราชการ พลเรือนกลาโหม และเจ้าหน้าที่ทหาร เพื่อปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัตินี้ ทหารประกอบด้วย ข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่เป็นข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ และบุคคลที่ถูกเรียกเข้ารับราชการทหาร

๔. ผู้รักษาการ (มาตรา ๕)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

๕. อำนาจและหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม (มาตรา ๘ และมาตรา ๘วรรคสอง)

๕.๑ พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบบปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๕.๒ พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์

๕.๓ ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การปกป้องและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน

๕.๔ ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และพลังงานทหารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ

๕.๕ ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่มีกฎหมายกำหนด หรือตามมติคณะรัฐมนตรี

๕.๖ แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลใดเพื่อกระทำการหรือพิจารณา หรือสอบสวนกรณีใด ๆ เกี่ยวกับราชการของกระทรวงกลาโหม

๖. การแบ่งส่วนราชการ (มาตรา ๑๐ - มาตรา ๒๓)

๖.๑ กระทรวงกลาโหม มีส่วนราชการดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานรัฐมนตรี มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมืองเพื่อสนับสนุนภารกิจของ รมว.กท. และการประสานนโยบายระหว่างกระทรวงมีเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวงมีหน้าที่เกี่ยวกับงานนโยบายและยุทธศาสตร์งานราชการทั่วไปของกระทรวง และราชการส่วนหนึ่งส่วนใดของกระทรวงซึ่งมิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการอื่นใดมีปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๓) กรมราชองครักษ์ มีหน้าที่รักษาความปลอดภัย สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ รวมทั้งมีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ กฎหมายว่าด้วยนายตำรวจราชสำนัก กฎหมายว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีสมุหราชองครักษ์เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๔) กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้รับผิดชอบ

๖.๒ กองทัพบก มีส่วนราชการดังต่อไปนี้

(๑) กองบัญชาการกองทัพบก มีหน้าที่ควบคุม อำนวยการ สั่งการ และกำกับดูแลการดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพบกในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๒) กองทัพบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบกตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๓) กองทัพเรือ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

(๔) กองทัพอากาศ มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

๖.๓ สำนักงานปลัดกระทรวง กรมราชองครักษ์ กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพบก กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีฐานะเป็นนิติบุคคล

๗. การบังคับบัญชาและการปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหม (มาตรา ๕ และ มาตรา ๒๔ - มาตรา ๒๕)

๗.๑ ราชการของกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ แบบแผน ประกาศ และคำสั่ง (มาตรา ๕)

๗.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหม

๗.๓ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจสั่งหรือปฏิบัติราชการ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมาย

๗.๔ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือ มีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษา ราชการแทน ถ้ามีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมหลายคน ให้คณะรัฐมนตรี มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษา ราชการแทน

๗.๕ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ ปลัดกระทรวงกลาโหมมีอำนาจในการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ และการปฏิบัติ ราชการประจำแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้

๗.๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จะมอบอำนาจสั่งการ การปฏิบัติ ราชการ โดยทำเป็นหนังสือให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวง กลาโหม สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการ ทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศทำการแทนในนามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ ผู้รับมอบอำนาจดังกล่าวอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการ แทนต่อไปได้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๗.๗ ให้ผู้รักษาราชการ ผู้รักษาราชการการแทน หรือผู้ทำการแทน มีอำนาจ และหน้าที่ตามตำแหน่ง ที่รักษาราชการ รักษาราชการแทน หรือทำการแทนนั้น ๆ

๘. อำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม (มาตรา ๒๖ - มาตรา ๓๒)

๘.๑ จัดให้มีกำลังสำรองเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกระทรวงกลาโหม

๘.๒ การปฏิบัติด้านการข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรอง เพื่อให้สามารถรับสถานการณ์ที่เป็นภัยคุกคามต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ยามปกติในลักษณะที่เป็นการป้องปรามและป้องกัน ก่อนที่สถานการณ์จะรุนแรงถึงขั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

๘.๓ กำหนดโครงสร้างองค์กรการฝึกและการศึกษาของทหารและข้าราชการพลเรือนกลาโหม โดยกองบัญชาการกองทัพไทยรับผิดชอบการฝึกและการศึกษาในระดับยุทธศาสตร์ การปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทยและการปฏิบัติการของกองบัญชาการกองทัพไทย และให้กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รับผิดชอบในระดับปฏิบัติการและระดับยุทธวิธี

๘.๔ กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ และขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งกำลังบำรุงร่วมและมาตรฐานยุทธโศปกรณ์ตามความต้องการของกองทัพไทย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นรับผิดชอบการดำเนินการส่งกำลังบำรุงร่วมหรือมาตรฐานยุทธโศปกรณ์แล้วแต่กรณี

๘.๕ วางแผน พัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารราชการทั่วไปของกระทรวงกลาโหมให้สามารถติดต่อเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

๘.๖ กองบัญชาการกองทัพไทยมีหน้าที่รับผิดชอบการวางแผน พัฒนาและดำเนินการเกี่ยวกับระบบควบคุมบังคับบัญชากองทัพไทย ให้สามารถติดต่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวงและหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม ตลอดจนการแบ่งมอบความรับผิดชอบในการดำเนินการให้กับกองทัพและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๘. การจัดระเบียบการปฏิบัติราชการทหาร (มาตรา ๓๓ - มาตรา ๔๑)

๘.๑ จัดให้มีการวางและการใช้กำลังทหารเพื่อปฏิบัติราชการทหารให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๘.๒ การใช้กำลังทหาร หรือการวางกำลังเพื่อเตรียมการยุทธ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ แผน และคำสั่งปฏิบัติการทางทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๘.๓ ในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อการรบหรือการสงคราม การปราบปรามการกบฏ หรือเมื่อได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจกำหนดหน่วยงาน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางทหารและกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารได้ตามความเหมาะสมแก่การปฏิบัติการกิจ และกำหนดพื้นที่ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการทางทหารเป็นยุทธบริเวณ และกำหนดพื้นที่ส่วนที่เหลือเป็นเขตภายใน

เมื่อการรบ หรือการสงคราม หรือการปราบปรามการกบฏสิ้นสุดลง หรือมีการยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหมพิจารณาสั่งยกเลิกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารที่ได้กำหนด หรือแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง

๕.๔ การใช้กำลังทหารเพื่อการปราบปรามการจลาจล ให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

๕.๕ การใช้กำลังทหาร หรือการอื่นใดเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการทำความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเกี่ยวกับการก่อการร้าย ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทหารเพื่อระงับเหตุการณ์ร้ายแรงโดยเร็ว มิให้เหตุการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์แห่งชาติให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดเว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๕.๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหมมีอำนาจอนุมัติให้มีการจัดและวางกำลังเพื่อป้องกันและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในพื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อปฏิบัติการกิจได้ตั้งแต่ยามปกติ

๕.๗ การใช้กำลังทหารในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพให้เป็นไปโดยความเห็นชอบของสภากลาโหม และเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี

เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยความเห็นชอบของสภากลาโหม มีอำนาจกำหนดหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทางทหาร รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทางทหารนั้น

๕.๘ ให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหาร (สบท.) ในแต่ละระดับ ตั้งแต่ยามปกติ เพื่อใช้ติดตามสถานการณ์ และเป็นศูนย์ควบคุม อำนาจการ และสั่งการการปฏิบัติ

ให้ศูนย์บัญชาการทางทหารในกองบัญชาการกองทัพไทยมีหน้าที่ควบคุมอำนาจการ และสั่งการศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับตามวรรคหนึ่ง หรือกองกำลังเฉพาะกิจรวมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกันประเทศ

๕.๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ทางทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๕.๑๐ ทหาร ข้าราชการพลเรือนกลาโหม และผู้ที่มีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่กับทหารในภารกิจเพื่อความมั่นคงของประเทศ อาจได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๑๐. คณะผู้บริหาร (มาตรา ๔๒ - มาตรา ๔๗)

๑๐.๑ สภากลาโหม ประกอบด้วยสมาชิก จำนวนไม่เกิน ๒๘ นาย มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน

๑๐.๒ การดำเนินการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในเรื่องดังต่อไปนี้ต้องเป็นไปตามมติของสภากลาโหม

๑๐.๒.๑ นโยบายการทหาร

๑๐.๒.๒ นโยบายการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร

๑๐.๒.๓ นโยบายการปกครองและการบังคับบัญชาภายในกระทรวงกลาโหม

๑๐.๒.๔ การพิจารณางบประมาณการทหาร และการแบ่งสรรงบประมาณของกระทรวงกลาโหม

๑๐.๒.๕ การพิจารณาร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการทหาร

๑๐.๒.๖ เรื่องที่กฎหมายหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกำหนดให้เสนอสภากลาโหม

๑๐.๓ มติของสภากลาโหม ให้ส่วนราชการต่างๆ ในกระทรวงกลาโหมถือปฏิบัติ

๑๐.๔ ให้มี “คณะผู้บัญชาการทหาร” ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และเสนาธิการทหาร

โดยมี ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธาน มีหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในเรื่องการเตรียมกำลัง การสั่งการใช้กำลัง การเคลื่อนกำลังทหารและการเตรียมพร้อม ตลอดจนรับผิดชอบในการควบคุมอำนาจการยุทธในภาพรวม รวมทั้งควบคุมบังคับบัญชากองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นในกรณีที่มีสถานการณ์ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ

การควบคุมอำนาจการยุทธและการควบคุมบังคับบัญชากองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับ แผน และคำสั่งการปฏิบัติการทางทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

สรุ่ยย่อพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๓^{*}

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

ปัจจุบันการใช้อากาศยานกระทำผิดกฎหมายในลักษณะที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศหรือเป็นภัยต่อสาธารณะมีความหลากหลายมากขึ้น จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่มีความเชี่ยวชาญและให้มีการประสานกันมากขึ้นในการปฏิบัติต่ออากาศยานนั้น แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๑๕ ยังมีบทบัญญัติไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการตรวจและพิสูจน์ฝ่าย การกักและยึดอากาศยาน การจับกุม และการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นผู้ควบคุมอากาศยานและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเรียกค่าใช้จ่ายจากการนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้น สมควรปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. การบังคับใช้ (มาตรา ๒)

ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (๒๒พ.ย.๕๓)

๓. นิยามศัพท์ (มาตรา ๔)

อากาศยาน หมายความว่า อากาศยานตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ
อากาศยานพลเรือน หมายความว่า อากาศยานที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ และอากาศยานซึ่งจดทะเบียนและมีสัญชาติตามกฎหมายต่างประเทศ
ราชอาณาจักร หมายความว่า ความรวมถึง เขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศตามที่ รมว.กท.และ รมต.คมนาคม ร่วมกันกำหนด

แผนการบิน หมายความว่า แผนการบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ

^{*}จัดทำโดย สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ

หน่วยงานให้บริการจราจรทางอากาศ หมายความว่า หน่วยงานให้บริการจราจรทางอากาศ ตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ

พิสูจน์ฝ่าย หมายความว่า การสอบถามและตรวจพิสูจน์ทราบแบบ สัญชาติ และทะเบียนของอากาศยาน การปฏิบัติตามแผนการบิน และรายละเอียดเกี่ยวกับอากาศยาน โดยการติดต่อสื่อสารทางวิทยุ กรรมวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ทัศนสัญญาณ การใช้อากาศยานขึ้นสกัดกัน หรือวิธีอื่นใด

สกัดกัน หมายความว่า การปฏิบัติการเพื่อทำการพิสูจน์ฝ่าย และการบังคับให้อากาศยานปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และให้หมายความรวมถึงการทำลายอากาศยานในกรณีจำเป็นเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือป้องกันภัยสาธารณะ

การกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรืออาจเป็นภัยต่อสาธารณะ ให้หมายความรวมถึง การกระทำของอากาศยานที่ถือว่าอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรืออาจเป็นภัยต่อสาธารณะตามที่ รมว.กท. ประกาศกำหนด (ตามข้อ ๕.๕.๒(๑))

สืบสวนสอบสวนเบื้องต้น หมายความว่า แสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานตลอดจนรวบรวมพยานหลักฐานหรือดำเนินการทั้งหลายอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้กระทำไปเกี่ยวกับการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดแห่งการกระทำ หรือเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

ผู้ควบคุมอากาศยาน หมายความว่า ผู้ควบคุมอากาศยานตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศและให้หมายความรวมถึงนักบินที่ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศหรือรัฐต่างประเทศกำหนดให้เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบความปลอดภัยของอากาศยานราชการ หรืออากาศยานของรัฐต่างประเทศแล้วแต่กรณีด้วย

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่ทหารอากาศหรือเจ้าหน้าที่ทหารอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในแผนป้องกันภัยทางอากาศ

๔. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ (มาตรา ๕)

นายกรัฐมนตรี รมว.กท. และ รมต.คมนาคม เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจออกกฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวงหรือหน่วยงานของรัฐ

๕. อำนาจหน้าที่

๕.๑ ให้ รมว.กท. และ รมต.คมนาคม ร่วมกันประกาศกำหนดเขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ (มาตรา ๖)

๕.๒ ระบบการตรวจและพิสูจน์ฝ่าย ให้เป็นไปตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ (มาตรา ๗)

๕.๓ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตให้อากาศยานบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ และหน่วยงานให้บริการจราจรทางอากาศ ส่งคำอนุญาตหรือแผนการบินของผู้ได้รับอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามระเบียบที่ รมต.คมนาคม และ รมว.กท. ร่วมกันกำหนด (มาตรา ๘)

๕.๔ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีหน้าที่ตรวจและพิสูจน์ฝ่ายอากาศยานทุกลำที่จะทำการบินขึ้นลง บินผ่าน หรือบินเข้ามาในหรือออกนอกราชอาณาจักร ตามวิธีการที่กำหนดในแผนป้องกันภัยทางอากาศตามข้อ ๕.๒ (มาตรา ๙)

๕.๕ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจปฏิบัติการดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๐)

๕.๕.๑ สั่งให้อากาศยานบินตามเส้นทางบินที่กำหนดในแผนการบินหรือบินไปยังเขตแดน หรือบินให้พ้นเขตห้าม เขตจำกัดการบินหรือเขตอันตราย บินไปยังสนามบินหรือที่ขึ้นลงชั่วคราว หรือสั่งให้อากาศยานกระทำการอื่นตามที่จำเป็น

๕.๕.๒ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้นอากาศยานใดได้เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๑)

(๑) ไม่สามารถตรวจและพิสูจน์ฝ่ายอากาศยานนั้นจากภาคพื้นได้

(๒) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าอากาศยานนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ กฎหมายอื่น หรืออนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ

(๓) เมื่ออากาศยานนั้นมีการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือเป็นภัยต่อสาธารณะ

ในการนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้นดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใช้วิธีติดต่อสื่อสารทางวิทยุหรือกรรมวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ หากไม่สามารถใช้วิธีดังกล่าวได้ ให้ใช้ทัศนสัญญาณตามระเบียบที่ รมว.กท.และ รมว.คมนาคม ร่วมกันกำหนด

๕.๕.๓ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้นแล้วแต่ไม่อาจสกัดกั้นได้ หรือไม่อาจนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้นได้ทัน หากอากาศยานนั้นมีการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรืออาจเป็นภัยต่อสาธารณะ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจใช้อาวุธจากอากาศยานสู่อากาศเพื่อทำลายอากาศยานนั้นได้ (มาตรา ๑๓)

๕.๕.๔ กรณีตามข้อ ๕.๕.๓ หรือกรณีที่เชื่อได้ว่าอากาศยานใดมีการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรืออาจเป็นภัยต่อสาธารณะ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๒)

(๑) ใช้อาวุธประจำอากาศยานหรืออาวุธอื่นบังคับอากาศยานที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หรือที่กระทำการอันอาจเป็นภัยดังกล่าวตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบ กท.

(๒) ทำลายอากาศยานนั้นโดยได้รับอนุมัติจาก รมว.กท. เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารทำลายอากาศยานนั้นได้โดยรายงานให้ รมว.กท. ทราบทันทีพร้อมเหตุผล

๕.๕.๕ ภายใต้บังคับข้อ ๕.๕.๔ ในกรณีที่เป็อากาศยานพลเรือน ให้ใช้วิธีการนำอากาศยานขึ้นสกัดกั้นเพื่อการพิสูจน์ฝ่ายเป็นหนทางสุดท้าย และเมื่อ

ทราบฝ่ายแล้วให้ใช้การติดต่อสื่อสารหรือทัศนสัญญาณเพื่อนำอากาศยานนั้นบินเข้าสู่เส้นทางบินที่กำหนดในแผนการบิน หรือนำไปยังเขตแดน หรือนำให้พ้นเขตห้ามเขตจำกัดการบินหรือเขตอันตราย หรือนำไปลงยังสนามบินหรือที่ขึ้นลงชั่วคราวของอากาศยานตามที่กำหนด หรือสั่งให้กระทำประการอื่นตามที่จำเป็น (มาตรา ๑๔)

๖. การกัก การยึด การจับ การควบคุมและการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น

๖.๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจปฏิบัติเกี่ยวกับอากาศยานและผู้ควบคุมอากาศยานและบุคคลอื่นที่อยู่ในอากาศยาน ที่กระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำความผิด ดังนี้

๖.๑.๑ ตรวจค้น หรือกักอากาศยาน

๖.๑.๒ ยึดอากาศยานและสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือสิ่งของที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด

๖.๑.๓ จับควบคุม หรือสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น ผู้ควบคุมอากาศยานและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

๖.๑.๔ สั่งผู้ควบคุมอากาศยานหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้เคลื่อนย้ายอากาศยาน หรือให้กระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร

การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่ รมว.กท.และ ผบ.ตร.ร่วมกันกำหนด (มาตรา ๑๕)

๖.๒ ถ้าในการตรวจและค้นอากาศยานหรือสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นปรากฏว่า ผู้ควบคุมอากาศยานนั้นไม่จงใจใช้อากาศยานโดยผิดกฎหมายหรือฝ่าฝืนแผนการบิน และมีได้กระทำการอื่นที่ผิดกฎหมายรวมทั้งไม่มีสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือที่จะใช้หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารพิจารณาปล่อยอากาศยานนั้นหรือประสานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางการบินพลเรือนพิจารณาปล่อยอากาศยานนั้นไป ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่ รมว.กท.และ รมว.คมนาควม ร่วมกันกำหนด (มาตรา ๑๖)

๖.๓ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ปฏิบัติภารกิจสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นแล้ว ให้จัดส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยอากาศยาน หลักฐาน สิ่งของที่ยึดไว้ รวมทั้งบันทึก ทั้งปวงที่เกี่ยวข้องในคดีไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่โดยไม่ชักช้า (มาตรา ๑๗)

๖.๔ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๑๒ วัน หากมีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาออกไปอีก ต้องได้รับอนุมัติจาก ผบ.ทสส. แต่ต้องไม่เกิน ๑๒ วัน

ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนมิให้นำระยะเวลาเดินทางนำผู้ต้องหามาซึ่งที่ทำการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น และมีให้นำระยะเวลาควบคุมผู้ต้องหาซึ่งได้กระทำมาก่อนที่ พนักงานสอบสวนได้รับตัวมาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๘)

๖.๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(มาตรา ๑๙)

๗. การเก็บรักษา (มาตรา ๒๐)

การเก็บอากาศยาน ตลอดจนสิ่งของและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามระเบียบที่ รมว.กท.และ ผบ.ตร. ร่วมกันกำหนด กรณีการมอบสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานสอบสวนตามข้อ ๖.๓ หากระเบียบดังกล่าวมิได้กำหนด ให้บุคคลอื่นที่มีใช้พนักงานสอบสวนเป็นผู้เก็บรักษา ให้ถือว่าเป็นการเก็บรักษาแทนพนักงานสอบสวน

กรณีสิ่งของหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเป็นทรัพย์สินที่มีสภาพเป็นของเสียได้หรือไม่เหมาะแก่การเก็บรักษาหรือเก็บรักษาแล้วจะเป็นภาระ ให้สามารถจำหน่ายได้ทันทีโดยวิธีการขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่สมควร

การเก็บรักษาอากาศยานหรือสิ่งของหรือหลักฐานที่ต้องเก็บรักษาเป็นเวลานาน อาจกำหนดให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้เก็บรักษาพร้อมให้อำนาจในการอนุญาตให้นำทรัพย์สินนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการได้

๘. ค่าใช้จ่าย (มาตรา ๒๑-มาตรา ๒๓)

๘.๑ ให้เจ้าของอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรืออนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ หรือมีการกระทำอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือเป็นภัยต่อสาธารณะ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการสกัดกั้นหรือการปฏิบัติการเพื่อทำลายอากาศยานจากภาคพื้น ได้แก่

- (๑) การตรวจและพิสูจน์ฝ่าย
- (๒) การสกัดกั้น
- (๓) การเคลื่อนย้ายอากาศยาน
- (๔) การเก็บรักษาอากาศยาน สิ่งของ และหลักฐาน
- (๕) การใช้อาวุธเพื่อปฏิบัติการทำลายอากาศยาน
- (๖) ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การคำนวณค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๘.๒ คณะกรรมการกำหนดค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ผบ.ทอ. เป็นประธาน กรรมการ ผู้แทน กท., ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด, ผู้แทนกรมการบินพลเรือน, ผู้แทนกรมบัญชีกลาง, และผู้แทนกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นกรรมการ โดยมีผู้บัญชาการกรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการปฏิบัติการสกัดกั้นตามข้อ ๘.๑

๘.๓ เมื่อคณะกรรมการพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายแล้วแจ้งให้ ทอ.ทราบเพื่อเรียกให้เจ้าของอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานชำระค่าใช้จ่ายโดยเร็ว (ภายใน ๓๐ วัน)

กรณีการยึดอากาศยานและสิ่งของที่อยู่ในอากาศยานไว้เพื่อดำเนินคดีให้ ทอ. มีอำนาจยึดไว้ได้จนกว่าจะมีการชำระค่าใช้จ่ายครบถ้วน แม้คดีจะถึงที่สุดแล้ว หากเจ้าของอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานไม่ชำระค่าใช้จ่ายภายในกำหนดให้ ทอ. นำยึดอากาศยานและสิ่งของนั้นออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่น

เงินที่ได้จากการขายดังกล่าว ให้นำมาชำระเป็นค่าใช้จ่ายตามที่คณะกรรมการกำหนด เหลือเท่าใดให้คืนเจ้าของอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานภายใน ๑ ปี หากพ้นกำหนดแล้วไม่มารับคืนให้เงินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน กรณีเงินไม่พอชำระค่าใช้จ่าย ให้ ทอ.มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายต่อศาล

๘.๔ กรณีเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับอากาศยานของรัฐต่างประเทศ ให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติต่างตอบแทนระหว่างประเทศ

๕. บทกำหนดโทษ

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ทำให้เคลื่อนย้ายอากาศยานหรือกระทำการใดๆ ตามข้อ ๕.๑.๔ โดยไม่มีเหตุอันควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวเป็นผู้ควบคุมอากาศยาน ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑.	พระราชบัญญัติกัญชกัญชง พ.ศ.๒๕๕๖	มาตรา ๒, มาตรา ๔	ตามประกาศใช้ กัญชกัญชง พ.ศ.๒๕๕๖	/	/	<ul style="list-style-type: none"> - เกณฑ์เพิ่มเติม ๑ - ห้ามชุมนุม ๑ - กักบุคคลผู้ต้องสงสัยเพื่อสอบถามไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน - ยึดสิ่งของ ๑ - เข้าอาศัยในสถานที่ ๑ - ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ ๑ - จับได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่พลเรือน ๑ - อำนาจตรวจค้นจับกุมสอบสวนตามกฎหมายนี้ - ไม่ถือเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา - มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบตามประกาศใช้กัญชกัญชง พ.ศ.๒๕๕๖ 	

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๒.	พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๖ ธ.ค. ๔๗	มทก., รอง มทก., ผบ.พล., รอง ผบ.พล., ผบก.รม., รอง ผบ.กรม, ผบ.พัน, ผบ.ร้อย, ผบ.หมวด	-	/	-	- ป้องกัน -ปราบปราม ๆ -ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติ ตามกฎหมาย ภายในเขตท้องที่ รับผิดชอบ ๆ
๓.	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓๐ ก.ย. ๔๗	มทก., ผบ.พล., ผบ.มทบ., ผบ.จทบ., ผอ.ยก.ทก., ผอ.กร.ทก., ผบ.กรม, ผบ.พัน, ผบ.ร้อย, ผบก.รม พท., ผบ.ร้อย ทพ., ผบ.ชุดปฏิบัติการ	-	/	-	- ปราบปราม ผู้กระทำ ความผิด	- มีอำนาจปฏิบัติ ตามกฎหมาย ภายในเขตท้องที่รับ ผิดชอบ ๆ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๔.	พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามแนวชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔	มาตรา ๗ มาตรา ๑๐	ร.ม.ว.ภท. แต่งตั้งนายทหารยศ พลตรี ขึ้นไป เป็นผู้อำนวยความสะดวกในเขตควบคุมแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรยศร้อยตรี ขึ้นไป เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็น	/	/	/	- ส่งให้บุคคลมาให้ข้อเท็จจริง - ยึดหรืออายัดสินค้า	เพื่อป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมบ่อนทำลาย ฯ

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๕.	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ส.ค. ๕๗	มทก., รอง มทก., ผ.พด., รอง ผ.พด.,ผ.กรม, รอง ผ.กรม, ผ.พัน, ผ.ร้อย,	-	/	-	- ป้องกัน - ปราบปราม ๆ - ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติ ตามกฎหมาย ภายในเขตท้องที่ รับผิดชอบ ๆ
๖.	พระราชบัญญัติเชื้อโรคพิษภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน พ.ศ.๒๕๕๕	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ส.ค. ๕๗	ผ.หมวด มทก., รอง มทก., ผ.พด., รอง ผ.พด.,ผ.กรม, รอง ผ.กรม, ผ.พัน, ผ.ร้อย, ผ.หมวด	-	/	-	- ป้องกัน - ปราบปราม ๆ - ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติ ตามกฎหมาย ภายในเขตท้องที่ รับผิดชอบ ๆ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๓.	๓.๑ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๔๑ ๓.๒ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ ๓.๓ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์จิตและประสาท พ.ศ.๒๕๑๘ ๓.๔ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๓๔ ๓.๕ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.๒๕๓๓	มาตรา ๑๔	ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน บ.ป.ส	/	/	/	ยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินอื่นใด	- กรณีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ บ.ป.ส. ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในประกาศ ฯ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ทหารบกตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจคืน	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๘.	- พระราชบัญญัติ คนเข้าเมืองพ.ศ.๒๕๒๒ - พระราชบัญญัติ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑	คำสั่งกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม ที่ ๑๔๒/๔๔ เรื่อง แต่งตั้งพนักงาน เจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.การทำงาน ของคนต่างด้าว ถึง ๓ ก.ย.๔๔	นายทหารสัญญาบัตร ชั้นยศร้อยตรี หรือ เทียบเท่าร้อยตรีขึ้นไป/ ที่สังกัด บก ทท. (บก.ทหารสูงสุด) และ ทบ.	-	-	-	- มีอำนาจจับกุมสอบสวน หรือเรียกบุคคลมาซึ่งแจ้ง ชื่อแท้จริง - เข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุ อันควรสงสัยว่ามีคน ต่างด้าวทำงาน ฯ	
๙.	พระราชกำหนด การบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘	ตามประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉิน	ตามประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉิน	/	/	/	ควบคุมตัวได้ ไม่เกิน ๗ วัน ของชายได้ คราวละ ๗ วัน รวมไม่เกิน ๓๐ วัน	- มีอำนาจหน้าที่ภายใน เขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ตามประกาศสถานการณ์ ฉุกเฉิน ฯ
๑๐.	พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑	ตามประกาศพื้นที่ปรักฎ เหตุการณ์อันกระทบ ต่อความมั่นคง ฯ	ตามประกาศพื้นที่ปรักฎ เหตุการณ์อันกระทบ ต่อความมั่นคง ฯ	/	/	/	- ป้อน - ปรักฎ - ระบุ - ชั่ง - แก้ไขหรือบรรเทา สถานการณ์ ฯ	- มีอำนาจหน้าที่ภายใน เขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ตามประกาศพื้นที่ปรักฎ เหตุการณ์อันกระทบต่อ ความมั่นคง ฯ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารบทความกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑๑.	พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐	มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๗	ผบ. ทบ. ผบ. พัน หรือเทียบเท่าขึ้นไป	-	-	-	- ออกใบเรียกเกณฑ์ ฯ	- ในเวลาไม่ปกติ ผู้บังคับบัญชา ณ ที่นั้นที่มีคำสั่งแต่งตั้งให้ไป กองพัน หรือเทียบเท่าขึ้นไป
๑๒.	พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	มาตรา ๖, มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๒, มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕	ปล.ท.บ., ผบ.ทสส., ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. และผู้บัญชาการทหารในเขตพื้นที่	-	-	-	- จัดทำแผนและบูรณาการแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ - ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- ร่วมเป็นคณะกรรมการกบ.ท. - ร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดและกรุงเทพมหานคร
๑๓.	พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑	มาตรา ๔, มาตรา ๘, มาตรา ๙, มาตรา ๑๕	ตามกฎหมายและตำแหน่งที่กระทรวงกลาโหมกำหนด	-	-	-	- จัดให้มี วาง และใช้กำลังทหาร - เตรียมและใช้กำลังทหารเพื่อปกป้องราชอาณาจักร - ให้ความปลอดภัย - รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - รักษาความสงบเรียบร้อยฯ	- พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร - ปรามปรามการกบฏและการจลาจล - พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ - ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - พัฒนาประเทศ - ปกป้องและแก้ไขปัญหายาเสพติด - ช่วยเหลือประชาชน

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารบกผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑๔.	พระราชบัญญัติว่าด้วย การปฏิบัติต่ออากาศยาน ที่กระทำความผิดกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๓	มาตรา ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐ มาตรา ๑๒, ๑๓, ๑๕	เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารบก และทหารอากาศ ตามแผนป้องกันภัย ทางอากาศ มาตรา ๗	/	/	- สักดันทหารหรือทำลาย - ยึดอากาศยานไว้เพื่อ เป็นหลักฐาน - ดึงหรือบังคับปืน อากาศยานที่กระทำความผิด กฎหมายของเครื่องบินแห่ง ชาติได้ - ความคุ้มครองได้ไม่เกิน ๑๒ วัน - เรือยกตัวใช้จ่ายจากการ สักดันทหารหรือทำลาย	- เรือยกตัวใช้จ่ายแก่เจ้าของ อากาศยานหรือผู้ควบคุม อากาศยานที่กระทำความผิด กฎหมายได้แก่ ๑. การตรวจและพิสูจน์ฝ่าย ๒. สักดันทหาร ๓. การเคลื่อนย้ายอากาศยาน ๔. การเก็บรักษาอากาศยาน ๕. การใช้อาวุธเพื่อปฏิบัติ ทำลาย ๖. ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายกระทรวง	

หมายเหตุ

ในส่วนของ บก.ทท. (บก.ทหารสูงสุด) ได้มีประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งให้ รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ผู้ช่วยเสนาธิการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และหัวหน้ากองผลิตปืนสัสดี ศูนย์ช่วยเหลือพันธุ์สัตว์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๕๔, พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑, พระราชบัญญัติสัตว์สงวน พ.ศ. ๒๕๕๕ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน จับกุม ปราบปรามผู้กระทำความผิด และยึดของกลางตามกฎหมายดังกล่าวได้

ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรสังกัด บก.ทท. (บก.ทหารสูงสุด) เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตามคำสั่งกระทรวงแรงงานที่ ๒๑๕/๒๕๕๓ เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ มีอำนาจมีหนังสือสอบถาม / เรียกบุคคลให้มาชี้แจง หรือให้ส่งเอกสารหรือเข้าไปในสถานที่ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ*

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้อำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑.	พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๔๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๔) ๑.๑ พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒ ๑.๒ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ๑.๓ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ๑.๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.๒๕๒๒	มาตรา ๔	- ผบ.เรือ, ผบ.หน่วยเรือ, ผบ.หมวดเรือ,ผ.กองเรือ - ผบ.กบร.กร., ผบ.นย., ผบ.ร.ร.จ.พบ.พลทหารเรือ, ผบ.กรม สห.ทร., ผบ.พัน.ร. พล.นย. ฯลฯ - ต้นเรือ, ต้นหน, สรั่งเรือ, ต้นปืน ฯลฯ ผู้ควบคุมเรือ	/	/	- ชิดชิดกุมเรือ - บังคับผู้ควบคุมเรือ - ความคุมผู้ต้องหา ไว้ตัวไม่เกิน ๗ วัน - ตั้งให้หยุดเรือ หรือนำเรือ ไปยัง ที่ใดที่หนึ่ง	- เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำ/ มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ กระทำเกี่ยวกับกรนำ สินค้าอันรวมทั้งยาเสพติด ออกนอกราชอาณาจักร หรือเข้ามาในราชอาณาจักร ทางทะเล ทางลำน้ำ ซึ่งติดกับต่างประเทศ/ ลำน้ำ ซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ หรือการทำประมงทาง ทะเลอันเป็นความผิด ต่อกฎหมาย - กฎหมายว่าด้วยการส่งออก ไปนอกและนำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่งสินค้า - กฎหมายว่าด้วยแร่ - กฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด	

* จัดทำโดยสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้ใช้อำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
	๑.๕ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.๒๔๕๐ ๑.๖ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๔๕๑ ๑.๗ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๔๕๒ ๑.๘ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์จิตและประสาท พ.ศ.๒๔๕๓ ๑.๙ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๔๕๓ ๑.๑๐ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.๒๔๕๓							- กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง - กฎหมายเกี่ยวกับ การประมง

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๒.	พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๔๖	- คำสั่งกรมเจ้าท่าที่ ๑๕๑/๒๕๓๖, ๑๕๒/๒๕๓๖ ถึง ๑๖ ก.พ.๓๖	- ผบ.กร., ผบ.ภก. ๑,๒,๓ กร., ผบ.กองเรือ, ผบ.หมวดเรือ, ผบ.หมู่เรือ ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือหรือผู้รักษาราชการแทน/รักษาราชการแทนตำแหน่งดังกล่าว - นายทหารเรือ นรช. ประจำหน่วย	/	/	-	- มีอำนาจเฉพาะการกระทำผิดตามบัญญัติในมาตราที่ได้รับมอบอำนาจเท่านั้น คือ ม.๑๕๕, ๑๕๘, ๑๖๐,๑๖๕,๒๕๑, ๕,๑๓ (และ ๑๑๕, ๑๕๘, ๑๖๐ วรรคแรก, ๑๖๕, ๕, ๑๓ ถ้าได้รับหน่วย นรช.)

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๓.	พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.๒๔๖๕	- ประกาศกระทรวงการคลัง ลง ๑๙ เม.ย.๑๒ - คำสั่งกรมศุลกากร ที่ ๕๓/๒๕๑๒ ลง ๙ พ.ค.๑๒	- ผบ.กองเรือ, ผบ.หมวดเรือ, ผบ.หมู่เรือ, ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือ หรือ นายทหารสัญญาบัตร ผู้ทำการแทนตำแหน่งดังกล่าว - นายทหารสัญญาบัตรประจำการในกองเรือ, หมวดเรือ, หมู่เรือ และเรือขณะออกปฏิบัติหน้าที่ราชการกับเรือ	/	/	-	- ไล่ออกจากจับกุม - ไล่ออกจากคิดขึ้นฝั่งได้ - ยึดของกลางและสิ่งเกี่ยวข้อง - การกระทำผิดไว้เพื่อนำส่งมอบพนักงานสอบสวน/กรมศุลกากร - ینگเรือที่หลบหนี - การจับกุม	- มีอำนาจเข้าใน การป้องกัน และปราบปราม การลักลอบหนี ศุลกากรทางทะเลและลำน้ำ รวมทั้ง ไล่ออกจากจับกุม การกระทำผิดขึ้นฝั่งได้ด้วย

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๔.	พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔	- ประกาศกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ลง ๒๑ มิ.ย. ๓๒ และ ๒๖ ส.ค. ๓๔	- สมเรือ, ผู้ควบคุม เรือ, ผบ.พัน ร.พล. นย., สม.ร้อย ผบ.กร., ผบ.ภก. ๑, ๒, ๓, ผบ.ภปฝ., ผบ.นย., ผบ.กรม พล.นย., ผบ.สอ./ รฝ. และ ผบ.กรม. ผบ.พัน,	-	/	-	- ป้องกัน -ปราบปราม -ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่รับผิดชอบของ ทร. เท่านั้น - กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย
๕.	พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔	- ประกาศกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ลง ๒๑ มิ.ย.๓๒ และ ๒๖ ส.ค. ๓๔	- สมเรือ, ผู้ควบคุม เรือ, ผบ.พัน ร.พล. นย., สม.ร้อย ผบ.กร., ผบ.ภก. ๑, ๒, ๓, ผบ.ภปฝ., ผบ.นย., ผบ.กรม พล.นย., ผบ.สอ./ รฝ. และ ผบ.กรม. ผบ.พัน,	-	/	-	- ป้องกัน -ปราบปราม -ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่รับผิดชอบของ ทร. เท่านั้น - กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย
๖.	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗	- ประกาศกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ลง ๒๑ มิ.ย.๓๒ และ ๒๖ ส.ค. ๓๔	- สมเรือ, ผู้ควบคุม เรือ, ผบ.พัน ร.พล. นย., สม.ร้อย ผบ.กร., ผบ.ภก. ๑, ๒, ๓, ผบ.ภปฝ., ผบ.นย., ผบ.กรม พล.นย., ผบ.สอ./ รฝ. และ ผบ.กรม. ผบ.พัน,	-	/	-	- ป้องกัน -ปราบปราม -ยึดของกลาง	- มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่รับผิดชอบของ ทร. เท่านั้น - กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑.	พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘	- กำสั่งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ ๓๓๖/๒๕๓๕ ลง ๑๖ ก.ค.๓๕	- นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรยศตั้งแต่ ร.ต.หรือเทียบเท่าขึ้นไป	-	-	- เข้าไปเป็นสำนักงาน/สถานที่ทำงาน - ยึด อาศัยศมุด ทะเบียน/บัญชี - เรียก/ส่งให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้จัดการตัวแทน ฯลฯ ให้ถือคำสั่งเอกสาร	- ทร. เดิมกำลังแต่งตั้ง นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย แรงงานทั้ง ๔ ฉบับนี้ เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปมีเท่านั้น - ผบ.กร., ผบ. กภ.๑, ๒, ๓ กวิ. - ผบ.กปฝ. - ผบ.กองเรือป้องกันฝั่งเขต ๑, ๒, ๓ กปฝ. - ผบ.หน่วยเรือ - ผบ.เรือ - ผู้ควบคุมเรือ (เฉพาะ) นายทหารสัญญาบัตรกำลัง ทร. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๒๕๔๐ ลง ๒๕ มี.ค.๕๐	

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๘.	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๐ (ใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๐๓ ลง ๑๖ มี.ค.๕๕)	- คำสั่ง กระทรวง แรงงาน ฯ ที่ ๒๑๗/๒๕๔๒ ลง ๒๔ พ.ย.๕๒	- นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรยศตั้งแต่ ร.ต.หรือเทียบเท่าขึ้นไป	-	-	- เข้าไปในสถานประกอบการ - เรียกเจ้าของผู้จัดการ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง - สั่งให้เจ้าของผู้จัดการ ฯลฯ ส่ง หลักฐานเอกสารมาตรวจสอบ		
๙.	พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑	- คำสั่ง กระทรวง แรงงาน ฯ ที่ ๒๑๕/๒๕๔๒ ลง ๒๕ พ.ย.๕๒	- นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรยศตั้งแต่ ร.ต.หรือเทียบเท่าขึ้นไป			- มีหนังสือสอบถาม/เรียกบุคคลให้มาชี้แจงหรือให้ส่งเอกสาร - เข้าไปในสถานที่มีเหตุอันควรสงสัย		

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑๐.	พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๖	- คำสั่งกระทรวง แรงงาน ฯ ที่ ๑๓๕/๒๕๓๕ ถึง ๑๖ ก.ค.๓๕	- นายทหารเรือชั้น สัญญาบัตรยศตั้งแต่ ร.ต.หรือเทียบเท่า ขึ้นไป	/	-	-	- เข้าไปในสถานที่ ประกอบกร - มีหนังสือสอบถาม/ เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาชี้แจง/ให้ถ้อยคำ - ให้ส่งเอกสารหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง - ยึด อาชีพ หรือขาย ทอดตลาดทรัพย์สิน ตามคำสั่ง	

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑๑.	พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔	- คำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ฯ ที่ ๑๕๗/๒๕๔๗ ลง ๒๓ เม.ย.๔๗	- ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือ	/	-	-	- เข้าไปโบราณสถาน เพื่อตรวจดู การซ่อมแซมแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ฯลฯ - ยึด/อายัดวัตถุที่ ได้มาจากทางเรือ - เข้าไปในสถานที่ ผลิต/ทำการค้าเพื่อ ตรวจดูโบราณวัตถุ/ ศิลปวัตถุหรือสิ่งเทียบ วัตถุ/ศิลปวัตถุที่ได้ มาโดยมิชอบ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑๒.	พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.๒๔๕๐	- คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๓๕๑/๒๕๓๓ ลง ๑๓ ก.ย.๓๓	- ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือ, ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารแห่งราชทวาร	/	/	-	- เข้าไปจับสัตว์น้ำหรือเพื่อตรวจการทำการประมงเครื่องมือจับสัตว์น้ำ/หลักฐานบัญชี และเอกสารต่าง ๆ - รื้อ ถอน ทำลาย/ยึดเครื่องมือ ซึ่งตั้งอยู่ในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายนี้	- มีอำนาจเฉพาะตามมาตรา ๕๖, ๕๗, และ ๕๘

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑๓.	พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงไทยในเขตการประมงไทย พ.ศ.๒๔๘๒	มาตรา ๔	- สมเรือ ผู้บังคับหน่วยทหารแห่งราชนาวิก	/	/	/	- ยึดเครื่องมือที่ใช้ในการประมง/เอกสารวัตถุอื่นใดที่ใช้เป็นพยานหลักฐานการกระทำความผิด - ยึดเรือ/สัตว์น้ำ - พวงเรือ/บังคับให้ผู้ควบคุมเรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อนำไปขังท่าเรือที่ใกล้ที่สุด
๑๔.	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๔๔	มาตรา ๔	- สมเรือ, สม.หมู่เรือ สม.หมวดเรือ, สม.กองเรือ, สม.นพ., สม.ภค. - ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตำแหน่งหลักดังกล่าว - น.สัตยาบัน ประจำการที่ สม. ทร. ประกาศแต่งตั้งในราชกิจจานุเบกษา	/	/	/	- สืบสวนเบื้องต้น - ตรวจสอบเรือหรืออากาศยานที่ต้องสงสัย - บังคับเรือหรืออากาศยานไปยังสนามแข่งขันเพื่อตรวจค้น - ควบคุมตัวในระหว่างเดินทางไม่ได้เกิน ๓๐ วัน - เมื่อพบผู้ต้องหามาถึงที่ทำการบนฝั่ง ควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ก็ไม่ได้เกิน ๑๒ วัน

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่างๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑๕.	พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ.๒๔๘๑	มาตรา ๕๕	- ผบ.เรือ บังคับกองทหาร แห่งราชนาวิก, ผู้บังคับบัญชาป้อม	/	/	-	- ทักเรือและยึดเอกสาร เกี่ยวกับเรือ ซึ่งมีการ กระทำผิดได้ไม่เกิน ๒ วัน - จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย อื่น ๆ ซึ่งได้กระทำ บนเรือไทยได้ ในฐานะ เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เมื่อปฏิบัติกรตาม ม.๑๖๘ และ ๕๒

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑๖.	พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔	คำสั่ง กท. แต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการตามตรา ๑	- ผบ.นย./กปช.จัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกในส่วนของ ทร. - นายทหารชั้นสัญญาบัตรหรือ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรหรือข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป ตามที่ผู้อำนวยการจะแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่	/	/	- ในเขตที่ได้มีการประกาศควบคุมสินค้า มีอำนาจหน้าที่ที่เห็นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ - สั่งให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ - ส่งบัญชี เอกสารหลักฐาน - ชิด อยัดสินค้าเอกสารหลักฐาน ยานพาหนะ ที่เกี่ยวกับการกระทำผิด - ความคุมตัวผู้ต้องหา ซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ถูกจับกุม	

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่างๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้อำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑๓.	พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเล พ.ศ.๒๕๓๐	มาตรา ๔	- ผบ.เรือ, ผบ.หมู่เรือ, ผบ.หมวดเรือ, ผบ.กองเรือ, ผบ.นย., ผบ.กร., ผ.ทร.	/	/	-	- ขอบเขตการใช้อำนาจจำกัด เฉพาะเมื่อมีการกระทำผิดหรือเหตุอันควรสงสัยเกิดขึ้นบน เหนือ ในสถานที่หรือบนผลิตปิโตรเลียมและบริเวณเขตรอบสถานที่ผลิตปิโตรเลียมในทะเลในระยะ ๕๐๐ เมตร หรือบริเวณเขตท่าอ่าวรวมทั้งอุปกรณ์ของท่าที่ใช้ในระบบการขนส่งปิโตรเลียมจากสถานที่ผลิตในทะเลถึงชายฝั่ง
		ประกาศกองทัพอเรือ ลง ๒๔ ม.ค. ๕๓	- ผบ.กองทัพอเรือ ภาคที่ ๑, ๒ และ ๓ - ผบ.นสศ.กร - ผบ.กรมรบพิเศษ นสศ.กร. - ผบ.กองรบพิเศษ นสศ.กร. - ผบ.ชุดปฏิบัติการ นสศ.กร. - ผู้ควบคุมเรือ				

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๑๙.	พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๓๐ก.ย.๕๗	- ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือ, ผู้บังคับหน่วยทหารเรือ	-	/	-	- ปรามปรามผู้กระทำความผิด - มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ	
๑๙.	พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลง ๑๖ ธ.ค.๕๒	- ผบ.เรือ, ผู้ควบคุมเรือ, ผู้บังคับหน่วยทหารเรือ ตามที่ พร. จะกำหนด	-	/	-	- มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ	
๒๐.	พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ.๒๕๕๒	ตามประกาศใช้ กัญชา พ.ศ.๒๕๕๒	ตามประกาศใช้ กัญชา พ.ศ.๒๕๕๒	/	/	/	- มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตท้องที่รับผิดชอบ ตามประกาศใช้ กัญชา พ.ศ.๒๕๕๒	

หมายเหตุ

- ^๑ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๔ ลง ๑๖ ธ.ค.๕๒
- ^๒ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ลง ๓๐ ก.ย.๕๗
- ^๓ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๒ ลง ๑๖ ธ.ค.๕๒

สรุปอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่				หมายเหตุ
				ตรวจคืน	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๒๑.	พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘	ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินฯ	ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินฯ	/	/	/	ควบคุมตัวได้ไม่เกิน ๗ วันของชายได้คราวละ ๒ วันรวมไม่เกิน ๓๐ วัน	- มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ฯ
๒๒.	พระราชบัญญัติการรักษาคำขวัญและเกียรติยศของกองทัพบก พ.ศ. ๒๕๕๑	ตามประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคง ฯ	ตามประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคง ฯ	/	/	/	- ป้องกัน - ปราบปราม - ระบุ - ยับยั้ง - แก้ไขหรือบรรเทาสถานการณ์ ฯ	- มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคง ฯ
๒๓.	พระราชบัญญัติปฏิบัติการช่วยเหลือราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐	มาตรา ๑๒ มาตรา ๔๒	ทบ.ทร.	-	-	-	- ออกใบเรียกเกณฑ์ ฯ	- ในเวลาไม่ปกติผู้บังคับบัญชา ทหาร ที่มีกำลังพลคงแต่หมู่กองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป
๒๔.	พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	มาตรา ๖, มาตรา ๑๒ มาตรา ๓๒, มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕	ปล.ท., ทบ.ทส., ทบ.ทบ., ทบ.ทร., ทบ.ทอ. และผู้บัญชาการทหารในเขตพื้นที่	-	-	-	- จัดทำแผนและบูรณาการแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ - ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- ร่วมเป็นคณะกรรมการกบ.ท. - ร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือตามกฎหมายต่าง ๆ*

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	อื่น ๆ	
๒๕.	พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑	มาตรา ๔, มาตรา ๘, มาตรา ๑๐	ตามกฎหมายและตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด	-	-	- จัดให้มี วาง และใช้กำลังทหาร - เตรียมและใช้กำลังทหารเพื่อปกป้องราชอาณาจักร - รักษาความปลอดภัย - รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร - รักษาความสงบเรียบร้อย	- พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร - ปฏิบัติราชการตามกฎหมายและภารกิจต่าง - พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ - ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - พัฒนาประเทศ - ปกป้องและแก้ไขปัญหาด้านพิบัติ - ช่วยเหลือประชาชน
๒๖.	พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการปฏิบัติออกอากาศทางวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓	มาตรา ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐ มาตรา ๑๒, ๑๓, ๑๕	เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารบกและทหารอากาศตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ มาตรา ๗	/	/	- สกัดกั้นหรือทำลายยึดอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานที่กระทำความผิดตามกฎหมายได้แก่ ๑. การตรวจและพิสูจน์ฝ่าย ๒. สกัดกั้น ๓. การเคลื่อนย้ายอากาศยาน ๔. การเตรียมอากาศยาน ๕. การใช้อาวุธเพื่อปฏิบัติ ทำลาย ๖. คำใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายกระทรวง	

*จัดทำโดย สำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารอากาศตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารอากาศผู้อำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๑.	พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗	ตามประกาศใช้กฎอัยการศึก	ตามประกาศใช้กฎอัยการศึก	/	/	/	มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบตามประกาศใช้กฎอัยการศึก ๑
๒.	พระราชกฤษฎีกาการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘	ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ๑	ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ๑	/	/	/	มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ๑
๓.	พระราชบัญญัติการรักษามันคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑	ตามประกาศที่ประกาศให้ตุลาการอำนาจจับกุม	ตามประกาศที่ประกาศให้ตุลาการอำนาจจับกุม ๑	/	/	/	มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบตามประกาศที่ประกาศให้ตุลาการอำนาจจับกุม ๑
๔.	พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำการผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๓	มาตรา ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕	เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารบกและทหารเรือตามแผนเมืองกันภัยทางอากาศ มาตรา ๗	/	/	/	เรียกค่าใช้จ่ายจากเจ้าของอากาศยานหรือผู้ควบคุมอากาศยานที่กระทำการผิดกฎหมายได้แก่ ๑. การตรวจและพิสูจน์ฝ่าย ๒. สักกิน ๓. การเคลื่อนย้ายอากาศยาน ๔. การเก็บรักษาอากาศยาน ๕. การใช้อาวุธเพื่อปฏิบัติทำลาย ๖. ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายกระทรวง

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารอากาศตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารอากาศผู้มีอำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ				หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	อื่น ๆ	
๕.	พระราชบัญญัติว่าด้วยความคิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๒๑	มาตรา ๔	ชม.กรมอากาศโยธิน, ชม.หน่วยบิน ทอ. ที่ได้รับการแต่งตั้งฯ	-	/	-	- ความคุมตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวน - คุ้มครองความปลอดภัยของอากาศยานฯ	(ตามโครงการ AIR MARSHAL) เพื่อป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมบ่อนทำลายฯ
๖.	พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามแนวชายแดน พ.ศ. ๒๕๒๔	มาตรา ๑๐	รมว.กท.แต่งตั้งนายทหารชั้นยศพลอากาศตรีขึ้นไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกสินค้าในเขตควบคุมแต่งตั้งนายทหารชั้นสัญญาบัตรเรืออากาศตรีขึ้นไปเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็น	/	/	/	- สั่งให้บุคคลมาให้ถ้อยคำ - ชีต หรือออกซิไดนกีฬา - สั่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนฯ	
๗.	พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐	มาตรา ๑๗ มาตรา ๔๗	ชม.ทอ.	/	/	/	- ออกไปเรียกเกณฑ์ฯ	- ในเวลาไม่ปกติ ผู้บังคับบัญชา ณ ที่นั้น ที่ยังไม่ถึงพลจัตวาหนึ่ง หนึ่งกองพันหรือเทียบเท่า ขึ้นไป

สรุปย่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารอากาศตามกฎหมายต่าง ๆ

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย	ที่มาของอำนาจ	เจ้าหน้าที่ทหารอากาศผู้อำนาจ	ขอบเขตและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ			หมายเหตุ
				ตรวจค้น	จับกุม	สอบสวน	
๘.	พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	มาตรา ๖, มาตรา ๑๗, มาตรา ๑๒, มาตรา ๓๔, มาตรา ๓๕	ปล.กน., ผบ.ทสส., ผบ.ทบ., ผบ.ทพ., ผบ.ทอ. และผู้มีบัญชาการทหารในเขตพื้นที่	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมเป็นคณะกรรมการรมการ กบ.ค.ช. - ร่วมเป็นคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดและกรุงเทพมหานคร
๙.	พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑	มาตรา ๔, มาตรา ๘, มาตรา ๕ และ มาตรา ๒๑	ตามกฎหมายและตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด	-	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - พักพิทักษ์ราชอาณาจักรและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร - ปราบปรามการกบฏและการจลาจล - พักพิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ - ปกป้อง พักพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - พัฒนาประเทศ - ปกป้องและแก้ไขปัญหาด้านที่ติด - ช่วยเหลือประชาชน

<p>พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>๒. ผู้มีอำนาจประกาศ กรณิตามข้อ ๑๒ คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน. เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกัน ปรามปราบ ระงับ ยับยั้ง แก้ไข หรือบรรเทาเหตุการฉ้อโกงที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ภายใต้อำนาจที่แต่ละระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ให้ประกาศให้ทราบ โดยทั่วไป (มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง)</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ ผู้มีอำนาจประกาศ ๒.๑ ระดับสถานการณ์ฉุกเฉิน นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรหรือในบางเขตบางท้องที่ได้ตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์ ในกรณีที่ไม่อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันเวลาที่ ให้ประกาศไปก่อนแล้วดำเนินการให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายใน ๓ วัน (มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง) ๒.๒ ระดับสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง คือระดับที่มีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความรุนแรงหรือความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิต หรือทรัพย์สินของรัฐ หรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้ง (มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง, ๕ วรรคหนึ่ง และ ๑๑ วรรคหนึ่ง)</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญชกัญชง พ.ศ.๒๕๖๕ ผู้มีอำนาจประกาศ ๒.๑ กรณิตามข้อ ๑.๑ ต้องเป็นประกาศพระบรมราชโองการ ให้ใช้กัญชกัญชงศึกษาทดลองหรือแต่บางมาตรา และกำหนดให้ใช้บังคับในส่วนใดส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรหรือทั่วราชอาณาจักรได้ (มาตรา ๒) ๒.๒ กรณิตามข้อ ๑.๒ เป็นอำนาจของผู้บัญชาการ ทหาร ซึ่งกำลังอยู่ในนอกราชการหรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใดของทหารมีอำนาจประกาศใช้กัญชกัญชงศึกษาเฉพาะ ในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหารนั้นได้ แต่จะต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็วที่สุด (มาตรา ๔)</p>
<p>๓. หน่วยงานปฏิบัติภารกิจเป็นการเฉพาะ ศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ตามที่ นายกรัฐมนตรี/กอ.รมน. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ รมท. จัดตั้งขึ้น ในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างเป็นการเฉพาะ (มาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง) เช่น สอ.ร.ส. เป็นต้น</p>	<p>๓. หน่วยงานปฏิบัติภารกิจเป็นการเฉพาะ หน่วยงานพิเศษ ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้เป็นการชั่วคราว (มาตรา ๗ วรรคห้า) เช่น สอ.บ. เป็นต้น</p>	<p>๓. หน่วยงานปฏิบัติภารกิจเป็นการเฉพาะ หน่วยงาน ตามที่ รมท.กท. โดยความเห็นชอบของสภากลาโหม จัดตั้งขึ้นในกรณีมีความจำเป็นเพื่อความเหมาะสมในการปฏิบัติภารกิจ (พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง)</p>	

<p>พระราชบัญญัติการรักษามันคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>๔. กำหนดเวลาประกาศและลงสัตยาบัน มีผลบังคับใช้ได้ตลอดไปจนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีมีมติ หากจะประกาศต่อไปอีกจะต้องดำเนินการใหม่ ตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ส่วนบรรดาข้อกำหนด ประกาศหรือคำสั่งใดๆ ที่ออกตาม ซึ่งกำหนดความในมาตรา ๑๕ สามารถกำหนดให้มีผลบังคับใช้ ต่อไป จนกว่าจะมีการกำหนดเป็นอย่างอื่นได้ แต่หากเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรสิ้นสุดลง หรือสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามอำนาจ หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามปกติ นายกรัฐมนตรีจะ ประกาศให้อำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายสิ้นสุดลง และรายงานผลต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว (มาตรา ๑๕ วรรคสอง)</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๔</p>	<p>๔. กำหนดเวลาประกาศและลงสัตยาบัน มีผลบังคับใช้ได้ตลอดระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรี กำหนด แต่ต้องไม่เกิน ๓ เดือนนับแต่วันประกาศ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาให้ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจ ประกาศขยายระยะเวลาไว้ซึ่งก็ออกไปอีกเป็นคราว ๆ คราวละไม่เกิน ๓ เดือน (มาตรา ๕ วรรคสอง) หากมิได้ ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในเวลา ๓ วัน หรือคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบ ให้การ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นอันสิ้นสุดลง (มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง)</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญช้ายกยกรก พระบุทศกักราช ๒๕๕๗</p>	<p>๔. กำหนดเวลาประกาศและลงสัตยาบัน มีผลบังคับใช้ได้ตลอดไปจนกว่าจะได้มีการประกาศกระแส พระบรมราชโองการให้เลิกใช้กัญช้ายกยกรก (มาตรา ๕)</p>	<p>๕. ผลของกฎประกาศ ๕.๑ ทำให้ กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ป้องกันปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรตามที่ได้รับมอบหมาย ในกรณีความจำเป็น ให้คณะรัฐมนตรี มีอำนาจแต่งตั้งผู้ดำรง ตำแหน่งใดๆ ใน กอ.รมน. เป็นเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม กฎหมายนั้น หรือมีมติให้หน่วยงานของรัฐนั้นมอบอำนาจหน้าที่ตาม วัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ให้ กอ.รมน. ดำเนินการแทน หรือ มีอำนาจดำเนินการด้วยอำนาจหน้าที่และระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วย</p>	<p>๕. ผลของกฎประกาศ ๕.๑ รมต.มนตรีมีอำนาจประกาศให้บรรดาอำนาจ หน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งหรือ หลายกระทรวง หรือที่เป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย หรือที่มี อยู่ตามกฎหมายใดก็ตาม เฉพาะในส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการ อนุญาต อนุมัติสั่งการ บังคับบัญชาหรือช่วยในการป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระวัง ยับยั้ง หรือฟื้นฟูหรือช่วยเหลือ ประชาชน โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของ นายกรัฐมนตรีเป็น การชั่วคราว เพื่อให้การสั่งการและการแก้ไขสถานการณ์</p>	<p>๕. ผลของกฎประกาศ ๕.๑ บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัด กับความในกัญช้ายกยกรกที่บังคับใช้บังคับ ต้องระงับและใช้บทบัญญัติของ กัญช้ายกยกรกแทน (มาตรา ๒) ๕.๒ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรบ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบ เรียบร้อยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน ต้องปฏิบัติตามความต้องการของ เจ้าหน้าที่ที่ฝ่ายทหาร (มาตรา ๖) ๕.๓ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มในการตรวจค้น ตรวจจับ ห้าม ยึด เข้ายึด ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจับกุมได้ (มาตรา ๘) ดังนี้</p>
---	---	---	---	--	---	---	---	--

<p>พระราชบัญญัติการรักษากฎหมายมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>(มาตรา ๑๖ วรรคท้าย) ๕. ๒ นายกรัฐมนตรี/ผ.อ.ร.ม.น. โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจออกข้อกักกันคน ดังนี้ ๕.๒.๑ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการหรือดำเนินการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ๕.๒.๒ ห้ามเข้าหรือให้ออกจากรวมพื้นที่อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนดในหัววงเวลาที่ปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น ๕.๒.๓ ห้ามออกนอกสถานในเวลาที่กำหนด ๕.๒.๔ ห้ามนำอาวุธออกนอกสถาน ๕.๒.๕ ห้ามหรือกักกันคนอื่นใด การใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้อาคารพาหนะ ๕.๒.๖ ให้นำดุลยพินิจหรืองดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวข้องกับหรือประนีประนอมสิทธิ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน (มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง) ข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ (มาตรา ๑๘ วรรคท้าย) (แบบขเหตุ ศาลแห่งคดีมีคำสั่งว่า ข้อกำหนด และประกาศที่ออกตามข้อกำหนดดังกล่าว มีสภาพบังคับอยู่ในตัว เมื่อประกาศใช้แล้ว ย่อมมีผลบังคับใช้ทันที" มิใช่เป็นเพียงมาขอให้ศาลบังคับตามข้อกำหนด แต่อย่างใด หากมีการตีความมีโทษ ตามมาตรา ๒๔)</p>
<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๔</p>	<p>เป็นไปโดยมิชอบภาพ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามประกาศพิเศษะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๑ วรรคหนึ่งและวรรคสอง) ๕.๑.๒ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจ แต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้ และปฏิบัติงานตามกฎหมายที่ได้รับ โอนมาเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีและอาจมอบหมายให้ส่วนราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นยังคงใช้อำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไปก็ได้ แต่ต้องปฏิบัติตามแบบ หลักเกณฑ์ที่นายกรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๑ วรรคสาม) ๕.๑.๓ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจ แต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร ซึ่งมีตำแหน่ง ไม่ได้กล่าวอธิบดี ผู้บัญชาการ ตำรวจ แม่ทัพ หรือเทียบเท่า เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนด ให้เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน</p> <p>ส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ทางทหาร ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้กำลังทหาร และจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการที่ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบกำหนด (มาตรา ๑ วรรคสี่) ๕. ๑. ๔ นายกรัฐมนตรี อาจมอบอำนาจ ให้รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง วรรคสาม หรือวรรคสี่แทน หรือมอบหมายให้เป็นผู้กำกับปฏิบัติการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคสาม หัวหน้า</p>
<p>พระราชบัญญัติกัญชาทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๒</p>	<p>๕.๑.๑ ตรวจต้นบรรดาเครื่องสำอางค์ซึ่งจะออกจำหน่าย หรือต้องเข้าข้อศอกหรือมีไว้ในครอบครอง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กับตัวบุคคล ยานพาหนะ เครื่องสำอางค์ สิ่งปลูกสร้างหรือที่ใดๆและไม่ว่าเวลาใดๆ ทั้งสิ้น ตรวจข่าวสาร จดหมาย ทิปห่อ หรือสิ่งอื่นใดที่ส่งหรือมีไปมาถึงกันในเขตพื้นที่ประกาศกัญชาทางการแพทย์ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ ภาพโฆษณา บทหรือคำประพันธ์ (มาตรา ๕) ๕. ๑. ๒ ออกข้อกักกันคน ให้ช่วยกักกันในกรณีการป้องกันการอาชญากรรม เกณฑ์ควบคุมการใช้ต่าง ๆ จากบุคคลหรือบริษัทใดๆ (มาตรา ๑๑) ๕. ๑. ๓ ห้ามมิว่าสูบบุหรี่ บุหรี่กัน ห้ามจำหน่ายยาสูบแก่หนึ่งสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ ภาพโฆษณา บทหรือคำประพันธ์ ห้ามโฆษณา แสดงหรือเผยแพร่ โทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ ห้ามใช้ทางสาธารณะ ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารหรืออาวุธ เคมีภัณฑ์ ห้ามออกนอกสถานในเวลาที่กำหนด ห้ามบุคคลเข้าไปหรืออาศัยในพื้นที่ทำการเหตุ การระงับปราบปราม การรักษาความสงบเรียบร้อย ห้ามกระทำการหรือสิ่งใดตามที่ ร.ว.ก. กำหนด (มาตรา ๑๑) ๕.๑.๔ การผลิตสิ่งของตามมาตรา ๕. ๑. ๑-๑๑ ถ้าเผยแพร่ เห็นว่าเป็นจะผิด ใช้เป็นการชั่วคราวเพื่อมิให้เป็นประโยชน์แก่รัฐ หรือเป็นประโยชน์แก่ราชการทหารก็ได้ (มาตรา ๑๒) ๕.๑.๕ การเข้าอาศัยที่ใด ๆ ซึ่งราชการทหารเห็นจำเป็นจะใช้ประโยชน์ในราชการทหารแล้ว มีอำนาจเข้าได้ทุกแห่ง (มาตรา ๑๓) ๕.๑.๖ การกักกันหรือปล่อยคนใดลงสถานที่ใด มีอำนาจที่จะเห็นและสั่งซึ่งเห็นว่าจะเป็นการชั่วคราว มีอำนาจที่จะสั่งซึ่งมีหรือตัดแปลงภูมิประเทศหรือหมู่บ้านเมืองหรืออธิปไตยการก่อวินาศกรรมความที่มอบ</p>

<p>พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญชกติก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗</p>
	<p>ผู้รับผิดชอบตามวรรคสี่ และหน่วยงานตามวรรคห้าทำได้ ให้ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาหัวหน้าผู้รับผิดชอบ ข้าราชการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๗ วรรคท้าย)</p> <p>๕.๑.๕ นายกรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจมี คำสั่งแต่งตั้งคณะบุคคลหรือบุคคลเป็นที่ปรึกษาในการ ปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นผู้ช่วยเหลือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้ได้ และได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานของ พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๘)</p> <p>๕.๑.๖ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังนี้</p> <p>๕.๑.๖.๑ ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเขตสถานใน เวลาที่กำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น</p> <p>๕.๑.๖.๒ ห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใดๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการชูงให้เกิดความไม่สงบ เรือยร้อย</p> <p>๕.๑.๖.๓ ห้ามการเสนอข่าว จำหน่าย หรือทำให้ แพรหลายซึ่งหนังสือสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอัน อาจทำให้ประชาชนหวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูล ข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจน กระทั่งเกิดความมั่งคั่งของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชนทั้งในเขตพื้นที่ประกาศหรือ ที่ว่าราชอาณาจักร</p>	<p>ของฝ่ายทหารได้ทุกอย่าง (มาตรา ๑๔)</p> <p>๕.๑.๗ การขับไล่ เมื่อมีความสงสัยอย่างหนึ่งใดหรือจึงเป็นแล้ว มีอำนาจที่จะขับไล่ผู้ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอาศัยเป็นหลักฐาน หรือเป็นผู้มาอาศัย ในศาลานั้นชั่วคราวให้ออกไปจากเมืองหรือตำบลนั้นได้ (มาตรา ๑๕)</p> <p>๕.๑.๘ กรณีสงฆ์ช่วยบุคคลใดจะเป็นราชศัตรูหรือได้ฝ่าฝืน ต่อ บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจจับกุมกลั่นแกล้งไว้เพื่อการสอบสวนหรือตาม ความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกลับไปไม่เกินกว่า ๗ วัน และ จะร้องขอศาลเสียดหาหรือคำปรับจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้ (มาตรา ๑๕ ทวิ)</p>

<p>พระราชบัญญัติการรักษามรดกภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๔</p> <p>๕.๑.๖.๔ ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือการให้ยานพาหนะหรือกำหนดสิ่งใดก็ตามที่ใช้เส้นทางคมนาคมหรือการให้ยานพาหนะ</p> <p>๕.๑.๖.๕ ห้ามการใช้อาคารหรือเข้าไปหรืออยู่ในสถานที่ใด ๆ</p> <p>๕.๑.๖.๖ ให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนดเพื่อความปลอดภัยหรือห้ามผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่กำหนด (มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง)</p> <p>การกำหนดเงื่อนไข เงื่อนไขเวลา ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเกินสมควรแก่เหตุ (มาตรา ๕ วรรคท้าย)</p> <p>๕.๒ ระดับสถานการณ์ที่มีควมร้ายแรง</p> <p>นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศ ดังนี้</p> <p>๕.๒.๑ ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุม และควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ๆ เท่าที่จำเป็น การจับกุมและควบคุมตัวบุคคลดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ หรือศาลอาญา เพื่อขออนุญาตก่อนและควบคุมในสถานที่ที่กำหนดได้ไม่เกิน ๑๖ วัน สถานที่ควบคุมต้องไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ที่พบสถาน หรือเรือนจำ และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ กรณีความจำเป็นให้ร้องขอต่อศาลขยายเวลาการควบคุมต่อได้อีกคราวละไม่เกิน ๑๖ วัน รวมแล้วไม่เกิน ๓๐ วัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะควบคุมตัวต่อไปให้</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญชกัญชง พ.ศ.๒๕๕๗</p>
---	---	--

<p>พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญชกติก พ.ระพุทธศักราช ๒๕๕๗</p>
	<p>ดำเนินการตาม ป.วิ.อ. (มาตรา ๑๒) หมายเหตุ การควบคุมตัวต่ออาจมิได้ หากบุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาฐานอื่นที่ไม่ใช่ความผิดตาม พ.ร.ก. และมีหมายจับหรือหมายขังของศาลแล้วแต่กรณี ๕.๒.๒ ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลใดมารายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมาไว้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน ๕.๒.๓ ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งยึดหรืออายัดอาวุธ ดินฟ้า เครื่องอุปโภคบริโภค เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นใด ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือจะใช้สิ่งนั้นเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ๕.๒.๔ ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจค้น รื้อถอน ทำลายอาคาร ตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุการร้ายแรงให้ยุติโดยเร็ว ๕.๒.๕ ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจสอดส่องหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ยับยั้งการติดต่อสื่อสารใด โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการสอดส่องคดีพิเศษโดยอนุโลม</p>	

<p>พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร</p> <p>พ.ศ.๒๕๕๑</p> <p>๖. ความคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่และประชาชน</p> <p>๖.๑ การจับกุมและควบคุมตัวให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p> <p>๖.๒ ในการป้องกันปราบปราม ระวัง จับกุม และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการผิดที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ตามที่เตรียมหมายตามมาตรา ๑๕ ให้ ผอ.รมน. และพนักงานเจ้าหน้าที่ ผอ.รมน. มอบหมายเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และเวทีมอบหมายสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๑๕)</p> <p>๖.๓ การใช้อำนาจในการป้องกันปราบปราม ระวัง จับกุม และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการผิดที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา ๑๕ ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้ทุจริต ให้ กอ.รมน. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามวรรคแรกกรณีถูกเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๒๐)</p> <p>๖.๔ กรณีผู้กระทำความผิดอันมีผลกระทบต่อความมั่นคงฯ ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด แต่กลับใจเข้ามอบตัว หรือจากการสอบสวนปรากฏว่ากระทำไปเพราะหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่ง ผอ.รมน. เห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวนว่าควรเป็นโอกาสให้ผู้นั้นกลับตัวเพื่อประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ให้พนักงานสอบสวนส่งส่วนพร้อมความเห็นดังกล่าวให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาล หากศาลเห็นสมควร อาจสั่งให้ปล่อยผู้นั้นให้ ผอ.รมน. เพื่อเข้ารับการอบรม ณ สถานที่ที่กำหนดเป็นเวลาไม่เกิน ๖ เดือน และปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๔</p> <p>๖. ความคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่และประชาชน</p> <p>๖.๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้อนุญาตอื่นที่เห็นด้วยกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้ เป็นเจ้าหน้าที่นำขบวนตามประมวลกฎหมายอาญา ๗ ทั้งนี้ ตามที่นายอัยการขึ้นตรีประกาศกำหนด (มาตรา ๑๕)</p> <p>๖.๒ พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.ก. นี้ ไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากกรปฏิบัติหน้าที่ หากเป็นการกระทำที่สุจริตไม่เลือกปฏิบัติและไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น (มาตรา ๑๖)</p> <p>๖.๓ ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิด (มาตรา ๑๗)</p>	<p>พระราชบัญญัติกัญช้ายกยารกติก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗</p> <p>๖. ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและประชาชน</p> <p>๖.๑ ความเสียหายซึ่งบังเกิดขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใดในเรื่องอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๕ (ตรวจค้น เก็บรักษา ยึด อาศัย ทำลาย และเปลี่ยนแปลง จับไป) บุคคลหรือบริษัทใดๆ จะร้องขอค่าเสียหายหรือค่ารับอย่างใดอย่างหนึ่งแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้ (มาตรา ๑๖)</p> <p>๖.๒ ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิด</p>
---	---	--

<p>พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑</p>	<p>ศาลกำหนดได้ แต่ผู้ต้องหาลดชั้นข้อมหารับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวด้วย เมื่อผู้ต้องหาได้รับการอบรมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดดังกล่าวแล้วสิทธินี้คืออาญาของผู้ต้องหานั้นเป็นอันระงับไป (มาตรา ๒๑)</p>	<p>พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๔</p>	<p>พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ระพุทธศักราช ๒๔๕๗</p>
<p>๗. เขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาล ๗.๑ บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง)</p> <p>๗.๒ การดำเนินคดีใดๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในราชอาณาจักรให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม (มาตรา ๒๓ วรรคสอง)</p>	<p>๗. เขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาล ๗.๑ บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำการ พ.ร.บ.นี้ ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง (มาตรา ๑๖)</p> <p>๗.๒ การดำเนินคดีใดๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตาม พ.ร.บ.นี้ อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม</p>	<p>๗. เขตอำนาจการพิจารณาคดีของศาล ๗.๑ ในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลเลื่อนชั้นอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างปกติ เว้นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาศึก และผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมีอำนาจประกาศให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกและในระหว่างที่ใช้กฎอัยการศึกตามที่จะระบุไว้ในบัญชีข้อท้ายพระราชบัญญัตินี้ทุกข้อหรือแต่บางข้อ และหรือบางส่วนข้อใดข้อหนึ่งได้ ทั้งนี้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกประกาศดังกล่าว นั้นด้วย (มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง)</p> <p>๗.๒ ถ้าคดีอาญาใดที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน สม.บทสศ.จะสั่งให้พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นในศาลทหารก็ได้ (มาตรา ๗ วรรคสาม)</p>	
<p>๘. บทลงโทษ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดตามมาตรา ๑๕ (๒) – (๖) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๔)</p>	<p>๘. บทลงโทษ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งที่ ออกตาม มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐.- บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๕)</p>	<p>๘. บทลงโทษ ผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามโทษไว้เป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัตินี้ การลงโทษจึงต้องบังคับใช้กฎหมายตามปกติ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร และประมวลกฎหมายอาญา ฯลฯ เป็นต้น</p>	

กฎหมยระหว่างประเทศ

หลักการสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (กฎหมายสงคราม) *

.....

ความขัดแย้งระหว่างรัฐนั้น ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตลอดมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ความขัดแย้งเหล่านั้นอาจยุติลงได้โดยสันติวิธี กล่าวคือโดยการเจรจา หรือวิธีทางทางการทูต หรืออาจกลายเป็นการพิพาทที่คู่กรณีใช้กำลังอาวุธเข้าตัดสินกัน ซึ่งอาจขยายตัวเป็นสงครามได้ ทั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมาหลายต่อหลายครั้งที่สงครามได้เป็นไปอย่างทารุณโหดร้าย โดยให้ทุกวิถีการเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามโดยไม่คำนึงถึงมนุษยธรรมหรือความจำเป็น หากแต่เพื่อให้อีกฝ่ายยอมแพ้ ถอยทัพ หรือย่อยยับไปโดยเร็ว เพื่อฝ่ายตนจะได้สูญเสียกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ และทรัพยากรให้น้อยที่สุด ต่อมาได้เกิดมีแนวความคิดที่ทำให้เกียรติคู่ต่อสู้ การต่อสู้จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางประการ และการต่อสู้โดยใช้วิธีที่ไม่ชอบธรรมจะต้องไม่ถูกนำมาใช้ การทำสงครามควรเป็นไปเพียงเพื่อล้มล้างอำนาจของฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น มิใช่เพื่อทำลายล้างชีวิตมนุษย์อย่างไรเหตุผล จึงได้มีการวางกฎเกณฑ์ในการทำสงครามให้รัฐต่าง ๆ ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธหรือกฎหมายสงคราม

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (Law of Armed Conflict) หรือกฎหมายสงคราม (Law of War) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้น ถือได้ว่าเป็นเรื่องหนึ่งที่ทหารควรได้รับทราบ เนื่องจากภารกิจสำคัญประการหนึ่งของทหารนั้นก็คือการทำการรบหรือการสงครามเพื่อปกป้องประเทศ ซึ่งในปัจจุบันก็อาจรวมไปถึงการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในต่างประเทศ การเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธจะทำให้ทหารสามารถปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ การเผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับการขัดกันด้วยอาวุธเพื่อให้ทราบทั่วกัน ถือได้ว่าเป็นพันธกรณีของประเทศที่จะต้องกระทำด้วย^๒

* จัดทำโดย กองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

^๒ อนุสัญญาเจนีวา พ.ศ.๒๕๕๒ (ค.ศ.๑๙๘๙) ทั้ง ๔ ฉบับซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคี ได้มีข้อกำหนดในเรื่องนี้ว่า "อัครราชทูตผู้ทำสัญญาฉบับนี้จะเผยแพร่ตัวบทแห่งอนุสัญญานับนี้ในประเทศของตนอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งในยามสงบและในยามสงคราม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้รวมการศึกษาอนุสัญญานับนี้เข้าในโครงการศึกษาของทหาร และถ้าเป็นไปได้ในโครงการศึกษาของพลเรือนด้วย เพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทหารที่มิหน้าที่ทำการรบ พนักงานแพทย์ และอนุศาสนาจารย์ ได้ทราบหลักการแห่งอนุสัญญานี้"

ก. ความหมายของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธหรือกฎหมายสงคราม

๑. ประเภทของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๒. หลักเกณฑ์ของกฎหมายนี้ใช้บังคับเมื่อใด

๓. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

ข. สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ควรทราบ

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธคืออะไร

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ หมายถึง “ประมวลหลักการสำหรับเป็นแนวทางให้รัฐต่าง ๆ ต้องปฏิบัติเมื่อมีการขัดกันด้วยอาวุธ เพื่อจำกัดและบรรเทาความเสียหายที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งในส่วนของผู้มีส่วนร่วมในการรบและผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการรบให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยความต้องการทางทหารจะต้องสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรม”

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธหรือกฎหมายสงคราม

แต่เดิมกฎเกณฑ์เหล่านี้ได้รับการเรียกว่าเป็น “กฎหมายสงคราม” (Law of War) เนื่องจากการขัดแย้งสมัยก่อนนั้นมักจะเป็นไปในรูปแบบของการทำสงคราม มีการประกาศสงคราม ซึ่งถือว่าสามารถกระทำได้ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ต่อมาเป็นวิวัฒนาการกำหนดในกฎบัตรสหประชาชาติ สรุปได้ว่า การทำสงครามเป็นสิ่งผิดกฎหมายสามารถกระทำได้เพียงเพื่อป้องกันตนเองเมื่อถูกโจมตีด้วยกำลังอาวุธก่อน และการขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธมักจะมิได้กระทำในรูปแบบของสงคราม อีกทั้งกฎเกณฑ์นั้นนอกจากจะใช้ในการสงครามแล้ว ยังครอบคลุมรวมถึงกรณีการขัดแย้งอื่น ๆ ที่ไม่ถึงกับเป็นสงครามด้วย ซึ่งได้แก่ กรณีพิพาทอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแม้ว่าฝ่ายหนึ่งจะไม่ได้รับรองว่าเป็นสงคราม กรณีการยึดครองอาณาเขตบางส่วนหรือทั้งหมด แม้การยึดครองนั้นจะไม่ได้รับการต่อต้านด้วยอาวุธก็ตาม จึงนิยมเรียกในปัจจุบันว่า “กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ” (Law of Armed Conflict - LOAC) ซึ่งครอบคลุมได้กว้างกว่ากฎหมายสงคราม

ประเภทของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ อาจแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. กลุ่มอนุสัญญาเจนีวา

๒. กลุ่มอนุสัญญาเฮก

๑. กลุ่มอนุสัญญาเจนีวา

ในส่วนนี้มุ่งสำหรับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากสงคราม โดยเป็นการกำหนดการปฏิบัติต่อบุคคลผู้ประสบภัยในกรณีต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ กำลังพลของกองทัพ ซึ่งออกจากการรบไม่ว่าจะสืบเนื่องมาจากได้รับบาดเจ็บ ป่วยไข้ เรืออัปปาง หรือมีสถานะเป็นเชลยศึก ประชาชนพลเรือน เจ้าหน้าที่แพทย์ เป็นต้น

อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ ทั้ง ๔ ฉบับ มีดังนี้

ก. อนุสัญญาเพื่อให้ผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในกองทัพในสนามรบมีสถานะที่ดีขึ้น (Convention for the Amelioration of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field) (อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑)

อนุสัญญาฉบับนี้ใช้ในกรณีการสู้รบในสนามรบ โดยมุ่งให้การคุ้มครองแก่ผู้ประสบภัย ผู้บาดเจ็บ และผู้ป่วยจากการสงครามไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นพลรบ หรือเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสู้รบ โดยกำหนดให้ผู้ประสบภัยดังกล่าวจะต้องได้รับความช่วยเหลือโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังได้ให้การคุ้มครองต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งได้แก่ พนักงานแพทย์และเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์ต่าง ๆ (เช่น กษัตริย์) การคุ้มครองดังกล่าวรวมตลอดไปจนถึง สถานที่ สิ่งอุปกรณ์ และการขนส่งในกิจกรรมให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ด้วย

ข. อนุสัญญาเพื่อให้ผู้ที่สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บ ป่วยไข้ และเรือต้องอัปปางมีสถานะที่ดีขึ้น (Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea) (อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒)

อนุสัญญาฉบับนี้ใช้กับกรณีการสู้รบที่เกิดขึ้นในทะเล กำหนดการปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย และผู้ซึ่งเรืออับปาง (รวมถึงกรณีของอากาศยานที่ลงสู่ทะเลด้วย) ข้อกำหนดต่าง ๆ ในอนุสัญญานี้จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับอนุสัญญาข้างต้น ซึ่งให้การคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่แพทย์ สถานที่ และการขนส่งทางการแพทย์

ค. อนุสัญญาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก (Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War) (อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๓)

อนุสัญญาฉบับนี้ใช้กับกรณีที่ฝ่ายหนึ่งได้จับกุมตัวกำลังพลของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยอนุสัญญากำหนดว่าบุคคลผู้ใดที่จะได้รับสถานะเป็นเชลยศึก อันจะได้รับการปฏิบัติ และมีสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนด ฝ่ายที่จับกุมจะต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติต่อเชลยศึกผู้นั้น การปฏิบัติต่อเชลยศึกจะต้องเป็นไปอย่างมีมนุษยธรรม เช่น เชลยศึกต้องได้รับการคุ้มครองไม่ถูกแก่แค้น เป็นต้น

อนุสัญญาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึกได้กล่าวถึงการดำเนินการและพันธะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเชลยศึกตั้งแต่ถูกจับกุมจนกระทั่งพ้นจากอำนาจของคนไป ในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงานแพทย์นั้น อนุสัญญานี้กำหนดหลักการไว้ว่า เจ้าหน้าที่ดังกล่าวที่ถูกกักตัวไว้เพื่อให้ความช่วยเหลือเชลยศึกนั้นไม่ถือว่าเป็นเชลยศึกด้วย แต่ทั้งนี้ให้ได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติขั้นต่ำเหมือนกับที่เชลยศึกได้รับและจะต้องไม่ถูกบังคับให้ทำงานอื่นนอกเหนือไปจากหน้าที่ที่ตนปฏิบัติอยู่

ง. อนุสัญญาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลพลเรือนในยามสงคราม (Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in the Time of War) (อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๔)

อนุสัญญาฉบับนี้วางข้อกำหนดเพื่อคุ้มครองพลเรือนในดินแดนที่ถูกยึดครองการคุ้มครองนี้ จะต้องเป็นไปโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังรวมถึงการกำหนดเขตโรงพยาบาล เขตปลอดภัย การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ สถานที่ และการขนส่งที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือแก่พลเรือนในดินแดนดังกล่าว

อนุสัญญาเจนีวาทั้ง ๔ ฉบับ มีหลักการมูลฐานสำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ

- มนุษยธรรม
- ความเสมอภาค
- ความไม่ลำเอียง

ปัจจุบันอนุสัญญาดังกล่าวนี้มีหลักการสำคัญ คือ

ห้าม

● การปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม การจับตัวเป็นประกัน การประหารชีวิต โดยไม่มีการไต่สวนพิจารณา

● การใช้โรงพยาบาลหรือสถานที่ที่มีเครื่องหมายกาชาดในทางที่ผิด หรือเพื่อประโยชน์แก่ผู้พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

- การขนส่งทหาร อาวุธ กระสุน เป็นต้น โดยใช้เครื่องหมายกาชาด
- การใช้แรงงานจากเชลยศึกในเขตที่มีการรบ หรืองานที่มีอันตราย
- สังหารทหารที่ยอมจำนน

● การบีบบังคับเพื่อให้เชลยศึกแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ตนต้องการ การสอบถามที่ให้กระทำได้มีเพียง ชื่อ สกุล ยศ วันเกิด และเลขประจำตัว

- การโจมตีสถานพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่หรือการขนส่งของสถานพยาบาล
- การใช้ประชาชนพลเมืองเป็นโล่ห่มมนุษย์ หรือบังคับให้ทำงานเกินความสามารถ

- ปล้นและทารุณกรรมต่าง ๆ
- การแก้แค้นกับพลเมือง

● การทำลายทรัพย์สินส่วนบุคคลโดยปราศจากเหตุผล อีกทั้งต้องไม่ทำร้ายผู้แทนของสภากาชาดประจำชาติ ผู้แทนของประเทศที่คุ้มครองและกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

- การลงโทษพลเรือนสำหรับความผิดซึ่งบุคคลนั้นมีได้กระทำ

การปฏิบัติทั่วไป

● พนักงานแพทย์ พยาบาล ที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของข้าศึก ให้คงอยู่ในจำนวนเพียงพอสำหรับดูแลเชลยศึกที่เป็นคนชาติเดียวกับตน

● เชลยศึกจะได้ที่พักอาศัยเหมือนกับผู้ที่ควบคุม และจะต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ดีตามสมควร

● เชลยศึกมีสิทธิที่จะเขียนจดหมายได้ ๒ ฉบับ และไปรษณียบัตร ๔ แผ่นต่อ ๑ เดือน เชลยศึกจะได้รับอนุญาตให้รับข่าวสาร อาหารและเสื้อผ้าได้

● ผู้แทนของเชลยศึกเป็นปากเสียงเพื่อประโยชน์ของเชลยศึก และแจ้งความเห็นของเชลยศึกให้กับผู้ดูแลและประเทศผู้ดูแลคุ้มครอง นอกจากนี้ผู้แทนของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศจะสนทนากับเชลยศึกเป็นการส่วนตัวได้

● เชลยศึกที่ได้รับบาดเจ็บมากหรือที่เจ็บหนัก (ตามความเห็นของกรรมการแพทย์) จะถูกส่งตัวกลับ

● เชลยศึกที่พยายามหลบหนี จะถูกลงโทษในทางวินัยเท่านั้น

● เชลยศึกที่ขึ้นศาลทหารจะต้องมีทนายที่ทำหน้าที่ว่าความให้และจะมีเพื่อนเชลยศึกด้วยกันคนหนึ่งเป็นผู้ช่วย

● จัดตั้งเขตโรงพยาบาลเพื่อคุ้มครองทหารที่บาดเจ็บและป่วยไข้

● จัดตั้งเขตปลอดภัยสำหรับพลเรือนที่บาดเจ็บและป่วย ผู้ชรา เด็ก ผู้มีครรภ์ และสตรีที่มีบุตรอายุต่ำกว่า ๗ ปี

● ฝ่ายที่ยึดครองดินแดนจะต้องดูแลว่าประชาชนในดินแดนนั้นได้รับอาหารและสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ หรือไม่

● ให้การรักษาพยาบาล โดยไม่คำนึงว่าเป็นมิตรหรือศัตรู

● ในบางกรณีต้องเปิดเส้นทางผ่านดินแดนฝ่ายตรงข้าม เพื่อนำเครื่องเวชภัณฑ์ อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ประชาชน

● พลเรือนจะถูกกักขังต่อเมื่อปรากฏว่าเป็นภัยต่อฝ่ายที่ยึดครอง

● ให้ดำเนินการเป็นพิเศษสำหรับเด็กกำพร้า และเด็กที่พลัดหลงกับบิดามารดา

พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ๒ ฉบับ (ค.ศ.๑๙๗๗)

พิธีสารทั้งสองฉบับนี้ได้รับการมุ่งหมายให้เป็นส่วนเสริมหรือส่วนเพิ่มเติมของอนุสัญญาเจนีวาทั้ง ๔ ฉบับ พิธีสารดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการคุ้มครองพลเรือนในสถานการณ์การขัดกันด้วยอาวุธ อีกทั้งยังขยายขอบเขตการใช้หลักเกณฑ์ด้านมนุษยธรรมให้ครอบคลุมถึงการพิพาทกันด้วยอาวุธในรูปแบบใหม่ ๆ ด้วย

ก. พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๔๙ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาทระหว่างประเทศทางอาวุธ ค.ศ.๑๙๔๗ (พิธีสารฉบับที่ ๑) (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts Protocol I)

ใช้กับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งด้วยอาวุธระหว่างประเทศ รวมถึงสงครามประกาศอิสรภาพ ทั้งนี้ เนื้อหาโดยรวมกล่าวถึงการคุ้มครองผู้ประสบภัยตามที่อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ กำหนดไว้ รวมถึงกำหนดวิธีและวิถีทางในการทำสงครามตามอนุสัญญาอีกด้วย

ข. พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๔๙ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ.๑๙๗๗ (พิธีสารฉบับที่ ๒) (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts - Protocol II)

เกี่ยวกับความขัดแย้งที่มีไซในระดับระหว่างประเทศ ได้แก่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลกับกองกำลังของฝ่ายต่อต้าน หรือกลุ่มกองกำลังอื่น ๆ ในรูปของการขัดแย้งภายในหรือสงครามกลางเมือง^๓ อีกทั้งมุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองต่อผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมหรือได้ยุติการมีส่วนร่วมในความขัดแย้งแล้ว

^๓ ได้มีการลงนามพิธีสารทั้งสองฉบับในปี ค.ศ.๑๙๗๗ พิธีสารทั้งสองฉบับนี้เป็นผลมาจากความพยายามในการปรับปรุงเนื้อหาสาระของอนุสัญญาหลักที่เกี่ยวข้องกับกรณีและที่เกี่ยวกับการคุ้มครองศิลปินวัฒนธรรมและอนุสัญญาเจนีวาเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดบางเรื่อง เช่น การยอมรับสถานะของกองโจรว่ามีสถานะเดียวกับพลรบของกองทัพ เป็นต้น ทำให้บางประเทศอาจเป็นเหตุผลที่ไม่เข้าเป็นภาคี ซึ่งประเทศไทยก็มีได้เป็นภาคีของพิธีสารทั้ง ๒ ฉบับนี้

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะยังมีได้เป็นภาคีพิธีสารเพิ่มเติมข้างต้นทั้งสองฉบับ แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เนื่องจากหลาย ๆ ประเทศได้ปฏิบัติตามพิธีสารนี้ อีกทั้งบางส่วนของพิธีสารถือได้ว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่แม้มิได้มีการลงนามเข้าเป็นภาคีผูกพันตน ก็ถือได้ว่ามีผลผูกพัน

๒. กลุ่มอนุสัญญาเฮก

อนุสัญญากลุ่มนี้มุ่งจะกำหนดวิธีและวิถีทาง (means and methods) ในการสู้รบเพื่อจำกัดความเสียหายและความทุกข์ทรมานที่ผู้ประสมภพหรือผู้ถูกโจมตีได้รับ ทั้งนี้ เนื่องจากการขัดกันด้วยอาวุธ (สงคราม) นั้น วัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายก็คือ การทำให้สัทธิภาพทางทหารของอีกฝ่ายลดลง แต่การทำให้เกิดอันตรายแก่ข้าศึกโดยไม่จำกัดและการใช้กำลังซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นหรือความเสียหายที่เกินกว่าประโยชน์ทางทหารที่จะได้รับนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม ตัวอย่างของอนุสัญญาประเภทนี้ ได้แก่อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๔, อนุสัญญาเฮก ฉบับที่ ๔ ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการสงครามทางบก ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๐๗, อนุสัญญาเฮก ฉบับที่ ๕ ว่าด้วยการระดมยิงโดยกองเรือในเวลาสงคราม ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๐๗ เป็นต้น

ความจำเป็นและความสำคัญที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๑. เพื่อจะได้ไม่ไปทำการรบหรือปฏิบัติการทางทหารที่ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ เพราะหากละเมิดฝ่าฝืนก็จะถูกพิจารณาดำเนินคดีโดยศาลทหารหรือถูกดำเนินคดีฐานเป็นอาชญากรสงครามโดยศาลพิเศษ

๒. การปฏิบัติต่อเชลยศึกฝ่ายตรงข้ามภายใต้กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธอาจเป็นเครื่องจูงใจให้ฝ่ายตรงข้ามยอมจำนนวางอาวุธ รวมทั้งยอมทำให้ฝ่ายตรงข้ามปฏิบัติต่อฝ่ายเราที่ตกเป็นเชลยศึกเช่นเดียวกัน นอกจากนี้หากพลาดพลั้งในการรบแล้วถูกจับโดยฝ่ายตรงข้าม จะได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของเชลยศึกที่ได้รับการคุ้มครอง

๓. การที่ทหารทำการรบโดยไม่ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธแสดงให้เห็นว่ามีวินัยการมีวินัยมีส่วนสำคัญทำให้บรรลุลการกิจที่ได้รับมอบหมาย

๔. การที่ทหารแต่ละนายทำการรบโดยไม่ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ ก็ทำให้กองทัพมีภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนและรัฐบาลก็จะสนับสนุนกองทัพในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านงบประมาณและสวัสดิการ

๕. เมื่อกองทัพมีภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ที่ดี ก็ทำให้ประเทศมีภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ที่ดีเช่นกัน ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาคมโลก

๖. เมื่อทหารทำการรบโดยเป็นไปตามที่กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธกำหนด ก็จะไม่ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากฝ่ายตรงข้ามหรือประชาชนพลเรือนของฝ่ายตรงข้าม ตัวอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องนี้คือในสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพของบางประเทศบุกเข้ายึดดินแดนประเทศใด มักจะได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนพลเรือนในดินแดนนั้น เนื่องจากทหารของตนมักจะทำการรบหรือปฏิบัติต่อประชาชนพลเรือนโดยฝ่าฝืนละเมิดกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ แต่กองทัพของบางประเทศบุกเข้ายึดดินแดนฝ่ายตรงข้ามไม่ได้ถูกต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนพลเรือนแต่อย่างใด เนื่องจากทหารทำการรบหรือปฏิบัติต่อประชาชนพลเรือนในดินแดนที่เข้ายึดครองโดยไม่ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๗. การทำการรบและการปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธมีส่วนสำคัญในการเอื้ออำนวยในการฟื้นฟูสันติภาพเนื่องจากไม่มีความเกลียดแค้นหรือเกลียดชัง ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะมาเจรจากันเพื่อขจัดข้อพิพาท

ความมุ่งหมายของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๑. ขจัดความเลวร้ายของการขัดกันด้วยอาวุธ
๒. จำกัดวงของความขัดแย้งไม่ให้ขยายออกไป
๓. เคารพสิทธิชาติที่เป็นกลาง
๔. คุ้มครองผู้ประสบภัย

หลักการสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๑. ความจำเป็นทางทหาร (Military Necessity) หมายถึง การปฏิบัติการหรือการใช้กำลังต่อเป้าหมายที่จำเป็นต่อการบรรลุภารกิจทางทหารเท่านั้น ทั้งนี้ การปฏิบัติการดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและกฎเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

๒. ความทุกข์ทรมานที่เกินความจำเป็น (Unnecessary Suffering) หมายถึงวิธีและวิถีทาง (means and methods) ในการต่อสู้ที่ไม่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามได้รับความทุกข์ทรมานเกินสมควร อาวุธที่ใช้ในนั้นใช้ได้เท่าที่จะทำให้อีกฝ่ายตรงข้ามบาดเจ็บหรือต้องออกจากการเล่นรบเท่านั้น ตัวอย่างอาวุธที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น เช่น กระสุนที่มีรอยบากที่หัวกระสุน มีดที่มีฟันเลื่อย เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่าใช้วิธีการรบหรืออาวุธที่ทำให้ศัตรูเสียชีวิตได้ แต่ต้องไม่ให้ทรมานหรือบาดเจ็บเกินความจำเป็น

๓. ความเป็นสัดส่วนระหว่างความเสียหายกับความจำเป็นทางทหาร (Proportionality) หมายถึง ความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติการทางทหารนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับความจำเป็นทางทหารแล้วจะต้องไม่เกินสมควร อาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่ใช้กำลังที่มากเกินไปกว่าความจำเป็นในอันที่จะบรรลุเป้าหมาย การใช้กำลังควรทำเพียงเพื่อให้ศักยภาพทางทหารของศัตรูลดลงโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายมากเกินไป และต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พลเรือน

โทษทางอาญาในการละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

โดยทั่วไปอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่มีการตราขึ้นมาเพื่อลงโทษผู้ละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร

มาตรา ๔๘ ในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดกระทำการปราศจากความเมตตาแก่คนที่ถูกอาวุธบาดเจ็บ หรือแก่คนที่ป่วยเจ็บในกองทัพฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ดี หรือกระทำการปล้นทรัพย์แย่งทรัพย์อย่างใด ๆ ที่ท่านบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๔ ถึงมาตรา ๒๕๕

และมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้น ท่านให้เพิ่มโทษมันผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษตามที่ท่านบัญญัติไว้สำหรับความผิดเช่นนั้นขึ้นด้วยอีกกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๔๕ ในเวลาสงคราม ถ้าผู้ใดใช้ธงกาชาด หรือเครื่องหมายกาชาด โดยผิดข้อบังคับแห่งหนังสือสัญญานานาประเทศ ซึ่งทำที่เมืองเจนีวาเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ ท่านว่ามันมีความผิดต้องด้วยอาญาซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๘ แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา

พระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๒ พ.ศ.๒๔๕๘

พระราชบัญญัตินี้มีขึ้นเพื่อให้อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๒ มีผลใช้บังคับ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ซึ่งคุ้มครองเชลยศึกในสถานการณ การขัดกันด้วยอาวุธในเรื่องของการดำเนินคดีหรือการดำเนินการทางวินัยในกรณีทีเชลยศึกกระทำความผิด กล่าวคือ การดำเนินคดีหรือการดำเนินการดังกล่าวต่อเชลยศึกนั้น จะต้องเป็นเช่นเดียวกันกับที่ทหารไทยได้รับ อีกทั้งจะต้องให้เชลยศึกมีโอกาสในการต่อสู้คดี หรือได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ และกำหนดหลักเกณฑ์การลงทัณฑ์หรือลงโทษไว้ด้วย

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดฐานความผิดในการกระทำความผิดบางประการต่อเชลยศึก ดังนี้

มาตรา ๑๐ ถ้ามีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเชลยศึก ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษาก่อนครบกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือในกรณีที่มีรัฐซึ่งทำหน้าที่คุ้มครองนับแต่วันทีรัฐนั้นได้รับทราบการแจ้งตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ ๑๐๗ แห่งอนุสัญญา

มาตรา ๑๒ ผู้ใดกระทำการทดลองชนิดใด ๆ แก่เชลยศึกในทางแพทย์ทางชีววิทยา หรือทางวิทยาศาสตร์ อันไม่เป็นการสมควรแก่เหตุในการรักษาพยาบาลเชลยศึกนั้น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันห้าร้อยบาท และจำคุกไม่เกินเจ็ดปี

กฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรา ๑๓ ผู้ใดขู่เจ็ญ คุกหมิ่น หรือกระทำให้เชลยศึกได้รับความอับยศ หรืออัปमानในตัวตนและเกียรติยศ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๔ ผู้ใดทรมาณร่างกายหรือจิตใจหรือบังคับเชลยศึกด้วยประการใด ๆ เพื่อจะได้มาซึ่งข้อความใด ๆ จากเชลยศึก หรือคุกคาม คุกหมิ่น หรือให้ได้รับผลปฏิบัติใดอันเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ หรือเสื่อมเสียประโยชน์ไม่ว่าประการใด ๆ ในกรณีทีเชลยศึกไม่ยอมให้คำตอบ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๕ ผู้ใดบังคับเชลยศึกให้เข้าประจำการในกองทหารศัตรูของเชลยศึกมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๖ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้เชลยศึกมิได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมหรือตามระเบียบที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๗ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามพันห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๘ ในกรณีการสู้รบกันไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ผู้ใดกระทำการใด ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แก่บุคคลที่ระบุไว้ในข้อ ๓ แห่งอนุสัญญา มีความผิดต้องระวางโทษตามที่ระบุไว้ในมาตรานั้นๆ

มาตรา ๑๙ ในกรณีการสู้รบกันที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศผู้ใดจับบุคคลไว้เป็นตัวประกัน มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

**ระเบียบทหารที่ ๓/๒๖๐๕๕ ว่าด้วยจดหมาย ไปรษณีย์บัตรและไปรษณีย์
วัตถุที่เกี่ยวข้องกับทะเลศีก**

ระเบียบทหารนี้กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติต่อจดหมาย ไปรษณีย์บัตร และสิ่งของที่ส่งมาให้ทะเลศีก หรือที่ทะเลศีกส่งไปภายนอกโดยไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม แต่ต้องมีคำว่า “สำหรับทะเลศีก” อยู่ด้วย ระเบียบทหารดังกล่าว ยังกำหนดหน่วยงานที่จัดทำกระดาษ ซอง และไปรษณีย์บัตรสำหรับทะเลศีก นอกจากนี้ยังให้ “ผู้บังคับหน่วยควบคุมทะเลศีก” มีหน้าที่ตรวจสิ่งของดังกล่าวที่ส่ง มาหรือส่งออกไปด้วย

ระเบียบทหารที่ ๖/๒๓๕๑๒ ว่าด้วยทะเลศีก

ระเบียบทหารนี้กำหนดการปฏิบัติและการดำเนินการต่อทะเลศีกโดยเริ่ม ตั้งแต่กำหนดประเภทของบุคคลที่จะได้รับสถานะการเป็นทะเลศีก การจับกุมทะเลศีก การจัดระเบียบในค่ายทะเลศีก การควบคุมทะเลศีก การรักษาพยาบาลทะเลศีก จนกระทั่งการส่งทะเลศีกกลับภูมิลำเนา บทบัญญัติของระเบียบดังกล่าวเป็นไปตาม อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อทะเลศีก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๒

**ระเบียบทหารที่ ๓/๑๙๘๕ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อทะเลศีกป่วยเจ็บหรือ
ตายในสนาม**

ระเบียบทหารนี้กำหนดการปฏิบัติต่อทะเลศีกในสนามรบ โดยถ้าเป็นกรณี ทะเลศีกป่วยเจ็บ ให้ตรวจค้นตัวและทำบัญชีรายชื่อกับสิ่งของที่ต้องยึด เช่น อาวุธ เอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ และต้องให้การรักษาพยาบาลตามสมควร แต่ต้องแยกมิให้อยู่รวมกับกำลังพลของฝ่ายเรา

ส่วนในกรณีที่พบศพข้าศึกไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน ให้จัดทำบัญชี รายชื่อ บัตรมรณะ แล้วส่งบัตรดังกล่าวพร้อมสิ่งของส่วนตัวและป้ายประจำตัว (ถ้ามี) ไปให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้กำหนดเกี่ยวกับการฝังศพข้าศึกที่พบด้วย

เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ควรทราบ*

ธงขาว (THE WHITE FLAG)

ธงขาวเป็นสัญลักษณ์ที่มีความเก่าแก่ที่สุดสัญลักษณ์หนึ่ง ซึ่งใช้ในการสู้รบไม่ว่าจะเป็นภาคพื้นดิน หรือในทะเล สัญลักษณ์นี้มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองตัวแทนในการเจรจา

ธงขาว มีความหมายว่า ต้องการเจรจาหรือติดต่อสื่อสารกับฝ่ายตรงข้าม โดยพลรบได้ตกลงหยุดการต่อสู้แล้ว ไม่ไช่ยอมแพ้

ธงขาวนี้ใช้กับยานพาหนะใด จะมีความหมายว่ายานพาหนะนั้นกำลังขนส่งตัวแทนในการเจรจาและคณะ อาทิ ล่าม คนเป่าแตร คนถือธง เป็นต้น ซึ่งจะต้องไม่ถูกทำอันตรายและได้รับความคุ้มครอง

ธงขาวอาจมีได้หลายรูปแบบ ซึ่งอาจทำมาจากผ้าสีขาวใด ๆ ก็ได้ไม่มีรูปแบบตายตัว

กาชาด (THE RED CROSS)

กาชาดเป็นเครื่องหมายของการบริการทางการแพทย์และศาสนา ทั้งนี้หมายรวมถึงองค์การกาชาดระหว่างประเทศด้วย

ลักษณะของเครื่องหมายกาชาดคือ มีเครื่องหมายกากบาทสีแดงบนพื้นสีขาว บุคคลหรือทรัพย์สินใดไม่ว่าจะเป็นของพลเรือนหรือทหาร เมื่ออยู่ภายใต้เครื่องหมายกาชาดแล้ว จะต้องได้รับการคุ้มครองและไม่ถูกทำอันตรายในทุก ๆ สถานการณ์ นอกจากนี้โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่แพทย์พลเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ รวมถึงเขตรักษาพยาบาล (Medical Zones) และพื้นที่ซึ่งใช้สำหรับดูแลรักษาผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยเป็นการเฉพาะอาจใช้เครื่องหมายกาชาดเพื่อแสดงคนได้

เสี้ยววงเดือนแดง (THE RED CRESCENT)

เครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงมีความหมายเช่นเดียวกับกาชาด หากแต่เป็นเครื่องหมายที่ใช้ในหน่วยแพทย์ในกองทัพของประเทศมุสลิม อย่างไรก็ตาม องค์การกาชาดระหว่างประเทศก็สามารถใช้เครื่องหมายนี้ได้เช่นกัน

แกว้เจียรนัยแดง (THE RED CRESTIAL)

เครื่องหมายแกว้เจียรนัยแดง เป็นสัญลักษณ์ใหม่ที่มีความหมายเช่นเดียวกับเครื่องหมายกาชาดและเสี้ยววงเดือนแดง ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับประเทศที่ไม่ประสงค์จะใช้เครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดง เนื่องด้วยเหตุผลด้านศาสนาหรือวัฒนธรรม

เครื่องหมายเขตและท้องที่สำหรับโรงพยาบาลและสำหรับความปลอดภัย

(EMBLEM OF HOSPITAL AND SAFETY ZONES AND LOCALITIES)

เขตดังกล่าวนี้อาจกำหนดให้มีขึ้นได้ทั้งในยามสงบและสงคราม เพื่อคุ้มครองผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย คนชรา เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี สตรีที่อาจมีครรภ์และสตรีที่มีบุตรอายุไม่เกิน ๖ ปีจากผลกระทบของสงคราม

ลักษณะของเครื่องหมายนี้ คือ แถบสีแดงบนพื้นสีขาว

อย่างไรก็ตาม หากจะใช้เขตนี้สำหรับผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยเป็นการเฉพาะแล้ว ก็ควรใช้เครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงตามอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๔ ข้อ ๑๔

สัญลักษณ์สำหรับค่ายเชลยศึก

เป็นไปตามอนุสัญญาข้อกำหนดของอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๓ ข้อ ๒๑ อนุสัญญามีได้กำหนดคสีของตัวอักษร PG ซึ่งเป็นคำย่อของเชลยศึกในภาษาฝรั่งเศส “PRISONNIERS DE GUERRE” หรือ PW ซึ่งเป็นคำย่อของเชลยศึกในภาษาอังกฤษ “Prisoners of War” หรือพื้นหลัง ดังนั้น จึงอาจกำหนดสีได้เองสัญลักษณ์นี้มีไว้เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าสถานที่นั้นคืออะไรเท่านั้น

เครื่องหมายการป้องกันพลเรือน (CIVIL DEFENCE)

พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๖๖ กำหนดว่า “๔. สัญลักษณ์พิเศษระหว่างประเทศของการป้องกันพลเรือน จักเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าสีน้ำเงินบนพื้นสีส้ม สำหรับใช้ในความคุ้มครององค์กรป้องกันพลเรือน พนักงาน อาคาร และพัสดุขององค์กร และสำหรับที่พักของพลเรือน...”

ลักษณะของเครื่องหมาย คือ สามเหลี่ยมสีน้ำเงินบนพื้นสีเหลี่ยมสีส้ม

เครื่องหมายคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม

เป็นตามอนุสัญญาเฮกเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ทรัพย์สิน วัฒนธรรมเช่นว่า ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ อนุสาวรีย์ อาคาร เป็นต้น ลักษณะของเครื่องหมาย คือ โล่หีสีน้ำเงินขาว

เครื่องหมายคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ทรัพย์สินวัฒนธรรม

ตามอนุสัญญาเฮก ลง ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๕๔ ทรัพย์สินวัฒนธรรมที่มีความสำคัญมากและการขนส่งทรัพย์สินดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครอง โดยกำหนดให้เครื่องหมายนี้เป็นเครื่องหมายคุ้มครอง

การคุ้มครองเป็นพิเศษจะมีให้เฉพาะแต่ทรัพย์สินที่ได้ลงทะเบียนในระดับนานาชาติตามที่กำหนดไว้

ลักษณะของเครื่องหมาย คือ โล่หีสีน้ำเงินขาวสามโล่หีสอดในแนวสามเหลี่ยม เครื่องหมายสำหรับสถานที่ที่ได้รับการคุ้มครองในกรณีการโจมตีทางเรือ

เครื่องหมายนี้เป็นไปตามอนุสัญญาเฮก ฉบับที่ ๕ ลง ๑๗ ต.ค. ค.ศ.๑๙๐๗ ว่าด้วยการระดมยิง โดยกองกำลังทางเรือในยามสงคราม โดยเครื่องหมายนี้มุ่งคุ้มครองโรงพยาบาล อาคารที่ใช้เพื่อกิจกรรมการกุศล สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ที่ได้รวบรวมผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย อนุสาวรีย์ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ลักษณะของเครื่องหมายนี้ คือ ตราสี่เหลี่ยม ด้านหนึ่งสีดำ อีกด้านสีขาว เครื่องหมายคุ้มครองงานและสิ่งติดตั้งที่บรรจุพลังงานอันตราย

เครื่องหมายนี้ใช้กับเขื่อน ที่กั้นน้ำอื่น ๆ โรงงานไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ หรือสถานที่อื่นใดที่มีพลังงานอันตรายอยู่ การโจมตีสถานที่เหล่านี้อาจทำให้พลังงานอันตรายที่อยู่ภายในออกมาและเป็นเหตุให้พลเรือนเป็นจำนวนมากต้องเสียชีวิต จึงต้องมีการห้ามมิให้โจมตีสถานที่เช่นว่านี้

ลักษณะของเครื่องหมายนี้ คือ วงกลมสีส้มที่มีขนาดเท่ากันสามวง จัดในแนวระนาบเดียวกัน

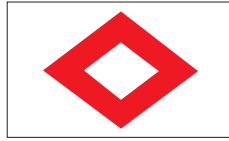

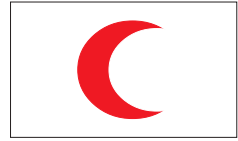
กาชาด

เครื่องหมาย
แกว้เจียรนัยแดง

เสี้ยววงเดือนแดง

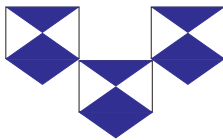
เครื่องหมายเขตและท้องที่สำหรับ
โรงพยาบาลและสำหรับความปลอดภัย

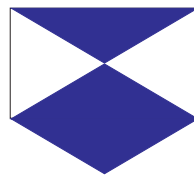
สัญลักษณ์สำหรับค่ายเชลยศึก

เครื่องหมายคุ้มครองเป็นพิเศษ
แก่ทรัพย์สินวัฒนธรรม

เครื่องหมายคุ้มครอง
ทรัพย์สินวัฒนธรรม

เครื่องหมาย
การป้องกันพลเรือน

เครื่องหมายสำหรับสถานที่ที่ได้รับการ
คุ้มครองในกรณีการโจมตีจากทางเรือ

เครื่องหมายคุ้มครองงานและสิ่งติดตั้งที่บรรจพลังงานอันตราย

กฎเกณฑ์พื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

.....

๑. บุคคลที่มีได้มีส่วนร่วมในการรบและมีได้มีส่วนร่วมโดยตรงต่อการเป็นศัตรู ย่อมได้รับการเคารพต่อชีวิต ร่างกาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เขาจะต้องได้รับความคุ้มครองและได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมในทุกสถานการณ์โดยไม่มี การแบ่งแยกที่ส่งผลร้ายต่อบุคคลเหล่านั้น

๒. ห้ามสังหารหรือทำร้ายฝ่ายตรงข้ามที่ยอมแพ้และไม่ได้มีส่วนร่วมในการรบ

๓. ผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยจะได้รับการดูแลจากฝ่ายตรงข้ามที่ควบคุมตัวบุคคลเหล่านั้น การคุ้มครองนี้รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ สถานพยาบาล ยานพาหนะ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ สัญลักษณ์ของเครื่องหมายกาชาดและ เครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงที่แสดงถึงการคุ้มครองดังกล่าวจะต้องได้รับการเคารพ

๔. พลรบที่ถูกจับกุม รวมถึงพลเรือนภายใต้การควบคุมของฝ่ายตรงข้าม ต้องได้รับการเคารพในชีวิต, ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, สิทธิส่วนบุคคล และได้รับการพิจารณาความคิดอย่างเป็นธรรม

๕. บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับความยุติธรรมขั้นพื้นฐาน บุคคลดังกล่าว จะไม่ต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เขาไม่ได้กระทำ และจะไม่ถูกทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถูกลงโทษหรือได้รับการปฏิบัติอย่างโหดร้าย

๖. คู่กรณีในความขัดแย้งและสมาชิกของกองกำลัง จะไม่มีหรือใช้วิธีการทำ สงครามที่ไม่จำกัด ห้ามมิให้ใช้อาวุธหรือวิธีการในการทำสงครามที่ก่อให้เกิดความ สูญเสีย หรือบาดเจ็บเกินความจำเป็น

๗. คู่กรณีในความขัดแย้งต้องแยกแยะระหว่างประชาชนพลเรือนกับพลรบ ตลอดเวลาเพื่อคุ้มครองประชาชนพลเรือนและทรัพย์สินของเขา ประชาชนพลเรือน จะต้องไม่ตกเป็นเป้าหมายในการโจมตี การโจมตีจะกระทำได้โดยตรงต่อเป้าหมาย ทางทหารเท่านั้น

สรุปกฎจารีตประเพณีของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
(กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธหรือกฎหมายสงคราม)
(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

....

๑. หลักการในการแบ่งแยกความแตกต่าง

๑.๑ การแยกแยะระหว่างพลเรือนกับพลรบ

กฎข้อที่ ๑ ภาคิคูพิพาตจะต้องแบ่งแยกระหว่างพลเรือนกับพลรบตลอดเวลา การโจมตีอาจกระทำได้เฉพาะต่อพลรบ การโจมตีต้องไม่กระทำต่อพลเรือน [*/**]

กฎข้อที่ ๒ การกระทำหรือการข่มขู่ว่าจะก่อให้เกิดความรุนแรง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแพร่กระจายความหวาดกลัวในประชากรพลเรือน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๓ สมาชิกกองกำลังของภาคิคูพิพาตเป็นพลรบ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และอนุศาสนาจารย์ [*]

กฎข้อที่ ๔ กองกำลังของภาคิคูพิพาตประกอบด้วย กองกำลัง กลุ่ม และหน่วยที่มีโครงสร้างการจัด ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบทางการบังคับบัญชาของรัฐนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้ได้บังคับบัญชา [*]

กฎข้อที่ ๕ พลเรือน หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทัพ ประชากรพลเรือนประกอบด้วยบุคคลทั้งหลายที่เป็นพลเรือน [*/**]

กฎข้อที่ ๖ พลเรือนได้รับการคุ้มครองจากการโจมตีเว้นแต่พลเรือนดังกล่าวมีส่วนร่วมในการเป็นปฏิปักษ์ในขณะนั้น [*/**]

๑.๒ การแยกแยะระหว่างวัตถุพลเรือนกับเป้าหมายทางทหาร

กฎข้อที่ ๗ ภาคิคูพิพาตต้องแบ่งแยกระหว่างวัตถุพลเรือนกับเป้าหมายทางทหารตลอดเวลา การโจมตีอาจกระทำได้โดยตรงต่อเป้าหมายทางทหาร การโจมตีต้องไม่กระทำต่อวัตถุพลเรือน [*/**]

* ใช้กับกรณีขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ

** ใช้กับกรณีขัดกันด้วยอาวุธที่มีไชระหว่างประเทศ

กฎข้อที่ ๘ ในการพิจารณาเป้าหมาย เป้าหมายทางทหารจำกัดแต่เฉพาะ สิ่งซึ่งโดยลักษณะ ที่ตั้ง ความมุ่งหมาย หรือการใช้สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติทางทหาร ซึ่งการทำลายไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด การยึด หรือการทำให้หมดสภาพ ซึ่งสิ่งดังกล่าวในสภาพแวดล้อมเช่นนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางทหารอย่างแน่แท้ [*/**]

กฎข้อที่ ๙ วัตถุประสงค์เวียน หมายถึง วัตถุประสงค์ทั้งหลายที่ไม่ใช่เป้าหมายทางทหาร [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐ วัตถุประสงค์เวียนได้รับความคุ้มครองจากการถูกโจมตี เว้นแต่ในขณะนั้นวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้กลายเป็นเป้าหมายทางทหาร [*/**]

๑.๓ การโจมตีที่ไม่แยกแยะ

กฎข้อที่ ๑๑ การโจมตีที่ไม่แยกแยะ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒ การโจมตีที่ไม่แยกแยะ ได้แก่

(ก) การโจมตีที่ไม่ได้มุ่งต่อเป้าหมายทางทหารที่ระบุไว้อย่างเจาะจง

(ข) การโจมตีที่ใช้วิธีและวิถีทางในการสู้รบซึ่งไม่สามารถที่จะมุ่งโจมตีต่อเป้าหมายทางทหารได้อย่างเจาะจง หรือ

(ค) การโจมตีที่ใช้วิธีและวิถีทางในการสู้รบซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่อาจจำกัดได้ตามที่กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกำหนดไว้

และดังนั้น ในแต่ละกรณีข้างต้น จึงถือเป็นลักษณะของการโจมตีเป้าหมายทางทหาร และพลเรือน วัตถุประสงค์เวียนโดยไม่แยกแยะ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓ ห้ามการโจมตีโดยการทิ้งระเบิดโดยใช้วิธีและวิถีทาง ซึ่งถือว่ามีเป้าหมายทางทหารหลายเป้าหมายที่แยกกันอยู่อย่างชัดเจนเป็นเป้าหมายทางทหารเดียวกัน และเป้าหมายทางทหารดังกล่าวตั้งอยู่ในเมือง หมู่บ้าน หรือพื้นที่ใด ๆ ที่มีความหนาแน่นของพลเรือนหรือวัตถุประสงค์เวียนเช่นเดียวกัน [*/**]

๑.๔ ความเป็นสัดส่วนในการโจมตี

กฎข้อที่ ๑๔ ห้ามการโจมตีที่อาจคาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต การบาดเจ็บของพลเรือน ความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน หรือทั้งหมดดังที่กล่าวมา ซึ่งอาจมากเกินไปเมื่อเทียบกับความได้เปรียบทางทหาร โดยตรงที่คาดหมายว่าจะได้รับ [*/**]

๑.๕ การป้องกันก่อนการโจมตี

กฎข้อที่ ๑๕ ในการปฏิบัติการทางทหารจะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งยวดในการรักษาชีวิตของพลเรือนและวัตถุพลเรือน โดยให้ดำเนินมาตรการป้องกันล่วงหน้าเท่าที่สามารถกระทำได้ เพื่อหลีกเลี่ยงและไม่ว่ากรณีใด เพื่อลดให้น้อยที่สุดซึ่งความสูญเสียต่อชีวิตของพลเรือน การทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บและการสร้างความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๖ ภาศีกุพิพาทแต่ละฝ่ายต้องกระทำทุกวิถีทางที่เป็นไปได้เพื่อยืนยันว่าเป้าหมายนั้นเป็นเป้าหมายทางทหาร [*/**]

กฎข้อที่ ๑๗ ภาศีกุพิพาทแต่ละฝ่ายจะต้องใช้มาตรการป้องกันล่วงหน้าทุกวิถีทางที่เป็นไปได้ในการเลือกใช้ชีวิตและวิถีทางในการทำการรบเพื่อหลีกเลี่ยงหรือไม่ว่ากรณีใด เพื่อลดให้น้อยที่สุดซึ่งความสูญเสียต่อชีวิตของพลเรือน การทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บและการสร้างความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๘ ภาศีกุพิพาทแต่ละฝ่ายต้องกระทำทุกวิถีทางที่เป็นไปได้เพื่อประเมินว่าการโจมตีอาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตของพลเรือนการทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บและสร้างความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน หรือทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาว่าอาจมากเกินไปหรือไม่ เมื่อเทียบกับความได้เปรียบทางทหาร โดยตรงที่คาดหมายว่าจะได้รับ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๙ ภาศีกุพิพาทแต่ละฝ่ายต้องกระทำทุกวิถีทางที่เป็นไปได้เพื่อยกเลิก หรือระงับชั่วคราวซึ่งการโจมตี หากเห็นได้ชัดว่าเป้าหมายนั้นมีได้เป็นเป้าหมายทางทหาร หรือการโจมตีอาจคาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต

ของพลเรือน ทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บ และสร้างความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน หรือทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมา ซึ่งอาจมากเกินไปเมื่อเทียบกับความได้เปรียบทางทหาร โดยตรงที่คาดหมายว่าจะได้รับ [*/**]

กฎข้อที่ ๒๐ ภาคิคุ้มพิพาทแต่ละฝ่ายต้องใช้การแจ้งเตือนล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ หากโจมตีนั้นอาจส่งผลกระทบต่อพลเรือน เว้นแต่สถานการณ์จะไม่เอื้ออำนวย [*/**]

กฎข้อที่ ๒๑ หากสามารถเลือกได้ระหว่างเป้าหมายทางทหารสองสามเป้าหมายที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางทหารคล้ายกัน ให้เลือกโจมตีเป้าหมายที่คาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของพลเรือนและวัตถุพลเรือนน้อยที่สุด [*/** ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

๑.๖ การป้องกันล่วงหน้าต่อผลกระทบจากการโจมตี

กฎข้อที่ ๒๒ ภาคิคุ้มพิพาทต้องใช้การป้องกันล่วงหน้าในทุกวิถีทางที่สามารถกระทำได้ เพื่อปกป้องคุ้มครองประชากรพลเรือนและวัตถุพลเรือนที่อยู่ในความควบคุมของตน จากผลกระทบของการโจมตี [*/**]

กฎข้อที่ ๒๓ หากกระทำได้ ภาคิคุ้มพิพาทแต่ละฝ่ายต้องหลีกเลี่ยงการนำเป้าหมายทางทหารมาไว้ในหรือใกล้บริเวณที่มีประชากรอยู่หนาแน่น [*/** ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

กฎข้อที่ ๒๔ หากกระทำได้ ภาคิคุ้มพิพาทแต่ละฝ่ายต้องเคลื่อนย้ายพลเรือนและวัตถุพลเรือนภายใต้การควบคุมของตนออกไปให้ห่างจากพื้นที่เป้าหมายทางทหาร [*/ ** ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

๒. บุคคลและวัตถุที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ

๒.๑ บุคลากร และวัตถุทางการแพทย์และทางศาสนา

กฎข้อที่ ๒๕ บุคลากรทางการแพทย์ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะทางการแพทย์ ต้องได้รับการเคารพและปกป้องในทุกสถานการณ์ บุคคลเหล่านี้จะสูญเสียการคุ้มครองดังกล่าวหากกระทำการอันเป็นอันตรายต่อข้าศึกนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ด้านมนุษยธรรม [*/**]

กฎข้อที่ ๒๖ การลงโทษบุคคลที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์อันสอดคล้องกับจรรยาแพทย์ หรือการบังคับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการแพทย์ให้กระทำการอันขัดต่อจรรยาแพทย์ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๒๗ บุคลากรทางศาสนาซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะทางศาสนาต้องได้รับการเคารพและปกป้องในทุกสถานการณ์ บุคคลเหล่านี้จะสูญเสียการคุ้มครองดังกล่าวหากกระทำการอันเป็นอันตรายต่อข้าศึก นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ด้านมนุษยธรรม [*/**]

กฎข้อที่ ๒๘ หน่วยแพทย์ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองในทุกสถานการณ์ หน่วยดังกล่าวจะสูญเสียการคุ้มครอง หากหน่วยเหล่านี้ถูกใช้เพื่อกระทำอันตรายต่อข้าศึก นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ด้านมนุษยธรรม [*/**]

กฎข้อที่ ๒๙ ยานพาหนะทางการแพทย์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเฉพาะเพื่อการขนส่งทางการแพทย์ต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองในทุกสถานการณ์ ยานพาหนะดังกล่าวจะสูญเสียการคุ้มครองเช่นว่านั้น หากถูกใช้เพื่อกระทำอันตรายต่อข้าศึก นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ด้านมนุษยธรรม [*/**]

กฎข้อที่ ๓๐ การโจมตีบุคลากรทางการแพทย์และทางศาสนา ตลอดจนวัตถุที่แสดงเครื่องหมายอันเด่นชัดของอนุสัญญาเจนีวาอันสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๒.๒ บุคลากรและวัตถุเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

กฎข้อที่ ๓๑ บุคลากรที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต้องได้รับการเคารพและคุ้มครอง [*/**]

กฎข้อที่ ๓๒ วัตถุที่ใช้ในการปฏิบัติกรช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต้องได้รับการเคารพและคุ้มครอง [*/**]

๒.๓ บุคลากรและวัตถุที่เกี่ยวข้องกับภารกิจรักษาสันติภาพ

กฎข้อที่ ๓๓ การโจมตีที่มุ่งต่อบุคลากรและวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพตามกฎบัตรสหประชาชาติ ในขณะที่บุคคลและวัตถุดังกล่าวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเช่นเดียวกับพลเรือนและวัตถุพลเรือน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๒.๔ ผู้สื่อข่าว

กฎข้อที่ ๓๔ ผู้สื่อข่าวพลเรือนที่ได้ปฏิบัติวิชาชีพในพื้นที่ที่มีการขัดกันด้วยอาวุธ ต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองครบเท่าที่บุคคลเหล่านี้มิได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการเป็นปฏิปักษ์ [*/**]

๒.๕ เขตที่ได้รับการคุ้มครอง

กฎข้อที่ ๓๕ การโจมตีที่มุ่งต่อเขตที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่ของผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ พลเรือนจากผลกระทบของการปฏิบัติ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๓๖ การโจมตีที่มุ่งต่อเขตปลอดทหารตามที่ภาคีคู่พิพาทได้ตกลงกัน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๓๗ การโจมตีที่มุ่งต่อพื้นที่ที่ไม่มีการป้องกันตนเอง เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๒.๖ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

กฎข้อที่ ๓๘ ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องเคารพในทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

ก. ในการปฏิบัติทางทหาร จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้างที่ใช้เพื่อการศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ การศึกษา หรือเพื่อการกุศลตลอดจนอนุสาวรีย์ประวัติศาสตร์เว้นแต่สิ่งที่ได้กล่าวมานี้เป็นเป้าหมายทางทหาร

ข. ทรัพย์สินที่มีความสำคัญมากต่อมรดกทางวัฒนธรรมของทุกคน ต้องไม่ถูกโจมตีเว้นแต่ มีความจำเป็นทางทหารอย่างยี่งวด[*/**]

กฎข้อที่ ๓๕ การใช้ทรัพย์สินที่มีความสำคัญมากอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของทุกคน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ถูกทำลายหรือเป็นอันตราย เป็นสิ่งต้องห้าม เว้นแต่จะมีความจำเป็นทางทหารอย่างยี่งวด [*/**]

กฎข้อที่ ๔๐ ภาคิคุพิพาทแต่ละฝ่ายต้องคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

ก. การยึดหรือการทำลาย หรือการทำอันตรายโดยเจตนาต่อสถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อการศาสนา การกุศล การศึกษา ศิลปะและวิทยาศาสตร์ อนุสาวรีย์ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนผลงานทางศิลปะและวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งต้องห้าม

ข. การลักทรัพย์ การปล้นทรัพย์ หรือการขกยออกทรัพย์ และการทำลายทรัพย์สินที่มีความสำคัญมากอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของทุกคน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๔๑ ผู้ยึดครองต้องป้องกันการส่งออกทรัพย์สินวัฒนธรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจากดินแดนที่ถูกยึดครองนั้น และต้องส่งทรัพย์สินดังกล่าวคืนต่อหน่วยงานผู้มีอำนาจของดินแดนที่ถูกยึดครองดังกล่าว [*]

๒.๗ งานและสิ่งก่อสร้างที่มีพลังงานอันตราย

กฎข้อที่ ๔๒ ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ หากมีการโจมตี งานและสิ่งก่อสร้างที่มีพลังงานอันตราย ได้แก่ เขื่อน กำแพงกั้นน้ำ และสถานีไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ เป็นต้น รวมถึงสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณหรือที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการปลดปล่อยพลังงานอันตรายและความสูญเสียรุนแรงที่มีต่อประชากรพลเรือน [*/**]

๒.๘ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

กฎข้อที่ ๔๓ ให้นำหลักการทั่วไปของการปฏิบัติในการเป็นปฏิปักษ์มาใช้กับเรื่องสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติด้วย

ก. ห้ามโจมตีส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเว้นแต่จะเป็นเป้าหมายทางทหาร

ข. ห้ามทำลายส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเว้นแต่จะมีความจำเป็นทางทหารอย่างยิ่งยวด

ค. ห้ามโจมตีเป้าหมายทางทหารที่อาจคาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจมากขึ้นไปเมื่อเทียบกับความได้เปรียบทางทหารโดยตรงที่คาดว่าจะได้รับ [*/**]

กฎข้อที่ ๔๔ การใช้วิธีและวิถีทางในการสู้รบต้องคำนึงถึงการคุ้มครองและสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ในการปฏิบัติการทางทหารจะต้องมีการป้องกันล่วงหน้าเท่าที่กระทำได้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความเสียหายที่มีต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด การปราศจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องผลกระทบที่การปฏิบัติการทางทหารมีต่อสิ่งแวดล้อมไม่เป็นเหตุให้ภาคีคู่พิพาทพ้นจากพันธะที่ต้องดำเนินการป้องกันล่วงหน้าเช่นว่า [*/ **ยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวาระหว่างประเทศหรือไม่]

กฎข้อที่ ๔๕ ห้ามใช้วิธีและวิถีทางในการสู้รบที่มุ่งหมายหรือคาดหมายได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างกว้างขวาง ในระยะยาวและร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ห้ามใช้การทำลายสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นเสมือนอาวุธ [*/ **ยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวาระหว่างประเทศหรือไม่]

๓. วิธีทางเฉพาะในการสงคราม

๓.๑ การไม่ไว้ชีวิต

กฎข้อที่ ๔๖ การสังหารไม่ให้ไว้ชีวิต การข่มขู่ฝ่ายตรงข้ามหรือการกระทำการเป็นปฏิปักษ์บนพื้นฐานของการไม่ไว้ชีวิต เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๔๗ การโจมตีบุคคลที่ออกจากการสู้รบ (hors de combat) เป็นสิ่งต้องห้าม บุคคลที่ออกจากการสู้รบ ได้แก่

ก. ผู้ซึ่งตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายตรงข้าม

ข. ผู้ซึ่งไม่สามารถป้องกันตนเองได้เนื่องจากหมดสติ เรืออับปาง บาดเจ็บหรือป่วยไข้ หรือ

ค. ผู้ซึ่งแสดงเจตนาให้เห็นอย่างชัดเจนว่ายอมจำนน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้พ้นจากการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์และไม่ได้พยายามหลบหนี [*/**]

กฎข้อที่ ๔๘ การโจมตีบุคคลที่กระโดดร่มออกจากอากาศยานที่ตกอยู่ในอันตราย เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๓.๒ การทำลายและการยึดทรัพย์สิน

กฎข้อที่ ๔๙ ภาควัสดุพิพาททางอากาศยุทธโรปกรณ์ทางทหารของฝ่ายตรงข้ามได้โดยเสมือนเป็นทรัพย์สิน [*]

กฎข้อที่ ๕๐ การทำลายหรือการยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้ามเป็นสิ่งต้องห้าม เว้นแต่จะมีความจำเป็นทางทหารอย่างยิ่งยวด [*/**]

กฎข้อที่ ๕๑ ในดินแดนที่ถูกยึดครอง

ก. สंहามิทรัพย์สินของสาธารณะซึ่งสามารถนำมาใช้ในปฏิบัติการทางทหาร อาจถูกยึดได้

ข. อสังหาริมทรัพย์ของสาธารณะ จะต้องได้รับการจัดการดูแลตามกฎเกณฑ์ของการใช้ประโยชน์ และ

ค. ทรัพย์สินส่วนบุคคลต้องได้รับการเคารพ และไม่อาจยึดได้ ทั้งนี้ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องทำลายหรือยึดเสีย เนื่องจาก

มีความจำเป็นทางทหารอย่างยิ่งขาด [*]

กฎข้อที่ ๕๒ การปล้นสดมภ์เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๓.๓ ความอดอยากและการได้รับการบรรเทาทุกข์

กฎข้อที่ ๕๓ การใช้ความอดอยากของประชากรพลเรือน โดยถือเป็นวิธีทางการสู้รบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๕๔ การโจมตี การทำลาย การเคลื่อนย้ายหรือการทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งวัตถุซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชากรพลเรือน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๕๕ ในกรณีจำเป็น ภาคักู่พิพาทต้องอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้การผ่านอย่างเร่งด่วนและปราศจากการขัดขวางแก่การบรรเทาทุกข์ด้านมนุษยธรรมสำหรับพลเรือนซึ่งอยู่ในความควบคุมของตน โดยการบรรเทาทุกข์ดังกล่าวมีลักษณะที่ไม่ลำเอียงและดำเนินการโดยปราศจากการเลือกฝ่าย [*/**]

กฎข้อที่ ๕๖ ภาคักู่พิพาทต้องรับประกันเสรีภาพในการเดินทางของเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์ด้านมนุษยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ การจำกัดการเดินทางกระทำได้ชั่วคราวเฉพาะกรณีมีความจำเป็นทางทหารอย่างยิ่งขาดเท่านั้น [*/**]

๓.๔ การใช้กลอุบาย

กฎข้อที่ ๕๗ การใช้กลอุบายทำการสู้รบไม่ถือเป็นสิ่งต้องห้าม ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่เป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ [*/**]

กฎข้อที่ ๕๘ การใช้ธงขาวเพื่อหลอกลวงโดยไม่ชอบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๕๙ การใช้สัญลักษณ์ที่เด่นชัดตามอนุสัญญาเจนีวาโดยไม่ชอบเป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๖๐ การใช้สัญลักษณ์และเครื่องหมายขององค์การสหประชาชาติเป็นสิ่งต้องห้าม เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากองค์การสหประชาชาติ [*/**]

กฎข้อที่ ๖๑ การใช้สัญลักษณ์ที่ได้รับการรับรองระหว่างประเทศโดยไม่ชอบเป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๖๒ การใช้ธงหรือสัญลักษณ์ เครื่องหมาย หรือเครื่องแบบทหารของฝ่ายตรงข้าม เป็นสิ่งต้องห้าม [*/* **ยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

กฎข้อที่ ๖๓ การใช้ธงหรือสัญลักษณ์ เครื่องหมาย หรือเครื่องแบบทหารของรัฐที่เป็นกลางหรือรัฐอื่น ๆ ที่มีได้เป็นภาคีคู่พิพาท เป็นสิ่งต้องห้าม [*/* **ยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

กฎข้อที่ ๖๔ การทำความตกลงเพื่อพักการสู้รบโดยมีความมุ่งหมายเพื่อโจมตีข้าศึกโดยไม่รู้ตัวเนื่องจากเชื่อในความตกลงเช่นว่า เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๖๕ การสังหาร การทำให้บาดเจ็บ หรือการจับตัวฝ่ายตรงข้าม โดยใช้กลอุบายที่ไม่ชอบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๓.๕ การติดต่อสื่อสารกับข้าศึก

กฎข้อที่ ๖๖ ผู้บังคับบัญชาอาจทำการติดต่อโดยสันติ ผ่านการติดต่อสื่อสารวิธีใด ๆ ก็ได้ การติดต่อสื่อสารเช่นว่าต้องกระทำโดยสุจริต [*/**]

กฎข้อที่ ๖๗ ผู้เจรจาจะถูกละเมิดมิได้ [*/**]

กฎข้อที่ ๖๘ ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินมาตรการป้องกันล่วงหน้าที่เป็นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปรากฏตัวของผู้เจรจาได้รับการปฏิบัติอย่างมีอคติ [*/**]

กฎข้อที่ ๖๙ ผู้เจรจาที่ใช้ความได้เปรียบจากเอกสิทธิ์ตามสถานะของตนเพื่อกระทำการอันขัดแย้งต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อันส่งผลร้ายต่อฝ่ายตรงข้ามจะสูญเสียเอกสิทธิ์นั้น [*/**]

๔. อาวุธ

๔.๑ หลักการทั่วไปในการใช้อาวุธ

กฎข้อที่ ๗๐ การใช้วิธีและวิถีทางในการสู้รบซึ่งโดยลักษณะแล้วจะก่อให้เกิดความบาดเจ็บที่มากเกินไปหรือความทุกข์ทรมานที่ไม่จำเป็น เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๗๑ การใช้อาวุธที่โดยลักษณะไม่อาจใช้โดยแยกแยะผลที่จะเกิดขึ้นได้ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๒ สารพิษ

กฎข้อที่ ๗๒ การใช้สารพิษหรืออาวุธที่มีสารพิษ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๓ อาวุธชีวภาพ

กฎข้อที่ ๗๓ การใช้อาวุธชีวภาพ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๔ อาวุธเคมี

กฎข้อที่ ๗๔ การใช้อาวุธเคมี เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๗๕ การใช้สารควบคุมฝูงชนเสมือนเป็นวิถีทางการสู้รบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๗๖ การใช้สารกำจัดวัชพืชเสมือนเป็นวิถีทางการสู้รบ เป็นสิ่งต้องห้าม ต่อเมื่อสารดังกล่าว

ก. มีลักษณะเป็นอาวุธเคมีที่ต้องห้าม

ข. มีลักษณะเป็นอาวุธชีวภาพที่ต้องห้าม

ค. มุ่งหมายเพื่อใช้ต่อพลกษชาติในพื้นที่ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายทางทหาร

ง. อาจก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตของพลเรือน ทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บ สร้างความเสียหายต่อวัตถุพลเรือน หรือทั้งหมดคั้งที่ได้กล่าวมาซึ่งมากเกินกว่าความได้เปรียบทางทหารโดยตรงที่คาดหมายว่าจะได้รับ หรือ

จ. อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างกว้างขวาง ในระยะยาว และส่งผลเสียอย่างรุนแรงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ [*/**]

๔.๕ กระสุนที่ทำให้บาดเจ็บถาวร

กฎข้อที่ ๗๗ การใช้กระสุนที่ทำให้บาดเจ็บถาวรหรือมีลักษณะแตกตัวได้ง่ายในร่างกายมนุษย์ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๖ กระสุนระเบิด

กฎข้อที่ ๗๘ การใช้กระสุนสังหารบุคคล ซึ่งระเบิดในร่างกายมนุษย์ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๖ อาวุธที่ทำให้บาดเจ็บ โดยใช้ชิ้นส่วนที่ไม่สามารถตรวจพบได้

กฎข้อที่ ๑๕ การใช้อาวุธก่อให้เกิดการบาดเจ็บอันเนื่องมาจากชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถตรวจพบได้โดยการเอกซเรย์ในร่างกายมนุษย์ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๗ ก๊อบดัก

กฎข้อที่ ๘๐ การใช้ก๊อบดักซึ่งติดตั้งหรือเชื่อมโยงด้วยวิธีการใดๆ กับวัตถุหรือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองพิเศษตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือกับวัตถุที่อาจดึงดูดความสนใจพลเรือน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๔.๘ ทุ่นระเบิด

กฎข้อที่ ๘๑ ในการใช้ทุ่นระเบิด ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อลดผลกระทบจากการที่ไม่อาจแยกแยะเป้าหมายได้ให้น้อยที่สุด [*/**]

กฎข้อที่ ๘๒ ภาคลูกไฟพาที่ใช้ทุ่นระเบิด ต้องบันทึกสถานที่วางระเบิดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ [*/**ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่ากฎข้อนี้ใช้บังคับกับกรณีมิได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่]

กฎข้อที่ ๘๓ เมื่อสิ้นสุดการเป็นปฏิปักษ์ ภาคลูกไฟพาที่ใช้ทุ่นระเบิดต้องเคลื่อนย้ายหรือทำให้ทุ่นระเบิดไม่เป็นอันตรายต่อพลเรือนหรืออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายทุ่นระเบิดนั้น [*/**]

๔.๑๐ อาวุธเพลิง

กฎข้อที่ ๘๔ หากมีการใช้อาวุธเพลิง จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บของพลเรือน หรือความเสียหายที่มีต่อทรัพย์สินของพลเรือน ให้น้อยที่สุด [*/**]

กฎข้อที่ ๘๕ การใช้อาวุธเพลิงเพื่อสังหารบุคคลเป็นสิ่งต้องห้าม เว้นแต่ไม่อาจใช้อาวุธอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่านั้นได้เพื่อทำให้บุคคลออกจากการสู้รบ [*/**]

๔.๑๑ อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด

กฎข้อที่ ๘๖ การใช้อาวุธเลเซอร์ซึ่งถูกออกแบบเป็นพิเศษเพื่อการรบให้การทำงานหรือบางส่วนของการทำงาน ส่งผลให้ตาบอดอย่างถาวรจนถึงสูญเสียความสามารถในการมองเห็น เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

๕. การปฏิบัติต่อพลเรือนหรือผู้ที่ออกจากการสู้รบ

๕.๑ การประกันขั้นพื้นฐาน

กฎข้อที่ ๘๗ พลเรือนหรือผู้ที่ออกจากการสู้รบจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม [*/**]

กฎข้อที่ ๘๘ การเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศบนพื้นฐานของชาติพันธุ์ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา หรือความเชื่อ ความเห็นทางการเมืองหรือความเห็นอื่นใด สัญชาติหรือกลุ่มสังคม ฐานะ กำเนิด หรือสถานะอื่นใด หรือเงื่อนไขอื่น ๆ เช่นเดียวกัน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๘๙ การฆาตกรรมเป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๐ การทรมาน การปฏิบัติที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม และการกระทำรุนแรงต่อเกียรติยศแห่งบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการข่มขู่คุกคามและการทำให้อับอาย เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๑ การลงโทษต่อร่างกาย เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๒ การตัดทอนอวัยวะ การทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการทางการแพทย์ใด ๆ ที่มีได้เป็นตามสุขภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีได้สอดคล้องกับมาตรฐานการแพทย์อันเป็นที่ยอมรับ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๓ การข่มขืนกระทำชำเราหรือการละเมิดทางเพศในรูปแบบอื่นใด เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๔ การเอาคนเป็นทาสและการค้าทาสในทุกรูปแบบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๕ การบังคับใช้แรงงานโดยไม่ให้ค่าตอบแทนหรือโดยมิชอบ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๖ การจับเป็นตัวประกัน เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๙๗ การใช้โล่ห่มมนุษย์ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๕๘ การทำให้บุคคลสาปสูญ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๕๙ การทำให้สิ้นเสรีภาพโดยอำเภอใจ เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๐ บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดหรือลงโทษ เว้นแต่จะได้มีการดำเนินคดีที่ยุติธรรมซึ่งมีการรับรองสิทธิทางศาลที่จำเป็นทั้งปวงแล้ว [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๑ บุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาหรือถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาเนื่องมาจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำใด ๆ ซึ่งมีได้เป็นความผิดตามกฎหมายภายในประเทศหรือระหว่างประเทศในขณะที่ได้กระทำการนั้น และจะไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าที่ได้มีการกำหนดไว้ในขณะที่ได้กระทำความผิดอาญานั้นๆ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๒ บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่จะอยู่บนพื้นฐานของการรับผิดชอบทางอาญาเฉพาะบุคคล [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๓ การลงโทษเป็นกลุ่ม เป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๔ การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาของพลเรือนและผู้ที่ถูกออกจากการสู้รบ ต้องได้รับการเคารพ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๐๕ ชีวิตครอบครัวต้องได้รับการเคารพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ [*/**]

๕.๒ สถานะพลรบและเชลยศึก

กฎข้อที่ ๑๐๖ พลรบต้องแสดงความแตกต่างของตนออกจากพลเรือน ในขณะที่ทำการโจมตีหรืออยู่ระหว่างการเตรียมเพื่อปฏิบัติการโจมตีทางทหาร หากพลรบไม่แสดงความแตกต่างเช่นว่า ก็จะไม่ได้รับสถานะเชลยศึก [*]

กฎข้อที่ ๑๐๗ พลรบที่ถูกจับตัวขณะกระทำการจารกรรมจะไม่ได้รับสถานะเชลยศึก บุคคลเหล่านี้ไม่อาจถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดหรือถูกลงโทษโดยปราศจากการพิจารณาคดี [*]

กฎข้อที่ ๑๐๘ ทหารรับจ้างตามคำนิยามในพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ ๑

ไม่ได้รับสถานะพลรบ หรือสถานะเชลยศึก บุคคลเหล่านี้ไม่อาจถูกพิพากษาว่ากระทำ ความผิดหรือถูกลงโทษโดยปราศจากการพิจารณาคดี [*]

๕.๓ ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้และผู้รอดชีวิตจากเรือต้องอับปาง

กฎข้อที่ ๑๐๘ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลัง จากการสู้รบ ให้ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายดำเนินทุกมาตรการที่เป็นไปได้เพื่อค้นหา รวบรวม และอพยพผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้และผู้รอดชีวิตจากเรืออับปางโดยไม่เลือกว่า ฝ่ายใด และไม่ชักช้า [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๐ ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และผู้รอดชีวิตจากเรือต้องอับปาง ต้องได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ที่จำเป็นตามสภาพของคนมากที่สุดและรวดเร็ว ที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ห้ามเลือกปฏิบัติโดยพื้นฐานอื่นใดนอกจากตามเหตุผลด้าน การแพทย์เท่านั้น [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๑ ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องดำเนินทุกมาตรการที่เป็นไปได้ เพื่อคุ้มครองผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และผู้รอดชีวิตจากเรือต้องอับปาง จากการปฏิบัติ ที่มิชอบและการปล้นทรัพย์สิน [*/**]

๕.๔ ผู้เสียชีวิต

กฎข้อที่ ๑๑๒ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลัง จากการสู้รบ ให้ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายดำเนินทุกมาตรการที่เป็นไปได้เพื่อค้นหา รวบรวม และขนย้ายผู้เสียชีวิตโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ชักช้า [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๓ ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องดำเนินทุกมาตรการที่เป็นไปได้ เพื่อรักษาสภาพไม่ให้ถูกแย่งชิง การตัดทอนศพเป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๔ ภาคีคู่พิพาทต้องดำเนินความพยายามเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งคืนศพตามที่ภาคีอีกฝ่ายหรือญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตร้องขอ นอกจากนี้ ต้องส่งคืนทรัพย์สินของผู้เสียชีวิตให้กับบุคคลดังกล่าวด้วย [*]

กฎข้อที่ ๑๑๕ ให้ดำเนินการจัดการศพในลักษณะที่ให้ความเคารพ ตลอดจนให้เคารพและดูแลรักษาหลุมฝังศพ ดังกล่าวนั้นด้วย [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๖ ในการจัดทำรูปพรรณผู้เสียชีวิต ให้ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ ก่อนที่จะดำเนินการจัดการศพและให้ทำเครื่องหมายสถานที่ที่ฝังศพนั้นด้วย [*/**]

๕.๕ บุคคลผู้สาบสูญ

กฎข้อที่ ๑๑๗ ให้ภาคีคู่พิพาทแต่ละฝ่ายดำเนินทุกมาตรการที่กระทำได้ในการจัดทำรายงานบุคคลสูญหายอันเนื่องมาจากการขัดกันด้วยอาวุธ และจัดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลสูญหายดังกล่าวแก่ครอบครัวของบุคคลนั้นด้วย [*/**]

๕.๖ บุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพ

กฎข้อที่ ๑๑๘ บุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องได้รับอาหาร น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ที่พักตลอดจนการดูแลทางการแพทย์อย่างเพียงพอ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๑๙ สตรีที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องได้รับการจัดให้อยู่ในสถานควบคุมที่แยกต่างหากจากผู้ชาย เว้นแต่ในกรณีที่อยู่กับครอบครัว และต้องอยู่ในการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของสตรี [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๐ เด็กที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องได้รับการจัดให้อยู่ในสถานที่ควบคุมที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่ในกรณีที่อยู่กับครอบครัว [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๑ บุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่การสู้รบและปลอดภัยต่อสุขภาพและอนามัยของบุคคลดังกล่าว [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๒ การปล้นทรัพย์ส่วนตัวของบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพเป็นสิ่งต้องห้าม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๓ ให้มีการบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกจำกัดเสรีภาพ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๔

ก. ในการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ ให้คณะกรรมการการทหารระหว่างประเทศต้องได้รับอนุญาตให้เข้าพบบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพ เพื่อพิสูจน์สภาพของการควบคุมและเริ่มการติดต่อระหว่างบุคคลดังกล่าวกับครอบครัว [*]

ข. ในการขัดกันด้วยอาวุธที่มีได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศอาจเสนอการบริการต่อภาคีคู่พิพาทในการเข้าเยี่ยมบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพ อันเนื่องมาจากการขัดกันด้วยอาวุธ เพื่อพิสูจน์สภาพของการควบคุมและเริ่มการติดต่อระหว่างบุคคลดังกล่าวกับครอบครัว [*]

กฎข้อที่ ๑๒๕ บุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพต้องได้รับการยินยอมให้ติดต่อกับครอบครัว ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขที่มีเหตุผลอันสมควรเกี่ยวกับความถี่ และความจำเป็นในการตรวจสอบโดยผู้ที่มีอำนาจ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๖ พลเรือนที่ถูกควบคุมตัวและบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพ อันเนื่องมาจากการขัดกันด้วยอาวุธที่มีไระหว่างประเทศ จะต้องได้รับการอนุญาตได้รับการเยี่ยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากญาติสนิทเท่าที่กระทำได้ [**]

กฎข้อที่ ๑๒๗ การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาของบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพ ต้องได้รับการเคารพ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๒๘

ก. เขตศึกต้องได้รับการปล่อยตัวและส่งคืนภูมิภานาโดยไม่ชักช้า ภายหลังจากการเป็นปฏิปักษ์สิ้นสุดลง [*]

ข. พลเรือนผู้ถูกควบคุมตัวต้องได้รับการปล่อยตัวในทันทีที่เหตุจำเป็นในการควบคุมตัวนั้นสิ้นสุดลง อย่างช้าที่สุด ต้องกระทำภายหลังจากการเป็นปฏิปักษ์สิ้นสุดลงโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ [*]

ค. บุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพอันเนื่องมาจากการขัดกันด้วยอาวุธที่มีได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ จะต้องได้รับการปล่อยตัวในทันทีที่เหตุแห่งการควบคุมตัวนั้นสิ้นสุดลง [**]

บุคคลดังกล่าวข้างต้นอาจถูกจำกัดเสรีภาพต่อไปได้ หากยังมีกระบวนการลงโทษต่อบุคคลนั้นดำเนินการอยู่ หรือบุคคลเหล่านั้นกำลังรับโทษอยู่ตามคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมาย

๕.๖ การโยกย้ายและคนพลัดถิ่น

กฎข้อที่ ๑๒๕

ก. ภาติในการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศไม่อาจเนรเทศหรือบังคับโยกย้ายประชากรพลเรือนในดินแดนที่ถูกยึดครอง ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อความปลอดภัยของประชากรพลเรือนเหล่านั้นหรือความจำเป็นทางทหารอย่างยั้งยวด [*]

ข. ภาติในการขัดกันด้วยอาวุธอันที่มีไระหว่างประเทศไม่อาจมีคำสั่งให้โยกย้ายประชากรพลเรือน ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน โดยใช้เหตุอันเกี่ยวเนื่องกับการขัดกันด้วยอาวุธดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อความปลอดภัยของประชากรพลเรือนเหล่านั้นหรือความจำเป็นทางทหารอย่างยั้งยวด [**]

กฎข้อที่ ๑๓๐ รัฐไม่อาจเนรเทศหรือโยกย้ายประชากรพลเรือนของตนบางส่วน ให้เข้าไปอยู่ในดินแดนที่ตนยึดครอง [*]

กฎข้อที่ ๑๓๑ ในกรณีการโยกย้ายถิ่นฐาน ให้ดำเนินทุกมาตรการที่เป็นไปได้เพื่อให้พลเรือนดังกล่าวได้รับที่พักอาศัย สุขภาพ อนามัย ความปลอดภัย และโภชนาการในสภาพที่น่าพอใจ และสมาชิกในครอบครัวเดียวกันจะต้องไม่ถูกพรากจากกัน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๒ ผู้พลัดถิ่นมีสิทธิที่จะกลับคืนสู่บ้านหรือสถานที่อยู่อาศัยด้วยความสมัครใจ โดยสวัสดิภาพ ในทันทีที่เหตุแห่งการโยกย้ายถิ่นฐานสิ้นสุดลง [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๓ สิทธิในทรัพย์สินของผู้พลัดถิ่น จะต้องได้รับการเคารพ [*/**]

๕.๘ บุคคลอื่นที่ได้รับความคุ้มครองพิเศษ

กฎข้อที่ ๑๓๔ การคุ้มครองพิเศษ สำหรับความจำเป็นด้านสุขภาพและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่สตรีที่ได้รับผลกระทบจากการขัดกันด้วยอาวุธ ต้องได้รับการเคารพ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๕ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการขัดกันด้วยอาวุธ มีสิทธิที่จะได้รับการเคารพและการคุ้มครองเป็นพิเศษ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๖ เด็กต้องไม่ถูกเรียกเกณฑ์เข้าสู่กองทัพหรือกลุ่มติดอาวุธ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๗ ห้ามมิให้เด็กมีส่วนร่วมในการเป็นปฏิปักษ์ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๓๘ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทุพพลภาพ ที่ได้รับผลกระทบจากการขัดกันด้วยอาวุธ มีสิทธิที่จะได้รับการเคารพและการคุ้มครองเป็นพิเศษ [*/**]

๖. การนำไปปฏิบัติ

๖.๑ การปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

กฎข้อที่ ๑๓๙ ภาคิคู่พิพาทแต่ละฝ่ายต้องเคารพและรับประกันการเคารพต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยกองทัพและบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่กระทำตามคำสั่งหรืออยู่ภายใต้การสั่งการหรือควบคุมของกองทัพ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๔๐ พันธกรณีในการเคารพและรับประกันการเคารพต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมิได้เป็นไปตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๔๑ ในกรณีที่ยจำเป็น รัฐแต่ละรัฐต้องจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้บังคับบัญชาทหารในระดับที่เหมาะสม ในเรื่องเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๔๒ รัฐและภาคิคู่พิพาทต้องจัดให้มีการให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศแก่กองทัพของตน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๔๓ รัฐต้องสนับสนุนให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศแก่ประชากรพลเรือน [*/**]

๖.๒ การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

กฎข้อที่ ๑๔๔ รัฐไม่อาจให้การสนับสนุนต่อการละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศโดยภาคิคู่พิพาท รัฐต้องใช้ความพยายามมากที่สุดเท่าที่ทำได้ เพื่อยุติการละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๔๕ ในกรณีที่ถูกหมายระหว่างประเทศไม่ได้ห้ามไว้ การปฏิบัติตอบโต้ (reprisal) จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เข้มงวด [*]

กฎข้อที่ ๑๔๖ การปฏิบัติตอบโต้ของภาคีคู่พิพาทต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวา เป็นสิ่งต้องห้าม [*]

กฎข้อที่ ๑๔๗ การปฏิบัติตอบโต้ต่อวัตถุที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวาและอนุสัญญากรุงเฮกกว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งต้องห้าม [*]

กฎข้อที่ ๑๔๘ ภาคีในการขัดกันด้วยอาวุธที่มีไว้ระหว่างประเทศไม่มีสิทธิที่จะปฏิบัติตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามมาตรการตอบโต้อื่น ๆ ต่อบุคคลซึ่งมิได้มีส่วนร่วมหรือยุติการมีส่วนร่วมโดยตรงในการเป็นปฏิปักษ์ เป็นสิ่งต้องห้าม [**]

๖.๓ ความรับผิดชอบและการชดเชย

กฎข้อที่ ๑๔๙ รัฐต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ตนมีส่วนทำให้เกิดขึ้น ซึ่งรวมถึง

ก. การละเมิดที่กระทำโดยหน่วยงานของรัฐ รวมถึงกองทัพด้วย

ข. การละเมิดที่กระทำโดยบุคคล หรือองค์กรที่มีอำนาจรัฐ

ค. การละเมิดที่กระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่โดยข้อเท็จจริงได้ดำเนินการภายใต้การสั่งการ หรือการควบคุมของรัฐ และ

ง. การละเมิดที่กระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่รัฐยอมรับเป็นการปฏิบัติของตน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๐ รัฐที่ต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ต้องดำเนินการชดเชยต่อความสูญเสียหรือการบาดเจ็บที่เกิดขึ้น [*/**]

๖.๔ ความรับผิดชอบส่วนบุคคล

กฎข้อที่ ๑๕๑ บุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาต่ออาชญากรรมสงครามที่ตนได้กระทำ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๒ ผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีความรับผิดชอบทางอาญาต่ออาชญากรรมสงครามที่ได้กระทำขึ้นตามคำสั่งของตน [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๓ ผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปมีความรับผิดชอบทางอาญาต่ออาชญากรรมสงครามที่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตนได้กระทำขึ้น หากว่าผู้บังคับบัญชาเหล่านั้น ได้รู้ หรือมีเหตุที่ควรรู้ว่าผู้ใต้บังคับบัญชาของตน กำลังจะกระทำ หรือกำลังกระทำอาชญากรรมเช่นนั้น และมีได้ดำเนินมาตรการที่จำเป็น และสมเหตุสมผลทั้งปวงภายใต้อำนาจของตน เพื่อป้องกันการกระทำอาชญากรรมดังกล่าว หรือหากได้มีการก่ออาชญากรรมแล้ว ก็มีได้ลงโทษบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๔ พลรบทุกคนยมีหน้าที่ที่จะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเห็นได้ชัด [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๕ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน ไม่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหลุดพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญา หากผู้ใต้บังคับบัญชานั้น รู้ว่าหรือควรที่จะรู้ว่าการกระทำนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคำสั่งนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างเห็นได้ชัด [*/**]

๖.๕ อาชญากรรมสงคราม

กฎข้อที่ ๑๕๖ การละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง เป็นอาชญากรรมสงคราม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๗ รัฐมีสิทธิที่จะให้ศาลภายในประเทศของตนมีเขตอำนาจสากลเหนืออาชญากรรมสงคราม [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๘ รัฐต้องสอบสวนอาชญากรรมสงครามที่คนชาติหรือกองทัพของตนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำ หรืออาชญากรรมนั้น ได้เกิดขึ้นในดินแดนของตนและหากเป็นไปได้ก็ให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยนั้น นอกจากนี้รัฐยังต้องสอบสวนอาชญากรรมสงครามอื่น ๆ ที่ตนมีเขตอำนาจและหากเป็นไปได้ ก็ให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยด้วย [*/**]

กฎข้อที่ ๑๕๙ ในขณะที่การเป็นปฏิบัติได้สิ้นสุดลง ให้หน่วยงานผู้มีอำนาจดำเนินการให้ความพยายามให้มีการนิรโทษกรรมอย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ แก่บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดกันด้วยอาวุธที่มีใช้ระหว่างประเทศ หรือบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพโดยเหตุอันสืบเนื่องมาจากการจัดกันด้วยอาวุธเช่นว่านั้น เว้นแต่บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องสงสัย หรือผู้ถูกกล่าวหา หรือถูกพิพากษาว่ามีความผิดในคดีอาชญากรรมสงคราม [**]

กฎข้อที่ ๑๖๐ อาชญากรรมสงครามไม่มีอายุความ [*/**]

กฎข้อที่ ๑๖๑ รัฐต้องดำเนินการให้ความพยายามทั้งปวงที่เป็นไปได้เพื่อให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในการอำนวยความสะดวกต่อการสอบสวนอาชญากรรมสงครามและการดำเนินคดีต่อผู้ต้องสงสัย [*/**]

หมายเหตุ

๑. พ.อ.กฤษณะ บวรรัตนาร์ักษ์ ผู้อำนวยการกองกฎหมายการทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ และ พ.ท.พงษ์ศิริ เพ็ชใจแก้ว หัวหน้าแผนกกฎหมายระหว่างประเทศ กองกฎหมายการทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ ได้คัดและแปลข้อมูลเหล่านี้จากหนังสือ Customary International Humanitarian Law Volume I: Rules โดย Jean-Marie Henckaerts and Louise Dosward-Beck ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross) จัดพิมพ์ขึ้น โดยกฎดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการจากอนุสัญญาต่างๆ ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากแต่ละประเทศได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่ต่างกัน ทำให้มีพันธกรณีภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศก็ได้ประมวลจากแนวทางปฏิบัติของรัฐ โดยมุ่งประสงค์ว่า เมื่อรัฐต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวตลอดมา กฎเหล่านี้จึงอาจถือเป็นจารีตประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แต่ก็อาจมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นได้เช่นกัน เนื่องจากกฎบางข้อยังไม่ได้มีคำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศวินิจฉัยเป็นแนวทางไว้ ในส่วนของประเทศไทย

แม้จะยังมีได้เป็นภาคีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ ฉบับที่ ๑ ค.ศ. ๑๙๗๗ ซึ่งใช้บังคับกับการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ แต่ก็อยู่ในระหว่างการพิจารณาเข้าเป็นภาคี ซึ่งกฎเหล่านี้บางส่วนได้กลายเป็นกฎจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้ว ดังนั้น แม้กฎเหล่านี้ในบางข้อจะมีได้ถือว่าเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นทางการของกองทัพไทย แต่ผู้บังคับบัญชาสามารถนำมาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ในกรณีมีข้อสงสัย ให้สอบถามนายทหารพระธรรมนูญของหน่วยเพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

๒. ประเทศไทยมิได้เป็นภาคีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ ฉบับที่ ๒ ค.ศ.๑๙๗๗ ซึ่งใช้บังคับกับกรณีที่มีได้เป็นการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ ประกอบกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ถือเป็นการขัดกันด้วยอาวุธ กฎดังกล่าวข้างต้นจึงไม่นำมาบังคับใช้ในกรณีนี้ซึ่งเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

.....∞.....

ความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี
เฉพาะที่เกี่ยวกับการขัดกันด้วยอาวุธ

.....(∞).....

กรณีให้สัตยาบัน^๑/ภาคยานุวัติ^๒

๑. อนุสัญญาเจนีวาเพื่อปรับปรุงสภาวะของทหารที่บาดเจ็บในสนามรบให้ดีขึ้น ค.ศ.๑๘๖๔

Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded in Armies in the Field. Geneva, 22 August 1864

๒. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๒ ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก รวมทั้งผนวกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก ค.ศ.๑๘๖๔

Convention (II) with Respect to the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 29 July 1899.

๓. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๓ ว่าด้วยการใช้หลักเกณฑ์ของอนุสัญญาเจนีวาในสงครามทางทะเล ค.ศ.๑๘๖๔, ค.ศ.๑๘๖๔

Convention (III) for the Adaptation to Maritime Warfare of the Principles of the Geneva Convention of 22 August 1864. The Hague, 29 July 1899.

^๑ การให้สัตยาบัน (Ratification) คือ การแสดงเจตนาภายหลังในการยอมรับหรือให้ความเห็นชอบในสนธิสัญญาภายหลังจากที่รัฐนั้นได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาภายในช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ลงนาม

^๒ การภาคยานุวัติ (Accession) คือ การที่รัฐหนึ่งเข้าเป็นภาคีสถิตสนธิสัญญา ซึ่งรัฐอื่น ๆ ได้วินิจฉัยตกลงก่อนแล้ว และสนธิสัญญานั้นได้มีผลบังคับใช้ไปก่อนแล้ว แต่มีบทบัญญัติให้รัฐอื่นเข้าเป็นภาคีภายหลังได้

๔. ปฏิญญาแห่งกรุงเฮก ฉบับที่ ๔, ๑ ลง ๒๕ ก.ค.๑๘๖๔ ว่าด้วยการห้ามยิงกระสุนหรือทิ้งระเบิดจากบอลลูนและวิธีการอื่นในลักษณะเดียวกันในระยะเวลา ๕ ปี Declaration (IV,1), to Prohibit, for the Term of Five Years, the Launching of Projectiles and Explosives from Balloons, and Other Methods of Similar Nature. The Hague, 29 July 1899.

๕. ปฏิญญาแห่งกรุงเฮก ฉบับที่ ๔, ๒ ลง ๒๕ ก.ค.๑๘๖๔ ว่าด้วยแก๊สที่ทำให้สลบ

Declaration (IV,2) concerning Asphyxiating Gases. The Hague, 29 July 1899.

๖. ปฏิญญาแห่งกรุงเฮก ฉบับที่ ๔, ๓ ลง ๒๕ ก.ค.๑๘๖๔ ว่าด้วยกระสุนที่ทำให้บาดเจ็บขยายตัว ก.ศ.๑๘๖๔

Declaration (IV,3) concerning Expanding Bullets. The Hague, 29 July 1899.

๗. อนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยการยกเว้นเรือพยาบาลจากการชำระค่าธรรมเนียมและภาษีเพื่อประโยชน์ของรัฐในยามสงคราม ก.ศ.๑๙๐๔

Convention for the Exemption of Hospital Ships, in Time of War, from The Payment of all Dues and Taxes Imposed for the Benefit of the State. The Hague, 21 December 1904.

๘. อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในสนามรบมีสถานะที่ดีขึ้น ก.ศ.๑๙๐๖

Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armies in the Field. Geneva, 6 July 1906.

๙. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๓ ว่าด้วยการเริ่มความเป็นปฏิปักษ์ ก.ศ.๑๙๐๗ Convention (III) relative to the Opening of Hostilities. The Hague, 18 October 1907.

๑๐. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๔ ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก รวมทั้งผนวกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามทางบก ก.ศ.๑๙๐๗

Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 18 October 1907.

๑๑. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๕ ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐที่เป็นกลางในสงครามทางบก ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (V) respecting the Rights and Duties of Neutral Powers and Persons in Case of War on Land. The Hague, 18 October 1907.

๑๒. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๖ ว่าด้วยสถานะของเรือสินค้าศัตรูเมื่อเกิดสงคราม ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (VI) relating to the Status of Enemy Merchant Ships at the Outbreak of Hostilities. The Hague, 18 October 1907.

๑๓. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๗ ว่าด้วยการแปรสภาพเรือสินค้าเป็นเรือรบ ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (VII) relating to the Conversion of Merchant Ships into War-Ships. The Hague, 18 October 1907.

๑๔. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๘ ว่าด้วยการวางทุ่นระเบิดใต้น้ำชนิดกระทบแล้วระเบิด ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (VIII) relative to the Laying of Automatic Submarine Contact Mines. The Hague, 18 October 1907.

๑๕. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๙ ว่าด้วยการระดมยิงโดยกองเรือในยามสงคราม ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (IX) concerning Bombardment by Naval Forces in Time of War. The Hague, 18 October 1907.

๑๖. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๑๐ ว่าด้วยการใช้หลักเกณฑ์ของอนุสัญญาเจนีวาในสงครามทางทะเล ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (X) for the Adaptation to Maritime Warfare of the Principles of the Geneva Convention. The Hague, 18 October 1907.

๑๗. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๑๑ ว่าด้วยข้อจำกัดในการใช้สิทธิจับกุมในสงครามทางทะเล ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (XI) relative to certain Restrictions with regard to the Exercise of the Right of Capture in Naval War. The Hague, 18 October 1907.

๑๘. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๑๑ ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐที่เป็นกลางในสงครามทางทะเล ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (XIII) concerning the Rights and Duties of Neutral Powers in Naval War. The Hague, 18 October 1907.

๑๙. ปฏิญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๑๔ ว่าด้วยการห้ามยิงกระสุนปล่อย หรือทิ้งระเบิดจากบอลลูน ค.ศ.๑๙๐๗

Declaration (XIV) Prohibiting the Discharge of Projectiles and Explosives from Balloons. The Hague, 18 October 1907.

๒๐. พิธีสารว่าด้วยการห้ามการใช้แก๊สที่ทำให้สลบ แก๊สพิษ หรือแก๊สอื่น ๆ และอาวุธชีวภาพเป็นวิธีการในการรบ ค.ศ.๑๙๒๕

Protocol for the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare. Geneva, 17 June 1925.

๒๑. อนุสัญญาเจนีวาเพื่อปรับปรุงสภาวะของทหารที่บาดเจ็บและป่วยไข้ในสนามรบ ค.ศ.๑๙๒๙

Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armies in the Field. Geneva, 27 July 1929.

๒๒. อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก ค.ศ.๑๙๒๙

Convention relative to the Treatment of Prisoners of War. Geneva, 27 July 1929.

๒๓. ความตกลงเกี่ยวกับกฎการทำสงครามเรือดำน้ำตามที่กำหนดใน ส่วนที่ ๕ ของสนธิสัญญากรุงลอนดอน ลง ๒๒ เม.ย.๑๙๓๐, ค.ศ.๑๙๓๖

Procès-verbal relating to the Rules of Submarine Warfare set forth in Part IV of the Treaty of London of 22 April 1930. London, 6 November 1936.

๒๔. อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙

Geneva Conventions of 12 August 1949.

อนุสัญญาเจนีวาดังกล่าวประกอบด้วย

ฉบับที่ ๑ อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในกองทัพในสนามรบ มีสภาวะที่ดีขึ้น

ฉบับที่ ๒ อนุสัญญาเจนีวาเพื่อให้ผู้ที่สังกัดในกองทัพขณะอยู่ในทะเลซึ่งบาดเจ็บป่วยไข้และเรืออับปางมีสภาวะที่ดีขึ้น

ฉบับที่ ๓ อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึก

ฉบับที่ ๔ อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม

๒๕. อนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณี การขัดกันด้วยอาวุธ ค.ศ.๑๙๕๔

Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. The Hague, 14 May 1954.

๒๖. พิธีสารว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีการขัดกัน ด้วยอาวุธ ค.ศ.๑๙๕๔

Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. The Hague, 14 May 1954.

๒๗. อนุสัญญาว่าด้วยการห้าม การพัฒนา ผลิต และสะสมอาวุธชีวภาพ และสารพิษ และการทำลายอาวุธดังกล่าว ค.ศ.๑๙๖๒

Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction.

Opened for Signature at London, Moscow and Washington. 10 April 1972.

๒๘. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.๑๙๘๙

Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989.

๒๙. อนุสัญญาว่าด้วยการห้าม การพัฒนา ผลิต สะสม และใช้อาวุธเคมี และการทำลายอาวุธดังกล่าว ค.ศ.๑๙๙๓

Convention on the prohibition of the development, production, stockpiling and use of chemical weapons and on their destruction, Paris 13 January 1993

๓๐. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต โอน และการทำลายทุ่นระเบิด สั่งหารบุคคล ค.ศ.๑๙๙๗

Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction, 18 September 1997

๓๑. พิธีสารเลือกรับอนุสัญญาสิทธิเด็ก เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในการ จัดกันด้วยอาวุธ ค.ศ.๒๐๐๐

Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict, 25 May 2000

กรณีลงนาม ^๓

๑. กรรมาสารสุดท้ายของการประชุมสันติภาพนานาชาติ ค.ศ.๑๘๙๘

Final Act Of the International Peace Conference. The Hague, 29 July 1899.

๒. กรรมาสารสุดท้ายของการประชุมสันติภาพครั้งที่สอง ค.ศ.๑๙๐๗

Final Act of the Second Peace Conference. The Hague, 18 October 1907.

^๓ การลงนาม (Signature) คือ การแสดงเจตจำนงของรัฐในการเข้าผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งเพียงการลงนามอย่างเดียว อาจมีผลเป็นการเข้าผูกพันกันตามสนธิสัญญาก็ได้ แต่โดยทั่วไปการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามักต้องผ่านขั้นตอนการแสดงเจตนาภายหลังด้วยการให้สัตยาบันหรือการให้ความเห็นชอบในสนธิสัญญานั้น ซึ่งในกรณีของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ประเทศไทยยังมิได้ให้สัตยาบัน ผลผูกพันตามกฎหมายจึงยังไม่เกิดขึ้น เพียงแต่ในธรรมเนียมปฏิบัติ ประเทศไทยไม่ควรกระทำการใด ๆ ที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของธรรมนูญศาลดังกล่าว

๓. อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ ๑๒ ว่าด้วยการก่อตั้งศาลทรัพย์สินระหว่างประเทศ ค.ศ.๑๙๐๗

Convention (XII) relative to the Creation of an International Prize Court. The Hague, 18 October 1907.

๔. พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยการก่อตั้งศาลทรัพย์สินระหว่างประเทศ ค.ศ.๑๙๑๐

Additional Protocol to the Convention relative to the Establishment of an International Prize Court. The Hague, 19 September 1910.

๕. กรรมาสารสุดท้ายของการประชุมทางการทูต ค.ศ.๑๙๒๕
Final Act of the Diplomatic Conference. Geneva, 27 July 1929.

๖. กรรมาสารสุดท้ายของการประชุมทางการทูต ค.ศ.๑๙๔๕
Final Act of the Diplomatic Conference of Geneva, 12 August 1949.

๗. กรรมาสารสุดท้ายของการประชุมทางการทูต ค.ศ.๑๙๗๔ - ๑๙๗๗
Final Act of the Diplomatic Conference of Geneva of 1974-1977.

๘. ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ค.ศ.๑๙๙๘
Rome Statute of the International Criminal Court, 17 July 1998

หมายเหตุ ข้อมูลจาก www.icrc.org/ihl หากประสงค์จะศึกษารายละเอียดของอนุสัญญาแต่ละฉบับ คลิกดูได้จากเว็บไซต์เดียวกัน

พระราชบัญญัติ
 บังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับ
 การปฏิบัติต่อเชลยศึก
 ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๒
 พ.ศ.๒๕๕๘

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎหมาย สมควรมีกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๒ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี

๒. การใช้บังคับ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ประกาศเมื่อ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ (มาตรา ๒))

๓. นิยามศัพท์ “เชลยศึก” หมายความว่า บุคคลที่ระบุไว้ในข้อ ๔ แห่งอนุสัญญาพอสรุปได้ดังนี้ คือ

๓.๑ สมาชิกของกองทัพของประเทศที่เป็นฝ่ายในสงครามรวมทั้งสมาชิกของกองอาสารักษาดินแดน และกองอาสาสมัครซึ่งทำการรบเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ

๓.๒ สมาชิกของกองอาสาสมัครรักษาดินแดน และกองอาสาสมัครอื่นใด รวมทั้งสมาชิกของกลุ่มต่อต้าน ซึ่งกระทำการภายในหรือภายนอกดินแดนของตนเอง แม้ว่าดินแดนของตนเองจะอยู่ยึดครองแล้วก็ตาม หากว่าบุคคลดังกล่าวกระทำการดังนี้คือ มีหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งรับผิดชอบในการกระทำของผู้ได้บังคับบัญชามีเครื่องหมายสังกัดเห็นได้ในระยะห่าง ถืออาวุธ โดยเปิดเผยและเป็นบุคคลที่กระทำการรบตามกฎหมายและจารีตประเพณีแห่งสงคราม

๓.๓ สมาชิกแห่งกองทหารประจำการของรัฐบาล แม้จะเป็นรัฐบาลที่ไม่ได้รับการรับรองจากประเทศที่เป็นฝ่ายในสงครามก็ตาม

๓.๔ บุคคลซึ่งติดตามไปในกองทัพ แต่มิได้สังกัดอยู่ในกองทัพโดยตรง และมีได้เป็นผู้ทำการสู้รบ เช่น ผู้สื่อข่าวสงคราม กรรมกร ผู้ที่ให้บริการต่าง ๆ แก่กองทัพ เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับอนุญาติจากกองทัพให้ติดตามไปด้วยได้

๓.๕ บรรดามีหน้าที่ทำงานทั้งหลายรวมทั้งกับต้นคนนำร่อง และผู้ฝึกหัดงานของเรือพาณิชย์และเครื่องบินพาณิชย์ของประเทศที่เป็นฝ่ายในสงคราม ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิโดยกฎหมายอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศที่จะได้รับการปฏิบัติหน้าที่ดีกว่าฐานะของการเป็นเชลยศึก

๓.๖ พลเรือนในอาณาเขตที่มีได้ถูกยึดครองเมื่อกองทหารของศัตรูเข้ามาใกล้ได้สมัครใจจับอาวุธต่อต้านศัตรูผู้บุกรุกโดยไม่มีเวลาพอที่จะจัดตั้งรวมกันเข้าเป็นหน่วยกองทหาร หากว่าบุคคลดังกล่าวถืออาวุธโดยเปิดเผย และเคารพต่อกฎหมายและจารีตประเพณีของการทำสงคราม

๓.๗ บุคคลซึ่งประเทศเป็นกลางหรือประเทศที่มีไฉนเป็นฝ่ายในสงครามได้รับเข้ามาไว้ในประเทศของตน และบุคคลเหล่านั้นจะต้องถูกกักตัวไว้ตามกฎหมายแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ

๓.๘ บุคคลที่สังกัดอยู่หรือเคยสังกัดอยู่ในกองทัพของประเทศที่ถูกยึดครองหากว่าประเทศที่ยึดครองเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องกักกันตัวบุคคลดังกล่าวไว้ (มาตรา ๔)

๔. ผู้รักษากฎหมาย ให้นายกรัฐมนตรีรักษากฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๕. การลงโทษและการลงทัณฑ์เชลยศึกที่กระทำผิด

๕.๑ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งใช้บังคับในกองทหารไทย ให้ใช้บังคับแก่เชลยศึกและเมื่อเชลยศึกกระทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งนั้น ๆ อาจนำวิธีการทางศาลและทางวินัยในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดนั้น ๆ มาใช้แก่เชลยศึกได้ แต่ต้องไม่ขัดต่ออนุสัญญา ฯ (มาตรา ๖)

๕.๒ ห้ามมิให้ศาลพิพากษาลงโทษและมีให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารส่งลงทัณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดแก่เชลยศึก เว้นแต่จะเป็นโทษหรือทัณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้สำหรับผู้สังกัดกองทหารไทยซึ่งได้กระทำความผิดอย่างเดียวกัน

๕.๓ ให้ศาลทหารพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดที่เชลยศึกกระทำ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายที่ใช้อยู่เวลานั้นบัญญัติให้ศาลพลเรือนพิจารณาพิพากษาผู้สังกัดกองทหารไทยได้ จึงให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งเชลยศึกกระทำและเชลยศึกต้องมีโอกาสในการสู้คดีด้วย (มาตรา ๗ และมาตรา ๘)

๕.๔ ทหารที่ทางวินัยที่จะพึงลงแก่เฉลยศึกนั้น ให้มิได้เฉพาะดังต่อไปนี้

๕.๔.๑ ปรับไม่เกินกว่าร้อยละห้าสิบของเงินจ่าล่วงหน้าและเงินค่าจ้างแรงงานสำหรับระยะเวลาไม่เกินสามสิบวัน ซึ่งหากเฉลยศึกจะได้รับ

๕.๔.๒ งดเอกสิทธิ์ที่ได้รับนอกเหนือจากผลปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา

๕.๔.๓ ให้ทำงานหนักเหนื่อยไม่เกินวันละสองชั่วโมงยกเว้น นายทหารสัญญาบัตร

๕.๔.๔ ชัง (มาตรา ๕)

๕.๕ ถ้ามีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเฉลยศึก ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษา ก่อนครบกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่วันมีคำพิพากษา (มาตรา ๑๐)

๖. การลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่กระทำความผิดต่อเฉลยศึก

๖.๑ ถ้าผู้ใดกระทำการทดลองชนิดใด ๆ แก่เฉลยศึก ในทางแพทย์ ทางชีววิทยา หรือทางวิทยาศาสตร์ อันไม่เป็นการสมควรแก่เหตุในการรักษาพยาบาลเฉลยศึกนั้น (มาตรา ๑๒)

๖.๒ ถ้าผู้ใดขู่เข็ญ คุกคาม หรือกระทำให้เฉลยศึกได้รับความอับยศ (มาตรา ๑๓)

๖.๓ ถ้าผู้ใดทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือบังคับเฉลยศึกด้วยประการใด ๆ เพื่อจะได้มาซึ่งข้อความใด ๆ จากเฉลยศึก หรือคุกคาม คุกคาม หรือให้ได้รับผลปฏิบัติใดอันเป็นที่เดือดร้อนรำคาญหรือเสื่อมเสียประโยชน์ไม่ว่าประการใด ๆ ในกรณีที่เฉลยศึกไม่ยอมให้คำตอบ (มาตรา ๑๔)

๖.๔ ถ้าผู้ใดบังคับเฉลยศึกให้เข้าประจำการในกองทหารศัตรูของเฉลยศึก (มาตรา ๑๕)

๖.๕ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้เฉลยศึกมิได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม หรือตามระเบียบที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฯ (มาตรา ๑๖)

(สำเนา)

ประกาศ

ให้อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม
ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ

.....(∞).....

มีพระบรมราชโองการให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

โดยที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม
ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ซึ่งได้ลงนามกัน ณ กรุงเฮก เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม
พุทธศักราช ๒๔๙๗ และได้มอบตราสารภาคยานุวัติไว้กับผู้อำนวยการองค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช
๒๕๐๑ แล้ว และ

โดยที่ตามความในข้อ ๓๓ แห่งอนุสัญญาดังกล่าวได้บัญญัติว่า อนุสัญญานี้
จะเริ่มใช้บังคับสำหรับอัครภาคีแต่ละฝ่ายสามเดือนหลังจากที่ได้มอบตราสารสัตยาบัน
หรือภาคยานุวัติ

ฉะนั้น อนุสัญญานี้จึงเป็นอันใช้ระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่เป็นภาคี
แห่งอนุสัญญา ตั้งแต่วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๐๑ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๓ เป็นปีที่ ๑๕
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัตน์

นายกรัฐมนตรี

(ลำนเา)

ประกาศกระทรวงกลาโหม
เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน
วัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ

.....

ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการประกาศใช้อนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน วัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ เมื่อ ๒๗ ม.ค.๐๓ โดยมีผลใช้บังคับระหว่าง ประเทศไทยกับประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังตั้งแต่ ๒ ส.ค.๐๑ เป็นต้นมา รายละเอียดปรากฏอยู่ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๕ ลง ๑๕ มี.ค.๐๓ แล้วนั้น

เนื่องจากได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอนุสัญญาดังกล่าวไว้ว่า “อัครภาคีผู้ทำสัญญานี้รับว่าในยามสันติเช่นเดียวกันกับในเวลาที่มีการขัดกันด้วยอาวุธ จะเผยแพร่ตัวบทอนุสัญญาและข้อบังคับการปฏิบัติตามอนุสัญญาในแต่ละประเทศของตนโดยกว้างขวางที่สุดที่จะกระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรับว่าจะบรรจุการศึกษาตัวบทนั้นในกำหนดการฝึกทางทหารและถ้าทำได้ก็ทางพลเรือนด้วย เพื่อให้หลักการนั้นเป็นที่ทราบแก่ประชากรทั้งหมด เฉพาะอย่างยิ่งกองทัพและพนักงานซึ่งใช้ในการคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม”

ฉะนั้น จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน และเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายดังกล่าวตลอดจนเป็นเครื่องช่วยให้ปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมตามกาลสมัย จึงให้ทหารทุกคนพึงศึกษาทราบไว้โดยสมควรแก่ตำแหน่งหน้าที่ ให้หน่วยทหารอบรมสั่งสอนแก่ทหารในบังคับบัญชาและให้โรงเรียนทหารจัดการศึกษาอนุสัญญานี้เข้าในโครงการศึกษาของทหารโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๓

(ลงชื่อ) พล.อ. ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

(สำเนา)

คำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด

ที่ ๑๐๔/๒๕๐๕

เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน

วัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ

.....(∞).....

เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๓ จึงให้ปฏิบัติดังนี้

ข้อ ๑. การแต่งตั้งพนักงานชำนาญพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินวัฒนธรรมประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด ให้เป็นไปตามคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด (เฉพาะ) ที่ ๕๑/๒๕๐๕ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานชำนาญพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินวัฒนธรรม ประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด สั่ง ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๐๕

ข้อ ๒. การแต่งตั้งหน่วยงานหรือพนักงานชำนาญพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินวัฒนธรรมประจำเหล่าทัพให้กองทัพบก กองทัพอากาศ พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานหรือพนักงานชำนาญพิเศษขึ้นภายในเหล่าทัพของตนเพื่อดำเนินงานดังนี้

ข้อ ๓. การเผยแพร่อนุสัญญาให้กองบัญชาการทหารสูงสุด เสนอสำเนาอนุสัญญาทั้งฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษและที่แปลออกเป็นภาษาไทย ดังปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๕ หน้า ๑๖๒ ลง ๑๕ มีนาคม ๒๕๐๓ ไปยังเหล่าทัพและหน่วยขึ้นตรงกองบัญชาการทหารสูงสุด และให้ทำการเผยแพร่ต่อไปยังหน่วยรองของตนโดยทั่วถึง

ข้อ ๔. การฝึกอบรมให้พิจารณาบรรจุลงเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมและทำการฝึกอบรมข้าราชการและบุคคลผู้สมทบสังกัดภายในกองบัญชาการทหารสูงสุด ภายในเหล่าทัพและหน่วยทหารและในโรงเรียนทหารทุกโรงเรียน หรือ ณ สถาบันทหารที่มีการเปิดหลักสูตรอบรมใด ๆ ให้ได้รับความรู้โดยสมควรแก่ภาระรับผิดชอบ

ตามตำแหน่งหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในหน่วยกำลังรบให้ทราบและปฏิบัติได้ โดยถูกต้อง

ข้อ ๕. การรายงานผลการฝึกอบรม เมื่อได้ทำการฝึกอบรมไปแล้วอย่างไร ให้รายงานผลมายังกองบัญชาการทหารสูงสุด พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานต่าง ๆ คือ คำสั่งที่ได้สั่งแก่หน่วยทหาร เพื่อยังผลการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้ให้บังเกิดขึ้น คำสั่งแต่งตั้งหน่วยงานหรือพนักงานชำนาญพิเศษเกี่ยวกับทรัพย์สินวัฒนธรรมประจำ เหล่าทัพ, หลักสูตรการอบรมและแผนบทเรียน (Lesson Plans) ที่ใช้ทำการอบรม ทั้งฉบับที่เป็นภาษาไทยและที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ เสนอรายงานครั้งแรกมายัง กองบัญชาการทหารสูงสุด ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๕

ข้อ ๖. การติดต่อประสานงานกับฝ่ายพลเรือนและองค์การยูเนสโกกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้ติดต่อประสานงานกับฝ่ายพลเรือนและองค์การยูเนสโกโดยเฉพาะ การรวบรวมหลักฐานและรายงานตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๕ ข้างบนนี้ ให้รวบรวมเสนอไปยังองค์การยูเนสโกโดยผ่านทางคณะข้าหลวงทั่วไปของประเทศไทยทุก ๆ สี่ปี ต่อครั้งหนึ่ง การเสนอครั้งแรกให้กระทำภายในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๐๕

ข้อ ๗. ให้กรมยุทธการทหารมีหน้าที่อำนวยความสะดวกการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๕

(ลงชื่อ) จอมพล ส. ธนะรัชต์

ผบ.ทหารสูงสุด

(สำเนา)

คำสั่งกองทัพบก

ที่ ๑๕๗/๑๐๕๕๕

เรื่อง การฝึกอบรมการปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรม
ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธและแต่งตั้งพนักงานชำนาญพิเศษของ ทบ.

.....(.....).....

เพื่อปฏิบัติตามคำสั่ง บก.ทหารสูงสุด ที่ ๑๐๔/๒๕๐๕ ลง ๒๑ มิ.ย.๐๕ เรื่อง
การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ
จึงให้หน่วยต่าง ๆ ปฏิบัติ ดังนี้

๑. การฝึกและอบรมในหน่วยทหารทุกหน่วย ให้ผู้บังคับบัญชาทุกชั้นทำการ
ฝึกและอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบเรื่องราวของอนุสัญญาและวิธีปฏิบัติใน
เรื่องต่อไปนี้

ก. ความเป็นมาของอนุสัญญา

ข. ประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญา

ค. ความหมายของทรัพย์สินวัฒนธรรม

ง. ทรัพย์สินวัฒนธรรมในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงได้แก่อะไรบ้าง

จ. การปฏิบัติต่อทรัพย์สินวัฒนธรรมเมื่อมีกรณีขัดกันด้วยอาวุธ

ฉ. โทษของผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญา

ทั้งนี้ โดยถือหลักฐานที่อ้างถึงในข้อ ๖ เป็นแนวทางและดัดแปลงให้
เหมาะสมกับสภาพของหน่วยนั้น ๆ จนกว่า ยศ.ทบ. จะได้ดำเนินการกำหนดหลักสูตร
ที่แน่นอนต่อไป

๒. การศึกษาในโรงเรียนของ ทบ. ให้ รร. ทุกแห่งของ ทบ. พิจารณา
กำหนดเป็นหลักสูตรศึกษาเพิ่มเติมขึ้น โดยยึดถือแนวทางเช่นเดียวกับข้อ ๑

๓. การกำหนดหลักสูตรและแผนบทเรียน ให้ ยศ.ทบ. ดำเนินการกำหนด
หลักสูตรการฝึกหน่วยและหลักสูตรศึกษาของ รร. ต่าง ๆ พร้อมทั้งแผนบทเรียนให้

เป็นหลักฐานสำหรับหน่วยทหารและ รร. ต่างๆ ยึดถือปฏิบัติต่อไป

๔. การรายงานผล ให้ ยก.ทบ. เป็นผู้รวบรวมผลการฝึกอบรมใน ทบ. แล้วรายงานให้บก.ทหารสูงสุด ทราบตามกำหนดเวลา

๕. การแต่งตั้งพนักงานชำนาญพิเศษ ให้หัวหน้ากองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร ยก.ทบ. เป็นพนักงานชำนาญพิเศษของ ทบ. เพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ โดยประสานกับพนักงานชำนาญพิเศษประจำกองบัญชาการทหารสูงสุดโดยตรง

๖. หลักฐาน

ก. ประกาศโอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๕ หน้า ๑๖๒ ลง ๑๕ มี.ค.๑๓

ข. สำนักการเปลอนุสัญญาและประกาศโอนุสัญญาของ บก.ทหารสูงสุด

ค. ประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ซึ่งประกาศเมื่อ ๒๖ เม.ย.๑๓

ง. คำสั่ง บก.ทหารสูงสุด ที่ ๑๐๔/๒๕๐๕ เรื่อง การปฏิบัติตามอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ลง ๒๑ มิ.ย.๐๕

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๕

รับคำสั่ง ผบ.ทบ.

(ลงชื่อ) พล.อ. สุทธิสารณกร

รรก.รอง ผบ.ทบ.

องค์การสหประชาชาติ

ST/SGB/1999/13

สำนักเลขาธิการ

ประกาศเลขาธิการ^๑

การเคารพกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศของกองกำลังสหประชาชาติ เพื่อจัดตั้งหลักการสำคัญและกฎของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้บังคับกับกองกำลังของสหประชาชาติซึ่งปฏิบัติการภายใต้การบังคับบัญชาขององค์การสหประชาชาติ เลขสารการได้บัญญัติดังนี้

ข้อ ๑ ขอบเขตการใช้บังคับ

๑.๑ หลักการสำคัญและกฎของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่จัดตั้งโดยประกาศนี้ใช้บังคับกับกองกำลังของสหประชาชาติในสถานการณ์ขัดกันด้วยอาวุธ ซึ่งได้เข้ากระทำการสู้รบอย่างแท้จริงในฐานะเป็นพลรบตลอดและระหว่างระยะเวลาในการทำการสู้รบหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังใช้บังคับโดยสอดคล้องกับการดำเนินการบังคับ หรือการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ เมื่อได้รับอนุญาตให้ใช้กำลังในการป้องกันตนเอง

๑.๒ การบัญญัติตามประกาศนี้ไม่กระทบต่อสถานะความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการรักษาสันติภาพภายใต้สนธิสัญญาปี ค.ศ.๑๙๔๘ ว่าด้วยความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่องค์การสหประชาชาติและองค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือสถานะที่เป็นผู้มีใจ

^๑ แปลจาก Secretary - General's Bulletin, 6 August 1999 Observece by United Nations Force of International Humanitarian Law มีผลใช้บังคับเฉพาะกองกำลังสหประชาชาติ

พลรบ ตลอดระยะเวลาที่บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองที่มอบให้กับบุคคลพลเรือนภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ

ข้อ ๒ การบังคับใช้กฎหมายในประเทศ

ข้อความต่อไปนี้มิได้กำหนดรายการทั้งหมดของหลักการและกฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ผูกพันกำลังพลทหาร และมีได้แทนที่กฎหมายภายในประเทศซึ่งกำลังพลทหารคงถูกผูกพันตลอดช่วงการปฏิบัติการ

ข้อ ๓ ข้อตกลงสถานภาพของกำลัง

ในข้อตกลงสถานภาพของกำลังซึ่งได้ตกลงระหว่างองค์การสหประชาชาติและรัฐเจ้าของพื้นที่ซึ่งกองกำลังสหประชาชาติเข้าไปปฏิบัติการ องค์การสหประชาชาติรับผิดชอบที่จะประกันว่ากองกำลังจะดำเนินการปฏิบัติการโดยเคารพต่อหลักการและกฎของอนุสัญญาทั่วไปที่บังคับใช้ต่อการปฏิบัติของกำลังพลทหาร องค์การสหประชาชาติยังรับผิดชอบด้วยในการประกันว่าสมาชิกในกำลังพลทหารของกองกำลังจะมีความคุ้นเคยต่อหลักการและกฎของกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวเป็นอย่างดี ภาวะผูกพันที่จะเคารพหลักเกณฑ์และข้อบังคับดังกล่าวจะใช้บังคับกับกองกำลังของสหประชาชาติแม้ว่าไม่มีข้อตกลงของสถานภาพของกำลัง

ข้อ ๔ การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

ในกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ สมาชิกกองกำลังของสหประชาชาติจะถูกฟ้องดำเนินคดีในศาลประเทศของกำลังพลนั้น

ข้อ ๕ การป้องกันพลเรือน

๕.๑ กองกำลังสหประชาชาติจะกระทำการแยกแยะอย่างชัดเจนตลอดเวลาระหว่างพลเรือนและพลรบ และระหว่างวัตถุพลเรือนและวัตถุทางทหาร การปฏิบัติการทางทหารจะต้องมุ่งเฉพาะต่อพลรบและวัตถุทางทหาร การโจมตีต่อพลเรือนและวัตถุพลเรือนเป็นสิ่งต้องห้าม

๕.๒ พลเรือนจะได้รับความคุ้มครองที่ได้จากข้อกำหนดนี้ เว้นแต่ในเวลาเข้าไปมีส่วนโดยตรงในการเป็นปฏิปักษ์

๕.๓ กองกำลังของสหประชาชาติจะให้ความระมัดระวังเท่าที่จะกระทำได้ในทุกสถานการณ์ที่จะลดการเสียชีวิตของพลเรือน การที่ทำให้พลเรือนได้รับบาดเจ็บ หรือการทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินพลเรือนที่จะเกิดขึ้น

๕.๔ ในพื้นที่ของการปฏิบัติการ กองกำลังของสหประชาชาติจะหลีกเลี่ยงในขอบเขตที่สามารถกระทำได้ในการตั้งวัตถุทางทหารภายในหรือที่อยู่ใกล้พื้นที่ที่มีผู้คนหนาแน่น และให้ความระมัดระวังใด ๆ ที่จำเป็นเพื่อป้องกันประชาชน บุคคลพลเรือน และวัตถุพลเรือนจากอันตรายที่เกิดจากการปฏิบัติการทางทหาร ที่ตั้งทางทหารและอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพดังกล่าวจะไม่ถือว่าเป็นวัตถุทางทหาร

๕.๕ ห้ามมิให้กองกำลังสหประชาชาติดำเนินการปฏิบัติการในทำนองที่จะโจมตีวัตถุทางทหารและพลเรือนในลักษณะที่ไม่เลือก ตลอดจนการปฏิบัติการซึ่งอาจคาดว่าจะทำให้เกิดการเสียชีวิตของประชากรพลเรือน หรือทำความเสียหายแก่วัตถุของพลเรือนข้างเคียงซึ่งมากเกินเหตุเมื่อเทียบกับความได้เปรียบโดยตรงที่ชัดเจนอันคาดว่าจะได้รับ

๕.๖ กองกำลังสหประชาชาติจะต้องไม่กระทำการแก้แค้นตอบแทนต่อพลเรือนและวัตถุพลเรือน

ข้อ ๖ มาตรการและวิธีการสู้รบ

๖.๑ สิทธิของกองกำลังสหประชาชาติในการเลือกมาตรการและวิธีการสู้รบมิได้มีโดยไม่จำกัด

๖.๒ กองกำลังสหประชาชาติจะเคารพถึงในการห้าม หรือจำกัดการใช้อาวุธบางอย่าง และวิธีการรบภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงและโดยเฉพาะการห้ามใช้แก๊สที่ทำให้ขาดอากาศ แก๊สพิษ หรือแก๊สอื่น และสงครามชีวภาพ กระสุนซึ่งระเบิดขยายตัว หรือ แบนโดยง่ายในร่างกายมนุษย์ และกระสุนระเบิดบางอย่าง การใช้อาวุธธรรมดาบางอย่างเช่น

สะเก็ดระเบิดที่ไม่สามารถตรวจพบ หรือกับระเบิดสังหารบุคคล กับดัก อาวุธเพลิง เป็นสิ่งต้องห้าม

๖.๓ ห้ามกองกำลังสหประชาชาติใช้ยุทธวิธีที่อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงหรือทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น หรือที่เจตนาหรือคาดได้ว่าจะทำให้เกิดการทำลายสถานะแวดล้อมอย่างร้ายแรงและเป็นระยะเวลานาน

๖.๔ ห้ามกองกำลังสหประชาชาติใช้อาวุธหรือวิธีทำการรบที่มีลักษณะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานที่ไม่จำเป็น

๖.๕ เป็นการต้องห้ามที่จะสั่งไม่ไว้ชีวิต

๖.๖ ห้ามกองกำลังสหประชาชาติโจมตีอนุสาวรีย์ทางศิลปะ, สถาปัตยกรรม หรือประวัติศาสตร์ ที่ตั้งทางธรณีวิทยา งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ สถานที่ทางศาสนา พิพิธภัณฑสถาน และห้องสมุด ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของประชาชน ในพื้นที่ปฏิบัติการกองกำลังสหประชาชาติจะต้องไม่ใช้ทรัพย์สินวัฒนธรรมดังกล่าว หรือบริเวณที่ติดกันโดยรอบเพื่อวัตถุประสงค์ซึ่งอาจทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกทำลายหรือทำให้เสียหาย การโจรกรรม ปล้นสดมภ์ การจัดหาโดยไม่ถูกต้อง และการกระทำใดในทางลัทธิทำลายเชื้อชาติอื่น โดยมุ่งกระทำต่อทรัพย์สินวัฒนธรรมเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างยิ่ง

๖.๗ ห้ามกองกำลังสหประชาชาติโจมตี ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือทำให้ใช้การไม่ได้ ต่อวัตถุซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพของประชาชนพลเรือน เช่น สิ่งที่เป็นอาหาร พืชพันธุ์ ปศุสัตว์ สถานีน้ำดื่มและแหล่งน้ำ

๖.๘ กองกำลังสหประชาชาติต้องไม่ใช้ที่ตั้งบรรจุพลังงานอันตราย เช่น เชื้อเพลิง ถ่านหิน และสถานีกำเนิดไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติการทางทหาร หากการปฏิบัติการณ์จะทำให้เกิดการปล่อยพลังงานอันตรายและเป็นผลให้เกิดการสูญเสียอย่างร้ายแรงแก่ประชากรพลเรือน

๖.๙ กองกำลังสหประชาชาติจะต้องไม่กระทำการแก้แค้นตอบแทนต่อวัตถุหรือสถานที่ตั้งที่ได้รับความคุ้มครองในข้อนี้

ข้อ ๗ การปฏิบัติต่อพลเรือนและผู้ออกจากการรบ

๑.๑ บุคคลซึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทางทหาร รวมทั้งกำลังพลเรือน ของกองทัพซึ่งได้วางอาวุธ และผู้ซึ่งถูกทำให้ออกจากการรบด้วยเหตุ ความเจ็บป่วย ได้รับบาดเจ็บ หรือควบคุมตัว จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมในทุกกรณี และปราศจากการเลือกปฏิบัติจากการแยกแยะ เชื้อชาติ เพศ การเลือกนับถือศาสนา หรือโดยหลักอื่น โดยจะต้องปฏิบัติด้วยความเคารพอย่างเต็มที่ ต่อบุคคล เกียรติยศ และศาสนา และการตัดสินใจอื่น ๆ

๑.๒ การกระทำต่อไปนี้ต่อบุคคลตาม ๑.๑ เป็นสิ่งต้องห้ามตลอดเวลา ในทุกสถานที่ การทำรุนแรงต่อชีวิตหรือเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย ฆาตกรรม และการปฏิบัติอย่างทารุณ เช่นการทรมาน การตัดทอนอวัยวะ หรือการลงโทษที่สาหัส การลงโทษเป็นหมู่คณะ การแก้แค้นตอบแทน การจับเป็นตัวประกัน การข่มขืน การบังคับค้าประเวณี หรือการทำร้ายทางเพศอื่น ๆ และการทำให้อับอาย หรือการปฏิบัติที่เหยียดหยาม การเอาตัวลงเป็นทาส และการปล้นสดมภ์

๑.๓ สตรีจะต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากการทำร้าย โดยเฉพาะจากการข่มขืน การบังคับค้าประเวณี หรือการกระทำอื่นใดอันเป็นการทำร้าย

๑.๔ เด็กจะต้องเป็นเรื่องที่เคารพหลักการเป็นพิเศษและต้องได้รับความคุ้มครองจากการทำร้ายอย่างใด ๆ

ข้อ ๘ การปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุม

กองกำลังสหประชาชาติจะต้องปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและเคารพต่อศักดิ์ศรีของกำลังพลของกองทัพที่ถูกควบคุมตัวและบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทางทหารเนื่องจากการถูกควบคุมตัว ผู้ถูกควบคุมจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยสอดคล้องตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาเจนีวา ฉบับที่ ๓ ค.ศ.๑๙๔๙ โดยไม่กระทบต่อสถานะทางกฎหมาย ตามที่สามารถบังคับใช้ได้โดยอนุโลม โดยเฉพาะ

(ก) การจับกุมและควบคุมจะต้องแจ้งโดยไม่ชักช้าต่อผู้คุมที่ผู้ถูกควบคุมขึ้นต่อ และต่อองค์การสหประชาชาติติดตามกลางของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้แจ้งครอบครัวของบุคคลดังกล่าว

(ข) บุคคลดังกล่าวจะต้องถูกควบคุมในบริเวณที่มั่นคงและปลอดภัย

ซึ่งได้ให้มาตรฐานการรักษาความปลอดภัยเรื่องสุขภาพและอนามัย และต้องไม่ถูกควบคุมในพื้นที่ที่อาจได้รับอันตรายจากเหตุการณ์สู้รบ

(ค) บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับอาหารและเครื่องนุ่งห่ม, การดูแลสุขภาพ อนามัยและการรักษาพยาบาล

(ง) บุคคลดังกล่าวไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะต้องไม่ถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควร

(จ) สตรีที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องถูกควบคุมในที่อยู่แยกจากที่ของบุรุษ และจะต้องอยู่ใต้การกำกับดูแลขั้นต้นโดยสตรี

(ข) ในกรณีที่เด็กอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีเข้ามีส่วนร่วมโดยตรงในความขัดแย้งและได้ถูกจับกุม ควบคุม หรือกักตัวโดยกองกำลังสหประชาชาติ บุคคลดังกล่าวจะยังคงได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ

(ช) สิทธิของกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ในการเข้าเยี่ยมักโทษและผู้ถูกควบคุมตัว จะต้องได้รับการปฏิบัติตามและรับประกัน

ข้อ ๘ การคุ้มครองผู้บาดเจ็บ, ผู้ป่วยไข้ และเจ้าหน้าที่แพทย์และเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์

๘.๑ กำลังพลของกองทัพหรือบุคคลใดที่อยู่ในอำนาจของกองกำลังสหประชาชาติซึ่งได้รับบาดเจ็บ หรือป่วยไข้ต้องได้รับการเคารพและการคุ้มครองในทุกกรณี บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและได้รับการรักษาพยาบาลและการดูแลที่ต้องการในภาวะของบุคคลดังกล่าว โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติลำดับการรักษาพยาบาลจะต้องเป็นไปตามเหตุผลของความเร่งด่วนทางการแพทย์เท่านั้น

๘.๒ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย จะมีการกำหนด หรือทำข้อตกลงในพื้นที่ในการหยุดยิงเพื่อเปิดโอกาสให้ค้นหาและระบุตัวผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และเสียชีวิตที่อยู่ในสนามรบ และอนุญาตให้รวบรวม เคลื่อนย้าย แลกเปลี่ยน หรือลำเลียง

๘.๓ กองกำลังสหประชาชาติต้องไม่โจมตีอาคารที่ตั้งทางการแพทย์หรือหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ สิ่งดังกล่าวต้องได้รับการเคารพและคุ้มครอง เว้นแต่จะถูกใช้

นอกหน้าที่ทางมนุษยธรรม ใช้ในการโจมตี หรือใช้กระทำการในทางที่เป็นอันตราย ต่อกองกำลังสหประชาชาติ

๕.๔ กองกำลังสหประชาชาติต้องเคารพและคุ้มครองเจ้าหน้าที่แพทย์ ซึ่งทำหน้าที่เฉพาะในการค้นหา ขนส่งหรือรักษาผู้ได้รับบาดเจ็บหรือป่วยไข้ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ทางศาสนาทุกกรณี

๕.๕ กองกำลังสหประชาชาติต้องเคารพและคุ้มครองยานลำเลียง ผู้บาดเจ็บป่วยไข้ หรืออุปกรณ์การแพทย์ในทำนองเดียวกับหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

๕.๖ กองกำลังสหประชาชาติจะต้องไม่กระทำการแก้แค้นตอบแทน ต่อบุคคลผู้ป่วยไข้ หรือเจ้าหน้าที่อาคารที่ตั้ง และสิ่งอุปกรณ์ที่ได้รับความคุ้มครอง ในข้อนี้

๕.๗ กองกำลังสหประชาชาติจะต้องเคารพและคุ้มครองเครื่องหมาย กาศาและเสี้ยววงเดือนแดงในทุกกรณี เครื่องหมายดังกล่าวจะไม่อาจนำมาใช้ เว้นแต่ เพื่อแสดงหรือคุ้มครองหน่วยแพทย์และอาคารที่ตั้งเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ทางการแพทย์

๕.๘ กองกำลังสหประชาชาติต้องเคารพสิทธิของครอบครัวที่จะได้รับทราบเกี่ยวกับชะตากรรมของบรรดาญาติซึ่งบาดเจ็บและป่วยไข้ ในส่วนนี้กองกำลัง จะต้องอำนวยความสะดวก ช่วยเหลืองานของหน่วยงาน ติดตามส่วนกลางของ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC)

๕.๙ กองกำลังสหประชาชาติจะต้องอำนวยความสะดวกช่วยเหลืองาน ของการปฏิบัติการบรรเทาทุกข์ ซึ่งเป็น ไปในลักษณะในทางมนุษยธรรมและเป็นกลาง และกระทำโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติในทางที่สมควร และจะต้องเคารพต่อ เจ้าหน้าที่ ยานพาหนะ และบริเวณที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการดังกล่าว

ข้อ ๑๐ การมีผลใช้บังคับ

ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๔๙

(ลงชื่อ) โคฟี เอ.อานาน

เลขาธิการ

หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของ
เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

.....

หลักการฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ ๘ ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ถึง ๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๕๐

โดยที่ งานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย* เป็นงานบริการสังคม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องธำรงไว้ อีกทั้งเมื่อใดก็ตามที่จำเป็นก็จะต้องปรับปรุงเงื่อนไขการปฏิบัติงานและสถานภาพของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น

โดยที่ การคุกคามต่อชีวิตและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าเป็นการคุกคามต่อเสถียรภาพของสังคมทั้งมวลด้วย

โดยที่ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล ซึ่งรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและยืนยันอีกครั้งในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

โดยที่ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษได้กำหนดพฤติการณ์ที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อาจใช้กำลังบังคับในการปฏิบัติกรตามหน้าที่นั้น

โดยที่ ข้อ ๓ ของประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้กำหนดว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอาจใช้กำลังบังคับได้เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยี่งวด และภายในขอบเขตของการปฏิบัติกรตามหน้าที่เท่านั้น

* บันทึกลง โดยสอดคล้องกับหมายเหตุที่มีต่อข้อ ๓ ของประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย คำว่า “เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” หมายถึง เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภท ไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้ง หรือเลือกตั้ง ซึ่งใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ในการจับกุม หรือควบคุมตัว ในประเทศที่ทหารสามารถใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ ไม่ว่าจะโดยคทางกรหรือไม่ก็ตาม หรือโดย กองกำลังรักษาความมั่นคงของรัฐ คำจำกัดความของ “เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” นี้รวมถึงเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย

โดยที่ การประชุมเตรียมการสำหรับการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ ๑ ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองวาเรนา ประเทศอิตาลี ได้มีการตกลงกันถึงองค์ประกอบที่เป็นข้อพิจารณาในอนาคตว่าด้วยการจำกัดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

โดยที่ โดยมติที่ ๑๔ ของการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ ๑ นอกจากประการอื่น ๆ แล้ว ยังได้เน้นว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรเป็นไปโดยเคารพต่อสิทธิมนุษยชน

โดยที่ สภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติโดยมติที่ ๑๕๘๖/๑๐ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๕๘๖ ข้อ ๕ ได้ขอให้ประเทศสมาชิกให้ความสนใจ โดยเฉพาะกับการปฏิบัติตามประมวลระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติ โดยมติที่ ๔๑/๑๔๕ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ค.ศ.๑๕๘๖ นอกจากประการอื่นๆ แล้ว ยังได้เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอแนะของสภาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว

โดยที่ เป็นการสมควรโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น ที่จะต้องพิจารณาถึงเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เรื่องการคุ้มครองสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล เรื่องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการรักษาความปลอดภัยของสาธารณชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม และเรื่องความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติ การฝึกอบรมและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

หลักการพื้นฐานที่จะกล่าวต่อไปนั้น กำหนดขึ้นเพื่อช่วยสนับสนุนประเทศสมาชิกในการดำเนินการรักษาระดับและส่งเสริมบทบาทที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรที่รัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญและเคารพภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและการปฏิบัติของประเทศ และควรเป็นที่ใส่ใจของเจ้าหน้าที่บังคับใช้

กฎหมายตลอดจนบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้พิพากษา อัยการ นักกฎหมาย บุคคลในหน่วยงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและสาธารณชน

หลักเกณฑ์ทั่วไป

๑. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงกำหนดและปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ในการพัฒนากฎหมายและข้อบังคับดังกล่าว รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย พึงหมั่นตรวจสอบประเด็นเรื่องจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นอยู่เสมอ ว่ามีการปฏิบัติที่ถูกต้องชอบธรรมเพียงใด

๒. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนาวิธีการใช้อาวุธและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้มีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความน่าจะเป็นที่แตกต่างกันของแต่ละสถานการณ์ รวมถึงการพัฒนาให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธแต่มีอันตรายน้อยกว่าเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย อันจะเป็นการลดการบาดเจ็บหรือการเสียชีวิตที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กำลังบังคับนั้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น โล่ หมวกป้องกันศีรษะ เสื้อกันกระสุน และอุปกรณ์กันกระสุนติดตั้งในยานพาหนะ เพื่อที่จะลดความจำเป็นในการใช้อาวุธทุกชนิดลง

๓. การพัฒนาและจัดให้มีอุปกรณ์อื่นที่อาจใช้แทนอาวุธที่มีอันตรายน้อยกว่าควรเป็นไปในลักษณะที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องนั้น โดยให้เหลืออันตรายน้อยที่สุด อีกทั้งการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวควรอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด

๔. เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเลือกใช้วิธีการอื่นๆ ที่มีอันตรายน้อยที่สุดและให้หนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน การใช้กำลังบังคับ และอาวุธปืน พึงกระทำต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นล้วนแต่ไม่ได้ผลแล้วเท่านั้น

๕. ในกรณีที่ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนโดยชอบ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้อง

(ก) ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนดังกล่าวอย่างจำกัดเพียงให้เหมาะสมแก่ความจำเป็นตามความร้ายแรงของความผิดและวัตถุประสงค์ตามกฎหมายในกรณีนั้นๆ

(ข) พยายามลดการบาดเจ็บและความเสียหายให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ควบคู่ไปกับความตระหนักที่จะต้องรักษาชีวิตของมนุษย์

(ค) จัดการเตรียมพร้อมเรื่องความช่วยเหลือทางการแพทย์ให้กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์นั้น โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

(ง) ติดตามให้ญาติหรือเพื่อนสนิทของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บได้ทราบเหตุโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

๖. กรณีที่เกิดการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรายงานเหตุนั้นต่อผู้บังคับบัญชาในทันทีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๒

๗. รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดที่ใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนโดยมิชอบหรือโดยอำเภอใจนั้นจะต้องได้รับการลงโทษตามความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น

๘. แม้แต่ในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษเช่นเกิดปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองหรือเกิดเหตุฉุกเฉินในที่สาธารณะซึ่งไม่ให้นำมาอ้างเป็นเหตุที่จะทำการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนนั้นเป็นไปโดยฝ่าฝืนต่อหลักการพื้นฐานดังกล่าวได้หลักเกณฑ์พิเศษ

๕. เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีการป้องกันตนเอง หรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส เพื่อป้องกันอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อชีวิต เพื่อทำการจับกุมบุคคลที่เป็นอันตรายและขัดขวางการ

ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่นั้น หรือเพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี และทั้งนี้ การใช้อาวุธปืนนั้น ให้กระทำได้อต่อเมื่อวิธีการอื่นๆ ที่มีความรุนแรงน้อยกว่านี้ไม่เพียงพอที่จะกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แล้ว และไม่ว่ากรณีใดก็ตามการใช้อาวุธปืนนั้น ฟังกระทำโดยจำค้อย่างยิ่ง โดยให้กระทำได้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันชีวิตของตน หรือผู้อื่น โดยอยู่ในภาวะที่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้แล้วเท่านั้น

๑๐. ในสถานการณ์ดังกล่าวในข้อ ๘ เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงแสดง สถานภาพความเป็นเจ้าหน้าที่ของตนก่อน และส่งสัญญาณเตือนอย่างชัดเจนให้ทราบว่าจะใช้อาวุธปืน เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากโดยสถานการณ์ขณะนั้น มีความเสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายที่ร้ายแรงต่อเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่น หรือกรณีเป็นที่ เห็นได้ชัดแจ้งว่ามีอาจทำเช่นนั้นได้

๑๑. กฎเกณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ บังคับใช้กฎหมายนั้นให้รวมถึง

(ก) การกำหนดสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะได้รับอนุญาตให้พกพาอาวุธปืน ซึ่งจะต้องมีการกำหนดประเภทของอาวุธปืนและ กระสุนปืนที่จะอนุญาตให้พกพานั้นด้วย

(ข) การกำหนดโดยแจ้งชัดให้การใช้อาวุธปืนนั้นจะกระทำได้ เพียงในกรณีที่น่าเป็นและสมควร ซึ่งจะต้องเป็นไปในลักษณะที่จะลดความเสี่ยงต่อ อันตรายให้เหลือน้อยที่สุด

(ค) ข้อห้ามมิให้ใช้อาวุธปืนและกระสุนปืนในลักษณะที่จะก่อ ให้เกิดอันตรายหรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายโดยไม่มีเหตุอันควร

(ง) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุม การเก็บรักษา และการเบิกจ่าย อาวุธปืนรวมถึงวิธีการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องรับผิดชอบในอาวุธปืนและกระสุนปืนที่ตนเบิกไป

(จ) การจัดให้มีข้อแนะนำและคำเตือนว่าด้วยการใช้อาวุธปืน

(ฉ) หลักเกณฑ์ว่าด้วยระบบการรายงานเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ บังคับใช้กฎหมายได้ใช้อาวุธปืนในการปฏิบัติหน้าที่นั้น

การใช้กำลังบังคับต่อการชุมนุมกรณีเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๑๒. ด้วยเหตุที่บุคคลทุกคนพึงมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการชุมนุมโดยสงบและชอบด้วยกฎหมายตามหลักการที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พึงตระหนักว่าการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนต่อกรณีที่มีการชุมนุมนั้นจะกระทำได้อต่อเมื่อเป็นไปตามข้อ ๑๓ และ ๑๔ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑๓. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ มิได้มีการก่อเหตุร้ายใดๆ นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้อง หลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ให้การใช้กำลังใน ระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๑๔. กรณีที่จะสลายการชุมนุม ซึ่งการชุมนุมนั้นมีการก่อเหตุร้าย เจ้าหน้าที่ ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธปืนได้เฉพาะต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มี อันตรายน้อยกว่านั้น ไม่สามารถใช้ได้ผลแล้ว อีกทั้งการใช้อาวุธปืนจะต้องเป็นไป ในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตามจะต้องอยู่ ภายใต้อำนาจของข้อ ๕ ดังกล่าวข้างต้น

การใช้กำลังบังคับในการคุมขังหรือควบคุมตัว

๑๕. เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้น จะต้องไม่ ใช้กำลังบังคับกับผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกควบคุมตัวนั้น เว้นแต่กรณีจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ การรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในสถานทีนั้น หรือเมื่อ เป็นกรณีที่มีบุคคลจะถูกร้าย

๑๖. เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการคุมขังหรือควบคุมตัวนั้นจะต้องไม่ ใช้อาวุธปืน เว้นแต่กรณีเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายที่อาจร้ายแรง ต่อชีวิตหรือถึงขั้นอันตรายสาหัสได้ในขณะนั้น หรือในกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ ป้องกันการหลบหนีของผู้ที่ถูกคุมขัง หรือถูกควบคุมตัวโดยที่ผู้นั้น ได้แสดงออกว่า จะก่ออันตรายถึงพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับที่กล่าวในข้อ ๕

๑๗. หลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นไม่กระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของเรือนจำดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฐานชั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยเฉพาะในข้อ ๓๓, ๓๔ และ ๕๔

คุณสมบัติ การฝึกอบรม และการแนะนำ

๑๘. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกตามวิธีการของการกลั่นกรองที่เหมาะสม โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความพร้อมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่นั้น อีกทั้งพึงได้รับการฝึกอบรมในวิชาชีพนั้นๆ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง และพึงมีการทดสอบสมรรถภาพอย่างสม่ำเสมอด้วย

๑๙. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมและทดสอบที่พอเพียงตามมาตรฐานสำหรับการใช้กำลังบังคับ ส่วนกรณีเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนนั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษว่าด้วยการใช้อาวุธปืนจนผ่านการฝึกอบรมพิเศษนั้นแล้วจึงจะได้รับมอบหมายให้พกพาอาวุธปืนได้

๒๐. ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการฝึกอบรมเรื่องจริยธรรมของตำรวจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสอบสวน การแสวงหาเลือกอื่นแทนการใช้กำลังบังคับ และอาวุธปืนซึ่งรวมถึงการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี การทำความเข้าใจกับสภาพฝูงชน วิธีโน้มน้ำ เจริญต่อรอง และการไกล่เกลี่ยตลอดจนเทคนิคต่างๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะลดการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน นอกจากนี้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายพึงพัฒนารายการฝึกอบรมและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีเหตุการณ์พิเศษต่างๆ ด้วย

๒๑. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องสามารถให้คำปรึกษา

แนะนำอย่างจริงจังแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นได้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืน

การรายงานและวิธีการแก้ปัญหา

๒๒. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องจัดวางระบบการรายงานและวิธีการแก้ไขปัญหากรณีเกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงานตามความในข้อ ๖ และ ๑๑ (จ) ดังกล่าวข้างต้น สำหรับกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ต้องมีการรายงานดังกล่าวนี้ รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีมาตรการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะมีกระบวนการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานทางการบริหารที่เป็นอิสระหรือหน่วยงานอัยการต้องอยู่ในฐานะที่จะใช้ดุลยพินิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ในกรณีที่มีการเสียชีวิตและบาดเจ็บสาหัสหรือผลร้ายแรงอื่นๆ รายละเอียดของรายงานดังกล่าวจะต้องมีการจัดส่งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและศาล

๒๓. บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวนี้ ตลอดจนผู้แทนตามกฎหมายของบุคคลนั้นพึงมีสิทธิเข้าฟังการไต่สวนข้อเท็จจริงของศาลหรือเข้าฟังกระบวนการไต่สวนนั้น ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการใช้กำลังบังคับหรืออาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวถึงแก่ความตายไปแล้วก็ให้บุตรหรือภรรยาของบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าวแทน

๒๔. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาทั้งหลายจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่รู้ว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนได้ใช้หรืออยู่ระหว่างใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วไม่ดำเนินการยับยั้ง ป้องกัน และรายงานเหตุดังกล่าว

๒๕. รัฐบาลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย จะต้องดำเนินการให้เป็นที่มั่นใจได้ว่าบรรดาเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหลายจะต้องไม่ถูกดำเนินคดีอาญาและจะต้องไม่ถูกดำเนินการทางวินัยอันเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้ปฏิเสธการใช้กำลัง

บังคับและอาวุธปืนหากว่าเป็นการปฏิเสธ โดยชอบเพราะเป็นการปฏิบัติตามประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและหลักการต่างๆ ดังกล่าวในฉบับนี้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รายงานเหตุเกี่ยวกับการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ผู้อื่น โดยเป็นการรายงานตามประมวลและหลักการดังกล่าวก็พึงได้รับการคุ้มครองเช่นกัน

๒๖. การที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชานั้นจะนำมาเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น รู้อยู่แล้วว่าคำสั่งที่ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนนั้นจะทำให้มีผู้ถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสโดยที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ และเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีโอกาสตามสมควรที่จะปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้แต่กลับทำตามคำสั่งนั้น และไม่ว่าในกรณีใดก็ตามความรับผิดชอบยังคงตกอยู่แก่ผู้บังคับบัญชาที่ออกคำสั่งโดยมิชอบนั้นด้วย

.....∞.....

ประมวลระเบียบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

.....

ประมวลฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมติที่ ๓๔/๑๖๘ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๘๕

ข้อ ๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายตลอดเวลาเพื่อบริการชุมชนและเพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลทุกคนให้ปลอดภัยจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยจะต้องทุ่มเทการทำงานด้วยความรับผิดชอบตามมาตรฐานของวิชาชีพนั้น

หมายเหตุ

(ก) คำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” ให้รวมถึงเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภทไม่ว่าจะได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งที่มีอำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการจับกุมหรือคุมขัง

(ข) ในประเทศที่ทหารสามารถใช้อำนาจหน้าที่ได้อย่างเดียวกันกับตำรวจไม่ว่าจะโดยตามทางการหรือไม่ก็ตาม หรือโดยภารกิจในการรักษาความมั่นคงของรัฐให้ถือว่าทหารดังกล่าวอยู่ในความหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวด้วย

(ค) การบริการชุมชน มุ่งหมายโดยเฉพาะให้มีความหมายรวมถึงการบริการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนผู้ที่โดยเหตุผลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม หรือเหตุฉุกเฉินอื่น ๆ ต้องการความช่วยเหลือในทันที

(ง) หลักเกณฑ์นี้ นอกจากจะครอบคลุมถึงเหตุร้ายเกี่ยวกับความรุนแรง การฆาตกรรม และการทำร้ายกันแล้วยังขยายไปครอบคลุมถึงบรรดาการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายอาญาทั้งหลายด้วย อีกทั้ง ยังครอบคลุมถึงการกระทำของบุคคลที่ไม่สามารถรับผิดชอบทางอาญานั้นด้วย

ข้อ ๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องกระทำโดยเคารพและมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตลอดจนพิทักษ์รักษาสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน

หมายเหตุ

(ก) คำว่าสิทธิมนุษยชนหมายถึงสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้นและกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้แก่ปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำที่ทรามและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทรมาน โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องด้วยความแตกต่างทางเชื้อชาติ อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องด้วยความแตกต่างทางเชื้อชาติ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามและลงโทษกรณีมีการก่ออาชญากรรมอันเนื่องมาจากการเหยียดผิวดอนุสัญญา ว่าด้วยการป้องกันและลงโทษกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษและอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล

(ข) หมายเหตุระดับประเทศซึ่งมีต่อหลักเกณฑ์ข้อนี้ควรจะต้องระบุถึงหลักเกณฑ์ในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วย

ข้อ ๓ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะใช้อำนาจบังคับได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งและเฉพาะกรณีที่เป็นกรปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น

หมายเหตุ

(ก) หลักเกณฑ์ข้อนี้เน้นว่าการใช้อำนาจบังคับของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นจะกระทำได้เฉพาะกรณีพิเศษอย่างยิ่ง กล่าวคือเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยชอบตามพฤติการณ์เพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะใช้อำนาจบังคับในกรณีอื่น ๆ ไม่ได้โดยเด็ดขาด

(ข) กฎหมายภายในของประเทศโดยทั่วไปจะต้องระบุข้อจำกัดให้การใช้อำนาจบังคับดังกล่าวให้อยู่ในกรอบของความเหมาะสมพอดี ฟังเป็นที่เข้าใจว่า

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายภายในของประเทศเกี่ยวกับกรอบของความพอเหมาะพอดีดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับการตีความหลักเกณฑ์ข้อนี้ และจะต้องไม่มีการตีความในทางยอมรับให้มีการใช้กำลังบังคับที่เกินสมควรนั้น โดยอ้างว่าเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ชอบด้วยกฎหมาย

(ก) การใช้อาวุธปืนให้ถือเป็นมาตรการขั้นที่หนักที่สุด จึงควรที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางในการงดเว้นการใช้อาวุธปืนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่จะใช้ต่อเยาวชน ในกรณีทั่วไปแล้วไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนเลย เว้นแต่กรณีที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดมีอาวุธปืนในการจัดขึ้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือกรณีหากเจ้าหน้าที่ไม่ใช้อาวุธปืนนั้นแล้วอาจมีผู้ได้รับอันตรายและไม่มีมาตรการเหมาะสมอย่างอื่นที่เบากว่านี้ที่จะใช้ระงับภัยหรือจับกุมบุคคลนั้นได้ ในกรณีที่มีการใช้อาวุธปืน โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องบรรยายสาเหตุต่อผู้บังคับบัญชาทันที

ข้อ ๔ ข้อมูลลับที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้รู้มาจากการปฏิบัติการตามหน้าที่นั้น ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเก็บเป็นความลับ เว้นแต่กรณีเป็นการเปิดเผยตามหน้าที่หรือกรณีมีคำสั่งตามกระบวนการยุติธรรมกำหนดเป็นอย่างอื่นเท่านั้น

หมายเหตุ

(ก) เนื่องจากเรื่องที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายรู้มาจากการปฏิบัติตามหน้าที่นั้นอาจเกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลอื่นหรืออาจเป็นเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ โดยเฉพาะชื่อเสียงของบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ห้ามไว้ดังกล่าว โดยจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้เฉพาะกรณีที่เป็นกรเปิดเผยตามหน้าที่หรือกรณีมีคำสั่งตามกระบวนการยุติธรรมกำหนดเป็นอย่างอื่นเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลนั้นโดยที่มิได้เป็นไปตามข้อยกเว้นดังกล่าวในข้อนี้ย่อมถือเป็นการกระทำที่มิชอบ

ข้อ ๕ จะต้องมีไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายคนใดไปกระทำการ หรือยุยงส่งเสริมหรือเพิกเฉยต่อการกระทำที่ทรนหรือการปฏิบัติหรือ

การลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้แต่กรณีที่เป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ เช่น ในภาวะสงครามหรือมีภัยคุกคามจากสงคราม ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ความวุ่นวายทางการเมืองภายใน หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในสาธารณชน ก็ไม่ให้นำ มาใช้เป็นข้ออ้างที่จะให้ยอมรับเอาการกระทำที่ทรามหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นมาใช้

หมายเหตุ

(ก) ข้อห้ามในข้อนี้เป็นไปตามปณิญาสากล่าวด้วยการคุ้มครองบุคคล ทุกคนให้พ้นจากการกระทำที่ทรามและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป ปณิญาดังกล่าวกำหนดว่า “การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เป็นการกระทำที่ทรามหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถือเป็นความคิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณามโดยเหตุที่เป็นการปฏิเสธต่อกฎบัตรขององค์การ สหประชาชาติและยังเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มี การประกาศไว้ในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน (และกฎหมายระหว่างประเทศ อื่น ๆ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)”

(ข) ปณิญาดังกล่าวได้ให้คำนิยามของคำว่า “การกระทำที่ทราม” ไว้ว่า หมายถึง “การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ไม่ว่าในด้านร่างกายหรือจิตใจ โดยเป็นการกระทำโดยเจตนาที่จะล่วงละเมิดหรือ โดยการยุยงส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำต่อบุคคลใดเพื่อที่จะบีบบังคับ ให้ผู้นั้นหรือบุคคลที่สามยอมบอกข้อเท็จจริงหรือให้การรับสารภาพ หรือเพื่อลงโทษ ผู้นั้นสำหรับการกระทำของผู้นั้นหรือที่ผู้นั้นต้องสงสัยว่าได้กระทำนั้น หรือเพื่อเป็นการข่มขู่ผู้นั้นหรือบุคคลอื่น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นเองประจําตัว หรือโดยปกติธรรมดาสำหรับการลงโทษตามกฎหมายที่เป็นไปโดยชอบตามกฎหมายมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ”

(ค) ที่ประชุมสมัชชาทั่วไปมิได้ให้คำนิยามของคำว่า “การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่ก็จะระตีความอย่างกว้างที่สุด เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่มีขอบดังกล่าวไม่ว่าจะกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจ

ข้อ ๖ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายพึงปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ในการคุ้มครองดูแลบุคคลที่อยู่ในการคุมขังของตนให้มีสุขภาพดีและจะต้องจัดการให้บุคคลดังกล่าวได้รับการตรวจรักษาทันทีเมื่อมีอาการเจ็บป่วย

หมายเหตุ

(ก) การตรวจรักษาซึ่งหมายถึงการตรวจรักษาโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์รวมถึงผู้ปฏิบัติงานด้านการแพทย์และด้านเภสัชกรรมที่ได้รับใบอนุญาตนั้น พึงมีระบบจัดการให้สามารถติดต่อได้เมื่อต้องการหรือเรียกหา

(ข) ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นว่าผู้ที่อยู่ภายใต้การคุมขังนั้นสมควรจะได้รับการตรวจรักษาที่เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของสถานพยาบาลภายนอกหรือ พึงได้รับคำชี้แนะเพิ่มเติมจากสถานพยาบาลภายนอกดังกล่าว นั้น ก็ให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น

(ค) เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องดำเนินการจัดให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้ที่ละเมิดต่อกฎหมายหรือได้รับอุบัติเหตุจากการที่ผู้ละเมิดต่อกฎหมายนั้น ได้รับการตรวจรักษาเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ ๗ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่กระทำการอันทุจริตหรือประพฤตินิชอบต่อหน้าที่ อีกทั้งมีหน้าที่จะต้องคัดค้านและต่อต้านการกระทำอันทุจริตหรือประพฤตินิชอบเหล่านั้นอย่างจริงจังด้วย

หมายเหตุ

(ก) การกระทำการอันทุจริตหรือประพฤตินิชอบต่อหน้าที่ไม่ว่าในรูปแบบ

ใดเป็นสิ่งที่ขัดต่อวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น การที่จะต้องดำเนินการทางกฎหมายต่อการกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่นั้นอย่างจริงจังก็เพราะมีหลักการและเหตุผลว่าหากรัฐไม่สามารถที่จะจัดการลงโทษเจ้าหน้าที่ของตนที่ไปกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่นั้นได้แล้ว ก็ย่อมเป็นการยากที่จะไปบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทั่วไป

(ข) นอกจากคำนิยามของคำว่า “กระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่” จะต้องมีกำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศนั้น ๆ แล้ว ยังพึงเป็นที่เข้าใจด้วยว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการนั้น หากเป็นไปเพื่อเป็นการตอบแทนการให้หรือสัญญาว่าจะให้สินบนหรือสิ่งจูงใจที่เรียกร่องหรือยอมรับนั้น ตลอดจนการรับเอาสินบนหรือประโยชน์ที่มิชอบดังกล่าว ที่ผู้ให้ได้ให้เพื่อตอบแทนการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับหน้าที่ราชการนั้นแล้ว ย่อมเป็นการกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ทั้งสิ้น

(ค) การกระทำการอันทุจริตหรือประพฤติมิชอบต่อหน้าที่ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงการพยายามกระทำการนั้นด้วย

ข้อ ๘ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเคารพต่อกฎหมายและประมวลฉบับนี้ อีกทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและต่อต้านอย่างจริงจังต่อการล่วงละเมิดต่อกฎหมายหรือต่อประมวลฉบับนี้ด้วย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดมีเหตุอันควรเชื่อว่าได้มีการล่วงละเมิดต่อกฎหมายหรือต่อประมวลฉบับนี้เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดเหตุเช่นนั้น พึงรายงานเหตุดังกล่าวต่อผู้บังคับบัญชา และในกรณีที่น่าจะเป็นพึงรายงานต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบ หรือแก้ไขเหี้ยวนั้นด้วย

หมายเหตุ

(ก) ประมวลฉบับนี้พึงได้รับการปฏิบัติเมื่อมีการนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในหรือระเบียบปฏิบัติของประเทศ แต่อย่างไรก็ดีหากกฎหมายภายในหรือระเบียบปฏิบัติภายในประเทศนั้นกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่าตามที่ประมวล

ฉบับนี้วางไว้ก็พึงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดดังกล่าวนี้

(ข) หลักเกณฑ์ข้อนี้ต้องการจะรักษาจุดสมดุลระหว่างความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการซึ่งต้องยึดถือความปลอดภัยของสาธารณชนเป็นหลักนั้นอย่างหนึ่ง กับความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอีกอย่างหนึ่ง เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงรายงานเหตุเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นต่อผู้บังคับบัญชาตามสายงาน การรายงานเหตุต่อองค์กรอื่นนอกสายงานบังคับบัญชาพึงกระทำต่อเมื่อการดำเนินการตามสายงานบังคับบัญชาไม่สามารถช่วยแก้ไขเยียวยาปัญหานั้นได้หรือไม่สามารถบรรลุผล และทั้งนี้พึงเป็นที่เข้าใจด้วยว่าเจ้าหน้าที่ที่อำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ได้รับผลกระทบหรือโทษใด ๆ ในหน้าที่การงานจากการที่ได้ไปรายงานเหตุว่าได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามประมวลฉบับนี้เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น

(ค) คำว่า “หน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบหรือแก้ไขเยียวยา” นั้นให้หมายถึงหน่วยงานหรือองค์กรตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั่นเองหรือ เป็นองค์กรอิสระ และไม่ว่าจะได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือกฎหมายจารีตประเพณีหรืออำนาจอื่น ๆ เพื่อให้ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อร้องเรียนหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดหลักเกณฑ์ตามที่ระบุไว้ในประมวลฉบับนี้

(ง) สำหรับประเทศที่สื่อมวลชนได้รับการยอมรับให้มีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบข้อร้องเรียนหรือคำสั่งหรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น การที่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนไปแจ้งต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนนั้น ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบธรรมได้ด้วยหากว่าเป็นกรณีหนทางสุดท้ายที่จะกระทำได้และโดยจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติภายในประเทศนั้น ๆ ตลอดจนสอดคล้องกับข้อ ๔ ของประมวลฉบับนี้

(จ) เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายผู้ใดที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในประมวลฉบับนี้พึงสมควรได้รับความเคารพนับถือ การสนับสนุนและความร่วมมืออย่างเต็มที่จากชุมชนและจากหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ตลอดจนจากวงการวิชาชีพของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นด้วย

พันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของไทย*

.....().....

สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี กล่าวคือ เป็นสนธิสัญญาที่มีรัฐมากกว่าสองรัฐขึ้นไปเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญา ซึ่งกระบวนการในการทำสนธิสัญญามีหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การเจรจา การให้ความยินยอมของรัฐ เพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาโดยการลงนาม การให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติ และบางรัฐอาจตั้งข้อสงวน หรือตีความสนธิสัญญา และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนในการทำสัญญาครบถ้วนแล้ว ภาคีก็มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป การเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาดังกล่าว

ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นภาคีสถิติสัญญา ด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งสหประชาชาติถือเป็น สนธิสัญญาหลัก จำนวน ๑ ฉบับได้แก่

๑. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๒. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
๓. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
๔. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
๕. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
๖. อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี
๗. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

*คัดมาจาก www.nhrc.or.th

หน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข หากไม่มีการดำเนินการแก้ไขคณะกรรมการต้องรายงานต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาคำเนินการต่อไป นอกจากนี้คณะกรรมการจะมีอำนาจในการตรวจสอบและรายงานการกระทำดังกล่าวแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก^๒

(Convention on the Rights of the Child - CRC)

สาระสำคัญ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กประกอบด้วยบทบัญญัติ ๕๔ ข้อ ได้แก่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กโดยตรง ซึ่งเน้นหลักพื้นฐาน ๔ ประการ และแนวทางในการตีความอนุสัญญาทั้งฉบับ ได้แก่

๑. การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนาความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สินความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองทางกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน

^๒ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บ OHCHR)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กสม. Pdf)

๒. การกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก

๓. สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

๔. สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิดเหล่านั้น

วันที่มีผลบังคับใช้

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๓

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อเสนอ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ โดยได้ตั้งข้อสงวนเมื่อเข้าเป็นภาคีไว้ ๓ ข้อ ได้แก่

ข้อ ๓ เรื่องการจดทะเบียนเกิด และการให้สัญชาติแก่ผู้สัญชาติ หรือผู้อพยพที่เกิดในประเทศไทย

ข้อ ๒๒ เรื่องสถานะของเด็กผู้ลี้ภัย

ข้อ ๒๕ (ค) เรื่องสิทธิการศึกษาของชนกลุ่มต่างๆ ที่จะสามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กตนเองได้

การถอนข้อสงวน

ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนข้อที่ ๒๕ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๐

สาระสำคัญของพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

.....

ที่ประชุมสามัญขององค์การสหประชาชาติได้ให้ความเห็นชอบและประกาศพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวม ๒ ฉบับ ได้แก่ พิธีสารเลือกรับเรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดกันด้วยอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict) และพิธีสารเลือกรับเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณีและสื่อลามกที่เกี่ยวข้องกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Right of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography) เมื่อ ๒๕ พ.ค.๔๑ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ ลงนามเข้าเป็นภาคีซึ่งกระทรวงการพัฒนาศักดิ์และความมั่นคงของมนุษย์เจ้าของเรื่องมีความเห็นว่าประเทศไทยควรเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับ ทั้ง ๒ ฉบับ และได้เสนอเรื่องการเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับดังกล่าวและคำประกาศของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับ เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดกันด้วยอาวุธ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณา ซึ่ง กท. ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กท ๐๒๐๗/๑๖๔๔ ลง ๒๗ ก.ย.๔๘ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารของประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์สอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารดังกล่าวแล้ว จึงไม่ขัดข้องในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารทั้ง ๒ ฉบับ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว รวมทั้งคำประกาศของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับ เรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดกันด้วยอาวุธ เมื่อ ๒๒ พ.ย.๔๘

๑. พิธีสารและคำประกาศของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับดังกล่าว มีสาระสำคัญดังนี้

พิธีสารนี้เป็นพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ ๓๘ ห้ามเกณฑ์เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เป็นทหารในภาวะสงคราม โดยมีหลักการให้รัฐภาคีรับรอง

สิทธิและประกันว่าบุคคลที่มีอายุไม่ถึง ๑๘ ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบ และไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วมในกองทัพ มีบทบาทบัญญัติรวม ๑๓ ข้อ สรุปได้ดังนี้

ข้อ ๑ - ๔ กำหนดหลักการเกี่ยวกับการประกันว่าบุคคลที่อายุไม่ถึง ๑๘ ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบ ซึ่งรวมถึงการไม่ถูกเกณฑ์โดยไม่สมัครใจในการเข้าร่วมในกองทัพของรัฐบาลี ตลอดจนกลุ่มกองกำลังติดอาวุธอื่นใด โดยให้รัฐภาคีจัดทำคำประกาศ ซึ่งในกรณีที่บุคคลดังกล่าวอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี พิธีสารนี้ได้กำหนดเงื่อนไขให้รัฐภาคีจะต้องรับประกันว่า การเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปโดยสมัครใจอย่างแท้จริง โดยความยินยอมของบุพการีหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์นั้น และบุคคลต้องได้รับแจ้งถึงหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในการเข้ารับราชการ โดยบุคคลดังกล่าวต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับอายุที่เชื่อถือได้ ก่อนที่จะได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมในกองทัพ นอกจากนี้รัฐภาคีต้องกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการเกณฑ์และใช้เด็กในภาวะสงคราม ซึ่งรวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายในการห้ามและกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ฝ่าฝืน

ข้อ ๕ - ๗ กล่าวถึงการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ความคุ้มครองแก่เด็กภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมถึงการดำเนินมาตรการทางปกครอง มาตรการทางกฎหมายและอื่นๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติของพิธีสาร และการให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีในด้านวิชาการและการเงินในการป้องกันมิให้การกระทำที่ไม่สอดคล้องกับพิธีสาร รวมถึงการส่งกลับผู้เยาว์ที่ถูกละเมิดสิทธิคืนสู่สังคม

ข้อ ๘ - ๑๓ กำหนดให้มีการทำรายงานหลังจากเข้าเป็นภาคีแล้ว ๒ ปี จากนั้นให้เสนอรวมในรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาทุกๆ ๕ ปี และการปฏิบัติในการเข้าเป็นภาคีและถอนการเป็นภาคีของพิธีสาร

๒. พิธีสารเลือกรับเรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่

เกี่ยวกับเด็ก มีสาระสำคัญดังนี้

พิธีสารนี้เป็นพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในข้อ ๓๒ , ๓๔ และ ๒๕ ซึ่งว่าด้วยการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางเพศจากเด็ก มีบทบัญญัติรวม ๑๗ ข้อ โดยมีหลักการสำคัญที่มุ่งคุ้มครองเด็กจากการแสวงประโยชน์ทางเศรษฐกิจทางเพศ และพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ข้อ ๑ - ๓ กำหนดห้ามการค้าเด็ก ค่าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก โดยให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งให้คำนิยามของการกระทำดังต่อไปนี้

การค้าเด็ก หมายถึง การกระทำที่เด็กถูกส่งมอบโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไปยังอีกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์

การค้าประเวณีเด็ก หมายถึง การใช้เด็กในกิจกรรมทางเพศ เพื่อค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์

สื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก หมายถึง การนำเสนอกิจกรรมทางเพศหรือส่วนใดในทางเพศของเด็กจากตัวตนจริง หรือการทำจำลองเพื่อวัตถุประสงค์ในทางเพศ

ข้อ ๔ - ๖ กำหนดมาตรการในการกำหนดเขตอำนาจศาล การส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการสืบสวนสอบสวนหรือกระบวนการทางอาญา ซึ่งรัฐภาคีต้องดำเนินการตามสนธิสัญญาหรือความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือที่มีอยู่ระหว่างกัน ซึ่งในกรณีที่ไม่มีความสนธิสัญญาหรือความตกลงดังกล่าวรัฐภาคีต้องดำเนินการให้รัฐภาคีอีกรัฐหนึ่งในการช่วยเหลือ โดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในของประเทศตน

ข้อ ๗ กำหนดมาตรการในการริบทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ข้อ ๘ กำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ได้แก่ กระบวนการพิจารณาคดีที่คำนึงถึงความต้องการเป็นพิเศษของเด็ก การคุ้มครองเอกลักษณ์ความเป็นส่วนตัวของเด็กและพยาน เป็นต้น

ข้อ ๙ กำหนดนโยบายในการป้องกัน แก่ไข และส่งเสริมความรู้ทางกฎหมาย

และความตระหนักของสาธารณชน ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็ก

ข้อ ๑๐ ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกัน แก้ไขปัญหา บำบัดฟื้นฟู และส่งกลับเด็กผู้เสียหาย

ข้อ ๑๑ - ๑๖ การจัดทำรายงานหลังจากการเข้าเป็นภาคีแล้ว ๒ ปี จากนั้นให้เสนอรวมในรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาทุกๆ ๕ ปี และการเข้าเป็นภาคี รวมทั้งการถอนตัวจากการเข้าเป็นภาคีของพิธีสาร

หมายเหตุ บก.ทท (บก.ทหารสูงสุด ในขณะนั้น) มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีในพิธีสารเลือกรับเรื่อง ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดกันด้วยอาวุธ กล่าวคือ แม้ว่าพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.๒๔๕๗ จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหารที่สอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารนี้ แต่พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งนำมาใช้บังคับในการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนไทยทุกคนที่ต้องปฏิบัติในทุกๆ ทางที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย เช่น รายงานข้อมูลเกี่ยวกับข่าวศึกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือฝ่ายปกครองทราบ รวมทั้งการทำการต่อต้านข่าวศึกทุกวิถีทางด้วยกำลังอาวุธ กำลังทรัพย์หรือคำสั่งอื่นใดตามคำสั่งของราชการ ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวก็จะต้องรับผิดชอบทางอาญา โดยมีโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต รวมทั้งถูกริบทรัพย์สินอีกด้วย พระราชบัญญัตินี้จึงไม่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของพิธีสารดังกล่าวในการให้รัฐรับประกันบุคคลที่อายุไม่ถึง ๑๘ ปี จะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบ อีกทั้งยังขัดกับหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่กำหนดให้การทำกรรบต้องแยกพลเรือนออกจากพลรบ จึงสมควรพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้บทบัญญัติตามข้อ ๓ ของพิธีสารนี้ยังได้กำหนดเงื่อนไขให้รัฐภาคีรับประกันว่าการคัดเลือกบุคคลอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เข้าร่วมในกองทัพโดยสมัครใจจะต้องเป็นการสมัครใจอย่างแท้จริง โดยความยินยอมของบุพการีหรือผู้แทนโดย

ชอบธรรม รวมทั้งบุคคลนั้นต้องได้รับทราบถึงงานที่จกต้องกระทำในหน้าที่ดังกล่าว และพิสูจน์ว่าตนมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดก่อนการเข้ารับราชการและเพื่อเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว สมควรที่จะได้มีการระบุเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจน ในสัญญารับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาทางทหาร ซึ่งได้แจ้งให้ ยศ.ทหาร และเหล่าทัพทราบ เพื่อดำเนินการต่อไปแล้ว

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ^๑
(Convention on the Elimination of All Forms
of Discrimination against Women - CEDAW)

สาระสำคัญ

วัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญานี้คือการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน ได้แก่

๑. กล่าวถึงคำจำกัดความของคำว่าเลือกปฏิบัติต่อสตรี (discrimination against women) พันธกรณีของรัฐภาคี มาตรการที่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี มาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ การปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และการปราบปรามการลักลอบค้า และแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี

๒. กล่าวถึงความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมืองและการดำรงชีวิต (public life) ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และการศึกษา

๓. กล่าวถึงการที่สตรีจะได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ โดยได้รับความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและ โอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและสิทธิด้านแรงงาน รวมถึงการ ป้องกันความรุนแรงต่อสตรี ในสถานที่ทำงานความเท่าเทียมกัน

^๑ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กสม. Pdf)

ในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะสตรีมีครรภ์และหลังคลอดบุตร การที่รัฐภาคีจะประกันความเป็นอิสระของสตรีด้านการเงินและความมั่นคงด้านสังคม และการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบท ทั้งในด้านแรงงานและความเป็นอยู่

๔. กล่าวถึงความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่ง และกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล

๕. กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ พันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมของทบวงชำนาญพิเศษที่เกี่ยวข้อง

๖. กล่าวถึงการมิให้ตีความข้อบทของอนุสัญญาที่จะขัดต่อกฎหมายภายในที่ดำเนินการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีการนำพันธกรณีไปปฏิบัติในระดับประเทศ การเปิดให้ลงนามและกระบวนการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา การแก้ไขอนุสัญญา เงื่อนไขการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญา การตั้งข้อสงวน การขัดแย้งในการตีความระหว่างรัฐภาคี

วันที่มีผลบังคับใช้

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔ สำหรับพิธีสารเลือกรับฯ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๓

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อสงวน

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวฉบับนี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๒๘ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๒๘ โดยได้ตั้งข้อสงวนเมื่อเข้าเป็นภาคีไว้จำนวน ๑ ข้อ ได้แก่

- ข้อ ๗ เรื่องความเสมอภาคทางการเมือง และการรับตำแหน่งราชการ
- ข้อ ๘ การถือสัญชาติของบุตร
- ข้อ ๑๐ ความเสมอภาคทางการศึกษา
- ข้อ ๑๑ สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน
- ข้อ ๑๕ การทำนิติกรรม
- ข้อ ๑๖ ความเสมอภาคในครอบครัว
- ข้อ ๒๕ การตีความ และการระงับข้อพิพาท

การถอนข้อสงวน

ประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนตามลำดับ ดังนี้

ข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง (๗) เกี่ยวกับสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

ข้อ ๑๕ วรรคสาม เกี่ยวกับการทำสัญญา เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

ข้อ ๘ วรรคสอง เกี่ยวกับการถือสัญชาติของบุตร เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓ โดยได้แก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ และออกเป็นพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้บุตรของหญิงไทยสามารถมีสัญชาติไทยได้โดยหลักสายโลหิต ตามหลักเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย

ข้อ ๗ เกี่ยวกับความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งราชการ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ซึ่งหลังจากที่มีการยกเลิกข้อสงวนดังกล่าวได้มีการแต่งตั้งนายพลหญิงขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๘

ข้อ ๑๐ เกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง^๔
(International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)

สาระสำคัญ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ ๕๓ ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น ๖ ส่วน ดังนี้ วรรคอารัมภบทกล่าวถึงพันธกรณีของรัฐด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งหน้าที่ของบุคคลที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และได้รับสิทธิทั้งด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

๑. กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง (right of self-determination)

๒. กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนาความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยจะดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติภายในประเทศ ประกันว่าบุคคลที่ถูกละเมิดจะได้รับการเยียวยา ไม่ว่าบุรุษหรือสตรีจะได้รับสิทธิพลเมืองและการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน การริดรอนสิทธิในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการห้ามการตีความกติกาในอันที่จะไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพอื่นๆ

๓. กล่าวถึงสาระของสิทธิในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุมตามอำเภอใจ การปฏิบัติต่อผู้ถูกริดรอนเสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้ เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคล

^๔ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กสม. Pdf)

ภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาอื่นหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัว การคุ้มครองสิทธิเด็กและการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ การรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา และภาษาภายในรัฐ

๔. กล่าวถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในกติกา รวมถึงพันธกรณีในการเสนอรายงานของรัฐบาล การยอมรับอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และขั้นตอนการพิจารณาข้อร้องเรียน

๕. ห้ามการตีความไปในทางขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ รวมทั้งการมิให้ตีความในการที่จะรื้อถอนสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ วันที่มีผลบังคับใช้

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๕ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๕

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อสงวน

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๕ โดยมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๐ โดยมีการทำถ้อยแถลงตีความไว้ ๔ ประเด็น ดังนี้

ข้อที่ ๒ วรรค ๑ เรื่องสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (right to self-determination) ได้ตีความตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเวียนนา กล่าวคือมีให้ตีความว่าอนุญาตหรือสนับสนุนการกระทำใดๆ ที่จะเป็นการแบ่งแยกหรือทำลายบูรณภาพแห่งดินแดนหรือเอกภาพทางการเมืองของรัฐเอกราชอธิปไตย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน

ข้อ ๖ วรรค ๕ การห้ามประหารชีวิตผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ประเทศไทยแถลงตีความว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย กำหนดว่าเด็กอายุ ๑๔ ปี ไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุ ๑๔-๑๗ ปี ศาลสามารถลดโทษลงกึ่งหนึ่ง ส่วนผู้มีอายุเกิน ๑๗ ปี แต่ไม่เกิน ๒๐ ปี ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจลดโทษหรือไม่ก็ได้ รวมถึงโทษประหารชีวิต

ข้อ ๕ วรรค ๓ การนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาคดี “โดยพลัน” ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหา ก่อนนำตัวไปศาลได้ ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับเดินทางมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และสามารถขยายเวลาการควบคุมตัวไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน จากนั้นต้องนำตัวมาขออนุญาตจากศาลเพื่อฝากขังต่อไป แต่ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓๗ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหาได้เพียง ๔๘ ชั่วโมง ซึ่งถือว่าได้คุ้มครองกรณีนี้แล้ว

ข้อ ๒๐ วรรค ๑ เรื่องการห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำสงคราม รัฐบาลไทยได้ตีความหมายถึง “สงครามตามที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ” ดังนั้น จึงไม่รวมถึงสงครามเพื่อป้องกันตนเองในกรณีที่ไทยจำเป็นต้องประจักษ์สัมพันธ์และชักชวนให้ประชาชนรักชาติในกรณีที่ต้องทำสงครามเพื่อป้องกันการรุกรานจากประเทศอื่น

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^๕

(International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR)

สาระสำคัญ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ ๓๑ ข้อ แบ่งเป็น ๕ ส่วน ดังนี้ วรรคอารัมภบท มีสาระคล้ายคลึงกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๑. กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (right of self-determination)

๒. กล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่จะดำเนินการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้น นับตั้งแต่การเคารพคุ้มครอง ส่งเสริม และทำให้เป็นจริงอย่างเต็มที่ตามที่ทรัพยากรมีอยู่เพื่อให้มีความคืบหน้า โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในการได้รับสิทธิ การจำกัดสิทธิตามกติกา รวมทั้งการห้ามตีความใดๆ ในกติกาที่จะทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในกติกานี้

๓. กล่าวถึงสาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในการทำงานและมีเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมเป็นธรรม สิทธิที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงาน และสิทธิที่จะหยุดงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการและการประกันด้านสังคม การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิที่จะมีมาตรฐานชีวิตที่ดีพอเพียง สิทธิที่จะมีสุขภาพะด้านกายและใจที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้ สิทธิในการศึกษา สิทธิในวัฒนธรรมและประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

^๕ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กสม. Pdf)

๔. กล่าวถึงพันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐบาลที่ บทบาทของ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีร่วมกับ กลไกอื่นๆ ของสหประชาชาติ รวมทั้งการให้ข้อคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของกติกา การดำเนินการของรัฐบาลที่จะร่วมมือในระดับระหว่าง ประเทศในการส่งเสริมสิทธิตามกติกา การห้ามการตีความ บทบัญญัติเพื่อจำกัดหน้าที่ ของกลไกสหประชาชาติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายและธรรมเนียมขององค์กร รวมทั้ง การไม่ตีความในทางที่จะจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

๕. กล่าวถึงการเข้าเป็นภาคี และการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกติกา วันที่มีผลบังคับใช้

สมาชิกใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๘ และมีผลบังคับ ใช้เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๘

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อสงวน

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒ และมีผล ใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยได้ทำถ้อยแถลงตีความ ของข้อที่ ๑ วรรค ๑ เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง (right to self-determination) เช่นเดียวกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ ทางการเมือง โดยให้หมายความตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการเวียนนา ซึ่งเป็นผล ของการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ว่า สิทธิดังกล่าว มิให้ตีความอนุญาตหรือสนับสนุนการกระทำใดๆ ที่จะเป็นการแบ่งแยก หรือทำลาย บุรณภาพแห่งดินแดน หรือเอกภาพทางการเมืองของรัฐเอกราชอธิปไตย ทั้งนี้ ไม่ว่า ทั้งหมดหรือเพียงแต่บางส่วน

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติบางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ^๖
(International Convention on the Elimination of All Forms
of Racial Discrimination - ICERD)

สาระสำคัญ

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ ๒๕ ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. กล่าวถึงคำจำกัดความ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” ว่าหมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเอื้ออำนวยพิเศษ เพราะเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิด หรือเผ่าพันธุ์ โดยไม่รวมถึงการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นพลเมืองและไม่ใช่พลเมือง นโยบายของรัฐภาคีและการดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เช่น การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อ การประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุคคลภายใต้กฎหมาย ทั้งในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเยียวยาเมื่อถูกละเมิด การให้ความสำคัญด้านมาตรการในการศึกษา วัฒนธรรม และข้อมูลเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

๒. กล่าวถึงคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการจัดทำรายงานของรัฐภาคี การปฏิบัติงาน และการรับเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการ

๓. กล่าวถึงกระบวนการเข้าเป็นภาคี และการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของอนุสัญญา

^๖ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (เอกสารเผยแพร่ของสำนักงาน กสม. Pdf)

วันที่มีผลบังคับใช้

สภามหาวิทยาลัยสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๘ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๒

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อสงวน

ประเทศไทยได้ภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๖ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ โดยในการเข้าเป็นภาคีได้ทำถ้อยแถลงตีความทั่วไปว่า รัฐบาลไทยจะไม่ตีความหรือใช้บทบัญญัติใดๆ ที่ปรากฏในอนุสัญญาเป็นพันธกรณีที่เกินกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายภายในได้บัญญัติไว้ และการตีความหรือใช้บทบัญญัติดังกล่าวจะจำกัดหรือเป็นไปตามตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่นที่ไทยเป็นภาคี นอกจากนี้ ยังได้ตั้งข้อสงวนเป็นการเฉพาะไว้อีก ๒ ข้อ ได้แก่

ข้อ ๔ ซึ่งรัฐบาลไทยตีความว่า ข้อบทดังกล่าวที่ให้รัฐภาคีดำเนินการมาตรการเชิงบวกในการจัดการกระตุ้น หรือการเลือกปฏิบัติตามที่ระบุในข้อ ๔ (ก) (ข) (ค) ก็ต่อเมื่อพิจารณาเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องออกเป็นกฎหมายเท่านั้น

ข้อ ๒๒ ว่าด้วยกรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐภาคีโดยไม่สามารถเจรจาตกลงด้วยวิธีการอื่นใด และรัฐคู่กรณีเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณา

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษ
ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี^๑

(Convention against Torture and Other Cruel,
Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT)

สาระสำคัญ

ในเนื้อหาของอนุสัญญานี้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการระงับและยับยั้งการทรมาน โดยในเนื้อหาของอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดความหมายของการทรมานว่าหมายถึงการกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าทางกายภาพหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยความมุ่งประสงค์ เพื่อให้ข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ รวมทั้งการบังคับขู่เข็ญ โดยมุ่งเน้นไปที่การกระทำหรือโดยความยินยอมของเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลอื่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี ประกอบด้วยวรรคอารัมภบท และบทบัญญัติ ๓๑ ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. (ข้อบทที่ ๑ - ๑๖) กำหนดเกี่ยวกับคำนิยามของ “การทรมาน” บทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดให้การทรมานเป็นความผิดที่ลงโทษได้ตามกฎหมายอาญา เขตอำนาจที่เป็นสากลเกี่ยวกับความผิดการทรมาน และหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

^๑ อนุสัญญาว่าด้วยการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

คำแปลอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

๒. (ข้อบทที่ ๑๗-๒๔) กำหนดเกี่ยวกับการนำทบัญญัติไปใช้โดยการ จัดตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญอิสระจำนวน ๑๐ คน ที่แต่งตั้งโดยภาคีสมาชิกและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ ปึงเจกบุคคลตามความสามารถคำร้องเรียนระหว่างรัฐคำร้องเรียนของปัจเจกบุคคล อำนางคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน

๓. (ข้อบทที่ ๒๕-๓๓) กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการเข้าเป็นภาคี ผลใช้ บังคับการแก้ไขอนุสัญญา โดยเฉพาะข้อสงวน การแก้ไขเพิ่มเติมทบัญญัติของ อนุสัญญาและการระงับข้อพิพาท

คณะกรรมการต่อต้านการทรมานฯ

คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๑๐ คน ซึ่งได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากการเสนอชื่อโดยรัฐภาคี โดยกรรมการแต่ละคนจะ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ไม่ได้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในนามรัฐ ของตน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน มีหน้าที่คือ

๑. ตรวจสอบรายงานของรัฐภาคี และให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่รัฐภาคี ในการตีความพันธกรณี

๒. ให้ข้อวินิจฉัย (General Comments) และข้อแนะนำแก่รัฐภาคีในการ ปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา

๓. ในกรณีที่เป็นไปตามข้อกำหนดคณะกรรมการอาจรับข้อร้องเรียนจาก รัฐภาคีใดในลักษณะข้อร้องเรียนระหว่างรัฐ เมื่อรัฐภาคีนั้นอ้างว่าถูกละเมิดจาก รัฐภาคีอื่นในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี

๔. ในกรณีที่เป็นไปตามข้อกำหนดคณะกรรมการอาจรับข้อร้องเรียนจาก ปึงเจกบุคคล (individuals) ซึ่งอ้างว่าถูกละเมิดโดยรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่ง

การเสนอรายงาน

รัฐภาคีจะต้องเสนอรายงานภายในปีแรกนับจากการมีผลใช้บังคับของอนุสัญญา และเสนอรายงานเพิ่มเติมทุกๆ ๔ ปี หลังจากส่งรายงานฉบับแรก

อย่างไรก็ตาม ในอนุสัญญาลฉบับนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับการทรมานโดยมีรายละเอียดมากกว่าอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับอื่นๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี รวมทั้งได้กำหนดให้รัฐถือเอาการทรมานเป็นการกระทำความผิดอาญาภายใต้กฎหมายของตน การเข้าเป็นภาคีนั้น จึงถือเป็นการยกมาตรฐานการใช้บังคับกฎหมายไทยให้ดีขึ้น เนื่องจากในมาตรการของการป้องกันการทรมานจะมีการเข้ามาสอดส่องและตรวจสอบโดยคณะกรรมการพิเศษตามอนุสัญญา เพื่อทำหน้าที่ตรวจตรารายงานของรัฐ ซึ่งรัฐภาคีจะต้องทำรายงานเสนอเป็นระยะ และจะนำเสนอรายงานฉบับแรกภายในหนึ่งปีหลังจากการเข้าเป็นภาคี และภายหลังจากนั้นทุก ๔ ปี ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นระบบการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ใช้อยู่ภายใต้อนุสัญญานี้

วันที่มีผลบังคับใช้

ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ได้มีข้อมติที่ ๓๕/๔๖ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๗ รับรองอนุสัญญานี้ และอนุสัญญาฯ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๐

ถ้อยแถลงตีความ / ข้อเสนอ

กระทรวงยุติธรรมได้สังเกตเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นการต่อต้านการทรมาน ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในระดับสากล จึงได้มอบให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับผิดชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี และเสนอเรื่องการพิจารณาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ตามที่กระทรวง ยุติธรรมเสนอในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และ กระทรวงต่างประเทศได้มอบภาคยานุวัติสารต่อสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยอนุสัญญาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

ทั้งนี้ ในการเข้าเป็นภาคีได้มีการทำคำแถลงตีความเข้าใจในการเข้าเป็นภาคี และจัดทำข้อสงวน มีประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ข้อบทที่ ๑ เรื่องคำนิยามของคำว่า “การทรมาน” เนื่องจากประมวล กฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติจำกัดความโดยเฉพาะ ประเทศไทยจึงตีความเข้าใจความหมายของคำดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

๒ ข้อบทที่ ๔ เรื่องการกำหนดให้การทรมานทั้งปวงเป็นความผิดที่ลงโทษ ได้ตามกฎหมายอาญา และนำหลักการนี้ไปใช้กับการพยายาม การสมรู้ร่วมคิด และการมีส่วนร่วมในการทรมาน ประเทศไทยตีความเข้าใจในกรณีดังกล่าวตามประมวล กฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

๓. ข้อบทที่ ๕ เรื่องให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการต่างๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อให้ ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิดที่อ้างถึงตามข้อบทที่ ๔ โดยประเทศไทยตีความเข้าใจ ว่าเขตอำนาจเหนือความผิดดังกล่าวเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

๔. ข้อสงวนตามข้อบทที่ ๓๐ วรรคหนึ่ง โดยประเทศไทยไม่รับผูกพัน ตามข้อบทดังกล่าว (ซึ่งระบุให้นำข้อพิพาทเกี่ยวกับการตีความหรือการนำอนุสัญญาฯ ไปใช้ขึ้นสู่การวินิจฉัยชี้ขาดของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้หากคู่พิพาทฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งร้องขอ) ซึ่งการจัดทำข้อสงวนในข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ยอมรับอำนาจ ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นการล่วงหน้า เว้นเสียแต่ว่าจะพิจารณาเห็น สมควรเป็นกรณีๆ ไป

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ^๔

(Convention on the Rights of Persons with Disabilities)

สาระสำคัญ

อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม พิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้ใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่และเสมอภาค และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของบุคคลเหล่านี้

คนพิการ หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา หรือทางประสาทสัมผัสในระยะยาว ซึ่งอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพของบุคคลนั้น ในสังคมพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุจากความพิการ หมายถึงการแบ่งแยกกันออก หรือจำกัดด้วยเหตุเพราะความพิการซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือก่อให้เกิดการลดคุณค่าหรือทำให้การตระหนัก การได้ใช้หรือใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเสมอภาค ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทางแพ่ง หรือทางอื่นต้องเป็นโมฆะไป ทั้งนี้รวมถึงการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ รวมทั้งการปฏิเสธการเอื้ออำนวยที่สมเหตุผล หลักการทั่วไป

หลักการพื้นฐานของอนุสัญญานี้ มีดังนี้

(ก) การเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การอยู่ได้ด้วยตนเองของบุคคล

^๔ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (ฉบับภาษาอังกฤษ จากเว็บของ OHCHR)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (ร่างแปลอย่างไม่เป็นทางการ PDF File)

รวมถึงเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง และความเป็นอิสระของบุคคล

(ข) การไม่เลือกปฏิบัติ

(ค) การเข้ามีส่วนร่วมและเข้าร่วมของคนพิการได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพในสังคม

(ง) การพบความแตกต่างและยอมรับคนพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของความแตกต่างของมนุษยชาติและความเป็นมนุษย์

(จ) ความเสมอภาคของโอกาส

(ฉ) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(ช) ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง

(ซ) การพัฒนาศักยภาพที่พัฒนาขึ้นของเด็กพิการและเคารพสิทธิของเด็กพิการในการให้ความคุ้มครองลักษณะอันเฉพาะของตน

สตรีพิการ

๑. รัฐภาคีตระหนักว่าสตรีและเด็กหญิงพิการนั้นได้รับการเลือกปฏิบัติที่หลากหลาย และรัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการเพื่อรับรองว่าสตรีและเด็กหญิงพิการจะได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเต็มที่และโดยเสมอภาค

๒. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อรองรับให้เกิดการพัฒนาความก้าวหน้าและการให้อำนาจแก่สตรี เพื่อก่อให้เกิดหลักประกันว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถมีและใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้

เด็กพิการ

๑. รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งปวงเพื่อรับรองให้เด็กพิการสามารถได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้อย่างเต็มที่โดยเสมอภาค

๒. ในการดำเนินการทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กพิการ สิทธิประโยชน์สูงสุดของเด็กพิการจะเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการพิจารณา

๓. รัฐภาคีรับรองว่าเด็กพิการมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

ในทุกเรื่องที่มีผลต่อคน โดยที่ความเห็นนั้นจะมีน้ำหนักตามอายุและอายุภาวะของเด็กพิการ บนพื้นฐานอันเท่าเทียมกับเด็กอื่นและจะได้รับความช่วยเหลือ สำหรับความพิการและที่เหมาะสมต่ออายุในการสิทธิดังกล่าว

วันที่มีผลบังคับใช้

๑. อนุสัญญาฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่สามสิบนับแต่วันที่ได้มีการมอบสัตยาบันสารและภาคยานุวัติสารฉบับที่ยี่สิบแล้ว

๒. สำหรับรัฐแต่ละรัฐหรือองค์การรวมตัวระดับภูมิภาคซึ่งได้ให้สัตยาบัน ยืนยันอย่างเป็นทางการหรือได้เข้าภาคยานุวัติภายหลังจากที่ได้มีการมอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ยี่สิบแล้ว อนุสัญญาจะมีผลใช้บังคับกับรัฐนั้นสามสิบวันหลังจากที่รัฐนั้นได้มอบสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารของตนแล้ว

ข้อสงวน

๑. ไม่อนุญาติให้มีข้อสงวนซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของอนุสัญญาฯ ฉบับนี้

๒. ข้อสงวนอาจถูกถอนได้ในทุกเวลา

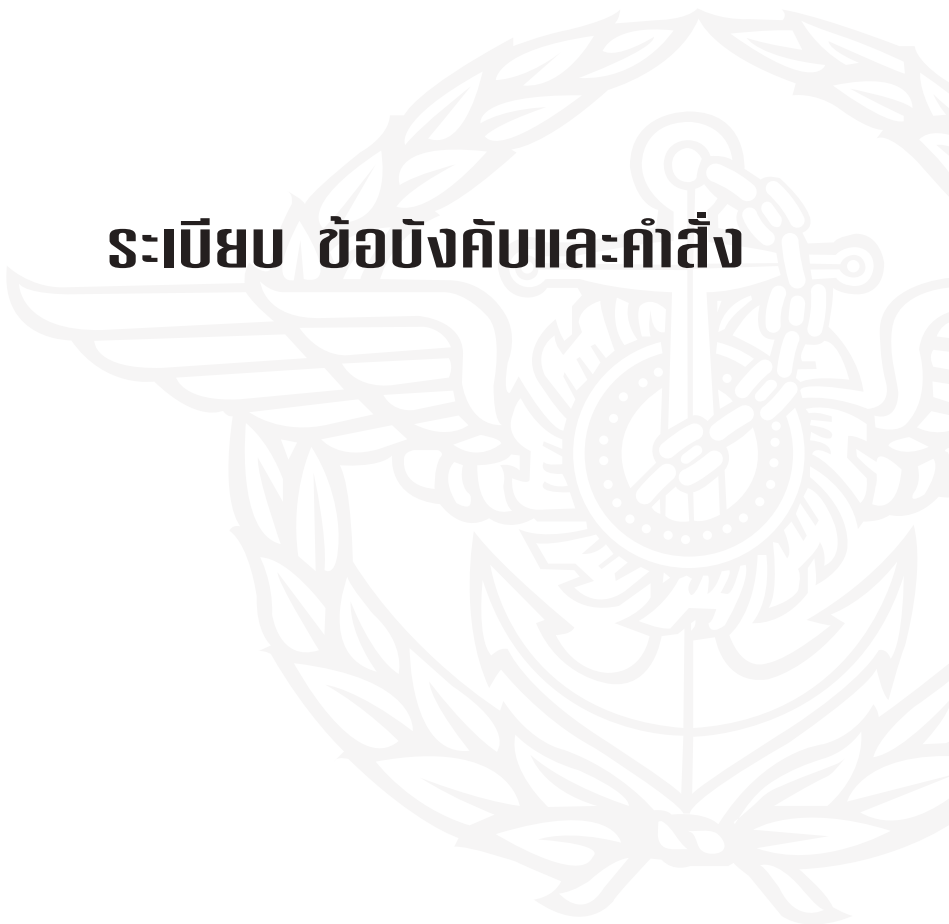
การถอนข้อความ

รัฐภาคีอาจเพิกถอนอนุสัญญานี้โดยการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ การเพิกถอนจะมีผล ๑ ปีหลังจากวันที่เลขาธิการสหประชาชาติได้รับแจ้ง

ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง

สรุปย่อข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

ว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ.๒๕๑๑

.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของข้อบังคับ เพื่อปรับปรุงข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานด่วนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. การบังคับใช้ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ ม.ค.๒๕๑๑

๓. เหตุที่นับว่าสำคัญจะต้องรายงานโดยด่วน คือ

๓.๑ เรื่องที่เกี่ยวกับความประพฤติของทหาร ซึ่งเป็นไปในทางเสื่อมเสียเกียรติหรือชื่อเสียงของทหารอย่างร้ายแรงหรือต้องหาในคดีอาญาเป็นคดีอุกฉกรรจ์

๓.๒ เรื่องทหารถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสเนื่องจากทำลายชีวิตของตนเอง

๓.๓ เมื่อเกิดโจรร้าย อัคคีภัย อุทกภัย ภัยพิบัติ การก่อวินาศกรรม หรือเกิดอุบัติเหตุอื่นๆ ขึ้นในบริเวณสถานที่ของทหาร หรือเรือ หรืออากาศยาน จนเป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์หรือเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทรัพย์สินของทางราชการ

๓.๔ เหตุซึ่งเกิดจากการทะเลาะวิวาทจนถึงใช้อาวุธทำการต่อสู้กันขึ้น ในหมู่ทหารด้วยกันเอง หรือกับบุคคลอื่น จนถึงแก่ความตาย

๓.๕ เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นแก่คนหรือสัตว์ในหรือใกล้ที่ตั้งหน่วยทหาร

๓.๖ เมื่อเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ขึ้นแก่ทหารจนถึงแก่ความตาย เช่น ถูกรถบรรทุก หรือกระสุนปืน ตกจากที่สูง รถคว่ำ เรือล่ม อากาศยานประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น

๓.๗ เหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรง

๓.๘ เหตุที่จะทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในกรมกองทหาร เช่น มีผู้มาชักชวนให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือมีผู้คิดจะทำร้ายผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

๔. การรายงาน

๔.๑ เมื่อมีเหตุตามข้อ ๓.๑ ถึง ๓.๖ เกิดขึ้นแก่ส่วนราชการหรือท้องที่ของส่วนราชการใด ให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นรีบรายงานตรงต่อหัวหน้าส่วนราชการขึ้น

ตรงต่อกระทรวงกลาโหม ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. โดยด่วนพร้อมกับรับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบอีกทางหนึ่ง

๔.๒ เมื่อมีเหตุตามข้อ ๓.๗ และข้อ ๓.๘ เกิดขึ้นแก่ส่วนราชการหรือท้องที่ของส่วนราชการใด ให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นรับรายงานตรงต่อ รมว.กท. เพื่อทราบโดยด่วน พร้อมกับรับรายงานให้หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ผบ.ทบ., ผบ.ทร. หรือ ผบ.ทอ.ทราบอีกทางหนึ่ง

๔.๓ การรายงานด่วน จะรายงานด้วยหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยเครื่องสื่อสารก็ได้แต่ข้อความ ที่รายงานนั้นต้องชัดเจนเข้าใจง่าย โดยสรุปย่อเรื่องที่เกิดขึ้น และควรมีข้อความดังนี้

๔.๓.๑ วัน เดือน ปี เวลา และสถานที่เกิดเหตุ

๔.๓.๒ เรื่องที่เกิดขึ้น (บอกยศ ชื่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน)

๔.๓.๓ เมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้ว ได้สั่งการและจัดการไปแล้วอย่างไรบ้าง

๔.๓.๔ ความเห็นของผู้รายงานว่าควรจะได้จัดการในเรื่องนี้อย่างใดต่อไป

เมื่อได้รายงานด่วนแล้ว ถ้าเรื่องใดสมควรจะสอบสวนเพิ่มเติม ก็ให้ดำเนินการเสียให้เรียบร้อย แล้วรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง รมว.กท.ทราบ

.....∞.....

สรุปย่อระเบียบกองทัพบก
ว่าด้วยการรายงานตนเองในเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน
และเมื่อออกไปนอกเขตจังหวัด พ.ศ.๒๕๒๘
.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบ เพื่อปรับปรุงระเบียบ ทบ.ว่าด้วยการรายงานตนเองในเมื่อมีเหตุฉุกเฉิน และระเบียบ ทบ.ว่าด้วยการรายงานตนเองเมื่อออกไปนอกเขตจังหวัด ให้อยู่ในฉบับเดียวกัน และเหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. การบังคับใช้ ให้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ก.พ. ๒๘

๓. เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น ให้ข้าราชการใน ทบ. ปฏิบัติดังนี้

๓.๑ รีบไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัดในทันทีที่ทราบเหตุฉุกเฉิน

๓.๒ หากไม่สามารถไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัดได้ ด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม ให้ปฏิบัติดังนี้

๓.๒.๑ ในเขต กทม. ให้ไปรายงานตนเองยังหน่วยทหาร หรือหน่วยราชการ ทบ. ที่อยู่ใกล้ หรือศูนย์ปฏิบัติการ ทบ.หรือ บก.ทบ.ส่วนหน้า (ถ้ามี)

๓.๒.๒ นอกเขต กทม. ให้ไปรายงานตนเองยังหน่วยทหาร หรือหน่วยราชการ ทบ. ที่อยู่ใกล้ หรือศูนย์ปฏิบัติการ ทบ. หรือ บก.ทบ. ส่วนหน้า (ถ้ามี)

๓.๒.๓ ถ้าสามารถทำได้ควรไปรายงานตนเองยังหน่วยทหารหรือหน่วยราชการ ทบ. ที่มีงานเหมาะสมแก่หน้าที่ของผู้ที่ไปรายงาน และเมื่อสาเหตุแห่งความขัดข้องที่จะไปยังหน่วยต้นสังกัดหมดสิ้นลงแล้ว ให้รีบไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัดทันที พร้อมกับชี้แจงเหตุผลความขัดข้องไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

๓.๓ หัวหน้าหน่วยทหารที่ได้รับรายงานจากผู้ที่มีใ้ที่อยู่ในต้นสังกัด ให้ทำบัญชีหลักฐานการรายงาน และนำตัวผู้นั้นไปยังหน่วยต้นสังกัดโดยเร็วเท่าที่เหตุการณ์จะอำนวยให้ทำได้และหากมีความจำเป็นจะต้องให้ผู้นั้นช่วยราชการอยู่ก่อนก็ให้รีบแจ้งหรือติดต่อให้หน่วยต้นสังกัดทราบเพื่อขอตัวไว้ช่วยราชการด้วย

๔. ในยามปกติ ให้นายทหารหรือข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตรที่เดินทางไปปฏิบัติราชการนอกเขตจังหวัดที่ตนรับราชการ ให้ปฏิบัติดังนี้

๔.๑ กรณีไปราชการใน กทม. ให้ไปรายงานคนที่ สบ.ทบ. หรือหน่วยทหารที่ไปติดต่อราชการ

๔.๒ กรณีไปราชการนอกเขต กทม. ให้ไปรายงานคนต่อหัวหน้าหน่วยทหารที่ตนไปติดต่อราชการ หรือหัวหน้าหน่วยทหารเจ้าของพื้นที่ที่ไปติดต่อราชการนั้น

๔.๓ ให้หน่วยในส่วนภูมิภาค หน่วยใน กทม. จัดทำสมุดรายงานตนสำหรับผู้มาราชการในเขตปกครองของตนหรือมาติดต่อราชการที่หน่วย

๔.๔ การลงนามในสมุดรายงาน ให้ไปลงในวันแรกไปถึง ถ้าไม่สามารถทำได้ ให้ไปรายงานในวันรุ่งขึ้น หรือในวันแรกที่เปิดทำการ แต่งกายเครื่องแบบทหาร ข้าราชการกลาโหมพลเรือน หรือแต่งกายสุภาพ

๔.๕ ให้หัวหน้าหน่วยทหารนั้นพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามควรแก่กรณี

๕. ผู้รักษาราชการ จก.กพ.ทบ. เป็นผู้รักษาราชการตามระเบียบนี้

....

สรุ่ยย่อข้อบ่งคับกระทรวงกลาโหม
ว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘

.....(∞).....

๑. เจตนารมย์ของข้อบ่งคับ เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ทหารขาดหนีราชการให้เหมาะสม
ยิ่งขึ้น

๒. การใช้บ่งคับ ใช้บ่งคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘

๓. นิยามศัพท์ (ข้อบ่งคับ กห. ๗ ข้อ ๔)

“ทหาร” หมายความว่า ทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับ
ราชการทหาร

“ทัณฑ์” หมายความว่า ทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

“ในเวลาไม่ปกติ” หมายความว่า ในเวลาที่มีการรบ สถานะสงคราม หรือ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก

“ในเวลาปกติ” หมายความว่า เวลาอื่นที่ไม่ได้มีการรบ สถานะสงคราม หรือ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก

“ขาดราชการ” หมายความว่า ขาดจากหน้าที่ราชการดังต่อไปนี้

- ขาดไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตรู หรือ
- ขาดไม่ถึง ๓ วัน ในเวลาไม่ปกติ หรือ
- ขาดโดยมิได้รับอนุญาต หรือเมื่อพ้นกำหนดอนุญาตในเวลาปกติ

ยังไม่ถึง ๑๕ วัน

“หนีราชการ” หมายความว่า ขาดจากหน้าที่ราชการดังต่อไปนี้

- ขาด ๒๔ ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตรู หรือ
- ขาด ๓ วัน ในเวลาไม่ปกติ หรือขาดโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือเมื่อพ้น

กำหนดอนุญาตลาในเวลาปกติ ๑๕ วัน หรือ

● ขาดโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการ ตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหารทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งหรือคำสั่งเรียกระดมพล

๔. การลงทัณฑ์ (ข้อบังคับ กท. ๑ ข้อ ๕) ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์ได้แต่ละครั้ง ที่ขาดราชการหรือหนีราชการตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ แต่ต้องไม่เกินอัตรากำหนดทัณฑ์สูงสุดตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร

๕. การนับครั้งและคำนวณวันลงทัณฑ์ขาดหนีราชการ (ข้อบังคับ กท.๑ ข้อ ๖)

ถ้าหนีราชการให้นับครั้งเฉพาะในการหนีราชการ

ถ้าขาดราชการให้นับครั้งที่หนีราชการกับครั้งที่ขาดราชการด้วย การขาดราชการไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง ในเวลาปกติ ไม่ให้นับเป็นครั้งและไม่ต้องลงทัณฑ์ตามข้อบังคับนี้ การคำนวณวันลงทัณฑ์ถ้ามีเศษของวันให้ตัดออก

๖. เกณฑ์ลงทัณฑ์ขาดหนีราชการในเวลาปกติ (ข้อบังคับ กท. ๑ ข้อ ๗)

● ขาดราชการแล้วกลับเอง

ครั้งที่ ๑ ทำทัณฑ์กรรมไม่เกิน ๓ วัน

ครั้งที่ ๒ ชั่งกึ่งจำนวนวันที่ขาดราชการ

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อ ๆ ไป ชั่งเท่าจำนวนวันที่ขาดราชการ

● หนีราชการแล้วกลับเอง

ครั้งที่ ๑ จำขัง ๑ ใน ๔ ของจำนวนวันที่หนีราชการ

ครั้งที่ ๒ จำขัง กึ่งจำนวนวันที่หนีราชการ

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อ ๆ ไป จำขังเท่าจำนวนวันที่หนีราชการ

● ขาดราชการหรือหนีราชการแล้วถูกจับตัวส่ง

ถ้าต้องมีผู้ติดตามจับตัวส่งหรือเจ้าพนักงานจับตัวส่ง ให้ลงทัณฑ์สองเท่าของอัตราที่กำหนดไว้

๗. เกณฑ์ลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการในเวลาไม่ปกติ (ข้อบังคับ กท. ๑ ข้อ ๘ และข้อ ๙)

● ขาดราชการในเวลาไม่ปกติ

ครั้งที่ ๑ ชั่งเท่าจำนวนวันที่ขาด

ครั้งที่ ๒ ชั่งสองเท่าของจำนวนวันที่ขาด

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อ ๆ ไป ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงทัณฑ์ตามสมควรแก่ความผิด แต่ทัณฑ์ที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนวันที่ขาด

● **หนีราชการในเวลาไม่ปกติ**

ครั้งที่ ๑ ไม่เกิน ๓๐ วัน ถ้ากลับเองให้ลงทัณฑ์จำขังเท่าจำนวนวันที่หนี ถ้าถูกจับตัวส่งให้ลงทัณฑ์จำขังสองเท่าของจำนวนวันที่หนี

ครั้งที่ ๑ เกินกว่า ๓๐ วัน หรือครั้งที่ ๒ ถ้ามีเหตุอันสมควรได้รับความปรานีเป็นพิเศษ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งลงทัณฑ์ตามสมควรแก่ความผิด แต่ทัณฑ์ที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าวรรคก่อน

ครั้งที่ ๓ และครั้งต่อ ๆ ไป หรือหนีราชการโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหาร ทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวผู้นั้นไปฟ้องศาล

๘. การหนีราชการที่อยู่ในเกณฑ์ลงทัณฑ์ไม่ได้ต้องส่งตัวฟ้องศาล (ข้อบังคับ กท. ๗ ข้อ ๕ และข้อ ๑๐)

๘.๑ ทหารซึ่งหนีราชการเมื่อคำนวณวันลงทัณฑ์จะต้องรับทัณฑ์จำขังเกินกว่า ๖ เดือน

๘.๒ หนีราชการไปแล้วมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดในทางอาญาอย่างอื่นอยู่ด้วย

๘.๓ หนีราชการในเวลาไม่ปกติครั้งที่ ๑ เกินกว่า ๓๐ วัน หรือครั้งที่ ๒ ผู้บังคับบัญชาให้ฟ้องศาล เนื่องจากไม่มีเหตุอันสมควรได้รับความปรานีเป็นพิเศษ

๘.๔ หนีราชการในเวลาไม่ปกติครั้งที่ ๓ และครั้งต่อ ๆ ไป หรือหนีราชการโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหารทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งก็ดี

๕. การหนีราชการขาดอายุความ (ข้อบังคับ กท. ๗ ข้อ ๑๑)

ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ หรือพ้นจากราชการทหารประเภทที่ ๒ แล้วแต่กรณีตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการทหาร โดยไม่ต้องสั่งลงทัณฑ์ ให้ใช้บังคับสำหรับผู้ซึ่งหนีราชการจนคดีขาดอายุความสำหรับความผิดฐานหนีราชการแล้ว

ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง

แต่ผู้บังคับบัญชามิได้ดำเนินการลงทัณฑ์หรือลงโทษแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดยังรับทัณฑ์ไม่ครบกำหนดด้วย

๑๐ การลงทัณฑ์ทหารกองเกินหรือกองหนุน (ข้อบังคับ กท. ๗ ข้อ ๑๒)

๑๐.๑ ทหารกองเกินหรือกองหนุนเข้ารับราชการในการระดมพล ถ้าขาดหรือหนีราชการให้ลงทัณฑ์ตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นโดยอนุโลม

๑๐.๒ หากเข้ารับราชการในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหารเพื่อทดลองความพร้อม ถ้าขาดหรือหนีราชการให้ลงทัณฑ์ไม่เกินกว่า ๓ เดือน

๑๐.๓ ถ้าหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารดังกล่าวอันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ซึ่งต้องดำเนินคดีในชั้นศาล จะลงทัณฑ์ตามข้อบังคับนี้มีได้

....

สรุปย่อระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ

พ.ศ.๒๕๔๔

.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบ เพื่อให้มีระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ
๒. การใช้บังคับ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๒๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ (ระเบียบฯ ข้อ ๒))
๓. ผู้รักษาการตามระเบียบ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามระเบียบฯ นี้
๔. นิยามศัพท์

“ข้อมูลข่าวสารลับ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่มีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยและอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือที่เกี่ยวกับเอกชน ซึ่งมีการกำหนดให้มีชั้นความลับเป็นชั้นลับ ชั้นลับมาก หรือชั้นลับที่สุด ตามระเบียบนี้โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและประโยชน์แห่งรัฐประกอบกัน

“หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า

(๑) หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล สำหรับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหมให้หมายความรวมถึงหัวหน้าส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กรมราชองครักษ์ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

๕. บททั่วไป (ระเบียบฯ ข้อ ๗ และข้อ ๘)

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รักษาข้อมูลข่าวสารลับในหน่วยงานของตนและอาจมอบหมายหน้าที่ดังกล่าวได้ตามความจำเป็นให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือให้แก่ราชการส่วนภูมิภาคในกรณีที่สามารถมอบอำนาจได้ตามกฎหมาย

บุคคลที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารลับในชั้นความลับใด จะต้องเป็นบุคคลที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายความไว้วางใจและให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารลับได้เฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

๖. องค์การรักษาความปลอดภัย (ระเบียบฯ ข้อ ๑๑)

องค์การรักษาความปลอดภัยตามระเบียบนี้ ได้แก่

(๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน

(๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายทหาร

๗. ประเภทชั้นความลับ (ระเบียบฯ ข้อ ๑๒ - ข้อ ๑๕)

ชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารลับ แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ

(๑) ลับที่สุด (TOP SECRET)

(๒) ลับมาก (SECRET)

(๓) ลับ (CONFIDENTIAL)

ลับที่สุด หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรงที่สุด

ลับมาก หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรง

ลับ หมายความว่าถึง ข้อมูลข่าวสารลับซึ่งหากเปิดเผยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์แห่งรัฐ

๘. การกำหนดชั้นความลับ (ระเบียบฯ ข้อ ๑๖, ข้อ ๒๐ - ข้อ ๒๔)

ส่วนที่ ๑ ผู้มีอำนาจกำหนดชั้นความลับ

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดชั้นความลับ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบการกำหนดชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารลับนั้นด้วยว่าเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด ในการนี้อาจมอบหมายหน้าที่ดังกล่าว

ได้ตามความจำเป็นให้ผู้บังคับบัญชาหรือให้แก่ราชการส่วนภูมิภาคในกรณีที่สามารถมอบอำนาจได้ตามกฎหมาย

ในกรณีเป็นการสมควร หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะกำหนดระเบียบการใดเพื่อปฏิบัติเพิ่มเติมจากระเบียบนี้ก็ได้และถ้าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าการปฏิบัติตามระเบียบนี้ในเรื่องใดจะก่อให้เกิดความยุ่งยากโดยไม่เหมาะสม หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะกำหนดวิธีการรักษาความลับในเรื่องนั้นด้วยวิธีการอื่นที่มีประสิทธิภาพเท่ากันหรือดีกว่าแทนได้

ส่วนที่ ๒ การแสดงชั้นความลับ

เครื่องหมายแสดงชั้นความลับให้ใช้ตัวอักษรตามชั้นความลับที่ขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรธรรมดาโดยใช้สีสีแดงหรือสีอื่นที่สามารถมองเห็นได้เด่นและชัดเจน

ส่วนที่ ๓ การปรับชั้นความลับ

การปรับชั้นความลับต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจกำหนดชั้นความลับของหน่วยงานเจ้าของเรื่อง

ข้อมูลข่าวสารลับที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยโดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขใด ให้ถือว่าข้อมูลข่าวสารนั้นถูกยกเลิกชั้นความลับแล้ว เว้นแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลและศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น

๕. การทะเบียน (ระเบียบฯ ข้อ ๒๕, ข้อ ๒๗, ข้อ ๒๘)

ส่วนที่ ๑ นายทะเบียน

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับขึ้นภายในหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบเรียกว่า “นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ” และจะแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับตามความเหมาะสมด้วยก็ได้

นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับอย่างน้อยต้องจัดให้มีทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับประกอบด้วย ทะเบียนรับ ทะเบียนส่งและทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับแยกต่างหากจากทะเบียนงานสารบรรณตามปกติของหน่วยงานของรัฐ

แบบทะเบียนรับ ทะเบียนส่งและทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ ๒ การตรวจสอบ

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับเป็นประธานกรรมการ และเจ้าหน้าที่อื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคนเป็นกรรมการทำการตรวจสอบความถูกต้องในการปฏิบัติตามระเบียบนี้และการมีอยู่ของข้อมูลข่าวสารลับที่มีอยู่ในทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับอย่างน้อยทุกหกเดือน และเสนอรายงานการตรวจสอบให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นทราบและสั่งการต่อไป

๑๐. การดำเนินการ (ระเบียบฯ ข้อ ๓๑ - ข้อ ๔๕)

ส่วนที่ ๑ การจัดทำ

การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับในทุกชั้นตอน ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพียงเท่าที่จำเป็นต่อภารกิจและจำกัดให้ทราบเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ส่วนที่ ๒ การสำเนาและการแปล

การสำเนา การแปลเอกสาร การเข้ารหัส หรือการถอดรหัสข้อมูลข่าวสารลับต้องบันทึก จำนวนชุด ยศ ชื่อ ตำแหน่งของผู้ดำเนินการ และชื่อหน่วยงานของรัฐที่จัดทำไว้ที่ข้อมูลข่าวสารลับฉบับต้นที่ตนครอบครองและที่ฉบับสำเนา ฉบับคำแปล ฉบับเข้ารหัส หรือฉบับถอดรหัส แล้วแต่กรณีด้วย

ส่วนที่ ๓ การโอน

การโอนข้อมูลข่าวสารลับระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือการโอนภายในหน่วยงานเดียวกัน ให้เจ้าหน้าที่ผู้โอนและเจ้าหน้าที่ผู้รับโอนจัดทำบันทึกการโอนและการรับโอนไว้เป็นหลักฐาน และให้นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับจัดแจ้งการโอนข้อมูลข่าวสารลับดังกล่าวไว้ในทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับด้วย

ส่วนที่ ๔ การส่งและการรับ

การส่งข้อมูลข่าวสารลับภายในบริเวณหน่วยงานเดียวกันทุกชั้นความลับ

ต้องใช้ใบปกข้อมูลข่าวสารลับปิดทับข้อมูลข่าวสารลับ

การส่งข้อมูลข่าวสารลับออกนอกบริเวณหน่วยงาน ต้องบรรจุซองหรือภาชนะที่บดแสงสองชั้นอย่างมั่นคง

การส่งข้อมูลข่าวสารลับออกนอกบริเวณหน่วยงานภายในประเทศ โดยเจ้าหน้าที่นำสารให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายมีอำนาจอนุญาตให้กระทำได้และให้นายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับลงทะเบียนก่อนส่งออก

การส่งข้อมูลข่าวสารลับออกนอกประเทศ ให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการต่างประเทศว่าด้วยถุงมัลการทูตโดยอนุโลม หรือให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะทางการทูตถือไปด้วยตนเองก็ได้

ส่วนที่ ๕ การเก็บรักษา

การเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารลับ ให้หน่วยงานของรัฐเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย และให้กำหนดระเบียบการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารลับไว้เป็นการเฉพาะตามคำแนะนำขององค์การรักษาความปลอดภัย

ส่วนที่ ๖ การขี้ม

การให้ขี้มข้อมูลข่าวสารลับ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมอบหมายพิจารณาด้วยว่าผู้ขี้มมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องที่ขี้มและสามารถปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้หรือไม่

ส่วนที่ ๗ การทำลาย

ในกรณีที่การเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารลับชั้นลับที่สุดจะเสี่ยงต่อการรั่วไหล อันจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ประโยชน์แห่งรัฐ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะพิจารณาสั่งทำลายข้อมูลข่าวสารลับชั้นลับที่สุดนั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำลาย

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะสั่งทำลายข้อมูลข่าวสารลับนอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ได้ต่อเมื่อได้ส่งข้อมูลข่าวสารลับให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติพิจารณาก่อนว่าไม่มีคุณค่าในการเก็บรักษา

**สรุ่ยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา
พ.ศ.๒๕๔๔**

.....∞.....

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบ

๑.๑ เพื่อให้แทนข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหา ในความผิดอาญา พ.ศ.๒๕๔๔

๑.๒ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติและประสานงานระหว่างพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ กับฝ่ายทหารในกรณีที่ทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา

๑.๓ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองโดยไม่เกิดความขัดแย้ง ระหว่างหน่วยงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจกับฝ่ายทหาร

๑.๔ เพื่อป้องกัน ป้องกัน และระงับเหตุวิวาทมีให้ลุกลามระหว่างพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ กับฝ่ายทหาร

๒. การใช้บังคับ

มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีผลบังคับใช้กับหน่วยงาน ของฝ่ายบริหารที่มีอำนาจเกี่ยวกับคดีอาญา โดยต้องใช้ระเบียบนี้เมื่อมีกรณีทหาร ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา

๓. ผู้รักษาการตามระเบียบ

นายกรัฐมนตรี

๔. สารสำคัญ

๔.๑ การตรวจค้นตัวทหาร^๑ ที่ตั้งและยานพาหนะของทหาร (ระเบียบฯ ข้อ๑๗ การตรวจค้นตัวทหารเป็นไปตาม ป.วิ.อ.)

^๑ ทหาร ตามระเบียบนี้หมายถึง ข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

๑. เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจค้นตัวทหารได้เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งของเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด (มาตรา ๕๓ ป.วิ.อ.)

๒. การตรวจค้นตัวทหารตามข้อ ๑ ให้กระทำในเวลาและสถานที่อันควรทหารผู้ถูกตรวจค้นควรร้องขอสารวัตรทหารหรือบุคคลอื่นในสถานที่นั้นเป็นพยานเมื่อถูกตรวจค้น

๓. การตรวจค้นทหารต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นตัวทหารหญิงต้องให้ผู้หญิงเป็นผู้ค้น

๔. การตรวจค้นสถานที่ ต้องมีหมายศาลและให้เจ้าพนักงานแสดงหมายและแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนทำการตรวจค้น

๕. การตรวจค้นสถานที่และที่รโหฐาน โดยไม่ต้องมีหมายศาลให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยจากข้างในสถานที่นั้น หรือปรากฏความผิดซึ่งหนักกำลังกระทำความผิดในสถานที่นั้น หรือผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหนีเข้าไปซุกซ่อนตัวในสถานที่นั้น หรือมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดซ่อนอยู่ในสถานที่นั้น หากเน้นเข้าจะถูกโยกย้ายเสียก่อน หรือผู้จะต้องถูกจับกุมเป็นเจ้าบ้านที่มีหมายจับ (มาตรา ๕๒ ป.วิ.อ. เป็นข้อยกเว้น)

๖. การตรวจค้นสถานที่อันเป็นเขตที่ตั้งทหาร หรือของทางราชการทหาร ต้องมีหมายศาลและให้ตำรวจแสดงหมาย หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายศาลตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นเดียวกับข้อ ๕ แล้วให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้รับผิดชอบเขตที่ตั้งทหาร ส่งผู้แทนไปอยู่ด้วยในการตรวจค้นทุกครั้ง (ระเบียบฯ ข้อ ๑๘)

๗. การตรวจค้นยานพาหนะ (รถทุกประเภท ยกเว้นรถสงคราม) หรือค้นตัวทหารที่อยู่ในยานพาหนะต้องกระทำโดยสุภาพ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งของเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด (ระเบียบฯ ข้อ ๑๙)

ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง

๘. ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะ ต้องให้ความร่วมมือและให้ความสะดวกจนกว่าการตรวจค้นจะเสร็จสิ้น (ระเบียบ ๗ ข้อ ๑๕ วรรค ๑)

๙. การตรวจค้นยานพาหนะของทางราชการทหาร เช่น รถสงคราม, เครื่องบิน, เรือซึ่งชักธงราชนาวีและมีนายทหารชั้นสัญญาบัตรควบคุมยานพาหนะนั้นงมา ต้องมีหนังสืออนุมัติจาก ผบ.พล.หรือเทียบเท่า (ระเบียบ ๗ ข้อ ๑๕ วรรค ๒)

ถ้าการตรวจค้นยานพาหนะของทางราชการทหารหรือสิ่งของอันผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารผู้เป็นหัวหน้าของหน่วยมีหนังสือรับรองว่าจะเป็นเหตุให้การปฏิบัติภารกิจพึงเสียเปรียบ ให้งดการตรวจค้น (ระเบียบ ๗ ข้อ ๑๕ และข้อ ๒๐ วรรคท้าย)

๑๐. การตรวจค้นสิ่งของราชการลับ

ให้งดการตรวจค้นสิ่งของราชการลับ โดยบันทึกเหตุงดเว้นการตรวจค้นไว้ ให้ทุกฝ่ายลงชื่อรับรอง แต่หากผู้มีอำนาจตรวจค้นซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นปลัดอำเภอหรือหัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไปยังตั้งใจที่จะตรวจค้นให้ทำเครื่องหมายลงชื่อทุกฉบับปิดผนึกหรือกำกับที่สิ่งของ แล้วส่งไปสถานที่ปลายทางตามที่ตกลงกันเพื่อร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการเปิดตรวจสิ่งของนั้นต่อไป (ระเบียบ ๗ ข้อ ๒๐)

๑๑. การตรวจค้นต้องมีการทำบันทึก พร้อมให้ทุกฝ่ายลงชื่อรับรองและเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ (ระเบียบ ๗ ข้อ ๒๑)

๔.๒ การจับกุมทหาร

๑. การจับกุมทหารผู้ใดต้องมีคำสั่ง หรือหมายศาลให้จับทหารนั้น

๒. บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญาและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ตำรวจร้องขอหมายจับต่อศาลทหารที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี หรือมีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ

๓. เมื่อมีคำสั่งหรือหมายศาลตามข้อ ๑ เจ้าพนักงานต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบในโอกาสแรก (ระเบียบ ๗ ข้อ ๑๓ วรรค ๑)

๔. นอกจากการจับกุมตามข้อ ๑ แล้ว ถ้าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดมาแล้ว จะหลบหนี การจับกุมตามหมาย ให้จับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมาย (ระเบียบ ฯ ข้อ ๑๓ วรรค ๑)

๕. ทหารผู้ถูกจับกุมต้องรับทราบข้อหาที่ถูกจับกุมตัวก่อน โดยขึ้นต้นต้องจดจำ ยศ-ชื่อ ตำรวจผู้จับกุม และวัน เวลา พดติการณ์ รวมถึงพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วย

๖. ให้แจ้งตำรวจผู้จับกุมว่า เป็นทหารสังกัดหน่วยใด ที่ตั้ง ตำบล อำเภอ จังหวัด หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อหน่วยต้นสังกัด ชื่อผู้บังคับบัญชา

๗. ขอความร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาของทหารที่ถูกจับกุม ให้ทราบว่ากำลังพลของหน่วยถูกจับกุมอยู่ที่ใด

๘. หากได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บจากการจับกุม ให้แจ้งผู้บังคับบัญชา ในโอกาสแรกเพื่อขอให้ส่งตัวไปรักษาพยาบาล

๙. เมื่อทหารถูกจับกุมในขณะที่แต่งเครื่องแบบ ตำรวจผู้จับกุมจะบังคับให้ทหารถอดเครื่องแบบไม่ได้ ตำรวจจะแนะนำให้ทหารที่จะถูกจับได้ทราบถึงเกียรติของเครื่องแบบ เพื่อให้ทหารที่ถูกจับพิจารณาเองว่าจะยอมถอดเครื่องแบบหรือไม่ ถ้าไม่ยอมถอดให้แจ้งฝ่ายทหารเพื่อจัดเจ้าหน้าที่มาแนะนำทหารที่จะถูกจับให้ถอดเครื่องแบบ หากฝ่ายทหารไม่มาให้จับได้

๑๐. กรณีทหารสวมเครื่องแบบ ต้องหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพันธนาการหรือใส่กุญแจมือ เว้นแต่จะหลบหนีหรือขัดขืนการจับกุม (ระเบียบ ฯ ข้อ ๑๓ วรรค ๓)

๑๑. กรณีทหารไม่สวมเครื่องแบบ ปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลพลเรือนทั่วไป ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเรื่องการจับ ฉะนั้น พอจะเห็นได้ว่ากำลังพลของหน่วย เมื่อต้องหากคืออายุ แยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

(๑) ยังไม่มีกรจับตัว แต่ตำรวจได้ดำเนินการออกหมายจับไว้แล้ว ตำรวจจะมีหนังสือถึงหน่วย เพื่อแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทหารทราบและขอให้ฝ่ายทหารนำตัวทหารที่ถูกหมายจับดังกล่าวไปพบ

การปฏิบัติของหน่วย

- ๑) ควรสอบถามกำลังพลถึงสาเหตุของเรื่อง
- ๒) ติดต่อประสานกับตำรวจเพื่อนัดหมายในการนำตัวผู้ต้องหาไปพบ รวมทั้งรายละเอียดในการมอบตัวผู้ต้องหาให้ตำรวจควบคุมหรือฝากขังศาล
- ๓) ควรแจ้งให้ทหารผู้ต้องหาทราบด้วยว่ามีสิทธิในการขอประกันตัว เพื่อทหารผู้ต้องหาจะได้เตรียมในการประกันตัวไปด้วย
- ๔) แต่งตั้งให้ นธ.หรือนายทหารสัญญาบัตร หรือทนายความ หรือผู้ที่ตัวเองไว้วางใจไปร่วมฟังการสอบสวน
- ๕) การร่วมฟังการสอบสวน สามารถรับฟังได้เฉพาะการให้การของผู้ต้องหาเท่านั้น
- ๖) การควบคุมตัวทหารผู้ต้องหา ต้องนำตัวไปยื่นคำร้องฝากขังที่ศาลทหาร

(๒) กรณีตำรวจได้จับตัวทหารไว้แล้ว ตำรวจจะนำตัวทหารไปฝากขังในอำนาจศาลและจะมีหนังสือแจ้งผู้บังคับบัญชาให้ทราบ พร้อมทั้งขอให้แต่งตั้งบุคคลไปร่วมฟังการสอบสวน

๔.๓ การควบคุมตัวทหารและการปล่อยชั่วคราว

๑. เจ้าพนักงานจับกุมตัวทหารมาถึงที่ทำการของเจ้าพนักงานผู้จับกุม และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมตัวอยู่ต้องถูกนำไปศาลภายใน ๔๘ ชม. เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับตามกฎหมายหรือไม่ และต้องขออำนาจฝากขังต่อไปได้ไม่เกิน ๗ วัน/๔๘ วัน/๘๔ วัน แล้วแต่ฐานความผิด

๒. ทหารผู้ต้องหาหรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับยื่นคำร้องให้พนักงานสอบสวนหรือศาลปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้ ตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวที่กฎหมายบัญญัติ

๓. คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือคดีที่เปรียบเทียบได้ ถ้าทหารผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินคดีในศาลแขวง หรือเปรียบเทียบปรับตามอำนาจหน้าที่ได้ (ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๔)

๔. คดีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีคำสั่งหรือออกหมายจับ

๕. คดีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้ทำการสอบสวนดำเนินคดีอาญาให้ผู้บังคับบัญชาทหารหรือผู้ที่มีอำนาจทำการสอบสวนเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลทหารที่มีอำนาจพิจารณาคดีมีคำสั่ง หรือออกหมายจับ

๔.๔ การสอบสวนคดี

๑. เมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบแล้วผู้ต้องหาตั้งใจให้การอย่างไร หรือไม่ตั้งใจให้การอย่างไรก็ได้

๒. ก่อนที่จะดำเนินการตามข้อ ๑ ให้ทหารผู้ต้องหาแจ้งต่อพนักงานสอบสวนขอให้หมี นรน. หรือนายทหารสัญญาบัตร หรือนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน

๓. ถ้าทหารผู้ต้องหาต้องการให้หมี นรน. หรือนายทหารสัญญาบัตร หรือนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจอยู่ด้วยในขณะนำขึ้นสถานที่เกิดเหตุ การที่ผู้เสียหายชี้ตัว การทำแผนที่เกิดเหตุ หรือการทำแผนประทุษกรรม ก็ให้ร้องขอต่อพนักงานสอบสวน (ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๓ วรรค ๒)

๔. ทหารเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามีสิทธิ ดังนี้ (ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๓ วรรค ๑)

๔.๑ ขอประกันตัวชั่วคราว

๔.๒ พบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว

๔.๓ ได้รับการเยี่ยมตามสมควร

๔.๔ ได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

๔.๕ ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เช่น นรน. หรือนายทหารสัญญาบัตรเข้าฟังการสอบสวนปากคำของตน

๔.๖ ตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตน และเอกสารประกอบคำให้การของตนในชั้นสอบสวน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว

๔.๗ ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความให้

๔.๘ ไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

๔.๙ ได้รับการเตือนว่าถ้อยคำซึ่งเกิดจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา หรือการกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

๔.๕ การคุมขัง

๑. การคุมขังจะต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือหมายของศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ วรรค ๓ ซึ่งศาลทหารมีอำนาจสั่งหรือออกหมายขังในระหว่างสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ ประกอบ พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหารฯ มาตรา ๔๕

๒. ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ บัญญัติให้ผู้ถูกจับ ซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายใน ๔๘ ชม. นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการพนักงานสอบสวนเพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายได้หรือไม่ ฉะนั้น เมื่อมีการจับกุมบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่กระทำผิดอาญาภายในที่ตั้งหน่วยทหาร หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะเป็นผู้สอบสวนเอง ให้ผู้บังคับบัญชาทหาร หรือผู้สอบสวน นำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องฝากขังต่อศาลทหารที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี แต่หากประสงค์จะดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวน ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร นำตัวผู้ต้องหาไปมอบให้พนักงานสอบสวนโดยเร็ว

๓. เนื่องจากผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามมาตรา ๔๖ แห่ง พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร ฯ อีกต่อไป ฉะนั้นหากต้นสังกัดได้รับการประสานจากพนักงานสอบสวนให้ไปปรับตัวผู้ต้องหา ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาควบคุมตัวไว้ ตามระเบียบนี้ ให้ต้นสังกัดแจ้งพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปยังศาลทหารที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขังให้ต่อไป

๔. การยื่นคำร้องขอให้ศาลทหารมีคำสั่งหรือออกหมายขังให้ปฏิบัติดังนี้

๔.๑ คดีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้สอบสวน ให้ผู้บังคับบัญชาทหาร หรือผู้ที่มีอำนาจสอบสวนเป็นผู้ยื่นคำร้อง

๔.๒ คดีที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้สอบสวน ให้ต้นสังกัดผู้ต้องหา
รีบแจ้งพนักงานสอบสวนให้เป็นผู้ยื่นคำร้อง

๔.๓ ส่วนคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของอัยการทหาร ให้อัยการ
ทหารเป็นผู้ยื่นคำร้อง

๕. อำนาจลงโทษของผู้บังคับบัญชาทหารในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถภาพ
และวินัยทหาร ยังคงมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ ๗ มาตรา ๓๑ และ พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร
พ.ศ.๒๕๓๖

สรุปย่อข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร
และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕

.....

๑. เจตนารมณ์ของข้อบังคับ กท. ๑

อาศัยอำนาจตามตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ รว.กท. ให้ออกข้อบังคับ กท.ว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ ซึ่งกำหนดให้ รว.กท. หรือผู้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือเป็นผู้มีอำนาจสั่งการใช้กำลังทหาร, เคลื่อนกำลังทหาร และเตรียมพร้อม โดยมีคณะผู้บัญชาการทหารเป็นที่ปรึกษา

คณะผู้บัญชาการทหาร ประกอบด้วย ผบ.ทหารสูงสุด, ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ตอ. และ เสธ.ทหาร โดยมี ผบ.ทหารสูงสุด เป็นประธาน คณะผู้บัญชาการทหารมีอำนาจหน้าที่โดยสรุปดังนี้

- เป็นที่ปรึกษา รว.กท. ในการสั่งการใช้กำลังทหาร เคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม ในยามปกติ
- รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติ หรือในยามสงคราม

๒. นิยามศัพท์

๒.๑ “การใช้กำลังทหาร” หมายความว่า การใช้กำลังทหารเพื่อการรบหรือการสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อการปราบปรามการกบฏและการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อการป้องกันปราบปรามการยึดหรือการอารักขา เพื่อการปฏิบัติตามพันธกรณีหรือความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อรักษาประโยชน์ของชาติในประการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และเพื่อการปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ ตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๒.๒ “การเคลื่อนกำลังทหาร” หมายความว่า การเคลื่อนกำลังทหารจากที่ตั้งเพื่อใช้กำลังทหารดังกล่าวข้างต้น หรือเพื่อการฝึก หรือการย้ายที่ตั้ง

๒.๓ “การเตรียมพร้อม” หมายความว่า การเตรียมกำลังทหารแม้แต่บางส่วน เพื่อที่จะใช้กำลังทหารดังกล่าวข้างต้น แต่ไม่รวมถึงการเตรียมพร้อมของหน่วยทหาร ที่ทำหน้าที่อยู่ในการรักษาการณ์ตามปกติ

๒.๔ “การจลาจล” หมายความว่า การก่อความวุ่นวายในบ้านเมืองซึ่งมีความรุนแรงถึงขนาดมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ

๒.๕ “การก่อความไม่สงบ” หมายความว่า การกระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๓. การใช้กำลังทหาร

การใช้กำลังทหารที่มีอาวุธ จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับคำสั่งจาก รมว.กท. หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจาก รมว.กท. ยกเว้น กรณีดังต่อไปนี้

๓.๑ การใช้กำลังทหารที่มีอาวุธเพื่อปราบปรามการจลาจล หรือเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีหรือความร่วมมือระหว่างประเทศจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

๓.๒ การใช้กำลังทหารที่ผู้บังคับบัญชาของทหารในเขตพื้นที่พิจารณาสั่งการ ได้ตามแผนที่กำหนดไว้หรือตามความจำเป็น โดยไม่ต้องรอรับคำสั่งจาก รมว.กท.

๓.๒.๑ กรณีมีการรุกร้าดินแดน สั่งใช้กำลังทหารเพื่อด้านทานการรุกร้าดินแดนได้

๓.๒.๒ กรณีมีการประกาศสงคราม หรือมีสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว

๓.๒.๓ เมื่อหน่วยทหารถูกโจทก์โจมตีสั่งใช้กำลังทหารเพื่อด้านทานการโจมตนั้นได้

๓.๒.๔ เมื่อมีการก่อความไม่สงบขึ้นในบริเวณหน่วยทหาร

๓.๓ การใช้กำลังทหารเพื่อการอารักขาบุคคลหรือสถานที่สำคัญให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

กำลังทหาร	ผู้มีอำนาจสั่งการ
<u>หน่วยทหารบก</u> หรือหน่วยทหารที่จัดกำลัง ทำนอง เดียวกัน ไม่เกิน ๑ หมวด ไม่เกิน ๑ กองร้อย ไม่เกิน ๑ กองพัน ไม่เกิน ๑ กรม หรือเทียบเท่า	ผู้บังคับกองพันขึ้นไป ผู้บังคับการกรมขึ้นไป ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. ผบ.ทหารสูงสุด
<u>หน่วยทหารที่จัดกำลังทางเรือ</u> ไม่เกิน ๑ หมู่เรือ ไม่เกิน ๑ หมวดเรือ ไม่เกิน ๑ กองเรือ ไม่เกิน ๒ กองเรือ	ผู้บัญชาการกองเรือ ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ ผบ.ทร. ผบ.ทหารสูงสุด
<u>หน่วยทหารที่ทำการบิน</u> ไม่เกิน ๑ฝูงบิน ไม่เกิน ๑ กองบิน	ตามระเบียบของแต่ละเหล่าทัพ ผบ.ทหารสูงสุด

การใช้กำลังทหารเพื่อการปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ ปลด.กห., ผบ.ทหารสูงสุด, ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณาสั่งการได้ตามแผน ที่กำหนดไว้หรือตามความจำเป็น

๔. การเคลื่อนกำลังทหาร

การเคลื่อนกำลังทหารที่มีอาวุธ จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจาก รมว.กห. หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจาก รมว.กห. ยกเว้น กรณีดังต่อไปนี้

๔.๑ การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อใช้กำลังตามข้อ ๓.๒ ให้ผู้บังคับบัญชาของทหารซึ่งระบุไว้ในข้อ ๓.๒ พิจารณาสั่งการได้

๔.๒ การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อวางกำลังตามแนวชายแดน ผบ.ทหารสูงสุด, ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. มีอำนาจพิจารณาสั่งการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ หรือตามความจำเป็น

๔.๓ การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อทำการฝึก ให้ถือปฏิบัติดังนี้

กำลังทหาร	ผู้มีอำนาจสั่งการ
<p>หน่วยทหารบก หรือหน่วยทหารที่จัดกำลังทำนองเดียวกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ฝึกในเขตจังหวัดที่เป็นที่ตั้งปกติ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร <ul style="list-style-type: none"> ไม่เกิน ๑ กรม หรือเทียบเท่า ไม่เกิน ๑ กองพล ● ฝึกนอกเขตจังหวัดที่เป็นที่ตั้งปกติ และมีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร <ul style="list-style-type: none"> ไม่เกิน ๑ กองร้อย ไม่เกิน ๑ กองพัน ไม่เกิน ๑ กรม หรือเทียบเท่า ไม่เกิน ๑ กองพล ● หน่วยทหารที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ทำการฝึกในเขตจังหวัดทั้งสี่ดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการฝึกในเขตจังหวัดที่เป็นที่ตั้งปกติ 	<p>ผู้บัญชาการชั้นเหนือถัดขึ้นไป ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ.</p> <p>ผู้บังคับการกรมขึ้นไป ผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. ผบ.ทหารสูงสุด</p>

<p><u>หน่วยทหารที่จัดกำลังทางเรือ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ฝึกในทะเล ไม่เข้าไปในน่านน้ำอาณาเขตของประเทศใกล้เคียง หรือการฝึกในแม่น้ำที่ไม่ล่องลำแนวเส้นแบ่งเขตแดน <p>ไม่เกิน ๑ หมู่เรือ ไม่เกิน ๑ หมวดเรือ ไม่เกิน ๑ กองเรือ ไม่เกิน ๒ กองเรือ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การย้ายที่จอดเรือและปฏิบัติราชการของเรือตามปกติให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน <p><u>หน่วยทหารที่ทำการบิน</u></p> <p>ไม่เกิน ๑ กองบิน ไม่เกิน ๒ กองบิน</p>	<p>ผู้บัญชาการกองเรือ ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ ผบ.ทร. ผบ.ทหารสูงสุด</p> <p>ตามระเบียบของแต่ละเหล่าทัพ ผบ.ทหารสูงสุด</p>
---	--

๔.๔ การเคลื่อนกำลังทหารเนื่องในกรณีย้ายที่ตั้ง ผบ.ทหารสูงสุด, ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. มีอำนาจพิจารณาสั่งการได้

การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อใช้กำลังทหารเพื่อปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ ตามข้อ ๓ ปล.กท., ผบ.ทสส, ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. หรือผู้ที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมอบหมาย มีอำนาจพิจารณาสั่งการได้

๕. การเตรียมพร้อม

การเตรียมพร้อมจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับคำสั่งจาก รมว.กท. หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจาก รมว.กท. ยกเว้น ให้ผู้บังคับบัญชาของทหารในเขตพื้นที่พิจารณาสั่งการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ หรือตามความจำเป็น โดยไม่ต้องรอรับคำสั่งจาก รมว.กท. ในกรณีดังต่อไปนี้

๕.๑ เมื่อมีสิ่งบอกละเมิดว่าจะมีการรุกร้าดินแดน สั้งเตรียมพร้อมเพื่อดันทาน การรุกร้าดินแดนนั้น ได้

๕.๒ เมื่อมีการประกาศสงคราม หรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้ กฎอัยการศึกแล้ว

๕.๓ เมื่อมีสิ่งบอกละเมิดว่าหน่วยทหารอาจถูกจู่โจมสั้งเตรียมพร้อมเพื่อดันทาน การจู่โจม

๕.๔ เมื่อมีเหตุการณ์ปรากฏว่าจะเกิดความไม่สงบขึ้น

ให้ บก.ทหารสูงสุด กำหนดการฝึกการเตรียมพร้อมขึ้นได้ตามความจำเป็น

๖. การสั่งการและการรายงาน

๖.๑ การสั่งใช้กำลังทหาร เคลื่อนกำลังทหาร และเตรียมพร้อม ให้สั่งการ เป็นหนังสือ เว้นแต่ในกรณีจำเป็น อาจสั่งการด้วยวาจาหรือเครื่องมือสื่อสารก็ได้แล้ว ให้ผู้สั่งมีหนังสือยืนยันส่งตาม ไปโดยเร็วที่สุด

๖.๒ เมื่อได้สั่งการใช้กำลังทหาร เคลื่อนกำลังทหาร หรือเตรียมพร้อมแล้ว ให้รายงานผู้บังคับบัญชาดังนี้

๖.๒.๑ รายงานด่วนตรงถึง ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. แล้วแต่กรณี แล้วให้ ผบ.ทบ., ผบ.ทร., ผบ.ทอ. รายงานตามลำดับชั้นจนถึง รมว.กท. พร้อมกับ แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยข้างเคียงที่เหมาะสมทราบด้วย เพื่อเป็นการประสานงาน

๖.๒.๒ รายงานตามลำดับชั้นอีกทางหนึ่งด้วย

๖.๓ การสั่งใช้กำลังทหารและเคลื่อนกำลังทหารในกรณีดังต่อไปนี้ ไม่ต้อง รายงาน รมว.กท.

๖.๓.๑ การใช้กำลังทหาร และการเคลื่อนกำลังทหารในการปฏิบัติการ ทางทหารอื่น ๆ ตามข้อ ๓ และ ๔

๖.๓.๒ การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อการใช้กำลังอารักขาบุคคล หรือ สถานที่สำคัญ ตามข้อ ๓.๓ ซึ่งมีกำลังทางบกไม่เกิน ๑ หมวด, กำลังทางเรือไม่เกิน ๑ หมู่เรือ, กำลังทหารที่ทำการบินไม่เกิน ๑ฝูงบิน

๖.๓.๓ การเคลื่อนกำลังทหารเพื่อทำการฝึก ตามข้อ ๔.๓ ในกรณี
ต่อไปนี้

หน่วยทหารบกหรือหน่วยที่จัดกำลังทำนองเดียวกัน

- กำลังทหารที่ฝึกไม่เกิน ๑ กรัม หรือเทียบเท่า กรณีฝึก

ในเขตจังหวัดที่ตั้งปกติ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

- กำลังทหารที่ฝึกไม่เกิน ๑ กองพัน กรณีฝึกนอกเขตที่ตั้งปกติ และการฝึกของหน่วยทหารในกรุงเทพมหานคร

หน่วยที่จัดกำลังทางเรือ กำลังทหารที่ฝึกไม่เกิน ๑ หมวดเรือ
กรณีการฝึกที่ไม่ล่วงล้ำเข้าไปในอาณาเขตของประเทศใกล้เคียง

หน่วยทหารที่ทำการบิน กำลังทหารที่ฝึกไม่เกิน ๑ กองบิน

๖.๔ การใช้กำลังทหารหรือใช้อาวุธตามข้อบังคับนี้ ให้ผู้บัญชาการของทหาร
กำหนดกฎการใช้กำลังหรือแนวทางการใช้อาวุธให้สอดคล้องกับกฎหมายภายใน
ประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ

๖.๕ การปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวง
กลาโหมกำหนด

๖.๖ ให้ ผบ.ทหารสูงสุด รักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบ
ปลีกย่อยเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

....

สรุปย่อกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย

.....

๑. เจตนารมณ์ของกฎการใช้กำลัง

กฎการใช้กำลังตามคำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐ ลง ๗ มี.ค.๕๐^๑ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บังคับหน่วย ในทุกระดับและกำลังทหารทุกนายในกองทัพไทย ในการใช้กำลังป้องกันตนเองหรือ เพื่อบรรเทาภารกิจ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อเป็นแนวทางการใช้กำลังทหารของกองทัพไทย ในการป้องกันตนเองและการใช้กำลังทหารเพื่อบรรเทาภารกิจ

๒.๒ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติที่จะใช้ในการควบคุมการปฏิบัติการทางทหารของผู้บังคับหน่วยทหารของไทยทั้งในสถานการณ์ปกติและไม่ปกติ

๒.๓ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจในการใช้กำลังได้อย่างสอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายของทางราชการ

๒.๔ เพื่อป้องกันการใช้กำลังหรือการปฏิบัติการที่เกินกว่าเหตุ และป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการสูญเสียที่จะเกิดแก่หน่วยทหารฝ่ายเรา

๒.๕ เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนอื่นเนื่องมาจากการปฏิบัติการทางทหาร

๓. การใช้บังคับ

กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ประกอบด้วย กฎการใช้กำลังหลัก, กฎการใช้กำลังเฉพาะและมาตรการเสริม

กฎการใช้กำลังนี้มีผลบังคับใช้กับกองทัพไทยและหน่วยกำลังอื่นเมื่อขึ้นการควบคุมทางการบังคับบัญชาในการปฏิบัติการทางทหารทั้งในสถานการณ์ปกติและไม่ปกติ ทั้งในและนอกราชอาณาจักรไทย

^๑ คำสั่งนี้ ยกเลิกคำสั่ง กห (เฉพาะ) ที่ ๑๘๖/๔๕ ลง ๒๗ ธ.ค.๔๕ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย

๔. นโยบาย

กฎการใช้กำลังเป็นการกำหนดแนวทางการใช้กำลังทหารเพื่อการป้องกันประเทศ, การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามภายใต้กรอบของกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎการใช้กำลังนี้ไม่จำกัดอำนาจหน้าที่และข้อผูกพันที่มีอยู่อย่างถาวรของผู้บังคับหน่วยที่จะใช้วิธีการหรือเครื่องมือใด ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติการที่มีความเหมาะสมในการป้องกันหน่วย, ป้องกันตนเองและ การป้องกันกำลังทหารอื่น ๆ ของกองทัพไทยที่อยู่ใกล้เคียง

๕. กฎการใช้กำลัง ประกอบด้วย

หมวด ก กฎการใช้กำลังหลัก

หมวด ข, ค, ง กฎการใช้กำลังเฉพาะในการปฏิบัติการทางบก, ทางเรือ และทางอากาศ

หมวด จ กฎการใช้กำลังเฉพาะการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล

หมวด ฉ คำจำกัดความ

๖. ความรับผิดชอบ

๖.๑ ผบ.ทสส. เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งฉบับนี้

๖.๒ ผบ.ทสส. หรือ ผบ.เหล่าทัพ มีอำนาจในการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติ ภายในกรอบของกฎการใช้กำลังตามคำสั่งนี้

๖.๓ ผู้บังคับหน่วยทุกระดับมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดทำกฎการใช้กำลังที่จำเป็นเพิ่มเติม โดยจะต้องสอดคล้องกับกฎการใช้กำลังของผู้บังคับหน่วยที่สูงกว่าและสอดคล้องกับกฎการใช้กำลังนี้

๖.๔ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงกฎการใช้กำลังตามคำสั่งนี้ จะต้องได้รับอนุมัติจาก รมว.กท. โดยให้ ผบ.เหล่าทัพ นำเรียน ผบ.ทสส. เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน

๖.๕ ให้ บก.ทท. บก.เหล่าทัพ หรือกองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่รับผิดชอบ มีอำนาจในการกำหนดกฎการใช้กำลังเฉพาะขึ้น โดยต้องขออนุมัติต่อ ผบ.ทสส.

๖.๖ บก.ทท. หรือ บก.เหล่าทัพ กองกำลังเฉพาะกิจร่วม หรือหน่วยทหาร ในยุทธบริเวณหรือพื้นที่ที่หน่วยรับผิดชอบสามารถกำหนดมาตรการเสริม เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการใช้อาวุธตามกฎหมายการใช้กำลังเฉพาะให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยต้องขออนุมัติต่อ ผบ.ทสส.

๖.๗ มาตรการเสริม อาจประกอบด้วยมาตรการ ๒ ลักษณะดังนี้

- มาตรการอนุญาตการปฏิบัติ
- มาตรการจำกัดการปฏิบัติ

ผู้บังคับหน่วยทุกระดับสามารถออกมาตรการจำกัดการปฏิบัติเพิ่มเติม ขึ้นมาบังคับใช้ภายในหน่วยของตนเองได้ ภายในกรอบของกฎการใช้กำลังฉบับนี้ สามารถใช้อาวุธหรือยุทธวิธีต่าง ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบ เว้นแต่มีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๖.๘ ให้ผู้บังคับหน่วยทุกระดับและกำลังทหารทุกคน ตระหนักว่าการฝ่าฝืนหรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามกฎการใช้กำลัง นอกจากจะทำให้เกิดผลเสียต่อประเทศและกองทัพแล้ว ยังอาจทำลายความสำเร็จของภารกิจ และอาจเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

๖.๙ บก.ทท. และเหล่าทัพ จัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎการใช้กำลัง ให้แก่กำลังพลของหน่วยเป็นประจำ

ผนวก ก กฎการใช้กำลังหลัก

๑. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

ก. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการใช้กำลังทหารเพื่อบรรลุภารกิจและใช้สิทธิในการป้องกันตนเอง โดยให้มีผลบังคับใช้จนกว่าจะมีการยกเลิกหรือเพิ่มเติมโดยกฎการใช้กำลังเฉพาะหรือมาตรการเสริม

ข. ใช้ในสถานการณ์ปกติ สำหรับการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม, ในระหว่างการเปลี่ยนจากสถานการณ์ปกติไปสู่สถานการณ์ของความขัดแย้งหรือการสงคราม หรือในระหว่างการขัดกันด้วยอาวุธ หากไม่มีการประกาศให้ใช้แนวทางปฏิบัติอื่นที่มีสถานะสูงกว่า

๒. การปฏิบัติการทางทหารของกองทัพไทย

บก.ทท. ในฐานะหน่วยบัญชาการรวมรับผิดชอบโดยตรงในการสั่งการให้กำลังต่อการปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจจาก รมว.กห.

ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรงที่มีความจำเป็นต้องใช้กำลังทหารมากกว่าหนึ่งเหล่าทัพ บก.ทท. จะสั่งการให้จัดตั้ง กกล.ฉก.ร่วม ขึ้น โดยจัดกำลังจาก ทบ., ทร., ทอ. และกำลังอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการควบคุมทางทหารบังคับบัญชาต่อ กกล.ฉก. ร่วม

ก. การปฏิบัติการทางทหารในการป้องกันประเทศ และป้องกันชายแดน ใช้อาวุธตอบโต้ ป้องกัน ขัดขวางได้ต่อเมื่อ

๑) ปรากฏแน่ชัดว่าฝ่ายตรงข้ามแสดงเจตนาชัดเจนที่จะทำการคุกคามหรือล่วงล้ำราชอาณาจักรไทยด้วยกำลังทหารหรืออาวุธยุทโธปกรณ์ หรือเมื่อมีการปะทะเกิดขึ้นแล้ว

๒) หน่วยทหารหรือพลเรือนถูกโจมตีด้วยอาวุธของฝ่ายตรงข้าม

๓) ห้ามการใช้หุ่นระเบิดสังหารบุคคลในทุกรณณ

ข. การปฏิบัติการทางทหารในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ใช้กำลังได้ทันที ต่อเมื่อปรากฏแน่ชัดว่าเรือหรืออากาศยานลำใดทำการคุกคามต่อเรืออากาศยาน สถานที่ผลิตปิโตรเลียม หรือท่อที่ใช้ในระบบการขนส่งปิโตรเลียมของ

ฝ่ายเรา เว้นแต่การคุกคามนั้นเป็นการใช้สิทธิการไล่ตามติดพัน (Hot Pursuit) โดยเรือหรืออากาศยานทางราชการของประเทศอื่น หรือเป็นกรณีการใช้สิทธิขึ้นตรวจเยี่ยมเรือ (Right to Visit) ของเรือหรืออากาศยานที่ใช้ในราชการของประเทศใด ต่อเรือหรืออากาศยานของฝ่ายเราตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล แต่ให้ผู้บังคับการเรือหรืออากาศยานดำเนินการเพื่อให้ได้รับทราบเหตุแห่งการไล่ตามติดพัน และการตรวจเยี่ยมเรือนั้น

ก. การปฏิบัติการทางทหารของกองทัพไทยกับกองกำลังทหารนานาชาติให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑) กกล.ไทย ที่ขึ้นการควบคุมทางยุทธการกับ กกล.นานาชาติ จะต้องยึดถือกฎการใช้กำลังร่วมที่ บก.กกล.นานาชาติ จัดทำขึ้น กรณียังไม่มีการจัดทำกฎการใช้กำลังร่วมของ บก.กกล.นานาชาติ หรือยังไม่มีการอนุมัติให้ใช้กฎการใช้กำลังร่วมดังกล่าว กกล.ไทย จะต้องปฏิบัติ โดยยึดถือกฎการใช้กำลังของกองทัพไทยเป็นหลัก และต้องแจ้งให้ กกล.นานาชาติ ทราบ

๒) ผู้บังคับหน่วยทหารไทยที่ปฏิบัติการในต่างประเทศภายใต้ข้อตกลงระดับนานาชาติยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการป้องกันตนเองที่เหมาะสม

๓) ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธและยึดถือหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

ง. การใช้กำลังทหารในการปราบปรามการจลาจล ใช้กำลังได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจาก ครม.

กฎการใช้กำลังเฉพาะสำหรับการปราบปรามการจลาจลให้เสนอต่อ รมว.กห. เพื่อให้ ครม. ให้ความเห็นชอบ

จ. การใช้กำลังทหารตามกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายทหาร ให้ถือปฏิบัติดังนี้

ในเขตพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ผู้บังคับบัญชาทหารในพื้นที่สั่งการ ใช้กำลังทหารได้ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕^๒

^๑ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ ปัจจุบันอยู่ในระหว่าง บก.ทท. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขใหม่

ในสถานการณ์ปกติที่ต้องมีการใช้กำลังในการปฏิบัติการทางทหารตามกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายทหาร หรือในกรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพมีอำนาจในการกำหนดกฎการใช้กำลังเฉพาะเพื่อปฏิบัติการกิจแต่ต้องเสนอให้รมว.กท. อนุมัติ

๓. มาตรการการใช้อาวุธ ให้ถือปฏิบัติดังนี้

ก. ใช้ทางเลือกอื่นก่อนการพิจารณาใช้อาวุธ

ข. ควรมีการเตือนก่อนการใช้อาวุธ เว้นแต่การเตือนดังกล่าวอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อความสูญเสียของชีวิตและร่างกาย

๔. กฎการใช้กำลังเฉพาะ

ผบ.หน่วยกำลังทหารของกองทัพไทยสามารถกำหนดกฎการใช้กำลังเฉพาะที่จำเป็นได้ แต่ต้องเสนอให้ ผบ.ทสส.อนุมัติ

๕. การใช้กำลังป้องกันตนเอง

ก. ใช้กำลังตอบโต้ได้ตามความจำเป็น และ

ข. กำลังที่ใช้ต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๖. อำนาจในการสั่งการใช้กำลังป้องกันตนเอง

ก. สั่งใช้กำลังป้องกันประเทศ อยู่ในอำนาจ รมว.กท. หรือผู้ที่รับมอบอำนาจ

ข. สั่งใช้กำลังป้องกันตนเองเป็นกลุ่มประเทศ อยู่ในอำนาจ รมว.กท. แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยทำร่วมกับรัฐบาลมิตรประเทศ

ค. สั่งใช้กำลังการป้องกันหน่วย ผบ.หน่วยทหารทุกหน่วยมีภาระหน้าที่ในการให้กำลังพลของตนทั้งหมดได้รับการฝึกอบรมเรื่องการใช้กำลังในการป้องกันตนเอง และมีความเข้าใจว่าจะต้องใช้กำลังป้องกันตนเองเมื่อใดและอย่างไร

๗. การปฏิบัติในการป้องกันตนเอง

ก. ข้อเสนอแนะในการป้องกันตนเอง ให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑) พยายามลดระดับสถานการณ์ เมื่อเวลาและสถานการณ์เอื้ออำนวย ผู้บังคับหน่วยควรจะทำกรเตือน และเปิดโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามถอนตัว หรือยุติการกระทำ

๒) ใช้กำลังในขนาดที่เหมาะสม ห้วงเวลาและขอบเขตของการปฏิบัติการ ต้องไม่เกินกว่าความจำเป็นแต่ต้องมั่นใจว่าจะเพียงพอต่อการป้องกันตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข. สิทธิในการป้องกันตนเอง รวมถึงอำนาจในการไล่ติดตาม และเข้าปฏิบัติการต่อกำลังฝ่ายตรงข้ามที่เป็นอันตรายต่อฝ่ายเรา

ค. การปฏิบัติการภายในพื้นที่การยิงของฝ่ายตรงข้าม หรือพื้นที่ใกล้เคียง หรือเขตการสู้รบที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

๑) หากไม่มีการสั่งการจาก รมว.กท. กำลังทหารของไทยจะไม่ล่วงล้ำหรือเข้าไปอยู่ในเขตที่การสู้รบเกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น ในระหว่างกำลังของชาติอื่น

๒) หากมีกำลังฝ่ายใดแสดงการคุกคามต่อกำลังของไทย ผบ.หน่วย มีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติการป้องกันตนเองของหน่วย

ง. สิทธิในการเข้าไปเพื่อให้ความช่วยเหลือ

๑) เรือ หรืออากาศยาน มีสิทธิในการผ่านเข้าทะเลอาณาเขตของต่างชาติ หรือน่านน้ำหมู่เกาะ หรือห้วงอากาศต่อเนื่องอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีการให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนแก่ผู้ที่กำลังตกอยู่ในอันตรายหรือได้รับความลำบากจากภัยทางทะเล ทั้งนี้ โดยไม่ต้องรอความยินยอมของประเทศชายฝั่ง

๒) สิทธิในการผ่านเข้าเพื่อให้ความช่วยเหลือตาม ๑) จะครอบคลุมเฉพาะเพื่อการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายที่ทราบตำแหน่งที่แน่นอนเท่านั้น แต่ไม่ครอบคลุมถึงการผ่านเข้าทะเลอาณาเขต น่านน้ำ หมู่เกาะ หรือห้วงอากาศอาณาเขตเพื่อการค้นหา

๓) สิทธิและภาระหน้าที่ในการป้องกันตนเองสำหรับเรือและอากาศยานที่กำลังให้การช่วยเหลือ ณ ที่เกิดเหตุ นั้น จะขยายขอบเขตไปถึงและครอบคลุมทั้งบุคคล เรือ หรืออากาศยาน ที่ได้รับการช่วยเหลือ แต่ไม่รวมถึงการเข้าขัดขวางการดำเนินการตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่จากประเทศเจ้าของชายฝั่ง

เมื่อรับผู้โดยสารจากเรือ หรืออากาศยานที่ได้รับการช่วยเหลือขึ้นมาจากอากาศยานหรือเรือรบของไทยแล้ว ให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการปฏิบัติราชการของหน่วยเรือ พ.ศ.๒๕๒๐ โดยอนุโลม

๘. ข้อควรระลึกร

พบ. หน่วยทุกระดับและทหารทุกคน พึงระลึกรไว้เสมอว่า กฎการใช้กำลังจะไม่เป็นข้อจำกัดที่ทำให้กำลังพลสูญเสียสิทธิในการป้องกันตนเอง

สรุปลย่อระเบียบกองบัญชาการกองทัพไทย
ว่าด้วยการรายงานตนเองเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน
และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๕๒
.....(∞).....

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบ เพื่อปรับปรุงระเบียบ บก.ทท. ว่าด้วยการรายงานตนเอง เมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินและการเตรียมพร้อม ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๒

๒. การบังคับใช้ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๖ มิ.ย.๕๒

๓. คำนิยาม

๓.๑ ข้าราชการทหาร หมายถึง ทหารประจำการ และข้าราชการกลาโหม พลเรือนที่บรรจุในตำแหน่งอัตราทหาร

๓.๒ การรายงานตนเอง หมายถึง การรายงานโดยการแสดงตนเอง

๓.๓ สถานการณ์ฉุกเฉิน หมายถึง สถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือภัยอันตรายอันอาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือภาวะการรบ หรือสถานะสงคราม ตามที่จะได้มีประกาศให้ทราบ หรือการประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือการประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉิน

๓.๔ การเตรียมพร้อม หมายถึง การเตรียมพร้อมของข้าราชการทหารในส่วนของ บก.ทท. ให้พร้อมปฏิบัติการตามภารกิจได้ในวันและเวลาหยุดราชการ มิได้หมายถึงการเตรียมพร้อมของข้าราชการทหารในการรักษาการณ์ตามปกติ

๔. การรายงานตนเองเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้ข้าราชการสังกัด บก.ทท. ทุกคน รวมทั้งผู้อยู่ในระหว่างลาปฏิบัติดังนี้

๔.๑ รีบไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัด หรือหน่วยที่มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาในทันทีที่ทราบเหตุฉุกเฉิน

ระเบียบ
ข้อบังคับและคำสั่ง

๔.๒ หากไม่สามารถไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัดได้ ด้วยเหตุใดๆ ก็ตาม ให้ปฏิบัติดังนี้

๔.๒.๑ ใน กทม. ให้ไปรายงานตนเองยังหน่วยทหาร หรือส่วนราชการ ที่อยู่ใกล้ และให้พยายามติดต่อให้ต้นสังกัดทราบ โดยมีชกษฯ

๔.๒.๒ นอกเขต กทม. ให้ไปรายงานตนเองยังหน่วยทหารที่อยู่ใกล้

๔.๒.๓ กรณีไม่สามารถรายงานตนเอง ตามข้อ ๔.๒.๑ และ ๔.๒.๒ ได้ ให้รายงานตนเองโดยการสื่อสารมายังหน่วยต้นสังกัด และเมื่อสาเหตุแห่งความขัดข้อง ที่จะไปยังหน่วยต้นสังกัดหมดสิ้นแล้ว ให้รีบไปรายงานตนเองยังหน่วยต้นสังกัดทันที พร้อมกับชี้แจงเหตุผลความขัดข้องไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

๕. การจัดทำบัญชี

๕.๑ ให้ทุกส่วนราชการใน บก.ทท. จัดทำบัญชีหลักฐานการรายงานตนเอง ของกำลังพลในสังกัดและรวบรวมส่งให้ กพ.ทหาร เพื่อนำเรียน ผบ.ทสส. ทราบโดยด่วน

๕.๒ ให้หัวหน้าหน่วยทหารที่ได้รับรายงานจากผู้ที่มีอยู่ในต้นสังกัด ให้ทำ บัญชีหลักฐานการรายงาน แยกจากต้นสังกัด ส่งให้ กพ.ทหาร เพื่อนำเรียน ผบ.ทสส. ทราบ

๖. การเตรียมพร้อม ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติประจำว่าด้วยการปฏิบัติของ สบท. บก.ทท. พ.ศ.๒๕๕๑

๗. ผู้รักษาการ จก.กพ.ทหาร. เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

.....∞.....

สรุปย่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒

.....

๑. เจตนารมณ์ของระเบียบ

โดยที่ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งเป็นระเบียบที่วางแนวทางปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล เอกสาร และสถานที่ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และมีบทบัญญัติหลายประการที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบันนำรายละเอียดในทางปฏิบัติมากำหนดไว้เกินความจำเป็น รวมทั้งระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในการรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นเอกสารมิให้รั่วไหล มีผลใช้บังคับแล้ว สมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. การใช้บังคับ

ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศเมื่อ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒ (ระเบียบฯ ข้อ ๒)

๓. นิยามศัพท์ (ระเบียบฯ ข้อ ๔)

“การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” หมายความว่า มาตรการและการดำเนินการที่กำหนดขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาและคุ้มครองป้องกันสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ให้พ้นจากการรั่วไหลการจารกรรม การก่อวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การก่อการร้าย การกระทำที่เป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ และการกระทำอื่นใดที่เป็นการเปิดเผยสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

“สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสาร บริภัณฑ์ ยุทธภัณฑ์ ที่สงวน การห้ำหั่น ประมวลลับ และสิ่งอื่นใดบรรดาที่ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ

“องค์การรักษาความปลอดภัย” หมายความว่า สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีน หรือศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหมหรือกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

๔. การใช้บังคับ (ระเบียบฯ ข้อ ๔ และข้อ ๕)

ระเบียบนี้ใช้บังคับแก่ส่วนราชการ อันหมายถึง ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่อยู่ในกำกับของฝ่ายบริหารแต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร นอกจากต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้แล้ว ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔

๕. ผู้รักษาการตามระเบียบ (ระเบียบฯ ข้อ ๖) ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

๖. บททั่วไป

หน่วยงานดังต่อไปนี้ เป็นองค์การรักษาความปลอดภัย

(๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีน เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือนและกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภ้ยนั้นได้ผล

สมบูรณ์อยู่เสมอ ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย แก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายตำรวจ

(๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหมเป็นองค์กรรักษาความปลอดภัยฝ่ายทหาร มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายทหาร และกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นได้ผลสมบูรณ์อยู่เสมอ

(๓) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรรักษาความปลอดภัยฝ่ายตำรวจ มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายตำรวจ และกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นได้ผลสมบูรณ์อยู่เสมอ

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของตน ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้มอบหมายหรือทำสัญญาจ้างให้เอกชนดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย ให้ผู้ได้รับมอบหมายหรือผู้เป็นคู่สัญญาซึ่งเป็นเอกชนดังกล่าว มีหน้าที่ต้องปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติตามระเบียบนี้ด้วย

การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ให้ยึดถือหลักการจำกัดให้ทราบเท่าที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงไปด้วยดี ห้ามผู้ไม่มีหน้าที่หรือไม่ได้รับคำสั่งหรือไม่ได้รับการมอบหมายอย่างถูกต้องอย่างยศ ตำแหน่ง หรืออิทธิพลใดเพื่อเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

๗. ประเภทชั้นความลับ

ชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ แบ่งออกเป็น ๓ ชั้นคือ

(๑) ลับที่สุด (TOP SECRET)

(๒) ลับมาก (SECRET)

(๓) ลับ (CONFIDENTIAL)

ลับที่สุด หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญที่สุดเกี่ยวกับบุคคล ข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรงที่สุด

ลับมาก หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญมากเกี่ยวกับบุคคล ข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรง

ลับ หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญเกี่ยวกับบุคคล ข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ

๘. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ กรช.

(๑) กำหนดนโยบายและมาตรการการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๒) กำหนดแนวทางปฏิบัติและอำนาจการตามนโยบายและมาตรการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๓) วินิจฉัยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

(๔) เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระเบียบนี้ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

(๕) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กรช. มอบหมาย

(๖) เชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาชี้แจง หรือเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

(๗) ออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(๘) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

๕. ประเภทการรักษาความปลอดภัย

๕.๑ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล

๕.๒ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

๕.๓ การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

๑๐. การละเมิดการรักษาความปลอดภัย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้พบเห็นหรือทราบ หรือสงสัยว่าจะมีหรือมีการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย รีบดำเนินการเบื้องต้นเพื่อลดความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุดและรายงานผู้บังคับบัญชา หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือแจ้งเจ้าของเรื่องเดิมทราบโดยเร็วที่สุด

เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ตำรวจและตรวจสอบความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย

(๒) ดำเนินการเพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุด

(๓) ตำรวจตรวจสอบและค้นหาสาเหตุแห่งการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนจับคู่อ่อนและข้อบกพร่องต่างๆ

(๔) ดำเนินการแก้ไขมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้นอีก

(๕) รายงานรายละเอียดเกี่ยวกับการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หากมีข้อมูลข่าวสารลับสูญหายให้รายงานและบันทึกลงในทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับด้วย

(๖) หากปรากฏหลักฐานหรือข้อสงสัยว่าเกิดการจารกรรม หรือการก่อวินาศกรรมให้รายงานและขออนุมัติผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อแจ้งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในด้านการสืบสวนดำเนินการต่อไป

เมื่อได้ดำเนินการข้างต้นแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือเจ้าของสถานที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบทันที

(๒) สอบสวนเพื่อให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ละเมิดและผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

(๓) พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและป้องกันมิให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

(๔) พิจารณาดำเนินการลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย หรือผู้จะละเมิด และผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาว่าสมควรลดหรือยกเลิกชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการนั้นหรือไม่

(๒) จัดความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่จะมีต่อความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งรัฐ ในการนี้ อาจต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายและแผนพร้อมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

๑๑. บทเฉพาะกาล

สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่มีอยู่ก่อนตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ เป็นสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการตามระเบียบนี้

บรรดาหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยที่ได้กำหนดไว้ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะได้มีการกำหนดขึ้นใหม่ตามระเบียบนี้

แบบเอกสารต่างๆ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งมีอยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะมีการกำหนดแบบตามระเบียบนี้

**บทความ ช้อหาเรือ คำพิพากษา
และคำสั่งของศาล**

สิทธิของทหาร*

.....(~~~~~).....

ทหารมีสิทธิต่าง ๆ ในฐานะเป็นสมาชิกของกองทัพ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของพลรบ (Combatants) และมีสิทธิในการมีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบซึ่งในทางปฏิบัติหมายถึง พลรบดังกล่าวมีสิทธิในการโจมตีกำลังฝ่ายข้าศึก, สังหาร หรือทำร้ายข้าศึก รวมทั้งทำลายทรัพย์สินอันมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการทางทหารได้ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ถือถือเป็นอาชญากรรม หากมิได้กระทำในยามสงคราม หรือกระทำโดยพลรบ ดังนั้น หากถูกจับกุม พลรบจะต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเชลยศึกภายใต้อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ ฉบับที่ ๓ มากกว่าจะเป็นอาชญากร ทั้งนี้ เนื่องจากพลรบมีสิทธิตามกฎหมายที่จะสู้รบ^๑

สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับรัฐที่จะกำหนดโดยกฎหมายภายในของรัฐว่าบุคคลใดบ้างที่ถือเป็นสมาชิกของกองทัพของรัฐดังกล่าว ซึ่งสิ่งนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษในการกำหนดว่าเมื่อใดทหารกองหนุน ซึ่งมีอยู่ในหลายประเทศกลายเป็นสมาชิกของกองทัพของรัฐ และเป็นพลรบในความหมายของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ที่บุคคลดังกล่าวได้เป็นสมาชิกในกองทัพของรัฐ ก็ไม่ต้องคำนึงถึงว่ารัฐจะได้กำหนดถึงหน้าที่ที่เขาหรือเธอจะต้องปฏิบัติในฐานะพลรบไว้หรือไม่ หรือ การเข้าเป็นสมาชิกของกองทัพเป็นไปโดยการบังคับหรือสมัครใจ อีกทั้งยังไม่สำคัญว่ารัฐได้กำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นกองกำลังพิเศษ, คอมมานโด หรือองค์กรภัยของประธานาธิบดี หรือในชื่ออื่นหรือไม่ อย่างไรก็ตามเมื่อรัฐได้รวมเอาหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของตน เช่น ตำรวจ เข้าไปไว้ในกองทัพด้วย ก็มีความจำเป็นต้องแจ้งให้รัฐคู่พิพาททราบว่าหน่วยงานดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ ดังนั้น จึงไม่มีความรับผิดชอบ

* น.อ.หญิง จิตศิริ สุขโกลม ร.น.แปลจาก Rights of Soldiers โดย Peter Rowe จากหนังสือ Crimes of War, What the Public Should Know และได้จัดทำข้อสังเกตในประเด็นต่าง ๆ ไว้ในเชิงอรรถในส่วนท้ายของบทความนี้

^๑ สิทธิของทหารในการสังหารข้าศึกโดยไม่ผิดกฎหมายสิ้นสุดลง เมื่อทหารถูกจับเป็นเชลยศึก และจะกลับมามีสิทธิดังกล่าวเมื่อกลับเข้าทำการรบในนามกองทัพอีกครั้ง

สมาชิกของกองทัพในความหมายของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายของรัฐดังกล่าวกำหนดให้ปฏิบัติต่อกองกำลังในลักษณะนี้ได้อย่างไร

ตามพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๙๔๘ ฉบับที่ ๑ ค.ศ. ๑๙๗๗ รัฐมีพันธกรณีในการที่จะไม่เกณฑ์ทหารเด็กซึ่งอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เข้าสู่กองทัพ และต้องใช้มาตรการทุกอย่างที่เป็นไปได้ในการรับประกันว่าเด็กจะไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในการสู้รบ

คำนิยามของคำว่า “พลรบ” ซึ่งกำหนดโดยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ จึงมีความหมายเกินกว่าที่จะหมายถึงเฉพาะบุคคลที่ทำการสู้รบในกองทัพตามปกติ^๒

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศปฏิบัติต่อพลรบเหมือนกันหมดยกเว้นแต่ใน ๒ ลักษณะที่มีความแตกต่างดังนี้ ลักษณะที่ ๑ คือ ความแตกต่างระหว่างนายทหารสัญญาบัตรกับนายทหารประทวนเฉพาะหน้าที่บางประการ ซึ่งถูกกำหนดโดยรัฐที่จับกุมในส่วนที่เกี่ยวกับเชลยศึก ยกตัวอย่างเช่น ข้อห้ามในการบังคับให้นายทหารสัญญาบัตรทำงาน ส่วนลักษณะที่ ๒ คือความแตกต่างระหว่างผู้บังคับบัญชาและนายทหารอื่น ๆ ซึ่งเรื่องนี้มีควมสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พิเศษที่กำหนดขึ้นภายใต้พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๙๔๘ ฉบับที่ ๑ ค.ศ. ๑๙๗๗ ในการรับประกันว่าผู้ได้บังคับบัญชาของเขา ได้รับทราบถึงภาระหน้าที่ภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และห้ามการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิด

^๒ ตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้วางหลักเกณฑ์การได้รับสถานะพลรบนี้สำหรับกองกำลังใด ๆ ไว้ ๔ ประการ กล่าวคือ ต้องมีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบ มีผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการควบคุมบังคับบัญชา, มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงกองทัพที่ตนสังกัด, ถืออาวุธโดยเปิดเผย และทำการรบโดยสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและแบบธรรมเนียมในการรบ ในการตีความของนักกฎหมายระหว่างประเทศ นักรบกลุ่ม al Qaeda ไม่ถือเป็นพลรบ เนื่องจากทำการรบโดยแฝงตัวอยู่ในกลุ่มพลเรือน และทำการรบโดยละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น โจมตีพลเรือน ส่วนนักรบกลุ่ม Taliban แม้จะเป็นกองกำลังของอัฟกานิสถานซึ่งมีการจัดกำลังและมีสายการบังคับบัญชาดำเนินการ แต่กลุ่มดังกล่าวก็มิได้แยกตนเองออกจากพลเรือนอย่างชัดเจน ประกอบกับไม่ได้ทำการรบโดยสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและแบบธรรมเนียมในการรบ จึงไม่ถือว่าเป็นนักรบตามคตินี้เป็นพลรบเช่นกัน เมื่อไม่มีการให้สถานะพลรบแก่นักรบทั้งสองกลุ่ม นักกฎหมายระหว่างประเทศจึงได้กำหนดคำเรียกเฉพาะสำหรับนักรบเหล่านี้ว่า “นักรบฝ่ายข้าศึก” (Enemy Combatants)

ภาระหน้าที่ดังกล่าว นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาจะต้องป้องกันมิให้การละเมิดอย่างใด ๆ เกิดขึ้น หากเขาเหล่านั้น ได้ทราบว่าผู้ใต้บังคับบัญชากำลังจะละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบทางการบังคับบัญชา (Command Responsibility) ต่อการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชา แม้ว่าเขาอาจมิได้มีส่วนร่วมโดยตรงในการสั่งการซึ่งเป็นการละเมิดนั้น^{๑๑}

พลรบที่ถูกจับได้มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติในฐานะเชลยศึก แม้ว่าเขาจะถูกกล่าวหาว่าเขาได้กระทำความผิดอันเป็นอาชญากรรมสงคราม ในความขัดแย้งบางสถานการณ์ผู้นำของรัฐอาจประกาศว่าลูกเรือที่ถูกจับได้เป็น “อาชญากรรมสงคราม” และจะมิได้รับการปฏิบัติในฐานะเชลยศึก ถือว่าการประกาศเช่นนี้ขัดแย้งกับหลักการตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ แม้ว่ารัฐจะมีสิทธิในการสอบสวนการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมสงคราม หรืออาชญากรรมนั้นจะเกิดขึ้นในหมู่เชลยศึกก็ตาม

สำหรับการขัดกันด้วยอาวุธที่มีลักษณะภายในประเทศ ผู้ก่อความไม่สงบไม่มีสิทธิได้รับสถานะเชลยศึกภายใต้อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๓ หรือพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๘ ฉบับที่ ๑ ค.ศ.๑๙๖๗ เนื่องจากมิใช่การขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ ดังนั้น บุคคลดังกล่าวจึงอาจถูกดำเนินคดีในข้อหาปลุกปั่นให้เกิดความไม่สงบ, กบฏ, ก่อจลาจล, ฆาตกรรม หรือความผิดอื่นภายใต้กฎหมายภายในรัฐ

^{๑๑} แม้ประเทศไทยจะมีได้เป็นภาคีพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๘ ฉบับที่ ๑ ค.ศ. ๑๙๖๗ แต่หลักการในเรื่องของความรับผิดชอบทางการบังคับบัญชา ได้กลายเป็นกฎจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้ว ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาในทุกระดับจึงมีภาระหน้าที่ตามหลักการดังกล่าว

ดังกล่าว แต่กระนั้นภายใต้มาตรา ๓ ร่วม ของอนุสัญญาเจนีวาทั้งสี่ฉบับ^๔ ได้กำหนด ความคุ้มครองขั้นต่ำภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้ามลงโทษเป็นหมู่ และต้องถูกดำเนินคดีในศาลตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติ ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่าเขาถูกดำเนินคดีโดยรัฐของเขาเอง

^๔ มาตรา ๓ ร่วมของอนุสัญญาเจนีวาเป็นมาตราที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเจนีวาในฉบับที่ ๑, ๒, ๓, และ ๔ โดยมีบทบัญญัติเหมือนกัน ดังนี้

“ในกรณีที่การพิพาทกันด้วยอาวุธอันมิได้มีลักษณะเป็นกรณีระหว่างประเทศเกิดขึ้นในอาณาเขตของอัคร ภาคิผู้ทำสัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ภาคิผู้พิพาทแต่ละฝ่ายจะต้องมีความผูกพันที่จะใช้บทบัญญัติต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย คือ

(๑) บุคคลซึ่งมิได้เข้าร่วมในการสู้รบโดยตรง รวมทั้งผู้สังกัดในกองทัพซึ่งได้วางอาวุธแล้ว และผู้ซึ่ง ถูกกันออกจากการต่อสู้ เพราะป่วยไข้ บาดเจ็บ ถูกกักคุมหรือเพราะเหตุอื่นใดก็ดี ไม่ว่าในพฤติการณ์ใด ๆ จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม โดยไม่คำนึงถึงลักษณะความแตกต่างอันเป็นผลเสียหาย เนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิ่ว ศาสนา หรือความเชื่อ เพศ กำหนดหรือความมั่งมี หรือเหตุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน

เพื่อการนี้ บรรดาการกระทำต่อไปนี้แก่บุคคลดังกล่าวข้างต้นเป็นอันห้ามและคงห้ามต่อไปไม่ว่าในกาละ และเทศะใด คือ

- (ก) การประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆาตกรรมทุกชนิด การตัดทอนอวัยวะ ส่วนหนึ่งส่วนใด การทำทารุณกรรมและการทรมาน
- (ข) การจับตัวไปเป็นประกัน
- (ค) การทำลายเกียรติยศแห่งบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติให้เป็นที่อับอายขายหน้าและ เสื่อมทรามต่ำช้า
- (ง) การตัดสินใจลงโทษและการปฏิบัติกรณาคำตัดสินโดยไม่มีคำพิพากษาของศาลที่ได้ตั้งขึ้น ตามระเบียบอันเป็นการให้หลักประกันความยุติธรรม ซึ่งชนทั้งหลายยอมรับนับถือว่าเป็นสิ่งซึ่งไม่อาจจะเว้นเสียได้

(๒) ให้รวบรวมและดูแลรักษาผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ องค์การมนุษยธรรมซึ่งไม่ลำเอียงทางฝ่ายใด เช่น คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศอาจเสนอ บริการของตนให้แก่ภาคิผู้พิพาทก็ได้

ภาคิผู้พิพาทควรพยายามนำบทบัญญัติอื่น ๆ แห่งอนุสัญญาฉบับนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนมาใช้บังคับ อีกด้วย โดยทำความตกลงกันเป็นพิเศษ

การใช้บทบัญญัติข้างต้นนี้ จะไม่กระทบกระเทือนฐานะทางกฎหมายของภาคิผู้พิพาท”

อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.๑๙๔๙ ทั้ง ๔ ฉบับ รวมทั้งพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ใช้บังคับ กับกรณีที่มีการขัดกันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่างได้กำหนดบทบัญญัติหลัก ซึ่งเรียกว่ามาตรา ๓ ร่วม ไว้ในอนุสัญญาเจนีวาทั้ง ๔ ฉบับด้วย เพื่อเป็นหลักประกันว่าในกรณีที่มีการขัดกันด้วยอาวุธภายในประเทศ รัฐภาคิซึ่งมี ภาระต้องรับประกันการให้ความคุ้มครองขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว

บทความนี้ ชื่อหรือคำพิพากษาและคำตั้งของศาล

ทหารกับการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากสงคราม

.....

พันเอก กฤษณะ บวรรัตนารักษ์^๑

บทบาทและความเป็นมา กระทรวงกลาโหม (กท.) นอกจากมีอำนาจหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏ พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ ปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชนแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือปฏิบัติการอื่นใด ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งบทความนี้จะกล่าวถึงกฎหมาย นโยบาย คำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ดังกล่าวที่ทหารควรทราบ โดยสรุปดังนี้

๑. การปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย อาทิ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การค้าของเถื่อนหรือสิ่งของผิดกฎหมาย การตัดไม้ทำลายป่า และการรักษาความสงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฯลฯ โดยมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เจ้าหน้าที่ศุลกากร เจ้าหน้าที่สรรพสามิต

^๑ ผู้อำนวยการกองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นต้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากสงคราม ซึ่งการใช้กำลังทหารและอาวุธในการทำหน้าที่ดังกล่าวจะแตกต่างจากการรบหรือการสงคราม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานในสังกัด กท. และกำลังพลทุกระดับที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจในการทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นอย่างดี เพื่อปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ไม่ผิดพลาด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและทางราชการทหาร

เดิมที่ผ่านมามีกฎหมายรองรับหรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารให้สามารถทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้โดยตรง แต่ดำเนินการในลักษณะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ที่อยู่ภายใต้การกำกับหรือควบคุมโดยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในแต่ละเรื่อง ต่อมาเป็นที่ยอมรับกันว่าเจ้าพนักงานตามกฎหมายต่าง ๆ มีขีดจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับการให้เจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานนั้นทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๑.๑ กฎหมาย นโยบายคำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสากล
เกี่ยวกับการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่ทหารควรทราบ

๑.๑.๑ กฎหมาย นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ (๕) ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วยังมีกฎหมายอื่นที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องรับทราบดังนี้

- **การป้องกันตนเอง** ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ สรุปว่า การใช้กำลังหรืออาวุธของทหารที่ทำหน้าที่ดังกล่าวต้องพอสมควรแก่เหตุหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าไม่เกินกว่าเหตุ ถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและอยู่ภายใต้หลักการป้องกันตนเอง กล่าวคือ เป็นการป้องกันชีวิตของตนเองหรือผู้อื่นให้พ้นอันตรายที่ใกล้จะถึงจากการประทุษร้ายโดยผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัย ซึ่งในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

๑) สังเกตอาการกิริยาของผู้ที่จะต้องถูกจับว่าต่อสู้ขัดขืนหรือไม่

๒) มีการใช้อาวุธหรือไม่และความร้ายแรงของอาวุธ

๓) จำนวนของผู้กระทำความผิดหรือ ผู้ต้องสงสัย

ทั้งนี้ โดยห้ามใช้อาวุธปืนยิงขู่ เว้นแต่มีการต่อสู้ เตรียมการต่อสู้ หรือไม่ยินยอมให้จับกุม และขู่ว่าถ้าต่อสู้จะยิง และยังไม่เตรียมการต่อสู้ ก็ให้ยิงขึ้นฟ้าได้ และต้องมีการแสดงตน การเตือนด้วยคำพูด การยิงเตือน แต่ยกเว้นไม่ต้องกระทำ หากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสของผู้อื่น

- การปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การจับ จะจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไม่ได้ เว้นแต่พบการกระทำความผิดซึ่งหน้า (หมายถึง เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบไม่มีความสงสัยว่าเขาได้กระทำมาแล้วสด ๆ) หรือพบว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันอาจใช้ในการกระทำความผิด และต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับแล้วส่งให้ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ และต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความ ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวาง หรือพยายามหลบหนี เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น และห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้หนีเท่านั้น

การค้น โดยหลักทั่วไปห้ามค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่เจ้าพนักงานเป็นผู้ค้นในบางกรณี หากมีการขัดขวางการค้นในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไปในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือ

ทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้ และห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่เจ้าพนักงานเป็นผู้ค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด (มาตรา ๖๘ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒)

การวิสามัญฆาตกรรม กรณีที่มีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยมีการร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุกับพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำเท่าที่จะทราบได้ จะต้องมีมีการชันสูตรพลิกศพ และศาลจะทำการไต่สวนว่าผู้ตายคือใคร ถึงแก่ความตายเมื่อใด ตายเพราะเหตุใด แล้วจะมีการส่งเรื่องไปให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเพื่อมีคำสั่งฟ้องทางอาญาหรือไม่ฟ้องเจ้าพนักงานดังกล่าว (มาตรา ๑๕๐) โดยพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พิจารณาว่าการกระทำของเจ้าพนักงานดังกล่าวเกินกว่าเหตุหรือไม่ตามที่กล่าวแล้วที่เกี่ยวกับประมวลกฎหมายอาญาข้างต้น หากเห็นว่าไม่ได้กระทำการเกินกว่าเหตุก็จะสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าเห็นว่ากระทำเกินกว่าเหตุก็จะสั่งฟ้องเป็นคดีอาญาต่อไป

๑.๑.๒. นโยบายของ รมว.กท. (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ได้กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับกรปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหมให้ดำเนินการโดยยึดถือกฎหมาย ซึ่งถือได้ว่าการที่ทหารทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องยึดถือกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

๑.๑.๓. กฎการใช้กำลัง ตามคำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๕๘/๕๐ ลงวันที่ ๗ มี.ค. ๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางการใช้กำลังทหารในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการป้องกันตนเอง และการใช้กำลังทหาร เพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทหารตัดสินใจ

ในการใช้กำลังสอดคล้องกับกฎหมาย และนโยบายของทางราชการ เพื่อป้องกันการ
การใช้กำลังหรือการปฏิบัติการที่เกินกว่าเหตุและป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการสูญเสีย
ที่จะเกิดแก่หน่วยทหาร และเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิต
และทรัพย์สินของพลเรือน นอกจากนั้นได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทหารทุกระดับ
มีหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกฎการใช้กำลังดังกล่าวแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
ของตน โดยคำสั่ง กห. ดังกล่าวได้กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องสรุปว่า ให้ผู้บัญชาการ
เหล่าทัพมีอำนาจในการกำหนดกฎการใช้กำลังเฉพาะเพื่อปฏิบัติตามภารกิจตาม
กฎหมายนั้น ๆ ได้ แต่ต้องเสนอกฎการใช้กำลังนั้นให้ รมว.กห. อนุมัติ ซึ่งปรากฏ
อยู่ในกฎการใช้กำลังทหารในการรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบ
เรียบร้อยภายในประเทศ การสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติด การสกัดกั้นแรงงาน
ต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการใช้กำลังทางอากาศเพื่อปฏิบัติต่อ
อากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย ฯลฯ

๑.๑.๔ หลักสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ทหารจะต้องมีความรู้ด้าน
สิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดในการตรวจค้น จับกุม
พันธนาการ หรือควบคุมตัว ซึ่งความหมายของหลักสิทธิมนุษยชนที่เข้าใจง่ายคือ
เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เลือกปฏิบัติ คุ้มครองศักดิ์ศรีความ
เป็นมนุษย์ และประการสำคัญ ต้องไม่มีการข่มขู่ กระทำให้อับอาย หรือทารุณกรรม
อย่างเด็ดขาด

๑.๑.๕ หลักการสากล ตามหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับ
และอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรับรองโดยที่
ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อ
ผู้กระทำผิดครั้งที่ ๘ ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อ ๒๗ ส.ค. ถึง ๗ ก.ย. ค.ศ.
๑๙๔๐ ซึ่งเทียบเคียงได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสากลในการใช้กำลังและอาวุธของ
เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายคำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับ
ใช้กฎหมาย” หมายรวมถึงเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายทุกประเภทไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้ง

หรือเลือกตั้งซึ่งใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ โดยเฉพาะการจับกุมหรือควบคุมตัว

ในประเทศที่ทหารสามารถใช้อำนาจหน้าที่อย่างตำรวจ หรือโดยกองกำลังรักษาความมั่นคงของรัฐความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย” รวมถึงเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย ซึ่งหลักการพื้นฐานดังกล่าวมีสาระสำคัญสรุปว่า งานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเป็นงานบริการสังคม การคุกคามต่อชีวิตและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นการคุกคามสังคมด้วย ให้ใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนได้เฉพาะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งขาดไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เคารพสิทธิมนุษยชน มีกฎเกณฑ์และข้อบังคับว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน พัฒนารูปแบบใช้อาวุธและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นที่แตกต่างกันของแต่ละสถานการณ์ เจ้าหน้าที่พึงได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น โล่ หมวกป้องกันศีรษะ เสื้อกันกระสุน ฯลฯ เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนเพื่อเป็นการป้องกันตัวหรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัส การแสดงสถานภาพเจ้าหน้าที่และการเตือนเว้นแต่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายที่ร้ายแรง การใช้กำลังบังคับต่อการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การใช้กำลังบังคับในการคุมขังหรือควบคุมตัว การกำหนดคุณสมบัติและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการรายงานกับวิธีการแก้ปัญหา

๑.๒ สรุปและข้อเสนอแนะ การที่ทหารไปทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ต้องมีกฎหมายรองรับและปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด กำลังพลทุกระดับชั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย นโยบายคำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้องเป็นอย่างดี และกองทัพไทยกับเหล่าทัพควรพิจารณาบรรจุวิชาหรือการฝึกอบรมทหารเกี่ยวกับการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในโรงเรียนทหาร สถาบันศึกษาทหาร และหน่วยทหาร นอกจากนี้อาวุธและอุปกรณ์ในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายโดยทหารนั้นจะต้องเหมาะสม โดยเฉพาะควรมีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องพันธนาการด้วย รวมทั้งกฎการใช้กำลังในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องเหมาะสมกับแต่ละ

ภารกิจและแต่ละสถานการณ์กับอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย รวมทั้งกฎหมาย ใช้กำลังควรกระชับและเข้าใจง่าย โดยมีการฝึกอบรมกำลังพลเป็นประจำเกี่ยวกับ กฎหมายใช้กำลังดังกล่าว

๒. การปราบปรามการก่อการร้าย เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการทางทหารที่ นอกเหนือจากสงคราม ตามที่บัญญัติใน พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมฯ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงกลาโหมและกำลังพลทุกระดับ ที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการก่อการร้ายมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อนำ ไปปฏิบัติแล้วอยู่ในกรอบของกฎหมายไม่ผิดพลาดอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ทางราชการทหาร

๒.๑ กฎหมาย นโยบาย ระเบียบคำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และหลักสากล เกี่ยวกับการปราบปรามการก่อการร้ายโดยใช้กำลังทหารที่ควรทราบ

๒.๑.๑ กฎหมาย นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา ๕ พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม ฯ ตามมาตรา ๓๖ ยังได้บัญญัติในส่วนที่ เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้กำลังทหารเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทหารเพื่อระงับเหตุการร้ายแรง โดยเร็ว มิให้เหตุการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยให้เป็นไปตามที่ กห. กำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการบัญญัติให้การ ใช้กำลังทหารปราบปรามการก่อการร้ายไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเดิมที่ผ่านมามีการใช้ กำลังทหารปราบปรามการก่อการร้ายโดยเป็นไปตามกฎหมายอื่นคือ กฎอัยการศึก หรือเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานและในการปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการก่อการร้ายนี้ ให้เจ้าหน้าที่ทางทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งการใช้กำลัง ทหารปราบปรามการก่อการร้ายมีข้อพิจารณาที่สำคัญคือ มิใช่ทุกกรณีที่สามารถ ใช้กำลังทหารปราบปรามการก่อการร้ายได้ โดยทั่วไปเป็นอำนาจหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปราบปรามการก่อการร้าย จะใช้กำลังทหารเฉพาะเพื่อระงับ

เหตุการณ์ร้ายแรงโดยเร็ว มิให้เหตุการณ์มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในส่วนที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้เป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดนั้น อยู่ในระหว่างแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ โดยกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมการใช้กำลังทหารปราบปรามการก่อการร้ายขึ้น อนึ่ง การใช้กำลังทหารปราบปรามการก่อการร้ายนอกจากอยู่ภายใต้บทบัญญัติตามกฎหมายข้างต้นนี้แล้ว ยังอยู่ภายใต้นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาคงการก่อการร้าย พ.ศ.๒๕๔๕ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปด้วย นอกจากนี้ในการทำหน้าที่ยังมีกฎหมายอื่นที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องรับทราบดังนี้

- **การป้องกันตนเอง** ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ เช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสรุปได้ว่า การใช้กำลังหรืออาวุธของเจ้าหน้าที่ต้องพอสมควรแก่เหตุหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าไม่เกินกว่าเหตุ โดยถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและอยู่ภายใต้หลักการป้องกันตนเอง ดังนั้นในการทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต้องมีการแสดงตน การเตือนด้วยคำพูด การยิงเตือนโดยมีข้อยกเว้นหากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสของผู้ใด

- **ความผิดฐานก่อการร้าย** สำหรับบทบัญญัติความผิดของผู้ก่อการร้ายและบทลงโทษที่สำคัญเป็นไปตามมาตรา ๑๓๕/๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดอาญาดังต่อไปนี้

(๑) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลใด ๆ

(๒) กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ

(๓) กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐหนึ่ง

รัฐใด หรือของบุคคลใด หรือต่อสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน ผู้ที่กระทำความผิดฐานก่อการร้ายต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งล้านบาท

การกระทำในการเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง โต้แย้ง หรือเคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือหรือให้ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นการกระทำความผิดฐานก่อการร้าย”

มาตรา ๑๓๕/๒ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใด

(๑) ขู่เข็ญว่าจะกระทำการก่อการร้าย โดยมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำการตามที่ขู่เข็ญจริง หรือ

(๒) สะสมกำลังพลหรืออาวุธ จัดหาหรือรวบรวมทรัพย์สิน ให้หรือรับการฝึกการก่อการร้าย เตรียมการอื่นใด หรือสมคบกัน เพื่อก่อการร้าย หรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อก่อการร้าย หรือยุยงประชาชนให้เข้ามามีส่วนในการก่อการร้าย หรือรู้ว่ามีผู้จะก่อการร้ายแล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้

ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

นอกจากนี้อาจมีความผิดตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญาด้วย อนึ่ง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ได้กำหนดความหมาย “การก่อการร้าย” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเพื่อขู่เข็ญหรือบีบบังคับ

รัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ

- การปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การวิสามัญฆาตกรรม ในกรณีที่มีการตายของผู้ก่อการร้ายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ให้มีการชันสูตรพลิกศพดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

๒.๑.๒ นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาก่อการร้าย พ.ศ.๒๕๔๕

คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาก่อการร้ายสากล ซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ โดยกำหนดมาตรการดำเนินการ และขั้นตอนการปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดองค์กรรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา การก่อการร้ายสากลแบ่งเป็น ๒ ระดับคือ ระดับนโยบายประกอบด้วยคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการแก้ไขปัญหาก่อการร้ายสากล (นอก.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฯ โดยมีผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นกรรมการ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นเลขานุการฯ และคณะอนุกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาก่อการร้ายสากล (อกรส.) มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นประธานฯ เจ้ากรมยุทธการเหล่าทัพเป็นอนุกรรมการ เจ้ากรมยุทธการทหารเป็นเลขานุการฯ ส่วนระดับปฏิบัติ ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (สตก.) โดยได้มีการกำหนดแผนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายสากลประกอบด้วยแผนการต่อต้านการก่อการร้ายสากลแห่งชาติ และแผนต่อต้านการก่อการร้ายของกองบัญชาการกองทัพไทย (กองบัญชาการทหารสูงสุดเดิม)

เช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การที่ทหารทำหน้าที่ปราบปรามการก่อการร้ายนั้นจะต้องยึดถือกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๑.๑.๒

๒.๑.๓. กฎการใช้กำลังตามคำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐ ลงวันที่ ๗ มี.ค. ๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ได้กำหนดให้มีกฎการใช้กำลังเฉพาะการปฏิบัติการทางบกในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งรวมทั้งการจัดกำลังทหารเข้าปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล ประกอบกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย เพื่อให้มีการควบคุมการใช้กำลังได้อย่างเหมาะสมและบรรลุนิติภารกิจกับอยู่ภายใต้กฎหมาย รวมทั้งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทหารทุกระดับมีหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกฎการใช้กำลังดังกล่าวแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน และเพื่อป้องกันการใช้กำลังเกินกว่าเหตุ รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนเกินความจำเป็น โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติและข้อจำกัดเกี่ยวกับการจับกุมกับการตรวจค้น และการใช้อาวุธซึ่งหน่วยงานทางทหารที่มีหน้าที่ปราบปรามการก่อการร้ายควรพิจารณาว่า กฎการใช้กำลังเฉพาะดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่เพียงใด

๒.๑.๔ **หลักสิทธิมนุษยชน** เจ้าหน้าที่ทางทหารที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการก่อการร้ายจะต้องมีความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ไม่ไปปฏิบัติผิดพลาด ซึ่งความหมายของหลักสิทธิมนุษยชนที่เข้าใจง่ายที่ต้องนำไปปฏิบัติคือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เลือกปฏิบัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ประการสำคัญ ต้องไม่มีการกระทำทารุณกรรมในการปราบปรามผู้ก่อการร้ายอย่างเด็ดขาด

๒.๑.๕ **หลักการสากล** หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตามที่กล่าวในข้อ ๑.๑.๕ กรณีที่จะปราบปรามการก่อการร้ายนั้น เจ้าหน้าที่พึงเลือกใช้วิธีการอื่น ๆ ที่มีอันตรายน้อยที่สุดและให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน การใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนพึงกระทำต่อเมื่อวิธีการอื่น ๆ ที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นล้วนแต่ไม่ได้ผลแล้วเท่านั้น และไม่ว่าในกรณีใดเจ้าหน้าที่จะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีเพื่อป้องกันตัวหรือป้องกันผู้อื่น

ให้พ้นภัยจากอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัสได้ รวมทั้งจะต้องเคารพสิทธิมนุษยชนออกกฎหมายและข้อบังคับว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืน พัฒนาวิธีการใช้อาวุธและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นที่แตกต่างกันของแต่ละสถานการณ์ เจ้าหน้าที่พึงได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัว เช่น โล่ หมวกป้องกันศีรษะ เสื้อกันกระสุน ฯลฯ การแสดงสถานภาพเจ้าหน้าที่และการเตือนเว้นแต่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อชีวิตหรืออันตรายที่ร้ายแรง

๒.๒ สรุป กำลังพลทหารทุกระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปราบปรามการก่อการร้ายนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ คำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และหลักสากลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี หากกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ หรือคำสั่ง ส่วนใดไม่เหมาะสมหรือสมบูรณ์ครบถ้วน เห็นควรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานของกำลังพลที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายอันก่อให้เกิดความสงบสุข ปลอดภัย และสวัสดิภาพของประชาชนและประเทศชาติสืบไป

๓. การปราบปรามการจลาจล เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการทางทหารที่มีไม่สงคราม ตามบัญญัติในพ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมฯ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานในสังกัดของ กห. และกำลังพลทุกระดับที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อนำไปปฏิบัติแล้วอยู่ในกรอบของกฎหมายไม่ผิดพลาด อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อทางราชการทหาร

๓.๑ กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการปราบปรามการจลาจลโดยกำลังทหารที่ควรทราบ

๓.๑.๑ กฎหมาย นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา ๘ (๕) แห่ง พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมฯ มาตรา ๓๕ ยังได้บัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การใช้กำลังทหารเพื่อปราบปรามการจลาจลให้เป็นไป

ตามที่ กท. กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เหตุผลที่ต้องเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดังกล่าว เนื่องจากถือเป็นภารกิจสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายต่าง ๆ และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน การสั่งใช้กำลังทหารเพื่อปฏิบัติการดังกล่าวจึงต้องเป็นไปด้วยความรอบคอบและในการปฏิบัติหน้าที่นี้ ให้เจ้าหน้าที่ทางทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลทำให้ชัดเจนถึงการรองรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่นอกจากนี้ในการทำหน้าที่ยังมีกฎหมายอื่นที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องรับทราบดังนี้

- การป้องกันตนเอง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ซึ่งสรุปได้ว่า การใช้กำลังหรืออาวุธของเจ้าหน้าที่ทางทหารในการปราบปรามการจลาจลต้องพอสมควรแก่เหตุเช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและการปราบปรามการก่อการร้าย

- ความผิดฐานก่อการจลาจล เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๕ สรุปได้ว่า ผู้ใดมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไปใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่า จะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้าหรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนบทลงโทษเป็นไปตามมาตรา ๒๑๖ สรุปได้ว่า เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มีอาวุธเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้อาจมีความผิดตามมาตรา ๑๑๖ ซึ่งสรุปได้ว่า ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต

๑) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย ๒) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ ๓) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี นอกจากนี้ อาจมีความผิดตามบทบัญญัติกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญาด้วย

๓.๑.๒ ข้อบังคับ ตามข้อบังคับ กห.ว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ กำหนดความหมายของ “การจลาจล” หมายความว่า “การก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง ซึ่งมีความรุนแรงถึงขนาดมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ” ซึ่งมีความหมายแตกต่างจาก “การก่อความไม่สงบ” ที่หมายความว่า “การกระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง” รวมทั้งได้กำหนดให้การใช้กำลังทหารที่มีอาวุธเพื่อปราบปรามการจลาจล จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ตลอดจนกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทหารกำหนดกฎการใช้กำลังหรือแนวทางการใช้อาวุธให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ

๓.๑.๓ กฎการใช้กำลัง ให้ถือปฏิบัติตามผนวก จ กฎการใช้กำลัง เฉพาะการใช้กำลังปราบปรามการจลาจล ประกอบคำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๘/๕๐ ลงวันที่ ๗ มี.ค. ๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ซึ่งได้กำหนดให้ควบคุมการใช้กำลังได้อย่างเหมาะสมและบรรลุภารกิจกับอยู่ภายใต้กฎหมาย รวมทั้งให้ผู้บังคับบัญชาทหารทุกระดับมีหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกฎการใช้กำลังดังกล่าวแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน เพื่อป้องกันการใช้กำลังเกินกว่าเหตุ รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนเกินความจำเป็น โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติและข้อจำกัดเกี่ยวกับการใช้กระบอก กระสุนยาง การใช้ น้ำฉีด การใช้สารควบคุมการจลาจลและการใช้แก๊สน้ำตา นอกจากนี้ยังกำหนดแนวทางการปฏิบัติหลังการใช้กำลัง ประกอบด้วยการช่วยเหลือทางการแพทย์ การบันทึกและการรายงาน การปฏิบัติต่อพื้นที่เกิดเหตุ และการเคลื่อนย้ายผู้ถูกกักตัว

หรือผู้ถูกจับกุม

๓.๑.๔ มติคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติ ที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔ เรื่อง การปรับปรุงบริเวณรอบนอกทำเนียบรัฐบาล และการจัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ของผู้ชุมนุมเรียกร้อง สรุปลในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ว่า ผู้ชุมนุมไม่ควรใช้สถานที่บริเวณรอบนอกทำเนียบรัฐบาลเป็นที่พักอาศัยซึ่งทำให้ไม่เหมาะสม รัฐบาลได้จัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ให้กับผู้ชุมนุมเรียกร้องแล้ว เป็นพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร บริเวณใกล้สวนจตุจักร มีห้องประชุมและห้องนอนสำหรับผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะถือว่าการชุมนุมเป็นหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีการเรียกร้องต้องเดินทางมาควบคุม ดูแล และประสานทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมเรียกร้องอย่างใกล้ชิด โดยตลอด จนกว่าการชุมนุมจะยุติและคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เรื่อง การจัดสถานที่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้อง ซึ่งสืบเนื่องมาจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔ จึงมีมติว่า เพื่อเป็นการแสดงความตั้งใจของรัฐบาลในการจัดระเบียบของสังคม ต่อไปหากมีการชุมนุมรอบนอกบริเวณทำเนียบรัฐบาลหรือส่วนราชการใด ๆ ก็ให้เป็นไปเพื่อยื่นข้อเรียกร้องหรือแสดงเหตุผลของการชุมนุมเรียกร้องเท่านั้น หากจะมีการชุมนุมยึดเยื่อข้ามวัน ก็ขอให้ผู้ชุมนุมไปรวมกันที่บริเวณสวนจตุจักรตามที่จัดไว้ให้ แล้วให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายไปพบปะพูดคุยเพื่อรับฟังปัญหาของผู้ชุมนุม อันเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสนใจกับปัญหาและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาด้วยหลักเมตตาธรรมต่อผู้ที่เคารพกฎกติกาของบ้านเมืองและสังคม ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง เห็นชอบหลักการและแนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ข้าราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยใช้หลักเมตตาธรรมควบคู่หลักนิติธรรม แต่หากผู้ชุมนุมกระทำความผิดกฎหมายก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการและเอกชน เป็นการกระทำเกินกว่าการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน

เป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้อื่น มีการใช้วิธีการรุนแรงหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่ได้เจรจาตกลงไว้แล้ว หรือทำให้ทรัพย์สินของทางราชการหรือเอกชนเสียหาย ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บริหารรัฐวิสาหกิจได้กำชับข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้ยึดถือตามหลักการและแนวทางดังกล่าวข้างต้นโดยเคร่งครัด และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอีกครั้งเมื่อ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายนว่า การมีมติเช่นนี้ ก็เพื่อให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหลักและแนวทางเพื่อยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เพราะถ้าไม่กำหนดหลักการและแนวทางปฏิบัติไว้ หากเกิดการชุมนุมเรียกร้องที่รุนแรงก็จะไม่มีผู้ใดเข้ารับผิดชอบดำเนินการ หรืออาจมีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีรุนแรงเกินขอบเขต อันจะนำไปสู่ปัญหาที่บานปลายยากแก่การแก้ไข ดังนั้น ขอให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการตามแนวทางดังนี้

๑) การใช้หลักเมตตาธรรม ต้องตั้งสมมติฐานก่อนว่า ผู้มาชุมนุมเรียกร้องมีความเดือดร้อนและมีความทุกข์จริง ๆ ซึ่งต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีความเดือดร้อนและมีความทุกข์ตามข้อเรียกร้องจริงหรือไม่ ถ้ามีจริงก็ต้องให้ความช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่

๒) การใช้หลักกฎหมาย หากผู้ชุมนุมเรียกร้องใช้วิธีการรุนแรง โดยกระทำผิดกฎหมาย และเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบใช้วิธีการเจรจาก่อน โดยเสนอแนะให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือยังคงมีการกระทำที่ก้าวร้าว รุนแรง ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมาย โดยให้ดำเนินการในระดับถ้อยทีถ้อยอาศัย และต้องมองว่าทุกคนเป็นผู้ร่วมชาติ

๓.๑.๕ คำสั่งศาล ศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งในคดีหมายเลขคำที่ ๑๖๐๕/๒๕๕๑ เมื่อ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ เรื่องคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำกรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สรุปได้ว่า ศาลปกครองกลางมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามคำสั่งศาลดังนี้ การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อสลายการชุมนุมจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจดำเนินการตามอำเภอใจได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ควรจะมีการอธิบายขยายความให้เข้าใจชัดเจนที่ว่าต้องกระทำเท่าที่จำเป็นคำนึงถึงความเหมาะสม และหลักสากลนั้น คืออะไร เพียงใด เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนสะดวกต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๖ หลักสิทธิมนุษยชน ดังที่กล่าวมาแล้วความหมายของหลักสิทธิมนุษยชนที่เข้าใจง่ายที่ต้องนำไปปฏิบัติคือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เลือกปฏิบัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ประการสำคัญ ต้องไม่มีการกระทำทารุณกรรมในการสลายการชุมนุมอย่างเด็ดขาด

๓.๑.๗ หลักสากลในการสลายการชุมนุม^๑ สามารถสรุปขั้นตอนการสลายการชุมนุมได้ดังนี้

- ๑) ประกาศให้ผู้ชุมนุมปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน
- ๒) หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้แสดงพลังโดยใช้กระบองตีไล่ให้เกิดเสียงดัง
- ๓) หากไม่ปฏิบัติตามอีก ให้เจ้าหน้าที่ประกาศเตือนอีกครั้ง แล้วใช้รถฉีดน้ำฉีดน้ำใส่กลุ่มผู้ชุมนุม
- ๔) หากไม่สามารถสลายการชุมนุมได้อีก ให้ยิงแก๊สน้ำตาด้วยวิธีโค้ง และ

^๑ สำนักข่าวไทย www.mcot.net

๕) หลังจากสลายการชุมนุมแล้ว ต้องเข้าเคลียร์พื้นที่และช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

นอกจากนี้ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กำหนดแนวทางว่า กรณีที่จะสลายการชุมนุมที่มีชอบด้วยกฎหมาย แต่มิได้มีการก่อเหตุร้ายใด ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้การใช้กำลังบังคับนั้นเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น สำหรับกรณีที่จะสลายการชุมนุมที่ก่อเหตุร้าย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธปืนได้เฉพาะต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่านั้นไม่สามารถใช้ได้ ผลการใช้อาวุธจะต้องเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็น และไม่ว่าในกรณีใดเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่นเว้นแต่ในกรณีเพื่อป้องกันตัวหรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นภัยจากอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส

๓.๒ ประเด็นสำคัญในการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล

๓.๒.๑ การฝึกอบรมกำลังพลทหารที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ ต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นประจำเป็นอย่างดี เพราะการปราบปรามการจลาจลนั้นมีวิธีการและขั้นตอนแตกต่างจากการรบหรือการสงคราม แต่กำลังพลทหารส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะการรบหรือการสงครามเท่านั้น ซึ่งการรบหรือการสงครามเน้นการใช้ความรุนแรงเป็นหลัก นอกจากนี้กำลังพลจะต้องมีความอดทนและอดกลั้นเป็นอย่างสูงต่อการช่วย สำหรับผู้บังคับบัญชาทหารควรจะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการชุมนุมเรียกร้องว่า กรณีใดเป็นการชุมนุมเรียกร้องที่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีใดเป็นการชุมนุมเรียกร้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล

๓.๒.๒. อุปกรณ์การปราบปรามการจลาจล ต้องใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะเท่านั้น ประกอบด้วยเครื่องแบบของเจ้าหน้าที่ที่ตัดเย็บมาโดยเฉพาะและ กันความร้อนหรือไฟ สนับเพื่อป้องกัน ส่วนที่สำคัญของร่างกาย หมวกที่มีความ แข็งแรง หน้ากากป้องกันแก๊สน้ำตาหรือไอพิษ โล่ กระบอง ระเบิดเสียง ระเบิดควัน แก๊สน้ำตา กระสุนยาง และรถฉีดน้ำ ซึ่งอุปกรณ์ที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษคือ กระสุนยาง และรถฉีดน้ำ กล่าวคือ ต้องมั่นใจว่ากระสุนยางที่จะนำมาใช้ปราบปราม การจลาจลต้องไม่หมดอายุ เพราะหากหมดอายุกระสุนยางที่เขย่นี่จะมีความแข็ง เสมือนวัสดุของแข็ง ใช้ไปย่อมก่อให้เกิดความบาดเจ็บอย่างรุนแรงอาจถึงแก่ชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัสได้ ส่วนรถฉีดน้ำนั้น ต้องเป็นรถฉีดน้ำที่จัดทำมาเพื่อปราบปราม การจลาจลโดยเฉพาะ หากใช้รถดับเพลิงมาใช้ฉีดน้ำสลายการชุมนุม นอกจากเป็นการ ใช้อุปกรณ์ผิดวัตถุประสงค์แล้ว ต่อไปจะกลายเป็นเป้าหมายในการทำลายจากฝูงชน เป็นผลให้เกิดความเสียหายไม่สามารถใช้การได้ ทำให้ไม่มีรถดับเพลิงไปฉีดน้ำเพื่อ ดับอัคคีภัยที่เกิดขึ้นได้

๓.๒.๓ การขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี การใช้กำลังทหาร ปราบปรามการจลาจลจะต้องมีกฎหมายรองรับและปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษคือ การเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ ความเห็นชอบ การใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจลภายใต้พระราชบัญญัติ จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการรักษาความ มั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ จะต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี แต่หาก เป็นการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจลในพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ไม่จำเป็นต้อง ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

๓.๒.๔ การสนับสนุนส่วนราชการอื่น กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานในสังกัดร้องขอให้ฝ่ายทหารจัดกำลังทหารไปช่วยเหลือในการระงับเหตุ/ อารักขา/รักษาสถานที่และทรัพย์สินของทางราชการ โดยกำลังทหารดังกล่าวเป็น

ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ซึ่งอยู่ภายใต้การสั่งการ/กำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การดำเนินการข้างต้นเป็นเรื่องที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานในสังกัดจะต้องมีหนังสือร้องขอไปยังหน่วยทหาร โดยหน่วยทหารดังกล่าวจะต้องรายงานขออนุมัติตามสายการบังคับบัญชาแล้วมีหนังสือแจ้งตอบไปว่าสามารถดำเนินการตามที่ได้รับการร้องขอได้โดยแนบรายชื่อกำลังพลที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานไปด้วย เพื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานในสังกัดไปดำเนินการออกเป็นคำสั่งในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารที่ได้รับการร้องขอดังกล่าวข้างต้นจะต้องพิจารณาอย่างระมัดระวังและรอบคอบว่ากรณีดังกล่าวไม่ได้เป็นการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล ประการสำคัญจะต้องระมัดระวังมิให้การช่วยเหลือเจ้าพนักงานดังกล่าวไปกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยควรปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายกฎหมายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการระงับเหตุ/การรักษา/รักษาสถานที่และทรัพย์สินกับการปราบปรามการจลาจลซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติการที่แตกต่างกัน รวมทั้งปรึกษาหารือประเด็นการปฏิบัติการเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานโดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วย หากเข้าข่ายการปราบปรามการจลาจล ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารดังกล่าวควรพิจารณาดำเนินการตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

๓.๓ สรุป หน่วยทหารควรพึงหลีกเลี่ยงอย่างที่สุดในการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล จะต้องเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งยวดเท่านั้น และการที่ทหารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการปราบปรามการจลาจลนั้น กำลังพลที่เกี่ยวข้องทุกระดับชั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับคำสั่ง หลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการปราบปรามการจลาจลเป็นอย่างดี ประการสำคัญ จะต้องมีการฝึกอบรมกำลังพลเป็นประจำเกี่ยวกับกฎการใช้กำลังที่เหมาะสมและอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย รวมทั้งใช้อุปกรณ์ปราบปรามการจลาจลโดยเฉพาะที่เหมาะสมด้วย

๔. การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหาร อาทิ นายกรัฐมนตรีรองนายกรัฐมนตรีซึ่งรับผิดชอบด้านความมั่นคง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และบุคคลสำคัญทางทหารต่างประเทศ เป็นต้น เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ตามที่บัญญัติในพ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมฯ ซึ่งมีข้อกำหนดที่ควรทราบ กล่าวคือ การรักษาความปลอดภัยโดยใช้กำลังทหารอยู่ภายใต้กฎหมาย ข้อมบังคับ ระเบียบ และคำสั่งกระทรวงกลาโหมต่าง ๆ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัด กห. ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการทหารต่าง ๆ และข้อมบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหาร พ.ศ.๒๕๒๘ รวมทั้งกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ตามคำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๘/๕๐ ลงวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยจะไม่กล่าวถึงรายละเอียดของกฎหมาย ข้อมบังคับ ระเบียบ และคำสั่งกระทรวงกลาโหมดังกล่าวข้างต้น แต่จะกล่าวถึงเฉพาะประเด็นข้อกำหนดที่สำคัญที่หน่วยงานทางทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหารภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่ถูกดำเนินคดี ทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง โดยจะกล่าวถึงประเด็นข้อกำหนดที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ จะต้องมีกฎหมายรองรับการทำหน้าที่การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหาร โดยพิจารณาตรวจสอบจากกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ประการสำคัญกำลังพลที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าวควรสังกัดหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย หากเป็นกำลังพลสังกัดหน่วยกำลังรบหรือหน่วยอื่นควรดำเนินการให้มาช่วยราชการในหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย ไม่สมควรมาจากหน่วยงานใดทางทหารก็ได้

๔.๒ อาวุธปืนที่ใช้ในการทำหน้าที่ ซึ่งสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องจาก พ.ร.บ. อาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ว่าควรเป็นอาวุธปืนของทางราชการทหาร หากอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ สามารถพาอาวุธปืนติดตัวไปโดยเปิดเผยได้ในการไปในเมือง หมู่บ้าน ทางสาธารณะ หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้น เพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือ การอื่นใด โดยไม่จำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว หากไม่เป็นอาวุธของทางราชการทหาร โดยเป็นอาวุธปืนส่วนตัว ก็ควรเป็นอาวุธปืนที่จดทะเบียนในนามของกำลังพลที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหาร ถ้ากำลังพลนำไปใช้ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ก็ได้รับการอนุโลมให้ใช้ได้เช่นเดียวกับอาวุธปืนของทางราชการทหารข้างต้นตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย และหากจำเป็นที่ต้องมีอุปกรณ์อื่นต้องใช้ในการทำหน้าที่ดังกล่าว อาทิ เสื้อเกราะ เป็นต้น ก็ต้องเป็นเสื้อเกราะที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ได้โดยชอบด้วยกฎหมายด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาจัดหาอาวุธที่ไม่ก่อให้เกิดความตายหรือบาดเจ็บร้ายแรง(non-lethal weapons) ไว้ใช้ด้วย เพราะในบางสถานการณ์ไม่ควรใช้อาวุธปืนเพราะอาจเกินกว่าเหตุได้ เช่น แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย เครื่องช็อตไฟฟ้า หรือกระสุนยาง เป็นต้น รวมทั้งกำลังพลทำหน้าที่ดังกล่าวพึงได้รับอาวุธปืนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องที่ทันสมัย เหมาะสม และเพียงพอด้วย

๔.๓ รถยนต์ที่ใช้ในการนำขบวนบุคคลสำคัญทางทหาร ซึ่งสรุปจาก พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ว่า หากไม่ได้เป็นรถยนต์ในราชการตำรวจ แต่เป็นรถยนต์ในราชการทหารแล้วมีการใช้ไฟสัญญาณแสงวับวาบ เสียงสัญญาณไซเรน เสียงสัญญาณที่เป็นเสียงนกหวีด เสียงที่แตกพร่า เสียงหลายเสียง เสียงดังเกินสมควร หากต้องการได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายควรติดต่อขออนุญาตจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ถูกต้องด้วย เมื่อได้รับการอนุญาตแล้ว ก็มีสิทธิสามารถหยุดรถยนต์หรือจอดรถยนต์ ณ ที่ห้ามจอด ขับรถยนต์เกินอัตราความเร็วที่กำหนดไว้ ขับรถยนต์ผ่านสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรใด ๆ ที่ให้หยุด

ไม่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับช่องเดินรถยนต์ ทิศทางของการขับรถยนต์หรือการเลี้ยวรถยนต์ที่กำหนดไว้ หากละเมิดฝ่าฝืนไม่ขออนุญาตดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แล้วแต่กรณี แล้วยังมีโทษทางอาญาอื่น ๆ อีกในการนำเอารถยนต์ในราชการทหารดังกล่าวไปใช้ในฐานความผิด การใช้ความเร็วเกินอัตราที่กำหนดไว้ การขับรถยนต์ผ่านสัญญาณจราจรหรือเครื่องหมายจราจรใด ๆ ที่ให้รถยนต์หยุด การไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับช่องเดินรถยนต์ ทิศทางของการขับรถยนต์หรือการเลี้ยวรถยนต์ที่กำหนดไว้ประการสำคัญ รถยนต์ในราชการทหารนำขบวนที่ได้รับอนุญาตใช้ไฟสัญญาณและเสียงสัญญาณดังกล่าวมิใช่สามารถใช้ความเร็วได้ตามอำเภอใจหรือฝ่าสัญญาณจราจรได้โดยไม่จำกัด จะต้องขับรถยนต์ดังกล่าวด้วย ความระมัดระวังตามควรแก่กรณีและไม่ประมาท ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม หากขับรถยนต์ดังกล่าวโดยไม่ระมัดระวังหรือประมาทก็ต้องรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางแพ่ง อนึ่ง ไฟสัญญาณแสงวับวาบก็ต้องเป็นสีตามที่กำหนดตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

๔.๔ การใช้อาวุธปืนในการทำหน้าที่ สรุปว่า ต้องพอสมควรแก่เหตุหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าไม่เกินกว่าเหตุ จึงจะถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและอยู่ภายใต้หลักการป้องกันตนเอง กล่าวคือ เป็นการป้องกันชีวิตของบุคคลสำคัญทางทหารหรือตนเองตลอดจนผู้อื่นให้พ้นอันตรายที่ใกล้จะถึงการประทุษร้ายโดยมีการแจ้งเตือน การยิงเตือน แต่มีข้อยกเว้นหากสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยหรือหากการเตือนเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสของผู้ใด (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘) ประการสำคัญต้องระมัดระวังไม่ใช้อาวุธปืนยิงใส่ด้านหลังของผู้ประทุษร้ายอย่างเด็ดขาด เพราะถือว่าเกินกว่าเหตุ เนื่องจากในลักษณะดังกล่าวผู้ประทุษร้ายไม่อาจก่อให้เกิดอันตรายใกล้ต่อชีวิตของผู้ใดได้ เว้นแต่ขณะวิ่งหนีไปยังใช้อาวุธปืนยิงมาด้านหลังหรือพยายามโยนลูกระเบิดมือมาทางข้างหลัง เป็นต้น

๔.๕ กฎการใช้กำลัง คำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๕๘/๕๐ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

คำสั่ง กท.ดังกล่าวได้กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญของประเทศไว้ในกฎการใช้กำลังเฉพาะการปฏิบัติการทางบกในการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม และการปฏิบัติการกิจพิเศษอื่น ๆ ในเรื่องการยิงเตือน การยิงเตือน การยิงโดยปราศจากการเตือน การปฏิบัติภายหลังการยิง การตรวจค้น และการจับกุม

๔.๖ หลักสิทธิมนุษยชน ทหารที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหารจะต้องมีความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อจะได้ไม่ไปปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาดในการใช้อาวุธปืน การจับกุม พันธนาการ หรือควบคุมตัว ซึ่งความหมายของหลักสิทธิมนุษยชนที่เข้าใจง่ายที่ต้องนำไปปฏิบัติคือ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เลือกปฏิบัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประการสำคัญ ต้องไม่มีการข่มขู่ กระทำให้อับอาย หรือทารุณกรรมในการทำหน้าที่อย่างเด็ดขาด

บทสรุป การที่ทหารทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหารต้องมีกฎหมายรองรับและปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด กับจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และหลักสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี มีการฝึกอบรมทหารทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญทางทหารเป็นประจำโดยสมมุติสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้อาวุธและอุปกรณ์ในการทำหน้าที่จะต้องทันสมัย เหมาะสม และเพียงพอควรมีการจัดหาอุปกรณ์เครื่องพันธนาการด้วย รวมทั้งกฎการใช้กำลังในการทำหน้าที่จะต้องเหมาะสมกับภารกิจ หากกฎการใช้กำลังไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ก็เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ต้องหาความชัดเจนหรือเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุง

หลักสากลในการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

.....

โดย นายปรกรณ์ นิลประพันธ์^๑

หากพิจารณาถึงการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในช่วงห้าถึงหกปีที่ผ่านมา การชุมนุมสาธารณะนับเป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่ดูโดดเด่นกว่าการใช้สิทธิอื่น เนื่องจากมีการชุมนุมสาธารณะนับครั้งไม่ถ้วน แต่การชุมนุมสาธารณะมีลักษณะเฉพาะประการหนึ่ง คือ “ความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อย” ขึ้นได้เสมอ เพราะเป็นการเข้ามารวมตัวกันของคนหมู่มากในช่วงระยะเวลาอันพอสมควร ซึ่งแม้ผู้ชุมนุมจะมีเป้าประสงค์หลักในการมาชุมนุมเป็นอย่างเดียวกัน แต่ผู้ชุมนุมแต่ละคนต่างมีความต้องการในรายละเอียดที่ไม่เหมือนกัน มีอารมณ์ต่างกัน มีความสามารถในการอดทนต่อความกดดันต่างกัน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่มีผลต่อความเสี่ยงที่จะทำให้การชุมนุมสาธารณะพัฒนาไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นขึ้นได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้ไม่ประสงค์ดีที่มักฉวยโอกาสดำเนินการเพื่อให้การชุมนุมสาธารณะกลายเป็นความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองขึ้นด้วย หรือผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมสาธารณะนั้นที่อาจออกมาแสดงความคิดเห็นในทางตรงกันข้าม ดังนั้นผู้จัดให้มีการชุมนุมก็ดี ผู้เข้าร่วมการชุมนุมก็ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลการชุมนุมก็ดี จึงต้อง “ร่วมกัน” บริหารความเสี่ยงที่ว่านี่อย่างใกล้ชิดทั้งก่อนและระหว่างการชุมนุมสาธารณะเพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปโดยสงบ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง

^๑กรรมการร่างกฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (๒๕๕๓)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะของหลายประเทศจึงกำหนด “มาตรการบริหารความเสี่ยงร่วมกัน” ของผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ผู้จัดให้มีการชุมนุมต้องแจ้งวัตถุประสงค์ตลอดจนวัน เวลา และสถานที่ที่จะชุมนุมหรือเดินขบวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบล่วงหน้า และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการชุมนุมและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอื่นที่อาจได้รับผลกระทบจากการชุมนุม ส่วนผู้เข้าร่วมการชุมนุมก็ต้องไม่กระทำการที่อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องดูแลการชุมนุมอย่างใกล้ชิด ไม่ปล่อยให้มีการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น กรณีจึงกล่าวได้ว่า ตามหลักสากลนั้น การบริหารความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการชุมนุมสาธารณะมิได้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ฝ่ายเดียว แต่ผู้จัดให้มีการชุมนุมและผู้เข้าร่วมการชุมนุมต้อง “ร่วมกัน” บริหารความเสี่ยงดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ดี มีหลายกรณีที่มีการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยจากการชุมนุมสาธารณะเกิดความล้มเหลวอันสืบเนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น การไม่ให้ความร่วมมือของผู้จัดให้มีการชุมนุมหรือผู้เข้าร่วมการชุมนุม การละเลยหรือล่าช้าในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลการชุมนุม หรือการกระทำของผู้ไม่ประสงค์ดี ทำให้การชุมนุมสาธารณะพัฒนาเป็นความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น จึงมีความจำเป็นโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยจะต้องดำเนินการเพื่อ “ยุติ” การชุมนุมที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นนั้น ซึ่งหลักการที่ถือความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของสังคมต้องมาก่อนนั้นเป็นหลักสากลเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่กฎหมายของนานาอารยประเทศล้วนแล้วแต่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่

ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเข้าสู่ยุติการชุมนุมสาธารณะที่กลายเป็นการชุมนุมที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นทั้งสิ้น

สำหรับการใช้กำลังเข้าสู่ยุติการชุมนุมที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นนั้น มิใช่ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกำหนดมาตรการต่าง ๆ ตามอำเภอใจ เนื่องจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามหลักการปกครองโดยกฎหมายนั้น นอกจากต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการแล้วการดำเนินการนั้นต้องมีเหตุผลรองรับชัดเจนและต้องไม่เกินกว่าเหตุหรือต้องได้สัดส่วนด้วย ทั้งนี้ ศาลปกครองกลางได้วางหลักในการใช้กำลังเข้าสู่ยุติการชุมนุมที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นไว้ในคำสั่งกำหนดมาตรการชั่วคราวในคดีหมายเลขดำที่ ๑๖๐๕/๒๕๕๑ ว่า “...การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อสลายการชุมนุมจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน...”

แม้เป็นการยากที่จะค้นหา “หลักสากล” ที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน เนื่องจากแต่ละประเทศล้วนมีมาตรฐานในการดำเนินการแตกต่างกัน แต่ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของสหประชาชาติและผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ ของสหประชาชาติ กรณีจึงอาจนำพันธกรณีของสหประชาชาติมาพิจารณาประกอบการกำหนด “หลักการ” หรือ “กรอบ” ใช้กำลังเข้าสู่ยุติการชุมนุมที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองหรือที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ในฐานะที่เป็นหลักสากลที่ทุกประเทศยอมรับ

หากพิจารณา Code of Conduct for Law Enforcement Officials ของสหประชาชาติ ที่ได้รับการรับรองโดยมติที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติที่ ๓๔/๑๖๘ เมื่อ

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๒ จะพบว่า มาตรา ๒^๒ ของ Code of Conduct ดังกล่าวได้กำหนด “กรอบการปฏิบัติหน้าที่” ของ Law Enforcement Officials ในกรณีที่มีการกระทำใด ๆ ที่มีโทษทางอาญา รวมทั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความรุนแรง ทำลาย หรือเป็นอันตราย (violent, predatory and harmful acts) ด้วย^๓ โดย Law Enforcement Officials ในที่นี้หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายซึ่งใช้อำนาจรักษาความสงบเรียบร้อย (police powers) โดยเฉพาะอำนาจในการจับกุมหรือควบคุมตัวไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง และถ้าทหารเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการใช้อำนาจนั้น ให้หมายความรวมถึงทหารด้วย^๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ Law Enforcement Officials ต้องเคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ

^๒ Article 2

In the performance of their duty, law enforcement officials shall respect and protect human dignity and maintain and uphold the human rights of all persons.

^๓ Article 1

Law enforcement officials shall at all times fulfill the duty imposed upon them by law, by serving the community and by protecting all persons against illegal acts, consistent with the high degree of responsibility required by their profession. Commentary:

(a) The term “law enforcement officials, includes all officers of the law, whether appointed or elected, who exercise police powers, especially the powers of arrest or detention.

(b) In countries where police powers are exercised by military authorities, whether uniformed or not, or by State security forces, the definition of law enforcement officials shall be regarded as including officers of such services.

(c) Service to the community is intended to include particularly the rendition of services of assistance to those members of the community who by reason of personal, economic, social or other emergencies are in need of immediate aid.

(d) This provision is intended to cover not only all violent, predatory and harmful acts, but extends to the full range of prohibitions under penal statutes. It extends to conduct by persons not capable of incurring criminal liability.

^๔ Ibid.

มนุษยชนของบุคคลทุกคน ในการนี้ มาตรา ๓^๕ กำหนดกรอบการใช้กำลัง (use of force) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าให้กระทำได้เพียงเฉพาะกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น กรณีจึงเห็นได้ชัดว่าการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นกรณียกเว้นและมาตรการที่ใช้ต้องไม่เกินกว่าเหตุหรือต้องได้สัดส่วนด้วย

แม้ Code of Conduct for Law Enforcement Officials ของสหประชาชาติ ดังกล่าวข้างต้นจะได้กำหนดกรอบการใช้กำลัง (use of force) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้แล้ว แต่ยังคงมีปัญหาในการนำไปใช้เนื่องจากเป็นกรอบที่กว้างมาก UN Congress ในการประชุมเรื่อง Prevention of Crime and the Treatment of Offenders ครั้งที่ ๘ ที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา ระหว่างวันที่ ๒๗ สิงหาคม ถึงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๓ จึงได้มีการรับรอง Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials ที่มีรายละเอียดมากขึ้น โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการยุติการชุมนุมสาธารณะนั้น ได้มีการกำหนด “หลักในการจัดการการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” (Policing Unlawful Assemblies) ไว้ด้วยในหลักข้อ ๑๒ -๑๔^๖

^๕Article 3

Law enforcement officials may use force only when strictly necessary and to the extent required for the performance of their duty.

^๖Policing Unlawful Assemblies

12. As everyone is allowed to participate in lawful and peaceful assemblies, in accordance with the principles embodied in the Universal Declaration of Human Rights and the International Covenant on Civil and Political Rights, Governments and law enforcement agencies and officials shall recognize that force and firearms may be used only in accordance with principles 13 and 14.

13. In the dispersal of assemblies that are unlawful but non-violent, law enforcement officials shall avoid the use of force or, where that is not practicable, shall restrict such force to the minimum extent necessary.

14. In the dispersal of violent assemblies, law enforcement officials may use firearms only when less dangerous means are not practicable and only the minimum extent necessary. Law enforcement officials shall use firearms in such cases, except under the conditions stipulated in principle 9.

หลักในการจัดการการประชุมชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials ยอมรับว่าประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมการประชุมชุมนุมสาธารณะที่ชอบด้วยกฎหมายและโดยสงบ (lawful and peaceful assemblies) ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังนั้น รัฐบาล หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องตระหนักว่าการใช้กำลังและอาวุธ (force and firearms) ควรเป็นไปอย่างจำกัดโดยมีหลักว่า

(๑) ถ้าเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง (Unlawful but non-violent) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง (use of force) หรือ หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้กำลังได้ ให้ใช้กำลังเพียงเท่าที่จำเป็น

(๒) ถ้าเป็นการชุมนุมที่ก่อให้เกิดความรุนแรง (Violent assemblies) เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อาวุธได้ (use firearms) หากไม่สามารถใช้มาตรการอื่นที่อันตรายน้อยกว่านี้ได้

ทั้งนี้ ข้อ ๕^๖ ของ Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials วางหลักในการใช้อาวุธเพิ่มเติมไว้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ใช้อาวุธต่อบุคคลอื่น เว้นแต่เพื่อบรรลุดูวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

- เพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตหรือร่างกาย
- เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่อาจก่อให้เกิด

^๖Special provisions

9. Law enforcement officials shall not use firearms against persons except in self-defence or defence of others against the imminent threat of death or serious injury, to prevent the perpetration of a particularly serious crime involving grave threat to life, to arrest a person presenting such a danger and resisting their authority, or to prevent his or her escape, and only when less extreme means are insufficient to achieve these objectives. In any event, intentional lethal use of firearms may only be made when strictly unavoidable in order to protect life.

อันตรายต่อชีวิต

- เพื่อจับกุมผู้ที่กระทำการอันเป็นอันตรายหรือต่อผู้เจ้าพนักงานหรือเพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี

นอกจากนี้ ต้องเป็นกรณีที่ปรากฏว่าการใช้มาตรการอื่นไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ส่วนการใช้อาวุธร้ายแรงโดยเจตนาให้กระทำได้เฉพาะเพื่อป้องกันชีวิตในกรณีที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

ส่วนกฎการใช้อาวุธนั้น ข้อ ๑๐^๘ ของ Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials วางหลักไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแสดงตนก่อนการใช้อาวุธและต้องแจ้งเตือนให้ทราบล่วงหน้าว่าจะมีการใช้อาวุธ เว้นแต่การดำเนินการดังกล่าวอาจทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสี่ยงที่จะได้รับอันตราย หรือทำให้บุคคลอื่นเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือเป็นที่ชัดเจนว่าไม่มีความเหมาะสมหรือจำเป็นที่ต้องดำเนินการดังกล่าวในสถานการณ์เช่นนั้น

ผู้เขียนเห็นว่าหลักการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม Code of Conduct for Law Enforcement Officials และ Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials ดังกล่าวข้างต้นสามารถถือเป็น “หลักสากล” สำหรับการสลายการชุมนุมของประชาชนตามคำสั่งกำหนดมาตรการชั่วคราวของศาลปกครองกลาง ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๖๐๕/๒๕๕๑ ได้ เพราะมีผลผูกพันสมาชิกสหประชาชาติให้ต้องปฏิบัติตาม อีกทั้งหลักการที่กำหนดไว้ใน Code of Conduct และ Basic Principles ดังกล่าวก็สอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามมาตรา ๓ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่ง

^๘10. In the circumstances provided for under principle 9, law enforcement officials shall identify themselves as such and give a clear warning of their intent to use firearms, with sufficient time for the warning to be observed, unless to do so would unduly place the law enforcement officials at risk or would create a risk of death or serious harm to other persons, or would be clearly inappropriate or pointless in the circumstances of the incident.

ราชอาณาจักรไทย โดยเรียกร่องว่าการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องมีเหตุผลรองรับชัดเจน ไม่เกินกว่าเหตุและไม่สามารถใช้มาตรการอื่นแทนได้ และมีข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักสากลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวม ๓ ประการ ดังนี้

(๑) “หลักสากล” ในการยุติการชุมนุมสาธารณะ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ “การใช้กำลัง” (Use of force) กับ “การใช้อาวุธ” (Use of firearms) สำหรับการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ไม่สร้างความรุนแรงนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้กำลังเข้ายุติการชุมนุมได้ แต่จะใช้อาวุธมิได้ ส่วนในกรณีการชุมนุมสาธารณะที่ก่อให้เกิดความรุนแรงเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อาวุธได้ แต่ต้องเป็นไปเพื่อป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่นให้พ้นจากภัยอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตและร่างกาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือเพื่อจับกุมผู้ที่กระทำการอันเป็นอันตรายหรือต่อผู้เจ้าพนักงานหรือเพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวหลบหนี และการใช้อาวุธร้ายแรงโดยเจตนาให้กระทำได้เฉพาะเพื่อป้องกันชีวิตในกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น แต่ไม่ว่าจะเป็นการใช้กำลังหรือการใช้อาวุธต้องเป็นกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีมาตรการอื่นที่จะใช้ในการยุติการชุมนุมนั้นได้แล้วเท่านั้น

(๒) Code of Conduct for Law Enforcement Officials และ Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials กล่าวถึงเฉพาะ “หลักการ” ในการใช้กำลังและการใช้อาวุธเท่านั้น มิได้กล่าวถึง “กระบวนการ” หรือ “วิธีการ” ในการใช้กำลังและการใช้อาวุธ ดังนั้น สมาชิกสหประชาชาติแต่ละประเทศจึงมีดุลพินิจที่จะกำหนดกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการยุติการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือที่ก่อให้เกิดความรุนแรงได้ตามความเหมาะสมภายใต้ “หลักการ” ดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังจะเห็นได้จากกรณีสมาชิกสหประชาชาติแต่ละประเทศมีกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการยุติการชุมนุม

สาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือที่ก่อให้เกิดความรุนแรงที่แตกต่างกัน

(๓) เจตนาในการใช้กำลังและการใช้อาวุธตาม Code of Conduct for Law Enforcement Officials และ Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials นั้น อยู่ที่ว่าการชุมนุมสาธารณะนั้นก่อให้เกิดความรุนแรง (violent) ขึ้นหรือไม่ แต่ทั้ง Code of Conduct และ Basic Principles ดังกล่าวข้างต้นมิได้นิยามว่าการชุมนุมสาธารณะที่ก่อให้เกิดความรุนแรงนั้นมีลักษณะอย่างไร เนื่องจากสมาชิกสหประชาชาติแต่ละประเทศมีทัศนคติในเรื่องนี้แตกต่างกัน แต่ละประเทศจึงมีดุลพินิจที่จะพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ก่อให้เกิดความรุนแรง

.....∞.....

การจับกุมและตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร*

.....

นับแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ ๑๘ ได้มีผลบังคับใช้เป็นต้นมา การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี^๑ สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น โดยภารกิจหลักแล้วไม่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และไม่มีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดอาญา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้จึงจะกระทำได้ ซึ่งกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นเจ้าพนักงานให้มีอำนาจในการจับกุมและตรวจค้นนั้น แบ่งกลุ่มออกเป็น ๒ กลุ่มคือ

๑. กฎหมายฝ่ายทหารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทหาร
๒. กฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่บัญญัติให้อำนาจให้

สำหรับกฎหมายฝ่ายทหารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทหารในกลุ่มแรกนั้นที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีดังนี้

๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๘๘
๒. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑
๓. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗
๔. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยสารวัตรทหาร พ.ศ.๒๕๑๘

ในการจับกุมและตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในกลุ่มกฎหมายของฝ่ายทหารนั้น จะขอกว่าในส่วนที่ว่าด้วย การจับกุม การตรวจค้นตามลำดับ ดังนี้

* โดย พ.ท.สุรพงษ์ วรรณพฤกษ์ น.ม.(มหาดาน), น.บ.ท., ร.ป.ม.(นิต้า)

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓ วรรคสอง, มาตรา ๓๒ วรรคสาม และมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง

๑. การจับของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายของฝ่ายทหารก่อนทำการจับผู้สอบสวนมีหน้าที่ร้องขอหมายจับจากศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี หรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ โดยเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่า ผู้ที่จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือผู้ที่จะถูกออกหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี คือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือเกิดเหตุอันตรายประการอื่น^๒

๑.๑ ผู้ที่มีอำนาจจับคือผู้สอบสวน ซึ่งเป็นนายทหารพระธรรมนูญ อัยการทหารและนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร และได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาให้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา^๓ ส่วนสารวัตรทหารและผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่มีได้เป็นผู้สอบสวน จะทำการจับในฐานะเป็นเจ้าพนักงานได้เมื่อผู้สอบสวนจัดให้มีการจับเท่านั้น^๔ ดังนั้น การจับโดยเจ้าพนักงานของฝ่ายทหารนั้น จะมีผู้สอบสวน สารวัตรทหารและผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่ผู้สอบสวนจัดให้มีการจับสำหรับการจับผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้น ปัญหาในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีปัญหาเท่าใดนัก แต่จะมีปัญหาในกรณีที่เป็นกรจับโดยไม่มีหมายจับของศาลที่จะทำการจับได้ เมื่อเป็นกรณีการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามทีกฎหมายบัญญัติ^๕ เนื่องจากว่าในขณะที่บุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญา ผู้สอบสวนยังไม่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา

^๒ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๑๔

^๓ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๔ ข้อ ๖ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๘๘ มาตรา ๔๗

^๔ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๗

^๕ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๕ วรรคท้าย

จึงไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวน^๖ เช่น สิบเอก ก.กระทำความผิด ซึ่งหน้าในความผิดฐานเล่นการพนัน ร้อยโทเอก การณ์ทอง ซึ่งเป็นนายทหาร พระธรรมนูญของหน่วยยังไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำการสอบสวนจากผู้บังคับการกรม ที่เป็นทั้งผู้บังคับบัญชาของ สิบเอก ก. และ ร้อยโทเอก การณ์ทอง กรณีดังกล่าวนี้ ร้อยโทเอก การณ์ทอง จึงไม่มีอำนาจจับกุม สิบเอก ก. เนื่องจากว่า ยังไม่ได้รับการ แต่งตั้งให้เป็นผู้สอบสวน และในกรณีเดียวกันนี้ ร้อยโทเอก การณ์ทอง จะร้องขอ ให้สารวัตรทหารจับกุม สิบเอก ก.ก็ไม่ได้เพราะว่าร้อยโทเอก การณ์ทอง ยังไม่อยู่ใน ฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้สอบสวน

ปัญหาการจับในทางปฏิบัติเกี่ยวกับความผิดฐานหนีราชการของทหาร กองประจำการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าไม่มีหมายจับของศาลจึงไม่จับทหารที่หนีราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ ผู้สอบสวนที่ได้รับการ แต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนจะทำการจับผู้ต้องหา ในความผิดฐานหนีราชการโดยไม่มีหมายจับของศาลตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ วรรคท้ายได้หรือไม่ ในปัจจุบัน มีความเห็นเป็นสองฝ่ายโดยฝ่ายแรกเห็นว่าจะต้องจับ โดยมีหมายจับของศาลเท่านั้น จึงจะเป็นการจับที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าความผิดฐานหนีราชการ เป็นความผิดซึ่งหน้าจึงจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับ ฝ่ายหลังที่เห็นว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าจึงจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล โดยมี เหตุผลสนับสนุนดังนี้

เมื่อผู้สอบสวนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานผู้สอบสวนแล้วจึงมีอำนาจ จับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ วรรคท้าย ไม่ได้จำกัดเฉพาะ ความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เมื่อผู้สอบสวนหรือสารวัตรทหารที่ผู้สอบสวนจัดให้มีการจับพบเห็นพลทหารที่หนีราชการ

^๖ เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๖

จากหน่วยต้นสังกัดอันเป็นความผิดฐานหนีราชการตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร แล้วจึงมีอำนาจจับกุมตัวได้เพราะพบเห็นผู้กระทำความผิดกำลังทำความผิดซึ่งหน้า^๑ และความผิดฐานหนีราชการนี้ถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่องที่ผู้กระทำความผิดมีความผิดตลอดเวลาในระหว่างที่หนีราชการเช่นเดียวกับความผิดฐานหลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายเป็นความผิดต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒^๒ โดยเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๒๐/๒๕๒๗ ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมคนต่างด้าวที่หนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล เพราะว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าจึงเข้าช้อยกเว้นตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในกรณีนี้มีความผิดอื่นที่คล้ายคลึงกับความผิดฐานหนีราชการ หรือการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างที่ถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ (๔) และมาตรา ๑๑๗ ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับของศาลแต่อย่างใด เมื่อนำมาเทียบเคียงกับความผิดฐานหนีราชการแล้วจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๗ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมตัวได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามมาตรา ๑๘ (๔) เพราะว่าเป็นความผิดต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาในระหว่างที่หลบหนี คล้ายกับความผิดฐานหนีราชการตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร แต่เพื่อความชัดเจน กฎหมายจึงบัญญัติไว้ให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ สำหรับปัญหาการจับของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น เมื่อผู้สอบสวนพบเห็นทหารสังกัดในหน่วยเดียวกับผู้สอบสวนและผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งให้เป็นผู้สอบสวนแล้วจึงถือว่าเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับในกรณีดังกล่าวนี้ได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล และเมื่อจับผู้กระทำความผิด

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ (๑) และ ๘๐

^๒ จิตติ ดิงศักดิ์, กฎหมายอาญาภาค ๑ (จรรยาบรรณพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕

ในความผิดฐานหนีราชการได้แล้ว ผู้บังคับบัญชาของทหารกองประจำการมีอำนาจที่จะลงทัณฑ์ ทำทัณฑ์กรรม หรือขัง หรือจำขังแล้วแต่กรณี โดยไม่จำเป็นต้องส่งศาลทหารทุกกรณี^๕ เพราะว่ากระบวนการยุติธรรมทหารเป็นมาตรการทางปกครองกึ่งอาญา ในบางฐานความผิด ดังเช่นกรณีนี้ความผิดฐานหนีราชการก็เป็นมาตรการทางปกครองกึ่งอาญาที่กฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาคำเนินการตามสมควรแก่กรณีที่ได้มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ แต่หากเมื่อคำนวณวันลงทัณฑ์แล้วจะต้องจำขังเกินกว่า ๖ เดือนหรือหนีราชการไปแล้วมีข้อหาว่ากระทำความผิดอาญาอย่างอื่นรวมอยู่ด้วย ผู้บังคับบัญชาจะต้องส่งฟ้องศาลทหาร^{๑๐} เมื่อนำข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดีและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประกอบการพิจารณาแล้ว การจับกุมทหารที่เป็นบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าในความผิดฐานหนีราชการ โดยเจ้าพนักงานผู้สอบสวนของฝ่ายทหารจึงมีอำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล เพราะว่ามีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้

๑.๒ บุคคลอื่นที่มีไซ้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับ สำหรับบุคคลอื่นที่มีไซ้ผู้มีอำนาจจับนี้จะมีความหมายกว้าง เช่น นายทหารพระธรรมนูญที่ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา สารวัตรทหาร หรือนายทหารชั้นสัญญาบัตรอื่นๆ ที่ผู้สอบสวนยังไม่ร้องขอให้มีการจับ จะทำการจับบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดอาญามิได้เว้นแต่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามฐานความผิดในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเจ้าพนักงานตามหมายจับขอความช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมายจับนั้น^{๑๑} ซึ่งการจับในกรณีที่ทหารเป็นบุคคลธรรมดาที่มีให้เป็นเจ้าพนักงานนั้นจะมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจศาลทหารได้ใน ๒ กรณี ดังนี้

^๕ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ.๒๕๒๘ ข้อ ๗, ๘, ๙

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, ข้อ ๑๐

^{๑๑} ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗

๑.๒.๑ บุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำความผิดซึ่งหน้าตามฐานความผิดต่าง ๆ ดังนี้ ฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล ฐานขบถภายในราชอาณาจักร และขบถภายนอกราชอาณาจักร ฐานความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ ฐานทำอันตรายแก่ธงหรือเครื่องหมายของต่างประเทศ ฐานความผิดต่อเจ้าพนักงาน ฐานหลบหนีจากที่คุมขัง ฐานความผิดต่อศาสนา ฐานความผิดก่อการจลาจล ฐานความผิดกระทำให้เกิดอันตรายแก่สาธารณชน ฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสามารถในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกันและกัน และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย ฐานปลอมแปลงเงินตรา ฐานข่มขืนกระทำชำเรา ฐานประทุษร้ายต่อชีวิต ฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย ฐานกระทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ ฐานลักทรัพย์ ฐานฉ้อโกงทรัพย์ ฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด และกรรโชกทรัพย์ ซึ่งความผิดต่าง ๆ ตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารจับก็เป็นเพียงราษฎรคนหนึ่งเท่านั้น มิใช่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับดังกล่าวมาข้างต้น เมื่อผู้ถูกจับต่อสู้ขัดขืนหรือทำร้าย จึงไม่มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน เพราะว่าเป็นกรณีราษฎรจับผู้อื่นเท่านั้น^{๑๒}

๑.๒.๒ เมื่อเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือเพื่อจัดการตามหมายจับ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขา นั้น ไม่ได้^{๑๓} ซึ่งบุคคลที่จะขอความช่วยเหลือให้จับนั้น จะต้องเป็นเจ้าพนักงานไม่ว่าเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของฝ่ายทหารที่เป็นผู้จัดการตามหมายจับร้องขอให้ทหารเป็นผู้จับกุม ซึ่งในกรณีนี้บุคคลผู้ถูกจับอาจจะเป็นทั้งบุคคลพลเรือนหรืออาจจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ได้ กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้สอบสวนบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ได้ร้องขอออกหมายจับต่อศาลทหาร เมื่อศาลทหารออกหมายจับแล้วผู้สอบสวนย่อมเป็นผู้จัดการตามหมายจับจึงร้องขอต่อทหารที่อยู่ใกล้เคียงกับผู้ถูกจับให้ช่วยจับผู้กระทำความผิดนั้น ได้ และในกรณีที่

^{๑๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๘๒ และข้อบังคับ กท.ว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๑๘ (๒)

พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นผู้มีอำนาจจัดการตามหมายจับ ย่อมร้องขอทหารที่อยู่ใกล้เคียงกับบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นพลเรือน เพื่อจัดการจับตามหมายจับนั้นได้^{๑๔}

การจับบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร โดยเจ้าพนักงานของฝ่ายทหารตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๕๗ และการจับโดยสารวัตรทหารตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยสารวัตรทหาร พ.ศ.๒๕๑๕ ถือว่าเป็นการจับตามกฎหมายของฝ่ายทหาร ทั้งนี้ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมดังกล่าวเป็นการออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ เมื่อมีกฎหมายของฝ่ายทหารบัญญัติให้อำนาจไว้จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. การจับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ

การจับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายเฉพาะนั้นจะมีลักษณะพิเศษแบ่งได้เป็น ๓ ประเภทกล่าวคือ ประเภทแรกเป็นการจับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ถือว่ามีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะต้องปฏิบัติและมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ประเภทที่สองเป็นการจับในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้จับมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เกิน ๔๘ ชั่วโมง และประเภทที่สามเป็นการจับในมาตรการพิเศษที่มีให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่สถานีดำรวจที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ และจะปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมในลักษณะเป็นผู้กระทำความความผิดไม่ได้

๒.๑ การจับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง กล่าวคือกรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีกฎหมายให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง

^{๑๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒

หรือตำรวจ เช่น พระราชบัญญัติราชองครักษ์ พุทธศักราช ๒๔๘๐ มาตรา ๑๐ ตรี
ที่บัญญัติให้สมุหราชองครักษ์ ราชองครักษ์ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มี
อำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นราชองครักษ์
พบการกระทำความผิดอาญาที่เป็นความผิดซึ่งหน้า แม้ว่าผู้กระทำความผิดนั้นมิใช่
ผู้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ราชองครักษ์ก็มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดอาญานั้น ได้โดยไม่ต้อง
มีหมายศาล ถึงแม้ว่าความผิดที่ผู้กระทำนั้นมิใช่ความผิดตามบัญญัติฐานความผิด
ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มีอำนาจจับกุมได้ เนื่องจากราชองครักษ์
มีหน้าที่ในการถวายความปลอดภัยสำหรับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราช
อัครมตุกะ^{๑๕} ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของทหารที่เป็นราชองครักษ์ จึงมีอำนาจหน้าที่
เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา เมื่อจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าแล้วจะต้องดำเนินการนำตัวผู้ถูกจับไปยัง
ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับเจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหา
และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับ
มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้นด้วย
ในกรณีที่ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน
หรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาผู้ถูกจับถูกนำตัว
ไปถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน^{๑๖}

ในกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับ
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั่นเอง นอกจากตัวอย่างตามที่กล่าวมาแล้วถ้าหากว่า
มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจแล้ว ย่อมจะต้องปฏิบัติดังกล่าวมานั้น

^{๑๕} พระราชบัญญัติราชองครักษ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑

^{๑๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๘๖

๒.๒ การจับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งกฎหมายให้ถือว่ามิอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่า ๔๘ ชั่วโมง เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ โดยจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและภารกิจของทหาร ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ปฏิบัติทางทะเลหรือปฏิบัติภารกิจทางเรือ นั้นมีระยะทางไกลหลายไมล์ทะเลกว่าจะเดินทางกลับเข้าฝั่งจะต้องใช้เวลานานหลายชั่วโมงหรือถ้าหากว่าจับผู้กระทำความผิดแล้ว การที่จะเดินทางกลับฝั่งเพื่อส่งผู้ถูกจับก็จะไม่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดไว้เป็นกรณีเฉพาะ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารเรือ หมายถึงนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองเรือ เป็นต้น^{๑๖} โดยเจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจจับและควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน ในความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน กฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอกและการนำเข้า ในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมง และนอกนั้น เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจหน้าที่ดังเช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย^{๑๗} ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ทหารเรือย่อมมีอำนาจสืบสวนดังเช่นพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจพร้อมกันนั้นเจ้าหน้าที่ทหารเรือก็มีอำนาจสอบสวนดังเช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเรือพบผู้กระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้านั้นได้ ไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นบุคคลพลเรือนหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ตาม เจ้าหน้าที่ทหารเรือก็มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าตามกฎหมายนั้นได้ การจับกุมผู้กระทำความผิดนี้ไม่ถือว่าเป็นขัดต่อบทบัญญัติ

^{๑๖} พ.ร.บ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๔, ๖ และมาตรา ๗

มาตรา ๑๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพราะว่ามีกฎหมาย เฉพาะบัญญัติให้อำนาจไว้ และไม่ถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะวาทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำ ความผิดบางอย่างทางทะเลให้อำนาจไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารเรือได้ปฏิบัติหน้าที่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ดังนั้น การจับของเจ้าหน้าที่ ทหารเรือในกรณีนี้จึงมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน และเมื่อเจ้าหน้าที่ ทหารเรือส่งตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ก็มิให้ถือว่าการควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งได้กระทำก่อนที่จะพนักงานสอบสวนได้รับตัว ผู้ต้องหานั้น เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวน^{๑๕} เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเรือได้จับกุม ผู้กระทำความผิดในกรณีดังกล่าวนี้ จึงไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๕ และ มาตรา ๑๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด สำหรับความผิด บางประการที่มีกฎหมายเฉพาะให้อำนาจไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอาจเป็นทั้ง เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและในขณะเดียวกันก็เป็นพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ได้ เกินกว่า ๔๘ ชั่วโมง เนื่องจากสภาพแวดล้อมและภารกิจที่แตกต่างจากความผิดอื่น ๆ จึงให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจจับและควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อยหรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวน การสอบสวนเท่าที่ทำได้

ในกรณีของเจ้าหน้าที่ทหารอากาศ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารอากาศหรือ เจ้าหน้าที่ทหารอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในแผนป้องกันภัยทางอากาศ ในกรณีดังกล่าวอาจจะเป็นทหารบก หรือทหารเรือ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนด ไว้ในแผนป้องกันภัยทางอากาศ ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารอากาศมีอำนาจจับและควบคุม ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยาน ที่กระทำความผิดกฎหมายได้ไม่เกิน ๑๒ วันก่อนที่จะส่งตัวพร้อมกับสิ่งของที่ผิดกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำได้หรือจะส่งตัว

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๕

บุคคลดังกล่าวพร้อมกับสิ่งของที่ผิดกฎหมายให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่โดยคนไม่ทำการสอบสวนก็ได้ และในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเจ้าหน้าที่ทหารอากาศมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๑๕(๓) มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วันนับแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เป็นต้นไป โดยหลักการนั้น เจ้าหน้าที่ทหารอากาศมีอำนาจตามหลักการเดิมที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.๒๕๑๙ ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารอากาศได้จับกุมและควบคุมผู้กระทำผิดในกรณีดังกล่าวนี้ จึงไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานฝ่ายทหารผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้นด้วย ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และถือได้ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒.๓ การจับในมาตรการพิเศษที่มีให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่สถานีตำรวจที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ และจะปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

การจับในกรณีนี้เป็นการจับตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น ตามบทบัญญัติมาตรา (๑๑)๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะต้องร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อ

ขออนุญาตดำเนินการ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกิน ๗ วัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งมิใช่สถานีดำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้สถานการณ์ฉุกเฉิน พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อขยายเวลาการควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละ ๗ วัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่า ๓๐ วัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไปจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การจับและการควบคุมตัวผู้ถูกจับในกรณีนี้จะเห็นได้ว่ามิใช่การจับกุมในข้อหาว่ากระทำความผิดทางอาญา แต่เป็นมาตรการพิเศษที่จะต้องจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินหรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำ ซึ่งจะต้องขออนุญาตศาลเพื่อดำเนินการเมื่อศาลอนุญาตแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัว และการที่ศาลอนุญาตก็มิใช่หมายจับของศาลที่ออกหมายเพื่อจับกุมเพื่อดำเนินคดีอาญาแต่อย่างใด

การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีดังกล่าวนี้จะต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมบุคคลผู้ถูกจับเสนอต่อศาลที่มีคำสั่งอนุญาต และจัดทำสำเนารายงานไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของผู้ถูกจับสามารถขอดูรายงานดังกล่าวได้ตลอดระยะเวลาที่ควบคุมตัวบุคคลผู้ถูกจับนั้นไว้ ซึ่งการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีดังกล่าวเป็นมาตรการทางปกครองถึงอาญา แต่มิใช่การจับกุมและควบคุมตัวในระหว่างสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญา เมื่อครบกำหนด ๓๐ วันแล้ว หากจะดำเนินคดีในทางอาญา เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจในการสอบสวนจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป การจับของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่า การบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉินถือเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหารที่จะต้องถูกตรวจสอบจากองค์กรทางตุลาการได้ อันเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันได้ ซึ่งหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลนี้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามบทบัญญัติมาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑. การค้น โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

การค้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้นสามารถแบ่งการค้นออกเป็น ๓ ประเภท คือการค้นซึ่งเป็นมาตรการทางอาญาของกฎหมายของฝ่ายทหาร ทั้งนี้ เพื่อการค้นสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น^{๒๐} ประเภทที่สองคือการค้นซึ่งเป็นมาตรการทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะเช่นตามกฎหมายการศึกษา เป็นต้น และประเภทที่สามคือการค้นตามบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจค้น

๑.๑ การค้น โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นมาตรการทางอาญากฎหมายของฝ่ายทหาร

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้สอบสวนจับผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลอยู่ในอำนาจศาลทหาร ย่อมมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้^{๒๑} การค้นในที่เรือนผู้สอบสวนมีหน้าที่ร้องขอหมายค้นจากศาลทหารที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่จะทำการค้น โดยเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่ทำให้ศาลทหารเชื่อได้ว่า บุคคลหรือสิ่งของที่ค้นน่าจะอยู่ในที่เรือนที่จะค้น และในกรณีค้นหาสิ่งของนั้น สิ่งของดังกล่าวจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวนได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา หรือสิ่งของนั้นมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาจากการกระทำผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำผิด หรือในกรณีที่ค้นหาบุคคลที่ถูกออกหมายจับ^{๒๒} ซึ่งการค้นในกรณีนี้ผู้สอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นผู้สอบสวนแล้วก็จะมีอำนาจค้น ดังเช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในคดีอาญานั้นการค้น

^{๒๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕

^{๒๑} ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๓๘

^{๒๒} ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๓๙

ในทิวโหลฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ^{๒๓} การค้นในทิวโหลฐานของผู้สอบสวนเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ในกรณีนี้ถึงแม้ว่ามีคำสั่งหรือหมายของศาลถ้าหากว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลอยู่ในอำนาจ ศาลทหารแต่มีที่พักอาศัยอยู่ภายนอกค่ายทหาร เช่น ที่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาซึ่งเป็นพลเรือนกรณีดังกล่าวนี้จะต้องขออนุญาตจากศาลทหารหรือขออนุญาตจากศาลพลเรือน ผู้เขียนเห็นว่า ศาลทหารไม่น่าจะมีอำนาจออกหมายค้นเพราะว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านมิใช่บุคคลที่อยู่อำนาจศาลทหาร เมื่อผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้อาศัยอยู่กับบิดามารดาที่เป็นบุคคลพลเรือน ศาลทหารจึงไม่น่าจะมีอำนาจออกหมายค้นบุคคลผู้เป็นเจ้าของบ้านซึ่งเป็นพลเรือน โดยเทียบเคียงกับคำวินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๓๖ คำว่า เจ้าของบ้านหมายถึงผู้เป็นเจ้าของบ้านและคู่สมรส แต่ไม่รวมถึงผู้อาศัยอยู่ในบ้านนั้น ส่วนการค้นในทิวโหลฐานซึ่งอยู่ในเขตที่ตั้งทหาร ก่อนทำการค้นให้ผู้ทำการค้นแจ้งให้ผู้ปกครองบังคับบัญชาเหนือทิวโหลฐานนั้นทราบหากมีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจกระทำได้ก็ให้แจ้งทันทีเท่าที่สามารถกระทำได้^{๒๔} เช่น การค้นบ้านพักของกำลังพลในกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ก่อนทำการค้นผู้สอบสวนที่เป็นผู้ทำการค้นจะต้องแจ้งให้ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ทราบก่อน เมื่อผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ทราบแล้วอาจไปเองหรือให้นายทหารเวรไปดูการตรวจค้นด้วยก็ได้ ซึ่งผู้มีอำนาจทำการค้นคือผู้สอบสวน ส่วนผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ไปดูการตรวจค้นในนามผู้ปกครองบังคับบัญชาเหนือทิวโหลฐานที่ตั้งอยู่ในค่ายกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ เท่านั้น

ในกรณีที่ผู้สอบสวนเป็นผู้ค้นนี้ ในบางกรณีก็ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เช่น เมื่อทิวโหลฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านหรือครอบครองบ้านที่ที่พักอาศัย และการจับมีหมายจับหรือการจับความผิดซึ่งหน้า^{๒๕} ตัวอย่าง เช่น สิบเอก ก.ผู้ต้องหา

^{๒๓} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ วรรคสอง

^{๒๔} ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยระเบียบจัดการทางคดี พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๔๐

^{๒๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ (๕)

ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของทางราชการในค่ายกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ต้องหาคดีอาญาขอกททรัพย์แล้วหลบหนีไป ต่อมา ร้อยเอก สมชาย แสงสว่าง ได้ร้องขอต่อศาลทหารกรุงเทพให้ออกหมายจับ สิบเอก ก. ตาม คำร้องขอของร้อยเอกสมชาย แสงสว่าง ซึ่งเป็นผู้สอบสวน หลังจากที่ สิบเอก ก. หลบหนี ไปแล้วได้กลับเข้ามาบ้านพักที่อยู่ในค่ายกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ กรณี ดังกล่าวนี้ ร้อยเอกสมชาย แสงสว่าง ย่อมเข้าค้ำบ้านพักของสิบเอก ก. ที่อยู่ในค่าย กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เพราะว่าเป็นการค้น เพื่อหาบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของบ้านและมีหมายจับของศาล ซึ่งเป็นการค้นตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๒(๕) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓.๒ การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งเป็นมาตรการทางปกครอง ตามกฎอัยการศึก

การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึก แล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มที่จะตรวจค้น และการตรวจค้นนั้นให้มีอำนาจ ที่จะตรวจค้นดังต่อไปนี้^{๒๖}

(๑) ที่จะตรวจค้น บรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ หรือต้องห้าม หรือต้อง ยึด หรือจะต้องเข้าอาศัย หรือมีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งมีอำนาจที่จะตรวจค้นได้ไม่ว่าที่ตัวบุคคล ในยานพาหนะ เคหสถาน สิ่งปลูกสร้างหรือที่ใดๆ และไม่ว่าเวลาใดๆ ทั้งสิ้น

(๒) ที่จะตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข หนีบ ห่อ หรือสิ่งอื่นใด ที่ส่งหรือมีไปมาถึงกันในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

(๓) ที่จะตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา บท หรือคำประพันธ์

^{๒๖} พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๑ และมาตรา ๘

ในกฎอัยการศึกจะใช้ถ้อยคำว่า “ตรวจค้น” และถ้าหากว่าผู้ใดฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบถามหรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกักไว้ไม่เกิน ๗ วัน^{๒๖} จะเห็นได้ว่ามาตรการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่จะทำการตรวจค้นนั้น จะมุ่งเน้นในด้านการยุทธและถ้าหากว่าผู้ใดฝ่าฝืนก็จะเป็นมาตรการกักตัวบุคคลไว้ ซึ่งเป็นมาตรการในทางปกครองเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองในเวลาประกาศกฎอัยการศึก การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ถึงแม้ว่าจะมีอำนาจตรวจค้นสิ่งของที่บุคคลมีไว้ครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ต้องมีหมายค้นของศาลก็ตาม ถ้าหากจะดำเนินคดีกับบุคคลที่มีสิ่งของผิดกฎหมาย เช่น มีอาวุธปืนที่เป็นอาวุธสงครามไว้ในครอบครอง ก็จะต้องส่งให้พนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะว่าในกฎอัยการศึกไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของฝ่ายทหารเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปรามหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร^{๒๗} และการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็ไม่ได้ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะว่าการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เมื่อพบสิ่งของหรือบุคคลเพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐานในการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือเพื่อพิจารณาคดีอาญา แต่การตรวจค้นในกฎอัยการศึกเป็นมาตรการทางปกครองที่เน้นความสำคัญในการยุทธ การระงับปราบปราม และความสงบเรียบร้อยเท่านั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมายทั้งสองฉบับนี้แตกต่างกัน นอกจากนั้นแล้วเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว บรรดา

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๑๕ ทวิ

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๒

ข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ ให้ใช้บังคับต้องระงับและให้ใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน^{๒๘} จะเห็นได้ว่าการตรวจค้นตามกฎอัยการศึกเป็นการตรวจค้นที่เป็นมาตรการในทาง ปกครองเท่านั้น เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อความมั่นคงของประเทศ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎอัยการศึก หรือจากคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จึงไม่อาจจะ อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้นได้ เพราะว่าเป็นการดำเนินงาน เกี่ยวกับราชการทหารในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจาก ภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ^{๒๙} นอกจากนี้แล้วการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารที่ตรวจค้นในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยไม่มีหมายค้น ก็ไม่ถือว่าเป็น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพราะว่าการตรวจค้น ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกระทำโดยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะคือกฎอัยการศึก ให้อำนาจไว้ จึงไม่ถือว่าการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารขัดต่อรัฐธรรมนูญ^{๓๐}

๓.๓ การค้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายเฉพาะ

การค้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ นั้น มักจะบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจหน้าที่เช่นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบางกรณีค้นจะต้องมีหมายค้นและ บางกรณีจะมีอำนาจพิเศษตามกฎหมายเฉพาะนั้นให้อำนาจไว้ โดยไม่จำเป็นต้องมี หมายค้น แล้วแต่ภารกิจและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป โดยจะนำมาพิจารณา บางฉบับที่เห็นว่าสำคัญในทางปฏิบัติที่ทหารควรรู้ ดังนี้

๓.๓.๑ การค้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

พ.ศ.๒๕๑๕

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๒

^{๒๙} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๓)

^{๓๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕, มาตรา ๑๘๘

ในกรณีที่ฝ่ายทหารได้รับการแต่งตั้งจากเลขานุการ ป.ป.ส. ให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวแล้วมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่าบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มา โดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่า เนื่องจากเน้นซ้ำ กว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ตลอดจนมีอำนาจค้นตัวบุคคล หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดย มิชอบ^{๓๒} โดยกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจค้น เคหสถาน โดยไม่ต้องมีหมายค้น และถือว่าเป็นข้อยกเว้นตามบทบัญญัติมาตรา ๓๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การค้นเคหสถานตามกฎหมาย เฉพาะนี้ ถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับการแต่งตั้งจากเลขานุการ ป.ป.ส. ให้เป็น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนี้แล้ว การตรวจค้น เคหสถานของบุคคลที่ต้องสงสัยตามบทบัญญัติกฎหมายนี้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลพลเรือน หรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ดังกล่าวนี้ จึงมีอำนาจเข้าทำการตรวจค้นเคหสถานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นของศาล^{๓๓}

๓.๓.๒ การค้นตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายนี้ ผู้อำนวยการควบคุมสินค้าชายแดนมีอำนาจแต่งตั้งนายทหารชั้น สัญญาบัตรเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ได้^{๓๔} และในเขตควบคุมที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

^{๓๒} พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ มาตรา ๑๔

^{๓๓} คำวินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๓๖/๒๕๔๓

^{๓๔} พระราชกำหนดควบคุมสินค้าชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๑๐

กลาโหมได้ประกาศเป็นเขตควบคุมสินค้าตามพระราชกำหนดนี้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้มีอำนาจเกี่ยวกับการตรวจค้นดังนี้^{๓๕}

(๑) เข้าไปตรวจค้นในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ได้ทุกเวลา เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้

(๒) ตรวจค้นบุคคลใด เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้

(๓) ตรวจค้นยานพาหนะที่จะเข้ามาใน หรือออกนอกเขตควบคุมได้ตลอดเวลาและสั่งเจ้าของหรือผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุด จอด หรือนำยานพาหนะไปยังที่หนึ่งที่ใดเพื่อตรวจค้นและสั่งการตามที่เห็นสมควร

การค้นในที่หรือฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าชายแดนดังกล่าวนี้ จะค้นในเวลาใด ๆ ก็ได้ แต่จะต้องมีเหตุอันควร เมื่อเป็นการค้นโดยไม่มีหมายค้นของศาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้จะต้องส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้นรวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงผล ที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป^{๓๖} ถ้าหากเป็นการตรวจค้นตามพระราชกำหนดดังกล่าวก็ต้องรายงานจนถึงผู้อำนวยการควบคุมสินค้าซึ่งเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจตรวจค้นรถพนักงานทั้งบุคคลพลเรือนหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ได้ เช่น ร้อยเอกไก่อ๊ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวนี้ได้สืบทราบว่าที่บ้าน

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๕

^{๓๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ วรรคท้าย

ของนาย ก. ที่ลักลอบซุกซ่อนสินค้าควบคุมตามประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไว้ในบ้านพักเป็นจำนวนมาก บางส่วนได้ขูดหลุมฝังไว้ในดิน พฤติกรรมดังกล่าวถือว่ามีเหตุสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ซุกซ่อนไว้นั้นผิดต่อกฎหมายดังกล่าว ประกอบกับทั้งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าถ้าเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน แม้ว่า ร้อยเอกไก่ เข้าตรวจค้นเคหสถานโดยไม่มีหมายค้นของศาลก็สามารถกระทำได้โดยชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ (๔)^{๓๖} และไม่ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ เพราะว่าเป็นการตรวจค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นของศาลตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้

๓.๓.๓ การค้นตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์

ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

เมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้วเห็นว่ามีกรก่อการร้าย หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงและ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งให้ใช้กำลังทหารเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจระงับเหตุการร้ายแรง หรือควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบโดยด่วน ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของทหารให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายทหารจะกระทำได้ตามเงื่อนไขและเงื่อนไขที่นายกรัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่ากรณีที่มีการใช้กฎอัยการศึก^{๓๗} ซึ่งการใช้อำนาจของฝ่ายทหารจะต้องไม่เกินอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด^{๓๘} โดยอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรี

^{๓๖} เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๐๕/๒๕๔๔

^{๓๗} พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๑๐)

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๑๕

กำหนดไว้ด้วย เช่น นายกรัฐมนตรีให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจสืบสวนและสอบสวน และการใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ^{๔๐} ดังนั้นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าเป็นการค้นเคหสถานก็จะต้องมีหมายค้นของศาล เว้นแต่จะเป็นการจับกุมความคิดซึ่งหน้าในเคหสถาน หรือในกรณีที่เป็นการค้นในที่สาธารณะนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้นมีหมายจับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น^{๔๑} ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ทหารจะเข้าจับกุมผู้ก่อการร้ายตามหมายจับของศาลที่หลบเข้าไปซ่อนอยู่ในบ้าน ซึ่งผู้ก่อการร้ายอายุ ๒๐ ปี เป็นบุตรชายของเจ้าของบ้านที่เป็นบิดาของผู้ก่อการร้าย กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ที่จะถูกจับตามหมายจับมิใช่เจ้าของบ้าน แต่เป็นบุตรชายของเจ้าของบ้าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดดังกล่าว จะต้องมีความหมายค้นของศาลก่อนจึงจะถือว่าเป็นการค้นเคหสถานที่ชอบด้วยกฎหมาย^{๔๒}

การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินจะต้องมีประกาศของนายกรัฐมนตรีให้อำนาจในการออกคำสั่งตรวจค้นตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุการณ์ร้ายแรงให้ยุติโดยเร็วและหากปล่อยเนิ่นช้าจะทำให้ไม่อาจจะระงับเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๑(๔) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และมีอำนาจหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมาย

^{๔๐} ประกาศเรื่องกำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีตามกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ลงวันที่

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘

^{๔๑} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ (๒) และ (๕)

^{๔๒} เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๕/๒๕๓๖

วิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ จะต้องปฏิบัติเงื่อนไขตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในกรณีที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้มีอำนาจไม่เกินกว่าที่มีการใช้กฎอัยการศึก ดังนั้น การตรวจค้นที่มีประกาศให้เจ้าหน้าที่ตรวจค้น รื้อถอน หรือทำลายซึ่งอาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ตามความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวก็ ไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เพราะว่าเป็นมาตรการตรวจค้นทางปกครองเช่นเดียวกับการตรวจค้นตามกฎอัยการศึก เนื่องจากการตรวจค้นตามประกาศของนายกรัฐมนตรีที่ออกคำสั่งให้มีอำนาจในการตรวจค้นได้ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๑๑(๔) (๑๐) และมาตรา ๑๕ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจไว้จึงถือว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักนิติธรรมและ ไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๓๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่อย่างใด

๓.๓.๔ การค้นตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑

เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้ กอ.รมน.เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณั้ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามบทบัญญัติมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ แล้ว กอ.รมน.มีอำนาจป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณั้ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผู้บัญชาการแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และร่วมเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๓, มาตรา ๕, มาตรา ๑๕, มาตรา ๑๖(๑) และมาตรา ๑๕ ดังนั้น การค้นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการค้นบุคคลใดในทีสาธารณะสถานจะต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครอง

เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็น ความผิด และหากค้นในที่โรฐานจะต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่มีเหตุ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากระทำลงในที่โรฐาน ซึ่งการค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ - มาตรา ๑๐๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะเป็นผู้มีอำนาจจับกุมหรือตรวจค้นตามกฎหมาย เฉพาะของฝ่ายทหาร หรือกฎหมายพิเศษฉบับต่าง ๆ ตามที่ได้ยกตัวอย่างมาบางส่วน นั้นเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหา ดังนี้^{๔๓}

- (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ใน ชั้นสอบสวน
- (๓) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

หากว่าเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจับกุมไม่แจ้งสิทธิต่อผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตาม ที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้ถูกจับอาจจะกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามหลัก นิติธรรมและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีตามบทบัญญัติมาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ผู้ถูกจับอาจจะกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารจับและคุมขังมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกจับมีสิทธิร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นว่านั้นได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๓๓ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งกรณีดังกล่าวผู้ถูกจับสามารถ

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๗/๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๐

กล่าวอ้างได้ว่าถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่เป็นผู้จับหรือตรวจค้นไม่ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติอาจมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และผลกระทบต่อการค้าเสรีทางคดีอาญากับผู้ถูกจับนั้น หากเจ้าพนักงานผู้จับไม่แจ้งสิทธิต่อผู้ถูกจับให้ทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ และหากว่าเจ้าพนักงานผู้จับไม่แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ อาจมีผลให้ถ้อยคำอื่นที่มีใช้คำรับสารภาพของผู้ถูกจับจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับมิได้^{๔๔} ในกรณีที่เจ้าพนักงานผู้จับไม่แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ในชั้นสอบสวน มีผลทำให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนแจ้งสิทธิดังกล่าวจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสอง^{๔๕}

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, มาตรา ๘๓ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๘๔ วรรคท้าย

^{๔๕} สำนักงานศาลยุติธรรม ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ.๒๕๔๗, หน้า ๓๖

การกักตัวบุคคลตามกฎอัยการศึก
เป็นการจับกุมหรือควบคุมทางอาญาหรือไม่*

.....∞.....

การกักตัวบุคคลตามกฎอัยการศึก กับการจับกุมบุคคลตามมาตรการทางอาญานั้นมีความคล้ายคลึงกันมากจนบางครั้งก็ทำให้บุคคลทั่วไป หรือนักกฎหมาย บางกลุ่มเห็นว่าการกักของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นการจับกุมและมีอำนาจสอบสวนแต่ไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๑ และบางกลุ่มก็เห็นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจควบคุมตัวบุคคลที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎอัยการศึก หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจจับตัวบุคคล ซึ่งเป็นราชศัตรูหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎอัยการศึก หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือสงสัยว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดแต่ไม่ถือว่าเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๒ นอกจากนี้ สื่่อมวลชนหรือบุคคลทั่วไปก็มักจะมีข้อสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ทหารจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกที่เจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้ประกาศใช้นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเห็นว่าการจับกุมบุคคลจะต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลเท่านั้น^๓

จากความเห็นของกลุ่มบุคคลตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจจะทำให้มีข้อสงสัยว่า การจับกุม ควบคุมตัว ตลอดจนการสอบสวนตามความเห็นของบางกลุ่มนั้น กล่าวว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เขียนจึงอยากจะเสนอความเห็นทางกฎหมายว่า เห็นด้วยกับ

* พ.ท.สุรพงษ์ วรรณพฤกษ์ น.ม.(มหาดชน), น.บ.ท., ร.ป.ม.(นิติ)

ปัจจุบันพนักงาน บจม.ทอท.อดีต หน.ตรงและร่างกฎหมาย กกด.ชน.. น.ม.(มหาดชน), น.บ.ท., ร.ป.ม.(นิติ)

^๑ กองบัญชาการทหารสูงสุด กฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติกรทางทหาร หน้า ๑๑๑

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๑ - ๑๕๒

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ วรรคสาม

ความเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ไม่ได้อธิบายว่า เมื่อไม่เป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะเป็นมาตรการอะไรก็ไม่ได้อธิบายเหตุผลเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจในความเห็นดังกล่าว ผู้เขียนจึงอยากจุดประกายทางความคิดเพื่ออธิบายและวิเคราะห์เหตุผลทางกฎหมาย ซึ่งความคิดเห็นของผู้เขียนอาจจะไม่ถูกต้องก็ได้ ถ้าหากว่าท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นต่อบทความที่กล่าวในรายละเอียดต่อไปนั้น ผู้เขียนขอมเปิดกว้างทางความคิดให้ท่านได้ช่วยกรุณาชี้แนะความบกพร่องหรือโต้แย้งทางความคิดเห็นได้ด้วยความเต็มใจ เพราะความคิดเห็นที่แตกต่างย่อมก่อให้เกิดปัญญา แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างเพียงแต่เก็บไว้ในนิตยสารหลังขอมไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและไม่เกิดประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้ที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงสมานฉันท์

ผู้เขียนขอแสดงความเห็นเพื่อเป็นกรอบแนวความคิดกว้าง ๆ ดังนี้

๑. การกักตัวบุคคลตามกฎหมายการศึกไม่เป็นการจับกุมหรือควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตลอดจนการซักถามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ถือว่าเป็นการสอบสวน การดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึกเป็นมาตรการในทางปกครองเท่านั้น

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึก ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึก เป็นมาตรการในทางปกครอง ดังนั้น การดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบอำนาจแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ซึ่งจะต้องถูกตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรทางตุลาการได้ตามหลักการถ่วงดุลแห่งการใช้อำนาจ (Checks and Balances)

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ในแต่ละหัวข้อตามลำดับที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น โดยแต่ละกรอบจะเป็นการวิเคราะห์ในรายละเอียดที่ประเด็นในข้อกฎหมาย ดังนี้

๑. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึกเป็นมาตรการทางปกครอง ซึ่งมาตรการทางกฎหมายมีมาตรการที่สำคัญ ๑ มาตรการดังนี้ มาตรการที่หนึ่งมาตรการทางอาญาคือการนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษ มาตรการที่สองคือมาตรการทางแพ่งคือการชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่ง หรือใช้ราคาทรัพย์สิน และมาตรการที่สามคือมาตรการทางปกครอง ซึ่งเป็นการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมายตลอดจนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการละเมิดทางปกครองในการใช้อำนาจทางปกครอง ซึ่งมาตรการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึก เป็นเพียงมาตรการทางปกครองโดยมีเหตุผลดังนี้

๑.๑ การกักตัวบุคคลตามกฎหมายการศึกมิใช่การจับทางอาญาซึ่งในถ้อยคำของกฎหมายนั้นให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นราชศัตรู หรือฝ่าฝืนกฎหมายการศึก หรือฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อการสอบถามหรือตามความจำเป็นได้ไม่เกิน ๗ วัน^๔ เมื่อสังเกตถ้อยคำในกฎหมายแล้ว จะไม่เขียนว่า “จับ” แต่เป็นการ “กัก” เนื่องจากถ้อยคำในสองคำดังกล่าวมีความหมายทางกฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

๑.๑.๑ การจับ ที่ถือว่าเป็นมาตรการในทางอาญานั้น จะต้องเป็นการจับของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๕ ซึ่งในกฎหมายการศึกไม่ได้มีบทบัญญัติใดบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายพิเศษ จะมีอำนาจดังเช่นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ กฎหมายพิเศษจะบัญญัติไว้ชัดเจน เช่นการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าชายแดน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็จะมีอำนาจ เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

^๔ พระราชบัญญัติกฎหมายการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๕ ทวิ

^๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘

ชั้นผู้ใหญ่ และพนักงานสอบสวน^๖ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมิใช่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืน กฎอัยการศึก จึงไม่ใช่การจับกุม แต่เป็นเพียงมาตรการในทางปกครองเพื่อกักตัวไว้ สอบถามตามความจำเป็นเท่านั้น ซึ่งมาตรการในทางปกครองดังกล่าวมีผลบังคับกับผู้ ฝ่าฝืนทันทีโดยไม่ต้องดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหา และไม่จำเป็นต้องทำการสอบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็มีอำนาจกักตัวไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน

๑.๑.๒ การกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกไม่ถือว่าเป็นการจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา การที่เจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารใช้อำนาจตามกฎหมายอัยการศึกในการกักตัวผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกนั้น ถ้อยคำ “กัก” คล้ายกับโทษทางอาญา “กักขัง”^๗ การกักขัง ซึ่งเป็นมาตรการทางอาญานั้นจะ ต้องมีกระบวนการจับกุม สอบสวนโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงาน อัยการสั่งฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล โดยองค์การทางตุลาการเป็น ผู้ใช้อำนาจ ซึ่งจะต้องมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสั่ง “กักขัง” แต่การกักตามมาตรการ ในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารที่กฎอัยการศึกให้อำนาจไว้นั้น เมื่อมีการฝ่าฝืน กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนได้ไม่เกิน ๗ วัน ซึ่ง การกักตัวบุคคลตามกฎหมายอัยการศึก เป็นการกักตัวเพื่อสอบถามตามความจำเป็นในด้าน การยุทธ การระงับ และการปราบปราม ตามเจตนารมณ์ของการใช้กฎอัยการศึก และ การกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนนี้ เป็นมาตรการในทางปกครองที่มีอยู่ในกฎหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น การกักทหารที่กระทำผิดวินัย ซึ่งการกักหมายถึงการกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณ หนึ่งตามแต่จะกำหนด^๘ หรือตัวอย่างเช่นการกักในตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่านำเชื้อโรค ติดต่อเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข

^๖ พระราชบัญญัติกำหนดควบคุมสินค้าชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๑๐ และ ๑๕

^๗ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘(๓)

^๘ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ มาตรา ๘(๓) และมาตรา ๙

มีอำนาจสั่งให้ผู้ที่ต้องสงสัยเป็นพาหะเชื้อโรคติดต่อ โดยสั่งให้บุคคลที่ต้องสงสัยเป็นพาหะกักกันตัวไว้ในที่เอกเทศ จนกว่าจะพ้นความเป็นพาหะ^๕ จะเห็นได้ว่ามาตรการในทางปกครองซึ่งเป็นการกักตัวบุคคลนั้น ไม่มีการแจ้งข้อกล่าวหาในความผิดทางอาญา จึงไม่ใช่เป็นการจับตามมาตรการในทางอาญา ถึงแม้ว่าในความผิดทางวินัยทหารนั้นก่อนลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหารผู้ที่กระทำผิดวินัย ก็ไม่จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาของศาลแต่อย่างใดเพียงแต่ผู้บังคับบัญชาจะต้องลงทัณฑ์ตามความผิดที่ปรากฏ และการสั่งลงทัณฑ์ “กัก” ก็ไม่ใช่โทษทางอาญาเพราะว่าผู้สั่งลงทัณฑ์เป็นผู้บังคับบัญชามิใช่ศาล ส่วนการ “กักขัง” นั้นผู้ใช้อำนาจคือองค์กรตุลาการหรือศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ “กักขัง” โดยความผิดอาญาที่ศาลลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้^{๑๐}

๑.๒ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก ไม่ถือว่าเป็นการควบคุมทางอาญา กล่าวคือ

๑.๒.๑ การกักตัวตามกฎอัยการศึกเป็นการกักตัวไว้สอบถามหรือหาข้อมูลจากตัวผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการยุทธของราชศัตรูหรือฝ่ายตรงข้ามเป็นต้น หรือถ้าเป็นการกักตัวตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับโรคติดต่อ ก็เป็นมาตรการในการป้องกันเพื่อมิให้โรคติดต่อกับบุคคลอื่นแพร่ขยายออกไปเป็นวงกว้าง การกักตัวบุคคลเป็นการกำหนดให้บุคคลอยู่ในเขตสถานที่ตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นๆ กำหนด ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการในทางปกครองและการประกาศใช้กฎอัยการศึกเป็นการดำเนินการอย่างรวดเร็วโดยทันทีเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาไม่อาจเรียกประชุมเพื่อออกกฎหมายได้ทันเวลาที่

^๕ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.๒๕๒๓ มาตรา ๔ (๕) (๑๗) และมาตรา ๘(๒)

^{๑๐} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ จึงให้อำนาจฝ่ายปกครองคือ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารประกาศใช้กฎอัยการศึกได้^{๑๑} ดังนั้นมาตรการในทางปกครองที่
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนำมาใช้บังคับผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก ซึ่งเป็นการกักตัวไว้ได้ไม่เกิน ๗
วัน และการกักนั้นจะต้องไม่กักตัวไว้ในเรือนจำ

๑.๒.๒ การควบคุมตัวตามมาตรการในทางอาญานั้น จะต้องเป็น
การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวน
และสอบสวน^{๑๒} จะเห็นได้ว่าการกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกมิใช่การจับเมื่อ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมิได้เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคุมขังผู้ฝ่าฝืนใน
ระหว่างสืบสวนหรือสอบสวน จึงไม่เป็นควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา เพียงแต่เป็นการกักตัวในทางปกครองเท่านั้น ซึ่งจะเห็นความแตกต่างระหว่าง
การควบคุมกับการกักตัว โดยเฉพาะอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก
ไม่ว่าจะเป็นการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือประกาศใช้
กฎอัยการศึกโดยประกาศพระบรมราชโองการ ก็ถือว่าเป็นกฎของฝ่ายปกครอง^{๑๓}
การกักตัวผู้ฝ่าฝืนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมิได้กักตัวในระหว่างสืบสวนหรือสอบสวน
ในการดำเนินการทางอาญา ส่วนการควบคุมในทางอาญานั้น จะต้องเป็นการคุมหรือ
กักขังผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในความผิดอาญา ซึ่งสถานที่คุมหรือกักขังในชั้นสอบสวน
จะต้องคุมหรือกักขังไว้ที่สถานที่ตำรวจหรือเรือนจำแล้วแต่กรณี นอกจากนั้นแล้วการที่
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก ก็ไม่ได้กักตัวในความผิดอาญาแต่อย่างใด
เพียงแต่เป็นการกักตัวไว้ตามความจำเป็นเพื่อซักถาม ตามที่กฎอัยการศึกให้อำนาจไว้
เท่านั้น

^{๑๑} ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์ กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (จรรยาบรรณพิมพ์ กรุงเทพมหานคร). ๒๕๕๐.
หน้า ๑๒๓-๑๒๔.

^{๑๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๒๑).

^{๑๓} ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๒๑). หน้า ๑๒๖.

๑.๓ การซักถามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ถือว่าเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ

๑.๓.๑ การสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ^{๑๔} แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมิใช่พนักงานสอบสวน การซักถามข้อมูลต่างๆ จากผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกมิได้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและไม่ได้มุ่งหวังเอาตัวผู้ฝ่าฝืนมาลงโทษ จึงไม่ถือว่าการซักถามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นการสอบสวนความผิดคดีอาญา

๑.๓.๒ การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วแจ้งข้อหาให้ทราบ^{๑๕} และการสอบสวนในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ นอกจากนี้ถ้าเป็นการสอบสวนผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนด้วย^{๑๖} แต่การสอบถามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนั้นไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหาให้ทราบเพราะว่ามีใช่เป็นการสอบสวน ถึงแม้ว่าผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึคนั้นจะมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็มีอำนาจซักถามได้โดยไม่ต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานอัยการมาร่วมซักถามแต่อย่างใด เพราะว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะต้องรีบดำเนินการให้ทันกับสถานการณ์ เพื่อเป็นการหาข้อมูลเบื้องต้นจากตัวผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกรับการซักถามดังกล่าว จึงไม่ถือเป็นการสอบสวนตามมาตรฐานในทางอาญา แต่เป็นการซักถามตามมาตรฐานในทางปกครองเท่านั้น

^{๑๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๒(๑๑).

^{๑๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน. มาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง, มาตรา ๑๓๔/๑, มาตรา ๑๓๔/๒ มาตรา ๑๓๓ ทวิ และมาตรา ๑๓๓ ตริ

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายการศึกไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒.๑ ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จร่วมกันของประชาชาติทั้งหลายในอันที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเอง และในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้นๆ และทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ^{๑๑} ดังนั้นการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกระทำต่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมายการศึกไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด หรือเพศใดก็จะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคือกฎหมายการศึกอย่างเท่าเทียมกัน การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารนำมาตราการในทางปกครองมาใช้ในระหว่างประกาศใช้กฎหมายการศึก เช่น การห้ามบุคคลออกนอกเขตสถานตามเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็จะต้องถูกกักตัวไว้สอบสวนได้ไม่เกิน ๑๖ วัน โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวผู้ฝ่าฝืน ไม่ถือว่าเป็นการจับกุมในทางอาญา จึงไม่มีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ที่ถูกจับกุม เมื่อการกักตัวผู้ฝ่าฝืนเป็นเพียงมาตรการในทางปกครองเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวไว้ไม่เกิน ๑๖ วัน โดยไม่ได้นำตัวผู้ถูกกักไปยังศาลเพื่อสั่งให้ควบคุมหรือนำไปให้เจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจ ก็ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่นำตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎหมายการศึกเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลที่เป็นมาตรการในทางอาญา เพียงแต่เป็นกระบวนการในมาตรการทางปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกระทำได้ตามที่กฎหมายการศึกให้อำนาจไว้ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการใช้มาตรการ “กัก” จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่าด้วยกติการระหว่างประเทศว่าด้วย

^{๑๑} ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อ ๑.

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง^{๑๘} การที่จะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะต้องเป็นการจับกุมหรือควบคุมโดยปราศจากอำนาจหรือโดยอำเภอใจและการจับกุมหรือควบคุมโดยปราศจากอำนาจนอกเหนืออำนาจโดยอำเภอใจ และการจับกุมและการควบคุมนั้นจะต้องเป็นการจับกุมและควบคุมตัวในคดีอาญา โดยไม่มีการแจ้งข้อหา หลังจากถูกจับกุมหรือควบคุมตัวแล้วไม่นำไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจจึงจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักการดังกล่าวข้างต้นนั้น

๒.๒ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใช้มาตรการทางปกครองตามกฎหมายการศึกษามีถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒.๒.๑ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก^{๑๙} เนื่องจากกฎอัยการศึกเป็นกฎหมายที่จะต้องประกาศใช้ในสถานการณ์พิเศษ ถ้าไม่ประกาศใช้กฎอัยการศึก มาตรการต่างๆ ของฝ่ายปกครองก็จะไม่มีสภาพบังคับ เพียงแต่มีสถานภาพเป็นกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตรการในทางปกครองมาใช้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็ต้องดำเนินการ ๒ เดือนไป คือ หนึ่งประกาศใช้กฎหมายซึ่งเป็นการประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก และ เดือนไปที่ ๒ คือการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย^{๒๐} โดย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็ต้องกำหนดเป็นรายละเอียดจะใช้มาตรการใดไม่ว่าจะเป็นกฎหมายปกครอง หรือคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็ต้องประกาศให้ประชาชนทราบเพื่อที่จะใช้มาตรการต่อผู้ฝ่าฝืนการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะประกาศใช้กฎอัยการศึกจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นรีบด่วนตามกฎหมายการศึกษาก็จะไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นรีบด่วนตามกฎหมายการศึกษาก็จะไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นรีบด่วนตามกฎหมายการศึกษาก็จะไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญที่มีความจำเป็นรีบด่วนตามกฎหมายการศึกษา และเมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว ก็จะต้องใช้มาตรการตามที่ประกาศเท่านั้น เช่น การห้ามออกนอกเคหสถานตามกำหนดเวลาในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็ต้องถูกกักตัวไว้สอบสวนได้

^{๑๘} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.๑๙๖๖, ข้อ ๘.

^{๑๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง.

^{๒๐} ขวัญชัย สันตสว่าง, กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒), หน้า ๘๕.

๒.๒.๒ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใช้มาตรการในทางปกครอง เช่น การประกาศห้ามมิให้บุคคลออกนอกเคหสถานในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง ตามกำหนดเวลาที่ประกาศกำหนดนั้น มิถือว่าเป็นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว ก็จะต้องมีมาตรการในการบังคับเพื่อให้บรรลุภารกิจหรือเพื่อความสงบเรียบร้อย ถึงแม้ว่าการห้ามออกนอกเคหสถาน เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางของบุคคลที่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย^{๒๑} ซึ่งการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางดังกล่าวถือว่าเป็นการจำกัดเสรีภาพเพื่อความมั่นคงของรัฐตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้จึงกระทำได้^{๒๒} และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารประกาศกำหนดในเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง ซึ่งอยู่ในเขตประกาศกฎอัยการศึก อันเป็นการประกาศใช้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่าที่จำเป็น เช่น การห้ามออกนอกเคหสถาน ตั้งแต่เวลา ๒๔.๐๐ นาฬิกา จนถึงเวลา ๐๕.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น มิได้ประกาศห้ามออกเคหสถานตลอด ๒๔ ชั่วโมงทุกวัน และไม่ถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพแล้วย่อมไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้แล้วการประกาศใช้อำนาจตามที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น การออกข้อบังคับ ข้อกำหนดต่างๆ ตามที่กฎหมายแม่บทระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด^{๒๓}

๒.๒.๓ การกักตัวผู้ฝืนกฎอัยการศึกโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ

^{๒๑} พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช, ๒๔๕๗, มาตรา ๑๑(๖).

^{๒๒} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๓๔ วรรคสอง.

^{๒๓} คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๔๗.

๒.๒.๓.๑ เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น จึงจะมีการจับกุมหรือคุมขังบุคคล และจะต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล^{๒๔} เว้นแต่ความผิดซึ่งหน้า แต่การกักตัวบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกไม่เป็นการใช้มาตรการทางอาญาจึงไม่ใช่การจับ เพียงแต่เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วก็มีกฎหมายอื่น เช่น การกักตัวบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อก็เป็นมาตรการในทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะใช้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้จึงไม่จำเป็นต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล เพียงแต่มีข้อเท็จจริงเป็นไปตามเจตนาของกฎหมายก็มีอำนาจที่จะกักตัวบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติได้โดยไม่ต้องร้องขอต่อศาล เพื่อให้มีคำสั่งกักแต่อย่างใด

๒.๒.๓.๒ เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น ที่เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาและแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ นอกจากนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิก่อนทำการสอบสวนผู้ต้องหา^{๒๕} แต่การกักตัวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมิใช่เป็นการดำเนินการในทางอาญาจึงไม่จำเป็นต้องแจ้งสิทธิต่างๆ ให้ผู้ถูกกักตัวทราบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนสถานที่กักตัวผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกจะต้องมิใช่สถานีตำรวจหรือเรือนจำ อาจเป็นสถานที่อื่นๆ ที่มีเขตหรือที่เฉพาะ เพราะว่าเป็นเพียงมาตรการกักตัวไว้ในระยะเวลาหนึ่งแต่ไม่เกิน ๖ วัน การปฏิบัติต่อผู้ถูกกักตัวจึงมิใช่เป็นการกระทำต่อผู้กระทำความผิดอาญา

๒.๒.๓.๓ การกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกไม่เป็นการจับตามมาตรการทางอาญาดังนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงไม่ต้องนำตัวผู้ถูกกักส่งไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตลอดจนการกักตัวผู้ฝ่าฝืนนั้นก็ไม่จำเป็นต้องมีหมายของศาลสั่งให้กัก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงไม่ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการกักและไม่ต้องมอบบันทึกการกักแก่ผู้ต้องถูกกัก เพราะว่ามีใช่เป็นการจับตามมาตรการทางอาญา

^{๒๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๓๒ วรรคสาม.

^{๒๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๗/๑ มาตรา ๘๓ และ มาตรา ๑๓๔/๔

จึงไม่ต้องดำเนินการแจ้งรายละเอียดดังกล่าว^{๒๖} และเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวบุคคล ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกไว้ไม่เกิน ๗ วัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว เพราะว่าการกักบุคคลตามอำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ใช่เป็นการควบคุมผู้ถูกจับหรือควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ^{๒๗} เพียงแต่เป็นการกักในมาตรการทางปกครอง เมื่อหมดความจำเป็นก็ต้องปล่อยตัวถึงแม้ว่าจะยังไม่ครบกำหนด ๗ วัน ก็ปล่อยตัวได้ เพียงแต่ห้ามกักตัวไว้ไม่เกิน ๗ วันและรายละเอียดเกี่ยวกับการกักตัวบุคคลนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมบันทึกไว้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความโปร่งใส ว่าบุคคลต้องถูกกักตัวเพราะเหตุใด ซึ่งอาจจะเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้ต้องถูกกักตัวนั้น แต่ไม่จำเป็นต้องมอบสำเนาทักการกักตัวให้แก่ผู้ต้องถูกกัก เพราะมิใช่การจับคดีอาญา และมีใช้การควบคุมตัวคดีอาญา

๓. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งเป็นมาตรการในทางปกครอง ย่อมถูกตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรทางตุลาการได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายบางฉบับจะบัญญัติว่าข้อกำหนด ประกาศ คำสั่งหรือการกระทำทางปกครองนั้นไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง^{๒๘} ถึงแม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะบัญญัติไว้ว่าไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ก็มีให้ว่าจะถูกตรวจสอบการใช้อำนาจไม่ได้ เพียงแต่การตรวจสอบการใช้อำนาจไปอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง^{๒๙} สำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึกในกระบวนการเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองซึ่งเป็นการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทาง

^{๒๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๘๔.

^{๒๗} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๘๔/๑.

^{๒๘} พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘, มาตรา ๑๖.

^{๒๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๒๑๘.

ปกครอง หรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใดๆ ในทางปกครอง ได้รับความยกเว้นไม่ต้องนำวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับ เช่น การออกคำสั่งทางปกครองต้องเป็นผู้ที่คำสั่งทางปกครองต้องได้รับความเสียหายจะอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไม่ได้ เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับราชการทหาร อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ทางยุทธการ ในระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึกผู้ที่ได้รับความเสียหายจากคำสั่งทางปกครองในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร^{๓๐} ส่วนการตรวจสอบการใช้อำนาจว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ย่อมตรวจสอบจากองค์กรตุลาการได้

๓๐.๑ การตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเรื่องค่าเสียหายในทางแพ่ง ถึงแม้ว่าในบทบัญญัติของกฎอัยการศึกจะบัญญัติว่าบุคคล หรือบริษัทใดๆ จะร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับอย่างไรอย่างหนึ่งจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ไม่ได้^{๓๑} จะต้องดำเนินการอยู่บนหลักการของกฎหมายเท่านั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงจะได้รับการยกเว้น หากเจ้าหน้าที่ทหารดำเนินการที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือฝ่าฝืนกฎหมายแล้วจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งให้ผู้เสียหาย^{๓๒} ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก เกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เช่น กักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกเป็นเวลา ๓๐ วัน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแต่ไม่มีเหตุหรือเงื่อนไขตามกฎหมายอัยการศึก เช่นนี้แล้วถือว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่เกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้หรือกระทำโดยปราศจากอำนาจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งแก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง^{๓๓} และหน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิที่จะเรียก

^{๓๐} พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๕, มาตรา ๔(๗), มาตรา ๕ และหนังสือคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๐๕/๒๒๖ เรื่องหรือแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๔

^{๓๑} พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗, มาตรา ๑๖.

^{๓๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๑/๒๔๕๕

^{๓๓} สมชาย กษัตริย์ประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔.

ให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่กระทำการนั้นด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง^{๓๔}

๓.๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ฝ่ายทหารในความผิดทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ ถ้าหากว่าผู้ถูกจับเห็นว่ากรจับกุม โดยเห็นว่าเป็นการจับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกจับกุมหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอโดยแสดงพยานหลักฐานต่อศาลให้ทำการไต่สวน เมื่อศาลได้รับคำร้องก็จะออกหมายเรียกผู้จับกุมและผู้ถูกจับมาศาล เพื่อชี้แจงแสดงเหตุผลว่าการจับกุมนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวเป็นการคุ้มครองสิทธิตามหลักกฎหมายของอังกฤษ ชื่อว่า “The Act of Habeas Corpus ค.ศ.๑๖๗๙” ^{๓๕} และในกฎหมายไทยก็ได้นำหลักกฎหมายดังกล่าวมาบัญญัติไว้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดผู้ถูกคุมขัง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องขอต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายได้ ^{๓๖} ดังนั้นจึงต้องพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ทหารดำเนินการกักตัวบุคคลโดยอ้างว่าฝ่าฝืนกฎอัยการศึกนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร หรือมีเจ้าหน้าที่พลเรือนร่วมดำเนินการด้วยหรือไม่ กล่าวคือ

๓.๒.๑ ในกรณีที่มีเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารดำเนินการกักตัวบุคคลโดยอ้างว่าฝ่าฝืนกฎอัยการศึกถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตท้องที่นั้น แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอ้างว่ามีอำนาจเพื่อทำการกักตัวผู้ก่อไว้เป็นเวลา ๗ วัน กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการกักที่ไม่มีอำนาจผู้ถูกกักจะต้องร้องขอต่อศาลทหารที่มีอำนาจในการพิพากษาคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกระทำความผิดอาญาในการกักตัวบุคคลโดยถือว่าเป็นการถูกคุมขังในกรณีอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมายซึ่งในกรณีนี้ถึงแม้ว่าผู้ถูกกักตัว

^{๓๔} พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๕ , มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง.

^{๓๕} สมชาย กษัตริย์ประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔.

^{๓๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๓๒ วรรคห้า, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๕๐.

มิใช่เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ว่าจะมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลทหารได้เพราะว่ามีใช่เป็นการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร จึงไม่ต้องมอบคดีให้อัยการทหารแต่อย่างใด^{๓๖} เนื่องจากเป็นเพียงการยื่นคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารปล่อยตัวจากคุมขังที่มีชอบด้วยกฎหมาย ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ซึ่งในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารไม่ได้บัญญัติไว้ จึงให้อำนาจประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๓๗}

๓.๒.๒ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนหรือเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนสังกัดตัวบุคคล โดยอ้างว่ามีอำนาจสังกัดโดยใช้อำนาจตามกฎอัยการศึก เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าไม่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนไม่มีอำนาจ เช่นนี้ถือได้ว่าบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลพลเรือนกระทำผิดด้วยกัน หรือเฉพาะบุคคลพลเรือนกระทำความผิดโดยไม่มีอำนาจตามกฎอัยการศึก การตรวจสอบการใช้อำนาจในการกักตัวดังกล่าวที่มีชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการคุมขังในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกคุมขังหรือถูกกักตัวมีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาาคดีอาญาซึ่งเป็นศาลพลเรือนเพื่อให้ศาลดำเนินการไต่สวน และถ้าผู้คุมขังหรือสั่งให้กักตัวนั้นแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังหรือการกักเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ศาลพลเรือนที่มีอำนาจพิจารณาาคดีอาญาก็มีอำนาจสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังหรือผู้ถูกกักตัวได้^{๓๘}

๓.๓ การตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งเป็นมาตรการในทางปกครองเพื่อให้มาตรการมีผลบังคับใช้กับท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็จะออกกฎหมายหรือมีคำสั่งทั่วไปทางปกครองห้ามบุคคลเป็นบางกลุ่ม หรือเฉพาะบางท้องที่และ ไม่อาจกำหนดจำนวนผู้รับคำสั่งทางปกครองได้แน่นอน หรือยังไม่ได้เจาะจงเป็นผู้ฝ่าฝืนการห้ามออกนอกเขตสถาน ในเขต

^{๓๖} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๕๘, มาตรา ๔๕.

^{๓๗} พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.๒๔๕๘, มาตรา ๔๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา ๕๐.

^{๓๘} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๗/๒๕๐๓, คำพิพากษาศาลฎีกา ๑๒๐๐/๒๕๐๔(ป.), และคำพิพากษาศาลฎีกา ๔๖๖/๒๕๔๑.

พื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก และในท้องที่ที่ห้ามออกนอกเคหสถาน การห้ามในลักษณะดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการห้ามบุคคลทั่วไป ซึ่งเรียกว่าเป็นคำสั่งทั่วไปทางปกครอง^{๔๐} ตัวอย่างเช่น การออกประกาศตามกฎอัยการศึก ห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน ในบางเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ระหว่าง เวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๙^{๔๑} ซึ่งในคำสั่งทั่วไปทางปกครองดังกล่าวได้อำนาจบทบัญญัติในกฎอัยการศึกเท่านั้น กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นการออกคำสั่งทั่วไปทางปกครองที่มีขอบด้วยกฎหมาย ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหาย โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครอง^{๔๒} เพื่อให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้ซึ่งการออกคำสั่งทั่วไปทางปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องอ้างบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจไว้ด้วย โดยคำสั่งดังกล่าวจะต้องอ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๖ ด้วยจึงจะถือว่าเป็นคำสั่งทั่วไปทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้การขอให้ศาลวินิจฉัยว่าการออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้นเป็นอำนาจของศาลปกครอง มิได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะว่าการออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครองมิใช่การออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่เป็นการออกกฎหรือคำสั่งของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหาร ดังนั้น จึงไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ^{๔๓}

๓.๔ บุคคลทั่วไปไม่อาจนำคดีฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎอัยการศึกขัดต่อรัฐธรรมนูญ การที่จะเสนอคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ โดยในองค์กรนั้น

^{๔๐} กมลชัย รัตนสภาวะวงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน. (โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๒.

^{๔๑} คำสั่งกองทัพบกที่ ๔ (เฉพาะ) ที่ ๑๗/๒๕๔๙ เรื่องการห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน.

^{๔๒} พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒, มาตรา ๕ และมาตรา ๔๒.

^{๔๓} คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๔๓.

เช่น คณะรัฐมนตรี หรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย^{๔๔} ยกเว้นกรณีเดียวบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าดี หรือข้อบังคับพรรคการเมืองจะขัดต่อสถานะหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิที่จะเรียกขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้^{๔๕} สำหรับทางแก้ปัญหาลงบุคคลทั่วไปที่เห็นว่าพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ หรือมาตรการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามกฏอัยการศึก ที่มีชอบด้วยกฎหมายจะต้องดำเนินการดังนี้

๓.๔.๑ ในกรณีที่บุคคลทั่วไป เห็นว่าพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บุคคลนั้นจะต้องยื่นคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้รับคำร้องเรียนแล้ว เห็นว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย^{๔๖}

๓.๔.๒ ในกรณีที่บุคคลทั่วไปเห็นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ปฏิบัติตามกฏอัยการศึก หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในกฏอัยการศึก หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม บุคคลทั่วไปก็สามารถยื่นคำร้องเรียนไปยังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า การกำหนดมาตรการทางปกครองตามกฏอัยการศึกมีชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่เป็นธรรมผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาก็จะเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป^{๔๗}

^{๔๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๒๑๔.

^{๔๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๒๑๒.

^{๔๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๒๔๔(๑) (ก) และมาตรา ๒๔๕(๑).

^{๔๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, มาตรา ๒๔๔(๑) (ก) และมาตรา ๒๔๕(๒) และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่

สรุป การกักตัวบุคคลผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึก เป็นมาตรการในทางปกครอง ไม่ถือว่าเป็นการจับกุมควบคุม และไม่ถือว่าเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนั้นแล้ว การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหารที่ดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ อันเป็นมาตรการในทางปกครอง ก็ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎอัยการศึกให้อำนาจไว้ การกักตัวบุคคลก็ไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล และไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้จะต้องถูกตรวจสอบการใช้อำนาจจากองค์กรทางตุลาการ ได้ตามหลักการถ่วงดุลแห่งอำนาจ (Checks and Balances)

ข้อเสนอแนะ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าควรดำเนินคดีอาญากับผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามประกาศกฎอัยการศึก เช่น การออกนอกเคหสถานในระหว่างเวลาที่เจ้าหน้าที่ทหารประกาศห้าม ในกรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่ทหารก็ต้องร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ฝ่าฝืนกฎอัยการศึกต่อพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ในความผิดฐานทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร^{๔๘} เพื่อให้องค์กรทางตุลาการพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายต่อไป

.....∞.....

^{๔๘} ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา ๓๖๘.

ถามตอบปัญหาเกี่ยวกับกฎการใช้กำลัง (Rules of Engagement: ROE)

.....

น.อ.หญิง จิตศิริ สุขโกลม ร.น.^๑

๑.กฎการใช้กำลังคืออะไร? มีสถานะอย่างไร?

พจนานุกรมของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ (Join Pub1-02) ได้ให้คำนิยามของคำว่า Rules of Engagement ว่าหมายถึงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งจำแนกถึงถึงสภาพแวดล้อมและข้อจำกัด ในการที่กองกำลังสหรัฐฯ จะเริ่มหรือดำรงการสู้รบต่อกองกำลังที่เผชิญหน้า นอกจากนี้ยังได้ให้คำนิยามของคำว่า Rules for the Use of Force ว่าหมายถึงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งวางแนวทางให้แก่กองกำลังสหรัฐฯ ในการใช้กำลังเพื่อปฏิบัติการกิจต่างๆ โดยคำสั่งดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของคำสั่งปฏิบัติการ คำสั่งวางกำลัง บันทึกข้อตกลงหรือแผน

คู่มือกฎการใช้กำลัง ของสถาบันกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ^๒ ได้ให้คำนิยามและสถานะของกฎการใช้กำลังว่า เป็นสิ่งที่ผู้บังคับบัญชากำหนดขึ้นเพื่อช่วยแยกแยะถึงสถานการณ์และขอบเขตที่กำลังทหารอาจถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในทางทหาร โดยกฎการใช้กำลังอาจปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ อาทิ

^๑ ประจำสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด

^๒ สถาบันกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ [International Institute of Humanitarian Law] เป็นสถาบันที่ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ.๑๙๘๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ, สิทธิมนุษยชน, กฎหมายผู้ลี้ภัยรวมถึงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีที่ทำการอยู่ที่ Villa Ormond เมืองซานริโม ประเทศอิตาลี ได้รับการยอมรับให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เท่าที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้จัดทำเอกสารวิชาการมาแล้ว ๑ เล่ม ได้แก่

- San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts At Sea
- The Manual on the Law of Non-International Armed Conflict
- Rules of Engagement Handbook

เอกสารที่สถาบันฯ จัดทำ มักได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและถูกใช้อ้างอิงในการศึกษาด้านกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศของสถาบันการศึกษาทางทหารอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts At Sea ที่รู้จักกันในนามคู่มือการทำสงครามทางเรือ หรือ San Remo Manual

คำสั่งปฏิบัติการ คำสั่งวางกำลัง แผนยุทธการ หรือการสั่งการอื่น ๆ แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด กฎการใช้กำลังจะแสดงถึงการให้อำนาจในการปฏิบัติหรือข้อจำกัดของการปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้กำลัง จุดยืนและวิธีการในการใช้กำลัง รวมถึงการใช้ศักยภาพทางทหารบางกรณี ทั้งนี้ ในบางประเทศกฎการใช้กำลังอาจมีสถานะเป็นแนวทางปฏิบัติของทหาร แต่ในบางประเทศอาจมีสถานะเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับประเทศไทย ตาม พจนก.ฉ. ประกอบ คำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๘/๕๐ ลง ๗ มี.ค.๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย^๓ ได้ให้ความหมายของกฎการใช้กำลังว่า หมายถึง แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้บังคับหน่วยทุกระดับ และกำลังทหารทุกนายในกองทัพไทยในการใช้กำลังทหารปฏิบัติการเพื่อป้องกันตนเอง หรือเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตั้งแต่ในยามปกติจนถึงเมื่อมีความขัดแย้งด้วยอาวุธขึ้นหรือในยามสงคราม ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับแนวนโยบายด้านความมั่นคงภายในกรอบของกฎหมายภายในประเทศ และระหว่างประเทศรวมทั้งความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น สำหรับประเทศไทย กฎการใช้กำลังจึงมีสภาพบังคับเป็นคำสั่งที่คำสั่งพลจะต้องถือปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป กฎการใช้กำลังอาจอยู่ในรูปแบบของแนวทางปฏิบัติหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่มีสาระสำคัญคือระดับสถานการณ์ที่อนุญาตให้ใช้กำลังหรืออาวุธรวมถึงข้อจำกัดไว้ ทั้งนี้ ควรมีการพิจารณา ทบทวนกฎการใช้กำลังเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ โดยกำหนดเป็นมาตรการเสริม (Supplemental Measures) ซึ่งโดยทั่วไปกฎการใช้กำลังจะปรากฏอยู่ในพจนก.ประกอบแผนยุทธการ ส่วนมาตรการเสริมจะปรากฏอยู่ในคำสั่งเป็นส่วน ๆ

^๓ คำสั่งนี้ยกเลิกคำสั่ง กห. เฉพาะที่ ๓๘๖/๔๕ ลง ๒๗ ธ.ค.๔๕ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย

๒. กฎการใช้กำลัง มีความเป็นมาอย่างไร?

บางท่านอาจเคยได้ยินคำพูดที่ว่า “Do not fire until you see the whites of their eyes” คำพูดนี้เกิดขึ้นระหว่างการรบในสงครามประกาศอิสรภาพระหว่างอาณานิคมสหรัฐอเมริกาต่อบอังกฤษ มีเรื่องเล่ากันว่า พันเอก William Prescott ผู้บังคับบัญชากองกำลังของฝ่ายอาณานิคมของบอสตัน เป็นผู้กล่าวคำพูดนี้ ในการรบที่ Bunker Hill ในระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ มิ.ย. ๑๗๗๕ โดยเขาได้นำทหารจำนวน ๑,๒๐๐ นาย เข้าวางกำลังในบริเวณนั้น เพื่อป้องกันกองทัพอังกฤษที่รุกเข้ามาเพื่อยึดพื้นที่บริเวณเมือง Charlestown เหตุผลที่ พันเอก Prescott สั่งการทหารเช่นนั้น เนื่องจากฝ่ายอาณานิคมมีกระสุนปืนจำกัด ดังนั้น เขาจึงต้องการให้ทหารยิงได้เฉพาะเมื่อข้าศึกเข้ามาในระยะใกล้เพื่อความแม่นยำในการสังหารคำพูดดังกล่าวมักถูกกล่าวอ้างเสมอว่าการเริ่มต้นในการสั่งการของผู้บังคับบัญชาที่มีลักษณะเป็นกฎการใช้กำลัง

นอกจากนี้ กฎการใช้กำลังได้เริ่มมีการกล่าวถึงอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อ ๖ มิ.ย.๑๘๗๕ ตามที่ปรากฏใน Congressional Record ซึ่งวุฒิสมาชิก Barry Goldwater ได้แสดงทัศนะในเชิงลบต่อการกำหนดข้อจำกัดในการใช้อาวุธให้กับทหาร ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ทั้งยังขอมเสี่ยงชีวิตของตนเองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เขาเห็นว่าข้อจำกัดในการใช้อาวุธเช่นนี้ไม่ควรเกิดขึ้น และหวังว่าในอนาคตจะไม่มีกำหนดข้อจำกัดเช่นนี้ขึ้นอีก^๔ อย่างไรก็ตาม กฎการใช้กำลัง ก็ได้กลายเป็นสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาทหาร นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในกองทัพสหรัฐฯ โดยเริ่มจากกฎการใช้กำลังเกี่ยวกับการรบทางทะเลและต่อมาภายหลังได้มีการนำมาปรับปรุงจนกลายเป็นกฎการใช้กำลังมาตรฐานของสหรัฐฯ (Standing Rules of Engagement) ซึ่งบังคับใช้กับทหารสหรัฐฯ ทุกเหล่าทัพ

^๔ Colonel W. Hay Parks, Deadly Force is Authorized, Proceedings / January 2001

๓. อะไรคือองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ในการร่างกฎการใช้กำลัง?

องค์ประกอบพื้นฐานในการร่างกฎการใช้กำลัง ได้แก่ กฎหมาย นโยบาย และภารกิจ

๓.๑ กฎหมาย กฎหมายที่ต้องนำมาพิจารณาในการร่างกฎการใช้กำลัง

๓.๑.๑ กฎหมายภายในประเทศ อาทิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อ ๕ ภารกิจพิทักษ์รักษาและ ๑ ภารกิจพัฒนาประเทศ สำหรับภารกิจพิทักษ์รักษา ได้แก่ การพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย, ความมั่นคงของรัฐ, สถาบันพระมหากษัตริย์, ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนี้ยังได้กำหนดเพิ่มเติมเป็นพิเศษแตกต่างจากรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมา โดยให้กำลังทหารที่ปฏิบัติการข้างต้นมีอาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ ดังนั้น ในการจัดกำลังทหารเพื่อปฏิบัติการดังกล่าวข้างต้นผู้บังคับบัญชาทหารต้องพิจารณาจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยอันจำเป็นต่อการปฏิบัติการดังกล่าว และต้องจัดทำให้เพียงพอด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในการจัดกำลังทหารเพื่อควบคุมฝูงชนอันเป็นภารกิจในการรักษาความมั่นคงของรัฐ กองทัพจะต้องจัดให้ทหารมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เหมาะสม อาทิ โล่ กระจบอง กระสุนยาง ชูดเกราะป้องกัน ลูกกระเบิดแก๊สน้ำตา ซึ่งเป็นยุทโธปกรณ์มาตรฐานที่ใช้ในภารกิจดังกล่าวอย่างเพียงพอและกฎการใช้กำลังสำหรับภารกิจดังกล่าวก็จะต้องระบุถึงแนวทางในการใช้อาวุธนั้น ๆ ให้เหมาะสมด้วย

บทบัญญัติอื่นๆในรัฐธรรมนูญที่ต้องนำมาประกอบการพิจารณาด้วย อาทิ บทบัญญัติในหมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ กำหนดให้การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น อีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงสิทธิเสรีภาพเฉพาะเรื่องด้วย ยกตัวอย่างเช่น ตามมาตรา ๓๒ ห้ามการทรมาน การทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย

หรือไว้มนุษยธรรม การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือ
หมายศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น กฎการใช้กำลังควร
กำหนดห้ามมิให้มีการกระทำความผิดด้วย

นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญฯ ยังมีกฎหมายอื่นที่จะต้องนำมาใช้ประกอบ
การพิจารณา อาทิ

- ประมวลกฎหมายอาญา เช่น การป้องกันตนเอง ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๖๘, การกระทำด้วยความจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๗

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น การจับกุม คุมขัง และ
การตรวจค้น (ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายอื่นกำหนดวิธีปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะ) เป็นต้น

- กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายทหาร เช่น พระราชบัญญัติจัดระเบียบ
ราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑, กฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๔๗, พระราชบัญญัติ
ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๔๐,
พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ รวมถึง
พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้น
ทั้งนี้รวมถึงกรณีที่มีกฎหมายพิเศษแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นพนักงาน
เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายพิเศษอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
เช่น ข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม
พ.ศ.๒๕๔๕, ระเบียบ บก.ทหารสูงสุด ว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร
และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕, คำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๑๑๒/๒๕๒๘ เรื่อง
แนวทางการใช้อาวุธตามแนวชายแดน, คำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐ เรื่อง กฎการ
ใช้กำลังของกองทัพไทย เป็นต้น

๓.๑.๒ กฎหมายระหว่างประเทศ อาทิ

กฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) ได้แก่ หลักเกณฑ์ตามข้อ ๒ (๔)

ของกฎบัตรสหประชาชาติที่ห้ามประเทศสมาชิกทำการรุกรานประเทศอื่นเว้นแต่เป็นกรณีของการใช้สิทธิป้องกันตนเอง ตามข้อ ๕๑ ของกฎบัตรฯ ซึ่งกำหนดว่า “ไม่มีบทบัญญัติใดในกฎบัตรนี้จะรอนสิทธิโดยธรรมชาติในการป้องกันตนเองโดยลำพังหรือโดยร่วมกัน หากการโจมตีด้วยกำลังอาวุธบังเกิดแก่สมาชิกของสหประชาชาติ ทั้งนี้ จนกว่าคณะมนตรีความมั่นคงจะได้ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ มาตรการที่สมาชิกได้ดำเนินการไปในการใช้สิทธิป้องกันตนเองนี้ จะต้องรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงทราบในทันที” นอกจากนี้ ในกรณีการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ จะต้องพิจารณาถึงประกอบกับมติของคณะมนตรีความมั่นคงถึงขอบเขตอำนาจตามหมวด ๖ หรือหมวด ๗ ของกฎบัตรฯ อีกด้วย

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (Law of Armed Conflict) ได้แก่อนุสัญญาเจนีวา ๔ ฉบับ รวมทั้งพิธีสารเพิ่มเติมที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองพลเรือนผู้ประสบภัยสงคราม รวมถึงพลรบและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการรบ เช่น เสนารักษ์, อนุสัญญาเฮก ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการทำการรบ เช่น หลักการเป็นปฏิปักษ์, ความเป็นกลาง, การห้ามใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมกำหนดให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม หรือเป็นที่เคารพสักการะของแต่ละประเทศ

ความตกลงระหว่างประเทศที่มีประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรืออนุสัญญาต่อต้านอาวุธ ห้ามประเทศสมาชิกใช้ ผลิต โอน ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งต้องดำเนินการทำลายให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดในอนุสัญญาดังนั้น นอกจากนี้ยังรวมถึงความตกลงระหว่างประเทศในลักษณะทวิภาคี ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามร่วมกับมิตรประเทศอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากประเทศไทย

ได้ร่วมลงนามกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการที่จะไม่คงกำลังทหารไว้ในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนที่กำหนด กฎการใช้กำลังก็จะต้องห้ามการใช้อาวุธไม่ว่าอาวุธหนักหรืออาวุธเบา ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวด้วย

อนึ่ง หากภารกิจที่ปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ก็จะต้องพิจารณาอนุสัญญาที่ประเทศไทยลงนามเป็นภาคีซึ่งเกี่ยวข้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนประกอบด้วย

๓.๒ นโยบาย หมายความว่ารวมถึงนโยบายในประเทศและต่างประเทศ ในระดับสูง ที่กำหนดกรอบของการใช้กำลังทหารไว้อย่างไร เช่น กรณีการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก ประเทศไทยต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย ดังนั้น แนวทางการใช้อาวุธของกำลังทหารไทยจึงมีข้อจำกัดค่อนข้างสูง แม้กฎการใช้กำลังของ INTERFET จะเปิดกว้างให้ใช้อาวุธได้อย่างเต็มที่ภายใต้อำนาจตามหมวด ๗ ของกฎบัตรสหประชาชาติ

๓.๓ ภารกิจ แม้การใช้กำลังจะเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางในการใช้กำลัง แต่ในขณะเดียวกัน กฎการใช้กำลังก็ต้องเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้ภารกิจทางทหารบรรลุผลด้วย ดังนั้น การร่างกฎการใช้กำลังจึงต้องมีการปรับระดับของการใช้กำลังให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ปฏิบัติการ เช่น ระดับของภัยคุกคามในพื้นที่ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ยกตัวอย่างเช่น ตามหลักศาสนาอิสลามถือว่าสุนัขเป็นสิ่งสกปรก ชาวมุสลิมจะไม่ยอมให้มีการนำสุนัขเข้าไปในที่พักอาศัย ดังนั้น การเข้าทำการตรวจค้นในเขตพื้นที่ที่ประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม จึงควรกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจนว่าห้ามทำการตรวจค้นโดยใช้สุนัข ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติต่อภารกิจสามารถบรรลุผลสำเร็จได้อย่างราบรื่น

กองทัพสหรัฐฯ เคยถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก เมื่อ NBC เผยแพร่ภาพนักรบตาลีบันขณะชุมนุมกัน พร้อมอ้างรายงานข่าวว่านายทหารกองทัพบกสหรัฐฯ ประสงค์จะใช้อาวุธจากอากาศยานไว้คนขับโจมตีนักรบกลุ่มนี้ แต่ในที่สุดก็ไม่ได้

มีการโจมตี เนื่องจากกฎการใช้กำลังห้ามโจมตีกองกำลังข้าศึกในขณะที่ทำพิธีทางศาสนา ซึ่งกองทัพสหรัฐชี้แจงว่า หลังจากการสังเกตการณ์เป็นเวลานานพบว่า กลุ่มดังกล่าวกำลังประกอบพิธีศพให้แก่สมาชิกที่เสียชีวิตจากการโจมตีโดยกกล.นานาชาติก่อนหน้านี้ และได้ชี้แจงว่าการตัดสินใจไม่โจมตี เป็นไปโดยคำนึงถึงสถานที่และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ พร้อมอ้างว่าในขณะที่กลุ่มตาลิบันมักโจมตีผู้บริสุทธิ์ แต่ กกล.นานาชาติละเว้นการโจมตีเนื่องจากมีมาตรฐานทางจริยธรรมสูงกว่า กรณีนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการนำหลักกฎหมายมาปรับใช้ตามดุลยพินิจ โดยมีการชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ทางทหารที่จะได้รับกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหลังจากการใช้อาวุธ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภารกิจในภาพรวม

ทั้งนี้ เมื่อมีการร่างกฎการใช้กำลังแล้วควรมีการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่า ข้อกำหนดต่าง ๆ สอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นหรือไม่

๔. กฎการใช้กำลังเปรียบเสมือนใบอนุญาตให้สังหารชีพหรือไม่

ไม่ใช่ ดังที่กล่าวไว้ในข้อ ๓ แม้กฎการใช้กำลังจะกำหนดแนวทางการใช้อาวุธภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่กฎการใช้กำลังไม่ใช่สิ่งที่ยับยั้งว่าท่านสามารถสังหารบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

ตามหลักปฏิบัติหลังจากการใช้อาวุธ ทหารที่เกี่ยวข้องต้องถูกตรวจสอบโดยกระบวนการยุติธรรม ยกตัวอย่างเช่น การวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งหมายถึงกรณีที่มีการเสียชีวิตเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ และตำรวจต้องทำสำนวนเป็นคดีส่งพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องให้ศาลทำการไต่สวนสาเหตุการเสียชีวิตว่าเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่

ในกรณีของการรบการสงครามก็เช่นเดียวกันแม้ทหารจะมีสิทธิในการใช้อาวุธต่อข้าศึก แต่การทำกรรบของทหารต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ในการทำกรรบบ มิฉะนั้นอาจกลายเป็นอาชญากรรมสงครามได้

ตัวอย่างคำสั่งไต่สวน

พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ในคดีชั้นสูตรพลิกศพ นายยะผา กาแข็ง อีหม่าม ประจำมัสยิดบ้านกอดอ อ.เรือเสาะ จ.นราธิวาส สรุปรว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มี.ค.๒๕๕๑ เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่ทหารได้นำกำลังไปปิดล้อมตรวจค้นหมู่บ้านกอดอ ต.เรือเสาะ อ.เรือเสาะ จ.นราธิวาส และได้ควบคุมตัว นายยะผา กาแข็ง ผู้ตาย กับพวกรวม ๖ คน ในฐานะผู้ต้องสงสัยโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก และในระหว่างที่ผู้ตายถูกควบคุมตัวในวันที่ ๒๐ มี.ค.๒๕๕๑ เวลากลางคืน ถึงวันที่ ๒๑ มี.ค.๒๕๕๑ เจ้าหน้าที่ทหารนำตัวผู้ตายไปซักถามหลายครั้ง ต่อมาในวันที่ ๒๑ มี.ค.๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๐๖๓๐ พบว่าผู้ตายถึงแก่ความตายในห้องควบคุมดังกล่าว ซึ่งเป็นการตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงขอให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐

ต่อมา ศาลจังหวัดนราธิวาสได้มีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๕ ธ.ค.๒๕๕๑ สรุปรว่า เมื่อทางไต่สวนไม่ปรากฏว่ามีบุคคลภายนอกเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ตายในตอนที่ถูกควบคุมตัว พยานผู้ร้องและพยานของภรรยาผู้ตายทุกปากซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ที่เดียวกับผู้ตายก็ให้การสอดคล้องกันว่า ในคืนวันที่ ๒๐ มี.ค.๒๕๕๑ มีการเบียดผู้ตายไปซักถาม 3 ครั้ง โดยเจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้นำตัวผู้ตายไป และเจ้าหน้าที่ทหารหลายคนได้ร่วมกันทำร้ายผู้ตายจนผู้ตายได้รับบาดเจ็บถึงขนาดเดินไม่ได้ และถึงแก่ความตายในตอนเช้าของวันที่ ๒๑ มี.ค.๒๕๕๑ สอดรับกับผลการชันสูตรพลิกศพผู้ตายจากทางไต่สวนจึงน่าเชื่อว่า การที่เจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกายผู้ตายในคืนวันที่ ๒๐ มี.ค.๒๕๕๑ ต่อเนื่องจนถึงวันที่ ๒๑ มี.ค.๒๕๕๑ เป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายได้รับบาดเจ็บ และถึงแก่ความตายจึงมีคำสั่งว่า ผู้ตายคือ นายยะผา กาแข็ง ตายที่ฐานปฏิบัติการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๕ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดสวนธรรม หมู่ที่ ๒ ต.เรือเสาะออก อ.เรือเสาะ จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๑ มี.ค.๒๕๕๑ เวลา ๐๖๓๐ เหตุที่ตายเนื่องจากถูกเจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกาย ทำให้กระดุกซี่โครงหัก ลมรั่ว

ในช่องอกด้านขวา ระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติราชการตามหน้าที่

เมื่อศาลมีคำสั่งเช่นนี้ ตำรวจก็จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องส่งฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ทหารที่เกี่ยวข้องต่อไป

ดังนั้น พึงระลึกไว้เสมอว่าแม้กฎการใช้กำลังจะอนุญาตให้ท่านใช้กำลังได้ แต่จะใช้ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็น ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และใช้ได้เท่าที่เหมาะสมกับภัยคุกคามเท่านั้น

๕. การใช้กำลังตามกฎการใช้กำลังมีลักษณะ?

โดยทั่วไปการใช้กำลังจะมี ๒ ลักษณะ กล่าวคือ การใช้กำลังเพื่อบรรลุภารกิจ (Mission Accomplishment) กับการใช้กำลังในการป้องกันตนเอง (Self-Defense) ตามหลักสากล กฎการใช้กำลังอาจมีการกำหนดให้ใช้กำลังเพื่อบรรลุภารกิจกับการใช้กำลังเพื่อการป้องกันตนเอง เช่น กฎการใช้กำลังในภารกิจบังคับให้เกิดสันติภาพ

การใช้กำลังเพื่อบรรลุภารกิจ หมายถึง การใช้กำลังที่มีใช้กำลังในการป้องกันตนเอง แต่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยให้ภารกิจประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยกตัวอย่างเช่น กรณีการกำหนดเขตห้ามบินในการปฏิบัติการกิจบังคับให้เกิดสันติภาพ ในเขตห้ามบินอาจมีการกำหนดกฎการใช้กำลังให้อากาศยานที่ลาดตระเวนตรวจตราเขตห้ามบิน ซึ่งตรวจพบอากาศยานทางทหารของรัฐอื่นที่ล่วงล้ำเข้ามาในเขตดังกล่าว สามารถใช้อาวุธยิงต่ออากาศยานนั้นได้ หากเตือนแล้วแต่อากาศยานนั้นยังคงล่วงล้ำเข้ามาในเขตดังกล่าว แม้จะมีได้แสดงท่าทีคุกคามโดยตรงต่ออากาศยานที่ลาดตระเวนก็ตาม

การใช้กำลังในการป้องกันตนเอง หมายถึง การใช้กำลังเพื่อปกป้องภัยอันตรายจากการกระทำที่ประสงค์ร้าย (Hostile Act) หรือเจตนาที่ประสงค์ร้าย (Hostile Intent) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวความคิดที่ว่าสิทธิในการป้องกันตนเองนั้นเป็นสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดหรือที่เรียกกันว่า Inherent Right of Self-Defense กฎบัตรสหประชาชาติก็ได้บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในข้อ ๕๑ สิทธินั้นถือเป็นสิทธิพื้นฐาน ดังนั้น

ไม่ว่ากฎการใช้กำลังจะกำหนดแนวทางการใช้อาวุธไว้อย่างไร แต่ก็ไม่เป็นการจำกัดสิทธิทางทหารแต่ละนายในการป้องกันตนเอง โดยทั่วไปการป้องกันตนเอง หมายถึง การป้องกันประเทศ (National Self-Defense) การป้องกันตนเองร่วมกัน (Collective Self-Defense) การป้องกันหน่วย (Unit Self-Defense) และการป้องกันตนเองส่วนบุคคล (Individual Self-Defense) ผู้บังคับบัญชาทหารจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการใช้วิธีทุกอย่างเท่าที่จำเป็นและสามารถกระทำได้ในขณะนั้น ในการใช้หนทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อป้องกันตนเอง ซึ่งรวมถึงการป้องกันหน่วย กำลังพลในสังกัด และกองกำลังพันธมิตรในเขตพื้นที่ใกล้เคียงจากการกระทำที่ประสกร้ายหรือเจตนาที่ประสกร้าย อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังป้องกันตนเองต้องอยู่ภายใต้หลักการสำคัญ ๒ ประการคือความจำเป็น (Necessity) และความเป็นสัดส่วน (Proportionality) ความจำเป็นหมายถึง สถานการณ์ที่บังคับให้ต้องมีกรกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อป้องกันตนเอง เช่น มีภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงเกิดขึ้น ส่วนความเป็นสัดส่วนนั้น หมายถึง การใช้กำลังที่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมในการตอบโต้ต่อภัยคุกคามที่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าหมายถึงการใช้กำลังที่พอสมควรแก่เหตุ ดังนั้น เมื่อทหารแต่ละนายหรือผู้บังคับบัญชาใช้สิทธิในการป้องกันตนเอง การใช้สิทธิดังกล่าวก็จะต้องใช้ให้สอดคล้องกับหลักการข้างต้น กล่าวคือ มีความจำเป็นต้องใช้กำลัง ซึ่งหากไม่ใช้ก็อาจก่อให้เกิดภัยอันตรายถึงบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และการใช้กำลังดังกล่าวพอสมควรแก่เหตุ จึงถือเป็นการป้องกันที่ชอบด้วยกฎหมาย

๖. การป้องกันตนเองจากการกระทำที่ประสกร้าย (Hostile Act) หรือ การแสดงเจตนาที่ประสกร้าย (hostile Intent) มีแนวทางอย่างไร?

การยิงปืนใส่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถือเป็นการกระทำที่ประสกร้าย ส่วนกรณีการเล็งปืนใส่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ยิง ถือเป็นการแสดงเจตนาที่จะประสกร้าย ซึ่งทั้งสองกรณี ผู้ที่ถูกกระทำสามารถใช้กำลังในการป้องกันตนเองได้ แต่การใช้กำลังดังกล่าวก็ต้องสอดคล้องกับหลักการในเรื่องของความจำเป็น และความเป็นสัดส่วนดังกล่าวข้างต้น มิฉะนั้นอาจกลายเป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุ ซึ่งศาลฎีกา

ได้วางแนวทางในการพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมาย
สรุปได้ดังนี้

การป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมายกระทำได้อต่อเมื่อมีการจู่โจม
เข้าทำร้าย และใช้ได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อยุติการกระทำจู่โจมนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘/๒๕๓๔ จำเลยต่อว่าผู้ตายว่าลักเงินจำเลย ผู้ตาย
พูดทำทายเป็นแล้วถือมีดไปหาจำเลย จำเลยร้องห้าม ผู้ตายไม่ฟัง พฤติการณ์ผู้ตายนำเชื่อว่า
จะใช้มีดทำร้าย จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายจึงเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
แต่เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ตายจู่โจมทำร้ายจำเลย และจำเลยอาจเลือกยิงอวัยวะอื่นที่ไม่เป็น
อันตรายถึงตายได้ การที่จำเลยยิงผู้ตายที่หน้าอกอันเป็นอวัยวะสำคัญ จึงเป็นการ
ป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

- การป้องกันตนเองโดยใช้อาวุธกระทำได้อต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งมีอาวุธ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๐/๒๕๔๑ จำเลยเจตนายิงผู้เสียหายที่ ๑ เนื่องจาก
ถูกผู้เสียหายที่ ๑ กับพวก เข้ามากลุ่มมั่วทำร้ายจำเลยก่อน จำเลยจึงมีสิทธิป้องกันตัวเอง
แต่การที่จำเลยใช้ปืนซึ่งเป็นอาวุธร้ายแรง ยิงผู้เสียหายที่ ๑ หลายนัด โดยผู้เสียหายที่
๑ มีเพียงก้อนหินและไม่ปรากฏว่าพวกของผู้เสียหายที่ ๑ มีอาวุธ กระสุนปืนที่โดน
ผู้เสียหายที่ ๑ หลายนัดจนได้รับอันตรายสาหัส และยังพลาดไปถูกผู้เสียหายที่ ๒
และ ๓ นับว่าเป็นการกระทำเกินกว่าการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน การกระทำของ
จำเลยจึงเป็นความผิดข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่น โดยป้องกันตัวเกินสมควรแก่เหตุ

พ.ต.ต. อดิศักดิ์ หล่าสกุล สว.สป.สภ.หนองหิน ได้เคยให้สัมภาษณ์
หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับลง ๑๓ มี.ค.๕๑ เกี่ยวกับแนวทางในการใช้อาวุธของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ว่า “หากอยู่ในระหว่างประชิดตัวห่างกันแค่ ๑ - ๔ เมตรคนร้าย
ชักอาวุธปืนจะยิงต่อสู้อ เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องป้องกันตัวด้วยการยิงตอบโต้ แต่หากไม่ได้
ชักอาวุธ เจ้าหน้าที่ทำอะไรไม่ได้ ต้องดูด้วยว่าอาวุธที่ใช้เป็นอะไร ถ้าเป็นไม้เจ้าหน้าที่
ก็ไม่สามารถใช้อาวุธปืนตอบโต้ได้ ถ้าคนร้ายมีปืนกับมีดก็อาจจะสามารถใช้ได้ แต่ต้อง
ดูอีกว่าคนร้ายหวังที่จะใช้อาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ระดับไหน ถึงจะป้องกันตนเองได้”

๗. เหตุใดจึงจำเป็นต้องมีการร่างกฎการใช้กำลัง?

กฎการใช้กำลัง เป็นเครื่องมือของผู้บังคับบัญชาที่จะใช้ในการควบคุม การใช้อาวุธของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งหากผู้ใต้บังคับบัญชาใช้อาวุธตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ในกฎการใช้กำลังก็ถือว่าเป็นการใช้กำลังภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่หาก ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้อาวุธนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่กฎการใช้กำลังกำหนดไว้ ก็อาจ มีความรับผิดชอบทางอาญาเกิดขึ้น ดังนั้น หากไม่มีการจัดทำกฎการใช้กำลัง ก็จะเป็นการยาก ที่ผู้บังคับบัญชาจะควบคุมการใช้อาวุธของผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย และนโยบายของรัฐบาลได้ ในทางกลับกัน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ควรกำหนดข้อจำกัด ในการใช้อาวุธไว้มากเกินไป เพราะจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้ใต้บังคับบัญชาและ อาจเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุภารกิจได้ด้วย

๘. ข้อพิจารณาที่ฝ่ายยุทธการต้องคำนึงถึงก่อนร่างกฎการใช้กำลัง มีอะไรบ้าง?

กองทัพสหรัฐฯ ได้ให้แนวทางในการพิจารณาสำหรับฝ่ายยุทธการไว้เป็น ลำดับ ซึ่งอาจเทียบเคียงนำมาใช้ปฏิบัติกับกองทัพไทยได้ดังนี้

๘.๑ วิเคราะห์ภารกิจ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ลักษณะของภารกิจถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่นำมาใช้ในการร่างกฎการใช้กำลัง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายยุทธการจะต้องเข้าใจ อย่างชัดเจนว่าภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นภารกิจในลักษณะใด เป็นการรบการสงคราม หรือการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทราบว่าภารกิจนั้น ฝ่ายทหารมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะปฏิบัติหรือไม่ และมีนโยบายหรือข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

๘.๒ ระบุกิจที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งยุทธการ

เพื่อให้กฎการใช้กำลังที่ยกร่างขึ้น มีส่วนสำคัญในการสนับสนุน การปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายยุทธการจะต้องมีความชัดเจน ว่ากิจที่จะต้องปฏิบัติมีอะไรบ้าง เพื่อจะได้กำหนดกฎการใช้กำลังให้สอดคล้องหรือ สนับสนุนการปฏิบัติกิจนั้น นอกจากนี้อาจต้องมีการลำดับความสำคัญของกิจนั้นด้วย

เนื่องจากในบางครั้งอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ที่ได้รับมอบ
ซึ่งในกรณีเช่นนั้น การจัดทำกฎการใช้กำลังจึงต้องเอื้ออำนวยให้กิจที่จำเป็นในลำดับต้น ๆ
บรรลุผลสำเร็จก่อน และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะออกมาตรการ
เสริมปรับเปลี่ยนกฎการใช้กำลังโดยออกคำสั่งเป็นส่วน ๆ ได้

๘.๓ ระบุถึงกฎการใช้กำลังที่มีผลใช้บังคับต่อภารกิจนั้น

เพื่อป้องกันความสับสน มีความจำเป็นต้องระบุหรืออ้างถึงกฎการใช้กำลังที่มีผลใช้บังคับต่อภารกิจนั้น และหากจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือ
มีมาตรการเสริมก็ต้องระบุให้ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น ในการใช้กำลังเข้าสลายฝูงชน
ที่กระทำโดยการประท้วงที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ต้องนำกฎการใช้กำลังปราบปรามจลาจล
ตามผนวก จ. ประกอบคำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐ มาใช้บังคับ โดยสามารถ
กำหนดมาตรการเสริมเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ไปพร้อมกันได้ แต่ต้อง
ไม่ขัดแย้งกัน สิ่งสำคัญที่ต้องใช้ความระมัดระวังคือ การใช้ล้อยคำที่บัญญัติขึ้นใหม่
เช่น การขอคืนพื้นที่ หรือการกระชับพื้นที่ ฝ่ายยุทธการต้องพิจารณาว่า หากการ
กระทำดังกล่าวมีลักษณะของการใช้อาวุธต่อฝูงชนที่ก่อความวุ่นวาย ก็จะต้องปฏิบัติ
ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎการใช้กำลังปราบปรามการจลาจลข้างต้น

๘.๔ ระบุสิ่งที่กำลังพลต้องปฏิบัติในการใช้อาวุธไว้ให้ชัดเจน

สิทธิในการป้องกันตนเอง การอนุญาตให้ใช้กำลังที่จำเป็นเพื่อบรรลุ
ภารกิจ รวมถึงข้อห้ามและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด เหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญ
ที่กำลังพลต้องรับทราบและถือปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น
การห้ามโจมตีพลเรือนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสู้รบ โดยฝ่ายยุทธการ
ต้องหารือกับฝ่ายพระธรรมนูญอย่างใกล้ชิด

๘.๕ ระบุถึงสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการ

การปฏิบัติการในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น การรบทางบก
ทางเรือ ทางอากาศ หรือสงครามอิเล็กทรอนิกส์ ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนด
กฎการใช้กำลังเฉพาะสำหรับการปฏิบัติการในลักษณะนั้น ๆ

๘.๖ ระบุถึงกฎเกณฑ์พิเศษที่เกี่ยวกับภารกิจ

ยกตัวอย่างเช่น การใช้กำลังภายใต้หมวด ๖ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ จะมีขอบเขตในการใช้กำลังเฉพาะการป้องกันตนเองหรือป้องกันบุคคลที่กำหนด ส่วนการใช้กำลังตามหมวด ๗ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคง จะให้อำนาจกองกำลังนานาชาติในการใช้ทุกวิถีทางที่จำเป็น “all necessary means” การใช้กำลังในกรณีนี้จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการป้องกันตนเอง แต่ยังรวมถึงการใช้กำลังเพื่อบรรลุภารกิจด้วย จึงต้องระบุให้ชัดเจนไว้ในกฎการใช้กำลัง

๘.๗ ทบทวนกฎการใช้กำลังที่มีอยู่

กรณีนี้สามารถกระทำได้โดยพิจารณาจากมาตรการที่มีอยู่หรืออาจ กำหนดมาตรการเสริมขึ้นใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ตามกฎการใช้กำลังเฉพาะการปฏิบัติการทางเรือจะมีมาตรการต่าง ๆ ให้ฝ่ายยุทธการสามารถเลือกใช้เป็นข้อ ๆ โดยกำหนด เป็นหมายเลขไว้ ซึ่งฝ่ายยุทธการจะต้องพิจารณาเลือกข้อที่เหมาะสมกับภารกิจมา กำหนดเป็นกฎการใช้กำลัง แต่หากไม่มีก็อาจกำหนดขึ้นใหม่ได้ โดยปฏิบัติตาม แนวทางที่กำหนดในคำสั่ง กท. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐

๘.๘ ร่างกฎการใช้กำลังโดยเรียงลำดับเป็นข้อ ๆ

ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนโดยมาตรการเสริม นอกจากนี้ อาจกำหนดลำดับหมายเลขเป็นหัวข้อวางไว้สำหรับให้หน่วยอ้างในการขอเพิ่มเติม มาตรการเสริม รวมถึงพิจารณาด้วยว่าการใช้กำลังในลักษณะใดอาจจะต้องได้รับ อนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงก่อน ยกตัวอย่างเช่น กำหนดให้การใช้สารควบคุม ผู้ชนเช่น แก๊สน้ำตา สเปรย์พริกไทย ต้องได้รับอนุมัติจากผู้บัญชาการกองกำลังก่อน

๘.๙ ตรวจสอบการบังคับใช้

เมื่อกร่างกฎการใช้กำลังเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนการนำเรียนเพื่อ ขออนุมัติใช้ ฝ่ายยุทธการต้องตรวจสอบอีกครั้งว่ากฎการใช้กำลังดังกล่าวสอดคล้อง และเอื้ออำนวยต่อการบรรลุภารกิจ รวมถึงเป็นไปตามข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชา ระดับสูงกำหนดขึ้นหรือไม่

๘. ใครมีหน้าที่ในการร่างกฎการใช้กำลัง?

นายทหารฝ่ายยุทธการจะเป็นผู้ร่างกฎการใช้กำลัง โดยมี นรน. เป็นผู้ให้ความเห็นว่า แนวทางการใช้อาวุธตามที่ฝ่ายยุทธการกำหนดขึ้นสำหรับภารกิจนั้น ๆ สอดคล้องกับกฎหมายหรือไม่ โดยที่ความมุ่งหมายสำคัญในการปฏิบัติทางทหาร คือ การบรรลุภารกิจ ฝ่ายยุทธการจึงต้องเป็นผู้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นแผน รวมถึงกำหนดแนวทางการใช้อาวุธตามแผนนั้น ๆ

นอกจากนี้ควรมีการจัดทำกฎการใช้กำลังฉบับพกพา ซึ่งสรุปย่อแนวทางการใช้อาวุธที่สำคัญไว้ เพื่อให้ทหารสามารถพกพาติดตัวและนำไปอ่านทบทวนเพื่อทำความเข้าใจระหว่างว่างเว้นจากการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย

๑๐. ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎการใช้กำลัง จะมีความรับผิดชอบอย่างไร?

ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร และหากผลของการกระทำหรือละเว้นการกระทำก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ก็อาจมีความผิดอาญาในฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฐานเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์

สำหรับการดำเนินคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ศาลฯ จะมีเขตอำนาจเหนือคดีของรัฐที่ได้ให้สัตยาบันธรรมนูญศาล ซึ่งหมายถึง รัฐนั้นตกลงยอมรับเขตอำนาจศาลในคดีอาชญากรรมที่ระบุไว้ในธรรมนูญฯ นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไขอื่น ๆ อีก เช่น คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐภาคี ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้มีสัญชาติของรัฐภาคี อาชญากรรมได้กระทำบนดินแดนของรัฐภาคี เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีอาจตกลงยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ในคดีอาชญากรรมที่กระทำบนดินแดนของตนหรือโดยบุคคลสัญชาติตนก็ได้ โดยศาลฯ จะเริ่มพิจารณาคดีได้ใน ๓ กรณี กล่าวคือ

- รัฐภาคีเสนอคดีต่ออัยการ หรือ

- คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเสนอคดีต่ออัยการ โดยอาศัยอำนาจตามหมวด ๗ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ (กรณีนี้คดีอาจเกิดขึ้นในดินแดนหรือกระทำโดยบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีก็ได้) หรือ
- อัยการริเริ่มการสอบสวนคดีเอง เมื่อได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำอาชญากรรมที่อยู่ในเขตอำนาจของศาล

ในส่วนของประเทศไทยได้เข้าลงนามในธรรมนูญกรุงโรมฯ เมื่อ ๒ ต.ค.๔๑ แต่ถึงบัดนี้ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ศาลอาญาระหว่างประเทศจึงยังไม่มีเขตอำนาจเหนือคดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยหรือกระทำโดยบุคคลสัญชาติไทย แต่หากมีการให้สัตยาบันในโอกาสต่อไปก็จะส่งผลให้ฐานความผิด ๔ ประการ ได้แก่ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมสงคราม (War Crime) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity) และความผิดฐานรุกราน (Aggression) ถือเป็นความผิดภายใต้กฎหมายไทย ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดอาจถูกส่งตัวไปดำเนินคดีในศาลอาญาระหว่างประเทศได้ หากมีข้อสงสัยว่า รัฐภาคีไม่เต็มใจหรือล่าช้าในการดำเนินคดีต่อบุคคลนั้น นอกจากนั้นบุคคลสัญชาติไทย อาจถูกดำเนินคดีในศาลนี้ได้ หากรัฐบาลไทยประกาศยอมรับเขตอำนาจศาล แม้จะไม่ได้เป็นรัฐภาคี

เอกสารอ้างอิง

๑. Rules of Engagement Handbook for Judge Advocate, Center of Law and Military Operation
๒. Operational Law Handbook, International and Operational Law Department, The Judge Advocate General's School, United States Army
๓. Rules of Engagement Handbook, International Institute of Humanitarian Law

ขั้นตอนการพิจารณาก่อนการโจมตีเป้าหมาย*

.....(~~~~~).....

ขั้นที่ ๑. ท่านมีอำนาจตามกฎหมายใช้กำลังหรือคำสั่งให้ทำการโจมตีหรือไม่ ?
หากมีให้ตอบขั้นที่ ๒ หากไม่มี “ห้ามโจมตี”

ขั้นที่ ๒. เป้าหมายนั้นอยู่ในกลุ่ม “ห้ามโจมตี” หรือ “จำกัดการโจมตี” หรือไม่ ?
หากไม่มีให้ตอบขั้นที่ ๓ หากมี “ห้ามการโจมตี”

ขั้นที่ ๓. เป้าหมายดังกล่าว ให้การสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของฝ่ายตรงข้ามหรือไม่ ?

หากใช่ให้ตอบขั้นที่ ๔ หากไม่ใช่ “ห้ามการโจมตี”

ขั้นที่ ๔. เมื่อพิจารณาจากสภาพแวดล้อมในขณะนั้น การทำลายหรือทำให้เป้าหมายดังกล่าวหมดสภาพ จะส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบทางทหารอย่างชัดเจนหรือไม่ ?

หากใช่ให้ตอบขั้นที่ ๕ หากไม่ใช่ “ห้ามการโจมตี”

ขั้นที่ ๕. การโจมตีดังกล่าวอาจส่งผลให้มีการสูญเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของพลเรือนหรือทำให้ทรัพย์สินของพลเรือนเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างหรือไม่ ? (เช่น เกิดความเสียหายข้างเคียงหรือไม่ ?)

หากมีให้ตอบขั้นที่ ๖ หากไม่มีให้ไปที่ขั้น ๑๑

ขั้นที่ ๖. คำสั่งหรือกฎการใช้กำลัง อนุญาตให้มีความเสียหายข้างเคียงหรือไม่ ?

หากอนุญาตให้ตอบขั้นที่ ๗ หากไม่อนุญาต “ห้ามการโจมตี”

ขั้นที่ ๗. มีเป้าหมายทางทหารอื่นเป็นทางเลือกที่สามารถโจมตีได้ โดยมีความได้เปรียบทางทหารอย่างเดียวกันและเสี่ยงต่อความเสียหายข้างเคียงน้อยกว่าหรือไม่ ?

หากไม่มีให้ตอบขั้นที่ ๘ หากมีให้กลับไปขั้นที่ ๑ สำหรับเป้าหมายใหม่

ขั้นที่ ๘. ได้มีการใช้ความระมัดระวังในการเลือกวิธีการและหนทางในการโจมตีเพื่อ

* น.อ.หญิง จิตศิริ สุขโกลล ร.น. แปลจาก Model Targeting Check-List จาก Rules of Engagement Handbook, International Institute of Humanitarian Law หน้า ๒๗

หลีกเลี่ยงหรือลดการสูญเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของพลเรือนหรือทำให้ทรัพย์สินของพลเรือนเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างหรือไม่ ?

หากมีให้ตอบขั้นที่ ๕ หากไม่มี ทบทวนขั้นที่ ๘ ใหม่

ขั้นที่ ๕. เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ได้มีการเตือนล่วงหน้าก่อนการโจมตี ในกรณีที่มีการโจมตีอาจส่งผลกระทบต่อพลเรือนหรือไม่ ?

หากมีให้ตอบขั้นที่ ๑๐ หากไม่มีให้ออกคำเตือนก่อนตอบขั้นที่ ๑๐

ขั้นที่ ๑๐. การโจมตีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของพลเรือนหรือทำให้ทรัพย์สินของพลเรือนเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ซึ่งอาจเกินกว่าสัดส่วนของความได้เปรียบทางทหารที่จะได้รับอย่างชัดเจนหรือไม่?

หากใช่ ห้ามการโจมตี หากไม่ใช่ไปขั้นที่ ๑๑

ขั้นที่ ๑๑. อนุญาตให้โจมตีได้โดยอยู่ภายใต้การสังเกตการณ์ หากสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ต้องประเมินการโจมตีใหม่

.....∞.....

การคุ้มครองบริการทางการแพทย์

.....∞.....

โดยพันเอก ปิยชาติ เจริญผล*

การคุ้มครองโดยทั่วไป

เจ้าหน้าที่แพทย์จะต้องได้รับการคุ้มครอง ไม่ถูกโจมตีและต้องได้รับการเคารพจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเจ้าหน้าที่แพทย์ปฏิบัติหน้าที่เพื่อมนุษยธรรม ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยจากการขัดกันด้วยอาวุธ นอกจากนี้ อาคาร วัสดุ และการขนส่งทางการแพทย์ก็จะต้องได้รับการปฏิบัติดังที่กล่าวมานี้เช่นกัน

การระบุหรือการแสดงว่าบุคคลหรือสิ่งเหล่านั้นเป็นบริการทางการแพทย์ ได้แก่ การแสดงเครื่องหมายกาชาด (Red Cross) หรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดง (Red Crescent) ทั้งนี้ การใช้เครื่องหมายดังกล่าวจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

นอกจากนี้ หน่วยทางการแพทย์จะต้องไม่ถูกนำไปใช้เพื่อกำบังเป้าหมายทางทหารจากการโจมตี ซึ่งถ้าเป็นไปได้ คู่พิพาทจะต้องประกันว่าหน่วยทางการแพทย์จะต้องอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัยจากการโจมตีต่อเป้าหมายทางทหาร^๑

พนักงานแพทย์/เจ้าหน้าที่แพทย์หมายถึงใครบ้าง

“พนักงานแพทย์” หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากภาคีคู่พิพาทเพื่อไปทำงานด้านการแพทย์ หรืองานด้านกรอำนวยความสะดวกของหน่วยทางการแพทย์ หรือการปฏิบัติการ หรือการอำนวยความสะดวกขนส่งทางการแพทย์ อีกทั้งยังรวมถึง^๒

๑. พนักงานแพทย์ของภาคีคู่พิพาท ไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือนและพนักงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในองค์การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๒. พนักงานแพทย์ของสภากาชาดประจำชาติ หรือสภากาชาดเสี้ยววงเดือนแดง และสภากาชาดสงเคราะห์ประจำชาติอื่นๆ ซึ่งได้รับการรับรองและได้รับอนุญาตจากภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่ง

*รองผู้อำนวยการกองกฎหมายกิจการและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

^๑พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๑๒

^๒เรื่องเดียวกัน ข้อ ๘

๓. พนักงานแพทย์ของหน่วยแพทย์หรือการขนส่งทางการแพทย์ถาวร

นอกจากนี้ กำลังพลของกองทัพที่ได้รับการฝึกหัดเป็นพิเศษเพื่อเป็นพลพยาบาล นางพยาบาล หรือผู้ช่วยพลเปลก็จะต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองเช่นเดียวกับพนักงานแพทย์หากบุคคลเหล่านี้กำลังปฏิบัติหน้าที่ในขณะที่ติดต่อกับฝ่ายศัตรู หรือเมื่อตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายศัตรู^๓

การคุ้มครองต่อหน้าที่ทางการแพทย์

ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม พนักงานแพทย์จะต้องไม่ถูกลงโทษเนื่องจากการดำเนินการทางการแพทย์ที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณทางการแพทย์ นอกจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางแพทย์จะต้องไม่ถูกบังคับให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือดำเนินงานที่ขัดกับจรรยาแพทย์ หรือหลักทางการแพทย์อื่นซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย อีกทั้งต้องไม่ถูกบังคับให้ต้องให้ข้อมูลของผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยที่อยู่หรือเคยอยู่ในความดูแลของตน^๔

หน้าที่ของพนักงานแพทย์

พนักงานแพทย์มีหน้าที่ในการค้นหา เก็บรวบรวม ขนส่ง วินิจฉัยโรคหรือให้การรักษาพยาบาล ซึ่งรวมทั้งการปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้และผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หรือเพื่อป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บ^๕ พนักงานแพทย์จะต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ

^๓ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๕

^๔ พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๑๖

^๕ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๔ , พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๘

การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของเจ้าหน้าที่แพทย์นั้นจะต้องกระทำไปอย่างมีมนุษยธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุอันสืบเนื่องมาจากเพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ การที่จะให้การรักษาแก่ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยผู้ใดก่อนหลังนั้น จะต้องกระทำโดยเหตุผลความจำเป็นทางแพทย์เท่านั้น^๖

นอกจากนี้ ในกรณีที่ฝ่ายหนึ่งในการสู้รบจำต้องละทิ้งผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยไว้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายนั้นจะต้องจัดให้มีแพทย์และเวชภัณฑ์ส่วนหนึ่งไว้เท่าที่ความจำเป็นทางทหารจะอำนวย^๗

หากพนักงานแพทย์ถูกอีกฝ่ายหนึ่งกักตัวไว้ จะไม่ถือว่าเป็นเชลยศึก และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์ต่อไปเพื่อประโยชน์ของเชลยศึก โดยเฉพาะเชลยศึกที่เป็นกำลังพลฝ่ายตน ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่เช่นว่า พนักงานแพทย์จะต้องได้รับความสะดวกดังนี้^๘

๑. ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมเชลยศึกได้เป็นครั้งคราวตามกองแรงงานหรือโรงพยาบาลซึ่งอยู่นอกค่าย เพื่อการนี้ ประเทศที่กักคุมตัวจะได้จัดหาพาหนะให้ตามที่จำเป็น

๒. นายทหารแพทย์อาวุโสประจำค่ายจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ทหารของค่ายในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของพนักงานแพทย์ที่ถูกกักตัวอยู่ นายทหารแพทย์อาวุโสมีสิทธิที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของค่ายในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับหน้าที่ของตน

๓. พนักงานแพทย์จะต้องไม่ถูกบังคับให้ทำงานอย่างอื่นนอกเหนือไปจากหน้าที่ทางการแพทย์ของตน

^๖ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ และ ๒ ข้อ ๑๒, พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๘

^๗ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ และ ๑๒

^๘ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๓ และ ๓๓

การแสดงตนของพนักงานแพทย์

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการบริการทางการแพทย์ พนักงานแพทย์จะต้องได้รับการคุ้มครอง การเคารพและไม่ถูกโจมตี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแสดงตนเพื่อให้ฝ่ายต่างๆ ในการขัดกันด้วยอาวุธได้ทราบ

เครื่องหมายที่ใช้แสดงการบริการทางการแพทย์ ได้แก่ เครื่องหมายกาชาด ซึ่งเป็นเครื่องหมายกากบาทสีแดงบนพื้นสีขาว หรือในกลุ่มประเทศมุสลิมจะใช้เครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงบนพื้นสีขาว^๙ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกัน การใช้เครื่องหมายเหล่านี้อาจแสดงไว้บนธง ผ้าพันแขน หรือติดกับสิ่งของ ยานพาหนะต่างๆ ทางการแพทย์^{๑๐}

ในการแสดงตัวพนักงานแพทย์ พนักงานแพทย์จะต้องมีผ้าพันแขนที่ป้องกันน้ำได้ สวมไว้ที่แขนซ้าย มีเครื่องหมายคุ้มครอง (กาชาดหรือเสี้ยววงเดือนแดง) ติดอยู่ นอกจากนี้พนักงานแพทย์จะต้องมีแผ่นโลหะแสดงรูปพรรณประจำตัว และบัตรประจำตัวพิเศษซึ่งมีเครื่องหมายกาชาดหรือเสี้ยววงเดือนแดง บัตรนี้จะต้องกันน้ำได้และมีขนาดพอเหมาะที่จะใส่ในกระเป๋า ข้อความในบัตรจะต้องเป็นภาษาประจำชาติของพนักงานแพทย์ และอย่างน้อยจะต้องระบุชื่อ วันเกิด ยศ และเลขหมายประจำบริการของผู้ถือบัตร ซึ่งต้องแสดงด้วยว่าผู้ถือบัตรนี้ได้รับความคุ้มครองในฐานะใด นอกจากนี้บัตรดังกล่าวจะต้องมีรูปถ่ายและลายมือชื่อของผู้ถือบัตรด้วยไม่ว่ากรณีใดๆ พนักงานแพทย์จะต้องไม่ถูกยึดเครื่องหมาย บัตร หรือคัดสิทธิในการสวมพันแขน^{๑๑}

^๙ อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๓๘

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๕

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔๐

ส่วนกำลังพลที่ได้รับการฝึกหัดพิเศษเพื่อเป็นพลพยาบาล นางพยาบาลหรือผู้ช่วยพลเปลจะแสดงตนได้โดยในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ทางแพทย์นั้น จะต้องสวมผ้าพันแขนสีขาว มีเครื่องหมายกาชาดหรือเสี้ยววงเดือนแดงขนาดย่อกลางผ้าพันแขน และมีเอกสารประจำตัวซึ่งระบุถึงการฝึกหัดพิเศษของผู้นั้น หน้าที่อันเป็นการชั่วคราวที่ผู้หนึ่งพึงปฏิบัติและสิทธิในการสวมผ้าพันแขน^{๑๒}

หากพนักงานแพทย์ถูกจับตัวได้

พนักงานแพทย์ที่ตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายตรงข้ามนั้น จะถูกกักตัวไว้ได้เท่าที่จำเป็นสำหรับสภาพแห่งอนามัย ความจำเป็นทางจิตใจ และจำนวนเชลยศึกเท่านั้น พนักงานแพทย์นี้จะไม่ถือว่าเป็นเชลยศึกแต่จะได้รับการประโยชน์อย่างน้อยที่สุดเช่นเดียวกับที่เชลยศึกได้รับ ทั้งนี้จะยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพทางแพทย์ของตนเพื่อเชลยศึกต่อไป

ส่วนกำลังพลที่ได้รับการฝึกหัดพิเศษเพื่อเป็นพลพยาบาล นางพยาบาลหรือผู้ช่วยพลเปล ซึ่งตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายตรงข้ามนั้น ให้ถือว่าเป็นเชลยศึกแต่จะช่วยให้ปฏิบัติหน้าที่ทางแพทย์ได้ถ้าจำเป็น

พนักงานแพทย์ที่ไม่จำเป็นต้องถูกกักตัวจะต้องถูกส่งตัวกลับให้ทันสังกัดในทันทีที่สามารถกระทำได้^{๑๓} การคัดเลือกพนักงานแพทย์เพื่อส่งกลับนั้นจะต้องกระทำโดยปราศจากการพิจารณาเนื่องจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองแต่ให้กระทำโดยเรียงตามลำดับวันที่ถูกจับและสุขภาพของบุคคลนั้นๆ^{๑๔}

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔๑

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๐

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๑

ส่วนพนักงานแพทย์และพนักงานพยาบาลของเรือพยาบาล รวมถึงลูกเรือของเรือพยาบาล นอกจากจะได้รับความเคารพและคุ้มครองแล้ว บุคคลเหล่านี้จะต้องไม่ถูกจับกุมในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ในเรือพยาบาลไม่ว่าขณะนั้นจะมีผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยอยู่ในเรือหรือไม่^{๑๕}

หน่วยและสถานที่ทางการแพทย์

หมายถึง สถานที่หรือหน่วยไม่ว่าจะเป็นทางทหารหรือพลเรือนที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อความมุ่งประสงค์ทางการแพทย์ กล่าวคือ เพื่อทำการค้นหา รวบรวม ขนส่ง วินิจฉัยโรค หรือรักษาพยาบาล รวมทั้งการปฐมพยาบาลต่อผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย และผู้ซึ่งเรืออับปาง หรือเพื่อทำการป้องกันโรค หน่วยทางการแพทย์หมายถึงรวมถึงโรงพยาบาล หรือหน่วยอื่นที่คล้ายกัน ศูนย์บริการโลหิต ศูนย์และสถานับแนวศาสตร์ป้องกัน สถานิทางการแพทย์ และคลังพัสดุทางการแพทย์ และเภสัชของหน่วยต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมา เป็นต้น หน่วยทางการแพทย์นี้อาจอยู่กับที่หรือเคลื่อนที่เป็นการประจำ หรือชั่วคราวได้^{๑๖}

การคุ้มครองหน่วยและสถานที่ทางการแพทย์

หน่วยและสถานที่ทางการแพทย์จะต้องได้รับการเคารพและคุ้มครองและจะไม่ตกเป็นเป้าหมายแห่งการโจมตีไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ก็ตาม และหากหน่วยหรือสถานที่ดังกล่าวตกไปอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายตรงข้าม พนักงานแพทย์ในหน่วยหรือสถานที่นั้นอาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตราบเท่าที่ฝ่ายตรงข้ามยังไม่ได้จัดให้มีการดูแลที่จำเป็นสำหรับผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยที่อยู่ในหน่วยหรือสถานที่นั้น^{๑๗} หน่วยทางการแพทย์ของพลเรือนก็จะได้รับความคุ้มครองเช่นว่านี้ด้วย

^{๑๕} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒ ข้อ ๓๖

^{๑๖} พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๘ (จ)

^{๑๗} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๑๕

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการเท่าที่ทำได้เพื่อให้หน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์ไม่เป็นอันตรายเมื่อมีการโจมตีทางทหาร^{๑๘}

การแสดงหน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์

หน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์สามารถแสดงตนได้โดยการใช้ธงที่มีเครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงได้ การใช้ซึ่งดังกล่าวอาจกระทำควบคู่กับธงชาติของตนได้ อย่างไรก็ตามหากหน่วยแพทย์นั้นตั้งอยู่ในความควบคุมของฝ่ายตรงข้าม จะใช้ได้เฉพาะธงเครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงเท่านั้น^{๑๙}

ข้อจำกัดในการใช้เครื่องหมายกาชาด

เครื่องหมายกาชาดจะใช้ได้แต่เฉพาะเพื่อระบุหรือคุ้มครองหน่วยและสถานที่ทางการแพทย์ พนักงานและสิ่งอุปกรณ์ การขนส่งที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวาและอนุสัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่เกี่ยวกับสภากาชาดประจำชาติและสมาคมอาสาสมัครช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์อนุสัญญาเจนีวาเท่านั้น

ตามพระราชบัญญัติกาชาด พ.ศ.๒๕๕๕ กำหนดให้ใช้เครื่องหมายกาชาดเป็นเครื่องหมายของบริการทางการแพทย์ในกองทัพไทย โดยให้แสดงเครื่องหมายดังกล่าวไว้บนผ้าพันแขน และบนเครื่องมือที่ใช้ในบริการทางการแพทย์ตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะสั่ง

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๑๕

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔๒

นอกจากนี้ อาจนำเครื่องหมายกาชาดไปใช้ในยามสงบโดยเป็นเครื่องหมายของสภากาชาดไทย เพื่อแสดงยานพาหนะต่างๆ ที่ใช้เป็นรถพยาบาล และเพื่อแสดงที่ตั้งของสถานียบรรเทาทุกข์ต่างๆ ซึ่งได้รับหน้าที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาพยาบาลแก่ผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยโดยไม่คิดมูลค่า^{๒๐} โดยการดำเนินการเช่นนี้จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากสภากาชาดไทยตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนด^{๒๑}

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับความผิดและโทษของการใช้เครื่องหมายกาชาด (รวมถึงเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดง เครื่องหมายตราแผ่นดินของสหพันธ์สวิส) ในวัตถุประสงค์อื่นที่มีได้เป็นไปตามที่กล่าวถึงข้างต้น ดังนี้

- ผู้ใดใช้เครื่องหมายกาชาดหรือนามกาชาดโดยไม่มีสิทธิตามอนุสัญญาหรือตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผู้ใดใช้เครื่องหมายหรือถ้อยคำใดๆ เลียนแบบเครื่องหมายกาชาดหรือนามกาชาด หรือคล้ายคลึงเครื่องหมายหรือนามเช่นว่านั้นจนอนุমানได้ว่าทำเพื่อหลอกลวงประชาชน มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ผู้ใดกระทำความผิดตามที่กล่าวมาข้างต้นโดยมีความมุ่งหมายทางการเงินหรือเพื่อการพาณิชย์ โดยประทับเครื่องหมายกาชาด หรือนามกาชาดบนสินค้าเพื่อจำหน่าย เช่น ฉลาก หรือเครื่องหมายการค้า มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ สินค้า สิ่งของที่มีตราดังกล่าวรวมทั้งเงินที่เรียไรมานี้ได้เนื่องจากการใช้ตรา นั้น อาจถูกศาลริบได้

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔๔

^{๒๑} พระราชบัญญัติกาชาด พ.ศ.๒๔๕๕ มาตรา ๗

เขตและท้องที่สำหรับโรงพยาบาล

เขตนี้อาจกำหนดขึ้นได้ทั้งในเวลาสงบและเวลาที่มีการสู้รบ หรือภายหลังจากการสู้รบแล้ว โดยจัดให้มีเขตดังกล่าวนี้ในดินแดนของฝ่ายตน หรือในเขตที่ถูกยึดครอง เขตนี้เป็นเขตโรงพยาบาลที่จะต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อให้สามารถดำเนินงานด้านมนุษยธรรมที่เกี่ยวกับการขัดกันด้วยอาวุธ การกำหนดเขตนี้เป็นการตกลงหรือรับรองโดยผู้เป็นฝ่ายในการพิพาท ซึ่งในการตกลงหรือรับรองนั้นอาจใช้ร่างความตกลงซึ่งเป็นผนวกแนบท้ายอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ในการพิจารณาด้วยก็ได้

การเสียไปซึ่งการคุ้มครอง

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น การบริการทางการแพทย์จะต้องได้รับการคุ้มครอง อย่างไรก็ตามก็อาจเสียไปซึ่งการคุ้มครองได้ถ้าเจ้าหน้าที่แพทย์ สถานที่และการขนส่งทางการแพทย์ได้ดำเนินการอันเป็นอันตรายแก่ฝ่ายในการขัดแย้ง เช่น การใช้โรงพยาบาลเพื่อขนส่งอาวุธ หรือการใช้สถานพยาบาลเพื่อเป็นฐานบัญชาการรบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ฝ่ายในการขัดแย้งจะโจมตีในทันทีไม่ได้ จะต้องมีการเตือนตามสมควรก่อน โดยแจ้งกำหนดเวลาที่เหมาะสม ซึ่งหากมีการเพิกเฉยก็โจมตีได้^{๒๒}

อย่างไรก็ตาม กรณีดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าทำให้หน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์เสียไปซึ่งการคุ้มครอง^{๒๓}

๑. พนักงานของหน่วยที่มีอาวุธ ได้ใช้อาวุธเพื่อป้องกันตัวเองหรือผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยที่อยู่ในความดูแลของตน ซึ่งในพิธีสารฉบับที่ ๑. ในข้อ ๑๓. ได้กำหนดอาวุธดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นอาวุธเบาประจำกายส่วนบุคคล

^{๒๒} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๑

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๒๒

๒. ในกรณีที่หน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์นั้น ไม่มีพยาบาลถืออาวุธ ประจำอยู่หน่วยหรือสถานที่นั้น จะได้รับการคุ้มครองจากหน่วย ยามรักษาการ หรือ ขบวนคุ้มกัน

๓. หากได้มีการค้นพบอาวุธขนาดเล็กและกระสุนในหน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์ โดยอาวุธและกระสุนนั้น ได้ยึดมาจากผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย และยังมีได้มีการส่งมอบอาวุธกระสุนนั้นแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

๔. เมื่อมีพนักงานและวัสดุสิ่งของของบริการสัตวแพทย์อยู่ในที่นั้น โดยมิได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยหรือสถานพยาบาล

๕. เมื่อการดำเนินงานด้านมนุษยธรรมของหน่วยหรือสถานที่ทางการแพทย์นั้น ได้รวมถึงการดูแลรักษาพลเรือนที่ได้รับบาดเจ็บหรือป่วยด้วยการขนส่งทางการแพทย์

การขนส่งทางการแพทย์ หมายถึง การขนส่งผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย ผู้ซึ่งเรืออับปาง พนักงานแพทย์ บุคลากรทางศาสนา อุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือเวชภัณฑ์ ที่ได้รับความคุ้มครองทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ^{๒๔}

นอกจากพนักงาน หน่วยและสถานที่ทางการแพทย์จะต้องได้รับการคุ้มครองและเคารพแล้ว การขนส่งทางการแพทย์ก็จะต้องได้รับการปฏิบัติดังกล่าวเช่นกัน^{๒๕} ในส่วนนี้จะกล่าวถึง

การขนส่งทางการแพทย์กระทำได้อันนี้

๑. การขนส่งทางบก
๒. การขนส่งทางเรือ
๓. การขนส่งทางอากาศ

^{๒๔} พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๘ (ค)

^{๒๕} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๓๕ , พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๑

๑. การขนส่งทางบก

การขนส่งทางการแพทย์ทางบกไม่ว่าจะโดยยานพาหนะใดก็ตาม เพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง ยานพาหนะนั้นจะต้องมีเครื่องหมายพิเศษอันเด่นชัด ซึ่งได้แก่ เครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดงอยู่ด้วย

๒. การขนส่งทางเรือ

โดยหลักการแล้ว การขนส่งทางเรือก็จะต้องได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้การคุ้มครองจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อเรือนั้นสามารถแสดงตนหรือรับรองได้ว่าเป็นเรือทางการแพทย์ เรือดังกล่าวจึงต้องมีเครื่องหมายพิเศษอันเด่นชัด (เครื่องหมายกาชาดหรือเครื่องหมายเสี้ยววงเดือนแดง) หรือใช้สัญญาณพิเศษอันเด่นชัด (สัญญาณวิทยุเฉพาะ)^{๒๖}

เรือพยาบาล ไม่ว่าจะเป็เรือพยาบาลทหาร^{๒๗} , เรือพยาบาลที่ใช้โดยสภากาชาดประจำชาติ^{๒๘} , เรือพยาบาลอื่นๆ จะต้องไม่ถูกโจมตีหรือจับกุมไม่ว่าพฤติกรรมใดๆ แต่ทั้งนี้จะต้องมีการแจ้งชื่อและลักษณะของเรือนั้นเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามทราบล่วงหน้าก่อนใช้เรือ การคุ้มครองดังกล่าวนี้รวมไปถึงเรือชูชีพของเรือเหล่านั้นด้วย^{๒๙}

ส่วนเรือเล็กซึ่งใช้โดยรัฐหรือโดยองค์การเรือชูชีพซึ่งได้รับการรับรองเป็นทางการสำหรับการช่วยเหลือนายฝั่ง ก็ได้รับการคุ้มครองและเคารพด้วยเช่นกันเท่าที่จะไม่ขัดกับการดำเนินการทางทหาร

เรือพยาบาลที่อยู่ในท่าเรือที่ฝ่ายตรงข้ามยึดครองนั้น จะต้องได้รับการยินยอมให้ออกจากท่านั้นได้^{๓๐}

^{๒๖} พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๘ (ฐ)

^{๒๗} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒ ข้อ ๒๒ ให้คำนิยามเรือพยาบาลทหารว่า “เรือที่ประเทศต่างๆ สร้างขึ้นหรือจัดไว้เป็นพิเศษ และโดยเฉพาะเพื่อช่วยเหลือรักษาพยาบาล และขนย้ายผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยไข้ และผู้ซึ่งเรืออับปางนั้น”

^{๒๘} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒ ข้อ ๒๔ , ๒๕

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๒๖

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๒๕

เรือพยาบาลดังกล่าวเมื่อจอดอยู่ในท่าที่เป็นกลาง ไม่ให้ถือว่าเป็นเรือรบ
เรือพาณิชย์ซึ่งได้ทำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นเรือพยาบาลนั้นจะใช้เพื่อ
การอื่นไม่ได้ตลอดเวลาที่ทำการรบ^{๓๑}

เรือที่เข้ามาจะได้รับอนุญาตให้ขนส่งสิ่งอุปกรณ์ที่จะนำไปใช้เฉพาะเพื่อ
การรักษาผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยในกองทัพ หรือเพื่อใช้ในการป้องกันโรค ก็จะต้องได้รับ
อนุญาตให้ดำเนินการได้ แต่จะต้องแจ้งรายละเอียดการเดินทางไปให้ภาคีคู่พิพาท
ทราบและอนุญาตก่อน ทั้งนี้ฝ่ายศัตรูสามารถสงวนสิทธิในการขึ้นเรือแต่จะกักเรือ
หรือยึดอุปกรณ์ที่บรรทุกมาไม่ได้^{๓๒}

ส่วนเรือทางการแพทย์อื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมา ไม่ว่าจะอยู่ในทะเลหรือน่านน้ำใด จะได้รับการเคารพและคุ้มครองเช่นเดียวกัน หากสามารถแสดงตนและ
รับรองได้ว่าเป็นเรือทางการแพทย์ ดังนั้นจึงควรแสดงตนโดยใช้เครื่องหมายพิเศษ
อันเด่นชัด หรือโดยวิธีอื่น^{๓๓} เช่น การใช้ธงชาติและธงกาชาด เป็นต้น

การคุ้มครองส่วนของเรือรบที่ได้จัดไว้สำหรับผู้ป่วย

ในกรณีที่เกิดการสู้รบขึ้นบนเรือรบ ส่วนของเรือที่ได้จัดไว้สำหรับผู้บาดเจ็บ
เจ็บและผู้ป่วยจะต้องได้รับการเคารพและให้คงไว้ ทั้งนี้ห้ามเปลี่ยนแปลงบริเวณดัง
กล่าวทราบเท่าที่จำเป็นสำหรับผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนทางทหาร บริเวณดังกล่าวนั้นก็อาจใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้เมื่อได้จัดให้ผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยในเรือได้รับการ
ดูแลรักษาเรียบร้อยแล้ว^{๓๔}

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๓

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๘

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๔๓

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๒๘

หน้าที่ของเรือพยาบาล

เรือพยาบาลจะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยและผู้ซึ่งเรืออับปาง โดยไม่คำนึงผู้ประสบภัยเหล่านั้นจะเป็นคนชาติใด และจะต้องไม่ใช่เรือเหล่านี้ในทางทหาร อีกทั้งจะต้องไม่กีดขวางการดำเนินการของผู้ทำการรบ^{๓๕}

ในระหว่างและภายหลังการรบ เรือพยาบาลจะปฏิบัติการโดยความเสี่ยงภัยของตนเอง

การเสียไปซึ่งการคุ้มครอง

เรือพยาบาลจะเสียไปซึ่งการคุ้มครองต่อเมื่อนำไปใช้นอกหน้าที่ทางมนุษยธรรมเพื่อกระทำการอันเป็นภัยอันตรายแก่ฝ่ายศัตรู แต่อย่างไรก็ดี การคุ้มครองจะเสียไปต่อเมื่อมีการเตือนตามสมควร โดยแจ้งกำหนดระยะเวลาอันเหมาะสมตามควรแก่กรณีก่อน และคำเตือนนั้นถูกเพิกเฉย

เรือพยาบาลจะต้องไม่มีหรือไม่ใช่รหัสลับสำหรับการส่งวิทยุหรือการสื่อสารอื่นๆ

แต่หากเป็นกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ จะไม่ถือว่าเสียการคุ้มครอง

๑. การที่ลูกเรือของเรือพยาบาลหรือส่วนของเรือที่จัดไว้สำหรับผู้ป่วยมีอาวุธเพื่อรักษาความเรียบร้อย เพื่อป้องกันตนเองหรือผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ

๒. การที่มีเครื่องมือสำหรับใช้โดยเฉพาะในการเดินเรือหรือการสื่อสารอยู่บนเรือ

๓. การที่ค้นพบอาวุธและเครื่องกระสุนปืนซึ่งแบกหรือถือได้บนเรือหรือส่วนของเรือที่จัดไว้สำหรับผู้ประสบภัย โดยอาวุธและเครื่องกระสุนดังกล่าวยึดได้จากผู้ประสบภัย และยังมีได้ส่งมอบให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

^{๓๕} เรืองเคียงกัน ข้อ ๓๐

๔. การที่กิจการในด้านมนุษยธรรมของเรือหรือส่วนดังกล่าว หรือของลูกเรือได้รวมไปถึงการดูแลรักษาผู้ประสบภัยที่เป็นพลเรือน

๕. การขนส่งบริภัณฑ์และพนักงานที่มุ่งหมายเฉพาะให้ทำหน้าที่ทางการแพทย์เกินกว่าความต้องการปกติ^{๓๖}

อากาศยานทางการแพทย์

อากาศยานทางการแพทย์ หมายถึง อากาศยานที่ใช้เฉพาะเพื่อการขนย้ายผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ เช่นเดียวกับการขนส่งทางการแพทย์อื่นๆ ก็จะต้องไม่ถูกโจมตี ได้รับการคุ้มครองและจะต้องได้รับความเคารพจากคู่พิพาทในการขัดแย้งเมื่อบินอยู่ในระดับความสูง ในเวลาและตามเส้นทางที่ได้มีการตกลงเฉพาะระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการพิพาท

อากาศยานนี้จะต้องมีเครื่องหมายพิเศษ (กาชาด, เลี้ยววงเดือนแดง) และธงชาติของตนที่ด้านใต้และด้านบน และด้านข้างทั้งสองด้าน อีกทั้งจะต้องมีเครื่องหมายหรือเครื่องแสดงลักษณะอย่างอื่นซึ่งอาจเป็นที่ตกลงกันระหว่างคู่พิพาทเมื่อเริ่มต้นหรือในระหว่างการสู้รบ

นอกจากนี้ หากมิได้มีการตกลงกัน ห้ามอากาศยานทางการแพทย์บินเหนืออาณาเขตของฝ่ายตรงข้าม^{๓๗}

นอกจากนี้ อากาศยานทางการแพทย์จะต้องเชื่อฟังคำสั่งให้ลงจอด และเมื่อได้ลงจอดและถูกตรวจสอบแล้ว อากาศยานดังกล่าวและผู้โดยสารก็อาจทำการบินต่อไปได้

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน ข้อ ๓๘

^{๓๗} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๓๖, อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒ ข้อ ๓๕ และอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๔ ข้อ ๒๒

การบินเหนือบริเวณที่ไม่อยู่ในการควบคุมของฝ่ายตรงข้ามนั้นไม่จำเป็นต้องมีการตกลง แต่อย่างไรก็ตามควรแจ้งให้ฝ่ายศัตรูทราบด้วยในกรณีที่เกี่ยวข้องบินนั้นอยู่ในวิธีการยิงจากพื้นสู่อากาศของฝ่ายตรงข้าม ส่วนการบินเหนือบริเวณพื้นที่สู้รบนั้นก็ควรมีการทำความเข้าใจกับฝ่ายตรงข้ามเพื่อความปลอดภัยของอากาศยาน แต่หากไม่ได้มีการทำความเข้าใจเช่นว่า อากาศยานทางการแพทย์นั้นก็ต้องปฏิบัติการโดยความเสี่ยงภัยเอง

การบินเหนือบริเวณที่อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายตรงข้ามนั้น การตกลงกับฝ่ายดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น^{๓๘}

ส่วนการบินเหนือบริเวณของประเทศที่เป็นกลาง อากาศยานทางการแพทย์นั้นก็จะต้องแจ้งให้ประเทศเป็นกลางทราบล่วงหน้าถึงการบินนั้นด้วย และจะต้องแจ้งคำสั่ง (ถ้ามี) ที่ให้ลงจอด^{๓๙}

ข้อจำกัดในการปฏิบัติการของอากาศยานทางการแพทย์^{๔๐}

๑. ห้ามใช้อากาศยานทางการแพทย์ในด้านการทหาร หรือเพื่อคุ้มกันเป้าหมายทางทหารเพื่อให้พ้นจากการโจมตี

๒. ห้ามใช้อากาศยานทางการแพทย์สำหรับด้านการข่าวกรอง ไม่ว่าจะเพื่อรวบรวมส่งข้อมูล หรือบรรทุกสิ่งของเพื่อการดังกล่าว

๓. ห้ามใช้อากาศยานทางการแพทย์สำหรับการบรรทุกอาวุธ เว้นแต่ที่ยึดได้จากผู้ประสบภัยและยังมีได้ส่งมอบแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรืออาวุธขนาดเบาที่เจ้าหน้าที่ใช้เพื่อป้องกันตนเอง

๔. ห้ามใช้อากาศยานทางการแพทย์เพื่อการค้นหาผู้ประสบภัยในขณะที่บินอยู่เหนือบริเวณของฝ่ายตรงข้าม

^{๓๘} พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๗

^{๓๙} อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๑ ข้อ ๓๗ , อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ ๒ ข้อ ๔๐

^{๔๐} พิธีสารฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๘

เอกสารวิชาการโดยกองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

.....

หลักกฎหมายคุ้มครองผู้บังคับบัญชาและกำลังพลในการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘^๑

ผู้บังคับบัญชาและกำลังพลซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่และได้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระราชกำหนด ฯ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย หากการปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย เป็นการกระทำที่ ๑) สุจริต คือ ตรงไปตรงมา ไม่กลั่นแกล้ง ๒) ไม่เลือกปฏิบัติ คือ ปฏิบัติเท่าเทียมกัน มาตรฐานเดียวกันในเรื่องทำนองเดียวกัน และ ๓) ไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น คือ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นอันตรายโดยวิธีอื่นใดได้ หรือเป็นหนทางสุดท้าย

พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับผิดชอบเมื่อการกระทำเข้าเงื่อนไขตามหลักกฎหมายดังกล่าว แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ได้รับความเสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ ผู้เสียหายสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐได้โดยตรงเพื่อให้เกิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ และในกรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง การกระทำโดยจงใจหมายถึงเป็นการกระทำโดยผู้กระทำตั้งใจที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของตน ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น คณะกรรมการกฎหมายได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงการกระทำประมาทเลินเล่อที่เบี่ยงเบนไปจาก

^๑กองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ “เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๑ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๗”

เกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก หมายความว่าขาดความระมัดระวังอย่างมาก เช่น เห็นได้ว่าจะมีความเสียหายเกิดขึ้น หรือหากระมัดระวังเล็กน้อยก็จะคาดเห็นได้ถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น (มาตรา ๑๗) แห่งพระราชกำหนด ฯ มาตรา ๕ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๓๕)

....

การเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ด้วยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ นายกรัฐมนตรีเสนอว่าการพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่เข้าข่ายตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ฯ ที่ต้องส่งเรื่องไปขอความเห็นชอบของรัฐสภายังไม่มี ความชัดเจน เนื่องจากกฎหมายกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ ตามมาตรา ๑๕๐ ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ และกรณีที่มีปัญหารัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๕๐ ก็ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น กรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่กระทำได้ โดยไม่ต้องเสนอขอความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ก็อาจเกิดปัญหาโต้แย้งถึงความไม่ถูกต้องในภายหลัง ในขณะที่เวลานั้นถ้าคณะรัฐมนตรีพิจารณาส่งเรื่องที่ไม่ชัดเจนว่าจะเข้าข่ายมาตรา ๑๕๐ วรรคสองหรือไม่ ไปเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภา ก็จะมีปัญหาโต้แย้งได้เช่นเดียวกันว่ามีใช่เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาจะพิจารณาได้ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวมีความชัดเจนและเหมาะสม ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการชี้แจงต่อรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ และสาธารณชน แล้วแต่กรณี จึงขอให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติว่าเรื่องใดที่เสนอละดับรัฐมนตรี หากมี

ประเด็นที่อาจเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๐ หน่วยงานเจ้าของเรื่องต้องระบุข้อมูล เหตุผล ข้อเท็จจริงในหนังสือเสนอเรื่องมาให้ชัดเจนด้วยว่าเป็นกรณีที่อยู่ในข่ายต้องดำเนินการเสนอขอความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสองของรัฐธรรมนุญ ฯ หรือไม่ เพราะเหตุใด เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วลงมติเห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณเขตปลอดภัยในราชการทหารที่อาจมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชนในเขตพื้นที่ตามร่างพระราชกฤษฎีกา

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๑๐๕๘๕ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถึงกระทรวงกลาโหมเพื่อดำเนินการ สรุปได้ว่า

๑. รัฐธรรมนุญ ฯ มาตรา ๕๗ วรรคสอง ได้บัญญัติให้การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชนให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการเพื่อประกันสิทธิการมีส่วนร่วมในการรับรู้และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อบุคคลและส่วนรวม นอกจากนี้มาตรา ๒๖ และ มาตรา ๒๗ ได้บัญญัติรับรองให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในการตรากฎหมาย ทั้งนี้ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวสมควรดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด

๒. เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยเขตปลอดภัยในราชการทหาร พุทธศักราช ๒๕๓๘ เห็นว่า มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปลอดภัยในราชการทหารไว้เป็นการเฉพาะ ประกอบกับการออกพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้อาจมีผล

กระทบต่อความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชนในเขตพื้นที่ตามร่างพระราชกฤษฎีกา
สมควรที่จะดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญ ฯ ก่อนดำเนินการต่อไป โดยในขั้นตอนนี้จะดำเนินการตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๕๘ เพื่อมิให้
บุคคลใดเหยียบย่ำเอาความไม่สมบูรณ์ของกระบวนการรับฟังความคิดเห็นขึ้นมาเป็น
ข้อโต้แย้งในภายหลัง ซึ่งอาจนำไปสู่การฟ้องร้องขอเพิกถอนพระราชกฤษฎีกา
กำหนดเขตปลอดภัยในราชการทหารต่อไป

๓. เพื่อให้กระบวนการรับฟังความคิดเห็น ฯ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญ ฯ และมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา
ตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี จึงใคร่ขอให้กระทรวงกลาโหมได้ดำเนินการรับฟัง
ความคิดเห็นให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว โดยขอให้ชี้แจงรายละเอียด
ของขั้นตอนที่ได้ดำเนินการทั้งก่อนและหลังการรับฟังความคิดเห็นตามที่กำหนด
ไว้ในข้อ ๕ ข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ และ ข้อ ๑๓ ของระเบียบ ฯ
ประกอบด้วย

.....

เอกสารวิชาการโดยกองกฎหมายพิทักษ์อาหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

.....

สรุปแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับความหมายหนังสือสัญญาตาม
มาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐^๑

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๖-๗/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เรื่อง ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการรื้อถอนการรื้อถอนไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๐ หรือไม่ ซึ่งยึดถือตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๑/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินที่รัฐบาลไทยมีไปถึง กองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓๓/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ เรื่อง อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ วรรคสอง หรือไม่ ซึ่งสรุปความหมายหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ดังนี้ “หนังสือสัญญา หมายถึงความตกลงระหว่างประเทศทุกประเภทที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะถูกบันทึกไว้ในเอกสารฉบับ

^๑กองกฎหมายพิทักษ์อาหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ “เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๒ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๑”

เดียวกันหรือหลายฉบับเกี่ยวพันกัน และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร” ดังนั้น หากหนังสือสัญญาใดกำหนดให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่ง หนังสือสัญญาดังกล่าวไม่เป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

.....

แนวทางปฏิบัติในขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในชั้นสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาและรัฐสภา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจถือปฏิบัติต่อไปเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในชั้นสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาและรัฐสภา สรุปได้ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี

ให้ผู้แทนคณะกรรมการกฤษฎีกาชี้แจงร่างพระราชบัญญัติที่รับผิดชอบในที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร และให้รัฐมนตรีเจ้าของเรื่องพิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่รับผิดชอบโดยตรงในระดับนโยบายเข้าชี้แจงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีในที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง โดยเคร่งครัด

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาคราวใด หากมีร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงใดเป็นเจ้าของเรื่องในวาระการประชุม ให้รัฐมนตรีว่าการ หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการของกระทรวงนั้น เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง

การเสนอขอตั้งกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ให้มีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เข้าร่วมตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ๆ มาแต่ต้น หรือ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหมาย

และผู้แทนส่วนราชการเจ้าของร่างพระราชบัญญัติร่วมเป็นกรรมการ ๑ อยู่ด้วย เพื่อให้สามารถชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ชัดเจน

การพิจารณาร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอซึ่งอยู่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือกรรมการร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และมีการเชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐไปชี้แจงประกอบการพิจารณานั้น ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ชี้แจงต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการร่าง หรือการใช้กฎหมายนั้นมาแต่ต้น และต้องเป็นผู้มีอำนาจระดับสูง

๒. เมื่อคณะรัฐมนตรีรับหลักการร่างพระราชบัญญัติแล้วให้ดำเนินการเป็นไปตามหลักการและนโยบายของรัฐบาลไม่ควรขอแก้ไขหรือชี้แจงให้ผิดไปจากหลักการเดิมหรือยอมตามข้อเสนอของหน่วยงานอื่น โดยผลการ หากทราบว่าคณะกรรมการ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติในสาระสำคัญ ไม่สอดคล้องหรือผิดไปจากหลักการเดิมต้องรีบรายงานถึงผลดีและผลเสียของการแก้ไขดังกล่าวให้รัฐมนตรีเจ้าของเรื่องทราบโดยด่วน

๓. กรณีที่รัฐมนตรีเจ้าของเรื่องเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการหรือนโยบายของรัฐบาล ให้ประสานกับคณะกรรมการ ๑ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากดำเนินการแล้วยังไม่เป็นผล หรือไม่อาจดำเนินการได้ ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยด่วนต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชน

ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ถือปฏิบัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีขอรับมาพิจารณาก่อนรับหลักการ โดยปกติให้ขอเวลาสำหรับพิจารณามีกำหนดอย่างน้อย ๔๕ วัน และถ้าเป็นเรื่องเร่งด่วนให้ขอเวลาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓๐ วัน เมื่อสภาฯ อนุมัติแล้วให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งร่างพระราชบัญญัตินั้น ๆ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเชิญผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับ

ร่างพระราชบัญญัตินั้น รวมทั้งผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ มาร่วมพิจารณาโดยด่วนให้แล้วเสร็จ และ เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาก่อนครบกำหนดเสนอสภา ฯ ๑๕ วัน (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๒๔ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการเสนอร่าง กฎหมาย)

.....

แนวทางในการดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบตามที่สำนัก เลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ถู้อปฏิบัติต่อไปเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง ดังนี้

๑. การดำเนินคดีในศาลยุติธรรม

๑.๑ การดำเนินคดีอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ให้แจ้งความร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ไม่สมควรว่าจ้างทนายความยื่นฟ้องคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดเอง

ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่ถูกเอกชนฟ้องเป็นคดีอาญา ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการแก้ต่างคดีให้ ถ้าพนักงานอัยการปฏิเสธหรือขัดข้องในการรับแก้ต่างให้ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจมีสิทธิว่าจ้าง ทนายความดำเนินคดีได้

๑.๒ การดำเนินคดีแพ่ง

๑.๒.๑ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่ได้ยื่น เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่กับเอกชนในทางแพ่ง หรือกรณีจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล

และกรณีในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ถูกเอกชนฟ้องคดีแพ่ง ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีเรื่องนั้น โดยตรงดำเนินการ รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินธุรกิจการค้า การบริการเป็นปกติธุระและเป็นคดีอันเกี่ยวกับ ธุรกิจการค้า นั้น ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการ

๑.๒.๒ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าคดีนั้นตัวความอยู่ในฐานะเสียเปรียบไม่สามารถชนะคดีได้ หรือการดำเนินคดีไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ให้พนักงานอัยการแจ้งฐานะคดีให้ตัวความพิจารณาว่า ควรยุติการดำเนินคดี หากตัวความเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของพนักงานอัยการ เป็นอันยุติการดำเนินคดีในเรื่องนั้น

๑.๒.๓ หากตัวความมีความเห็นขัดหรือแย้งกับความเห็นของพนักงานอัยการ ให้แจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการและให้พนักงานอัยการปฏิบัติ ดังนี้

(ก) ถ้าตัวความเป็นส่วนราชการอันมิใช่ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น ให้พนักงานอัยการส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดวินิจฉัย ถ้าอัยการสูงสุดวินิจฉัยชี้ขาดให้ดำเนินคดีต่อไปตามความเห็นของตัวความ ให้แจ้งพนักงานอัยการดำเนินการไปตามนั้น แต่หากอัยการสูงสุดวินิจฉัยชี้ขาดเห็นพ้องกับความเห็นของพนักงานอัยการว่าควรยุติการดำเนินคดี ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาชี้ขาดการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวินิจฉัยชี้ขาดว่าควรยุติการดำเนินคดีเรื่องนั้นหรือไม่

กรณีคณะกรรมการ ฯ สั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป หากคณะกรรมการ ฯ สั่งให้ยุติเรื่อง ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ กรณีนี้ให้พนักงานอัยการส่งเรื่องคืนตัวความ

(ข) ถ้าตัวความเป็นส่วนราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ให้พนักงานอัยการนำความเห็นของตัวความประกอบการพิจารณาสั่งคดี หากยังเห็นว่าคดีนั้นตัวความอยู่ในฐานะเสียเปรียบไม่สามารถชนะคดีได้และดำเนินคดีไม่เกิดประโยชน์ ให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งไม่รับว่าต่างแก่ต่างได้ กรณี

พนักงานอัยการสั่งไม่รับว่าต่างแก้ต่างให้ให้ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจมีสิทธิว่าจ้างให้ทนายความดำเนินคดีในศาลได้

๒. การดำเนินคดีในศาลปกครอง

๒.๑ ให้หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคู่กรณีในคดีปกครอง หากมีเจ้าหน้าที่ หรือนิติกรที่มีความรู้ความสามารถอยู่แล้วและประสงค์จะดำเนินคดีปกครองเอง ก็ให้ดำเนินคดีปกครองเองจนถึงที่สุด แต่ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่หรือนิติกรดังกล่าว หรือมีแต่ประสงค์ให้พนักงานอัยการดำเนินการแทน ให้ทำความตกลงกับพนักงานอัยการให้ดำเนินคดีแทนโดยเร่งด่วน หากเป็นกรณีที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ก็ให้ว่าจ้างทนายความผู้เชี่ยวชาญได้ โดยขอความเห็นชอบจากอัยการสูงสุดหรือผู้แทนที่อัยการสูงสุดมอบหมาย และหากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ให้ทำความตกลงกับสำนักงบประมาณในเรื่องค่าใช้จ่ายด้วย

๒.๒ ในกรณีหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนในฐานะผู้รับมอบอำนาจ ถ้าพนักงานอัยการมีความเห็นว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวอยู่ในฐานะเสียเปรียบไม่สามารถชนะคดีได้ หรือการดำเนินคดีไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ไม่ควรที่หน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินคดีในเรื่องนั้น ให้พนักงานอัยการแจ้งฐานะคดีและดำเนินการต่อไป เพื่อให้อัยการสูงสุดวินิจฉัยชี้ขาด และนำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาชี้ขาดการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ปฏิบัติตามข้อ ๑.๒.๓ (ก) โดยอนุโลม

๓. การดำเนินคดีชั้นอนุญาโตตุลาการ

ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่มีข้อพิพาทในคดีแพ่ง และคดีปกครองที่ต้องใช้อนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล ให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินคดีแทนได้ในชั้นอนุญาโตตุลาการ หรือให้ว่าจ้างทนายความดำเนินคดีแทนได้ ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบจากสำนักงานอัยการสูงสุด

หรือผู้แทนที่อัยการสูงสุดมอบหมาย และหากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้
ท่าความตกลงกับสำนักงานประมาณในเรื่องค่าใช้จ่ายด้วย

๔. ระยะเวลาส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ

ในการดำเนินคดีทุกประเภท ให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องเร่งรัดเจ้าหน้าที่ของ
หน่วยงานเจ้าของเรื่องรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนแล้วรีบส่งเรื่องที่พิพาทไป
ยังพนักงานอัยการก่อนครบกำหนดอายุความไม่น้อยกว่า ๓ เดือน เพื่อป้องกันความ
เสียหายที่จะเกิดขึ้น

๕. การดำเนินคดีที่ขาดอายุความ

กรณีคดีขาดอายุความแล้ว แต่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และ
รัฐวิสาหกิจยังยืนยันให้พนักงานอัยการดำเนินคดีให้ ทั้งที่เห็นได้ล่วงหน้าว่า หาก
ดำเนินคดีต่อไปก็มีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ กล่าวคือ เสียค่าใช้จ่าย
เสียเวลา เสียกำลังคนในการปฏิบัติงาน โดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้งการดำเนินคดีของรัฐ
ไม่ควรดำเนินการในลักษณะที่เอารัดเอาเปรียบเอกชน ด้วยการคาดหวังว่าเอกชนอาจ
ไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้คดีเพราะความไม่รู้กฎหมายหรือความหลงลืม หรืออาจขาด
นัดยื่นคำให้การ หรือขาดนัดพิจารณา เพราะมีผลให้การอำนวยความสะดวกของรัฐ
ขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ จึงไม่
ควรนำคดีที่ขาดอายุความแล้วส่งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป

๖. การยุติข้อพิพาทระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

๖.๑ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจถือปฏิบัติว่า กรณีเกิด
ข้อพิพาทในระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ เมื่อมีพยาน
หลักฐานชัดเจนว่าฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบ และไม่ตั้งใจโต้แย้งใน
เรื่องจำนวนค่าเสียหาย ให้ฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายดำเนินการชำระค่าเสียหายให้
แก่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายให้เรียบร้อยโดยเร็วเพื่อมิให้เกิดคดีความระหว่างส่วนราชการ
หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจด้วยตนเอง

๖.๒ กรณีส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจเกิดข้อพิพาทระหว่างกัน มิให้ฟ้องคดีต่อศาล ให้ส่งเรื่องที่มีข้อพิพาทเรียกร้องไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดภายในอายุความ เพื่อพิจารณาเสนอคณะกรรมการพิจารณาชี้ขาดการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาและมีความเห็นเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาคัดสินชี้ขาดแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

ให้สำนักงานอัยการสูงสุดส่งคำตัดสินชี้ขาดและมติคณะรัฐมนตรีแจ้งให้คู่กรณีทราบและถือปฏิบัติ หากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจใดเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำตัดสินชี้ขาดดังกล่าวข้างต้น ให้นำเรื่องเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

๗. ให้มีคณะกรรมการพิจารณาชี้ขาดการยุติในการดำเนินคดีแพ่งของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรียกโดยย่อว่า “กยพ.” มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ องค์ประกอบ ๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประธานกรรมการ ๒. ปลัดกระทรวงการคลัง กรรมการ ๓. ปลัดกระทรวงยุติธรรม กรรมการ ๔. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี กรรมการ ๕. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา กรรมการ ๖. อัยการสูงสุด กรรมการและเลขานุการ ๗. อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอัยการสูงสุด กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ๘. อัยการพิเศษฝ่ายการยุติในการดำเนินคดีแพ่ง กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีอำนาจหน้าที่ ๑. พิจารณาชี้ขาดการดำเนินคดีปกครองและคดีแพ่งทั้งปวง เช่น คดีภาษีอากร คดีล้มละลายและคดีอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น ๒. พิจารณาคัดสินชี้ขาดข้อพิพาทเรียกร้องระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่มีข้อพิพาทระหว่างกัน ๓. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการใด ๆ ตามความจำเป็นที่คณะกรรมการมอบหมาย (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๙๔ ลงวันที่ ๑๔

ธันวาคม ๒๕๔๕ เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การดำเนินคดีอาญา คดี
แพ่ง และคดีปกครอง โดยได้รับการอนุเคราะห์สำเนาหนังสือดังกล่าวจากกอง
นิติธรรมทหาร กรมพระธรรมนูญ)

....

เอกสารวิชาการโดยกองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา^๑

การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาแบ่งออกเป็นสองประเภท มีหลักกฎหมาย กฎเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป สรุปได้ดังนี้

๑. การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอรับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งผู้ที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้น

๑.๑ ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วให้รับโทษทางอาญา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งผู้ที่ต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำและผู้ที่ยังไม่ต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำ

๑.๒ คู่สมรส บิดามารดา หรือบุตรหลานของบุคคลตามข้อ ๑.๑

โดยเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่จะต้องถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าการพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ โดยองคมนตรีจะถวายความเห็นโดยละเอียด ในกรณีที่ไม่มิผู้ใดทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้ และในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษที่ถูกจำคุกในเรือนจำก็ได้ การพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจที่อิสระเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ การได้รับพระราชทานอภัยโทษไม่เป็นเหตุให้พ้นผิด เป็นเพียงยกโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา หรือลดโทษ ซึ่งแตกต่างจากการนิรโทษกรรมที่มีผลให้พ้นจากความผิดและความรับผิดชอบ

๒. การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาเพื่อขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตในเรื่องต่าง ๆ ราษฎรที่ประสงค์ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ในกรณีนี้ต้อง

^๑กองกฎหมายทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ “เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๓ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓”

เป็นราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยทำหนังสือรายงานทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาส่งไปยังสำนักพระราชเลขานุการ ต่อจากนั้นกองนิติการของสำนักพระราชเลขานุการจะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเองทางหนึ่ง และสำนักพระราชเลขานุการจะส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งส่งให้สำนักเลขานุการคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของรัฐบาลพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกทางหนึ่ง หลังจากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำนักเลขานุการคณะรัฐมนตรีจะส่งข้อเท็จจริงไปยังสำนักพระราชเลขานุการเพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่งก่อนนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย และองค์มนตรีจะพิจารณาถวายความเห็นเพื่อประกอบพระราชดำริต่อไป ราษฎรที่ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาต้องแจ้งชื่อ นามสกุล และที่อยู่อย่างชัดเจน ราษฎรเพียงคนเดียวหากได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมก็สามารถทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาได้ ไม่จำเป็นต้องรวบรวมรายชื่อของราษฎรเป็นจำนวนมากเพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา (สรุปเรียบเรียงจากหนังสือกรมพระธรรมนูญ ค่วนที่สุด ที่ กท ๐๒๐๒/๘๑๘ ลง ๓ ก.ค.๕๒ เรื่อง การทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา)

อนึ่ง ในรัชกาลที่ ๔ ทรงประกาศไว้ว่า พระมหากษัตริย์ต้องรับฎีกาของราษฎร จะห้ามมิให้รับฎีกาของราษฎรมิได้ (สรุปจากหนังสือรวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนัก รวบรวมและจัดทำโดยสำนักพระราชวัง พุทธศักราช ๒๕๔๗)

.....∞.....

นิรโทษกรรม

“นิรโทษกรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒ มีความหมายสรุปได้ว่า ตามกฎหมายอาญา หมายถึง การลบล้างการกระทำความผิดอาญาที่บุคคลได้กระทำความแล้ว โดยมีกฎหมายที่ออกภายหลังการกระทำความผิดกำหนดให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด และให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายแพ่ง หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งการนิรโทษกรรมแตกต่างจากการอภัยโทษ สรุปได้ดังนี้

๑. นิรโทษกรรมเป็นเรื่องของฝ่ายนิติบัญญัติ ที่ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาว่า จะมีมติให้ความเห็นชอบหรือไม่ ส่วนการอภัยโทษเป็นเรื่องฝ่ายบริหาร ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือคณะรัฐมนตรี ถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษ โดยมี ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ

๒. ส่วนใหญ่ของการนิรโทษกรรมเป็นเรื่องความผิดการเมือง แต่การอภัยโทษส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชญากรรม

๓. การนิรโทษกรรมเป็นเรื่องให้พ้นจากความผิดและความรับผิดชอบ แต่การอภัยโทษเป็นเรื่องให้ ปล่อยตัว เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา หรือลดโทษ และยังไม่เป็นเหตุให้พ้นผิด

๔. การนิรโทษกรรมเป็นเรื่องที่ยังไม่มีการฟ้องหรือฟ้องแล้วก็ได้ แต่การอภัยโทษเป็นเรื่องคดีถึงที่สุดแล้ว

(สรุปเรียบเรียงจากหนังสือกรมพระธรรมนูญ ค่วนที่สุด ที่ กท ๐๒๐๒/๐๐๕๕ ลง ๒๑ ส.ค.๕๒)

มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางที่ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ยึดถือปฏิบัติเมื่อมีการชุมนุมเรียกร้อง และกรณีผู้ชุมนุมเรียกร้องใช้วิธีการรุนแรง โดยกระทำผิดกฎหมาย และเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔ เรื่อง การปรับปรุงบริเวณรอบนอกทำเนียบรัฐบาล และการจัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ของผู้ชุมนุมเรียกร้อง สรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ว่า ผู้ชุมนุมไม่ควรใช้สถานที่บริเวณรอบนอกทำเนียบ

รัฐบาลเป็นที่พักอาศัยซึ่งทำให้ไม่เหมาะสม รัฐบาลได้จัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ให้กับผู้ชุมนุมเรียกร้องแล้ว เป็นพื้นที่ของกรุงเทพมหานครบริเวณใกล้สวนจตุจักร มีห้องประชุมและห้องนอนสำหรับผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะถือว่าการชุมนุมเรียกร้องเป็นหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีการเรียกร้องต้องเดินทางมาควบคุม ดูแล และประสานทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมเรียกร้องอย่างใกล้ชิดโดยตลอดจนกว่าการชุมนุมเรียกร้องจะยุติ

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง เห็นชอบหลักการและแนวทางแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในการเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ โดยให้ข้าราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยใช้หลักเมตตาธรรมควบคู่หลักนิติธรรม แต่หากผู้ชุมนุมกระทำผิดกฎหมายก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการและเอกชน เป็นการกระทำเกินกว่าการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน เป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้อื่น มีการใช้วิธีการรุนแรงหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่ได้เจรจาตกลงไว้แล้ว หรือทำให้ทรัพย์สินของทางราชการหรือเอกชนเสียหาย ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บริหารรัฐวิสาหกิจได้กำชับข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้ยึดถือตามหลักการและแนวทางดังกล่าวข้างต้น โดยเคร่งครัด

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง ว่ายังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายนดังกล่าวสมควรชักซ้อมเพื่อให้การปฏิบัติมีความถูกต้องตรงกันว่า การมีมติเช่นนี้ก็เพื่อให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีหลักและแนวทางเพื่อยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายเพราะถ้าไม่กำหนดหลักการและแนวทางปฏิบัติไว้ หากเกิดการชุมนุมเรียกร้องที่รุนแรงก็

จะไม่มีผู้ใดเข้ารับผิดชอบดำเนินการ หรืออาจมีการแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรงเกินขอบเขตอันจะนำไปสู่ปัญหาที่บ้านปลายยากแก่การแก้ไข ดังนั้นขอให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการตามแนวทางดังนี้

๑) การใช้หลักเมตตาธรรม ต้องตั้งสมมติฐานก่อนว่า ผู้มาชุมนุมเรียกร้องมีความเดือดร้อนและมีความทุกข์จริง ๆ ซึ่งต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีความเดือดร้อนและมีความทุกข์ตามข้อเรียกร้องจริงหรือไม่ ถ้ามีจริงก็ต้องให้ความช่วยเหลือ ตามอำนาจหน้าที่

๒) การใช้หลักกฎหมาย หากผู้ชุมนุมเรียกร้องใช้วิธีการรุนแรง โดยกระทำผิดกฎหมาย และเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้ข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบใช้วิธีการเจรจา ก่อน โดยเสนอแนะให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือยังคงมีการกระทำที่ก้าวร้าว รุนแรง ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมาย โดยให้ดำเนินการในระดับถ้อยที่ถ้อยอาศัย และต้องมองว่าทุกคนเป็นผู้ร่วมชาติ

และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เรื่อง การจัดสถานที่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้อง ซึ่งสืบเนื่องมาจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔ ที่ไม่ควรรให้ผู้ชุมนุมเรียกร้องใช้สถานที่บริเวณรอบนอกทำเนียบรัฐบาลเป็นที่พักอาศัย และรัฐบาลได้จัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ให้กับผู้ชุมนุมเรียกร้องแล้วเป็นพื้นที่ของกรุงเทพมหานครบริเวณใกล้สวนจตุจักรนั้น จึงมีมติว่าเพื่อเป็นการ แสดงความตั้งใจของรัฐบาลในการจัดระเบียบของสังคม ต่อไปหากมีการชุมนุมรอบนอกบริเวณทำเนียบรัฐบาลหรือส่วนราชการใด ๆ ก็ให้เป็นไปเพื่อยื่นข้อเรียกร้องหรือแสดงผลของการชุมนุมเรียกร้องเท่านั้น หากจะมีการชุมนุมยึดถือเข้ามวัน ก็ขอให้ผู้ชุมนุมไปรวมกันที่บริเวณสวนจตุจักรตามที่จัดไว้ให้แล้ว ให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายไปพบปะพูดคุย

เพื่อรับฟังปัญหาของผู้ชุมนุมเรียกร้อง อันเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสนใจกับปัญหาและพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาด้วยหลักเมตตาธรรมต่อ ผู้ที่เคารพกฎกติกาของบ้านเมืองและสังคม

(สรุปเรียบเรียงจากหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว(ล) ๓๕๓๓ ลง ๒๖ เม.ย.๔๔ เรื่อง การปรับปรุงบริเวณรอบนอกทำเนียบรัฐบาล และการจัดสถานที่พักอาศัยแห่งใหม่ของผู้ชุมนุมเรียกร้อง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีด่วนที่สุด ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๗๐ ลง ๓๐ เม.ย.๔๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๑๑๗ ลง ๕ ส.ค.๔๕ เรื่อง หลักการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในการชุมนุมเรียกร้อง และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๔/๑๗๔๒ ลง ๑๐ ก.พ.๔๖ เรื่อง การจัดสถานที่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้อง)

.....∞.....

หลักสากลเกี่ยวกับการสลายการชุมนุมที่มีขอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ได้ก่อเหตุร้ายและที่ก่อเหตุร้าย

หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ ๘ ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ถึง ๗ กันยายน ค.ศ.๑๙๕๐ ซึ่งพอจะเทียบเคียงได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสากลในการสลายการชุมนุม สามารถสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ว่ากรณีที่จะสลายการชุมนุมที่มีขอบด้วยกฎหมายแต่มิได้มีการก่อเหตุร้ายใด ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลังบังคับ แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้การใช้กำลังบังคับนั้นเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุด โดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น สำหรับกรณีที่จะสลายการชุมนุมที่ก่อเหตุร้าย เจ้าหน้าที่ที่

มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจะใช้อาวุธปืนได้เฉพาะต่อเมื่อวิธีการอื่นที่มีอันตรายน้อยกว่านั้นไม่สามารถใช้ได้ผลแล้ว อีกทั้งการใช้อาวุธจะต้องเป็นไปในระดับที่น้อยที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็น และไม่ว่าในกรณีใดเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะต้องไม่ใช้อาวุธปืนกับบุคคลอื่น เว้นแต่ในกรณีเพื่อป้องกันตัวหรือป้องกันผู้อื่นให้พ้นภัยจากภัยอันตรายร้ายแรงที่ใกล้จะมาถึงและมีความรุนแรงที่อาจถึงแก่ชีวิตหรืออันตรายสาหัส

(สรุปเรียบเรียงจากงานแปล “มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Standards on Criminal Justice)” คณะผู้แปล ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ชาติ ชัยเดชสุริยะ และ ณิชวุธสา ฉัตรไพฑูริย์ จัดพิมพ์โดยมูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม)

เอกสารวิชาการโดยกองกฤษฎีกาอาหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ

.....

การใช้ถ้อยคำกฎหมายที่ควรทราบ*

๑. คำว่า “รัฐบาล”

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยมีการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การใช้คำว่า “รัฐบาล” เพื่อใช้ในการอ้างอิง ซึ่งเป็นถ้อยคำที่สำคัญและน่าสนใจที่ผู้ร่างกฎหมายสมควรทราบไว้

๑.๑ ความเป็นมา

ปัญหาการใช้ถ้อยคำนี้มีที่มาจากกรณีที่ได้มีหน่วยราชการบางหน่วย ประกาศโฆษณาหรือแสดงปาฐกถาโดยอ้างรัฐบาลแทนที่จะอ้างอิงหน่วยงานราชการ หรืออ้างอิงตนเองอันเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากคำว่า “รัฐบาล” ควรใช้ เฉพาะกรณีของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ในกรณีนี้ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๘๕ ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณายกร่างแบบการใช้คำว่า “รัฐบาล” เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ว่าเรื่องใดควรอ้างว่า “รัฐบาล” และเรื่องใดควรอ้างอิงชื่อหน่วย ราชการหรือตนเอง

๑.๒ ผลการพิจารณา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (อนุกรรมการยกร่างกฎหมายชุดที่ ๓ พร้อมด้วย กรรมการร่างกฎหมายชุดที่ ๑ ๒ และ ๔ บางท่าน) ได้พิจารณากำหนดความหมายของคำว่า “รัฐบาล” และเห็นควรวางหลักเกณฑ์การใช้ถ้อยคำดังกล่าว (เรื่องเสร็จที่ ๑๑๖/๒๔๘๕) ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ประสงค์ให้มีความหมายเป็นประการหนึ่งประการใด คือ ลักษณะการปกครองแห่งรัฐ รัฐในฐานะที่เป็นตัวแทนของประเทศชาติ หรือคณะ

*เรียบเรียงโดย กองกฤษฎีกาอาหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญ “เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๔ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓” ตัดต่อจากบทที่ ๕ การใช้ถ้อยคำกฎหมายที่ควรทราบ คู่มือแบบการร่างกฎหมาย (Legislative Drafting Manual) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๒๕๕๑

บุคคลซึ่งปกครองประเทศ ให้ใช้คำว่า “รัฐบาล” ได้

(๒) กรณีที่ประสงค์จะหมายถึงคณะบุคคลซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งโดยได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรให้บริหารประเทศ ควรใช้คำว่า “คณะรัฐมนตรี” แต่ถ้ากรณีที่ประสงค์จะหมายถึงคณะรัฐมนตรีในฐานะที่บริหารกิจการในนามของรัฐ จะใช้คำว่า “รัฐบาล” ก็ได้

(๓) ถ้อยคำในกฎหมายที่จะกำหนดให้ราชการหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ใดๆ ซึ่งหน่วยราชการนั้นจะต้องกระทำในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ควรจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าให้อำนาจหรือหน้าที่เช่นนั้นแก่กระทรวงหรือกรมนั้นๆ ไม่ควรบัญญัติว่ารัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี

๒. คำว่า “ข้าราชการการเมือง” กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง” หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

๒.๑ ความเป็นมา

คำว่า “ข้าราชการการเมือง” กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง” หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” มีปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการในคณะกรรมการประเภทต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ขอบเขตของคำดังกล่าวได้พัฒนาไปพร้อมกับการจัดตั้งตำแหน่งบางประเภทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

๒.๒ แนวทางการใช้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้วินิจฉัยเกี่ยวกับความหมายของถ้อยคำดังกล่าวไว้ฉบับนี้ที่ เรื่อง การดำรงตำแหน่งทางการเมืองของคณะกรรมการและผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ (เรื่องเสร็จที่ ๔๘๑/๒๕๓๕) ดังต่อไปนี้

“ข้าราชการการเมือง” หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง

ข้าราชการการเมืองในฝ่ายบริหารในฝ่ายนิติบัญญัติหรือในราชการส่วนท้องถิ่น เช่น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ หรือที่ปรึกษารัฐสภาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๑๘ หรือเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร กรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘

“ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง” หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” รวมทั้งถ้อยคำอื่นในลักษณะเดียวกัน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนาจการบริหารประเทศ หรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรวม ถึงผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการเมืองทั้งหมด ซึ่งงานการเมืองก็คืองานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายที่กำหนดนั้น ดังนั้น “ผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง” หรือ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงหมายความถึงคณะรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา และผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน เช่น ผู้ช่วยรัฐมนตรี ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้วินิจฉัยไว้ในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ฐานะและการดำรงตำแหน่งของผู้ช่วยรัฐมนตรี (เรื่องเสรีจิติ ๑๓๕/๒๕๔๗)

๓. คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ “เจ้าหน้าที่”

๓.๑ ความเป็นมา

การอ้างถึงบุคคลที่มีอำนาจกระทำการตามกฎหมาย จะใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ “เจ้าหน้าที่” ในกฎหมายฉบับเดียวกัน ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายที่แตกต่างกัน โดยกฎหมายส่วนใหญ่มีการให้นิยามคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” แต่ไม่มีการให้นิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก็ได้มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับถ้อยคำดังกล่าวเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางแรก เห็นว่า ให้ใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในความหมายที่เป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นผู้ใด และให้ใช้คำว่า “เจ้าหน้าที่” ใช้ในกรณีที่มีการกำหนดคำนิยามเฉพาะ

แนวทางที่สอง เห็นว่า คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” มักใช้ในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นการเฉพาะเรื่อง ส่วนคำว่า “เจ้าหน้าที่” ใช้ในกรณีที่เป็นการหมายทั่วไป

ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติมีการใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และคำว่า “เจ้าหน้าที่” ในกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกันไปตามความจำเป็น โดยกฎหมายบางฉบับก็มีทั้งคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และคำว่า “เจ้าหน้าที่” อยู่ด้วยกัน ขณะที่บางฉบับก็มีเฉพาะคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หรือคำว่า “เจ้าหน้าที่” เท่านั้น ซึ่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติส่วนใหญ่มีการให้นิยามคำว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลซึ่งผู้มีอำนาจตามกฎหมายแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ กฎหมายแต่ละฉบับก็มีการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันไปบ้างแต่ความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นไม่แตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น

- พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.๒๕๔๑

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

- พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ.๒๕๐๘

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

- พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ.๒๕๕๐

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

- พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.๒๔๘๓

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานสรรพสามิตและผู้

ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่เพื่อปฏิบัติกรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
 อย่างไรก็ดี ในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ มีการให้คำนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่” แทน โดยใช้ว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ มีข้อสังเกตว่า การเขียนจะแตกต่างกันกับรูปแบบการเขียนคำนิยามของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปรากฏในกฎหมายอื่นคือ ไม่มีการบัญญัติแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติอื่น ๆ จะไม่ให้คำนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่”

๓.๒ แบบการใช้

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ยึดถือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับถ้อยคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ “เจ้าหน้าที่” ตามแนวทางที่สอง ด้วยเหตุที่ถ้อยคำในกฎหมายเป็นที่ยุติแล้วว่า คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจตามกฎหมายเฉพาะเรื่องให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามกฎหมายนั้นมีความแตกต่างจากคำว่าเจ้าหน้าที่ เพราะการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีอำนาจตามกฎหมายเฉพาะและได้รับการแต่งตั้งในแต่ละกรณี ดังนั้น การเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีขึ้นไม่ได้หากไม่ได้รับการแต่งตั้งโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง

ส่วนคำว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ จึงมีลักษณะเป็นคำที่ใช้ทั่ว ๆ ไป เหตุผลที่สนับสนุนความเห็นนี้คือในกฎหมายจะไม่มีกำหนดคำนิยามของคำว่าเจ้าหน้าที่เอาไว้ หากแต่ได้กำหนดคำนิยามคำว่าพนักงานเจ้าหน้าที่เอาไว้แทน

ดังนั้น เพื่อความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ การใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ คำว่า “เจ้าหน้าที่” ในกฎหมายจึงควรใช้ดังต่อไปนี้

ใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในกรณีที่กฎหมายนั้นต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปฏิบัติการตามกฎหมายเฉพาะเรื่องอันเป็นการนอกเหนือจากอำนาจ

ทั่วไปที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีอยู่ โดยกฎหมายจะต้องกำหนดให้ผ่านการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเสียก่อนจึงจะสามารถปฏิบัติการได้ ซึ่งการแต่งตั้งนั้นจะเป็นการรับรองว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีความสามารถที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ และแสดงให้เห็นความสำคัญของหน้าที่ตามกฎหมายนั้นว่าจะต้องอาศัยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถสูงกว่าเจ้าหน้าที่ทั่วไป กฎหมายส่วนใหญ่ จึงต้องมีกรกำหนดคำนิยามเอาไว้ การใช้คำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” จึงมีลักษณะเป็นการเฉพาะเจาะจง เมื่อมีการกล่าวถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ในกฎหมายนั้นอีกก็จะเป็นที่ทราบว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความหมายในคำนิยามเท่านั้น

ส่วนการใช้คำว่า “เจ้าหน้าที่” จะใช้ในกรณีที่หมายถึงผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น ๆ เป็นการทั่ว ๆ ไป ไม่มีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงความพิเศษของหน้าที่ตามกฎหมายนั้น โดยอาจใช้คำว่าเจ้าหน้าที่เป็นคำโดดก็ได้ เช่น ในมาตรา ๑๓ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งหมายถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตามกฎหมายนั้น หรืออาจใช้ร่วมกับคำอื่น เช่น ในมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ.๒๕๒๒ ใช้คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งการใช้ในลักษณะดังกล่าวจะหมายถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่กฎหมายนั้นได้ระบุถึง

๔. คำว่า “และ” “หรือ” และ “และ/หรือ”

๔.๑ ความเป็นมา

ในการพิจารณาร่างกฎหมายในชั้นสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ได้มีการแก้ไขการใช้คำว่า “และ” และ “หรือ” ในร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่เป็นระยะ โดยอาจเป็นกรณีการแก้ไขหลักการ ในมาตรานั้น ๆ หรือเป็นกรณีแก้ไขเนื่องจากกรรมาธิการหรือคณะกรรมการ หรือสภาใดสภาหนึ่งเห็นว่าการใช้ถ้อยคำ “และ” และ “หรือ” ในร่างมาตรานั้น ๆ ไม่ตรงกับความหมาย หรือไม่ชัดเจนว่าจะให้รวมทั้งสองกรณีในประโยคนั้น ๆ หรือไม่

ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าความเข้าใจในความหมายของถ้อยคำดังกล่าวยังมีความแตกต่างกันสมควรนำมาพิจารณาดังต่อไปนี้

ในส่วนของกฎหมายไทย ถ้อยคำว่า “และ” และ “หรือ” มีความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรม คำว่า “และ” เป็นคำสันธาน หมายถึง กับ ด้วยกัน ส่วนคำว่า “หรือ” เป็นคำสันธาน หมายถึง คำบอกความให้กำหนดเอา เช่น คำหรือแดง ซึ่งในทางภาษากฎหมาย โดยหลักได้มีการใช้ถ้อยคำว่า “และ” “หรือ” และ “และ/หรือ” ตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมและตามหลักการใช้ภาษาไทยทั่วไป คือ ใช้คำว่า “และ” ในกรณีที่ประสงค์จะให้หมายความรวมทุกประเภทที่กล่าวและใช้คำว่า “หรือ” ในกรณีที่ประสงค์จะให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ในทางกฎหมายบางกรณีแม้ใช้คำว่า “และ” แต่ก็มี ความหมายว่า “และ/หรือ” แต่พบว่ามีการใช้คำ “และ/หรือ” โดยตรงในตัวกฎหมายน้อยมาก

ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ โดยทั่วไปแล้วคำว่า “และ” และคำว่า “หรือ” มีความหมายสามัญที่ชัดเจน ในตัว แต่เมื่อนำมาใช้ในการร่างบทบัญญัติที่มีผลบังคับทางกฎหมายอาจจำเป็นที่จะต้องให้ความหมายอื่น ๆ ที่ไม่ตรงกับ ความหมายสามัญ และการนำคำว่า “และ/หรือ” มาใช้ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาเช่นเดียวกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การใช้คำว่า “และ” นั้น กฎหมายที่ใช้คำว่า “และ” ให้มีความหมายในเชิงการแยกออกจากกันมักเป็นกฎหมายโบราณและไม่ค่อยพบในกฎหมายปัจจุบัน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะร่างกฎหมายในปัจจุบันจะระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำมากกว่าสมัยก่อน และเป็นที่ยอมรับกันว่าคำว่า “และ” จะไม่ใช้กับการให้ความหมายของการแยกออกจากกัน นอกจากนี้การใช้คำว่า “และ” เมื่อใช้ในทางบวก (positive sense) จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนเป็นคำว่า “หรือ” หากต้องการเปลี่ยนไปใช้ในทางลบ (negative sense) และหากจะต้องการคงความหมายเดิมไว้ก็ใช้ “หรือ” เช่นกัน

การใช้คำว่า “หรือ” โดยความหมายทั่วไปจะหมายถึง การแยกออกจากกัน

(disjunctive) และเสนอให้เลือก (presents alternatives) โดยในบางกรณี การใช้คำว่า “หรือ” อาจเป็นเพื่อการขยายเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียง และในบางกรณีอาจใช้คำว่า “หรือ” ให้หมายความว่า “และ” โดยอ้างอิงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น แต่การกระทำเช่นนี้จำเป็นที่จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก

การใช้คำว่า “และ/หรือ” นั้น ไม่พบว่ามีการใช้ในการร่างกฎหมายของต่างประเทศ แต่จะเป็นที่แพร่หลายกันในร่างสัญญาสำหรับนักกฎหมายบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งคำว่า “และ/หรือ” จะมีปัญหาเมื่อใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น มีการใช้เกินความจำเป็นหรือมีการใช้กับคำนามมากกว่าหนึ่งคำ

๔.๒ แนวทางการใช้

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ยึดถือแนวทางการใช้คำว่า “และ” และ “หรือ” ตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมและตามหลักการใช้ภาษาไทยทั่วไป คือ คำว่า “และ” ใช้ในกรณีที่ประสงค์จะให้หมายความรวมทุกประเภทที่กล่าว และคำว่า “หรือ” ใช้ในกรณีที่ประสงค์จะให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนคำว่า “และ/หรือ” แม้จะเป็นการประหยัดถ้อยคำและลดความซ้ำซ้อนในการตีความของประโยค แต่อาจเกิดปัญหาจากการใช้ที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “และ/หรือ” ในการร่างกฎหมาย

๕. คำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” กับ “อย่างใดอย่างหนึ่ง”

๕.๑ ความเป็นมา

ถ้อยคำในกฎหมายมีลักษณะเฉพาะตามความมุ่งหมายในการใช้ถ้อยคำเพื่อให้มีผลบังคับตามเจตนารมณ์และจำเป็นต้องยึดถือตามความเป็นมาของกฎหมาย เนื่องจากจะมีผลไปถึงการตีความกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันซึ่งจะทำให้กฎหมายมีความแน่นอนในการใช้บังคับด้วยเหตุนี้ ถ้อยคำในกฎหมายจึงยอมรับกันว่าอาจแตกต่างกันจากถ้อยคำทั่วไป เช่น คำว่า “วรรค” ในทางกฎหมาย และคำว่า “วรรค” ใน

การใช้ภาษาทั่วไป

ในการร่างกฎหมายได้มีปัญหาจากการใช้ถ้อยคำในลักษณะคล้ายกันที่น่าสนใจคือ คำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” กับคำว่า “อย่างใดอย่างหนึ่ง” เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่มีการเขียนคล้ายคลึงกัน แต่มีความหมายที่ต่างกันโดยคำว่า “คนหนึ่งคนใด” ได้มีการใช้ในกฎหมายไทยมาเป็นเวลานานต่อเนื่องตลอดมา เช่น ในพระราชบัญญัติว่าด้วยเคาน์ซิลออฟสเตต ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน พ.ศ. หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนคำว่า “คนใดคนหนึ่ง” มักพบในการใช้ภาษาไทยทั่วไปการใช้ถ้อยคำทั้งสองแสดงให้เห็นถึงความประสงค์ของผู้ร่างกฎหมายที่ต้องการให้มีความหมายที่ต่างออกไป

การใช้ถ้อยคำดังกล่าวแต่เดิมมีข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็น ๒ แนวทางดังต่อไปนี้

แนวทางแรก ในคราวพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๒ ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้มีการพิจารณาการใช้ถ้อยคำในร่างมาตรา ๔๔/๒ กรณีการเข้าเป็นคู่ความแทนที่คู่ความที่ตายว่าถ้าไม่เป็นที่ตกลงกันได้ว่าผู้ใด (แต่คนเดียว) จะเข้าเป็นคู่ความแทนที่คู่ความตาย จะใช้คำว่า “คนหนึ่งคนใด” ได้หรือไม่ โดยคณะกรรมการ ฯ ได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการ ฯ (นายกมล สานธิเกษตรริน เลขานุการ ฯ และนาย อักษรารท จุฬารัตน ผู้ช่วยเลขานุการ ฯ) ทูลถามพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ซึ่งทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์และอักษรศาสตร์ ถึงความหมายของคำว่า “คนหนึ่งคนใด” และ “คนใดคนหนึ่ง” ซึ่งเสด็จในกรม ฯ ได้ประทานความเห็น สรุปได้ว่า คำว่า “คนหนึ่งคนใด” นั้น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “any person” หมายถึง คนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ที่ถูกเลือกหรือคัดเลือกมาจากคนหลาย ๆ คน ส่วนคำว่า “คนใดคนหนึ่ง” นั้น ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “a person” หมายถึง คนหนึ่งหรือคนเดียว เป็นการเน้นว่าคนเดียวเท่านั้น ซึ่งการนำคำว่า “...ใด...หนึ่ง” หรือ

“...หนึ่ง...ใด” ไปใช้ประกอบกับคำอื่น เช่น “ข้อใดข้อหนึ่ง” “สิ่งหนึ่งสิ่งใด” ก็มีหลักเกณฑ์และนัยเช่นเดียวกับข้างต้น

แนวทางที่สอง เจ้าคุณพระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์ ป.๕) อดีตกรรมการชำระปทานุกรม ซึ่งเป็นผู้มีความละเอียดลออในการเขียนภาษาไทยมาก และเป็นที่เคารพของกรรมการชำระปทานุกรมเป็นอย่างยิ่งได้ให้ความเห็นว่า การใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องตามหลักภาษานั้นควรใช้คำว่า “ใด-หนึ่ง” มิใช่ “หนึ่ง-ใด” เพราะเป็นการเขียนภาษาไทยตามแบบอย่างของภาษาบาลี คือ คำ “ใด” นั้น จะต้องเข้ากับคำว่า “นั้น” เสมอ เช่น “เมื่อใด-เมื่อนั้น” “ฉันใด-ฉันนั้น” เช่นที่ภาษาบาลีใช้ “ยथा-ตथा” และ “ยถา-ตถา” ฯลฯ หรือถ้าเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของก็ต้องใช้คำ “ย-ต” (ยะ-ตะ) เช่น

“ผู้ใดกระทำความดี ผู้นั้นย่อมได้รับผลดี ผู้ใดกระทำความชั่ว ผู้นั้นย่อมได้รับผลชั่ว”

นอกจากนี้ นายจ๋านง ทองประเสริฐ ราชบัณฑิตและอดีตสมาชิกวุฒิสภา ก็ได้เคยให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ถ้ามี “ผู้ใด” ก็ต้องมี “ผู้นั้น” มารับ มิฉะนั้นจะทำให้ประโยคไม่สมบูรณ์ ส่วนสำนวนที่ว่า “คนใดคนหนึ่ง” กับ “คนหนึ่งคนใด” นั้น ที่ถูกต้องจะต้องใช้ว่า “คนใดคนหนึ่ง” คำว่า “หนึ่ง” ในที่นี้แทนคำว่า “นั้น” นั้นเอง และหากใช้คำว่า “คนหนึ่งคนใด” คำว่า “ใด” จะลอยตัวไม่มีอะไรมารับ ซึ่งไม่ถูกต้องกับหลักภาษาไทยที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ใช้ถ้อยคำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” กับ “อย่างใดอย่างหนึ่ง” โดยยึดถือตามความเห็นของพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ แต่ก็ยังมีการโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้แนวทางดังกล่าวในร่างกฎหมายตลอดมา

ในการประชุมของวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีการพิจารณาการใช้ถ้อยคำทั้งสองแนวทาง

และได้มีมติให้ยึดถือแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยใช้ทั้งสองคำ “อย่างใดอย่างหนึ่ง” และ “อย่างหนึ่งอย่างใด” ตามความมุ่งหมายแห่งการใช้บังคับ ของบทบัญญัตินั้นๆ

๕.๒ แนวทางการใช้

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ใช้ถ้อยคำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” กับ “อย่างใดอย่างหนึ่ง” ในการร่างกฎหมายตามมติของวุฒิสภา กล่าวคือ คำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” จะใช้เมื่อประสงค์ให้มีความหมายว่าอย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ได้ ส่วน คำว่า “อย่างใดอย่างหนึ่ง” นั้น จะใช้เมื่อประสงค์ให้มีความหมายว่าอย่างใดก็ได้แต่ ต้องเพียงอย่างเดี่ยวนั้นๆ ดังนั้น เมื่อใดที่ต้องการใช้ถ้อยคำในการร่างกฎหมายให้ มีความหมายว่า “อย่างเดียวหรือหลายอย่างหรือทุกอย่างก็ได้” จึงให้ใช้คำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” เท่านั้น จึงจะถูกต้องตามแนวทางของการร่างกฎหมาย

....

สารพันปัญหากฎหมายการปฏิบัติการทางทหาร*

.....(~~~~~).....

๑. ในเขตที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ทหารสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด อาวุธปืน ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ สงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า คนเข้าเมือง หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาได้หรือไม่?

ตอบ คำถามนี้แบ่งตอบได้เป็น ๒ กรณี กล่าวคือ

๑. กรณีการประกาศกฎอัยการศึกตามกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒ และ ๔

กฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายทั่วไปฉบับอื่น กล่าวคือ ถึงแม้จะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ จนกว่าจะมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ในกรณีที่มิเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยปราศจากภัย หรือมีสงครามหรือจลาจลขึ้น ณ แห่งใดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๒ และกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๒ และ ๔ โดยต้องแสดงเหตุดังกล่าว ให้ปรากฏในประกาศใช้กฎอัยการศึกตามความบรรยายในกฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ลง ๒๑ ก.ย.๒๕๕๑ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ ตามมาตรา ๑๗ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ เพราะฉะนั้น การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ย่อมจะต้องเป็นไปโดยสอดคล้องหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเหตุแห่งการประกาศใช้กฎอัยการศึก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะใช้อำนาจตรวจค้น เกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ จับไล่และกักตัว ตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ ถึง ๑๕ ทวิ ที่เกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด อาวุธปืน ป่าไม้อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า คนเข้าเมือง หรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาได้ ก็ต่อเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อระงับเหตุที่เกี่ยวกับความผิดดังกล่าวเท่านั้น

* สธน.ทหาร รวบรวมความเห็นตอบข้อหารือต่าง ๆ แล้วจัดทำเป็นถามตอบเพื่อให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น

๒. กรณีที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยอำนาจรัฐฐาธิปัตย์ เช่น การประกาศใช้กฎอัยการศึกตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ลง ๒๓ ก.พ.๒๕๔

เนื่องจากคณะ รสช. ในฐานะรัฐฐาธิปัตย์ที่ทรงอำนาจสูงสุด ได้ออกประกาศ รสช. ฉบับที่ ๔ เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร กำหนดให้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นกับประชาชนทั้งประเทศ ประกาศ รสช. ดังกล่าวจึงมีฐานะและศักดิ์เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใช้อำนาจตามกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๖ บังคับแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้น ในเขตที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึกตามประกาศคณะ รสช. ดังกล่าวและยังคงใช้กฎอัยการศึกในปัจจุบันกล่าวคือ ในเขตพื้นที่ จ.กาญจนบุรี, จ.จันทบุรี, จ.เชียงราย, จ.เชียงใหม่, จ.ตราด, จ.ตาก, จ.นราธิวาส, จ.น่าน, จ.บุรีรัมย์, จ.พะเยา, จ.พิษณุโลก, จ.แม่ฮ่องสอน, จ.ยะลา, จ.เลย, จ.ศรีสะเกษ, จ.สงขลา, จ.สระแก้ว, สุรินทร์, อุตรดิตถ์ และ จ.อุบลราชธานี เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมมีอำนาจเต็มที่ที่จะตรวจค้น เกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลายหรือ เปลี่ยนแปลงสถานที่ จับไล่ กักตัว เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด อาวุธปืน ปืนไร้อาวุธ ยาเสพติด ปืนสงวนแห่งชาติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า คนเข้าเมือง หรือกฎหมายอื่นใดที่มีโทษทางอาญา อันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยได้

หมายเหตุ เขตพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสและยะลา ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยได้ประกาศให้เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘

* ปัจจุบันถูกยกเลิกและประกาศเขตพื้นที่ใหม่ ตามประกาศพระบรมราชโองการเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ และใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ ลง ๓๑ ธ.ค. ๕๐ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๒๕ ตอนที่ ๕ ก. ลง สม.ก. ๕๑)

๒. การตรวจค้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ ต้องมีคำสั่งหรือหมายศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^๒ มาตรา ๒๑๘ หรือไม่?

ตอบ กรณีใช้อำนาจตรวจค้นทางอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า “การเข้าไปในเคหสถาน โดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน หรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” เมื่อพิจารณาจากกฎหมายการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ มาตรา ๕ ที่บัญญัติว่า “การตรวจค้นนั้นให้อำนาจที่จะตรวจค้นดังต่อไปนี้ (๑) ที่จะตรวจค้นบรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ หรือต้องห้าม หรือต้องยึด หรือจะต้องเข้าอาศัย หรือมีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งมีอำนาจที่จะตรวจค้นได้ไม่ว่าที่ตัวบุคคล ในยานพาหนะ เคหสถาน สิ่งปลูกสร้าง หรือที่ใด ๆ และไม่ว่าเวลาใด ๆ ทั้งสิ้น” แล้วจะเห็นว่ามิมีวัตถุประสงค์ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจตรวจค้นในทุกเวลาและสถานที่ ถึงแม้จะเป็นที่รโหฐานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเด็ดขาดและรวดเร็วเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยปราศจากภัยให้เกิดขึ้นในยามที่ประเทศตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ จึงถือเป็นเหตุจำเป็นที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตรวจค้นได้ตามกฎหมายการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง

กรณีใช้อำนาจตรวจค้นทางปกครอง การใช้อำนาจตรวจค้นเพื่อดำเนินการทางปกครอง เช่น ตรวจค้นบรรดาสิ่งซึ่งจะเกณฑ์ไว้ใช้ในราชการตามกฎหมายการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ มาตรา ๕ (๑) นี้ไม่ใช่การดำเนินการทางอาญาที่จะต้องนำหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๘ มาวินิจฉัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมใช้อำนาจตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่ง หรือหมายของศาล โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖ ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕

^๒ หมายถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่ รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของ สิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทหารจะใช้อำนาจกระทำการใดเพื่อ แก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นอันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ ก็ต่อเมื่อ มีกฎหมายให้อำนาจไว้ และจะต้องกระทำภายในขอบเขตของกฎหมายดังกล่าว โดยจะต้องเลือกใช้อำนาจที่สามารถส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละ ฉบับนั้น และเลือกใช้อำนาจเท่าที่จำเป็นจากมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดก่อน รวมทั้งคำนึงถึงว่าประโยชน์ที่สาธารณะจะได้รับจากการใช้อำนาจจะต้องมีความสมดุล กับประโยชน์ส่วนบุคคลที่ต้องเสียไปจากการถูกระงับสิทธิและเสรีภาพ

๓. เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจตามกฎหมายใดถึงใคร?

ตอบ กรณีประกาศใช้กฎอัยการศึกตามกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๑

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔ อันได้แก่ ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่ง มีกำลังอยู่ได้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือ ที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหารตามความบรรยายในกฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ลง ๒๑ ก.ย.๒๕๕๑

กรณีการประกาศใช้กฎอัยการศึก โดยอำนาจรัฐาธิปัตย์ เช่น คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)

ถึงแม้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๑ จะหมายถึง บุคคลที่ระบุไว้ข้างต้นก็ตาม แต่สำหรับพื้นที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกตาม ประกาศ รสช. ดังกล่าวนั้น คณะ รสช. ในฐานะรัฐาธิปัตย์ที่ทรงอำนาจสูงสุด ได้ออกคำสั่ง รสช. ที่ ๑/๒๕๓๔ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๑ ลง ๒๔ ก.พ.๓๔ กำหนดตำแหน่งของข้าราชการทหารระดับสูงเป็นเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารตามกฎหมาย พ.ศ.๒๕๕๑ และวิธีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่ง คำสั่ง รสช. นี้มีฐานะและศักดิ์เป็นกฎหมายลักษณะเฉพาะกำหนดตำแหน่งของ

ข้าราชการทหาร ให้เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายการศึกที่ออกมาภายหลังกฎหมายการศึก พ.ศ.๒๕๕๖ และกฎหมายสิทธิกระทรวงกลาโหม ลง ๒๑ ก.ย.๒๕๕๖ จึงต้องถือว่าในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องเป็นไปตามคำสั่ง รสช. ที่ ๑/๒๕๓๔

๔. ทหารมีอำนาจตรวจค้นและจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่?

ตอบ กรณีแยกตอบได้ ๒ กรณีกล่าวคือ

กรณีไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ทหารไม่มีอำนาจกระทำการใดโดยตรงอันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นกรณีตรวจค้นและจับกุม เพราะไม่มีกฎหมายใดโดยเฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ ให้อำนาจไว้

กรณีเจ้าหน้าที่ทหารเป็นเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งข้าราชการทหารตั้งแต่นั้นสัญญาบัตรขึ้นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้อนุมัติแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ทหารผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. และให้ความเห็นชอบในการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ มาตรา ๑๔ และระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ส. ว่าด้วยการแต่งตั้งการปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ.๒๕๔๑ ข้อ ๖ ถึง ๘ เจ้าหน้าที่ทหารในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ย่อมมีอำนาจเข้าไปในสถาน สถานหรือยานพาหนะ คันเคหสถาน สถานที่หรือบุคคล ยึดหรืออายัด ยาเสพติด หรือทรัพย์สินอื่นใด จับกุมและสอบสวนผู้ต้องหาได้ ซึ่งรายละเอียดในการใช้อำนาจปรากฏตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ มาตรา ๑๔ วรรคแรก (๑) - (๔) และ ๑๕ ประกอบกับประกาศสำนักงาน ป.ป.ส. เรื่อง การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ลง ๓๐ ก.ย.๓๔ ทั้งนี้การใช้อำนาจค้นเฉพาะในที่เรือน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ มาตรา ๑๔ (๑)

และ (๒) นั้น ไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ วรรคสอง อันเนื่องมาจากเหตุผลตามที่กล่าวไว้ในข้อหรือข้อ ๒ และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ มาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) ที่บัญญัติว่า “เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ และเจ้าพนักงาน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่นั้น ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) ค้นเคหสถาน สถานที่หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติด หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมา เนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ของการค้นเคหสถานสถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานไว้ว่าจะต้องเป็นไปเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๕ ตรารึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรการและให้อำนาจในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้าและการเสพยาเสพติดให้ได้ผลโดยเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพ หากจะให้

เจ้าพนักงานค้นเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐาน โดยต้องมีหมายค้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ วรรคสอง อันทำให้ เจ้าพนักงานไม่อาจเข้าค้นได้ในทันที แต่ต้องไปดำเนินการขออนุญาตค้นจากศาลก่อน อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติด จึงเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เจ้าพนักงานมีอำนาจ เข้าตรวจค้นโดยเร่งด่วน ฉะนั้น เจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวย่อมมีอำนาจค้นใน เคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานโดยไม่ต้องมี หมายค้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๕ มาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) รายละเอียดปรากฏตามบันทึกเรื่องอำนาจค้นในที่รโหฐานโดยไม่ ต้องมีหมายค้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามมาตรา ๕๒ วรรค สอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และอำนาจค้นโดยไม่มีหมายค้น ในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในส่วนที่เป็นที่รโหฐานของ เจ้าพนักงาน ตามมาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๕ เรื่องเสร็จที่ ๒๐๕/๔๑ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลง เม.ย.๔๑ และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๓๖/๔๓

๕. เจ้าหน้าที่ทหารของ ทบ. มีอำนาจในการตรวจค้น ยึด ควบคุม จับกุม ผู้กระทำความผิดลักลอบค้าขาย นำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรหรือ ที่ผิดกฎหมาย หรือไม่?

ตอบ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ทหารของ ทบ. ไม่มีอำนาจตรวจค้น ยึด ควบคุม จับกุม ผู้กระทำความผิด ระวังการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทาง ศุลกากรหรือที่ผิดกฎหมาย เพราะกฎหมายว่าด้วยศุลกากรไม่ได้ให้อำนาจดังกล่าวไว้

แต่ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมสินค้าตามชายแดน เพื่อประโยชน์ใน การป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมบ่อนทำลาย ป้องกันหรือปราบปรามการ กระทำอันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยตามชายแดน หรือเพื่อมิให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นจะเป็นภัยต่อประเทศ รว.กท. โดยความ

เห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ท้องที่หนึ่งท้องที่ใด ตามชายแดนหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในน่านน้ำของประเทศไทยเป็นเขตควบคุมได้ตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๖ และ ร.ม.ว.ก.ห. มีอำนาจแต่งตั้งนายทหารยศตั้งแต่ พล.ต., พล.ร.ต., พล.อ.ต. ขึ้นไป หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการ ซึ่งผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรตั้งแต่ ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็นตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๗ (๒) และ ๑๐ ทั้งนี้ ผู้อำนวยการและพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจเข้าไปตรวจค้นในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะ ตรวจค้นบุคคล สั่งผู้ควบคุมยานพาหนะให้หยุดจอดหรือนำยานพาหนะไปยังที่หนึ่งใดเพื่อตรวจค้นและสั่งการตามที่เห็นสมควร สั่งบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสาร ยึดหรืออายัด สิ่งของ จับควบคุมและสอบสวน หรือส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานสอบสวน รายละเอียดปรากฏตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.๒๕๒๔ มาตรา ๑๕, ๑๖, ๑๗ และ ๑๘

๖. เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจตรวจค้น จับกุมและยึดของกลางผู้กระทำการลักลอบทำลายทรัพย์สินป่าไม้หรือไม่?

ตอบ กรณีเจ้าหน้าที่ทหารไม่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ป่าไม้

กรณีเจ้าหน้าที่ทหารไม่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ป่าไม้

เจ้าหน้าที่ทหารไม่มีอำนาจกระทำการใดโดยตรงที่จะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น จับกุมและควบคุมตัวผู้กระทำความผิด เพราะไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจไว้

กรณีเจ้าหน้าที่ทหารเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ในเขตสวนป่า อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้

แม่ทัพภาค รองแม่ทัพภาค ผู้บังคับกองพัน รองผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับกองร้อย เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ มีอำนาจและหน้าที่ปลูก และบำรุงรักษาสวนป่า ตลอดจนป้องกันปราบปรามจับกุม ผู้กระทำความผิด และยึด ของกลางในการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ภายในเขตสวนป่าที่รับผิดชอบ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การแต่งตั้งข้าราชการทหารเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ ลง ๒๑ มิ.ย.๒๕๒

นอกจากนี้ยังอาศัยอำนาจดังกล่าว แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเพิ่มเติมได้แก่ ข้าราชการทหารในสังกัดกองทัพบก

๑. ผู้บัญชาการกองพล
๒. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก
๓. ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก
๔. ผู้บังคับการกรม

ข้าราชการทหารในสังกัดสำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด

๑. รองเสนาธิการ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๒. ผู้ช่วยเสนาธิการ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๓. ผู้อำนวยการกอง กองยุทธการ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๔. ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๕. ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๖. หัวหน้ากอง กองผลิตปศุสัตว์ ศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ กองอำนวยการกลาง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๗. นายทหารวางแผนของหน่วย

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ ให้มีอำนาจ

และหน้าที่ปลูก และบำรุงรักษาสวนป่า ตลอดจนป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด และยึดของกลางในการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ภายในเขตสวนป่าที่รับผิดชอบ นั้น ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการทหารเป็น พนักงาน เจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ (เพิ่มเติม) ลง ๓ ก.ย.๒๕๔๕

ทั้งนี้ หากพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือ รายละเอียดการใช้อำนาจในการป้องกันปราบปราม หรือจับกุมไว้ เช่น ในเรื่อง การตรวจค้นหรือจับกุม เป็นต้น ก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ บังคับ เพราะในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามพระราช บัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ มาตรา ๖๔

ในเขตพื้นที่ ทก.๑, ๒, ๓ และ ๔ อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๑๕ แห่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ รว.เกษตร และสหกรณ์ ได้แต่งตั้งให้ข้าราชการทหารในสังกัด ทก.๑, ๒, ๓ และ ๔ ได้แก่ แม่ทัพภาค ผู้บัญชาการกองพล ผู้บัญชาการมณฑล ผู้บัญชาการทหารบก ผู้อำนวยการกอง ยุทธการ กองทัพภาค ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กองทัพภาค ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการกรมทหารพราน ผู้บังคับกองร้อย ทหารพราน ผู้บังคับชุดปฏิบัติการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวน แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี โดยให้มีอำนาจในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ดังกล่าว ภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ ลง ๒๕ ม.ค.๕๑ และ ๓๑ มี.ค.๕๑ ทั้งนี้ หากตามกฎหมายดังกล่าว ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือรายละเอียด

การใช้อำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด เช่น ในเรื่องการตรวจค้นหรือจับกุม เป็นต้น ก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ เพราะในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ที่เกี่ยวกับความผิดอาญาให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ และการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ มาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มาตรา ๒๐

หมายเหตุ เนื่องจากได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๔๕ คำสั่งแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นจึงมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงชื่อหน่วยงานใหม่ตามประกาศดังต่อไปนี้

- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๑๖ ธ.ค. ๔๖
 - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ลง ๑๖ ธ.ค. ๔๖
 - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕ ลง ๑๖ ธ.ค. ๔๖
 - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.๒๔๘๔ ลง ๑๖ ธ.ค. ๔๖
 - ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์น้ำ พ.ศ.๒๕๓๕ ลง ๓๐ ก.ย. ๔๗
๑. เจ้าหน้าที่ทหารของ ทบ. มีอำนาจตรวจค้น จับกุม ควบคุม สอบสวน

และสั่งให้คนต่างด้าวหรือส่งตัวคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองออกไปนอกราชอาณาจักรหรือไม่?

ตอบ โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ทหารของ ทบ. ไม่มีอำนาจตรวจค้น จับกุม ควบคุม สอบสวน และสั่งให้คนต่างด้าวหรือส่งตัวคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร เพราะพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ไม่ได้ให้อำนาจไว้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔ วรรค ๑๕ และ มาตรา ๕ จึงจะมีอำนาจเงื่อนไขที่กำหนดซึ่งในปัจจุบันยังไม่เคยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารของทบ. ให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

แต่ในกรณีที่คนต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ (เดิมพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑) แต่งตั้งให้ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตรีหรือเทียบเท่าร้อยตรีขึ้นไปที่ตั้งกัก บก.ทหารสูงสุด และ ทบ. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑ ตามคำสั่งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่ ๒๑๕/๔๗ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑ ลง ๒๕ ก.ย.๔๗ ข้าราชการทหารดังกล่าวจึงมีอำนาจมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง รวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐาน และเข้าไปในสถานที่ใดที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีคนต่างด้าวทำงานในระหว่างเวลาที่เชื่อได้ว่า มีการทำงานเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริง หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ จากบุคคลที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในสถานที่ดังกล่าวได้ ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔๘ (เดิมตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑)

๘. การใช้อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายปราบปรามยาเสพติด, กฎหมายป้องกันการลักลอบค้าขายสิ่งผิดกฎหมายและอาวุธสงคราม, กฎหมายป้องกันการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ และกฎหมายป้องกันการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในฐานะราษฎร กระทำได้แก่ไหนเพียงไร?

ตอบ นอกจากการใช้อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิด ในฐานะที่เจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับดังกล่าวมาแล้ว เจ้าหน้าที่ทหารยังมีฐานะเป็นราษฎรอีกฐานะหนึ่ง ซึ่งโดยหลักแล้วราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่เมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายแต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้น ไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๕ ประกอบกับ มาตรา ๘๒

อย่างไรก็ตาม ความผิดดังกล่าวข้างต้น ไม่เป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ทหารในฐานะราษฎรจึงไม่มีอำนาจจับกุมผู้อื่นในกรณีพบการกระทำความผิดดังกล่าวซึ่งหน้าแต่อาจมีอำนาจจับได้ ถ้าเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับได้ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ทหารในฐานะราษฎรที่เป็นบุคคลใกล้เคียงในขณะนั้น เพื่อดำเนินการตามหมายจับ แล้วส่งตัวผู้กระทำความผิดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๙. กรณีมีกองกำลังต่างชาติลี้ภัยเข้ามาในเขตอำนาจอธิปไตยหรือเข้ามากระทำความผิดตามข้อ ๘ การสั่งการใช้กำลังทหารจะดำเนินการอย่างไร?

ตอบ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชความมั่นคงของรัฐ...” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ บัญญัติว่า “กระทรวงกลาโหมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) พิตักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏ

และการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามที่มีกฎหมายกำหนด และ (๕) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหาร นอกเหนือจากสงคราม เพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี” ซึ่ง กท.ได้ออก ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ ได้กำหนดผู้มีอำนาจและขั้นตอนการสั่งการหรือ รายงานการใช้กำลังทหารไว้ ดังนั้น เมื่อมีกองกำลังต่างชาติ ล่วงล้ำเข้ามาในเขต อำนาจอธิปไตยหรือเข้ามากระทำความผิดที่เกี่ยวกับ ยาเสพติด ลักลอบค้าขายสิ่งผิด กฎหมายและอาวุธสงครามตามแนวชายแดน ลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ ลักลอบ เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ และอาจเป็นเหตุให้ไม่ สามารถรักษาประโยชน์ของประเทศไว้ได้ ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ทหารจะได้มี อำนาจพิจารณาสั่งการใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามกองกำลังต่างชาติได้ตามหลัก เกณฑ์และรายละเอียดที่กำหนดไว้ในร่างข้อบังคับ กท. ดังกล่าว

๑๐. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทหารป้องกันภัยคุกคามต่อ ความมั่นคงของรัฐ มีอย่างไร?

ตอบ โดยทั่วไปประเทศเพื่อนบ้านสามารถใช้กำลังปราบปรามกองกำลัง ดินอาวุธของชนกลุ่มน้อยในดินแดนของตนเองได้ แต่การใช้กำลังนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ ของสหประชาชาติ (ข้อ ๑ (๑) กฎบัตรสหประชาชาติ) รวมทั้งต้องไม่รุกรานบูรณภาพ แห่งอาณาเขตหรือ เอกราชของประเทศไทย และต้องไม่กระทำการในลักษณะอื่นใด ที่ไม่สอดคล้องกับความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติ (ข้อ ๒ (๔) กฎบัตร ฯ) หาก ประเทศเพื่อนบ้านมีเจตนาใช้กำลังรุกรานเข้ามาปราบปรามกองกำลังดินอาวุธ ฯ ใน ดินแดนของประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นการรุกรานประเทศไทย โดยพิจารณาจากคำ นิยามความหมายการรุกรานในข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ ๓๓๑๔ ค.ศ.๑๕๗๔ เป็นแนวทาง ซึ่งบัญญัติว่า “การรุกรานได้แก่การใช้กำลังทัพ โดยรัฐหนึ่งต่ออธิปไตย

บุรณภาพทางอาณาเขต หรือเอกราชทางการเมืองของรัฐอื่นใดหรือโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ” และ “การกระทำดังกล่าวต่อไปนี้ไม่ว่าจะมีการประกาศสงครามหรือไม่ ประกอบเป็นลักษณะของการกระทำการรุกราน....

ก) การบุกหรือโจมตีดินแดนของรัฐหนึ่ง หรือยึดครองทางทหารใด ๆ แม้จะเป็นการชั่วคราว อันเป็นผลของการบุกหรือโจมตีเช่นนั้น....

ข) การระดมยิง ที่ระเบิดโดยกำลังทัพของรัฐหนึ่งต่อดินแดนของรัฐอื่น หรือการใช้อาวุธทั้งหลายโดยรัฐหนึ่งต่อดินแดนของ รัฐอื่น.... ฯลฯ

ข) การที่รัฐหนึ่งส่ง หรือมีการส่งไปในนามของรัฐนั้น ซึ่งกลุ่มหรือหน่วยติดอาวุธกองกำลังที่มีไซ้ประจำการ หรือทหารรับจ้าง กระทำการเยี่ยงกำลังทัพต่อรัฐอื่น ซึ่งมีความร้ายแรงเทียบได้กับการกระทำที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือมีข้อเท็จจริงว่าได้ปฏิบัติการในลักษณะที่สำคัญในการกระทำเช่นนั้น” นอกจากนั้นหากมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น จะต้องระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธีในลักษณะไม่เป็นอันตรายแก่สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ (ข้อ ๒ (๓) และหมวดที่ ๖ การระงับกรณีพิพาทโดยสันติ กฎบัตร ฯ)

กองทัพไทยสามารถใช้กำลังทหารปกป้องบุรณภาพแห่งอาณาเขต และเอกราชทางการเมือง ตลอดจนคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนไทยได้ หากถูกโจมตีด้วยกำลังอาวุธ (Armed Attack) ตามที่บัญญัติในข้อ ๕๑ หมวดที่ ๗ แห่งกฎบัตร ฯ ว่า “ไม่มีข้อความใดในกฎบัตรฉบับปัจจุบันจะรอนสิทธิประจำตัวในการป้องกันตนเองโดยลำพังหรือโดยร่วมกัน หากการโจมตีด้วยกำลังอาวุธบังเกิดแก่สมาชิกของสหประชาชาติ จนกว่าคณะมนตรีความมั่นคงจะได้ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ มาตรการที่สมาชิกได้ดำเนินการไปในการใช้สิทธิป้องกันตนเองนี้จะต้องรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงทราบโดยทันที และจะต้องไม่กระทบกระเทือนอำนาจและความรับผิดชอบของคณะมนตรีความมั่นคงตามกฎหมายฉบับปัจจุบันแต่ประการใด....” ซึ่งการใช้กำลังตามกฎหมายข้างต้นเป็นการป้องกันตนเอง (self - defence) ที่สามารถกระทำได้ในระยะเวลา

หนึ่งเท่าที่จำเป็นไม่สามารถกระทำการอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีเวลาจำกัด และต้องรีบรายงานให้คณะมนตรีความมั่นคงทราบโดยทันที

ในการใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเองข้างต้นนั้น หากไม่จำเป็นและสามารถหลีกเลี่ยงได้ ไม่ควรส่งกองกำลังทหารไทยเข้าไปปฏิบัติการในดินแดนของประเทศเพื่อนบ้านเพราะอาจเกิดข้อโต้แย้งได้ว่ากองกำลังทหารไทยกระทำการรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน แต่ในกรณีที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งทางยุทธการ เพื่อให้การใช้กำลังป้องกันตนเองได้ผลและมีประสิทธิภาพ จะต้องเข้าไปในดินแดนประเทศเพื่อนบ้านในระยะทางเท่าที่จำเป็นให้น้อยที่สุดและในระยะเวลาที่สั้นที่สุด และต้องพยายามไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน ประการสำคัญขอบเขตของการใช้กำลังต้องไม่เกินสัดส่วนความเสียหายที่ประเทศเพื่อนบ้านกระทำต่อประเทศไทยและก่อนที่จะส่งกองกำลังทหารไทยเข้าไปปฏิบัติการในดินแดนประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงและมีการกระทำดังนี้ คือ ประเทศเพื่อนบ้านกระทำการผิดกฎหมาย กล่าวคือได้มีเจตนาส่งกองกำลังเข้ามาปฏิบัติการในดินแดนไทย และเมื่อฝ่ายไทยเตือนแล้วก็ยังไม่กระทำการให้ถูกต้องรวมทั้งไม่แก้ไขหรือชดเชยความเสียหายอย่างเป็นธรรม การกระทำที่ส่งกองกำลังเข้าไปปฏิบัติการในดินแดนประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากถูกรุกรานก่อน เรียกว่าการตอบโต้ในลักษณะ Reprisals ที่เป็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมายเพื่อตอบโต้รัฐที่กระทำการผิดกฎหมาย ซึ่งเดิมสามารถกระทำได้ แต่ในขณะนี้ถือว่าขัดต่อ หลักการห้ามใช้กำลังของกฎบัตร ฯ อย่างไรก็ตามทางปฏิบัติปัจจุบันปรากฏอยู่บ่อยครั้งว่ามี การตอบโต้โดยการใช้กำลังในลักษณะข้างต้น เพราะรัฐผู้กระทำถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำ ทรายบดที่ประชาคมโลกไม่สามารถรับประกันความมั่นคงและความปลอดภัยของตนเองได้ และยังไม่มียุทธวิธีที่ชัดเจนในการจัดการกับรัฐผู้ละเมิดที่ก่อความเสียหายเสียครื้อน

ในการใช้กำลังทหารดังกล่าวข้างต้น กองทัพไทยและกำลังพลทุกนาย จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการขัดกันด้วยอาวุธ (Law of Armed Conflicts)

หรือที่เรียกว่ากฎหมายสงคราม (Law of War) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) โดยมีหลักการที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร คือ ความจำเป็นทางทหาร (Military Necessity) ความทุกข์ทรมานต้องไม่เกินความจำเป็น (Unnecessary Suffering) ความเป็นสัดส่วน (Proportionality) และหลักมนุษยธรรม (Humanity) ซึ่งเป็นพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีต้องปฏิบัติตาม อาทิ อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๙๔๙ ทั้ง ๔ ฉบับ อนุสัญญากรุงเฮกเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ ค.ศ. ๑๙๕๔ พระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ พ.ศ. ๒๔๙๘ ประมวลกฎหมายอาญาทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรบ (มาตรา ๔๘ - ๔๙) ระเบียบทหารว่าด้วยเชลยศึกที่ ๖/๒๓๕๑๒ พ.ศ. ๒๔๘๓ ระเบียบทหารว่าด้วยจดหมาย ไปรษณีย์บัตร และไปรษณีย์วัตถุเกี่ยวกับเชลยศึก ที่ ๗/๒๖๐๕๙ พ.ศ. ๒๔๘๓ และระเบียบทหารว่าด้วยการปฏิบัติต่อเชลยศึกป่วยเจ็บหรือตายในสนาม ที่ ๓/๑๑๙๕ พ.ศ. ๒๔๘๔

นอกจากนี้ หากมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยจากภัยนอกราชอาณาจักร อาจมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ที่มีความจำเป็น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจตรวจค้น เถกมขันธ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ และจับได้ รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยุทธ หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย ตามที่บัญญัติในกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗

ในส่วนของการดำเนินการต่อชาวต่างชาติถูกควบคุมตัวเนื่องจากต้องสงสัยว่าเข้ามาสอดแนมความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา ๑๒๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่ออุปการะแก่การดำเนินการรบ หรือการตระเตรียมการรบของข้าศึก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี ถ้าการอุปการะนั้นเป็นการ (๑) ทำให้ ป้อม ค่าย สนามบิน ยานรบ ยานพาหนะ ทางคมนาคม สิ่งที่ใช้ในการสื่อสาร ยุทธภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดสำหรับใช้เพื่อการสงครามใช้การไม่ได้ หรือ ตกไปอยู่ในเงื้อมมือของข้าศึก.... (๓) กระทำ

จารกรรม นำ หรือแนะทางให้ข้าศึก หรือ (๔) กระทำโดยประการอื่นใดให้ข้าศึกได้เปรียบในการรบ ผู้กระทำความผิดจะวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

มาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อความ เอกสาร หรือสิ่งใดอันปกปิดไว้เป็นความลับสำหรับความปลอดภัยของประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี”

พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. ๒๔๘๓ ที่ห้ามมิให้ผู้ใดคัดลอก เขียน จำลอง ถ่ายภาพ สิ่งปลูกสร้างทุกชนิดที่ใช้สำหรับการป้องกันประเทศ ฐานทัพ โรงงานทำอาวุธ คลังอาวุธยุทธภัณฑ์ วัตถุใด ๆ สำหรับใช้ในการสงคราม ฯลฯ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๑ การใช้กำลังทหารสลายฝูงชนที่ก่อความไม่สงบในพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก มีประเด็นข้อกฎหมายอย่างไร?

ตอบ (๑) การใช้กำลังปราบปรามจลาจล ในพื้นที่ประกาศกฎอัยการศึก เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหารที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๘๗ ในการสั่งใช้กำลังทหาร ดำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนเข้าระงับ ปราบปรามการจลาจลเพื่อสลายฝูงชนที่ก่อความไม่สงบ ตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๖, ๘ และ ๑๑ ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก

(๒) การควบคุมตัวฝูงชนที่ก่อความไม่สงบหลังเหตุการณ์ตามข้อ (๑) เพื่อดำเนินคดีต่อไป เป็นการดำเนินการภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒ แต่หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องการกักตัวไว้เพื่อการสอบถามหรือตามความจำเป็นของทางราชการทหาร สามารถกักตัวไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน ตามกฎอัยการศึก ฯ มาตรา ๑๖ ทวิ

(๓) กรณีที่มีการเสียชีวิตเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้กำลังปราบปรามจลาจล

หรือ เสียชีวิตในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ แล้วพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อทำคำร้องขอให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ แต่หากผู้ตายนับถือศาสนาอิสลาม แพทย์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะไม่ชันสูตรพลิกศพโดยการผ่าพิสูจน์ภายในศพ ซึ่งเป็นไปตามหลักศาสนาอิสลามและระเบียบปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(๔) หากผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ทำให้เสียชีวิต หรือเสียชีวิตในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ วรรคท้าย ซึ่งกรณีตามข้อนี้เจ้าพนักงานได้หลังจากมีการดำเนินการตามข้อ (๓) แล้ว ซึ่งการจะออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ หรือศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีว่าเจ้าพนักงานมีความผิดหรือไม่ ขึ้นอยู่ว่าการกระทำของเจ้าพนักงานนั้นกระทำพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘

(๕) การควบคุมการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถดำเนินการในการตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข วิทยุ โทร หรือสิ่งอื่นใดที่ส่งหรือมีไปมาถึงกันในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก รวมทั้งตรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพโฆษณา ตลอดจนห้ามออก จำหน่าย จำย หรือแจกซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ ภาพ และห้ามโฆษณา รับ หรือส่งวิทยุ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ได้ ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ฯ มาตรา ๕ และมาตรา ๑๑ แต่ทั้งนี้ การใช้อำนาจดังกล่าวต้องระมัดระวังถึงผลกระทบที่อาจตามมา การมีหนังสือขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวสารน่าจะมีเหมาะสมกว่า

นอกจากนี้ กรมพระธรรมนูญ ได้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล ดังนี้

ในการใช้กำลังปราบปรามจลาจลนั้นหน่วยทหารที่เกี่ยวข้องควรมีการพิจารณาจัดทำกฎการใช้กำลัง (Rules Engagement) ซึ่งเดิมเรียกว่ากฎการปะทะหรือกฎการโจมตี สำหรับการปราบปรามจลาจลโดยเฉพาะด้วย เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ ตัดสินใจใช้กำลังได้อย่างสอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายของทางราชการ และ ป้องกันการใช้กำลังที่เกินกว่าเหตุ รวมทั้งป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบตามที่กำหนดในคำสั่ง กห. (เฉพาะ) ที่ ๕๕/๕๐ ลง ๗ มี.ค.๕๐ เรื่อง กฎการใช้กำลังของกองทัพไทย นอกจากการพิจารณาจัดทำกฎการใช้กำลังสำหรับปราบปรามจลาจลแล้ว จะต้องมีการพิจารณาจัดทำกฎการใช้กำลัง สำหรับการปฏิบัติการทางทหารทุกภารกิจด้วย ประการสำคัญ จะต้องมีการฝึกอบรมให้กำลังพลของหน่วยมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎการใช้กำลังในทุกระดับเป็นประจำด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อำนาจทหารปราบปรามจลาจลและปฏิบัติการอื่นที่มีใช้การรบหรือการสงคราม ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรมกำลังพลให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ว่าแตกต่างจากการรบและการสงคราม เพื่อจะได้ไม่ปฏิบัติการผิดพลาดจนอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาได้ อนึ่ง หลักพื้นฐานสำคัญทั่วไปของกฎการใช้กำลังในการปราบปรามจลาจลนั้น สรุปได้ดังนี้

การใช้กระบอก ต้องตีในมุมไม่เกิน ๕๐ องศา ต้องไม่ตีที่ศีรษะ ใต้ ข้อศอก หน้าขา และหัวเข่า เป็นต้น

การใช้แก๊สน้ำตา ต้องไม่ยิงแก๊สน้ำตาไปกระทบกับร่างกายของผู้ก่อความไม่สงบ เป็นต้น

การใช้กระสุนยาง ต้องไม่ยิงในระยะต่ำกว่า ๒๐ เมตร ต้องไม่เล็งยิงไปที่นัยน์ตา เป็นต้น

ทั้งนี้ ก่อนการใช้กำลังปราบปรามจลาจลจะต้องมีการเตือนฝูงชนที่ก่อความไม่สงบให้สลายตัวและหลังการใช้กำลังปราบปรามจลาจลจะต้องมีการปฐมพยาบาลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บด้วยหากบาดเจ็บสาหัสต้องรีบส่งตัวไปรับการรักษาพยาบาลโดยเร็วและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปราบปรามจลาจลจะต้องเพียงพอและมีความเหมาะสมด้วย เช่น กระบองไล่ห้ แก๊สน้ำตา หน้ากากป้องกันแก๊สน้ำตา และกระสุนยาง เป็นต้น รวมทั้งจะต้องมีรถฉีดน้ำปราบปรามจลาจลโดยเฉพาะการนำเอารถดับเพลิงมาใช้ในการปราบปรามจลาจลนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียในอนาคต เพราะต่อไปรถดับเพลิงจะเป็นเป้าหมายของการถูกโจมตีทำลายก่อนหรือระหว่างการก่อความไม่สงบ หากระหว่างนั้นเกิดอัคคีภัยขึ้นจะไม่มีรถดับเพลิงเพียงพอในการดับเพลิงได้ ประการสำคัญในการใช้เครื่องพันธนาการผู้ก่อความไม่สงบและการนำตัวผู้ก่อความไม่สงบไปควบคุมตัวหรือกักตัวนั้น จะต้องใช้เครื่องพันธนาการและยานพาหนะในการขนส่งที่เพียงพอและเหมาะสม กับเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

๑๒ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศกฏอัยการศึกในพื้นที่ที่ทับซ้อนกับพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่แล้ว เพื่อให้การปฏิบัติการแผนป้องกันประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้อำนาจประกาศกฏอัยการศึกจะต้องประกาศยกเลิกการบังคับใช้พระราชกำหนดดังกล่าวในพื้นที่หรือไม่ และควรมีแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดดังกล่าว จะมีสถานภาพเช่นไร?

ตอบ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นภายใต้หลักเกณฑ์ของกฏอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๑ สามารถประกาศกฏอัยการศึกในพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่ก่อนแล้วได้ ในกรณีที่มีการประกาศกฏอัยการศึกทับซ้อนพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว หากมีข้อความใดในพระราชกำหนด ฯ ซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อความของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับ ข้อความนั้นต้องระงับและให้ใช้บทบัญญัติของกฏอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน ตามที่บัญญัติในมาตรา ๒ ของกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ ตลอดจนในพื้นที่ทับซ้อนดังกล่าวเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธการระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ตามที่บัญญัติในมาตรา ๖ ของกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเทียบเคียงบทบัญญัติของกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ กับพระราชกำหนดดังกล่าว จะเห็นว่ากฎหมายทั้งสองฉบับให้อำนาจพิเศษแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องการประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่แล้ว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารดำเนินการตามแผนป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอ.บ.ก.ทหารสูงสุด ควรจะริบเสนอให้รัฐบาลประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ดังกล่าวด้วย ตามนัยมาตรา ๕ วรรคท้ายแห่งพระราชกำหนดดังกล่าว โดยถือปฏิบัติเทียบเคียงกับกรณีที่มีการประกาศพระบรมราชโองการยกเลิกการประกาศกฎอัยการศึก ภายหลังที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงในพื้นที่จังหวัด ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการสับสนเกี่ยวกับอำนาจการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งสถานะของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดดังกล่าว

๑๓ ในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง คณะรัฐมนตรีจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ประกาศให้ออนอำนาจของ รมว.กท. ตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาให้กับนายกรัฐมนตรีได้หรือไม่ และหากมีการโอนอำนาจดังกล่าวให้กับนายกรัฐมนตรีได้ จะส่งผลให้นายกรัฐมนตรี มีอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือไม่?

ตอบ อำนาจหน้าที่ของ รมว.กท. ภายใต้อำนาจของกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มีดังนี้

- เป็นผู้ที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกตามมาตรา ๔
- กำหนดห้ามบุคคลกระทำ หรือมีซึ่งกิจการ หรือสิ่งอื่นใดที่

ควรต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ (๘)

● ตรากฎเสนาบดีในเวลาปกติสงบศึกตามมาตรา ๑๗

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๑๗ ของพระราชกำหนด ฯ แล้วเห็นว่า ไม่อาจโอนอำนาจของ ร.ม.ว.ท.ในฐานะผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกมาเป็นของนายกรัฐมนตรีได้ เนื่องจากกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาทหารตามมาตรา ๔ เท่านั้น เป็นผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่นายกรัฐมนตรีไม่ได้เป็นผู้บังคับบัญชาทหารในความหมายของมาตราดังกล่าว สำหรับการห้ามบุคคลกระทำ หรือมีซึ่งกิจการ หรือสิ่งใดที่ควรต้องห้ามตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศห้ามตามมาตรา ๑๑ (๖) และ (๘) แห่งพระราชกำหนด ฯ ได้อยู่แล้ว ส่วนอำนาจในการตรากฎเสนาบดีตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ เป็นการบรรยายข้อความเพื่อให้มีความสะดวกและเรียบร้อยในเวลาที่จะใช้กฎอัยการศึก ซึ่งไม่อยู่ในกรอบอำนาจหน้าที่ที่มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราวได้

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความเห็นข้างต้นประกอบด้วยมาตรา ๑๘๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งบัญญัติว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก”

จะเห็นได้ว่านอกเหนือจากการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการประกาศและยกเลิกกฎอัยการศึกแล้ว เฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเท่านั้นที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก และจากบทบัญญัติใน มาตรา ๔ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหารเท่านั้น ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่มีสถานะเป็นผู้บังคับบัญชาทหารในความหมายมาตราดังกล่าว จึงทำให้นายกรัฐมนตรีไม่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก

๑๔. การใช้กำลังทหารปราบปรามการจลาจล ตามพระราชกำหนดการบริหาร

ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ นายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการใช้กำลังปราบปรามการจลาจล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดดังกล่าว ได้โดยตรงหรือไม่ กรณีนี้ต้องขออนุมัติคณะรัฐมนตรีตามข้อบังคับ กห. ว่าด้วยการใช้กำลังทหาร การเคลื่อนกำลังทหาร และการเตรียมพร้อม พ.ศ.๒๕๔๕ ข้อ ๗.๑ ก่อนหรือไม่ และหากนายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อน โดยไม่อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันตามมาตรา ๕ การสั่งการใช้กำลังทหารในกรณีนี้จะต้องมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ซึ่งหากมีการใช้กำลังทหารไปก่อน แต่ต่อมามีได้มีการขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายใน ๓ วัน หรือ คณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบ จะถือว่าการใช้กำลังทหารดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่?

ตอบ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรงตามมาตรา ๑๑ แล้วนายกรัฐมนตรีย่อมมีอำนาจในการประกาศและสั่งการตามที่กำหนด ในมาตรา ๑๑ อนุมาตราต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากอำนาจตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ส่วนมาตรา ๑๑ (๑๐) จะครอบคลุมถึงการสั่งใช้กำลังทหารในการปราบปรามการจลาจลด้วยหรือไม่ นั้น เห็นว่า ถ้อยคำในกฎหมายไม่ปรากฏคำว่า การสั่งใช้กำลังทหารปราบปรามจลาจล สำหรับกรณีนายกรัฐมนตรีใช้อำนาจสั่งใช้กำลังทหารระหว่างที่นายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อน แล้วดำเนินการให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในสามวันตามมาตรา ๕ ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา ๕ กำหนดเพียงว่า หากมิได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายในเวลาที่กำหนดหรือคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความเห็นชอบให้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุดลง อันเป็นผลให้คำสั่งให้ใช้กำลังทหารตลอดจนการปฏิบัติตามคำสั่งต้องสิ้นสุดลงด้วย

๑๕. ในการใช้กำลังทหารตามข้อ ๑๔ หากนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งหัวหน้าผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๗ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าว และนายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้กำลังทหารปราบปรามจลาจลตามมาตรา ๑๑ (๑๐) กรณีนี้ ก่อนที่หัวหน้า

ผู้รับผิดชอบจะสั่งการให้กำลังปราบปรามจลาจลจะต้องขออนุมัติคณะรัฐมนตรีตามข้อบังคับ กท. ดังกล่าว ก่อนหรือไม่?

ตอบ หากนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้งหัวหน้าผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๗ วรรค ๔ นั้น เห็นว่าอำนาจของหัวหน้าผู้รับผิดชอบที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๗ วรรค ๔ มีอำนาจในการสั่งการบังคับบัญชาข้าราชการ ส่วนราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการและข้าราชการที่เกี่ยวข้องรวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตามการสั่งการของหัวหน้าผู้รับผิดชอบ และอาจได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๐ ให้ออกข้อกำหนดตามมาตรา ๕ แทนได้ เท่านั้น แต่ไม่รวมถึงอำนาจของรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๑ เนื่องจากไม่มีการกล่าวถึงการมอบอำนาจตามมาตรา ๑๑ ไว้ ดังนั้น จึงเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะ ในการสั่งใช้กำลังทหารตามมาตรา ๑๑ (๑๐)

อนึ่ง การใช้กำลังทหารเพื่อการปราบปรามการจลาจล แม้ในระหว่างที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๘ และข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการเตรียมและใช้กำลังทหาร พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งกำหนดไว้สอดคล้องกันว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

๑๖. การใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ในการควบคุมสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อระงับเหตุการณ์รุนแรงสามารถกระทำได้หรือไม่

ตอบ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้อำนาจคณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีเป็นพิเศษในการใช้อำนาจกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและระงับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อประเทศทำให้ประชาชนได้รับอันตรายหรือเดือดร้อนจนไม่อาจใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุข และไม่อาจแก้ไขปัญหาด้วยการบริหารราชการในรูปแบบปกติได้ เมื่อรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงมีผลทำให้การดำเนินการ

ต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ที่ประกาศอยู่ภายใต้บังคับของพระราชกำหนดฯ

การประกาศตามมาตรา ๑๑ กำหนดให้ผู้ให้บริการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีหน้าที่ต้องงดการให้บริการตามหลักเกณฑ์ และระยะเวลาที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกาศกำหนด ด้วยเหตุนี้เมื่อกระทรวงเทคโนโลยีฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาให้ผู้ให้บริการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ปฏิบัติโดยอาศัยอำนาจตามประกาศดังกล่าวแล้ว ผู้ให้บริการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่จึงต้องปฏิบัติตามที่กำหนด หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ดังนั้นการระงับสัญญาณโทรศัพท์ของผู้ให้บริการตามมาตรการควบคุมสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อระงับเหตุการณ์รุนแรง จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และเป็นเหตุอันสมควรที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๔๔

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ชน.

ที่ กท ๐๒๐๒(๐๒) / ๕๐๕๐

วันที่ ๒๔ ธ.ค.๒๒

เรื่อง ปัญหาบางเรื่องเกี่ยวกับกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗

เรียน นายทหารเหล่า ชน.

อนุสนธิจากการประชุมทางวิชาการของนายทหารเหล่า ชน. ครั้งที่ ๑ เมื่อ ๑๐ - ๑๒ ก.ย.๒๒ ที่โรงละครแห่งชาติ ปรากฏว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ บางเรื่องซึ่งที่ประชุมทางวิชาการ ฯ มีความเห็นแตกต่างกันในสาระสำคัญสมควรจะได้รับการวินิจฉัยให้เป็นไปในแนวเดียวกัน และบางปัญหาเกิดขึ้นใหม่ภายหลังจากการประชุมทางวิชาการ ชน. จึงได้เชิญ หน.นชต.ชน., หก.กชน.สบ.ทหาร, หน.นชน.สบ.ทบ., หน.นชน.กองพระธรรมนูญ สบ.ทร., ผอ.กอง ชน.สบ.ทอ. และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เข้าร่วมประชุมพิจารณาปัญหาดังกล่าวเมื่อ ๑๐ - ๑๑ ต.ค.๒๒ ที่ประชุม ฯ ได้มีมติดังนี้

๑. การออกข้อบังคับบรรยายความเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๗ ที่ประชุม ฯ มีมติว่า เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะสั่งการตามมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๕ ทวิ ได้ โดยไม่ต้องออกข้อบังคับบรรยายความเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๗ ส่วนในเวลาสงครามหรือจลาจล ผู้บัญชาการทหารสูงสุด จะออกข้อบังคับบรรยายความเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินไปตามความประสงค์ของกฎอัยการศึกก็ได้ แต่ต้องไม่เกินบทบัญญัติของกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗

๒. อำนาจการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก ที่ประชุม ฯ มีมติว่า ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีอำนาจออกข้อบังคับบรรยายความเพิ่มเติมให้มีข้อกำหนดในเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎอัยการศึก หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ไว้ตามความจำเป็นในการยุทธ การระงับปราบปราม หรือรักษาความสงบเรียบร้อยได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการเกินบทบัญญัติของกฎอัยการศึก พ.ศ.

๒๔๕๗ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็นดังกล่าวแล้ว และไม่เป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. อำนาจการจับกุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ประชุม ฯ มีมติว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารหรือผู้ที่ได้รับคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจจับตัวบุคคลซึ่งเป็นราชศัตรูหรือฝ่าฝืนต่อบัญญัติของกฎอัยการศึกหรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือสงสัยว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ โดยไม่ต้องออกข้อบังคับบรรยายความเพิ่มเติม และไม่ถือว่าเป็นการ “จับ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔. เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถึงผู้ใด ที่ประชุม ฯ มีมติว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะเป็นใครบ้างนั้น กฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ลง ๒๑ ก.ย.๕๗ ได้บรรยายความไว้ชัดเจนแล้ว ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีกำลังอยู่ได้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างไร ๆ ของทหาร ตลอดจนผู้บังคับบัญชาทหารตามลำดับชั้นขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาทหารดังกล่าวแล้วที่รับผิดชอบอยู่ในเขตพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ย่อมเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร สำหรับทหารผู้อื่นซึ่งอยู่ได้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร คงเป็นเพียงผู้รับคำสั่งให้ปฏิบัติการตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะมอบหมาย ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้รับคำสั่งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ย่อมถือว่าเป็นการฝ่าฝืนหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารด้วย

๕. อำนาจการสั่งการแทนผู้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ที่ประชุม ฯ มีมติว่า ร.ม.ท. ผู้รักษาราชการแทน ร.ม.ท. ท. ตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๖ วรรค ๓ ที่แก้ไขแล้ว ประกอบด้วยข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการสั่งการและโฆษณาการ พ.ศ.๒๕๐๗ ข้อ ๑๐ ที่แก้ไขแล้ว มีอำนาจสั่งการโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ กับมีอำนาจที่จะมอบการสั่งการดังกล่าวให้กับผู้อื่นสั่งการแทนก็ได้ตามข้อบังคับ กท. ว่าด้วยการสั่งการและโฆษณาการ พ.ศ.๒๕๐๗ ข้อ ๕

ส่วนผู้ที่รักษาราชการ หรือรักษาราชการแทน หรือทำการแทนในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทหาร ผู้ประกาศใช้กฎอัยการศึกตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๗ ประกอบด้วยข้อบังคับ กห. ว่าด้วยการสั่งการและโฆษณาการ พ.ศ.๒๕๐๗ ข้อ ๑๑, ๑๒ และ ๑๕ มีอำนาจสั่งการโดยอาศัยอำนาจตามกฎอัยการศึกในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทหารผู้ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้กับมีอำนาจที่จะมอบการสั่งการดังกล่าวให้กับผู้อื่นสั่งการแทนได้ ตามข้อบังคับ กห. ว่าด้วยการสั่งการและโฆษณาการ พ.ศ.๒๕๐๗ ข้อ ๘

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ

พล.ท.ประทีป พัฒนธรรม

จก.ธน.

คำอธิบายมติที่ประชุม ฯ ธน. ข้อ ๔

วารสารพระธรรมนูญ ฉบับที่ ๑๗ ประจำ มกราคม ๒๕๒๓ ในคอลัมน์ “ระเบียบ ธน.” ได้อธิบายและยกตัวอย่างในเรื่องมติที่ประชุม ฯ ธน. ว่า มติที่ประชุม ฯ ธน. ข้อ ๔ เรื่องเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายถึงผู้ใดบ้างนั้น ปรากฏว่า เมื่อมติที่ประชุม ฯ ธน. ได้พิมพ์เผยแพร่ออกไป ข้าราชการเหล่า ธน. บางท่านอ่าน มติที่ประชุม ฯ ธน. แล้วอยากได้ตัวอย่างที่ชัดเจน และได้สอบถามมาพร้อมทั้งตั้งปัญหาเพิ่มเติมด้วยว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามคำสั่ง กท. ที่ ๑๕๘/๒๑ ลง ๖ ก.ค.๒๑ กับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอีกนั้น มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ ระเบียบ ธน. จึงขออธิบายและยกตัวอย่างตามความเข้าใจ เป็นส่วนตัวไม่ผูกพัน ธน. หรือ วารสาร ธน. ดังนี้ คือ ถ้าสมมุติว่า มทก.๑ ประกาศให้กฏอัยการศึกภายในเขตพื้นที่แล้ว รมว.กท., ผบ.ทหารสูงสุด, ผบ.ทบ. ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของ มทก.๑ ย่อมเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารด้วย ผบ.พล ในเขตพื้นที่ ทก.๑ และผู้บังคับบัญชาซึ่งมี กำลังอยู่ได้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่น ใดๆ ของทหาร ซึ่งตั้งอยู่ในเขต ทก.๑ ก็ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้กฏอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรมาตั้งแต่ ๖ ต.ค.๑๕,๑๕๑๐ ต่อมา รมว.กท. ได้ออกคำสั่ง กท. ที่ ๗๑๒/๑๕ ลง ๑๕ ต.ค.๑๕ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหาร เพื่อให้เกิดความสะดวกเกี่ยวกับการยุทธ การระงับ การปราบปราม และการรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ และ ผบ.ทหารสูงสุด ได้ออกคำสั่ง ถบ ที่ ๕๘๗/๑๕ ลง ๒๒ ธ.ค.๑๕ แต่งตั้ง ผบ.ทร. เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่าย ทหารตามกฎหมายอัยการศึก

ในที่สุด รมว.กท. ได้ออกคำสั่ง กท. ที่ ๑๕๘/๒๑ ลง ๖ ก.ค.๒๑ ยกเลิก คำสั่งดังกล่าวทั้งสองฉบับแล้วแต่งตั้งให้ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก แม่ทัพภาค ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการกองกำลังค้ำยันจันทบุรี ตราด ผู้บัญชาการ ฐานทัพเรือ ผู้บังคับการสถานีทหาร ผู้บัญชาการกองเรือ ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บังคับ หนวดเรือ ผู้บังคับหมู่เรือ ผู้บังคับการเรือที่ปฏิบัติการในทะเล ผู้บัญชาการทหารอากาศ

ผู้บังคับการกองบิน ผู้บังคับหน่วยกำลังทางอากาศ (ระดับต่ำกว่ากองบิน) ผู้บังคับศูนย์ควบคุมและรายงาน ผู้บังคับสถานีควบคุมและรายงาน ผู้บังคับสถานีรายงาน ซึ่งอยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือและเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ที่ตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎอัยการศึกแบ่งซอยเป็นเขตรับผิดชอบรองลงไป ซึ่งเป็นนโยบายของผู้บังคับบัญชาาระดับสูงที่จะให้ผู้ที่มิตำแหน่งในคำสั่ง กห. ดังกล่าวเท่านั้นเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจสั่งการตามกฎหมายอัยการศึกภายในเขตรับผิดชอบของตน มิฉะนั้นผู้ที่ไม่มิตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามคำสั่ง กห. แต่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก เช่นผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพันหรือผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ก็อาจสั่งการตามเขตอำนาจของตนในกฎอัยการศึกได้ ซึ่งเป็นเรื่องสับสนมากในการสั่งการ แต่อย่างไรก็ดีผู้ที่ไม่มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามคำสั่ง กห. แต่เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก หากเกิดกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติก็ต้องการและปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอัยการศึกเท่าที่จำเป็นทุกประการ ไปก่อนโดยไม่ต้องรอฟังคำสั่งของหน่วยเหนือ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ธน.

ธน. วันที่ ๑๔๖๕/๒๓

วันที่ ๖ พ.ค.๒๑

เรื่อง การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗

เรียน พล.ท.

เดิม ทท.๑ ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ มาตรา ๖ ออกคำสั่งตั้ง “ศูนย์ประสานงาน ๑๓” ขึ้นในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อปฏิบัติตามกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและพลเรือนร่วมปฏิบัติงาน แต่กชน.สบ.ทพ. มีความเห็นว่า การจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงาน ๑๓” จะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖ แห่งกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ ไม่ได้ ต้องอาศัยอำนาจของ รมว.กท. ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ ธน. จึงได้เชิญหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประชุมพิจารณาปัญหานี้ เพื่อหาข้อยุติที่ห้องประชุม ธน. เมื่อ ๔ ธ.ค.๒๑ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติเป็นเสียงข้างมากกว่า “ศูนย์ประสานงาน ๑๓” มิใช่ส่วนราชการ และ ทท.๑ มีอำนาจจัดตั้งได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖ แห่งกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗

ต่อมาเมื่อ ๕ ม.ค.๒๑ กชน.สบ.ทพ. ได้รายงานเสนอหน่วยเหนือยืนยันความเห็นเดิม ทพ. จึงส่งเรื่องให้ บก.ทหารสูงสุด พิจารณาดำเนินการต่อไป

บก.ทหารสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๖ แห่งกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗ ไม่มีข้อความใดที่ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจจัดตั้งหน่วยงานหรือกำหนดเจ้าหน้าที่ขึ้นใหม่ คงมุ่งหมายจะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปรามหรือการรักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น การที่ ทท.๑ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ จัดตั้งหน่วยงานขึ้น จึงเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังได้ หากฝ่ายทหารเห็นมีความจำเป็นที่จะต้องขอรับการช่วยเหลือจากฝ่ายพลเรือน

ฝ่ายทหารก็ชอบที่จะกระทำในรูปการประสานงานหรือขอร้องความช่วยเหลือ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารออกคำสั่งกำหนดตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนโดยไม่มีอำนาจนั้น นอกจากจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว ยังอาจสร้างความรู้สึกในเชิงต่อต้านขึ้นในฝ่ายพลเรือนด้วย การจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงาน ๑๓” ของ ทท.๑ นี้ แม้มิได้จัดอัตรากำลังไว้ก็ตาม แต่หน่วยงานนี้มีลักษณะเหมือนส่วนราชการ ซึ่งควรเป็นอำนาจของ รมว.กท. ที่จะพิจารณาสั่งการจัดตั้งศูนย์นี้ต่อไป บก.ทหารสูงสุด จึงรายงานเสนอ สป. เพื่อขอให้ ธน. พิจารณาทบทวนการจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงาน ๑๓” อีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเรียน รมว.กท. พิจารณาสั่งการต่อไป

ธน. พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. เมื่อได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว ตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร” ดังนั้น มทท.๑ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจึงได้ออกคำสั่งตั้งหน่วยงานขึ้นเรียกว่า สปง.๑๓ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนเพื่อปฏิบัติงานให้ได้ผลในการยุทธ การระงับปราบปราม และการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๖

๒. การที่ ทท.๑ กำหนดให้ สปง.๑๓ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนด้วยนั้น ก็เนื่องจากต้องการให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนมาช่วยเหลือภารกิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะต้องติดต่อประสานงานให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนทราบเสียก่อนว่าจะให้ช่วยเหลือในภารกิจอย่างใดบ้างมิใช่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะออกคำสั่งโดยพลการไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนโดยตรง ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนอาจไม่ทราบและไม่ปฏิบัติตามได้ คำสั่งที่ มทท.๑ ตั้งหน่วยงาน สปง.๑๓ ขึ้น ก็เพื่อต้องการให้งานที่เจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่าย คือฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนปฏิบัตินั้นรวมเป็นหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งจะเรียกชื่ออย่างใดก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์และความสะดวกต่อการสั่งการและการติดตามผลงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วด้วย

๓. แม้ความในมาตรา ๖ จะมีได้บัญญัติให้ชัดว่าให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตั้งหน่วยงานขึ้นได้ แต่ข้อความในมาตรา ๖ นี้เองได้บัญญัติไว้ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในส่วนที่เกี่ยวกับการยุทธการระงับปราบปราม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีงานที่จะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนต่าง ๆ ดังกล่าว แม้งานนั้นจะได้กำหนดเป็นหน่วยงานขึ้นหรือไม่ก็ตามเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนก็ต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอยู่แล้วนั่นเอง อนึ่ง แม้ความในมาตรา ๖ จะมีได้บัญญัติไว้ชัดแจ้ง แต่ก็มีได้บัญญัติห้ามการตั้งหน่วยงานในการปฏิบัติภารกิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไว้ และหน่วยงาน สปง.๑๓ นี้ก็มีใช้ส่วนราชการที่ มทก.๑ ตั้งขึ้นใหม่แต่ประการใด เพราะ สปง.๑๓ มิได้มีอัตรากำลังของตนเองเป็นการเฉพาะเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในหน่วยงาน สปง.๑๓ ต่างก็คงอยู่ในอัตรากำลังและสังกัดเดิมของตนเช่นเดิม สปง.๑๓ จึงเป็นแต่เพียงศูนย์รวมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่จะต้องปฏิบัติงานและประสานงานร่วมกันเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเท่านั้น การสั่งการคงสั่งการไปตามอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารตามกฎหมายอัยการศึก และย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๑๖ แห่งกฎหมายอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ ด้วย

๔. ส่วนที่ บก.ทหารสูงสุด เห็นว่าหน่วยงาน สปง.๑๓ มีลักษณะเหมือนส่วนราชการควรเป็นอำนาจของรัฐมนตรีที่จะสั่งตั้งตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๒๔ นั้น เมื่อพิจารณาบัญญัติมาตรา ๒๔ ดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่าจะมีการรบหรือสถานะสงคราม หรือได้ประกาศใช้กฎหมายอัยการศึก ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจกำหนดส่วนราชการในกระทรวงกลาโหม และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตลอดจนกำหนดอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการและเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ขึ้นใหม่ได้ตามความเหมาะสม

เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงคราม หรือเลิกให้กฏอัยการศึกแล้วแต่กรณี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมพิจารณาสั่งเลิกส่วนราชการ และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดและแต่งตั้งขึ้นตามในมาตรานี้” จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๔ นี้ให้อำนาจ รมว.กท. กำหนดส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมขึ้นประการหนึ่ง และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตลอดจนกำหนดอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการและเจ้าหน้าที่นั้นขึ้นใหม่ได้อีกประการหนึ่ง ถ้าจะถือว่า สปง.๑๓ มีลักษณะเหมือนส่วนราชการและเสนอให้ รมว.กท. เป็นผู้สั่งตั้ง ปัญหาที่จะมีต่อไปว่าเจ้าหน้าที่ของ สปง. ๑๓ ซึ่งมีทั้งทหารและพลเรือน รมว.กท. จะแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔ นี้ได้หรือไม่ เห็นว่ามาตรา ๒๔ นี้ให้อำนาจ รมว.กท. แต่งตั้งได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ของ กท. เท่านั้น จะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่พลเรือนซึ่งมิได้สังกัด กท. เป็นเจ้าหน้าที่ของ สปง.๑๓ ด้วยหาได้ไม่ การใช้อำนาจของ รมว.กท. ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ มาตรา ๒๔ ตั้ง สปง.๑๓ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทหารและพลเรือนจึงไม่อาจกระทำได้

ดังนั้น จึงเห็นว่ากรณีที่ ทท.๑ มีคำสั่งตั้ง สปง.๑๓ ขึ้น ก็เพื่อให้เป็นศูนย์รวมในการปฏิบัติงานตามอำนาจของกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ เท่านั้น หาได้เป็นส่วนราชการซึ่งต้องจัดตั้งขึ้น ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๓ ไม่

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาพิจารณา

พล.ท.ประทีป พัฒนธรรม

จก.รท.

เรียน พล.ท.

สมควรนำเรียน รมว.ทห. เพื่อกฎหมายทราบก่อน แล้วเสนอ บก.ทหารสูงสุด
เพื่อให้ ทบ. ทราบด้วย

พล.ท. วาท ภูงษรานุสรณ์

จก.สม.

๘ พ.ค.๒๓

เรียน รมว.ทห.

เพื่อกฎหมายทราบ แล้ว สป. จะได้ดำเนินการต่อไป

พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์

ปล.ทห.

๘ พ.ค.๒๓

ทราบ

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

รมว.ทห.

๙ พ.ค.๒๓

เสนอ บก.ทหารสูงสุด

เพื่อให้ ทบ. ทราบด้วย

พล.อ.สิทธิ จิรโรจน์

ปล.ทห.

๑๓ พ.ค.๒๓

สรุปย่อคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราว
หรือกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ หรือไม่รับ หรือยกคำขอ
ของศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขดำที่ ๑๖๐๕/๒๕๕๑ ลง ๕ ต.ค.๕๑

ระหว่าง

นายต๋นัย ตั้งคุณธรรม ที่ ๑ กับพวก รวม ๖ คน ผู้ฟ้องคดี

นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีที่ ๑ กับพวก รวม ๓ คน ผู้ถูกฟ้องคดี
เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

.....∞.....

ผู้ฟ้องคดีทั้งหกฟ้องว่า เมื่อ ๗ ต.ค.๕๑ เวลาประมาณ ๐๖.๓๐ - ๒๒.๓๐ น.
ขณะที่ผู้ฟ้องคดีทั้งหก ได้ร่วมชุมนุมกับประชาชนบริเวณรัฐสภา ลานพระบรมรูป
ทรงม้า หน้ากองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามใช้อำนาจทางปกครอง
และกำลังทางกายภาพเข้าสลายการชุมนุมโดยใช้เครื่องยิงแก๊สน้ำตา วัตถุระเบิด อาวุธ
สงครามและอาวุธอื่นๆ ยิงใส่กลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อเข้าสลายการชุมนุม โดยมีได้มีการ
ประกาศแจ้งเตือนให้ผู้ฟ้องคดีทั้งหกและผู้เข้าร่วมชุมนุมทราบก่อนแต่อย่างใด แต่กลับ
มีคำสั่งให้สลายการชุมนุม โดยมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนและไม่มีการเจรจา
การตั้งวิธีการยิงแก๊สน้ำตา วัตถุระเบิด และอาวุธอื่นๆ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ใช้
การยิงด้วยวิธีโค้ง แต่กลับตั้งวิธีการยิงด้วยการเล็งเข้าหากลุ่มผู้ชุมนุมในระยะหวังผล
ในระดับตรงเพื่อให้กระแทกตัว ผู้ชุมนุม และยังใช้วัตถุระเบิดอื่นที่มีอนุภาพ
การทำลายล้างสูง เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีทั้งหกได้รับอันตรายแก่กายและมีผู้ร่วมชุมนุม
ได้รับอันตรายจากแรงอัดจากการระเบิดจนขาขาด นิ้วมือขาด และได้รับอันตรายสาหัส
ผู้ฟ้องคดีทั้งหกเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามถือเป็นการกระทำทาง
ปกครองที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพและชีวิตร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีทั้งหกและ
ประชาชนผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

ไม่เป็นการบริหารบ้านเมืองโดยหลักนิติธรรม ตามมาตรา ๑ แห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามและผู้ได้บังคับบัญชายุติการใช้วัตถุระเบิดและอาวุธใดที่มีอาณาภาพ ทำลายล้างชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดีและประชาชน และขอให้มีคำสั่ง หรือกำหนดมาตรการหรือวิธีคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างพิจารณาศาลได้ตรวจพิจารณา คำฟ้องคำขอวิธีการคุ้มครองชั่วคราวของผู้ฟ้องคดีและได้ตรวจพิจารณาบทกฎหมาย และกฎที่สำคัญ ดังนี้

ประการแรก “การสลายการชุมนุม” ดังกล่าวเป็นการกระทำทางปกครองหรือไม่ เห็นได้ว่า การปฏิบัติกรของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อวันที่ ๗ ต.ค.๕๑ มีวัตถุประสงค์ มุ่งคุ้มครองให้สมาชิกรัฐสภาเข้าไปประชุมรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีได้เข้าไปแถลง นโยบายต่อรัฐสภาได้ เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าวคณะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภา ออกจากรัฐสภาไม่ได้เพราะถูกผู้ชุมนุมปิดล้อม เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้มีการสลายการ ชุมนุมเพื่อให้คณะรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภาและเจ้าหน้าที่เดินทางออกจากรัฐสภาได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้มีการจับกุม แข็งข้อกล่าวหา หรือดำเนินการใดๆ ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นที่ยืนยันได้ชัดว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ ตำรวจมิได้มีเจตนาใช้อำนาจของตนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่อย่างใด จึงมิใช่เป็นการกระทำทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่เป็นการกระทำ ทางปกครองคดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาได้ ตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง(๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒

ประการที่สอง การกระทำของผู้ชุมนุมในการปิดล้อมประตูรัฐสภาเพื่อไม่ให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเข้าออกบริเวณรัฐสภาดังกล่าว ผู้ชุมนุมได้ ใช้รั้วลวดหนาม ขวางรถยนต์ราคน้ำมันขวางกั้นถนนไว้ เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ จนไม่กล้าที่จะเข้าไปในรัฐสภา หรือออก จากรัฐสภา อันเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้นการชุมนุมหน้า

รัฐสภาจึงไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบอันจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อีกทั้งการปิดกั้นทางเข้าออกรัฐสภาในวันดังกล่าวเป็นไปเพื่อมิให้คณะรัฐมนตรีได้เข้าไปแถลงนโยบายต่อรัฐสภา อันจะทำให้คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินไม่ได้ ตามมาตรา ๑๖๖ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาระหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าสลายการชุมนุมเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำของผู้ชุมนุมได้ แต่อย่างไรก็ตามการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อสลายการชุมนุมจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นโดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจดำเนินการตามอำเภอใจ เหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อวันที่ ๗ ต.ค.๕๑ ผู้ชุมนุมไม่ได้รับทราบการแจ้งเตือนและมาตรการสลายการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบกับในขณะนั้นยังมีการชุมนุมของประชาชนกลุ่มต่างๆอยู่ และการชุมนุมนั้นอาจมีการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายไม่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจต้องดำเนินการสลายการชุมนุมอีก อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลจึงมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองให้ผู้ฟ้องคดีทั้งหก โดยมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) หากจะกระทำการใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมชุมนุมต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากลที่ใช้ในการสลายการชุมนุมของประชาชน ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งศาล และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี) ใช้อำนาจหน้าที่ของตนดำเนินการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ปฏิบัติตามมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามคำสั่งศาล จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นอย่างอื่น

.....∞.....

สรุปลำสั่งศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ ๑๓๘๕/๒๕๕๓

คดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๑๕/๒๕๕๓ ลง ๑๕ เม.ย.๕๓

ระหว่าง

นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์

โจทก์

คณะรัฐมนตรี ที่ ๑ กับพวกรวม ๓ คน

จำเลย

.....

การที่คณะรัฐมนตรี (จำเลยที่ ๑) ให้ความเห็นชอบแก่นายกรัฐมนตรี (จำเลยที่ ๒) ในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อ ๗ เม.ย.๕๓ ย่อมเป็นการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ และดุลยพินิจของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ศาลมีอาจก้าวล่วงไปพิจารณาหรือทบทวนการใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเช่นนั้นได้ ดังนั้นการที่จำเลยที่ ๒ มีคำสั่งให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี (จำเลยที่ ๓) เป็นผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และเป็นผู้กำกับการปฏิบัติงานในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ก็โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๗, มาตรา ๕, มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๘ จำเลยที่ ๒ และ ๓ ย่อมมีอำนาจตามความในมาตรา ๕(๒) และ (๓) แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวที่จะใช้เป็นมาตรการอันจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินได้ และการที่โจทก์ได้ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของจำเลยที่ ๒ และ ๓ ที่สั่งให้ยุติการเผยแพร่ภาพและเสียงของสถานีโทรทัศน์พีเพิลชานแนล เนื่องจากเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ และขอให้จำเลยทั้งสองสั่งห้ามหน่วยงานของรัฐกระทำการใดที่เป็นอุปสรรคต่อการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีเพิลชานแนล โดยอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของโจทก์ เป็นการกระทำที่ปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องเป็นจริง

ตามมาตรา ๖๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น เห็นว่าเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติของกฎหมายมีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ มิใช่เป็นการรับทราบข้อมูลข่าวสารทั่วไป โจทก์ย่อมมิใช่ผู้เสียหาย หรือเป็นผู้ถูกโต้แย้งสิทธิจากการกระทำของจำเลยที่ ๒ และ ๓ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลพิพากษายกฟ้องค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

สรุปลำสั่งศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๓

คดีหมายเลขแดงที่ ๒๕๒๑/๒๕๕๓ ลง ๒๒ เม.ย.๕๓

ระหว่าง

นายจตุพร พรหมพันธุ์

โจทก์

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ ๑ กับพวก

จำเลย

.....

การที่โจทก์และผู้ร่วมชุมนุมไปชุมนุมในที่สาธารณะบริเวณสี่แยกราชประสงค์ และพื้นที่ใกล้เคียงนั้น เป็นการปิดกั้นกีดขวางการใช้เส้นทางคมนาคม และการใช้ยานพาหนะของประชาชนโดยทั่วไป ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่สำคัญ เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตปกติสุขของประชาชน เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและสร้างความเดือดร้อนของประชาชน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงมีเหตุจำเป็นที่จำเลยทั้งสอง ต้องใช้มาตรการขอพื้นที่คืนหรือที่โจทก์เรียกว่าเป็นการสลายการชุมนุมได้ ทั้งนี้เพื่อให้สังคมกลับสู่ภาวะปกติและเกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามจำเลยทั้งสองใช้กำลังทหารเข้าไปสลายการชุมนุมโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวเป็นเหตุให้มีทหารและประชาชนเสียชีวิต จำนวน ๒๕ คน และได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก ประกอบกับปัจจุบันยังมีการชุมนุมอย่างต่อเนื่องและน่าเชื่อว่าจำเลยทั้งสองอาจออกคำสั่งใดๆ เพื่อดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ในการชุมนุม ศาลจึงมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวว่า หากจำเลยทั้งสองจะกระทำการใดๆ ในการขอพื้นที่คืนหรือสลายการชุมนุมของผู้ร่วมชุมนุม ให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากล ทั้งนี้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นอย่างอื่น

.....

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ ๒๔๑/๒๕๕๕

ศาลฎีกา

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความแพ่ง

พระยาไชยยศสมบัติ ผู้ชำระบัญชีบริษัทศรีราชา จำกัด โจทก์ระหว่าง
กระทรวงกลาโหม (โดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการ) จำเลย
เรื่อง เรียกเงินค่าทดแทนและค่าเสียหาย

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๕๕๓

โจทก์ฟ้องว่า บริษัทศรีราชา จำกัด อยู่ในระหว่างชำระบัญชี ในระหว่าง
ชำระบัญชี จำเลยได้มีหนังสือว่า อาศัยอำนาจตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๓ จำเลย
สั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้ายึดโรงเลื่อยและทรัพย์สินตลอดจนกิจการต่าง ๆ ทั้งหมด
ของบริษัทโจทก์ แล้วให้กองทัพบกเกณฑ์ทรัพย์สินของบริษัทโจทก์ให้มาเป็นกรรมสิทธิ์
ของทางราชการทหารตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๓ ประกอบด้วย
พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ.๒๕๖๔ อันว่าด้วยเกณฑ์
พลเมืองอุดหนุนราชการทหารในเวลาสงครามและในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกให้
บริษัท โจทก์ มอบทรัพย์สินและกิจการทั้งหมดให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งนี้ เมื่อกองทัพบก
จัดการเกณฑ์และเจ้าของได้รับเงินค่าทดแทนเรียบร้อยแล้วให้ถอนทหารยึดได้ดังสำเนา
ท้ายฟ้อง ทหารได้ยึดทรัพย์สินสมบัติและกิจการของบริษัทไปครอบครองเมื่อเสร็จสงคราม
เอเชียบูรพาแล้วฝ่ายทหารได้ส่งคืนโรงเลื่อยและทรัพย์สินตลอดจนกิจการต่าง ๆ ของ
บริษัททั้งหมดให้โจทก์ปรากฏความขาดตกบกพร่องในทรัพย์สินของบริษัทในระหว่าง
ที่ทหารเข้ายึดครองตั้งบัญชีท้ายฟ้อง เป็นเงิน ๒,๒๓๐,๗๖๓ บาท ๖๗ สตางค์ ใน
การที่ทหารเข้ายึดครอง บริษัทเสียประโยชน์ในการใช้ทรัพย์สินเป็นเงิน ๔๗๑,๐๐๐-
บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๒,๗๐๑,๗๖๓ บาท ๖๗ สตางค์ ที่ประชุมผู้ถือหุ้นลงมติว่า

ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ผู้ถือหุ้นใหญ่ คือ ๘,๕๔๑ หุ้น ไม่ตั้งใจเรียกร้อง แต่ผู้ถือหุ้นอื่น ๆ คือ ๕,๔๕๘ หุ้น ให้ดำเนินการเรียกร้องตามส่วนจำนวนหุ้นของเขา จึงขอให้จำเลยให้ค่าทดแทนและค่าเสียหายเป็นเงิน ๘๘๗,๒๖๕ บาท ๔๗ สตางค์ กับ ดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้ง ต่อปีตั้งแต่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

จำเลยให้การว่า ได้เข้ายึดทรัพย์สินของโจทก์ เนื่องจากการจำเป็นในทาง ยุทธศาสตร์เพื่อประโยชน์แก่ราชการ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๑๒ จึงไม่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖ ระหว่างยึดครองจำเลยได้ดำเนินกิจการต่อไปโดยใช้ทุนและทรัพย์สินเป็นจำนวน หลายแสนบาท เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ราชการทหารยิ่งขึ้น ครั้นเมื่อเสร็จสงครามความ จำเป็นในการที่จะยึดไว้หมดไปแล้ว จำเลยจึงติดต่อกับสำนักงานทรัพย์สินส่วน พระมหากษัตริย์ตกลงกันว่าจะไม่เรียกร้องค่าเสียหายซึ่งเหลือล้นกันอยู่ จำเลยจึง ขอบปฏิเสธว่าโจทก์ไม่ได้เสียหายจริงตามฟ้อง ถึงหากจะมีเสียหายบ้าง ก็ได้มีการชดเชย กันแล้ว ปรากฏตามฟ้องของโจทก์ว่ามีแต่การยึดครองยังหาได้มีการเกณฑ์ไม่ฉะนั้น โจทก์จะอ้างสิทธิตามพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ.๒๕๖๔ มาบังคับใช้ไม่ได้ การฟ้องนี้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ไม่ยินยอมให้ ฟ้อง การฟ้องนี้จึงไม่ใช่เป็นการกระทำแทนบริษัท ไม่มีอำนาจทำได้ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๐ และ ๑๒๕๕ อนึ่ง การฟ้องนี้ไม่เรียกว่า เป็นการชำระสะสางการทำงานของบริษัทตามมาตรา ๑๒๕๐ อนึ่ง การฟ้องนี้ไม่มีผู้ถือ หุ้น คนใดให้ความยินยอมเลย

ศาลแพ่งฟังว่า เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นเวลาระหว่าง ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงครามประกาศใช้กฎอัยการศึก รัฐมนตรีว่าการกลาโหมได้ มีการสั่งโดยหนังสือที่ ๒๘๑๘๔/๒๕๕๖ ให้ยึดทรัพย์สินและกิจการของ บริษัท ศรีราชา จำกัด เพื่อประโยชน์ในราชการทหาร เมื่อยึดแล้วทางราชการคงเปิด ดำเนินการเรื่อยไม่ต่อไป ครั้นเสร็จสงครามก็มอบคืน ปรากฏว่าทรัพย์สินบางอย่าง ขาดหายไปจากบัญชี โจทก์จึงมีหนังสือขอร้องให้จำเลยชดเชยพร้อมกับเรียกค่าเสียหาย

แต่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าครึ่ง ทำความตกลงกับจำเลย
ไม่คิดใจเรียกร้อง โจทก์เรียกประชุมผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นอื่นนอกจากทรัพย์สินส่วนพระ
มหากษัตริย์มีมติให้ฟ้อง โจทก์จึงฟ้องเรียกเฉพาะส่วนของหุ้นส่วนอื่น ๆ นั้น หนังสือ
ที่ ๒๘๑๘๔/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖ (เอกสารหมาย จ.๗)
รัฐมนตรีกลาโหมสั่งให้ยึดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก และมี
เจตจำนงว่าเมื่อยึดแล้วให้กองทัพจัดการเกณฑ์ชำระค่าทดแทนให้ตามพระราชบัญญัติ
เกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ.๒๔๖๔ ต่อไป เมื่อยึดแล้วทางราชการทหาร
ได้เจรจาขอซื้อ เข้าทำนองเกณฑ์แต่มิได้ทำพิธีเกณฑ์ต้องตามพระราชบัญญัติเกณฑ์
พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร กล่าวคือออกหมายเรียกเกณฑ์ผ่านเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
การเจรจาขอซื้อยังไม่เป็นการตกลง สงครามก็มาถึงสิ้นสุดลงเสีย และเมื่อหมดความจำเป็น
จะยึดไว้ต่อไปแล้วก็มอบคืนแก่โจทก์ไป เรื่องนี้เป็นการยึดโดยอำนาจตามพระราช
บัญญัติกฏอัยการศึกเท่านั้น ยังมีได้จัดการเกณฑ์ให้ลุล่วงไปตามพระราชบัญญัติเกณฑ์
พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร การยึดตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก ทางราชการ
ทหารไม่หน้าที่ต้องให้ค่าทดแทนค่าเสียหาย จำเลยจึงไม่จำต้องชดใช้ให้โจทก์ พิพากษา
ยกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ฟังว่า ฟ้องของโจทก์ถือเอาการที่จำเลยยึดเป็นฐานที่ตั้งแห่งสิทธิ
แห่งการฟ้องของโจทก์หรืออีกนัยหนึ่งคือถือเอาการที่จำเลยยึดไปทำให้บริษัท ฯ
เสียหายเป็นที่ตั้งแห่งคดี คือการยึดก่อให้เกิดเสียหาย ประเด็นตามฟ้องของโจทก์จึงเป็นการ
ยึดหาใช่การเกณฑ์ไม่ โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิตามความในบทบัญญัติมาตรา ๑๖ (ของ
พระราชบัญญัติ กฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗) พิพากษายืน

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาได้ตรวจสอบสำนวนฟ้องแถลงการณ์และประชุมปรึกษาคดีนี้ตลอดแล้ว
เรื่องนี้มีสองกรณี คือ กรณียึดตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกอย่างหนึ่ง กรณีเกณฑ์
ตามพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารอีกอย่างหนึ่ง ที่ศาลแพ่งว่า

ไม่มีการเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารลงมีแต่การยึดตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก และศาลอุทธรณ์ว่าฟ้องของโจทก์กล่าวถึงแต่การยึดไม่ได้กล่าวถึงการเกณฑ์ ก็ถูกด้วยกันทั้งสองศาล เพราะข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่ามีแต่การยึดไม่มีการเกณฑ์แต่ที่ศาลอุทธรณ์ตัดฟ้องของโจทก์เสียนั้นศาลฎีกาไม่เห็นด้วย เพราะเมื่อมีแต่การยึด เพราะไม่มีการเกณฑ์โจทก์จะฟ้องว่ามีการเกณฑ์ได้อย่างไร โจทก์ได้ฟ้อง โดยเล่าพฤติการณ์ทั้งหลายตั้งแต่ต้นจนปลาย และทั้งได้แนบสำเนาหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ ๒๘๑๘๔/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖ มาท้ายฟ้องซึ่งต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องด้วย รวมกันจึงเป็นใจความว่าจำเลยได้ปฏิบัติต่อโจทก์ดังเช่นว่ามานั้น โจทก์จึงขอค่าทดแทนและค่าเสียหาย ข้อที่ว่าสมควรให้หรือไม่ประการใด เป็นเรื่องของศาลที่จะพิจารณาและยกด้วยบทกฎหมายขึ้นปรับแก้คดี ตามหนังสือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมที่ ๒๘๑๘๔/๒๔๘๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๖ ถึงบริษัทโจทก์ (เอกสารหมายเลข จ.๗) อันเป็นมูลเหตุของเรื่องนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้ายึดทรัพย์สินและกิจการของบริษัทโจทก์โดยอาศัยกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๒ แล้วให้กองทัพบกจัดการเกณฑ์ทรัพย์สินของบริษัทโจทก์นี้ ให้มาเป็นกรรมสิทธิ์ของทางราชการทหารตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๐ ข้อ ๒ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ.๒๔๖๔ แผนกที่ ๓ ให้บริษัทโจทก์มอบทรัพย์สินและกิจการทั้งหมดให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำสั่งนี้เมื่อกองทัพบกจัดการเกณฑ์และเจ้าของ (บริษัทโจทก์) ได้รับเงินค่าทดแทนเรียบร้อยแล้วให้ถอนการยึดได้ แต่กระทรวงกลาโหมก็หาได้ดำเนินการตามหนังสือนี้ไม่ คงเป็นแต่ยึดตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึกไว้เป็นเวลาถึงเกือบ ๓ ปี แล้วจึงคืนให้บริษัทโจทก์ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๒ ให้อำนาจที่จะทำการยึดไว้ชั่วคราวเท่านั้น หาใช่ตั้งเกือบ ๓ ปี โดยไม่ปรากฏความจำเป็นดังในคดีนี้ไม่ ฉะนั้นการที่จำเลยยึดเอาทรัพย์สินรายนี้ไว้โดยไม่ดำเนินการเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พ.ศ.๒๔๖๔ นอกจากจะเป็นการไม่ปฏิบัติตาม

หนังสือที่ ๒๘๑๘๔/๒๔๘๖ แล้ว ยังเป็นการยึดเอาทรัพย์สินรายนี้ไว้โดยมิได้มีอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย การที่จะดำเนินการเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารหรือไม่เป็นเรื่องของฝ่ายโจทก์เสียผลอย่างไรได้ การกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดสิทธิโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ - ๔๒๑ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์

ในเรื่องค่าเสียหาย พระยาไชยยศสมบัติผู้ชำระบัญชีบริษัทโจทก์ว่าเดิมบริษัทมีรางรถไฟยาว ๑๕๐ กิโลเมตร เวลาจำเลยส่งมอบคืนขาดไป ๓๒ กิโลเมตร พ.อ.บุญธรรม วัฒนวิทย์ พยานจำเลยซึ่งเป็นผู้จัดการโรงเลื่อยรายพิพาทเบิกความว่า เมื่อเป็นผู้จัดการได้สำรวจทรัพย์สินของบริษัท จำได้ว่ามีรางรถไฟ ๑๓๐ กิโลเมตร ขาดไปไม่น้อยกว่า ๑๐ กิโลเมตร ตรงกับคำของพระยาไชยยศ ฯ ที่ว่ามี ๑๕๐ กิโลเมตร ที่ขาดไปนี้จะเอาโทษแก่โจทก์ไม่ได้ เพราะต้องถือตามที่ย้ายจำเลยได้เช่นรับไว้ ในตอนส่งคืน พ.อ.บุญธรรม ฯ ว่ารางที่วางไว้แล้วและที่กองไว้มีรวม ๑๒๓.๑๖๓ กิโลเมตร ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ก็ขาดไปเพียงประมาณ ๑๓ กิโลเมตร แต่เห็นว่าจะเอารางที่วางไว้มากำหนดด้วยไม่ได้ เพราะตามเอกสารหมาย จ.๑๐ อันเป็นบันทึกการรับมอบระหว่างผู้แทนของโจทก์จำเลย มีกล่าวไว้ว่า สินทรัพย์ที่ทางการทหารจัดหาขึ้นและส่งมอบแก่ ผู้ชำระบัญชีบริษัทโจทก์นั้น เป็นการฝากเพื่อผู้ชำระบัญชีจะพิจารณารับโอนหรือไม่ในภายหลัง อนึ่งตามคำของ นายอัมพร จินตกานนท์ พยานจำเลย ปรากฏว่าทางการทหารกับทางทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ทำความเข้าใจกันว่าทรัพย์สิน ฯ จะซื้อกิจการของบริษัทโจทก์และจะได้เอาที่ทางทหารลงทุนไปหักกลบลบหนี้ของบริษัทส่วนที่ทรัพย์สิน ฯ จะพึงได้รับ ความปรากฏว่าเวลานี้ทรัพย์สิน ฯ ก็ได้ซื้อกิจการของบริษัทโจทก์แล้ว พระประกาศกลศिल्ป พยานโจทก์ว่ามีรางรถไฟที่ทหารฝากไว้ ๑๐๑๒ เส้น ฯ ละ ๘ เมตร ในบัญชีส่งมอบ (เอกสารหมาย จ.๑๐) หน้า ๒๔ ก็ปรากฏว่ามีรางทหาร ๑๐๑๒ เส้น จึงเข้าใจได้ว่ามีรางที่ย้ายจำเลยนำมากองไว้ ๑๐๑๒ เส้น เมื่อเอาจำนวนนี้ออกก็คงปรากฏตามเอกสารหมาย จ.๑๐ ว่า ได้คืนรางทั้งที่วางแล้ว และที่กองไว้ รวมเข้านับเป็นรางวางแล้วทั้งหมดก็ ๑๑๒.๕๔๗ กิโลเมตร ในเอกสารหมาย จ.๕ ซึ่งเป็นบัญชีที่จำเลย

รับมอบจากบริษัทโจทก์ มีว่า ได้รับรวบรวมกันประมาณ ๑๔๐ กิโลเมตร พยานโจทก์ก็ดี พยานจำเลยก็ดี มีได้อธิบายว่าคิดอย่างไร จึงได้ผลคั่งที่แต่ละฝ่ายว่าเมื่อความไม่ปรากฏแน่นอนเช่นนี้ศาลเห็นสมควรถือว่าจำเลยส่งรางขาดไป ๒๘ กิโลเมตร

ข้างที่โจทก์ฟ้องว่าขาดไปนี้ พยานโจทก์ว่าจะเป็นเพราะเหตุใดไม่ทราบ พ.อ.บุญธรรม วัฒนวิทย์ พยานจำเลยว่าเพราะอายุมากและตายไปองศาลฎีกาเห็นว่าเมื่อการกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดแล้ว การที่จำเลยไม่มีข้างคืนให้โจทก์เช่นนี้ จำเลยต้องรับผิดชอบ เพราะแม้แต่ข้างจะตายโดยอุบัติเหตุ จำเลยก็ยังคงรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๕ นอกจากจะต้องด้วยข้อยกเว้นดังกล่าวไว้ในมาตรานั้น เรื่องนี้จำเลยไม่ได้แสดงให้เห็นแจ้งชัดว่าเมื่ออยู่กับโจทก์ก็จะตายเหมือนกัน

ทรัพย์สินอื่นนอกจากนี้ พ.อ.บุญธรรม วัฒนวิทย์ พยานจำเลยรับว่าได้ขาดหายไปจริง แต่ส่วนมากเป็นเพราะขาดหรือเสื่อมไปตามสภาพ และแตกหักบอบสลายไปเอง ซึ่งทางทหารได้หามาเพิ่มเติมและเมื่อส่งมอบคืน ก็มอบเครื่องใช้ที่หาเพิ่มเติมให้ไปด้วย ศาลฎีกาเห็นว่า จำเลยยังต้องรับผิดชอบในสิ่งของที่ขาดหายไปนี้ เพราะจำเลยมีหน้าที่ต้องส่งทรัพย์สินคืนในสภาพเดิม จะเอาเครื่องใช้ที่ทางจำเลยหาเพิ่มเติมมาหักชดใช้ไม่ได้ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในเรื่องรางวัลไฟ

สำหรับบัญชีลูกหนี้ที่โจทก์เรียกรายการที่ ๒ นั้น ปรากฏตามเอกสารหมาย จ.๕ ว่า เป็นลูกหนี้ที่บริษัทโจทก์โอนให้กับฝ่ายจำเลยเมื่อทหารเข้ายึดกิจการของบริษัทโจทก์แต่เมื่อทางทหารส่งมอบคืนหาได้โอนคืนยังบริษัทโจทก์ไม่ (ดูเอกสารหมาย จ.๑๐ บันทึกการรับมอบทรัพย์สิน ข้อ๔) เมื่อเป็นเช่นนี้ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวนนี้ต่อโจทก์

ราคาทรัพย์สินเหล่านี้ พยานโจทก์ว่าได้คำนวณราคาโดยอาศัยเทียบเคียงและสอบราคาฝ่ายจำเลยไม่ได้ได้เทียบเป็นอย่างอื่น ขอบที่จะถือเอาราคาของโจทก์ทั้งหมด เว้นแต่ราคาราง โจทก์ดีราคารางที่ขาด ๓๒ กิโลเมตรเศษ เป็นเงิน ๑,๕๖๗, ๒๐๘.๖๐ บาท หม่อมหลวงคำรพ อิศรางกูร พยานโจทก์ว่าถ้ากระราคาในเวลาเบิกความก็ราว ๕ แสนเศษ คือหมายถึงรางทั้งหมด ไม่ใช่เพียง ๓๒ กิโลเมตร ดังที่โจทก์

ว่าขาดไป อีกประการหนึ่งบริษัทโจทก์ได้โอนขายกิจการและทรัพย์สินของบริษัทให้แก่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปลาย พ.ศ.๒๔๘๕ เป็นราคาสองล้านเจ็ดแสนบาทเศษ เงินจำนวนนี้เป็นราคาทรัพย์สินทั้งหมดและกิจการของบริษัท ซึ่งในจำนวนทรัพย์สินนี้ก็มีรางรถไฟอยู่ด้วยตั้ง ๑๐๐ กิโลเมตร ฉะนั้นในปลาย พ.ศ.๒๔๘๕ รางเพียง ๓๒ กิโลเมตรเศษ จึงคงมีราคาไม่มากมายดังโจทก์คำนวณมาในคำฟ้องแม้โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๔๘๒ และระหว่างตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๕ จนถึงวันฟ้องราคาอาจจะสูงขึ้นอีกก็มีข้อชวนให้คิดว่าไม่น่าจะถึงดังโจทก์ตั้งราคา มา ครั้นจะยึดเอาราคาที่หม่อมหลวงคำริห์ ฯ พ้นจากหน้าที่ผู้ชำระบัญชีของบริษัทมาแล้ว และกะประมาณเอาผิดกับพระยาไชยยศ ฯ ซึ่งว่าได้มีการสอบราคา ทางฝ่ายจำเลยก็มีได้นำสืบในข้อนี้ให้ได้รับความศาลจึงต้องคำนวณให้ตามที่เห็นสมควรในการนี้ศาลฎีกาเห็นสมควรประมาณราคารางที่ขาด ๒๘ กิโลเมตร เป็นเงิน ๗๘๔,๖๐๔.๓๐ บาท

โจทก์ยังเรียกค่าเช่าทรัพย์สินของบริษัทในระหว่างทางทหารยึดครอง เป็นเงิน ๔๗๑,๐๐๐.- บาท โดยโจทก์กล่าวในคำฟ้องว่า ในการที่ทหารเข้ายึดครองบริษัทเสียประโยชน์ในการใช้ทรัพย์สิน บริษัทจึงจำเป็นต้องเรียกขอค่าเช่าในระหว่างนั้นด้วยอีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้โจทก์เรียกค่าเสื่อมราคาค่าเช่า (เข้าใจว่าค่าเช่าที่บริษัทเคยได้รับการให้คนอื่นเช่าทรัพย์สิน) และค่าไฟ (เข้าใจว่าบริษัทคงจะจ่ายค่ากระแสไฟ) และเรียกค่าไม่หมอนรางรถไฟด้วยว่าในทางสิทธิเมื่อจำเลยละเมิดสิทธิโจทก์ โจทก์ก็ย่อมเรียกค่าสินไหมทดแทนในการที่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินในระหว่างนั้นได้ จะเป็นจำนวนมากน้อยอย่างไรก็ดีแล้วแต่กรณี แต่ค่าเรียกร้องของโจทก์ในข้อนี้ โจทก์คำนวณมาโดยถือเอาอัตราค่าเช่าเป็นมาตรฐาน คือถือเสมือนหนึ่งว่าทางทหารได้เช่าบริษัทโจทก์ไป เมื่อโจทก์คิดโดยมาตรฐานการเช่าเช่นนี้ ก็หมายความว่าโจทก์ได้คำนวณเอาค่าเสื่อมราคาเช่าด้วยแล้ว เช่นโจทก์ให้เช่ารถยนต์ ผู้เช่าก็ต้องให้ค่าเช่าแก่โจทก์ โจทก์จะเรียกร้องเอาค่าเสื่อมราคาเพราะการเช่านั้นไม่ได้ และผลประโยชน์อันเป็นรายได้จากบริษัท คือมีค่าเช่าและค่ากำไรไฟฟ้าก็อยู่ในนัยเช่นเดียวกัน สำหรับไม่หมอนที่โจทก์เรียกราคา ๘๗,๘๐๔ ท่อน นั้น พระยาไชยยศ ฯ เมื่อก้าวว่าไม่ใช่

ไม้หอมขาดไป แต่ผมแล้วจำเลยไม่ซ่อม เมื่อโจทก์เรียกค่าที่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินโดยคิดมาตรฐานของค่าเช่าแล้วก็เรียกค่าไม้หอมนี้ไม่ได้ โดยเหตุผลอย่างเดียวกัน (ให้เทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๔๗ และมาตรา ๕๕๐ ในคำให้การต่อสู้คดีของจำเลย จำเลยได้ตั้งข้อต่อสู้ไว้ว่าการฟ้องนี้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (ซึ่งเป็นหุ้นใหญ่ในบริษัทโจทก์) ไม่ยินยอมให้ฟ้อง การฟ้องนี้จึงไม่ใช่ในคำให้การต่อสู้คดีของจำเลย จำเลยได้ตั้งข้อต่อสู้ไว้ว่าการฟ้องนี้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (ซึ่งเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในบริษัทโจทก์) ไม่ยินยอมให้ฟ้อง การฟ้องนี้จึงไม่ใช่การกระทำแทนบริษัทและไม่มีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ข้อต่อสู้ข้อนี้หาได้ขึ้นมาเป็นประเด็นสู่ศาลฎีกาไม่ โดยแม้แต่จำเลยก็มีได้กล่าวในคำแก้ฎีกา

รวมค่าสินไหมทดแทนที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ก็คือ ตามบัญชีรายการทำยาค่าฟ้องโจทก์ เว้นแต่ค่าเสื่อมราคา ค่าเช่า ค่าไฟฟ้า และค่าไม้หอม ส่วนค่ารางวัลให้คิดราคาเพียงกึ่งหนึ่งและค่าทดแทนในการที่บริษัทไม่ได้ใช้ทรัพย์สิน ซึ่งคำนวณเป็นค่าเช่า รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๑,๔๕๑,๕๖๖.๓๗ บาท คิดเฉพาะ ส่วนของ ๕,๔๕๕ หุ้นที่โจทก์ฟ้องในจำนวน ๑๕,๐๐๐ หุ้นก็เป็นเงิน ๕๒๘,๔๑๘.๕๖ บาท

จึงพร้อมกันพิพากษาให้กลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ ๕๒๘,๔๑๘.๕๖ บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครั้ง ต่อปี ตั้งแต่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๙๒ จนกว่าจะชำระเสร็จ ให้จำเลยเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้ง ๓ ศาล (ค่าขึ้นศาลเท่าที่โจทก์ชนะ) พร้อมด้วยค่าทนายความ ๓ ศาล ๒๐,๐๐๐ บาท ให้แก่โจทก์ด้วย

จารุญเฑียรศาสตร์
มนูกันย์วิมลสาร
นนทประชา

... เพื่อให้กำลังพลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง
ในกรอบของกฎหมาย ให้ สป., บก.ทหารสูงสุดและ
เหล่าทัพพิจารณาเรื่องการพัฒนาความรู้ของกำลังพล
ในเรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับทหารที่ควรรู้ โดยเฉพาะ
ในเรื่องกฎการใช้อาวุธตามหลักสากล ...
มคิสภากลางใหม่ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อ ๒๗ ม.ค. ๔๘

